BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

SEXTI POMPEI FESTI

DE VERBORVM SIGNIFICATV QVAE SVPERSVNT CVM PAVLI EPITOME

THEWREWKIANIS COPIIS VSVS

EDIDIT

WALLACE M. LINDSAY

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS PRIMAE (MCMXIII)

STVTGARDIAE ET LIPSIAE
IN AEDIBVS B.G. TEVBNERI MCMXCVII

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Festus, Sextus Pompeius:
[De verborum significatu quae supersunt]
Sexti Pompei Festi De verborum significatu quae supersunt.
Cum Pauli Epitome. Thewrewkianis copiis usus ed. Wallace M. Lindsay. –
Ed. stereotypa ed 1 (1913) –
Stutgardiae ; Lipsiae : Teubner, 1997
(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)
Einheitssacht.: De verborum significatione epitome Verrli Fiacci
ISBN 3-519-01349-5

Printed in Germany
Druck: druckhaus köthen GmbH
Buchbinderei: Druckhaus „Thomas Müntzer“ GmbH, Bad Langensalza

PRAEFATIO.

Nactus a v. d. AEMILIO THEWREWKIO ea quae ad apparatum criticum editionis suae ornandum congesserat, properavi (et spero quidem me non nimium properavisse) opus tam diu exoptatum in manus philologorum collocare. Ceteris igitur rebus ad volumen alterum reservatis, hic volui infra textum, quam proxime a codicum textu remotum, testimonia codicum quam plenissime[1]) et accuratissime exhibere. Quae omnia ut recte tractes, lector benevole, praefatio haec operam dabit.

DE FESTI CODICE FARNESIANO.

Cum ante paene viginti annos codex Farnesianus (qui in bibliotheca publica Neapolitana est numero IV. A. 3 signatus) photographice expressus publici iuris factus sit, nolui priorum qui Festum ediderunt, Muellerum dico et Thewrewkium, rationem sequi, qui in paginis suis quasi apographa codicis paginarum[2]) exhibuerunt. Id potius egi, ut ipsa verba Festi non modo e codice, sed etiam partim e Pauli epitoma (v. g. 426, 4), partim e coniectura elicerem. Cum tamen libri Festini maxima ex parte codex ille unicus nobis testis supersit, pro religione habui paginarum eius formam, quantum potui, conservare, ita ut singuli in unaquaque pagina versus ab eadem littera incipiant in libro meo qua codex, in eandem quam codex desinant.

---

1) In Epitomae apparatu orthographiae quisquilias (velut *e*, *ae*) et novorum lemmatum initia nolui nimis religiose enarrare.
2) Thewrewkianae paginae singulos scripturae ordines, vel columnas, repraesentant.

De litteris evanidis in ambusto codicis margine testibus recentissimis, Croenerto (Herm. 40, 240) et Loewio (Herm. 44, 237), maiorem fidem habui quam Arndtsio (in commentario Muelleriano), Keilio (Rhein. Mus. 6, 618), Abelio (in schedis Thewrewkianis), tum quia recentissimi sunt, tum quia peritissimi, ille evanidae in papyris scripturae, hic palaeographiae Italicae. Ursini contra ceteros testimonium non saepe ausus sum accipere (cf. 194, 25; 488, 32): nam, quamvis codex Farnesianus per tot annos tot hominum manibus, et doctorum et indoctorum, attritus vix possit tam integer[1]) hodie, quam Ursini temporibus fuit, exstare (cf. 486, 34—35), tamen non desunt indicia litterarum, aut per ipsius temeritatem, aut per typographi socordiam iniuria inculcatarum (cf. 172, 3 *par* pro *pa-*; 458, 19 *vici* pro *vi-*; 486, 37 *domesticum* pro *domesti-*). Augustini quidem testimonium non dubitavi omnino reicere, quippe qui ordinem Festinorum lemmatorum secundum ABC- refinxerit, Paulina immiscuerit, fidei denique omnibus numeris absolutae iacturam fecerit. Neque apographa saeculo XV° facta in hac re adiuvant, cum litteras eas, lectu difficiles, plerumque praetereant. Ne reliquiae quidem Pomponii Laeti, de quibus nuper scripsit Vlad. Zabughinius (II, 122—124; 149—151) quidquam afferre videntur, quod quidem et novum et certum sit.

Cum autem ea mihi ratio placeret, ut libros impressos, ed(itionem) princ(ipem), Ald(i), Aug(ustini), Urs(ini), non adhiberem, nisi manu scriptum testimonium plane deficeret,

1) Audi tamen alteram partem. Nam Keilius ita scribit (Rhein. Mus. 6, 620): „Cum primum autem igni adustus est, non crediderim unquam plura, quam quae nunc leguntur, legi potuisse. Nam de margine combusto nihil periisse videtur: immo nunc etiam versuum litterae saepe non tam propter chartae defectum, quam propter nigrum membranarum colorem, quem nunquam non eundem fuisse post incendium factum verisimile est, legi nequeunt. Itaque sicubi plura, quam nunc legimus, Ursinus exhibet, haec coniectura addidisse existimandus est.“

Sane fatendum est saepenumero plus recentium oculos dispexisse quam Ursini, quae res Keilio aliquatenus suffragari videtur.

ne in eis quidem codicis Farnesiani partibus (quaterniones dico octavum, decimum, sextum decimum), quae iam deperditae sunt, tam saepe eos in apparatu memoravi quam Muellerus et Mommsenus. Nam pro Ursini editione illud 'doctissimi viri chirographum', e quo Ursinus lectiones suas hausit, ante aliquot annos in bibliotheca Vaticana repertum, nunc praesto est (signo *W* notavi). Etiam Augustini fons, 'codex Achillis Maffei', ab alio codice Vaticano (*X*) non abhorruisse videtur (vide infra). In quaternione quidem sexto decimo tot manuscripti testes accesserunt, inter quos quasi 'unus instar omnium' elucet egregium Politiani apographum, a v. d. Petro de Nolhac detectum (Vat. lat. 3368), et signo *U* in apparatu meo notatum, ut libris impressis non indigeamus; in quaternionibus autem octavo et decimo ad eos identidem confugiendum esse non negabo, cum manuscripti, qui in ea parte praesto sunt (*W X* et hic illic *Y*), non omnino sufficiant, id quod infra plenius exponam. Cave tamen ne obliviscaris licentiam eam interpolandi, omittendi, refingendi, emendandi, quae trium manuscriptorum testimonio tam saepe nocuit, vix ab ullo versu editionis principis et libri Aldini (qui ex editione principe pendere videtur) abesse.[1])

Sed nunc de codicis Farnesiani forma quae narravit Thewrewkius in praefatione libri iam citati[2]), accipe. „Foliis" ait „constat membranaceis 41, paginis 82, columnis (cum in quavis pagina bini sint scripturae ordines) 164,

1) Cum glossis Festinis et Paulinis quae sunt in pp. 232—235 tu modo confer has editionis principis glossas: „Piatrix dicebatur sacerdos quae expiare erat solita. quam quidam alii vocant simulatricem, alii sagam, alii expiatricem, et piamenta etiam dicebantur quibus in expiando utitur sive purgamenta. Piacularis romae porta appellatur propter aliqua piacula quae ibidem fiebant, vel, ut ait Cloatius, ex sacro per aliquem piaculo soluitur ut aliqua piandi propitiandique causa immolatur."

2) Cui titulus hic est: 'Codex Festi Farnesianus XLII tabulis expressus: consilio et impensis Academiae Litterarum Hungaricae edidit Aemilius Thewrewk de Ponor.' Budapestini, 1893. Ea quae de initio lib. XV dixit, aliquantum refinxi. Unde columnarum quoque in libris XIV, XV descriptio improbatur.

quaternionibus VI ab ipso librario imo margine signatis.... Ex numero quaternionum extantium cum superstitum Festi librorum Paulique epitomes ambitu comparato summo iure colligitur opus, cum integrum esset, XVI quaterniones numerasse; ex quibus ante codicem repertum perierant septem primi integri, reliquorum novem et folia quaedam et combusto margine singulorum foliorum ordines scripturae exteriores aut toti aut maiore ex parte. Ex quaternionibus illis novem, quos Manilius Rhallus circa annum 1476' repperit, rursus desiderantur hodie tres, VIII, X, XVI, quorum vices faciunt aliquatenus apographa saeculo XV facta ... Quid de codice hodie supersit, et quomodo divisio Festi librorum, quos XX fuisse Paulus epit. p. 1, 9 testatur, quaternionibus respondeat, ex conspectu, quem subiecimus, luculente apparet:

Quatern.		
I—VII	perierunt ante codicem repertum	Quatern. I—VIII col. 29 continebat ex Festi compendii libris XX duodecim primos, unumquemque, ut O. Muellero videtur, in 21 columnis. (Quatern. VIII col. 29, 27 ante voc. *Mulus* legitur: SEX. POMPEI FESTI LIBER XIII INCIPIT).
VIII	recognoscitur ex apographis	Quatern. VIII 29—IX 27 continebat librum XIII in 30 columnis. (Quatern. IX 27, 12—13 ante voc. *Ob* legitur: TI DIVER ... FELICITER, hoc est: Sexti Pompei Festi de verbor. sign. lib. XIII. Incipit feliciter lib. XIV).
IX	extat.	Quatern. IX 27—X 29 continebat librum XIV in 34 columnis.
X	recognoscitur ex apographis	Quatern. X 29—XI 25 librum XV in 28 columnis. [Quatern. X, 29, 22 ante voc. *Pectuscum* fuisse videntur talia: Sex. Pompei Festi lib. XIIII. Incipit lib. XV feliciter.]
XI	maiore ex parte periit ante codicem repertum. Superest folium primum et ultimum.	Quatern. XI 25—XII 23 librum XVI in 30 columnis. (Quatern. XII 23, 10 ... X, v. 11 ... CITER, quod O. Muellerus sic explicavit: Sexti Pompei Festi lib. XVI. Incipit lib. XVII feliciter).

Quatern.		
XII	extat.	Quatern. XII 23—XIII 20 continet librum XVII in 29 columnis. (Quatern. XIII 20, 6—7 legitur: LIBER XVII SEXTI POMPEI FESTI LIBER XVIII).
XIII	extat.	Quatern. XIII 20—XV 4 continet librum XVIII in 48 columnis. (Quatern. XV 4, 4—5 legitur: SEX POMPEI FESTI DE VERBOR(um) SIGNIFICAT(u) LIB. XVIII. INCIPIT LIB. XVIIII).
XIV	extat.	
XV	extat.	Quatern. XV 4—XVI 2 continebat librum XIX in 30 columnis.
XVI	recognoscitur ex apographis.	Quatern. XVI 2—32 librum XX in 30 columnis.

... Altitudo columnarum inter cm. 23 et 26 · 3 fluctuat. Altissimae columnae sunt quatern. XIII 21—22 (cm. 26 · 3) et 23—24 (cm. 26 · 1), humillimae quatern. IX 3—4, XI 31—32 (cm. 23). Latitudo inter cm. 7 · 8 et cm. 9 fluctuat (cf. quatern. XIV 3—4 et IX 11—12). Spatium, quo columnae cuiusque paginae inter se distant, inter cm. 1 · 7 et cm. 2 · 2 fluctuat. Minimum est in quat. XIV 9—12, maximum in quat. XIII 19—20. Versuum in 48 paginis numerus est 34, in 48 numerus est 33, in 4 numerus est 35."

Quibus addenda sunt haec Keilii (Rhein. Mus. 6, 620): „Codex litteris nitidis et perspicuis scriptus est, ita ut praeter pauca quaedam verba, in quibus membranae attritae sunt, de scriptura dubitari non possit. ... Quaternionis IX, qui nunc primus in codice est, non solum omnes membranae magnopere attritae sunt, sed primae etiam praeterea lacunis distinctae, maxime ea, quae omnium prima est."

Et quoniam ars critica in Festi libro maxime in lacunis supplendis versari debet, cum tot versuum partes igne perierint, necesse est scripturae minutias accuratissime indagemus. Primum igitur monendum haec compendia scripturae in codice adhiberi:

I. Verborum.

aedilis aed.
Appius ap.
autem aūt (saepe)
consul cōs. (v. g. quat. XII, col. XII, l. 20)
deus dī 'dei', dō 'deo', etc. (saepe)
dico dr̄ 'dicitur' (saepe)
dolo malo d. m. (XII, XVI, 8)
dumtaxat d. t. (XV, VIII, 25; XXI, 27)
epistula eplā (v. g. XII, XXV, 33)
esse ēē (passim)
est ē (passim)
frater frīs 'fratris', frm̄ 'fratrem', frs̄ 'fratres'
Gaius c · *vel* · c ·
gloria glā (v. g. XIV, XVII, 4)
gratia grā (v. g. IX, XVIII, 20)
id est id̄ (saepe)
Idus id̄ (v. g. IX, IV, 33)
imperator imprm̄ 'imperatorem' (XV, VIII, 16)
— imprs̄ 'imperatores' (XII, IX, 14)
iudicium iudic. 'iudicio' (XV, XXI, 2)
Kalendae kł (v. g. XIII, XV, 18)
liber l. (passim; cf. ad 364, 13)
Lucius l. (v. g. XIII, XXV, 24)
Marcus m. (etiam *Manius*, IX, XXV, 4; XII, V, 3)
meminit · m · (saepe)
nobis nōb (saepe)
non n̄ (passim)
noster nrī 'nostri', nrō 'nostro', etc.
nunc nc̄ (saepe)
omnis omīs 'omnis', omē 'omne', omī 'omni', ōms, 'omnes', omā 'omnia', etc.
per (et syllaba *per*, v. g. 'sem*per*') p (passim)
plebis pl.
(*pondo* cf. ad 288, 27)
pontifex pōnt.
populus Romanus P. R.
populus popls̄ 'populus', poplī 'populi', etc.
prae (et syllaba *prae* vel etiam *pre*, v. g. '*prae*ter', 'ex*pre*sse') p̄ (passim)
praetor pr. (XIV, XXXII, 5 pr. urb. 'praetor urbanus')
pro (et syllaba *pro*, v. g. '*pro*prius') ꝓ (passim)
propheta prōpha (XI, XXIX, 9)
(*propter* cf. ad 464, 19)
Publius p.
que (et syllaba *que*) q' (passim)
qui, etc. q 'qui' (saepe), q̄ 'quae' (saepe), ꝗ et qđ 'quod' (saepe), qs 'quis' (saepe), qd 'quid' (saepe), qb' 'quibus' (saepe), q^a^s 'quas' (XII, I, 20, in fine versus). Eae notae etiam syllabas indicant, v. g. 'ne*qui*nont', '*quae*ro', '*quod*annis', etc.
quia qa (saepe)
Quintus q̄. vel · q̄ ·
quo de agitur q. d. a. (XII, I, 8)
quoniam qm̄ (passim)
res publica R. P. vel res p. (saepe)
sanctus scs̄ 'sanctus' (XII, IX, 2) scm̄ 'sanctum' (XII, XVI, 27)
secundus sc̄dm 'secundum', sc̄di 'secundi', sc̄dissimae 'secundissimae' (XII, XIII, 9)
senatus consultum s. c. (saepe)
Servius ser.
Tiberius ti. vel tī (XIII, XXII, 14; XIV, XXVIII, 9)
Titus t. (XII, V, 17)

tribunus tr. (tr. militum XIII, xxi, 23; tr. plebis XIV, xxiv, 5) et trib. (trib. plebis XII, xvi, 1)

vel ūl (saepe)
vero ūo (saepe)
vester urī 'vestrı' (cf. ad 466, 36)
videlicet uīd (IX, xvii, 24?)

II. Litterarum et Syllabarum.

m v. g. cōplura, cōmissi, tēpus, sū (passim)

con c̄ (passim)

-*īs* b̄ '-bis', (saepe) v. g. 'abstinebis' (XII, xxv, 33); 'verbıs' (saepe); 'scribis' (XV, v, 27) l̄ '-lis' ('Quirina*lis*' XII, xv, 10)

-*it* x̄ '-xit', v. g. 'dix*it*' (saepe), 'spe*xit*', etc.

men m̄ (saepe), v. g. 'ta*men*'), 'no*men*'

pri p with i above (saepe), v. g. '*pri*vatus'

-*rum* ℞ (passim)

-*runt* r with 2 above et r̃ (saepe)

ter t̄ (passim), v. g. 'in*ter*', 'prop*ter*', 'prae*ter*', '*ter*ga'

ur m with 2 above 'mur', v. g. '*Mur*cia', 'sequi*mur*'

t with 2 above et t̄ 'tur' (passim), v. g. 'dicun*tur*', 'Sa*tur*nalia', 'spin*tur*nix'

us ' (passim) t' 'tus', n' 'nus', b' 'bus', ei' 'eius', etc.

Extra normam est (XII, xxi, 16) fornacalia parilia laral. 'Laralia'.

De litteris et apicibus haec animadvertenda. Pro *ae dipthongo* ę passim adhibetur. *I longa*, quae *i* vocalem in initio verborum (v. g. '*i*n') aut *i* consonantem (v. g. 'ma*i*or', '*i*entaculum') exprimere solet in codicibus Italiae meridionalis et cum littera *l* saepe confunditur, utrum in codice nostro adhibita sit vix constat. Nam quod v. g. in XII, xx, 9 apparet, id aut '*i*entacula' aut '*l*entacula' legi potest (cf. XV, i, 26 *i* longa inter puncta et XIV, ix, 30 *l* vel *i* longa pro 'i', i. e. 'ii'). Sed saepissime eadem littera apparet ubi *i* longae nullus locus est (v. g. XI, i, 16 eubo*l*cum, IX xxv, 4 acil*l*um, XIV, xiii, 24 uergil*l*us), unde colligas licet errorem scribae, aut nostri, aut prioris qui archetypum maiusculis litteris scriptum ante oculos habuit (cf. 348, 9 et 349, 1 *regiescit* pro *reglescit*). *Littera suprascripta* raro et nonnisi in fine versuum (IX, xxxi, 2 apu*d*, XV, iv, 1 cinciu*s*, XV, xxviii, 2 enniu*s*) invenitur. *Litterae ligatae* in fine maxime versuum (nt, ns, us, os, as, tu) adhibentur. *Vocales longae*

signo ^ saepe instruuntur (v. g. t*u*, m*e*, r*e*, cust*o*dum, temptau*e*re), aliquotiens apice (v. g. uictor*e*sque, tib*i*cinem, *e*ditam). *Punctum* saepe post lemma (verbum dico) ponitur, v. g. XIV, xvi, 10 (= 408, 6) Suillum · genus inuisum ueneri.

Qui autem laceros versus recte reconcinnare vult, sciat scribam verba non temere in fine versuum dividere sed normam semper aut sequi aut sequi velle (cf. 356, 19—20), adeo ut v. g. in 442, 32 ubi *scrib* in fine versus est, initio sequentis versus deperdito, possit aut scrib|tae aut aliquid eiusmodi coici, nullo tamen modo scrib|it. Cadunt igitur plurimae coniecturae, velut (428, 11) man|ifestum, (420, 24) so|l, (406, 28) parti|m, et forma strit|avum (pro strit|tavum, 414, 14). In dipthongis maior licentia fuisse potest. Saltem illud Pla|⟨utus⟩ (278, 25) per illud Pla|utus in superiore pagina (274, 15) defendi videtur.

De correctoribus codicis haec memorat Thewrewkius: „Quae peccaverat librarius ipse correxit locis his: IX, xxi, 30; XII, iv, 4; iv, 19, 20, 21; xii, 18; xiii, 17, 22; xx, 5—7 (an man. alt.?); xxviii, 3; XIII, i, 22; xxi, 34; XIV, ix, 22; xi, 4; xiii, 10 (man. alt.?), 15; XV, i, 1, 34. Altera manus correctrix his locis distinguitur: IX, xxiv, 1; XII, viii, 23; XIV, iv, 1; v, 3; xiii, 10; xxviii, 35; XV, viii, 33; xxiv, 3; xxxii, 30. Signum ∸ (quod correctiones postea faciendas videtur indicasse) in margine extat scriptum ad XIII, xxiv, 1; XIV, ix, 6, 22; XIV, xxviii, 2; XV, viii, 5; xvi, 5. R nota [‘require’] in marginibus plerisque apparet . . . ‘Cecus’ vox interdum ab ipso librario in margine ascripta spectat ad lacunas propter scripturam archetypi evanidam relictas. Vide IX, xvii, 24; XII, i, 3—4; viii, 30; xiii, 18; xxi, 17, 34; XIII, xxiv, 34; XV, viii, 5; xiii, 27. Signum crucis cum punctis sociatum habes in margine XV, xvi, 16 (XV, xxiv, 11?); signum ex N et T compositum in margine XV, xiii, 11; signum ex N et b, ut videtur, compositum in margine XV, xxi, 24; signum χ figurae speciem prae se ferens in margine XIII, xii, 8.“ Monet etiam Thewrewkius palimpsestam esse paginam qua quatern. XIV col. xxxi et xxxii continentur.

DE QUATERNIONIBUS VIII, X, XVI.

Manilius Rhallus, cui Festi codicem acceptum referimus, natu Spartanus erat et vero nomine Manilios Rhalles Kabakes. Eius vitam Gyraldus in libro de poetis suorum temporum sic describit: „Ex eadem Pontani Academia fluxere M. Marullus et Manilius Rhallus, ambo parentibus Graecis nati, in Italia enutriti, Latinis tamen literis magis imbuti atque invicem amici, uterque epigrammatum poeta; sed Rhallo Marullus cultior argutiorque, Marullo Rhallus fortunatior, quippe qui a Leone X his mensibus Cretensium sit pontificatu honestatus." Mortuus est a. 1517. Eum ante a. 1477 Festi codicem repperisse inde colligere licet, quod textus Paulinae epitomae eo anno Romae editus[1]) et cum textu codicis Lipsiensis (saec. xv) artissime cognatus multa ex Festo habet. In Illyrico codicem repertum fama erat, sed non satis certa. V. d. E. A. Loew, palaeographiae Italiae peritissimus, scripturam codicis ad scriptorium Romanum saeculi undecimi exeuntis revocat (Berl. Phil. Woch. 31, 917).

Codicem Pomponio Laeto, principi eius saeculi eruditorum urbanorum, cui Paulinae epitomae editio illa quam modo memoravimus missa est, in manus positum esse constat, et ab

1) Libri praefatio est haec: „Manilius Romanus Pomponio Laeto salutem. Nuper cum legissem Pompei Festi mutilatos libros qui priscorum verborum inscribuntur, vehementer dolui quod tantum opus integrum non remansit. Scripsit ille quidem ad totius antiquitatis utilitatem, sed puto inscitia superioris aetatis tam praeclarum munus nobis eripuit. Nam quidem nullius momenti sine nomine sine litteris ad Carolum Regem volumen diffusum et copiosum in sterile compendium redegit et credibile est reliquisse quae magis necessaria erant, ut saepenumero tu mecum questus es. Quod superest imprimendum curavi, ne alius forte audax et temerarius in peius reddat, et pro virili parte emendavi castigarique evigilavi, ut saltem si non integer fidelis tamen legatur. Vale. De Romaulis." Reitzensteinius (Verr. Forsch., Anh. 1) credidit eum Manilium Romanum neminem alium quam Manilium Rhallum esse; alii negant. Sane illud 'Pompei Festi mutilatos libros' ad Pauli epitomam spectare potest, quae a. 1471 primum edita, et saepe insequentibus annis, ita fere nominari solet.

eo partem retentam. Eam partem fuisse quaterniones VIII, X, XVI, qui apud Ursinum post Farnesiani textum leguntur, tum ex titulo quem praefixit Ursinus constat: „Schedae, quae Festi fragmento detractae apud Pomponium Laetum extabant“, tum ex Ursini praefatione: „Ab eo [scil. codice Farnesiano, ut nunc est] separavimus schedas illas, quas a Marullo [immo Manilio Rhallo] habuisse dicitur Pomponius Laetus, quod earum archetypum exemplar non extet, et pars altera paginarum, quae margini proximior ab igne mutilata fuit, neglecta ab iis, qui tunc fragmentum descripserunt, in praesentia desideretur. Quas autem nos edidimus, sunt illae quidem e doctissimi viri exscriptae chirographo“, etc. Unde autem factum sit ut quaternio XVI saepius in apographis appareat quam quaterniones VIII (IX) X, parum liquet[1]), cum fata codicis ante mortem Manilii non explorata habeamus. Post mortem eius, sed quo tempore incertum est, in manus venit Cardinalis Michaelis Silvii, qui eum testamento legavit Cardinali Rainutio Farnesio. Inde 'codex Farnesianus' (-sinus) appellatur.

Quaternionum hodie deperditorum apographa a doctis Italis scripta haec adhibui (*U V* ipse contuli):

U codicem Vat. lat. 3368 (chart.), Politiani manu ex ipso archetypo codice tam religiose descriptum, ut etiam de lacunarum magnitudine testimonium satis fidele reddere videatur. Nam maiores lacunas signo □ (aliquotiens bis terve posito) indicat, in minoribus lacunis quot litterae deesse videantur punctis significat. Hunc egregium libellum servavit e fatis malignis Petrus Victorius, cuius verba audi (Varr. Lectt. XVII, 2): „Cum supra ipse affirmarim me librum habere Sex. Pompeii, exscriptum de antiquissimo exemplari, totam rem accuratius, ut fides eius auctoritasque augeatur, commemorare volo. Angelus Politianus in LXXIII capite Miscellaneorum narrat se Romae accepisse a Manilio Rallo fragmen-

1) Quae de Politiano disputat Mommsenus (Ges. Schrift. 7, 271), ea nunc infirmata sunt, ipso Politiani apographo reperto (vide infra). Nec sane illud obliviscendum, quaternionem nonum, utpote difficilem lectu (cf. supra, p. VII), a scriba praeteriri posse

tum quoddam Sex. Pompeii, sanequam vetustum: nonnullasque itidem pagellas eiusdem exemplaris a Pomponio Laeto, quae omnia, ut ostendit illic, cum descripsisset, paucis abhinc annis ego incidi in adversaria quaedam ipsius in taberna libraria, quibus continebantur etiam hae reliquiae Festi, atque emi, manu Politiani cognita. Tanta tamen ille celeritate in scribendo usus fuerat, literisque adeo minutis, ac saepe etiam per notas totis vocibus indicatis, quod suum propriumque hominis erat, cum huiuscemodi aliquid, quod ipsius tantum usibus serviret, in commentariis adnotaret, ut vix intelligi possint.“ Viro doctissimo de Nolhac gratias debemus qui inter codices Ursinianos, qui in bibliotheca Vaticana conservantur, has schedas detexit. Octavum codicis archetypi quaternionem (cum nono) et decimum prius habuisse exscriptos videntur, cum folia 1—12 nunc desiderentur (cf. Huelsen, Berl. Phil. Woch. 9, 1099); amiserant tamen, antequam in Victorii manus venerunt, qui marginalia in exemplar Aldinae editionis, quod nunc in bibliotheca Monacensi est (L. Lat. 123^b, 2°), ex schedarum parte eadem, quae nunc exstat, sumpta adscripsit (cf. Mommsen, Ges. Schrift. 7, 277). Ursinus, in cuius bibliothecam eae schedae venerunt, usus est iis, id quod infra demonstrabitur, sed paulo remissius, deterritus, credo, obscuritate scripturae, neque eas nominatim memorat. Politianus ipse de suo apographo sic scripsit anno 1489: „Ostendit mihi Romae abhinc quadriennium Manilius Rallus Graecus homo, sed Latinis literis adprime excultus, fragmentum quoddam Sex. Pompei Festi (nam ita erat in titulo) sanequam vetustum, sed plerumque mutilatum, praerosumque a muribus. . . . Nonnullas quoque ex eodem fragmento Pomponius Laetus, vir antiquitatis et literarum bonarum consultissimus, sibi pagellas retinuerat, quas itidem legendas mihi describendasque dedit.“ Apographi Politiani pars quae nunc extat continet quaterniones archetypi codicis XI—XVI. Ante quat. XI est titulus: ‘Ex Fragmento Festi Pompei’. In fine quat. XV est signum lacunae, tum duorum versuum spatium, in quo Politianus scripsit: +„Imperfectum.+ inveni et hoc.“ Sequitur apo-

graphum quat. xvi[i]. Quae Augustinus de Politiani apographo dicit sunt haec: „Eius libri advecti, ut ferunt, ex Illyrico, habuit aliquas pagellas Pomponius Laetus, ut Pius, ut Politianus scripserunt; maiorem libri partem Manilius Rallus. Ab his Angelus Politianus librum accepit, agnovit, et exscripsit... Ab eodem Politiani exemplo Petrus Victorius aliquot locis in variis lectionibus vulgares Festi libros emendare doctissime, ut solet, coepit. Perveneruut ipsae reliquiae libelli [*i. e. codicis archetypi?*] ad Aldum Manutium." Certe si quando apographum, si modo fuit, quaternionum VIII, X, Politiani manu factum in lucem prodibit, ea pars libri Festini editoribus reconcinnanda erit.

V schedas Parisienses, libro impresso Bibliothecae Nationalis (Inv. Rés. X, 96; olim. X, 553[A]) additas manu Italica saec. XV[i]. medii. Sicut schedae Politiani, hae quoque quaterniones VIII, X archetypi codicis ignorant. Cum apographo *Z* artissime cohaerent, ex uno eodemque exemplo[1]) proculdubio descriptae.

W codicem Vat. lat. 3369 (membr.), idem illud 'doctissimi viri chirographum' quod Ursinus editioni suae adhibuit, quemadmodum v. d. Eug. Abel nuper agnovit (cf. Huelsen, Berl. Phil. Woch. 6, 1099). Ursinus enim sic praefatur: „Quas autem nos edidimus, sunt illae quidem e doctissimi viri exscriptae chirographo, aliis editionibus non modo emendatiores, verum etiam aliquot locis auctiores; ut si qua praeter haec in vulgatis sint, ea plane non esse Festi credendum sit, sed e Pauli epitoma aut aliunde petita." Quae hic codex inter lemmata *peremere, perihodos* (236, 31) praebet, ea memorare volo, explicare nequeo: peremat. (*tum litteris miniatis*) Sexti Pompei Festi lib. XII Mensa frugibus etc. Sexti Pompei festi lib. XIII. (*tum a manu altera, ut vid.*) Naenia est Principium Nostrae Pars secunda Numam Pomp. (*seq. unius versus spatium*). Periodos.

---

1) Eius exempli scriba adhibuerat notam, a scriba Farnesiani et omnibus antiquioribus scribis alienam, nā 'natura'. In schedis *nam* apparet! (cf. ad 510, 8).

X codicem Vat. lat. 1549 (chart., saec. XV), cuius in fine legitur epigramma 'ad lectorem':

> Haec quicunque leges fragmenta novissima Festi,
> concidet in lachrimas lectio cuncta pias:
> Quod iam Romano defluxerit orbita giro
> et magna careat parte Latinus ager.
> Absumpsit chartas nimium cariosa vetustas:
> si qua igitur menda est, codicis esse patet.

Mommseni (Ges. Schrift. 7, 272) ut verba usurpem: „Hoc exemplum qui confecit . . . etiam in paginis integris hic illic locos evanidos praeteriit, hiatum tamen plerumque indicans nota *deficit* vel *frag.* Glossas de suo addidit fere nullas nec repertas transposuit. Textus autem non solum vitiis scatet, sed etiam interpolationibus, maxime ubi glossae aut initio aut fine incidunt in pagellas ambustas. Paulum in his librarius passim adhibuit, sed non ea constantia, qua qui editionem principem curavit.“ Cum *X* 'liber Achillis Maffei' quem Augustinus editioni suae adhibuit, cognatus esse videtur (cf. Mommsen Ges. Schrift. 7, 277), qua de re infra dicam.

Y additiones et emendationes, quas codici Leidensi (Voss. lat. Oct. 9), ex ipso *X* descripto (cf. Mommsen l. c.), corrector quidam (non omnes correctores) intulit, e fonte prorsus simili codicis *Z* (vid. infra) haustas. Hic igitur testis non ubique praesto est.

Z codicem Vat. lat. 2731 (chart., saec. XV). Mommsenus eum sic memorat: „Deficiunt hodie in principio voluminis q. VIII et maior pars q. IX (nam incipit p. 177 a 30 Mue. *qui ferro*) deestque item quaternio X totus ita, ut librarius principium undecimi extremo nono continuarit; integer autem liber quid continuerit, non liquet, nec tuto statuemus quaternionem decimum ab initio inde afuisse; nam qui hunc librum scripsit cum alia quoque transposuerit, etiam decimum quaternionem in principio deperdito potest collocavisse loco non suo. Cum hoc libro proxime coniunctae sunt emendationes et additiones libro Leidensi supra memorato postea

illatae (nobis *Y*), quamquam desumptae sunt non ex ipso Vaticano, sed ex libro simili et subinde pleniore[1]); nam non solum perveniunt ad partem eam quoque quae in Vaticano desideratur, sed etiam in parte, quam habet Vaticanus, corrector Leidensis quaedam adnotat in Vaticano non reperta: ita indicatio infra relata post gl. *tigillum sororium* deesse chartas sex magnas adhuc reperta est in solo libro Leidensi [et in Parisiensi]. Extitit itaque olim exemplum Festi quaterniones quotquot supersunt complexum, unde pendent tam liber Vaticanus (*Z*) quam libri Leidensis emendationes (*Y*) [et *V*].... Haec qui examinarit duo intelleget diversa, ne dicam contraria: *X* et *ZY* [*V*] pendere quidem ex eodem archetypi codicis exemplo passim interpolato (nam consensus e. c. in glossis *tuguria, Tuscum vicum, toxicum* explicari aliter non potest), sed eosdem libros ita comparatos esse, ut sese invicem emendent paucisque tantum locis ... contra archetypum in falsa lectione consentiant, praeterea vero ut *ZY*[*V*] non pauca suppleant ab *X* omissa. Quarum positionum cum neutra negari possit, aut descendant necesse est tam *X* quam archetypus librorum *ZY*[*V*] ex codicis primarii exemplo deperdito utroque illorum emendatiore et pleniore, aut, quod magis crediderim, vir doctus is a quo proficiscitur recensio codicum *ZY*[*V*], nactus et exemplum antiquius libri nostri *X* simile et ipsum archetypum codicem talem fere, qualem habuit Politianus, illud ad hunc emendavit et auxit ita, ut locos a primo descriptore iam satis recensitos et expletos raro attingeret. Hoc ut magis statuam, movet me variae lectionis in q. VIII et X condicio a reliqua diversa; nam emendator Leidensis, quamquam illos quoque non minore diligentia quam reliquos castigavit, tamen perpauca in his invenit corrigenda et supplenda, quae alicuius sint momenti, integras autem glossas in *X* codice praeteritas non adiecit

---

1) „Cum glossam *perpetrat* p. 217 a 29 Mue. a scriba primario Leidensis male habitam secundus librarius ita emendet, ut praescribat: '*in antiquo est*', suspicere hunc vidisse ipsum archetypum; at secus esse constat ex iis quae mox dicentur."

nisi inde a principio litterae *S*[1]), ut in quaternionibus VIII et X videatur usus esse apographi ex quo venit *X* exemplo paullo meliore, in quaternionibus autem extremis, maxime in XVI, ipso archetypo." Ita Mommsenus, Parisiensibus schedis (*V*) nondum repertis, scripsit. Equidem suspicor fontem communem trium, *ZVY*, non habuisse quat. VIII—X et in ea parte Leidensem correctorem (*Y*) ex alio fonte hausisse.

Sed utut ea res se habet, saltem haec sex apographa *UVWXYZ* sic fere ordinanda sunt: — *VYZ* pro uno codice habere licet, quocum cognationem aliquam habet *X*. Per se autem stant *W* et (omnium optimum) *U*. Quaterniones archetypi codicis VIII et X desunt in his: *UVZ*. Cum tamen *Y* ex emendationibus additamentisque constet, eius testimonium non continuo, sed hic illic tantummodo praesto est. Quanti igitur singula apographa sint aestimanda, disces, si ad quaternionem archetypi codicis XVI, ubi omnia praesto sunt, respicies. *U* proculdubio omnium fidelissimum (vide supra, p. XII), nisi quo dlitteras evanidas et locos lectu difficiles identidem praeteriit Politianus, satis feliciter exscripserunt *VYZ* et *X* (cf. 500, 2—6); quo accedit ut in suspicionem cadat interpolandi in 500, 9—11, ubi versum ex Aulularia Plauti, ceteris apographis ignotum, exhibet. *W* plurima omittit eorum quae lectu difficilia erant (v. g. 492, 27—494, 15; 498, 16—500, 12), interdum locum refingit (v. g. 516, 11—13). *VYZ* (vide supra) plura habent quam *X*, sed horum quattuor apographorum fons tam saepe peccavit interpolando (ex Epitoma), refingendo, lacunas praetereundo (v. g. 500, 8), ut eorum testimonium nonnunquam suspectae sit fidei (v. g. 492, 27). Subest igitur dubitatio de locis nonnullis qui hoc unico testimonio nituntur, praesertim de iis quos *X* omisit (v. g. 498, 31—32; sed cf. 508, 22—26).

Quae autem sit cognatio inter apographa et libros im-

---

1) „Certe in libro Leidensi emendator glossas integras addere coepit demum inde a p. 290 Mue.; primaque earum est haec: S nivio significat in carmine . . . augurali sonanti . . . Nec aliter puto esse in libro Vat. 2731."

pressos si requires, invenies editionem principem cum *W* facere (v. g. 498, 16—500, 11 *om. ed. princ.*; 508, 18 Vectigal (*ceteris omissis*) *ed. princ.*); Augustinum cum *X* fere consentive (v. g. 492, 27—494, 14 *hab. Aug.*; 498, 31—32 *om. Aug.*); Ursinum apographo Politiani in quaternione archetypi codicis XVI usum esse videri, nam lemmata *temerare* (500, 7—8), *Teretinatibus* (498, 22), alia eiusmodi, eandem laceram formam in *Urs.* quam in *U* exhibent.

In quaternionibus VIII, X praesto sunt *WX* et hic illic *Y*, quorum testimonium raro in rebus alicuius momenti inter se discrepat (v. g. 124, 14—15 [et 216, 23] *om.* [*lacuna signata*] *X*, *hab. WY*). Ita p. 222 lemmata *promenervat, praedotiont, polteo, pretet tremonti, perfines* omisit *X*, propter obscuritatem, credo, sententiae, non scripturae; lemma *pretet tremonti* prioribus editionibus ignotum sumpsit Ursinus ex *W* ('doctissimi viri chirographo'). In lacunarum magnitudine indicanda saepe discrepant, sed in hac re neutrum esse testem fidelem credo (cf. 124, 20). Leidensis codex ex ipso *X* descriptus grandiorem lacunam in 130, 3 quam *X* indicat! Unum igitur fontem nobis repraesentant apographa in his duobus quaternionibus, neque habeo cur credam libros impressos[1]) ex alio auctiore aut meliore hausisse. Satis igitur habui Ursini et Augustini editionum lectiones tanquam virorum doctorum coniecturas adhibere; ne editionem quidem principem neque Aldinam (quae ex editione principe pendere videtur; ut in 118, 16—18, ubi eadem omissio) praecipuo honore dignas esse iudicavi, nisi quod in quibusdam paginis quaternionis decimi editio princeps ad idonei testis partes aspirare videtur.

Muellerianam (et Thewrewkianam) horum trium quaternionum distributionem obtinui, quoad potui, quae tamen hic illic novo apographorum testimonio aliquatenus improbata est.

1) Cum *X* etiam in hac parte consentit Augustinus v. g. 226, 26 a rupibus *om.* (*lacuna signata*) *X*, *om. Aug.*; 198, 28 lemma *Orestiades* om. *X Aug.*); sed interdum sequitur Aldinam editionem (v. g. 234, 2 Porca *X*: porta *W*: porta Romae *ed. princ Ald. Aug. Epit.*)

DE PAULI EPITOMA.

Libri Festini in Italia (meridionali?) conservati et satis noti vestigia habemus in Glossariis aliquot, quorum antiquissimum, litteris uncialibus scriptum, nunc in Vaticana bibliotheca est (Vat. lat. 3321), duo alia in Casinensi monasterio (cf. Goetz Meletemata Festina. 1887; Traube Regula Benedicti, p. 110). Ea quid ad Festi textum emendandum conferant erit in altero volumine locus investigandi. Hic satis habeo monere eorum lectiones nota *Gloss.* in apparatu meo signari. In fine saeculi octavi monachus Casinensis, Paulus ille Diaconus[1]) (cf. Neff de Paulo diacono Festi epitomatore. Erlangen, 1891), codice (Casinensi?) usus, aut eodem unde *F* descriptus est aut eius fratre gemello, epitomam confecit, „superflua quaeque", ut ipse dicit, „et minus necessaria praetergrediens et quaedam abstrusa penitus stilo proprio enucleans, nonnulla ita, ut erant posita relinquens", quam regi Carolo Magno misit.

Eius Epitomae codices hos adhibui (*EP Basil. Wirceb.* ipse contuli):

M Monacensem (olim S. Emmerami ad Ratisbonam) 14734, saec. x–xi.

P Cheltenhamensem Phillippsianum 816, ab Ellingero illo scriptum qui abbas Tegernseeensis intra annos 1019—1056 erat (cf. Class. Quart. 6, 91). Cum *M* artissime cohaeret, sed peior testis est. Testimonium igitur eius ibi tantum quaesivi ubi *M* testem nominatim citaveram, ut intellegeres quoties lectio Monacensis a communi duorum codicum parente hausta esset (*PM*), quoties a scriba Ratisbonensi falso inculcata (*M*).

L Leidensem Voss. 116, saec. x, nitide scriptum.

E Escorialensem (olim Gandensem) O III 31, saec. x, nitide scriptum.

---

1) Cum lectio deteriorum codicum increbuisset: EPISTOLA PAVLI PONTIFICIS AD CAROLVM REGEM, iure dubitatum est an illud *pontifex* ad Paulum Diaconum quadraret, donec Thewrewkius melioribus usus codicibus, verbum insiticium e titulo epistolae eiecit.

T Trecensem 2291, saec. x–xi. Plurima lemmata praetermisit scriba neglegentissimus (cf. Thewrewk Mél. Graux, p. 659), adeo ut *T* non ubique testis praesto sit.

G Guelferbytanum Aug. 10, 3, saec. x (quo ex codice descriptus est Vindobonensis 142, saec. x).

I Leidensem Voss. 37, saec. x–xi.

R Leidensem Voss. 135, saec. x–xi.

Basil. fragmentum Basileense (I, 9[a]), saec. x. Habet 305, 8 (*aliquem sed unde*) — 313, 9 (*dicuntur*); 383, 3 (*Mercurio*) — 393, 6 (*in hortos*).

Paris. fragmentum Parisiense 7575 (fol. 3), saec. x–xi. Habet 503, 1 (*Tegillum*) — 505, 12 (cf. Thewrewk Mél. Graux, p. 659).

Wirceb. fragmentum Wirceburgense (s. n.), saec. x, in integumento codicis 'S. Mathiae extra civitatem Treverensem' sumptum, de quo Paulus Lehmann me certiorem fecit. Habet 77, 2 (*appellari*) — 78, 3; 92, 32—93, 26.

dett. Recentiores, quasi deteriores, nolo enumerare. Parisinos aliquot minoris momenti codices memoravit Thewrewkius l. c. (Mél. Graux, pp. 659—660). Minoris etiam sunt momenti, nec in apparatu meo memorantur, recentiores correctiones in *LI* et additicia lemmata (ex uno eodemque satis pravo exemplo exscripta) in *IR*. Henricus Omont (Bibl. École Chartes 42, 1) narrat Adsonem abbatem monasterii Montier-en-Der (968—992), profecturum Hierosolyma, quo in itinere mortuus est, reliquisse apud monachos suos et libros alios et 'Excerpta ex libris Pompeii Festi'; quo codice quid sit factum non constare.

α β Duae sunt codicum familiae, quarum prior et paulo melior (*α*) ex *MPLET Basil.* constat, altera (*β*) ex *GIR Paris. Wirceb.* (cf. Thewrewk l. c. et in studiis Festinis. Budapest, 1882), duobus ex archetypis codicibus ortae, ab ipso Pauli aevo proxime remotis. Epitomae igitur textus satis certus nobis est traditus, neque emendationi nisi artissimum[1])

1) In proarchetypo codice, minusculis proculdubio litteris scripto, e verbis *qui clam* (78, 27) factum est in duobus arche-

locum relinquit. Sane ex eis partibus ubi testimonium Festi codicis praesto est, cognosci licet quam saepe Paulus depravatum archetypi textum secutus sit (v. g. 345, 7 *divinitus* pro *diu intus*). Legentium tamen commodum postulabat ut in ceteris epitomae partibus non omnia inemendata relinquerentur.

DE FESTINI LIBRI EDITIONIBUS.[1])

ed. princ. Editio princeps[2]) prodiit Mediolani (ap. Io. Angelum Seinzenzeler) a. 1500: Nonius, Festus cum Paulo, Varro. Edidit totum librum Io. Baptista Pius; qui tamen Festum edendum curavit erat Conagus quidam, qui sic praefatur: „Lector. Si fragmenta Sesti Pompei Festi quae omnia reperta hic apposita sunt ab M. litera incipiendo usque ad calcem non sequestrata posita sunt, sed coniuncta aliis, id industria factum est, ne replicando legentes taedio afficiantur, et quia quaedam addita sunt quae non erant in exemplari Pii nostri, sed in alio eiusmodi. Quae adeo dura sunt, ut omnino recte constare non videantur; tamen ob temeritatem vitandam, et ne quid ipsorum fragmentorum omitteretur iusta exempla impressa sunt. Quae si Pius ipse, qui propter sui absentiam ea castigare nequivit, sed nec ipsius exemplar revidere dum imprimeretur, affuisset, correctiora haberentur. Itaque ne ipsi Pio attribuas eas additiones, quae sunt incorreptiores, ab alieno exemplari sumptas, inferius[3]) annotatae sunt.“ Carmen adiectum est hoc:

---

typis *quidam*. Emendatus locus in imo proarchetypi margine inculcatus est in textum amborum (cf. ad 20, 21). Nec Paulo ascribere potes illud *anacreon* pro *antehac* (7, 24), ubi Paulus ipse vel proarchetypi scriba aut añac aut añhac scripsisse videtur, nota añ 'ante' usus. De textu Pauli historiae Langobardorum in codicibus saec. IX et X mutato, et de Pauli non perfecta scientia linguae Latinae, cf. Waitz in script. rer. Langob. p. 19.

1) Muelleri verba in hoc capitulo usurpare studui, quoad potui.

2) Cf. Reitzenstein. Verr. Forsch. p. 98.

3) Significat deinde additamenta ea esse in glossis *satis* et *topper*, quae apud Conagum corruptissimae quidem, sed tamen leguntur, ut e Farnesiano codice eas fluxisse appareat. Aliter

Ad Festum alliciat qua te ratione Conagus,
Lector, adinvenit: consilium ipse probes.
Fragmenta apposuit, quae nunc superaddita cernes,
Cavit et ut coeant ordine quaeque suo.
Siqua latina parum fuerint seu dura, fatetur,
Ne depravaret, se variasse nihil.

Pius ipse sic praefatur: „Multa nos ad illustrandum hunc scriptorem contulimus, cum Mediolani doceremus. His quae nobis venerunt ex codice pervetusto et ob hoc fidelissimo, qui ex Illyrico Pomponio Laeto fuerat oblatus, plura additurus eram, ni me Bononiam patriam meam princeps Iohannes Bentivolius praeter spem redire coegisset, dum opus hoc esset sub incude."

In hac editione (et nimirum in Pii exemplari): „conflatae sunt" (sic Mommsenus) „Pauli epitome Festique integri reliquiae, in quibusdam litteris etiam traditus glossarum ordo temere mutatus, denique pagellae imperfectae plerumque praetermissae."

Ald. Eam Pii (vel Conagi) editionem, quae a Parisiensibus Nonii cum Festo et Varrone coniuncti editoribus a. 1511[1]) et 1519 repetita est, Aldus Manutius intulit in Cornucopiae Perotti (Venetiis, 1513). Augustinus, memoratis codice Farnesiano, Pomponii Laeti pagellis, et Politiani apographo, sic pergit: „Pervenerunt ipsae reliquiae libelli ad Aldum Manutium, qui conatus est cum Pauli epitome eas coniungere, et unum corpus ex duplicibus membris conficere. Sed tam multa omissa sunt, tam multa aliter edita, ut alios emendatores res desiderarit." Aldina editio et ab Aldo ipso saepius repetita et ab aliis transalpinis typographis.

Aug. Antonius Augustinus editioni suae (Venetiis, 1559)

---

autem comparatum est fragmentum quod ex alieno exemplari sumptum esse dicit 'per totum' et 'in quodam exemplari' coniunctum esse adicit cum glossa *Senonas Gallos* post vocem *transalpina* (454, 36), scilicet posteriorem partem glossae *Saticula* (458, 28 *triumviri* — 458, 31).

1) Huius editionis lectiones in apparatu critico meo nota 'ed. princ.' signantur.

sic praefatur post mentionem editionis Aldinae: „Simili ratione ex utroque libro [i. e. Festo et Paulo] confectus alter liber extat apud Achillem Mafeum, Bernardini Cardinalis fratrem, qui Aldino locupletior est. . . . Nos hoc amplius fecimus, ut lectores admoneremus quae Festi quaeque Pauli essent. Omnia quoque fragmenta Festi describi curavimus, nequid desiderari posset, in quibus interpretandis quam operam posuerimus, ex his, quae in commentariis adscripsimus, iudicare lector possit. Habuimus autem hoc monumentum antiquitatis ex locupletissima bibliotheca amplissimi viri Rainutii Farnesii Cardinalis, cui . . . a Michaele Silvio Cardinali ex testamento relictum est. In hac editione mutatus est verborum ordo Verrii, Festi, et Pauli, ut lector facilius, quid de quoque re scriptum sit, reperiat. . . . Sed quia ad manus nostras non pervenerunt omnia Festi fragmenta, notam addidimus iis, quae Festi esse arbitrabamur; ad ea vero, quae scimus eius esse, cognomen eius adscripsimus. Reperietur hoc in M. O. P. T. V. litteris. Ea ex Aldi et Mafei libris sumpsimus. In quibus poterit haec editio ab iis, qui eas pagellas habent, emendatior fieri.“ De quibus Muellerus: „Hunc Maffei librum cum A. Augustinus Aldino locupletiorem dicat, intelligitur ex hoc sumptas esse illas in literis T. et V. glossas, quae incognitae sunt Ursino omnes et pleraeque etiam Aldo. In margine A. Augustinus Pauli addidit variam lectionem ex aliis libris excerptam, quae in universum exigui est pretii; in Festo autem Farnesiani codicis, ubi vulgata lectio ab eo discesserat, lectionem saepe ac plerumque rectissime annotavit; in utroque vero, et Paulo et Festo, tot vitiosa verba coniectura ductus sanavit, ut dubitem, an nullus alius unus utrique grammatico tot locis profuerit quam A. Augustinus.[1]) Denique annotatio, quanquam a viro gravissimis negotiis occupato festinantius scripta, eam prodit

1) „A. Augustinus ipse in Notarum explanatione dicit, se semicirculo in margine significasse 'ex docti alicuius viri' coniectura ita posse emendari. Ubi vero non certior factus eram, alium v. d. correctionis alicuius esse auctorem, non poteram eam non ipsi Augustino assignare.“

Romanarum rerum cognitionem, quae etiamnunc nobis suspicienda ac deosculanda sit. Unum tamen est, in quo A. Augustinus Festo magis nocuit quam profuit, quod glossas omnes, quas Conagus quidem et Aldus magis ad codicis exemplum disposuerant, quam severissime ad literarum ordinem adstrinxit: quo potissimum factum est, ut genuini ordinis, quem ipse Verrius instituerat, pretium et utilitas in restituendo et explicando Festo omnes criticos latuerit."

Scal. „Hac Antonii Augustini editione" (pergit Muellerus) „tota nititur opera a Iosepho Scaligero in Festo posita. Hic neque codicem, neque ulla alia subsidia adhibuit, sed ex solo A. Augustini exemplari felicissima ingenii acie dispecto Festum magis auxit, quam alius quisquam criticus ex opulentissimo apparatu: imprimis eo quod earum Festi glossarum, quae igne vastatae sunt, non singula verba sed universum tenorem ita demonstravit, ut in plerisque dubitationi nullum locum reliquerit. . . . Magni viri admirationem non possum fortioribus verbis prodere, quam Lipsii, qui: 'Nihil posse divinius', proclamavit. Scaligeri Festus primum prodiit ex officina Petri Santandreani 1565. Continent haec exemplaria ea omnia quae in Venetis sunt: Verrii Flacci fragmenta collecta, Paulum et Festum eodem ordine dispositum, A. Augustini annotationes, sed his antepositas Scaligeri in Paulum et Festum castigationes." . . .

Urs. „Fulvius Ursinus" (etiam haec Muelleri esse scito) „ut nobili Farnesiorum domui deditissimus idemque acceptissimus erat, ita plenam habebat copiam Farnesiani codicis inspiciendi et pertractandi. Simul cum videret, certo et firmo gradu neque in emendandis neque supplendis Festi reliquiis procedi posse, nisi ipsius codicis forma diligenter observata, codicem ita exscripsit et typis excudendum curavit, ut singulis codicis columnis singulae paginae responderent, exceptis Pomponii Laeti schedis, quarum genuina forma ignorabatur; ac supplementa in illa Festi parte ita instituit, ut singulorum versuum vacua spatia explerent.[1]) Quae supple-

1) Ipsius Ursini autographum etiamnunc superest in bibliotheca publica Neapolitana, sub numero IV. A. 4., sed neque

menta quod Ursinus dicit, magnam partem ex Parisiensi editione se esse mutuatum, sed multa de suo addidisse; id singulis glossis diligenter comparatis ita se habere expertus sum, ut Ursinus in universum Scaligeri inventa spatiis tantum codicis, quae ille et parum noverat nec satis attendit, diligentius accommodaverit, quanquam etiam in hac re notis compendiisve scripturae saepe nimium abusus in unum versum plura, quam eo contineri possunt, infersit; sed res et sententias a se repertas paucis tantum locis invexit. . . . Ursini liber, cuius titulus est: 'Sex. Pompei Festi de verborum significatione fragmentum ex vetustissimo exemplari bibliothecae Farnesianae descriptum, impressum Romae apud Georgium Ferrarium 1581', primum vulgatus est ibidem apud Vincentium Accoltum 1582. Adiectas habet post fragmentum et schedas Notas in Festum et epitomam, breves, sed plerasque doctas et utiles Idem repetitus est Parisiis apud Petrum Santandreanum, 1583, paucis vitiis, quae typothetarum incuria in Romana exemplaria irrepserant, purgatus, sed multo pluribus et gravioribus inquinatus.

Goth. Dionysius Gothofredus Ictus in corpus suum Auctorum Latinae Linguae et Festi fragmentum cum schedis, ea forma qua ab Ursino editum erat, et Festum cum Paulo sic coniunctum, ut ab A. Augustino factum erat, recepit, et annotationem addidit, in qua praeter locos ex fontibus iuris civilis appositos nunc vix quicquam utile reperies.

Dac. Andreas Dacerius 'Sex. Pompei Flacci et Mar. Verrii Flacci de V. S. lib. XX' (haec enim absurdi libri inscriptio), 'notis et emendationibus', ut ait, 'illustravit in usum Delphini', Par. 1681, quae editio repetita, et integris Augustini, Scaligeri, Ursini notis aucta est Amstelodami 1700. . . .

Lindem. . . . Fridericus Lindemannus . . . in secundo Corporis Grammaticorum Latinorum tomo. . . . Pauli excerpta suo ordini restituit et Festum plane ab illo segregavit.

Egger. Quae prodierunt Parisiis (a. 1838) apud Bourgeois-Maze bibliopolam 'M. Verrii Flacci fragmenta post editionem

---

integrum, nec recte dispositum, neque in omnibus apicibus cum codice et Romanis exemplaribus plane consentiens.

Augustinianam denuo collecta atque digesta, Sexti Pompei Festi fragmentum ad fidem Ursiniani exemplaris recensitum, edidit A. E. Egger, in collegio Caroli Magni professor'; iis quanquam editor paucissima nova et sibi propria adiecit, insunt tamen in praefatione et in notulis adiectis quaedam, ad criticam horum librorum historiam enucleandam bene observata . . ."

Mue. Carolus Odofredus Muellerus editione sua, quae a. 1839 prodiit tamque bene nota est ut nulla memoratione mea indigeat, tribus illis sospitatoribus Festi, *Aug.*, *Scal.*, *Urs.*, se quartum addidit. Et cum saepissime emendatio loci Festini ita processerit, ut Augustinus omnium primus quid verum esset indicaverit, Scaliger totum locum reconcinnaverit, Ursinus eam reconcinnationem magis ad spatium in codice relictum aut magnitudinem codicis versuum accommodaverit, Muellerus denique excoluerit, perpoliverit, inde factum est ut emendationis laus partim huic, partim illi adsignanda sit. Vix igitur potui in apparatu critico meo ita suum cuique reddere ut brevitati studerem. Ignoscas igitur quaeso huiusmodi adnotatiunculis '*Urs. post Scal.*', '*Aug. fere*'; nam si verior alia forma adnotandi fuisset, eadem et prolixior. Muelleriana editio a. 1880 a Simmelio bibliopola Lipsiensi renovata est, adiectis plurimis coniecturis vv. dd. post Muellerum factis.

Momms. Festi codicis quaternionem decimum sextum denuo edidit Th. Mommsenus in commentatione lecta in Berolinensis academiae conventu d. 9 Iun. 1846 (= Ges. Schrift. 7, 269 sqq.), adhibitis apographis *XYZ* cum Politiani apographi eis lectionibus quas Victorius exscripserat (cf. supra, p. XIII). Idem in quinta editione libri Brunsiani, qui appellatur 'Fontes Iuris Romani Antiqui', multa hausit ex iis quae Thewrewkius de codicibus Pauli protulerat. Necnon in libro, quem de iure Romano scripsit, plurimos locos et Festinos et Paulinos feliciter emendavit.

Thewr. Editionis Thewrewkianae, cuius pars prima Budapestini a. 1889 prodiit, hic meus liber quasi partis alterius vices explere vult. Thewrewkius, qui primus Pauli codices

idoneos exquisivit, multa et ad Paulum et ad Festum emendandum contulit in plurimis commentationibus ('Mél. Graux' pp. 659—669; 'Festus-Studien', Budapest, 1882; Verh. d. 42 Phil. Vers., Leipz. 1894, p. 250; aliis Hungarice scriptis in 'Egyetemes Philologiai Közlöny').

Praeter editores hi potissimum emendationi textus operam dedere:

Goetz. Goetz ('Meletemata Festina' 1885; 'Nova Meletemata Festina', 1887; 'Ad Legem XII Tabb. adnotationes glossematicae', 1889),

Merck. Mercklin. ('Observationes ad Pompeii Festi Paulique excerpta', 1860),

Reitz. Reitzenstein. ('Verrianische Forschungen', 1887).

SIGLA.

E Escorialensis O III 31, saec. x.
F Farnesianus IV A 3, saec. xi.
F^{ab} „ teste Abelio.
F^{ar} „ „ Arndtsio.
F^{c} „ „ Croenerto.
F^{k} „ „ Keilio.
F^{L} „ „ E. A. Loewio.
F^{u} „ „ Ursino.
G Guelferbytanus Aug. 10, 3, saec. x.
I Leidensis Voss. 37, saec. x—xi.
L Leidensis Voss. 116, saec. x.
M Monacensis 14734, saec. x—xi.
P Cheltenhamensis Phillippsianus 816, saec. xi. in.
R Leidensis Voss. 135, saec. x—xi.
T Trecensis 2291, saec. x—xi.
U Vaticanus lat. 3368, saec. xv.
V Parisienses schedae (Inv. Rés. X. 96), saec. xv.
W Vaticanus lat. 3369, saec. xv.
X Vaticanus lat. 1549, saec. xv.
Y Leidensis Voss. lat. O 9 (saec. xv) corrector quidam.
Z Vaticanus lat. 2731, saec. xv.
Basil. Basileense fragm. I, 9ª, saec. x.
Paris. Parisiense fragm. 7575 (fol. 3), saec. x—xi.
Wirceb. Wirceburgense fragm. (s. n.), saec. x.
α consensus [1]) codicum *MLE* (nam *T* non semper praesto est; *P* non semper adhibui).
β consensus [1]) codicum *GIR*.

1) Sicubi unius codicis lectio defecit, singulos malui, qui praesto erant, memorare (v. g. ad 6, 25).

codd. consensus omnium codicum.

ω consensus librorum impressorum et manuscriptorum.

A. L. L. Archiv lat. Lexikographie.
Ald. Aldina editio.
Aug. Ant. Augustinus.
Bue. Buechelerus.
Dac. Dacerius.
Epit. Epitoma.
Gloss. Glossaria.
Goth. Gothofredus.
Lindem. Lindemannus.
Merck. Mercklinus.
Momms. Mommsenus.
Mue. Car. Od. Muellerus.
Reitz. Reitzensteinus.
Ribb. Ribbeckius.
Scal. Scaliger.
su. Ep. supplevit Epitoma
Thewr. Thewrewkius.
Turn. Turnebus.
Urs. Ursinus.

Scriptores secundum editiones Teubnerianas citavi (Ennii scaenica secundum Ribb., reliqua Ennii secundum Vahl.).

Minus certis vocabulis litteras inclinatas dedi, litteris minus certis puncta supposui.

Sicubi Muellerus in adnotatione sua falso de lectionibus codicum rettulerat, verasque tacite in textum acceperat Thewrewkius, eas in apparatu meo intra uncinos positas iteravi.

Denique, si cui displicet quod verba ea, quae obiter Verrius tractat (v. g. 2, 7 **augurium**; 2, 9 **spicio**), nullis insignioribus typis excusa sunt, scito me et eius rei et aliarum iacturam iubente bibliopola honestissimo fecisse, quo vilius emptus libellus plures lectores inveniret.

Dabam Andreapoli
die S. Andreae MCMXII.

W. M. LINDSAY.

P(ag.) 1 M(uell).
1 Th(ewr).

1 DIVINAE LARGITATIS MUNERE SAPIENTIA POTENTIAQUE PRAEFULGIDO 1

DOMNO REGI KAROLO REGUM SUBLIMISSIMO PAULUS ULTIMUS SERVULUS.

Cupiens aliquid vestris bibliothecis addere, quia ex pro- 5
prio perparum valeo, necessario ex alieno mutuavi. Sextus
denique Pompeius Romanis studiis affatim eruditus, tam ser-
monum abditorum, quam etiam quarundam causarum ori-
gines aperiens, opus suum ad viginti usque prolixa volumina
extendit. Ex qua ego prolixitate superflua quaeque et minus 10
necessaria praetergrediens et quaedam abstrusa penitus stilo
proprio enucleans, nonnulla ita, ut erant posita, relinquens,
hoc vestrae celsitudini legendum conpendium optuli. In
cuius serie, si tamen lectum ire non dedignabimini, quae-
dam secundum artem, quaedam iuxta ethimologiam posita 15
non inconvenienter invenietis, et praecipue civitatis vestrae
Romuleae, portarum, viarum, montium, locorum tribuumque
vocabula diserta repperietis; ritus praeterea gentilium et
consuetudines, varias dictiones quoque poetis et historio-
graphis familiares, quas in suis opusculis frequentius po- 20
suere. Quod exiguitatis meae munusculum si sagax et sub-
tilissimum vestrum ingenium non usque quaque reppulerit,
tenuitatem meam vita comite ad potiora excitabit.

2 EXCERPTA EX LIBRIS POMPEI FESTI DE SIGNIFICATIONE VERBORUM.

Augustus locus sanctus ab avium gestu, id est quia ab avibus significatus est, sic dictus; sive ab avium gustatu, quia
5 aves pastae id ratum fecerunt.
Augur ab avibus gerendoque dictus, quia per eum avium 2 gestus edicitur; sive ab avium garritu, unde et augurium.
Auspicium ab ave spicienda. Nam quod nos cum praepositione dicimus aspicio, apud veteres sine praepositione spi-
10 cio dicebatur.
Adfectare est pronum animum ad faciendum habere.
Armillum vas vinarium in sacris dictum, quod armo, id est humero, deportetur.
Aerarii tribuni a tribuendo aere sunt appellati. Aerarium
15 sane populus Romanus in aede Saturni habuit.
Apricum locum a sole apertum. A Graeco vocabulo *φρίκη* appellatur, quasi *ἀφρικής*, id est sine horrore, videlicet frigoris; unde etiam putatur et Africa appellari.
Amoena dicta sunt loca, quae ad se amanda alliciant, id
20 est trahant.
Adfecta femina vel in bonam partem dicitur, velut honorata, vel in malam, quasi ad extremum periculum adducta.
Aquagium quasi aquae agium, id est aquae ductus appellatur.
Aquaelicium dicitur, cum aqua pluvialis remediis quibus-
25 dam elicitur, ut quondam, si creditur, manali lapide in urbem ducto.
Aqua dicitur, a qua iuvamur.

---

1 EXCERPTA PAVLI EX *E.* FESTI POMPEII *E.* SIGNIFICĀT *M.* (*post. tit. non add.* LIBER I *codd.*) 3 ab av. ges. *om. IR.* gustu *L.* qui *L* (*per compend.*) *MPI.* 4 sig.] sanctificatus *L.* sic] sit M^1 *L.* gestatu *I* (e *expunct.*) *R.* 9 spicio *ex* scipio *E.* 11 Affectare *I.* 14 tribuni a] tributa *MPE* aere sunt appellati *om.* L^1 *E.* 16 *φρίκη*] fricis *codd.* 17 appellamus *dett.*: -atum *Thewr.* *ἀφρικής*] africis *codd.* honore T^1. 21 homo rata $M^1 G^1$: honerata *P.* 22 addicta *M.* 24 (cum *hic et ubique in codd.*) remidiis *MP* (vel remigiis *suprascr. P*). 27 Aqua Diuturna a *Neff.*

Aqua et igni tam interdici solet damnatis, quam accipiunt nuptae, videlicet quia hae duae res humanam vitam maxime
3 continent. Itaque funus prosecuti redeuntes ignem supergradiebantur aqua aspersi; quod purgationis genus vocabant suffitionem. 5

Axitiosi factiosi dicebantur, cum plures una quid agerent facerentque. Axit autem dixisse antiquos pro egerit, manifestum est; unde axites mulieres sive †dii† dicebantur una 3 agentes.

Alites volatu auspicia facientes istae putabantur: buteo, 10 sanqualis, inmusulus, aquila, vulturius.

Axamenta dicebantur carmina Saliaria, quae a Saliis sacerdotibus componebantur, in universos homines composita. Nam in deos singulos versus ficti a nominibus eorum appellabantur, ut Ianuli, Iunonii, Minervii. 15

Axis, quem Graeci ἄξονα dicunt, plures habet significationes. Nam et pars caeli septentrionalis, et stipes teres, circa quem rota vertitur, et tabula sectilis axis appellatur.

Ador farris genus, edor quondam appellatum ab edendo, vel quod aduratur, ut fiat tostum, unde in sacrificio mola 20 salsa efficitur.

Adoriam laudem sive gloriam dicebant, quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Arma proprie dicuntur ab armis, id est humeris, dependentia, ut scutum, gladius, pugio, sica: ut ea, quibus procul 25 proeliamur, tela.

---

1 ignitam̄ (*i. e.* igni tamen) *TL ex corr.*: igni *E*[1]: ignita *P*: ignis *M*[2] (-ni* *M*[1]): ignis tam *IR*. accipiuntur *Urs.* 6 factiosi *R*: faciosi *MPL*: fatiosi *E*: feciosi *I*. 7 (dix. ant. *codd.*) 8 axites *Scal.* (*cf. Gloss.* axitas · ἀποτελεσματικαί): axtes *codd.*: axitae (?) *Nettleship. 'Contributions'*: axitiosae *Goetz.* dii] viri *Scal.*: homines *coniecceram* (*Class. Rev.* 5, 9): *fort.* alii. 10 butea *G*. 11 in mussulum *T*. uulturus *MP*. 12 salaria *codd.* Saliis] sa (*in fine versus*) *M*. 13 componebantur] canebantur *Dac.* homines] deos *Mue.* (*cf. Class. Rev.* 5, 9): heroes *Dammann*: semones *Hartung de religg. Rom.* 1, 42: *vix* omnes. 14 facti *Aug.* 15 *an* Ianuii? 17 stipis *MP*. 19 quondam *ex* quendam *R*. 25 pugio *ex* purio *M*. ut ea] et a *R*.

Armita dicebatur virgo sacrificans, cui lacinia togae in hu- 4
merum erat reiecta. Legibus etiam Laurentum sanctum est,
ne pomum ex alieno legatur in armum, id est, quod humeri
onus sit.
5 **Armentum** id genus pecoris appellatur, quod est idoneum
ad opus armorum. Invenies tamen feminine armentas apud
Ennium (Ann. 598) positum.
Album, quod nos dicimus, a Graeco, quod est ἀλφόν, est
appellatum. Sabini tamen alpum dixerunt. Unde credi pot-
10 est, nomen Alpium a candore nivium vocitatum.
Albesia scuta dicebantur, quibus Albenses, qui sunt Marsi
generis, usi sunt Haec eadem decumana vocabantur, quod
essent amplissima, ut decumani fluctus.
Albiona ager trans Tiberim dicitur a luco Albionarum, quo
15 loco bos alba sacrificabatur.
Albula Tiberis fluvius dictus est ab albo aquae colore; Ti-
beris autem a Tiberi⟨n⟩o Silvio, rege Albanorum, quod is
in eo extinctus est.
4 **Ambo** ex Graeco ductum videtur, quod illi ἄμφω dicunt.
20 **Ambactus** apud Ennium (Ann. 605) lingua Gallica servus
appellatur.
Am praepositio loquelaris significat circum, unde supra ser-
vus ambactus, id est circumactus dicitur.
Ambest ita tertiae personae verbum est, ut nullam aliam
25 habeat declinationem.
Ambegni bos et verbix appellabantur, cum ad eorum utra-
que latera agni in sacrificium ducebantur.
Ambidens sive bidens ovis appellabatur, quae superioribus
et inferioribus est dentibus.
30 **Abemito** significat demito vel auferto: emere enim antiqui
dicebant pro accipere.

---

1 rogae *R.* humero *L ante corr.* 6 feminae G^1. 14 albiona-
rium *I*: albinarum *R.* 16 est *om. R.* 17 tyberiọ *MPGI*: tibe-
rino *codd. 558, 3 Th.* 26 Abegni *L.* uerbex I^1G^2 (uerb** G^1):
ueruex *R.* 30 Abemitto *G*: Ambemito *Mue.* demitto *I.* au-
ferto *ex* aufesto *M.*

5 **Ambarvales** hostiae appellabantur, quae pro arvis a duobus fratribus sacrificabantur.

Amburbiales hostiae dicebantur, quae circum terminos urbis Romae ducebantur.

Ambustus circumustus. 5

Ambitus proprie dicitur circuitus aedificiorum patens in latitudinem pedes duos et semissem, in longitudinem idem quod aedificium: sed et eodem vocabulo crimen avaritiae vel affectati honoris appellatur.

Adolescit a Graeco ἀλδήσκω, id est adcresco, venit. Unde 10 fiunt adultus, adulescens: altare, eo quod in illo ignis excrescit; et exoletus, qui excessit olescendi, id est crescendi, modum; et inolevit, id est crevit.

Altaria sunt, in quibus igne adoletur.

6 **Aliuta** antiqui dicebant pro aliter, ex Graeco ἀλλοίως trans- 15 ferentes. Hinc est illud in legibus Numae Pompili (15); „Si quisquam aliuta faxit, ipsos Iovi sacer esto."

Astu apud poetas astutiam significat, cuius origo ex Graeco [oppido] ἄστυ deducitur, in quo qui conversati assidue sint, cauti atque acuti esse videantur. 20

Astutus arte tutus.

Algeo ex Graeco ἀλγῶ ducitur, id est doleo, ut sit frigus dolor quidam membrorum rigore coniectus.

Ast significat at, sed, autem.

Anus dicta est ab annorum multitudine, quoniam antiqui 25 non geminabant consonantes; vel quod iam sit sine sensu, 5 quod Graece dicitur ἄνους.

---

1 dicebantur *G*. duobus] duodecim *Aug.*, *Henzen*. 3 Amburbales *M*. (dicebantur *codd.*) 4 dicebantur *P* M^1 *G* 6 circumitus *GR*. 10 *ἀλδήσκω Mue.*: oaliso *α* (*ex* aoliso *L*): aliso *β*. accresco *I*: acresco *R*. 14 igneodoletur *M*: ignis adoletur *I*. 15 ex gre G^1. *ἀλλοίως scripsi*: id *ἀλλοίως Lindem.*: adallios G^1: adalius *M*: idallios G^2: idallius *T* L^1 *E*: id alios *IRP*: *an* id est *ἀλλ.*? 17 ipsus ioui *GR*: ipse sioui M^1. 19 opp. *seclusi*: ab oppido *T* asty *T*: astu *MPLG*: asti *EIR*. 20 uidebantur *R*. 21 (Ast. art. tu *codd.*) 22 Al*geo M^1 G^1. 23 dolor *om.* G^1. *vix* conlectus *L*: confectus *Merck*. 24 (sed au. *codd.*) 27 *ἄνους*] nus *codd.*

Amussim regulariter, tractum a regula, ad quam aliquid exaequatur, quae amussis dicitur. Quidam amussim esse dicunt non tacite, quod muttire interdum dicitur loqui.

Adgretus, apud Ennium (Ann. 588) „adgretus fari“, pro
5 eo, quod est adgressus, ponitur, quod verbum venit a Graeco ⟨ἐγείρομαι⟩ [surgo].

Agnus ex Graeco ἀμνός deducitur, quod nomen apud maiores communis erat generis, sicut et lupus, quod venit ex Graeco λύκος.

10 **Aegrum** ex Graeco ἀνιγρόν appellatur; a quibusdam putatur a voce doloris appellari, quod est αἴ.

Annus ex Graeco venit, quem illi ἔννον dicunt, et quod nos trimum, illi dicunt τρίεννον.

Alterum Sinnius ait idem significare, quod apud Graecos
15 ἕτερον. Quidam vero ex utroque esse compositum, ἄλλος et ἕτερος. Alter et pro non bono ponitur, ut in auguriis altera cum appellatur avis, quae utique prospera non est: sic aliter 7 nonnumquam pro adverso dicitur et malo.

Aliesis dies dicebatur apud Romanos obscenissimi ominis,
20 ab Allia fluvio scilicet, ubi Romanus fusus a Gallis exercitus est.

Adlecti dicebantur apud Romanos, qui propter inopiam ex equestri ordine in senatorum sunt numero adsumpti. Nam patres dicuntur, qui sunt patricii generis: conscripti, qui in
25 senatu sunt scriptis adnotati.

Altercatio iurgatio.

Alternatio per vices successio.

Alma sancta sive pulchra, vel alens, ab alendo scilicet.

Altellus Romulus dicebatur, quasi altus in tellure, vel quod
30 tellurem suam aleret; sive quod aleretur telis; vel quod a

---

3 tacitate *MP.* mutire *IR.* **4** Aggretus *I*: Agręcus *corr.* Adg- *R.* **5** Graeco] uerbo *T.* **6** surgo *seclusi* ἐγείρομαι *Mue.*: ἐγείρω *recc.* **7** Agnos *codd.* (-nus *E*). **10** anigron *codd.* (-an *I*: migron *T*). **12** nostri annum illi *MP.* **13** triennon *α*: triennum *GI*: triennium *R.* **14** Alternum *R.* **16** Alter] (*null. nov. lemma in codd.*) **17** uterque *R.* sic alter *M T.* **19** Alliesis *Tβ.* **22** Allecti *I.* **25** senatu sunt *MPE*: senatus sunt *β.* scripti *G*[1]. **30** areretur *M*[1]. tellis *Loewe Prodr. p. 12.*

Tatio Sabinorum rege postulatus sit in conloquio pacis, et alternis vicibus audierit locutusque fuerit. Sicut enim fit diminutive a macro macellus, a vafro vafellus, ita ab alterno altellus.

Altus ab alendo dictus, alias ab altitudine altus. 5

Alterplicem duplicem. 6

Alterta alterutra.

Alcedo dicebatur ab antiquis pro alcyone, ut pro Ganymede Catamitus, pro Nilo Melo.

Alica dicitur quod alit corpus. 10

Alicariae meretrices appellabantur in Campania solitae ante pistrina alicariorum versari quaestus gratia, sicut hae, quae ante stabula sedebant, dicebantur prostibula.

Almities habitus almarum rerum.

Allus pollex scandens proximum digitum, quod velut insiluisse in alium videatur, qnod Graece ἅλλεσθαι dicitur. 15

8 **Alveolum** tabula aleatoria.

Alvus venter feminae ab alendo dicta. Est enim generis feminini.

Angor id est animi vel corporis cruciatus, proprie a Graeco †anchedellin†, id est strangulatione, dictus; unde et faucium dolor angina vocatur. 20

Antigerio antiqui pro valde dixerunt.

Antehac Terentius pro antea ponit.

Anteurbana praedia urbi propinqua. 25

Antarium bellum, quod ante urbem geritur.

Axare nominare.

---

3 mucro *R.* 3–4 altero atellus *L ante corr.* 7 Altertra *Aug.* alteruta *MP* 9 nihilo *I*[1]. 11 (appellabantur *codd.*) campaniae *I.* 12 pristina *MPTE*[1] (?): pristi pistrina *R.* 13 stabulas *T.* 15 A(l)lux *Gloss.* (*sed cf. p. 72 Th. inf.*) 16 allesthe (-te *E*) di. *codd.* 17 Aluiolum *β.* 18–19 (gen. fem. *codd.*) 20 (Ang. id est *codd.*) a Graeco *om. G*[1]. 21 ἄγχειν τὴν δειρήν *Thewr.* 22 (*post* vocatur *nihil add. codd.*) 24 Antehac *Lindem.*: Anacreon *codd.* (*ex* ānac, *i. e.* anteac ?) posuit *P.* 27 Anaxare *Gloss.*: Anxare *Warren. 'on Lat. Gloss.' p. 130, Goetz. nov. melet. Fest. p. 1.*

Antipagmenta valvarum ornamenta, quae antis adpinguntur, id est adfiguntur.

Antefixa, quae ex opere figulino tectis adfiguntur sub stillicidio.

5 **Aureax** auriga. Aureas enim dicebatur frenum, quod ad aures equorum religabatur; orias, quo ora cohercebantur.

Auritus a magnis auribus dicitur, ut sunt asinorum et leporum, alias ab audiendi facultate.

Aurum dictum, quia praecipue custoditur. Graece enim ὡρεῖν 10 custodire dicitur; unde et thesaurum. Hippocrates medicus de nomine inventoris id dictum putat, quem vocitatum ait 9 Aurion. Quidam ad similitudinem aurorae coloris nomen traxisse existimant; nonnulli, quia mentes hominum avertat; alii a Sabinis translatum putant, quod illi ausum dicebant.

7 **Aurichalcum** vel orichalcum quidam putant compositum ex 15 aere et auro, sive quod colorem habeat aureum. Orichalcum sane dicitur, quia in montuosis locis invenitur. Mons etenim Graece ὄρος appellatur.

Acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam ornatrix utitur. Pa-20 leae etiam quaedam de frumento acus dicuntur; exercitus quoque instructio, quod ea pars militum vehementissima est ad hostem vulnerandum acumine telorum. Totum autem ex Graeco sermone trahitur, quoniam sarcire apud illos ἀκέσασθαι dicitur.

25 **Adsiduus** dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quasi consedisse videatur. Alii assiduum locupletem, quasi multorum assium, dictum putarunt. Alii eum, qui sumptu proprio militabat, ab asse dando vocatum aestimarunt.

---

1 Antipacmenta *MP*. ualuare *α*. antis] anteis *MPTE*: antehis *Lβ*. 2 adfinguntur (*aff*-) *IR*. 3 sub] super *Mue*. 5 auriga *om*. *G*[1]. dicebant *Urs*. ad *om*. *G*[1]. 8 audiendo *G*. 9 ὡρεῖν] orin *codd*. 10 Hypsicrates *Scal*. medicus *om*. *T*. 11 inv. indictum (inditum *I*) *β*. 12 auryon *MTβ*. 14 alii *ex* alia *M*: ali *P*. aufum *codd*.: *corr*. *dett*. dicunt *T*. 20 ⟨acies⟩ ex. *Scal*. 22 hoste *G*. 23 acesasthe *PMTEG*: aceshaste. *LI*: acesa est he *R*. 25 Assiduus *TLI*. 26 adsiduum *R*. 28 ab asse dendo *T*. (aestimarunt [-mauerunt *L*] *codd*.)

Andruare id est recurrere a Graeco verbo ἀναδραμεῖν venit; hinc et drua vocata est.
Antroare gratias referre. Truant moventur. Truam quoque vocant, quo permovent coquentes exta.
Acupedius dicebatur, cui praecipuum erat in currendo acumen pedum. 5
Adrumavit rumorem fecit, sive commurmuratus est, quod verbum quidam a rumine, id est parte gutturis, putant deduci.
10 **Acieris** securis aerea, qua in sacrificiis utebantur sacerdotes.
Aplustria navium ornamenta, quae quia erant amplius quam 10 essent necessaria usu, etiam a[m]plustria dicebantur.
Agina est, quo inseritur scapus trutinae, id est, in quo foramine trutina se vertit, unde aginatores dicuntur, qui parvo lucro moventur.
Agonium dies appellabatur, quo rex hostiam immolabat; 15 hostiam enim antiqui agoniam vocabant. Agonium etiam putabant deum dici praesidentem rebus agendis; Agonalia eius festivitatem. Sive quia agonos dicebant montes, Agonia sacrificia, quae fiebant in monte; hinc Romae mons Quirinalis Agonus et Collina porta Agonensis. 20
Agonium id est ludum, ob hoc dictum, quia locus, in quo ludi initio facti sunt, fuerit sine angulo; cuius festa Agonalia 8 dicebantur.
Agea via in navi dicta, quod in ea maxime quaeque res agi solet. 25
Agonias hostias putant ab agendo dictas.
Albogalerus a galea nominatus. Est enim pilleum capitis, quo Diales flamines, id est sacerdotes Iovis, utebantur. Fiebat enim ex hostia alba Iovi caesa, cui adfigebatur apex virgula oleagina. 30

---

1 ἀναδραμεῖν] andramin *codd.* (andromin *L ante corr.*) 2 hunc *G.* 3 mouent *L.* 5 acumen] autem *IR.* 7 Adruminauit *L.* cum murmuratus $L^1 G$. 8 a parte *T.* 11 aplustria *α R*: amplustria *GI.* 15 rex etiam ho. *I.* 18 (agonos *codd.*) agonus *MP*: agonas *T.* 20 egonus (-num *T*) *codd.* (*corr. R*). egonensis *codd.* (*corr. R*). 21 Agonum $\alpha G^2 R$. 27 Albogarelus E^1. 28 quod *I.* fit *L.* 29 capix *TLEP.*

Apluda est genus minutissimae paleae frumenti sive panici, de qua Naevius (Com. 117): „Non hercle apluda est hodie quam tu nequior.“ Sunt, qui apludam sorbitionis liquidissi- 11 mum putent genus, quod flatu deiciatur et quasi adplodatur.
5 **Aridum** proprie est, quod naturalem humorem amisit. Dicitur autem per contrariam significationem, quod inrigari desierit. Nam *ἀρδεύειν* Graece inrigare est.
Aptus cum propria significatione intellegatur, poni tamen solet pro adepto, sicut [et] apisci pro adipisci.
10 **Area** proprie dicitur locus vacuus, quasi exaruerit et non possit quicquam generare.
Angulus a Graeco *ἀγκύλον* venit, sive ab eo, quod est *ἐγγύς*, id est prope, quod adducantur quae ex diverso coacta faciunt anguli formam.
15 **Adfines** in agris vicini, sive consanguinitate coniuncti.
Anclare haurire a Graeco descendit. Livius (trag. 30): „Florem anclabant Liberi ex carchesiis.“
Anclabris mensa ministeriis aptata divinis. Vasa quoque in ea, quibus sacerdotes utuntur, anclabria appellantur.
20 **Ancunulentae** feminae menstruo tempore appellantur; unde trahitur inquinamentum.
Antras convalles vel arborum intervalla.
Arferia aqua, quae inferis libabatur, dicta a ferendo; sive vas vini, quod sacris adhibebatur.
25 **Affatim** dictum a copia fatendi, sive abundanter. Livius

---

1 flumenti *M ante corr.* panicii (-cu) *β*. 2 non hordea pluda *R*. 3 quantum *G*[1]. (quātum)equior *ex* nequior *L*. 4 flato *M ante corr.* 7 *ἀρδεύειν*] ardeuuim *M*: ardeuium *P*: ardeuuin *GT*: ardeuum *LE*: ardeuuum *IR*. 9 adepito *MP*. et *hab. GI*: *om. cett.* Apisci (*nov. lemm.*) *E* 12 ancylon *MPLβ*: ancilon *E*: ancilo *T*. 13 quod *hab. E*: *om. cett.* pr. Aduncantur (*nov. lemm.*) *Lindem.*: *fort.* pr. quod (*vel* quia) ⟨prope⟩ ad. 14 angulis *MP*. 15 Affines *I*: Acfines *G*[2]. 16 Andare *G*[1]. 17 anhelabant *T*: anculabant *Scal.* charchesiis *MPTEGR*. 18 (apt. [apta *T*] div. *codd.*) 19 ea in *T*: aenea *dett.* andabria *G*. 20 Anculunentae *GI*: Anculumente *R*. menstruae *G*[1]. 22 Ancras *Gloss.* arborum *vel* arvorum *Gloss. Placidi* 23 lababatur *G*[1]: lauabatur *G*[2]. 25 fatendi] fandi *Nettleship*. libius *α*.

(com. 4): „Affatim edi, bibi, lusi.“ Terentius affatim dixit pro eo, quod est ad lassitudinem.

12 **Ammenta**, quibus, ut mitti possint, vinciuntur iacula, sive solearum lora; ex Graeco, quod est ἅμματα, sic appellata, vel quia aptantes ea ad mentum trahant. 9 5

Adtegrare est vinum in sacrificiis augere. Integrare enim et adtegrare minus factum est in statum redigere.

Adtritum et tritum ex Graeco descendit, quia illi vestem tritam τρίβωνας appellant.

Adtestata dicebantur fulgora, quae iterato fiebant, videlicet significationem priorum adtestantia. 10

Adtibernalis habitator continuae tabernae, quod genus domicilii antiquissimum Romanis fuisse testimonio sunt exterae gentes, quae adhuc tabulatis habitant aedificiis; unde etiam tecta castrensia, quamvis pellibus contegantur, tabernacula tamen dicuntur. 15

Attae appellantur, qui propter vitium crurum aut pedum plantis insistunt et adtingunt terram magis quam ambulant, quod cognomen Quintio poetae adhaesit.

Attam pro reverentia seni cuilibet dicimus, quasi eum avi nomine appellemus. 20

Adagia ad agendum apta.

Adasia ovis vetula recentis partus.

Abrogare infirmare.

Ad aut proprie personam significat, ut: eo ad Pompeium; aut locum, ut: abit ad theatrum. 25

Apud mutuam loci et personae coniunctionem demonstrat, ut cum dicimus: ceno apud amicum.

13 **At** differentiam rerum significat, ut cum dicimus: Scipio est bellator, at Marcus Cato orator. 30

---

1 adfatim dixit *PM*. dixit *om*. *R*. 3 Amenta *β* 4 ἅμματα] ammata *α*: amata *GI*: annata *R*. 6 Att- *β*. 7 att- *β*. 8 Att- *β*. 10 Att- *β*. 12 Att- *β*. 18 terram magis *TLE*: magis terram *MPβ*. 19 (quintio [-ncio *R*] *codd.*) 20 Attin *codd.* 21 appellamus *G*[1]. 25 propriam *I*. 26 abit ad *EI*: habitat *LGRPM* (*ras. post* -at): abiit ad *T*.

Addicere est proprie idem dicere et adprobare dicendo; alias addicere damnare est.

Aedis domicilium in edito positum simplex atque unius aditus. Sive ideo aedis dicitur, quod in ea aevum degatur, quod
5 Graece αἰών vocatur. Itaque aedificare cum sit proprie aedem facere, ponitur tamen καταχρηστικῶς in omni genere constructionis.

Aedituus aedis sacrae tuitor, id est curam agens.

Aeditimus aedis intimus.

10 **Aedilis** initio dictus est magistratus, quia aedium non tan-
10 tum sacrarum, sed etiam privatarum curam gerebat. Postea hoc nomen et ad magistratus translatum est. Dictus est autem aedilis, quod facilis ad eum plebi aditus esset. Sed et aedilatus dicebatur eadem dignitas, sicut pontificatus, ma-
15 gistratus.

Atrium proprie est genus aedificii ante aedem continens mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluvia descendit. Dictum autem atrium vel quia id genus aedificii Atriae primum in Etruria sit institutum, vel quod a terra
20 oriatur, quasi aterrium.

Avus, patris matrisque pater, dictus a Graeco vocabulo, quod est apud eos πάππος, mutatis quibusdam litteris. Alii volunt, quod ex ea voce appelletur, quod apud eosdem Graecos αὖος appellatur, significatque magnum, quoniam veluti
25 magnus pater sit avus. Alii putant avum dictum esse, quia ad duos attineat, quasi adduum vel quia ad patrem sit additus.

Abavus dicitur, quia abest ab avo et est avus avi.

---

5 *αἰών*] aeonion *aIR*: aenion *G*. 8 tuitor *MGIR ante corr.*: tutor *TPLER ex corr.* 10 *ab* Aedilis *null. nov. lemm. in LG.* mag. *secl. Scal.* quia] qui *dett.* 12 mag. ⟨curules⟩ *Mue.* dictum *MP.* 13 aditur *M*[1]. 14 aedilatus] *an* aedilitas? dic. si. pont. ead. dign. mag. *β*. *Vide ne* si. pont. mag. *glossa marginalis fuerit.* 17 in *om. I.* collectam *MP.* 17–18 desc. dic. au. atr. *suppl. in marg. G.* 19 Atriae] atrii* *M*: atrii (*ex* atrian?) *L ex corr.*: atrii *P.* 23 appelletur appellatur *T.* 24 graeco *M.* ayos (-oc) *codd* : *αὖς Mue.* 25 quia] quod *L*, 26 uel quod *L.* 27 quia] quod *L.* 28 ab *om. T.*

At[t]avus, quia atta est avi, id est pater, ut pueri usurpare solent.

14 **Avunculus**, matris meae frater, traxit appellationem ab eo, quod aeque tertius a me, ut avus, est, sed non eiusdem iuris; ideoque vocabuli facta deminutio est. Sive avunculus 5 appellatur, quod avi locum optineat et proximitate tueatur sororis filiam.

Amita patris mei soror, quia similiter tertia a me sit atque avia, videri potest dicta ex eo, quod ab antiquioribus avita sit vocitata. Sive amita dicta est, quia a patre meo amata 10 est. Nam plus sorores a fratribus, quam fratres diligi solent, videlicet propter dissimilitudinem personarum, quae ideo minus habent dissensionis, quo minus aemulationis.

Avillus agnus recentis partus.

Agnus dicitur ἀπὸ τοῦ ἁγνοῦ, quod significat castum, eo 15 quod sit hostia pura et immolationi apta.

Avere nihil aliud est, quam cupere. Argumento est avidum et aviditatem, ex quibus praecipua cupiditas intellegitur, cum significet et gaudere.

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, ut 11 essent coloni. 21

Adsciscere est adiungere vel adsumere.

Adscripticii vel, uti quidam, scripti dicebantur, qui supplendis legionibus adscribebantur. Hos et accensos dicebant, quod ad legionum censum essent adscripti. Quidam velatos, quia 25 vestiti inermes sequerentur exercitum. Nonnulli ferentarios, quod fundis lapidibusque proeliaturi ea modo ferrent, quae in hostes iacerent. Alii rorarios, quod id genus hominum, antequam acies coirent, in modum rorantis tempestatis dimicaret.

---

1 Attauus *codd.* (*ex* Atta est *L*) 4 ut auus est *om.* *L*[1]. 7 filium *Aug.* 8 quia] quod *L.* 9 uideari *MP.* avita] auitta *IR.* 10 uocita *M*: uocata *P.* quia] quod *L.* 13 elationis *T.* 14 Auillas *codd.* 15 eo *om.* *L.* 17 Arg. esse *Lindem.* 18 praecipuae *L*[1]. 20 Ascr- *I.* 22 Adsiscire *E*: Adsiscere *M*: Asciscere *I*: Assciscere *P.* 23 Adscriptitii *G*: Ascripticii *I.* scripti] adscriptivi *Walch ap. Reitz.* 25 quia] quod *L.* 28 roraros *β.*

Auctarium dicebant antiqui, quod super mensuram vel pondus iustum adiciebatur, ut cumulus vocatur in modio.
Auctum vocabatur spatium circi, quod super definitum modum victoriae adiungitur.
5 **Argennon** argentum percandidum.
Arbiter dicitur iudex, quod totius rei habeat arbitrium et 15 facultatem.
Amicinum utris pediculum, ex quo vinum defunditur.
Arbosem pro arbore antiqui dicebant et robosem pro robore.
10 **Arbitrium** dicitur sententia, quae ab arbitro statuitur. Arbitrarium cum adhuc res apud arbitrum geritur.
Amicitiae vocabulum ab amore deducitur, quamvis interdum vituperandus sit amor. Ab antiquis autem ameci et amecae per E litteram efferebantur.
15 **Adpromissor** est, qui, quod suo nomine promisit, idem pro altero quoque promittit.
Adversus aut contrarium significat aut idem quod erga.
Arcere est continere. Unde et arcus in aedificiis dictus est, quia se ipse continet. Alii dicunt arcum dictum esse ab opere
20 arrigendo in altitudinem.
Arcirma genus plaustri est modici, quo homo gestari possit.
Argeos vocabant scirpeas effigies, quae per virgines Vestales annis singulis iaciebantur in Tiberim.
Arcere prohibere est. Similiter abarcet prohibet. Porcet
25 quoque dictum ab antiquis, quasi porro arcet. Et pro eo,
12 quod est continet, ponitur; unde coercere continere dicimus. 16 Trahitur autem hoc verbum a Graecorum magistratu, quem illi ἀρχήν vocant, in cuius potestate est vel cogere, vel prohibere.
30 **Arcani** sermonis significatio trahitur sive ab arce, quae tu-

8 Amicinus *Gloss.* diffunditur *L T I.* 11 apud arbitrium *M P*: apud arbitrem *R*². 13 amici *E.* 14 efferebatur *M P.* 15 qui quod quis suo *Bruns.* 16 promisit *β.* 17 (Adv. — erga *codd.*) 21 Arcima *T I*: Acirma *R*: Arcera *Goetz.*, *fort. recte* quo] quod *M P* 22 Argeo (*corr.* -ea) *L.* 24 abercet *codd. infra, 24, 4* portet *codd.* (-rc- *T ut vid.*) 25 arcet. Et *distinxi* 30 Arcani *E P*: Archani *L T I R*: Arcanis *G.*

tissima pars est urbis; sive a genere sacrificii, quod in arce fit ab auguribus, adeo remotum a notitia vulgari, ut ne litteris quidem mandetur, sed per memoriam successorum celebretur; sive ab arca, in qua quae clausa sunt, tuto manent, cuius ipsius origo ab arcendo pendet. 5

Arculum appellabant circulum, quem capiti inponebant ad sustinenda commodius vasa, quae ad sacra publica capite portabantur.

Arculus putabatur esse deus, qui tutelam gereret arcarum.

Arculata dicebantur circuli, qui ex farina in sacrificiis fiebant. 10

Arcula dicebatur avis, quae in auspiciis vetabat aliquid fieri.

Asseres dicti, quod assideant parieti trabibusque.

Assaratum apud antiquos dicebatur genus quoddam potionis ex vino et sanguine temperatum, quod Latini prisci sanguinem assyr vocarent. 15

Ambrices regulae, quae transversae asseribus et tegulis interponuntur.

Antes sunt extremi ordines vinearum. Unde etiam nomen trahunt antae, quae sunt latera ostiorum.

Ambitus proprie dicitur inter vicinorum aedificia locus duorum pedum et semipedis ad circumeundi facultatem relictus. 20 Ex quo etiam honoris ambitus dici coeptus est a circumeundo supplicandoque. Ambitio est ipsa actio ambientis.

Amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam am ex Graeca praepositione sumptum, quae est ἀμφί, significat circum, et 25 nare fluere.

17 **Ambiguum** est, quod in ambas agi partes animo potest. Huiusmodi apud Graecos ἀμφίβολα dicuntur.

Ambrones fuerunt gens quaedam Gallica, qui subita inundatione maris cum amisissent sedes suas, rapinis et praeda- 30 tionibus se suosque alere coeperunt. Eos et Cimbros Teoto- 13

---

1 pars urbis est *β*. 3 successorem *MP* (*ex* successione). 4 (tuto *codd.*): tuta *R.* 11 Arculam *M*: Arciua *Gloss.* uetebat L^1E^1 *ut vid.* 12 adsideant *PMTER.* 15 assyr *codd.*: asser (aser) *Gloss.* uocarunt *TLE.* 16 Acobrices βL^2: Abices *Gloss.* (?) 23 *ab* Ambitio *nov. lemm. in codd.* 24 cirnando *L.* (quoniam *codd.*) am *om α.* 29 subito *L.*

nosque C. Marius delevit. Ex quo tractum est, ut turpis vitae homines ambrones dicerentur.

Antiae muliebres capilli demissi in frontem appellati ex Graeco videntur; quod enim nos contra, illi *ἀντίον* dicunt.

5 **Amneses** appellantur urbes sitae prope amnem, ut a mari maritimae. Unde Interamnae et Antemnae dictae sunt, quod inter amnes sint positae, vel ante se habeant amnes.

Amptermini, qui circa terminos provinciae manent. Unde amiciri, amburbium, ambarvalia, amplexus dicta sunt.

10 **Angiportus** iter compendiarium in oppido, eo quod sit angustus portus, id est aditus in portum.

Angeronae deae sacra a Romanis instituta sunt, cum angina omne genus animalium consumeretur, cuius festa Angeronalia dicebantur.

15 **Actus** modo significant in comoediis et tragoediis certa spatia canticorum; modo iter inter vicinos quattuor pedum latum; modo in geometrica minorem partem iugeri, id est centum viginti pedum; modo motum corporis, ut histrionum et saltatorum, qui etiam ex hoc ipso actuosi dicuntur.

20 **Auxiliares** dicuntur in bello socii Romanorum exterarum nationum, dicti ex Graeco vocabulo *αὔξησις*, quod nos dicimus rerum crescentium actionem.

Ausoniam appellavit Auson, Ulixis et Calypsus filius, eam 18 primum partem Italiae, in qua sunt urbes Beneventum et 25 Cales; deinde paulatim tota quoque Italia, quae Appennino finitur, dicta est Ausonia ab eodem duce, a quo urbem etiam conditam Auruncam ferunt.

Alumento pro Laumedonte a veteribus Romanis necdum adsuetis Graecae linguae dictum est. Sic Melo pro Nilo, Cata- 30 mitus pro Ganymede, Alphius pro Alpheo dicebatur.

---

1 C. Marius] cato (ato *man.* 2?) marius *L*: omarius *I*: marius (*om.* C.) *R*. 3 dimissi *codd.* 4 illa G^1. 5 positae *I*. 7 sit *I*. 8 Amt- *Gloss.* (*cf. Macrob 1, 14, 5*). 9 arbarualia *β*. 10 Ang. est iter *M*: Ang. inter *P*. 15 significat *T ante corr. L ante corr. Gloss.* 16 anticorum G^1. 17 iugerum *T*. 19 ipso hoc *I*. aetuosi *G*. 21 auxesim *codd.* 22 cr. rer. *L*. actionem *codd.*: auct- *E*. 23 auxon *β*. calypsis *IR*. 26 (urb. et. cond. aur. fer. *codd.*) 27 additam *L*. 29 sic] sicut *E*. nihilo *L ante corr.*

Accensi dicebantur, qui in locum mortuorum militum subito subrogabantur, dicti ita, quia ad censum adiciebantur.

Acerra ara, quae ante mortuum poni solebat, in qua odores incendebant. Alii dicunt arculam esse turariam, scilicet ubi tus reponebant.

14 **Apex**, qui est sacerdotum insigne, dictus est ab eo, quod comprehendere antiqui vinculo apere dicebant. Unde aptus is, qui convenienter alicui iunctus est.

Atanuvium est poculi fictilis genus, quo in sacrificiis utebantur sacerdotes Romani.

Atroces appellantur ex Graeco, quia illi *ἄτρωκτα* appellant, quae cruda sunt; sive atrox dicitur ab eo, quod nihil timeat; *τρέσαι* enim Graeci dicunt timere.

Auguraculum appellabant antiqui, quam nos arcem dicimus, quod ibi augures publice auspicarentur.

Arseverse averte ignem significat. Tuscorum enim lingua arse averte, verse ignem constat appellari. Unde Afranius ait (415): „Inscribat aliquis in ostio arseverse."

19 **Aborigines** appellati sunt, quod errantes convenerint in agrum, qui nunc est populi Romani. Fuit enim gens antiquissima Italiae.

Ab oloes dicebant pro ab illis; antiqui enim litteram non geminabant.

Aventinus mons intra urbem dictus est, quod ibi rex Albanorum Aventinus bello fuerit extinctus atque sepultus.

Adorare apud antiquos significabat agere; unde et legati oratores dicuntur, quia mandata populi agunt.

Armilustrium festum erat apud Romanos, quo res divinas armati faciebant, ac, dum sacrificarent, tubis canebant.

Adeo duas habet significationes. Nam cum prima acuta

---

2 dicta G^1I. 3 odore intendebant M^1. 4 turariam *ex* -ium *E*. 6 insignie *L*. 9 Atanuuium *L*: Athanuuium *TE*: Athanuium *MPβ*: Att- *Gloss.* (?) sacrificio *I*. 11 *ἄτρωκτα* *Scal.*: atrocia *codd.* 13 *τρέσαι*] trese *codd.* grece *LG*. 14 artem *MPE*. 15 publici *Mue.* 16 Arseuero *I*. 17 constant *MP*. africanus *L*. 19 conuenerunt *Lβ*. 28 Armilustrum *α*. 29 tub. can. *om. I*.

effertur, idem significat, quod accedo, cum dicimus: adeo praetorem. Cum autem secunda, idem quod usque eo, non quidem secundum rationem, quia ad praepositio accusativis accommodata est, sed vetusta quidem loquendi consuetudine.
5 **Argea** loca Romae appellantur, quod in his sepulti essent quidam Argivorum inlustres viri.
Asparagus herba dicta, quod in aspero virgulto nascatur.
Adsidelae mensae vocantur, ad quas sedentes flamines sacra faciunt.
10 **Anceps** significare videtur id, quod ex utraque parte caput
15 habeat, ut secures bipennes; sed magis a capiendo, quod ex utraque parte aeque captatur, appellatum est.
Ancus appellatur, qui aduncum brachium habet, et exporrigi non potest.
15 **Ancillae** dictae ab Anco Martio rege, quod in bello magnum feminarum numerum ceperit. Sive ideo sic appellantur, quod antiqui anculare dicebant pro ministrare, ex quo di quoque 20 ac deae feruntur coli, quibus nomina sunt Anculi et Anculae.
Ancaesa dicta sunt ab antiquis vasa, quae caelata appella-
20 mus, quod circumcaedendo talia fiunt. Ipsum quoque caelare verbum ab eadem causa est dictum, D littera cum L permutata.
Aerosam appellaverunt antiqui insulam Cyprum, quod in ea plurimum aeris nascatur.
25 **Aenesi** dicti sunt comites Aeneae.
Aenatores cornicines dicuntur, id est cornu canentes.
Aenariam appellavere locum, ubi Aeneas classem a Troia veniens appulit.
Audacia ab avide, id est cupide, agendo est dicta.
30 **Aceratum** lutum cum paleis mixtum.
Aclassis tunica ab humeris non consuta.

---

1 (acc. cum *codd.*) 4 quidem] quadam *dett.*, *fort. recte.* 6 uri *I.* 8 Ass- *I.* uocatur *M.* 11 sed] si *L.* 13 quia *MP.* 15 magno *I.* 18 ac] uel *GI.* 19 Ancesa *α R.* 20 fiant *MP*: sunt *β.* 26 Aneatores *E* (*teste Loewe*): Aenetores *G*[1]. 27 Aeneriam *G*[1]; Aenarium *I.* a *om. I.* 29 (est dicta *codd.*) 31 Aclassis *TEIR*: Aclasis *P*: Adasis *ML*: Adassis *G.*

Arillator, qui etiam coccio appellatur, dictus videtur a voce Graeca, quae est αἶρε, id est tolle, quia sequitur merces, ex quibus quid cadens lucelli possit tollere. Lucellum diminutivum est a lucro.
Artitus bonis instructus artibus. 5
Arni caput agni caput.
Arsineum ornamentum capitis muliebris.
Artus ex Graeco appellantur, quos illi ἄρθρα dicunt: sive artus dicti, quod membra membris artentur.
Arquites arcu proeliantes, qui nunc dicuntur sagittarii. 10
Arbilla arvina, id est pinguedo corporis.
21 **Artifices** dicti, quod scientiam suam per artus exercent, sive quod apte opera inter se artent, qua ex causa etiam et artes sunt appellatae.
Arytaenam sive art⟨a⟩enam vas ab auriendo sic appellabant. 15
Amsegetes dicuntur, quorum ager viam tangit. 16
Amites perticae aucupales.
Ampendices dicebantur ab antiquis, quod circumpenderent, quos nunc appendices appellamus.
Ablegmina partes extarum, quae dis immolabant. 20
Ambulacra ambulationes.
Amian genus piscis.
Ameria urbs in Umbria ab Amiro sic appellata.
Adsipere et **praesipere** dicebant antiqui [a sapiendo], sicut nos quoque modo dicimus ab aequo iniquum, ab quaerendo 25 inquirere.

---

1 Ar. qui] A. coccier qui *β*. Alirlator *I*. coctio *LG*. 2 αἶρε] area *codd.* (id est *codd.*) 3 quid *ex* quod *M*. Luc. — a lucro *secl. Thewr.* 6 Arni *α*: Arne *β*: Arnae *Scal. vel* Arnicaput (-nec-). 8 Arcus *I*. arohra *MP*: adtra *L*. 10 proeliantur *G*[1]. 13 arcent *GI*. etiam *om. R*. 15 Arytenam (Arit- *I*) *codd.* artenam *codd.* hauriendo *MPLEIR ex corr.* 16 Ansegetes *I*. iam *M*[1]. 18 penderent (*om.* circum) *M*. 20 parte sextarum *T*: partesectarum *G*. (immolabant *codd.*) 24—26 *post 20,21 repetunt codd.* (*vid. infra*). 24 Ass- *I*. persipere *vel* prae- *codd. alt. loco.* dic. ant. sicut *codd. hoc loco*: ant. dic. a sapiendo sic *codd. altero loco.* modo *om. codd. altero loco.*

Admissivae aves dicebantur ab auguribus, quae consulentem iuberent.
Adulari est compositum ex accedendo et †alluendo.
Addubanum dubium.
5 **Adulter** et **adultera** dicuntur, quod et ille ad alteram et 22 haec ad alterum se conferunt.
Aquilus color est fuscus et subniger, a quo aquila dicta esse videtur, quamvis eam ab acute volando dictam volunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus. Nam cum an-
10 tiqui duos omnino naturales nossent, id est album et nigrum, intervenerit autem is quoque, qui ita neutri similis est, ut tamen ab utroque proprietatem trahat, potissimum ab aqua eum denominarunt, cuius incertus est color.
Aquilo ventus a vehementissimo volatu ad instar aquilae
15 appellatur.
Anquirere est circumquirere.
Andron locus domicilii appellatur angustior longitudine, in quo viri plurimi morabantur, ut gynaeceum a mulieribus.
Apud et **penes** in hoc differunt, quod alterum personam
20 cum loco significat, alterum personam et dominium ac potestatem, quod trahitur a penitus.
Anxur vocabatur, quae nunc Tarracina dicitur Vulscae gentis, sicut ait Ennius (Ann. 162): „Vulsculus perdidit Anxur."
17 **Aquarioli** dicebantur mulierum inpudicarum sordidi adse-
25 culae.
Aquipenser genus piscis.
Apellinem antiqui dicebant pro Apollinem.

---

3 Adullari *G.* all.] ludendo *Scal.* 5 quod] quia *β.* ad alteram] adulteram *G¹.* 8 uolando] videndo *Hildebrand*: *add.* uel ab acumine oculorum *L* (*ex Isid. etym. 12,7, 10*). 14—15 *om. P.* 16 Amquirere *T.* circumquirere *MPTEG*: circumquaerere (-quer-) *IR.* 18 gynaeceum] gynec̄ *L*: ginecon *M*: gynecon *PTGIR*: gynecen *E.* 21 *post lemma* Apud *sequuntur haec in codd.* (*in TP erasa*): Adsipere (Ass- *I*) et persipere (per- *GI¹R*: prae- *MPLI²*: pre- *E*) antiqui dicebant (dic. ant. *L*) a sapiendo sic nos quoque dicimus ab aequo iniquum a quaerendo inquirere. 22 terracina *αR.* uolsce *R.* gentilis *L ante corr.* 23 uulculus *M.* 26 Aquipensent (Aeq- *I*) *β.* 27 Appellinem *TER.*

Aperta idem Apollo vocabatur, quia patente cortina responsa ab eo dentur.
Abditivi abortivi.
Ape apud antiquos dicebatur prohibe, compesce.
Apua genus minimi pisciculi. 5
Abs praepositio a Graeco deducitur. Significat autem retractationem in partem posteriorem.
23 **Apollinares ludos**, hoc est in laude Apollinis, populus laureatus spectabat, stipe data pro cuiusque copia.
Apiculum filum, quo flamines velatum apicem gerunt. 10
Abacti magistratus dicebantur, qui coacti deposuerant imperium.
Agere modo significat ante se pellere, id est minare. Virgilius (Ecl. 9, 24): „Et potum pastas age." Modo significat iurgari, ut dicimus: agit cum eo furti; modo rependere, ut 15 cum dicimus: gratias ago; modo verbis indicare, ut cum dicimus: causam ago; quin etiam si accessit gestus et vultus quidam decor, ut cum scaenici agere dicuntur.
Abitionem antiqui dicebant mortem.
Abgregare est a grege ducere: adgregare ad gregem du- 20 cere: segregare ex pluribus gregibus partes seducere, unde et egregius dicitur e grege lectus. Quorum verborum frequens usus non mirum si ex pecoribus pendet, cum apud antiquos opes et patrimonia ex his praecipue constiterint, ut adhuc etiam pecunias et peculia dicimus. 25
Acetare dicebant, quod nunc dicimus agitare.
Autumnum quidam dictum existimant, quod tunc maxime augeantur hominum opes, coactis agrorum fructibus.
Agedum significat age modo. Est enim adhortantis sermo.
Aulas antiqui dicebant, quas nos dicimus ollas, quia nullam 30

---

6 deducitur] descendit *L.* retractionem *G*[1]. 7 in parte posteriore *L.* 8 ludos *ex* ludu- *G.* laudem *M ante corr. T.* 11 magistratu *Momms.* (*St. I, 604, 3*). 13 Agerendo sig. *G*[1]. 15 ait cum eo *M*: agit cum eg *L ante corr.*: agrecum eo *I.* 19 Ambitionem *LI.* 20 adgregare] aggregare *I.* 21 plurimis *GI*(*R*?) 25 pec. et peculias *I.*

litteram geminabant. Itaque aulicocia exta, quae in ollis coquebantur, dicebant, id est elixa.

18 **Avidus** a non videndo propter nimiam cupiditatem appellatur; sicut amens, qui mentem suam non habet.

5 **Aureliam** familiam ex Sabinis oriundam a Sole dictam putant, quod ei publice a populo Romano datus sit locus, in quo sacra faceret Soli, qui ex hoc Auseli dicebantur, ut Valesii, Papisii pro eo, quod est Valerii, Papirii.

Aemiliam gentem appellatam dicunt a Mamerco, Pythagorae 10 philosophi filio, cui propter unicam humanitatem cognomen fuerit Aemylos. Alii, quod ab Ascanio descendat, qui duos habuerit filios, Iulum et Aemylon.

Aerumnulas Plautus (frg. inc. 11) refert furcillas, quibus re- 24 ligatas sarcinas viatores gerebant. Quarum usum quia Gaius 15 Marius retulit, Muli Mariani postea appellabantur. Itaque aerumnae labores onerosos significant; sive a Graeco sermone deducuntur. Nam *αἴρειν* Graece, Latine tollere dicitur.

Aemidum tumidum.

Aequidiale apud antiquos dictum est, quod nunc dicimus 20 aequinoctiale, quia nox diei potius, quam dies nocti adnumerari debet. Graeci quoque in hoc consentiunt, *ἰσημερίαν*, id est aequidiale, dicentes.

Aeruscare aera undique, id est pecunias, colligere.

Aequilavium significat ex toto dimidium, dictum a lava- 25 tione lanae, quae dicitur aequilavio redire, cum dimidium decidit sordibus.

Aegeum mare appellatur, †ut crebrae in eo sint insulae, ut procul aspicientibus species caprarum videatur; sive quod in eo Aege, Amazonum regina, perierit; sive quod in eo 30 Aegeus pater Thesei se praecipitaverit.

---

1 aulicotia *PG*: aulicocta *formam exhibent Act. Arv.* ollis *ex* aulis *L.* 6 ei publicae *ex* *epublicae *G.* 7 sacrificaret *MP.* dicebant *I.* 8 Valesii] uaselii *I*: uaselli *R* est *om. M.* Papirii] paperii *MPL*: paperi *T*: parii *G.* 11 aemilos *Lβ.* 12 iulium *G*[1]. emylon *PMT*: aemilon *LE*[1]*IR.* 13 plaustus *β.* furtillas *G.* 15 propterea *MP.* 17 *αἴρειν*] arin *codd.* 20 adnumerare *ex* -ri *M.* 21 isimerian *codd* (-am *I*) 27 ut] quod *dett.* 28 (uideatur *codd.*) 29 quod in ea *β*: in eo quia *MP.*

Aestimata poena ab antiquis ab aere dicta est, qui eam aestimaverunt aere, ovem decussis, bovem centussis, hoc est decem vel centum assibus.
Alucinatio erratio.
Adigas dare cogas. 5
Acies, acumen, acus et acuere dicuntur ab ἀκόνη, quam Latine dicimus cotem.
Auxilla olla parvula.
Amputata, id est circumputata, dicuntur ab eo, quod antiqui putum pro puro dicebant, unde deducuntur pudor et 19 pudicus. 11
Appia via et aqua ab Appio Claudio est appellata.
25 **Ariminum** a nomine fluminis propinqui est dictum.
Animula urbs parvarum opum fuit in Apulia.
Arca deminutivum facit arculam et arcellam, ut a porco 15 porculum et porcellum, a mamma mammulam et mamillam.
Alebria bene alentia.
Agasones equos agentes, id est minantes.
Arcubii, qui excubabant in arce.
Armillas ex auro, quas viri militares ab imperatoribus do- 20 nati gerunt, dictas esse existimant, quod antiqui umeros cum brachiis armos vocabant; unde arma ab his dependentia sunt vocata.
Abalienatus dicitur, quem quis a se removerit. Alienatus quia alienus est factus. 25
Adserere manum, est admovere: quo ea quoque, quae in terram demittuntur, seri dicuntur; unde etiam serae appellantur, quia foribus admotae opponuntur defixae postibus, quemadmodum ea, quae terrae inserunt.
Arvum dicimus agrum necdum satum. 30
Apica dicitur ovis, quae ventrem glabrum habet.

---

1 habere *I*. 2 centussis *LE*: centusis *Mβ*. 4 Alutinatio *β*. 12 et] ab *L*. 15 arcilam *I ante corr.* 16 mamulam *G*: mam mula *M*. et mammillam *IR*. 19 Arcubus *R*[1]. excubant *IR*. 20 militares uiri *IR*. 24 Abeleniatus *M*. 25 quia] qui *Lβ*. 26 Ass- *I*. 27 terra *Eβ*. dimittuntur *codd.* 29 inseruntur *TLE*: miserunt *MP*: inseriant *R*.

Ae syllabam antiqui Graeca consuetudine per ai scribebant, ut aulai, Musai.
†**Auata** saepe aucta.
Abercet prohibet[ur].
5 **Advosem**, adversarium, hostem.
„**Axe adglomerati universi stantes**“, id est cohortibus 26 aut legionibus.
†**Aerumaeruma** utensilia ampliora.
†**Aevolunt** avolant.
10 †**Astasent** statuerunt.
„**Ambiaxioque circumeuntes**“, catervatim.
Apor apud.
Amosio annuo.
Antiquum veteres etiam pro †omnia posuere.
15 **Aestimias** aestimationes.
20 **Abisse** pro adisse dicebant.
Abambulantes abscedentes.
Aquilius praenomen ab aquilo colore, id est nigro, est dictum.
Antiquare est in morem pristinum reducere.
20 **Attinge** pro attingam posuere.
Appellitavisse appellasse. 27
Alteras ponebant pro eo, quod est adverbium alias.
Argutum iri in discrimen vocari.
Aureas dicebant frenos, quibus equorum aures religantur.

---

1 ai *om. G.* 3 *an* Auctata? 4 Abhercet *T*: abarcet *L* (*cf. supra, 14, 24*) prohibetur *codd.* 8 Aerum (Acrum *E*) aerum autensilia *codd.*: Aeruma utens. *Mue.*: Aeramina (*vel* Aeramenta) utens. *Scal.*: Acrum ⟨acre⟩. Aeruma utens. *Thewr.* 9 Aeuoluunt *TLE*: Afvolunt *Mue.*: Afvolant *Georges.* auolant *ex* euolant *T.* 10 Astasint steterint *Scal.*: *fort.* Astasent statuerent. 11 Ambiaxioque *PT ex corr. EI*: Ambiaxio quae *L ex corr.*: Abianxio qui *R*: Ambaxio quae *MG*[2]: Ambaxioque *G*[1]: Ambiaxique *T ante corr.*: Ambiaxi quae *L ante corr.* 14 Anticum *recc.* omnia (omā) *codd.*: ianua *recc.*: nobili *dett.* 15 aestimationibus *codd.*: *corr. recc.* 16 addisse *G*: obisse *Aug.* 19 in modum *T.* 20 Antinge *L*: Attingere *T.* 21 Appellatiuisse *G*[1]: Appellauisse *LG*[2]. App. saepe app. *Thewr.* 24 rediguntur *codd.*: *corr. ex 8, 6.*

Audacias pluraliter Cato dixit.
Ausis audeas.
Audax deminutivum facit audaculus.
Arvocitat saepe advocat.
Annaria lex dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni 5
magistratus capiendi.
Aliorsum et illorsum sicut introrsum dixit Cato.
Abietaria negotia dicebantur, quam materi⟨ari⟩am nunc dicimus, videlicet ab abietibus coemendis.
Aletudo corporis pinguedo. 10
Aeribus pluraliter ab aere, id est aeramento, Cato dixit.
Addues addideris.
Aristophorum vas, in quo prandium fertur, ut discus.
Adlicit est perducit aliquem in rem, dictum a verbo lacit,
id est decipit. Hinc descendit inlicere et oblectare, id est 15
frustrantem inducere.
Abnutare saepe abnuere.
Aliae rei dixit Plautus pro eo, quod est ali rei.
28 **Adfabrum** fabrefactum.
Alimodi pro alius modi. 20
Aeneolo, quod ex aere fit dicimus. **Aenulum** vas ex aere
parvum.
Ad exitam aetatem ad ultimam aetatem.
Amatio ab amore denominatum.
Anginam vinariam habere dicuntur, qui vino suffocantur. 25
Adulterina signa dicuntur alienis anulis facta.
Arabice ole, id est ex odoribus Arabicis. 21
Ausculari dicebant antiqui pro osculari, quod est os cum
ore conferre.
Adaxint: adegerint. 30

1–2 (Aud. . . . Aus. *codd.*) **1** Audatias *G.* **5** dicebat *ex* -bant *G.* **7** sic *ut vid.* I^1. **8** materiam *codd.*: *corr. Urs.* **9** abigetibus *R*: abigentibus *I.* **10** Aletulo *IR.* **12** *de* Adduis *cogitaverat Lindem.* **14** aliquid *I.* **16** frustantem *Lβ*. **18** Alirei . . . aliae rei *codd.*: *corr. Lindem.* **21** (*ab* Aenul. *null. nov. lemm. in codd.*) **24** Amutio *codd.*: *corr. dett.* **25** Aginam *M.* **27–28** (Arab. . . . Ausc. *codd.*) **27** olet *β*. ambicis *I.* **28** os cum ore os *L.* **30** Adanxint *T*: Adanxit G^1: Adaxin *I.*

Argus oculeus. Argus nomen est hominis, qui fuisse fingitur oculis plenus.
Amasso amavero.
Amiculum genus [est] vestimenti, a circumiectu dictum.
5 †**Audivitavi** saepe audivi.
Adlivescit, livere incipit, hoc est lividum fieri.
Atticissat Attice loquitur. Plautus (Men. 12): „Non atticissat, sed sicilicissat"; id est Sicule loquitur.
Atritas atri coloris.
10 **Aegyptinos** Aethiopas.
Advelitatio iactatio quaedam verborum figurata ab hastis velitaribus. Velites dicuntur expediti milites quasi volantes.
Auctor communis erat generis apud antiquos. 29
Adnictat saepe et leviter oculo adnuit. Naevius in Tarentilla
15 (76): „Alii adnutat, alii adnictat, alium amat, alium tenet."
Atriplexum herba, quae nunc atriplex dicitur.
Adoptaticius ex adoptato filio natus.
Aleonem aleatorem. Naevius (com. 118): „Pessimorum pessime, audax, ganeo, lustro, aleo."
20 **Aditiculum** parvum aditum.
Atrabilis ab atro, id est animi vitio dictus. Est enim atrum nigrum, id est a candore remotum.
Anctos, excruciatos.
Anatem dicebant morbum anuum, id est vetularum, sicut
25 senium morbum senum.

---

4 est *hab. TLE*: *om. PM β*. 5 Audiui tacui *T*: Auditaui *cod. Ambros. Plauti Stich. 167*. saepe] sicque *β*. 6 Adlibescit *α* (*cum Plauto, Mil.* 1004). libere *α*. 7 Adticissat *I*. plaustus *β*. 8 sicilicissat *E*: sicilissat *PML*: sisilicissat *T*: siciliscicat (*ex* siciliscat) *G*: silicissat *I*: licissat *R*. sicile *G*[1]. 9 Attritas *MT*: Atritus *Goetz*. (*A. L. L. 2, 348*). 10 aethiopes *LI*. 14 leuumter *I*. ad oculo Adoptatus nuit *R*. Naevius *om. L*. intaarsilla
rentilla *M* (*ead. manu*): intrarent illa *IR*. 15 amat, *i. e.* hamat. 17 Adoptatius *TGI*: Adoptatus *R*. optato *I*. 20 *an* Adyt. ... adyt.? 21 Atra bilis ... dicta *edd., recte, nisi quidem nugatur Paulus*. id est ab an. *E*. atrium *R*: agrum *L*. 23 Ancios *α*: Antios *β*: *corr. ex Gloss.* (A. excr. *codd.*) 24 Anaten *I* (dic. mor. an. *codd.*) anum *MP β*.

Altaria ab altitudine sunt dicta, quod antiqui diis superis in aedificiis a terra exaltatis sacra faciebant; diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra.
Assa dicebantur cantus tibiarum.
Aves ab adventu earum dicuntur, quod inde veniant, unde non quis suspicetur. 5
Agolum pastorale baculum, quo pecudes aguntur.
Abortum gravidae mulieris dicitur, quod non sit tempestive ortum. 22

Bona, id est substantia rerum, dicta sunt, quod digna sint bonis. 10 30
Bombizatio est sonus apum ab ipso sonitu dictus: ut mugitus boum, hinnitus equorum.
Boare, id est clamare, a Graeco descendit.
Boarium forum Romae dicebatur, quod ibi boves venderentur. 15
Bocas genus piscis a boando, id est vocem emittendo, appellatur.
Barrire elephanti dicuntur, sicut oves dicimus balare, utique a sono ipso vocis. 20
Ballenam beluam marinam ipsam dicunt esse pistricem, ipsam esse et cetum.
Bacchanalia dicebantur Bacchi festa.
Basilica a basileo, hoc est rege, est dicta.
Basilicum regale. 25
Bovin[i]atur conviciatur.
Bova serpens est aquatilis, quem Graeci ὕδρον vocant, a qua icti obturgescunt. Crurum quoque tumor viae labore collectus bova appellatur.
Batus genus herbae. 30

---

1 (sunt dicta *codd.*) superis *om. R.* 6 nequis *T*: numquis *L.* 7 Agalum *L.* 15 (bov. vend. *codd.*) 19 labare *M*: balare *P.* 21 maritimam *G*; *om. IR.* 23 Bachanalia *TLβ*: *an* Bacanalia? bachi *TLβ.* 24 dicta est *MPT*: hoc est dicta *IR.* 26 Bouiniatur *codd.* conuintiatur *GR*: conuitiatur *I.* Bovinator conviciator *Ital.* 27 Boa *E.* 28 rurum *G*[1]. 29 boa *E.*

Bacrionem dicebant genus vasis longioris manubri. Hoc alii 31
trullam appellant.
Bacar vas vinarium simile bacrioni.
Barathrum Graeci appellant locum praecipitem, unde emergi
5 non possit, dictum ab eo, quod est βαθύς.
Ballenae nomen a Graeco descendit. Hanc illi φάλαιναν dicunt antiqua consuetudine, qua πυῤῥόν burrum, πύξον buxum dicebant.
Burrum dicebant antiqui, quod nunc dicimus rufum; unde
10 rustici burram appellant buculam, quae rostrum habet rufum. Pari modo rubens cibo ac potione ex prandio burrus appellatur.
Basiliscus appellatur genus serpentis, vel quod in capite
23 album habeat instar diadematis, vel quod reliqua serpentium
15 genera vim eius fugiant.
Barbaricum appellatur clamor exercitus, videlicet quod eo genere barbari utantur.
Breve a Graeco descendit, quod est βραχύ.
Brutiani dicebantur, qui officia servilia magistratibus prae-
20 stabant; eo quod hi primum se Hannibali tradiderant et cum eo perseverarant, usque dum recederet de Italia.
Bruma a brevitate dierum dicta.
Brutum antiqui gravem dicebant.
Brachium nos, Graeci dicunt βραχίων, quod deducitur a
25 βραχύ, id est breve, eo quod ab umeris ad manus breviores sint, quam a coxis plantae.
Brassica a praesecando est dicta.

---

1 Bachrionem *L*: Bacarionem *Gloss.* 3 Baca G^1: Bachar *L*: *cf.* Bucar *32, 20.* umearum *IR.* bacriona *I.* 4 Baratrum *L.* 5 βαθύς] bathis *codd.* 6 Ballenae *codd.* φάλαιναν] phalenan *L*: phallenan *PMEGI*: phallenam *TR.* 7 quam *T.* 11 pari] quo *L.* 13 gens *I.* 15 (vim eius *codd.*) 16 *fort.* Barritum. 18 βραχύ] brachi *codd.* 19 Bruciani *T.* seruialia *MP.* 21 perseuerauerant *TE*: perseuerant LG^1I: perseuerarent G^2. 23 grabem *α.* 24 (di. brachion *codd.*) di. Gr. *R.* 25 βράχυ] brakyc *MP*: brachy *TLE*: brachi *β.* breui *E.* id est *om. L.* ad *om. Ital.* (breuiores *codd.*): breuior *I.* sit *β.* *fort.* brevior res sit. 26 ad plantas *dett.*

Brutianae parmae dicebantur scuta, quibus Brutiani sunt usi.
32 **Bubinare** est menstruo mulierum sanguine inquinare. Lucilius (1186): „Haec", inquit, „inbubinat, at contra te inbulbitat". Inbulbitare est puerili stercore inquinare, dictum ex fimo, quod Graeci appellant *βόλβιτον*. 5
Bucerum pecus de bubus dicimus.
Bustum proprie dicitur locus, in quo mortuus est combustus et sepultus, diciturque bustum, quasi bene ustum; ubi vero combustus quis tantummodo, alibi vero est sepultus, is locus ab urendo ustrina vocatur; sed modo busta sepulcra appel- 10 lamus.
Buteo genus avis, qui ex eo se alit, quod accipitri eripuerit, vastitatisque esse causam his locis, quae intraverit, ut bubo, a quo etiam appellatur buteo.
Bucina quam nos appellamus, Graeci *βυκάνην* a similitudine 15 soni dicunt.
Bulimum Graeci magnam famem dicunt, adsueti magnis et amplis rebus praeponere *βου*, a magnitudine scilicet bovis. Hinc est, quod grandes pueros *βούπαιδας* appellant, et mariscam ficum *βούσυκον*. 20
Bub<l>eum est genus quoddam vini.
Bucephalus vocatus est equus Alexandri regis propter quandam bubuli capitis similitudinem.
Benna lingua Gallica genus vehiculi appellatur, unde vo- 24 cantur conbennones in eadem benna sedentes. 25
33 **Besem** appellatum esse, quod bis triens sit, quamvis dura

---

1 Brucianae (-ne) *TGR*. bruciani *Tβ*. 2 inquinare *Gloss.*: inquinari *codd.* 3 (inquit inb. *codd.*) 4 pueri *G*. inquinari *codd.* (-re *MP*) 5 bolbiton *PMEIR*: bolbyton *TL*: bulbiton G^1: balbiton G^2. 8 bene *om. R*. iustum (uistum?) *M*. vero (*prius*)] uero est *I*: iē (id est?) *R*. 10 ostrina *MP*. modoobusta *T*. 12 Butheo *R*. 13 (esse causam *codd.*) 14 buteo *om.* L^1. 15 *βυκάνην*] buchianon *codd.* similitudinem *G*. 17 Bulimam *codd.* grece *IR*. 18 *βου*] bu *codd.* 19 *βούπαιδας*] bupedas *codd.* 20 *βούσυκον*] buscycon *codd.* 21 Bubeum *codd.*: *corr. Mue.*: Byblinum *Turn.* 23 bubuli *P*: bucili *M*: bubali *TLEβ*. 24 conb. uoc. *IR*. 25 in *om. G*. 26 (Besem *codd.*) est quod *I*. bistriensis *MP* (*om.* sit).

compositio fiat besis ex triente; besis novem sunt unciae, triens tres.

Bellum a beluis dicitur, quia beluarum sit pernitiosa dissensio.

5 **Barium** urbem Italiae appellarunt conditores eius expulsi ex insula Barra, quae non longe est a Brundisio.

Brundisium quidam poetae brevitatis causa Brendam dixerunt.

Beneficiari dicebantur milites, qui vacabant muneris bene-10 ficio; e contrario munifices vocabantur, qui non vacabant, sed munus reipublicae faciebant.

Benignus proprie dicitur is, qui bonis et dignis largitur. Est autem compositum ex bono et gignendo.

Bellona dicebatur dea bellorum, ante cuius templum erat 15 columella, quae bellica vocabatur, super quam hastam iaciebant, cum bellum indicebatur.

Bidental dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. Bidentes autem sunt oves duos dentes longiores ceteris habentes.

20 **Bisaeta** porca dicitur, cuius a cervice saetae bifariam dividuntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.

Bignae geminae dicuntur, quia bis una die natae sunt.

Bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut leopardalis ex leone et panthera; cicur ex apro et scrofa do-25 mestica; muli ex equo et asina.

Billis apud Afros appellatur semen humanum humi profusum. 34

Blatterare est stulte et praecupide loqui, quod a Graeco βλάξ originem ducit. Sed et camelos, cum voces edunt, blatterare dicimus.

---

1 (besis ex tr. be. no. sunt *codd.*) bessis ex *TL*. bessis no. *E*. novem sunt] *fort.* ·VIII· insunt. 2 trienstresis *M*: trientres *P*: *fort.* triens ·IIII· 7 Brundisum *β*. 9 Benefictari *α*: Benefactari *β*. uocabant *E*. muneres *G*: *an* -re? mu. officio *Ital.*: muneribus beneficio *Lipsius*. 10 uacabantur *M*. 11 mus *G*[1]. 12 bonis e dignis largitor *PML*: boni se et dignis largitor *T*. 14 Bellena *L*. 15 beluica *I*. 17 Bidemtal *α*. 20 Biseta *TLEIR*. 25 (equo et asina *codd.*) 27 (Blatterare *codd.*) 28 ducit *ex* dicit *M*. blaterare *G*.

Balatrones et **blateas** bullas luti ex itineribus, aut quod de calciamentorum soleis eraditur, appellabant.
Bilbit factum est a similitudine sonitus, qui fit in vase. Naevius (Com. 124): „Bilbit amphora“ inquit.
Bibliothecae et apud Graecos et apud nos tam librorum 5 magnus per se numerus, quam locus ipse, in quo libri con- 25 locati sunt, appellatur.
Blitum genus holeris a saporis stupore appellatum esse ex Graeco putatur, quod ab his *βλάξ* dicatur stultus.
Bardus stultus, a tarditate ingenii appellatur. Caecilius (250): 10 „Nimis audacem nimisque bardum barbarum.“ Trahitur autem a Graeco, quod illi *βαρδύς* dicunt.
Bardus Gallice cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, a gente Bardorum, de quibus Lucanus (1, 449): „Plurima securi fudistis carmina Bardi.“ 15
Belutus bestiae similis.
Beneventum, colonia cum deduceretur, appellari coeptum est melioris ominis causa. Namque eam urbem antea Graeci incolentes *Μαλόεντον* appellarunt.
35 **Bulgas** Galli sacculos scorteos appellant. 20
Bovem bidentem a dentium numero dicunt appellari.
Bellicrepam saltationem dicebant, quando cum armis saltabant, quod a Romulo institutum est, ne simile pateretur, quod fecerat ipse, cum a ludis Sabinorum virgines rapuit.
Bilingues Bruttaces Ennius (Ann. 496) dixit, quod Brutti 25 et Osce et Graece loqui soliti sint. Sunt autem Italiae populi vicini Lucanis.
Bitienses dicuntur, qui peregrinantur assidue.

---

1 ballas *codd., fort. recte: corr. dett.* (quod [quia *L*] de calc. *codd.*) 2 solis *MPβ*. 3 fit *αR*[2]: sit *β*. 9 quod est ab his Blax (*nov. lemm.*) di. st. *E*. 12 *βαρδύς*] bardis *codd.* 16 Bellutus *G* (*ex* Bellittus?) *IR*: Beluius *vel* Belluinus *vel* Beluatus *Gloss.* bestia *L*. 19 *Μαλόεντον*] maloeton *codd.* (maleton *L*) appellauerunt *β*. 21 dicuntur *MP*. 22 qudidocum (*sic*) *M*. 25 brutaces *L*: butraces *β*. bruti *L*: butri *β*. 26 soliti sint loqui *L*. 28 Bicienses *L*.

Baiulos dicebant antiqui, quos nunc dicimus operarios. Unde adhuc baiulari dicitur.
Blandicella verba blanda per deminutionem sunt dicta.
Bellarium et **bellaria** res bellis aptas appellabant.
5 **Bellitudinem** sicut magnitudinem Verrius dixit.
Boiae, id est genus vinculorum, tam ligneae, quam ferreae dicuntur.
Botulus genus farciminis propter conexionem a bolis sic appellatur.
10 **Blennos** stultos esse, Plautus indicat, qui ait (Bacch. 1088): „Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.“
Binominis, cui geminum est nomen, ut Numa Pompilius, 36 Tullus Hostilius.
26 **Barbari** dicebantur antiquitus omnes gentes, exceptis Grae-
15 cis. Unde Plautus (Mil. 211) Naevium poetam Latinum barbarum dixit. Fortasse et ob hoc noster apostolus (Paul. ad Rom. 1, 14) Graecis ac barbaris se debitorem esse fatetur.
Bellule apud Plautum (frg. inc. 16) diminutivum adverbium est a bene, quod facit belle et bellule.
20 **Burranicum** genus vasis. **Bucar** similiter genus est vasis.
Buttubatta Naevius (com. 131) pro nugatoriis posuit, hoc est, nullius dignationis.
Bulla aurea insigne erat puerorum praetextatorum, quae dependebat eis a pectore, ut significaretur eam aetatem al-
25 terius regendam consilio (dicta est autem bulla a Graeco sermone βουλή, quod consilium dicitur Latine) vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pectus, in quo naturale manet consilium.

---

1 Baiolos *MP*. dicimus *om. E*. 2 (baiulari *codd.*) 4 (bell. apt. *codd.*) bellis *ex* bellas *M*. 11 bucones (*etiam T*) blenni *L*. 12 Binomines *R*: Binomius *MP*: inominis *T*. 13 tullius *TLβ*. 16 ab *R*. 18 Bellude *β*. 19 esse (est *R ex corr.*) aduerbium *IR*. 20 Burra- *ex* Bura- *M*. Bucar . . uasis *om. L*. 21 Butubatta *PM* (*cum cod. Charisii p. 242, 10 K.*): Buttubatta *TLE*: Buttabatta *GI*: Butabatta *R*. nugatoriis *PTLE*: -ris *Mβ*. 24 significaret *L*. 26 βουλή] bulin *TLEIR*: bulyn *G*: bullin *MP*. quia] qui *M*.

Boicus ager dicitur, qui fuit Boiorum Gallorum. Is autem est in Gallia citra Alpes, quae togata dicitur: in quibus sunt Mediolanenses.

37 **Burranica potio** appellatur lacte mixtum sapa, a rufo colore, quem burrum vocant. 5

Corona cum videatur a choro dici, caret tamen aspiratione. Sive coronae dicuntur quod honorent eos, quibus inponuntur.
Coturnix appellatur a sono vocis.
Cornua Liberi patris simulacro adiciuntur, quem inventorem vini dicunt, eo quod homines nimio vino truces fiunt. 10
Corgo apud antiquos pro adverbio, quod est profecto, ponebatur.
Corbitae dicuntur naves onerariae, quod in malo earum summo pro signo corbes solerent suspendi.
Colurna hastilia ex corno arbore facta. 15
Cothones appellantur portus in mari interiores arte et manu facti.
Conlatia oppidum fuit prope Romam, eo quod ibi opes aliarum civitatum fuerint conlatae, a qua porta Romae Conlatina dicta est. 20
Conlucare dicebant, cum profanae silvae rami deciderentur 27 officientes lumini.
Conlativum sacrificium dicitur, quod ex conlatione offertur.
Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur.
38 **Concinnare** est apte conponere. Concinere enim convenire est. 25
Concilium dicitur a populi consensu; sive concilium dicitur a concalando, id est vocando.
Conciliabulum locus, ubi ⟨in⟩ concilium convenitur.

---

7 quo *G* cohonorent *Ital.* 8 Cotornix *M*: Coturnix *ex* Cornix *P.* 9 simulacra *GR*: simulachra *LI.* adicientur *G.* 11 Gorgo *Gloss.* est *om. β.* 13 honorariae *MP*: onerari *R.* 16 interiores *T*[2] *ut vid. LEI* (*in ras.*) *R*: interiore *MPT*[1] *ut vid.* 18 Conlatium *I*: Conlacia *TLE.* 19 romae *PMG*: romana *TLE.* 21 siuae *M.* 23 (Conl- *codd.*) 24 Colofon *G.* 25 arte *Gloss.* 26 *vix* Consilium dic. a pop. consessu. 27 concalendo (conconcalendo *M*) *α.* 28 in *om. codd.*: *add. dett.*

Contio significat conventum, non tamen alium, quam eum, qui ⟨a⟩ magistratu vel a sacerdote publico per praeconem convocatur.

Contubernales dicuntur a tabernis, quae fiebant ex tabulis.
5 Unde et tabernacula sunt dicta, licet ex tentoriis [et ex] pellibus fiant.

Contubernium dicitur contubernalium habitatio.

Conclavia dicuntur loca, quae una clave clauduntur.

Contemplari dictum est a templo, id est loco, qui ab omni
10 parte aspici, vel ex quo omnis pars videri potest, quem antiqui templum nominabant.

Comitiales dies appellabant, cum in comitio conveniebant; qui locus a coeundo, id est insimul veniendo est dictus.

Calatores dicebantur servi, *ἀπὸ τοῦ καλεῖν*, quod est vocare,
15 quia semper vocari possent ob necessitatem servitutis.

Condulus anulus.

Condalium similiter anuli genus.

Contestari est, cum uterque reus dicit: Testes estote.

Codeta ager, in quo frutices existunt in modum codarum
20 equinarum.

Condictum est, quod in communi est dictum.

Coctum a cogendo dicitur, quia coquendo coartetur, ut ad 39 utilitatem vescendi perducatur.

Cocula vasa aenea, coctionibus apta. Alii cocula dicunt ligna
25 minuta, quibus facile decoquantur obsonia.

28 **Cohum** lorum, quo temo buris cum iugo conligatur, a cohibendo dictum.

Cohum poetae caelum dixerunt, a chao, ex quo putabant caelum esse formatum.

---

2 a *om. codd.: add. dett.* 4 Conturbernales *I ante corr.*: Conturnales *R ante corr.* 5 et ex *del. Lindem.* 8 in una *I*: in uno *R.* 11 nominabunt *MP.* 14 seruo *G.* *ἀπὸ τοῦ καλεῖν*] apotokalin *codd.* 19 cordarum *L I ex corr.*: coclarum *R.* 21 commune *dett.* 22 coquendo *dett.*: cogendo *codd.* coartetur *dett.*: coarcetur *TLβ*: coercetur *PME.* 24 coccionibus *G*: coptionibus *I.* 26 Choum *LIR.* quo temo] quo* eo *I.* coniugo *M*: coniugio *P.* 28 Choum *L ante corr. R.* chao] cho *G*[1]. (putabant *codd.*)

Comoedias constat appellari ex eo, quod initio in vicis iuvenes cantare soliti essent crebro convenientes.
Cicuma avis noctua.
Coclacae dicuntur lapides ex flumine, rotundi ad coclearum similitudinem. 5
Cocetum genus edulii ex melle et papavere factum.
Confugelam antiqui confugium dicebant.
Conpraedes eiusdem rei populo sponsores.
40 **Conpascuus ager,** relictus ad pascendum communiter vicinis.
Conpescere est velut in eodem pascuo continere. 10
Conpitalia festa, quae in compitis peragebant.
Congruere dictum est a gruibus, qui non fere segregantur, sive cum volant, sive cum pascuntur.
Cognomines dicuntur, qui eiusdem sunt nominis.
Cerrones leves et inepti, a cratibus dicti, quod Siculi ad- 15 versus Athenienses cratibus pro scutis sunt usi, quas Graeci γέῤῥας appellant.
Comptum genus libaminis, quod ex farina conspersa faciebant.
Comptum Afranius pro ornatu et excultu posuit. 20
Conflages loca dicuntur, in quae undique confluunt venti.
Copona taberna a copiis dicta.
Compilare cogere est et in unum condere.
41 **Conpernes** nominantur homines genibus plus iusto coniunctis. 25
Confoedusti foedere coniuncti.

---

1 ex eo *om. L.* 2 contare *G.* cumuenientes *G*: conuenites *R*[1]. 3 (Cic. av. noct. *codd.*) Caec- (Cec-) *Gloss.* 4 Coclacae (-ce) *Lβ*: Cochalace *MP* (*ex* -che): Cochlacae *TE.* 5 similitudine *L.* 6 Coccetum *codd.* 8 Comp- *LGI* populos *L.* 9 Comp- *GI.* 10 Comp- *Lβ.* 11 Comp- *LEβ.* 15 *an* Gerr-? *Festi enim lemma* Congerrones *fuisse videtur.* dici *G*[1]. 16 proscuti *M.* 17 γέῤῥας] cerrhas *PMGR*: cerras *TLEI.* 18 Comtum *MP ante corr.* 20 Comtum *MR ante corr.* (et excultu *codd.*) 21 Confluges (-ge) *codd. Nonii p. 62 Me.*: Confrages *codd. Isidori Etym. 14, 8, 27.* qua *LEI ex corr.* (confluunt *codd.*) 22 Caupona (*ex* Cop-) *R.* 24 Comp- *LGI.* 26 Confoediti *Gloss.*

Commissatio a vicis, quos Graeci κώμας dicunt, appellatur. In his enim habitabant, priusquam oppida conderentur, quibus in locis alii alios convictus causa invitabant.

Committere proprie est insimul mittere: nunc eo utimur et 5 pro facere, aut pro linquere, aut pro incipere.

Condere proprie est in unum et interiorem locum dare ad 29 custodiam faciliorem; quod verbum nunc significat conscribere, nunc facere, nunc componere et instruere.

Consulas antiqui ponebant non tantum pro consilium petas 10 et perconteris, sed etiam pro iudices et statuas.

Cossi ab antiquis dicebantur natura rugosi corporis homines, a similitudine vermium ligno editorum, qui cossi appellantur.

Consilium vel a consulendo dicitur, vel quod in unam sententiam plurium mentes consiliant et conveniant; sed a si- 15 lentio credibilius dictum putatur, quo maxime invenitur.

Conscripti dicebantur, qui ex equestri ordine patribus adscribebantur, ut numerus senatorum expleretur.

Consposos antiqui dicebant fide mutua conligatos.

Consualia ludi dicebantur, quos in honorem Consi faciebant, 20 quem deum consilii putabant.

Conventus quattuor modis intellegitur. Uno, cum quemlibet hominem ab aliquo conventum esse dicimus. Altero, cum significatur multitudo ex conpluribus generibus hominum contracta in unum locum. Tertio, cum a magistratibus iudicii 25 causa populus congregatur. Quarto cum aliquem in locum frequentia hominum supplicationis aut gratulationis causa conligitur.

Convicium a vicis, in quibus prius habitatum est, videtur 42 dictum, vel inmutata littera quasi convocium.

30 **Coniuoli** oculi sunt in angustum coacti coniventibus palpebris.

---

1 Comessatio (*corr.* -esa-) *I*: Commesatio *E*. comos *T*. 3 coniunctus *G ante corr.*: coniunctis *M ex corr.* 4 est proprie *T*. 5 (linquere *codd.*) 10 proconteris *LI*. 12 ad similitudinem *G ante corr.* 13 vel (*prius*) *om. L*. sentiam *M*. 16 adscribantur *MP*. 17 renatorum *G*. 18 ligatos *L*. 19 in honore *T*. 24 a *om. M*. 28 habitum *M*. 30 Contuoli *codd.*: *corr. ex Gloss.* conitentibus *codd.*: *corr. Aug*: conictantibus *Gloss.* (*fere*).

Consternatio, quae est concitatio quaedam subita ex aliquo metu, a sternutamento deducta est, quod eo toto concutimur corpore.
Considerare a contemplatione siderum videtur appellari.
Constitutus hominum a consistentium multitudine appellatur. 5
Convallis est planities ex omni parte conprensa montibus collibusve. Valles duobus lateribus inclausa planites. Valles deminutivum vallecula facit.
Convoti isdem votis obligati.
Cibus appellatur ex Graeco, quod illi peram, in qua cibum 30 recondunt, cibisim appellant. 11
Ciccum membrana tenuis malorum punicorum.
Cispius mons est in urbe Aesquilinae regionis de nomine cuiusdam hominis dictus.
Citimus extremus. Uls enim facit ultra, ultimus cis, citra, 15 citimus.
Cicindela genus muscarum, quod noctu lucet, videlicet a candela; unde etiam candelabra putantur appellata.
Citrosa vestis appellata est a similitudine citri.
Civicam coronam civis salutis suae causa servatus in proe- 20 lio dabat, quae erat ⟨i⟩lignea, frondem habens perennem.
43 **Circanea** dicitur avis, quae volans circumitum facit.
Circites circuli ex aere facti.
Cilium est folliculum, quo oculus tegitur, unde fit supercilium.
Cimmeri dicuntur homines, qui frigoribus occupatas terras 25 incolunt, quales fuerunt inter Baias et Cumas in ea regione, in qua convallis satis eminenti iugo circumducta est, quae neque matutino, neque vespertino tempore sole contingitur.
Cimbri lingua Gallica latrones dicuntur.

---

1 contatio *G*[1]. 6 compressa *T*: conprehensa (com-) *MPGR*. 7 collisue *I*. inclusa *I*. 9 colligati *MP*. 10 Cibum (Cy-) *codd.: corr. T*. 11 cibisim *Mue*. (*vel* κίβισιν): cibis (cy-) *codd.* 12 Cicum *R*. 13 est *om. TIR*. aesq- *LI*: esq- *PMGR* (*cf. ad 560, 21 Th.*). 15 citra] atra *M*. 17 nocte *T*. 19 similitudinem *G*. 20 ciui *LEGI*: cui *R*. 21 lignea *codd.* 24 Cillum *PMTLI ante corr.*: Cilum *GR*. 28 contegitur *codd.: corr. Goerenz. in Cic. Acad. 2, 19, p. 115.* 29 dixerunt *I*.

Cingulos appellabant homines, qui in his locis, ubi cingi solet, satis sunt tenues.
Cillibae mensae rotundae.
Chilo dicitur cognomento a magnitudine labrorum.
5 **Cilo** sine aspiratione, cui frons est eminentior, ac dextra sinistraque velut recisa videtur.
Cisterna dicta est, quod cis, id est infra, terram.
Camillus proprie appellatur puer ingenuus.
Capuam in Campania quidam a Capye appellatam ferunt,
10 quem a pede introrsus curvato nominatum antiqui nostri Falconem vocant; alii a planitie regionis.
Camenae Musae a carminibus sunt dictae, vel quod canunt antiquorum laudes, vel quod sint castae mentis praesides.
Camara et **camuri boves** a curvatione ex Graeco dicuntur.
31 **Campas** marinos equos Graeci a flexu posteriorum partium 44
15 appellant.
Catampo genus est lusus.
Carissam apud Lucilium (1129) vafrum significat.
Caerimoniarum causam alii ab oppido Caere dictam existi-
20 mant; alii a caritate dictas iudicant.
Caelibem dictum existimant, quod dignam caelo vitam agat.
Catamitum pro Ganymede dixerunt, qui fuit Iovis concubinus.
Caeculus condidit Praeneste. Unde putant Caecilios ortos, quorum erat nobilis familia apud Romanos. Alii appellatos
25 eos dicunt a Caecade Troiano, Aeneae comite.
Caelius mons dictus est a Caele quodam ex Etruria, qui Romulo auxilium adversum Sabinos praebuit, eo quod in eo domicilium habuit.
Caecum vallum dicitur, in quo praeacuti pali terrae adfixi
30 herbis vel frondibus occuluntur.

---

2 sati *GI.* 3 Cillebae *T.* *Hoc lemma lemmati* 'Cimbri' *adiung. MP*: *om. L.* 5 ac] a *β.* 7 (quod cis *codd.*) id est] inest *codd.* 9 capie *MPTL*: capue *IR.* 11 planite *M.* 12 Canaenae *M.* 14 (ex Gr. dic. *codd.*) 15 Campas (Capp-) *Gloss.*: Cappas *codd.* 17 Catampho *vel* Catambo *potest scripsisse Paulus.* 18 (uafrum *codd.*) 20 dictam *T.* 26 a *om.* G^1. quondam *I ante corr.* 27 (aduersum *codd.*) 29 Cacum *M*: Cetam *P.* praeacupitali *corr.* praeacuti pali *G.*

Catillones appellabant antiqui gulosos.
Catillatio grave obprobrium hominibus generosis obiciebatur, si qui provincias amicas populi Romani expoliassent.
45 **Caesticillus** appellatur circulus, quem superponit capiti, qui aliquid est laturus in capite. 5
Caespes est terra in modum lateris caesa cum herba, sive frutex recisus et truncus.
Catulinam carnem esitavisse, hoc est comedisse, Romanos, Plautus in Saturione (111) refert.
Catax claudus. 10
Caecultare est caecos imitari.
Caesariati comati.
Catularia porta Romae dicta est, quia non longe ab ea ad placandum caniculae sidus frugibus inimicum rufae canes immolabantur, ut fruges flavescentes ad maturitatem perducerentur. 15
Caedem putant ex Graeco dici, quod apud illos † kethin † significet interficere.
Caenina urbs, quae fuit vicina Romae, a Caenite conditore appellata est. 20
Catulus genus quoddam vinculi, qui interdum canis appellatur. 32
Caestus vocantur et hi, quibus pugiles dimicant, et genus quoddam ornatus mulierum.
Caediciae tabernae in via Appia a domini nomine sunt vocatae. 25
Cavillatio est iocosa calumniatio.
Cati fons, ex quo aqua Petronia in Tiberim fluit, dictus, quod in agro fuerit cuiusdam Cati.
Cacula servus militis. Plautus (Trin. 721): „Video caculam

---

1 Catiliones *codd* (*cum codd. β infra, p. 64 Th., s. v.* Fiscellus). 2 Catillacio *R*. 4 Cesticillus *TLIR*. 6 Cespes *TLEIR*. terrae *LI*. 8 estitauisse *αI*. 11 aecultare *LI*. 13 non longe ab ea *om. LI*. 14 rufi *R*. 17 duci *TLEI*. ketin *TLIR*: *καίνειν Aug.*: *κήδειν Thewr*. significat *α*. 22 hi] in *R*. 23 quod clamor natus *G*. mul. orn. *L*. 24 Cediciae *L*; Caeditiae *Mβ*. 26 ioca *I ante corr*. 28 (fu. cu. *codd.*) 29 Catula *M*. catulam *M*.

militarem." Dicitur autem a Graeco κᾶλον, quod fustibus clavisque ligneis ad tutelam dominorum armari soliti sunt.
Canalicolae forenses homines pauperes dicti, quod circa canales fori consisterent.
5 **Cana** dicunt Graeci, nos canistra et per deminutionem canistella.
Canicae furfures de farre a cibo canum vocatae. 46
Cancri dicebantur ab antiquis, qui nunc per diminutionem cancelli; ex quo genere sunt calces, qui per deminutionem
10 appellantur calculi.
Canentas capitis ornamenta.
Canta pro cantata ponebant.
Caudicariae naves ex tabulis grossioribus factae.
Candelabrum dictum, quod in eo candelae figantur.
15 **Cantherius** hoc distat ab equo, quo[d] maialis a verre, capo a gallo, berbix ab ariete. Est enim cantherius equus, cui testiculi amputantur.
Cavillum cavillatio, id est inrisio.
Caudeae cistellae ex iunco, a similitudine equinae caudae
20 factae.
Caulae a cavo dictae. Antiquitus enim ante usum tectorum oves in antris claudebantur.
Cavum a chao dictum et eius inanitate.
Caculatum servitium.
25 **Calones** calcei ex ligno facti.
Clacendix genus conchae.
Calpar genus vasis fictilis.

---

1 autem *om. MP.* κᾶλον] calin *codd.* 2 ligneus *L.* (sunt *codd.*) 3 Canaliacolae (*corr.* -acc-) *R*: Canicolae *I.* homines — canales *om. M* (*non P*). 7 ferrea *R*[1]. 10 appellatur *R.* 11 Canentes *PM*: Canenta sunt (*per compend.*) *E.* ormenta *M.* 12 Cante pro cantate *Dac.* 13 naves] cauese *M.* 15 quod *codd.*: *corr. recc.* ma. auertere *R ante corr.* 16 berb*ex *G*: ueruex *R.* cui testiculo (*om.* amputantur) *L*: castratus *T.* 19 Caudae *T.* ad similitudinem *dett.* 22 claudebant *G.* 23 cho *G*[1]. inmanitate (imm-) *RG.* 24 Caculatum servitium *om. MP.* 26 (Clacendix *codd.*) 27 Calphar *G ante corr.*

Calces ampullae plumbeae. 33
Calbeos armillas dicebant, quibus triumphantes utebantur, et quibus ob virtutem milites donabantur.
47 **Calix**, quod in eo calidum bibitur.
Calpurni a Calpo, Numae regis filio, sunt oriundi. 5
Callim antiqui dicebant pro clam, ut nis pro nobis, sam pro suam, im pro eum.
Calicata aedificia calce polita.
Caliptra genus [est] vestimenti, quo capita operiebant.
Calathos Graeci, nos dicimus quasillos. 10
Caduceatores legati pacem petentes. Cato (inc. 4): „Caduceatori“, inquit, „nemo homo nocet“.
Carinantes probra obiectantes, a carina dicti, quae est infima pars navis; sic illi sortis infimae.
Cadmea terra, quae in aes coicitur, ut fiat orichalcum. 15
Casa a cavatione dicta.
Cascum antiquum.
Casnar senex Oscorum lingua.
48 **Cassiculum** reticulum a cassibus per deminutionem dictum.
Caseus a coeundo dictus. 20
Casilam antiqui pro casside ponebant.
Cassabundus crebro cadens.
Casaria, quae custodit casam.
Cassia via a Cassio strata.
Caput ex Graeco dictum quod illi interdum κάρα τὴν κεφαλὴν dicunt. 25
Caperratum rugosum a cornuum caprinorum similitudine dicitur.

---

1 Calcer *α*. 3 (uirtutem *codd.*) 5 Calporni *codd.* (o *ex corr. man. 2 in G*). numere *LI ante corr.* 6 Calim *vel* Calam *recc.* clam] dam IR^1. 9 Calyptra *R*. est *hab. T(?)LEI*: *om. PMGR* 10 qua illos G^1: quaxillos G^2R. 11 legata G^1. 12 homo *om. T*. nosset *GR*. 14 infirma pars *M*. 15 Cadamea *R*. coicitur] coquitur *β* (*et v. l. in E*). 18 Casmar *β*. 19 Casiculum *M*. cassibus] casionibus *MP*. por *M*. 21 (Casilam *codd.*): Cisilam *R*. 23 Cassaria *IR*. 24 a *om. T*. 25 κάρα τὴν κεφαλήν *Thewr.*: karatenphi (-phy, -fi) *codd.* 27 Caperatum *β*. caprinorum *ex* primorum *I*.

Capis poculi genus, dictum a capiendo.
Capsae a Graeco appellantur; has illi κάμπτρας dicunt.
Capital facinus, quod capitis poena luitur.
Capronae equorum iubae in frontem devexae, dictae quasi
5 a capite pronae.
Capidulum genus vestimenti, quo caput tegebatur.
Caprae dictae, quod omne virgultum carpant, sive a crepitu crurum. Unde et crepas eas prisci dixerunt.
34 **Cuppes** et **cupedia** antiqui lautiores cibos nominabant; inde
10 et macellum forum cupedinis appellabant. Cupedia autem a cupiditate sunt dicta, vel, sicut Varro vult, quod ibi fuerit Cupedinis equitis domus, qui fuerat ob latrocinium damnatus.
Caprunculum vas fictile.
Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur; sive
15 illi, qui rei frumentariae agrisve dividendis praepositi sunt.
Curia locus est, ubi publicas curas gerebant. Calabra curia 49 dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. Curiae etiam nominantur, in quibus uniuscuiusque partis populi Romani quid geritur, quales sunt hae, in quas Romulus populum
20 distribuit, numero triginta, quibus postea additae sunt quinque, ita ut in sua quisque curia sacra publica faceret feriasque observaret, hisque curiis singulis nomina Curiarum virginum inposita esse dicuntur, quas virgines quondam Romani de Sabinis rapuerunt.
25 **Curriculo** pro cursim ponebant. Plautus (inc. frg. 17): „Licet“, inquit, „vos abire curriculo“.
Curriculus diminutivum est a curru.
Curtilacum appellatur a Curtio, qui eo loco in profundissimum se ob salutem Romani populi proiecit hiatum.
30 **Curionium** aes dicebatur, quod dabatur curioni ob sacerdotium curionatus.

---

2 kaptras *T*: kamptran *M*. 3 facimus *R*. 4 Caproniae *GR*. 9 cuppedia *TR*. 10 matellam *MLI*: metallam *P*. cupidinis *I*. 12 cuppedinis *G ex corr.* 15 agris uel *G*. 16 Culabra (*nov. lemm.*) *codd.* 23 inpositum *E*[1]. 25 cursum *I*. 27 a cu. est d. *R*. 28 Curtilacum *om. MP*: Curtulacum *R*. qui in eo *MP*. 29 proicit *LI*.

Curis est Sabine hasta. Unde Romulus Quirinus, quia eam ferebat, est dictus; et Romani a Quirino Quirites dicuntur. Quidam eum dictum putant a Curibus, quae fuit urbs opulentissima Sabinorum.

Curitim Iunonem appellabant, quia eàndem ferre hastam putabant. 5

Curiales eiusdem curiae, ut tribules et municipes.

Currules equi quadrigales.

Curiata comitia a curiis sunt appellata.

Centurionus antea, qui nunc centurio, et curionus et decurionus dicebantur. 10

Cur[r]ules magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur. 35

Curia tifata a Curio dicta est, qui[a] eo loco domum habuerat.

50 **Cura** dicta est, quasi coreda, vel quia cor urat.

Cum imperio est dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium. 15

Cum potestate est dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeferebatur.

Cuniculum, id est foramen sub terra occultum, aut ab animali, quod simile est lepori, appellatur, cui subterfossa terra latere est solitum, aut a cuneorum similitudine, qui omnem materiam intrant findentes. 20

Clunaclum cultrum sanguinarium dictum, vel quia ad clunes dependit, vel quia clunes hostiarum dividit.

Cumerum vas nuptiale a similitudine cumerarum, quae fiunt palmeae vel sparteae ad usum popularem, sic appellatum. 25

Culcita, quod tomento inculcatur appellata.

Culcitula fusticulus quidam ligneus in sacris dicebatur.

---

1 qui *PML.* 3 pu. dic. *L.* 5 Curitum *T.* qui *G*[1]. 8 (Currules *codd.*) 10 Centuriones *T.* curiones *M ante corr.*: -num *T.* et decurionus *om. R.* 12 Currules *codd.* (Curules *E*). 13 Curiati (-ta *E*) fana *codd.*: *corr. ex 558, 14 Th.* (dic. est q. *codd.*): dic. q. *T.* qui *TLEIR*: quia *PMG* 14 (coreda *codd.*): ceroda *L.* 16 dicebatur *I.* 17 (Cum pot. *null. nov. lemm. in codd.*) potestare *L*: potesta *G*: potestas (s *alt. in ras.*) *R.* 18 praeficiebatur *Aug.* 22 intrent *β.* fidentes *I.* 23 Clunacum *T* (vel quia ad .. vel quia cl. *codd.*) 25 cumenarum *M.* 26 palmae *L.* populorum *T.* 28 (Culcitula *codd.*) ligne *M.*

Cumulter significat cum altero, dictum ab antiquis ita brevitatis causa, ut sodes pro si audes, scilicet pro scias licet, sis pro si vis.
Culliola cortices nucum viridium dicta a similitudine cul-
5 leorum, quibus vinum sive oleum continetur.
Cussilirem pro ignavo dicebant antiqui.
Cum populo agere, hoc est populum ad concilium aut comitia vocare.
Cuncti significat quidem omnes, sed coniuncti et congregati;
10 at vero omnes etiam si diversis locis sint.
Cunire est stercus facere, unde et inquinare.
Cuturnium vas, quo in sacrificiis vinum fundebatur. 51
Culigna vas potorium. Cato (or. inc. 16): „Culignam", inquit, „in feno Graeco ponit, ut bene oleat."
15 **Coctiones** dicti videntur a cunctatione, quod in emendis vendendisque mercibus tarde perveniant ad iusti pretii finem.
36 Itaque apud antiquos prima syllaba per U litteram scribebatur.
Custodelam dicebant antiqui, quam nunc dicimus custodiam.
20 **Cumbam** Graeci *κύμβην* appellant.
Cutis Graecam habet originem. Hanc enim illi dicunt *κύτιν*.
Cutiliae lacus appellatur, quod in eo est insula, *Κοτύλη* nominata a Graecis.
Cnephosum antiqui dicebant tenebricosum. Graeci enim *κνέ-*
25 *φας* appellant obscurum.
Cymbium poculi genus a similitudine navis, quae *κυμβίς* dicitur, appellatum.
Calasis tunicae genus, quod Graeci *καλάσινον* dicunt. Alii dicunt nodum esse tunicae muliebris, quo conexa circa cer-
30 vicem tunica submittitur.

---

1 (Cumulter *codd.*) *vix* Culter 4 Gullioca *inf. p. 70 Th.* 6 Cussilire *I.* 7 ag. est hoc est pop. *codd.* 12 Cucurnium *I.* 14 faeno *LG*: foeno *IR.* grego *G.* 15 Cocciones *R.* 17 ita *I.* 20 appellam *M.* 21 originem *om. L.* *κύτιν*] kytin *MTEG*: kitin *PLIR.* 22 Cutillae (-le) *α*: ut ille *β*: *corr. Aug.* *Κοτύλη*] cotili *codd.* 24 tenebrosum *LI.* 26 paculi *M.* 28 Calasiris (?) *Gloss.* *καλάσιριν* *recc.* 29 nondum *M.*

Cyparissiae dicuntur ignes prodigiosi a similitudine cypressorum.
52 **Cybebe** Mater, quam dicebant Magnam, ita appellabatur, quod ageret homines in furorem, quod Graeci *κύβηβον* dicunt. **Cybele** vero eadem dicta a loco, qui est in Phrygia. 5
Cytherea Venus ab urbe Cythera, in quam primum devecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta.
Cyllenius Mercurius dictus, quod omnem rem sermo sine manibus conficiat, quibus partibus corporis qui carent *κυλλοί* vocantur, ideoque quadratum eum fingunt. Alii volunt sic 10 appellatum, quod in Cyllenia via sit nutritus. Alii, quod in monte Arcadiae Cyllene. Alii, quod a Cyllene sit nympha educatus.
Cypria Venus, quod ei primum in Cypro insula templum sit constitutum, vel quia parientibus praesideat, quod Graece 15 *κύειν* parere sit.
Cynthius Apollo a Cyntho Deli monte vocatus.
Chalcidicum genus aedificii ab urbe Chalcidica dictum.
Choragium instrumentum scaenarum.
Chaos appellat Hesiodus (Theog. 116) confusam quandam 20 ab initio unitatem, hiantem patentemque in profundum. Ex eo et *χάσκειν* Graeci, et nos hiare dicimus. Unde Ianus detracta aspiratione nominatur id, quod fuerit omnium pri- 37 mum; cui primo supplicabant velut parenti, et a quo rerum omnium factum putabant initium. 25
Choenica mensurae genus.
Cybium dictum, quia eius medium aeque patet in omnes partes, quod genus a geometricis *κύβος* dicitur. Unde etiam tessellae quadratae *κύβοι*. Hinc et cybios genus piscis, quia piscantes id genus piscium velut aleam ludant. 30

---

1 Cyparisei (-ph-) *β*. a *om. M.* 3 Cybele *T.* qua *M.* 4 *κύβηβον*] cibibon *PME*: cibobon *T*: cibilon *L*: kybibon *GI*: kibbon *R.* 6 qua *T.* 11 cillenia *PME.* 12 (Arc.) Cyllene] cylleno *codd.* 19 Choragum *codd.* 20 appellatus est siodus *MP.* 21 petentem quae (que) *MP.* 22 Ianus] hianus *PME ante corr.*: hiamus *T.* 23 (id *codd.*) 24 supplicabunt *G.* (uelut *codd.*) 28 geometricos *T.* 30 piscantur *PMTL.*

Cnasonas acus, quibus mulieres caput scalpunt.
Creperum dubium, unde increpitare dicimus, quia maledicta fere incerta et dubia sunt.
Crepitulum ornamentum capitis; id enim in capitis motu
5 crepitum facit.
Crocotillum valde exile. Plautus (Cist. 408): „Extortis talis cum crocotillis crusculis."
Crusculum deminutivum a crure. 53
Crines a discretione dicti, quam Graeci κρίσιν appellant. Nam
10 idem eos κρινίδας vocant.
Crocatio corvorum vocis appellatio.
Crucium, quod cruciat. Unde Lucilius (1146) vinum insuave crucium dixit.
Crocotinum genus operis pistorii.
15 **Crustariae** tabernae a vasis potoriis crustatis dictae.
Cracentes graciles. Ennius (Ann. 505): „Succincti gladiis media regione cracentes."
Crevi modo significat hereditatem adii: modo maior aetate vel censu sum: modo iudicavi: modo divisi. Quae omnia a
20 duobus verbis cresco et cerno veniunt, cuius unius origo ex Graeco trahitur, quod illi κραίνειν dicunt perficere.
Creterrae vocabulum trahitur a cratere, quod vas est vini.
Craticulum a Graeco κρατευταί deducitur.
25 **Centuria** in agris significat ducenta iugera; in re militari centum homines.

---

4 Crepiculum β: Crepidulum *codd. Tertulliani pall. 4.* id enim] idem *G*: id est (est *per compend.*) *IR*. 7 crototillis *E*: crotillis, *ni fallor, Plaut.* (*cf.* Succrotilla *p. 431 Th.*). 8 *a* Crusc. *null. nov. lemm. in codd.* 9 dicti *om. L.* quas *E.* grece (grae-) *codd.* κρίσιν] sikrisin β: siskrisin *MP* (*ex* dis-): sichresin *TL* (*ex* -cre-) *E* (*in archetypo erat* grece κρισιν, with ci written above). 10 ideo eos *Scal.* crinidas *codd.* (crinisdas *M*). 15 potoris *TLE*: poteris *MP.* 16 succinti *M ante corr.*: suscincti *P.* gladius *I.* 19 censu sum] censuum *R*: censu (*om.* sum) *G.* 21 κραίνειν] crenin α*IR*: creuin *G.* 22 est uas (uasa *R*) β. 24 Craticulam *GR*: -la *I.* κρατευταί] krateuta α: kratenta β.

Centuriatus ager in ducena iugera definitus, quia Romulus centenis civibus ducena iugera tribuit.
54 **Centuriata** comitia item curiata comitia dicebantur, quia populus Romanus per centenas turmas divisus erat.
Centenariae cenae dicebantur, in quas lege Licinia non plus 38 centussibus praeter terra enata inpendebatur, id est centum 6 assibus, qui erant breves nummi ex aere.
Cena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium: vesperna, quam nunc cenam appellamus.
Censionem facere dicebatur censor, cum multam equiti in- 10 rogabat.
Cenacula dicuntur, ad quae scalis ascenditur.
Centumviralia iudicia a centumviris sunt dicta. Nam cum essent Romae triginta et quinque tribus, quae et curiae sunt dictae, terni ex singulis tribubus sunt electi ad iudicandum, 15 qui centumviri appellati sunt: et, licet quinque amplius quam centum fuerint; tamen, quo facilius nominarentur, centumviri sunt dicti.
Centaurion medicamentum a Chirone centauro inventum.
Censere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere. 20
Censio hastaria dicebatur, cum militi multae nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret.
Cercolopis genus simiae, qui ultimam partem caudae villosam habet.
Cerritus furiosus. 25
Cervus, quod κέρατα, id est cornua, gerat, dictus.
Cereos Saturnalibus muneri dabant humiliores potentioribus, quia candelis pauperes, locupletes cereis utebantur.

---

1 ducenta *PML*. 2 ducenta *MP*. trabuit *MP*. 3 (cur. com. dic. *codd.*) 5 in aquas *GR*. 6 centusibus *PM*. p. terraenata *E*: p. terrae nata *MTLI*: p. terraenatabus (-re-) *GR*: praeterrae nata *P*. inpendebantur *G*. 8 Caena *αI*: Coena *GR*. 9 uespertina *G*[2]. 10 inrogabant *MP*. 12 quae *EI*: quas *TGR*. 13 Centumuirilia *LIR*. 15 sing. trib. singulis *L*. 17 quo] quod *G ante corr. R* 18 dicta *G*[1]. 19 centaurio *α*. 21 multo *L*. 22 indicebantur *IR*. *vix* quot: qui *L*. 23 Corcholopis *αI*: Chorcolopis *GR*. (qui *codd.*) 26 dictus] dicitur *M*. 27 numeri *L ante corr.*

Celsus ex Graeco κέλλειν dictus. 55
Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus, a Celere, interfectore Remi, qui initio a Romulo his praepositus fuit; qui primitus electi fuerunt ex singulis curiis deni, ideo-
5 que omnino trecenti fuere.
Cermalus locus in Urbe sic nominatus.
Columnae dictae, quod culmina sustineant.
Cernuus calciamenti genus.
Crepidines saxa prominentia.
10 **Cloacae** a conluendo dictae.
Cluras simias a clunibus tritis dictas existimant.
Crustumina tribus a Tuscorum urbe Crustumeria dicta est.
39 **Clucidatum** dulce et suave dicebatur.
Cloelia familia a Clonio, Aeneae comite, est appellata.
15 **Clumae** folliculi hordei.
Clutum Graeci κλυτόν dicunt. Unde accepta praepositione fit inclytus. In enim saepe augendi causa ⟨a⟩dicimus, ut invocavit, inclamavit.
Clipeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bovis appel- 56
20 larunt, in quo foedus Gabinorum cum Romanis fuerat descriptum.
Classes clipeatas antiqui dixerunt, quos nunc exercitus vocamus.
Cloeliae fossae a Cloelio, duce Albanorum, dictae.
25 **Claudere et clavis** ex Graeco descendit, cuius rei tutelam penes Portunum esse putabant, qui clavim manu tenere fingebatur et deus putabatur esse portarum.

---

1 (ex *codd.*) κέλλειν] kellin *αI*: kelin *GR*. 6 sic *om. T*. 8 calciamenta *R*. 9 Cepadines *codd.: corr. Aug.* 10 a cluendo *Nettleship 'Contributions' s. v. 'cluo'*. 11 Clunas *codd.* (*cf. Thes. Ling. Lat. s. v.*) tricis *MP ante corr.* dictis *L*. 12 Crustumna *MP* Crustumeria *Aug.*: crustumena *codd.* 14 (clonio *codd.*): Clouio *conieceram* (*Class. Rev. 5, 9*), *sed cf. Virg. Aen. 9, 574.* 17 inclitus *TLGR*. dicimus *codd.: corr. Mue.* 19 Clypeum *G*. 20 gabinorum *I* (*ex* gau-) *R*: gauinorum *TG*: grau- *L*: sauinorum *E*: saibinorum *M*: sabinorum *P*. 22 clypeatas *G*: clippeatas *T*. 24 Cloaeliae (-lie) *LR*. cloaelio *LR*. arbonorum *R*. 25 cui *R*. 26 panes *I*. clauum *GR*: clamauim *M*.

Clavim consuetudo erat mulieribus donare ob significandam partus facilitatem.

Clausula quam Graeci ἐπῳδόν vocant, a brevi conclusione est appellata.

Clavata dicuntur aut vestimenta clavis intertexta aut calciamenta clavis confixa. 5

Clavus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus sacrarum aedium per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum.

Classis procincta, exercitus instructus. 10

Clingere, cingere, a Graeco κυκλοῦν dici manifestum est.

Cercopa Graeci appellant lucrari undique cupientem, quasi κέρδωνα, quem nos quoque lucrionem vocamus.

Classici testes dicebantur, qui signandis testamentis adhibebantur. 15

Commoetaculum genus virgulae, qua in sacrificiis utebantur.

57 **Cervaria** ovis, quae pro cerva immolabatur.

Crep[p]os, id est lupercos, dicebant a crepitu pellicularum, quem faciunt verberantes. Mos enim erat Romanis in Lupercalibus nudos discurrere et pellibus obvias quasque feminas ferire. 20

Condere componere. 40

Cincia locus Romae, ubi Cinciorum monumentum fuit.

Capital linteum quoddam, quo in sacrificiis utebantur.

Castrensi corona donabatur, qui primus hostium castra pugnando introisset, cui insigne erat ex auro vallum. 25

Colluviaris porcus dicitur, qui cibo permixto et colluvie nutritur.

Cognitor est, qui litem alterius suscipit coram ab eo, cui datus est. Procurator autem absentis nomine actor fit. 30

---

1 signandam *R*. 2 portus G^1. 11 κυκλοῦν dici] kikli indici *codd.* (kiklun dici *G*). 13 cerdoda G^1: cerdonoa (-npa?) *R*. 16 Commetaculum *R*: Comoetaculum *L*. 18 Creppos *codd.* (crepos *ex* crepus *R*) 19 romani *M*: -nos *L ante corr.* 20 quosque *M*: quas *R*. 21 furire *G*. 22 Concedere *R*. 23 Cincia *α*: Cinctia *G*: cinciam *R*. cinctiorum *GI*. 25 dabatur *IR*. 27 Colluuiaris *L*: Colluuaris *MTG*: Colliuiaris *PEIR*. 29 Cognitor, etc. *post* Claud, etc. *L*. coram eo *dett.*

Claudiana tonitrua appellabantur, quia Claudius Pulcher instituit, ut ludis post scaenam coiectus lapidum ita fieret, ut veri tonitrus similitudinem imitaretur. Nam ante leves admodum et parvi sonitus fiebant, cum clavi et lapides in
5 labrum aeneum coicerentur.
Caesones appellantur ex utero matris exsecti.
Caesar, quod est cognomen Iuliorum, a caesarie dictus est, quia scilicet cum caesarie natus est.
Capsit prenderit.
10 **Capreoli**, vitium cincinni intorti, quia ad locum capiendum tendunt, appellati.
Capillatam vel **capillarem arborem** dicebant, in qua capillum tonsum suspendebant.
Contestari litem dicuntur duo aut plures adversarii, quod
15 ordinato iudicio utraque pars dicere solet: testes estote.
Caviares hostiae dicebantur, quod caviae [id est] pars hostiae cauda tenus dicitur, et ponebatur in sacrificio pro collegio pontificum quinto quoque anno.
Confeta sus dicebatur, quae cum omni foetu adhibebatur ad
20 sacrificium.
Conclavatae dicebantur, quae sub eadem erant clave. 58
Colossus a Caleto artifice, a quo formatus est, dictus. Fuit enim apud Rhodum insulam statua solis alta pedes centum et quinque.
25 **Codeta** appellatur ager trans Tiberim, quod in eo virgulta nascuntur ad caudarum equinarum similitudinem.
Censui censendo agri proprie appellantur, qui et emi et venire iure civili possunt.
41 **Comedum** bona sua consumentem antiqui dixerunt.
30 **Comedo**, comedonis, qui, ut supra, bona sua consumit.

---

1 Cludiana *M*: Claudia *L*: Claodiana *GR*: Claodina *I*. claodius *β*. 2 scemam *L*: cenam *MP*. colectus *GR*: collectus *αI*: *corr. Aug.* 3 veri] uento *I*. imitaremur *T*. antea *Eβ*. 8 (quia *codd.*) sc. quia *I*. est natus *L*. 12 Capillatum *codd.* 16 id est *secl. Scal.* 17 ponebantur *IR ante corr.* 21 Conclauia *Scal.* 23 Rhodum] dum *R*. 25 appellabatur *L*. 27 censedo *α*: a censendo *R*. 30 Comede *ut vid R*[1].

Censores dicti, quod rem suam quisque tanti aestimare solitus sit, quantum illi censuerint.
Consiluere Ennius (Ann. 293) pro conticuere posuit.
Claritudinem claritatem.
Casus dicimus non modo ea, quae fortuita hominibus accidunt, sed etiam vocabulorum formas, quia in aliam atque aliam cadunt effigiem. 5
Catachresin tropum nos abusionem dicimus, cum alienis abutimur perinde ac si propriis, cum propria deficiunt.
Cocum et pistorem apud antiquos eundem fuisse accepimus. 10 Naevius (com. 121): „Cocus", inquit, „edit Neptunum, Venerem, Cererem". Significat per Cererem panem, per Neptunum pisces, per Venerem holera.
Cammensem cursorem Titinnius (184) pro pistore dixit.
Conlativum ventrem magnum et turgidum dixit Plautus 15 (Curc. 231), quia in eum omnia edulia congeruntur.
Convexum est ex omni parte declinatum, qualis est natura caeli, quod ex omni parte ad terram versus declinatum est.
59 **Calicatis** calce politis.
Confecerunt una fecerunt. 20
Crebrisuro apud Ennium (inc. 35) significat vallum crebris suris, id est palis, munitum.
Cyprio bovi merendam Ennius (var. 26) sotadico versu cum dixit, significavit id, quod solet fieri in insula Cypro, in qua boves humano stercore pascuntur. Idem cum dicit 25 (Sat. 66): „Propter stagna, ubi lanigerum genus piscibus pascit": esse paludem demonstrat, in qua nascuntur pisces similes ranunculis, quos oves consectatae edunt.
Consponsor coniurator.
Canturnus nomen loci. 30

---

2 censuerunt *T*. 5 fortuitu *IR ut vid.*: fortui *L*. 8 Catachesin *MP*. abusione *M*. 9 propriis *L*. 10 accipimus *G*[2]. 12 Cererem (*prius*)] ciperem *G*[1]. 14 Camensem *L*: Caminensem *dett.*: Cariensem *Loewe* (*ex Gloss.* carensis pistoribus): Canentem *Neukirch*. 15 Conlacium *R*. 19 positis *I*. 21 Crebi- *T*: Crebrisuero *R* crebrisuris *GR*[1]. 25 quo *codd.* 26 lanigenum *codd.* (-rum *T*). (genus *codd.*) 27 pascitur *ER*. 28 consecte *G*[1].

Centenas pondo dicebant antiqui referentes ad libras.
Coepiam futurum tempus ab eo, quod est coepi. Cato (or. inc. 17): „Coepiam seditiosa verba loqui." Invenitur quoque apud maiores et infinitivi modi coepere.
5 **Contionem** antiqui masculino genere posuere.
42 **Cognitu** facilia eadem ratione dicitur, qua dictu facilia, et perspectu et factu facilia.
Contagionem esse dicendum, non contagium.
Clitellae dicuntur non tantum eae, quibus sarcinae conliga-
10 tae mulis portantur, sed etiam locus Romae propter similitudinem, et in via Flaminia loca quaedam devexa subinde et adcliva. Est etiam tormenti genus eodem nomine appellatum.
Cloacale flumen dixit Cato pro cloacarum omnium conluvie.
15 **Compluriens** a compluribus significat saepe. Cato (or. inc. 18): „Contumelias mihi dixisti compluriens".
Citeria appellabatur effigies quaedam arguta et loquax ridiculi gratia, quae in pompa vehi solita sit. Cato in Marcum Cae[ci]lium (6): „Quid ego cum illo dissertem amplius, quem 60
20 ego denique credo in pompa vectitatum ire ludis pro citeria, atque cum spectatoribus sermocinaturum."
Curionem agnum Plautus (Aul. 562—3) pro macro dixit, quasi cura macruisset.
Coniector interpres somniorum.
25 **Comperce** pro conpesce dixerunt antiqui.
Comparsit Terentius (Phorm. 44) pro conpescuit posuit.
Creduas credas. Plautus (Bacch. 476): „Ipsus nec amat, nec tu creduas." [Ipsus pro ipse.]

---

1 pondus *α*. 5 genere masculino *T*. (posuere *codd.*) 6 quia *MP*. facia *M*. 9 Citellae *I*. ea *MP* (*ex* mea). 12 addecliuia *LET*. 14 conluuie] coluene *G*: conluenae *R*: colluenae *I*. 15 Conp- *P*. sig. se peccato *R*¹*I*: significato *L*. 16 compluriens *E*: conp- (c̄p-) *PMLIR*. 17 Ceteria *R*. 18 marco *R*: marto *I*. 19 caecilium *codd.* disertem *PMG*. 21 atque conspectatoribus *IR*. 22 marco *L*. (dixit *codd.*) 23 marcuisset *R*. 25 Comperte *R*. 27 ipsos *IR*. 28 tu *om. M*. Ipsus pro ipse *MP*: *om. TLE*: *post* redditus est *hab. β*.

Corius ab antiquis masculino genere dicebatur. Plautus (inc. frg. 18): „Iam tibi tuis meritis crassus corius redditus est.“ Pari modo diverso genere dicebant haec lupus, haec metus, haec amnis, hic frons.

Cullus quoque masculine dixerunt. Est enim genus tormenti 5 e corio.

Crumina sacculi genus. Plautus (inc. frg. 19): „Di bene vertant, tene cruminam, inerunt triginta minae.“

Corinthienses ex eo dici coeperunt, ex quo coloni Corinthum sunt deducti, qui ante Corinthii sunt dicti; quam con- 10 61 suetudinem servamus etiam, cum Romanenses et Hispanenses et Sicilienses negotiatores dicimus, qui in alienis civitatibus negotiantur.

Cavitionem dicebant, quam modo dicimus cautionem. 43

Consuetionem Plautus (Amph. 490) pro consuetudine dixit. 15

Corculum a corde dicebant antiqui sollertem et acutum. Plautus in Casina (837): „Ego sum liber, meum corculum, melliculum, verculum.“

Casinam fabulam Plautus inscripsit ab ancillae nomine Casi⟨n⟩a, quam amari a se⟨ne⟩ introduxit. 20

Conivola occulta.

Cogitatim adverbialiter pro cogitate.

Clientam pro cliente Plautus dixit.

Comoedice figuratum a comoedo. Plautus (Mil. 213): „Euge eus⟨cheme⟩ adstetisti et dul⟨i⟩ce et comoedice!“ 25

Capulum et manubrium gladii vocatur, et id, quo mortui efferuntur, utrumque a capiendo dictum. Sane a capulo fit capularis.

Celassis celaveris.

---

1 (ab antiquis *codd.*) 2 clam tibi *T*: latibi *L*. crassius *L*. 3 ludus *codd.*: *corr. Scal.* 5 (*a* Cullus *nov. lemm. in codd.*) masculino *ut vid. L*. 8 tene] ne *E*. crumina minuerint *codd.* 11 hispanienses *GR*. 12 quia *I*. aliis *G*[1]. 15 Consuetudinem *MP*. 19 casia *codd.* 20 a se *codd.* 22 aduerabiliter *MP*[1]. 23 Clientem *L*. 25 euscheme] eus *codd.* (eius *L*), adstitisti *R*: astitisti *I*. dulce *codd.* 26 uocantur *MPR*. 27 capulo] capulando *I*: cup- *R*. sit *R*. 29 Celasis cel. *M*: Caelassis caelaueris *T*: Ceclassis cael. *R*.

Custoditio est opera ad custodiendum quid sumpta.
Citior comparativum a cito. Plautus (inc. frg. 21): „Nullam ego rem citiorem apud homines esse, quam famam, reor."
Clunes masculine. Plautus (frg. 5): „Quasi lupus ab armis
5 valeo, clunes infractos fero."
Coquitare pro coctitare, id est frequenter coquere, Plautus (dub. 1) posuit.
Canitudinem pro canitie. Plautus (inc. frg. 22): „Stultus 62 est adversum aetatem et capitis canitudinem."
10 **Conruspari,** conquirere. Plautus (inc. frg. 23): „Conruspare tua consilia in pectore."
Caecultant caecis proximi sunt oculorum acie obtusa. Plautus (inc. frg. 24): „Numnam mihi oculi caecultant? Estne hic noster Hermio?"
15 **Cudere** a caedendo dictum.
Concipilavisti dictum a Naevio (com. 132) pro corripuisti et involasti.
Clava teli genus, qua Hercules utebatur.
Calones militum servi dicti, quia ligneas clavas gerebant,
20 quae Graeci κᾶλα vocant. Is quoque qui huiusmodi telo utitur, clavator appellatur.
Consiptum apud Ennium (trag. 254) pro conseptum invenitur.
44 **Curionia sacra,** quae in curiis fiebant.
Corpulentis Ennius (inc. 34) pro magnis dixit; nos corpu-
25 lentum dicimus corporis obesi hominem.
Conciliatrix dicitur, quae viris conciliat uxores et uxoribus viros.
Conventae condicio dicebatur, cum primus sermo de nuptiis et earum condicione habebatur.

---

3 famem *R.* 4 armis sua leo *MP.* 6 Coquinare *Dac.* pro coccitare *β.* 9 aduersus *IRT ante corr.* 10 Consuspari *MP.* consuspare *MP.* 12 caecis — caecultant *om. R.* caesis (ce-) *MTLP.* 13 nummam *codd.* (*corr. E*) 15 Cudere — inuolasti (17) *om. L.* 16 Conpilauisti *E.* 18 Clauia *MP.* teligneus *I.* 19 dicti *om. L.* ligeas *MP*[2]: ligens *P*[1] clauias *I ante corr.* 20 graece (gre-) *Mβ.* qui in hui. *L.* 21 appellatus *R.* 22 consceptum *R.* (inuenitur *codd.*) 23 cursis *R.* 26—27 uxores uiris *codd.* (uxoribus uiros *I*).

Conceptivae† ferialie† festa dicebantur, quae incertis diebus observabantur quotannis, ut Sementivae, Compitaliciae.

Caelibari hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique, ut, quemadmodum illa
63 coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro 5
sit; vel quia matronae Iunonis Curitis in tutela sint, quae ita appellabatur a ferenda hasta, quae lingua Sabinorum curis dicitur; vel quod fortes viros genituras ominetur; vel quod nuptiali iure imperio viri subicitur nubens, quia hasta summa armorum et imperii est. Quam ob causam viri fortes 10
ea donantur, et captivi sub eadem veneunt, quos Graeci *δορυαλώτους* et *δορυκτήτους* vocant.

Cingillo nova nupta praecingebatur, quod vir in lecto solvebat, factum ex lana ovis, ut, sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se sit, sic vir suus secum cinctus vinctus- 15
que esset. Hunc Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse felix sit in suscipiendis liberis, ut fuit Hercules, qui septuaginta liberos reliquit.

Camelis virginibus supplicare nupturae solitae erant.

Cinxiae Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod 20
initio coniugii solutio erat cinguli, quo nova nupta erat cincta.

Cumeram vocabant antiqui vas quoddam quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utensilia, quod et camillum dicebant, eo quod sacrorum ministrum *κάσμιλον* 25
appellabant.

Comptus, id est ornatus, a Graeco descendit, apud quos *κοσμεῖν* dicitur comere, et *κόσμιος*, qui apud nos comis; et comae dicuntur capilli cum aliqua cura compositi.

---

1 ferialie (-ae) *codd.* (-lae *LI*): feriae talia *Thewr.*: feriae ea *Mue.* 5 coniecta *L.* 6 iuninis *M.* sunt *IR.* 7 linguae (-gue) *IR.* 8 genitura omin. *LE*: genitura somnietur *IR.* 9 uiris obicitur *β.* quiasta *L.* 11 dominantur *PML.* uenerunt *I.* quas *codd.* (quos *G*) 12 *δορυκτήτους*] dorictitos *PMEG*: -cos *R*: -tes *L.* 13 Cingilio *codd.*: Cingulo *recc.* (*cf.* v. *21 infra*) 16 hunc] nunc *Merk.* ominis (*omis*) *LI*: hominis *PMR*: omnis *G.* 18 herculanus *codd.* 20 Cinthiae *I.* 21 erant *MP.* 25 minitrum *M.* 28 *κο.* di. co. et *om.* *G*[1]. comis] comes *β.*

45 **Corolla** deminutivum est a corona. Corollam nova nupta de floribus, verbenis herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.
Cupressi mortuorum domibus ponebantur ideo, quia huius generis arbor excisa non renascitur, sicut ex mortuo nihil
5 iam est sperandum, quam et ob causam in tutela Ditis patris esse putabatur.
Curiales flamines curiarum sacerdotes. 64
Cyparissíae appellantur acies quaedam igneae, quae noctu apparere solent ad similitudinem cupressi.
10 **Coninquere,** deputare.
Carnificis loco habebatur is, qui se vulnerasset, ut moreretur.
Capita deorum appellabantur fasciculi facti ex verbenis.
Consiptum clavis praefixum.
Corniscarum divarum locus erat trans Tiberim cornicibus
15 dicatus quod ⟨in⟩ Iunonis tutela esse putabantur.
Caelestia auguria vocant, cum fulminat ⟨aut⟩ tonat.
Caduca auspicia dicunt, cum aliquid in templo excidit, veluti virga e manu.
Clivia auspicia dicebant, quae aliquid fieri prohibebant;
20 omnia enim difficilia clivia vocabant, unde et clivi loca ardua.
Curiales mensae, in quibus immolabatur Iunoni, quae Curis appellata est.
Contrarium aes, grave aes.
Centumviralia iudicia, quae centumviri iudicabant.
25 **Circumluvium** ius praediorum.
Cumbam Sabini vocant eam, quam militares lecticam, unde videtur derivatum esse cubiculum.
Condicere est dicendo denuntiare.
Commoetacula virgae, quas flamines portant pergentes ad
30 sacrificium, ut a se homines amoveant.

4—5 iam nihil *L.* ob hoc causam *M.* 8 Cyparissae (Ci-, -e) *codd.* 9 cupressi *post* deputare *G*[1]. 10 Coninquirere *IR.* 12 fasculi *L.* 14 lucus *Dac.* 15 in *om. codd.* (*hab. I*) 16 aut *om. codd.* 17 Cauduca *R.* 18 uirga e] uirge *MP*: uirga *R.* 20 clivi] cliuia *L.* 21 quae] qui *MP.* 24 Centumuirilia *L.* 25 Circumliuium *M.* predorum *R.* 26 lectitam *E*[1]. 27 esse d. *L.* 29 Commoetaculum *R.*

65 **Casta mola** genus sacrificii, quod Vestales virgines faciebant.
Culigna vas vinarium a Graeco dicta, quam illi dicunt *κύλικα*.
Cincta flaminica veste velata. 46
Captus locus dicitur ad sacrificandum legitime constitutus.
Cervaria ovis dicitur quae pro cerva immolatur. 5
Capralia appellatur ager, qui vulgo ad caprae paludes dici solet.
Canifera mulier appellatur, quae fert canuam, id est qualum, quod est cistae genus.
Contignum frustum carnis cum septem costis demptum. 10
Comauditum coauditum, sicut coangustatum dicitur.
Censio aestimatio, unde censores.
Corda frumenta, quae sero maturescunt, ut fenum cordum.
Consentia sacra, quae ex consensu multorum sunt statuta,
Culina vocatur locus, in quo epulae in funere conburuntur. 15
Calpar vinum novum, quod ex dolio demitur sacrificii causa, antequam gustetur. Iovi enim prius sua vina libabant, quae appellabant festa Vinalia.
Cicatricare cicatricem inducere.
Conpescere lucum est lucum suis finibus cohibere. 20
Commugento convocanto.
Capitarium aes, quod capi potest.
Coinquere coercere.
66 **Capitalis lucus**, ubi, si quid violatum est, caput violatoris expiatur. 25

---

3 flama *M*: flamina *LP*. 5 iouis *MP ante corr.* ceruo *LET*. immolabatur *PM ante corr. L ante corr. E* (*cum codd. supra p. 49*). 6 Cupruli *codd.* (Cuproli *R*: Crupuli *I*): *corr. Lindem.*: Cupralia *Mue.* plaudes *R*. 8 qualequodque est cista egenus *R*. est *om. MP*. 10 canis *I*. 11 (Com- *codd.*) comangustatum *Thewr.* 14 quo *I*. (consensu multorum *codd.*) 15 combaruntur *R*: comburentur *I*. 16 Calphar *G*[1]. 17 quae appellant *L*: *om. I*. 19 Cicatrice *ex* -cem *L*. 20 Conp- *E*: Comp- *I*. 21 Commugento *PME*[2]: Commungento *T*: Commugente *LE*[1]*GI*: Commune gente *R*. conuocante *IR*. 22 potest| post *M*. *fort.* quod capi pro capite potest *vel* quod pro capite est. 23 Coninquere *TG*[2]: Coinquirere *I*. 24 locus *MP*.

Cloeare inquinare. Unde et cloacae dictae.
Conregione e regione.
Condictio in diem certum eius rei, quae agitur, denuntiatio.
Cubans auspicatur, qui in lecto quaerit augurium.
5 **Contio** conventus, dicta quasi convocatio.
Cogitatio dicta velut coagitatio, id est longa eiusdem rei agit<at>io in eadem mora consilii explicandi.
Clam a clavibus dictum, quod his, quae celare volumus, claudimus.
10 **Cella**, quod ea celentur, quae esse volumus occulta.
Ciere nominare.

47 **Duco** cum pro puto ponimus, ex Graeco deducitur, quod illi dicunt δοκῶ.
Duplionem antiqui dicebant, quod nos duplum. Venit autem
15 a Graeco διπλοῦν.
Duicensus dicebatur cum altero, id est cum filio census.
Duis duas habet significationes. Nam et pro δὶς ponebatur et pro dederis.
Duidens hostia bidens.
20 **Duellum** bellum, videlicet quod duabus partibus de victoria contendentibus dimicatur. Inde et perduellio, qui pertinaciter retinet bellum.
Duonum bonum. 67
Duplabis duplicabis.
25 **Duodeviginti** dicendi consuetudinem a Graecis traxisse videmur, qui sic enuntiant *δυοῖν δεόντοιν εἴκοσιν*, et *ἑνὸς δέοντος εἴκοσιν*.
Dumosa frondosa.

---

1 Cocleare *T*: Cloacare *dett.*: Cloare *codd. Servii auct. ad Aen. 1, 720:* Cluere *Plin. N. H. 15, 119.* 3 Conditio *PMI*: Condicio *G*. 6 coagitio *MP*: cogitio *T*. 7 agitio *codd.*: *corr. dett.* 10 (esse uolumus *codd.*) 12 puta *I*. 13 docc *L*: doce *M*. 15 diplun *codd.* (diplum *IR*). 16 Diucensus *LG*[1]*R*. 17 δὶς] dis *codd.* 19 Duudens *LI*. 20 vid.] significet *MP*. 21 dim.] de uictoria *T*. 26—27 dyindeikosinetenosdeikosin *codd.* (*fere*) 28 Dumoso *G*.

Dubat dubitat.
Dubenus apud antiquos dicebatur, qui nunc dominus.
Dusmo in loco apud Livium (trag. 39) significat dumosum locum. Antiqui enim interserebant S litteram, et dicebant cosmittere pro committere, et Casmenae pro Camenae. 5
Dumecta antiqui quasi dumiceta appellabant, quae nos dumeta.
Dumus a Graeco venit *δόμος*.
Dracones dicti *ἀπὸ τοῦ δέρκεσθαι*, quod est videre. Clarissimam enim dicuntur habere oculorum aciem: qua ex causa 10 incubantes eos thesauris custodiae causa finxerunt antiqui. Ideoque Aesculapio adtribuuntur, quod vigilantissimi generis putantur, quae res medicinae maxime necessaria est.
Dici mos erat Romanis in omnibus sacrificiis precibusque: populo Romano Quiritibusque, quod est Curensibus, quae 15 civitas Sabinorum potentissima fuit.
68 **Dalivum** supinum ait esse Aurelius, Aelius stultum. Oscorum quoque lingua significat insanum. Santra vero dici putat ipsum, quem Graeci *δείλαιον*, id est, propter cuius fatuitatem quis misereri debeat. 20
Daps apud antiquos dicebatur res divina, quae fiebat aut 48 hiberna sementi, aut verna. Quod vocabulum ex Graeco deducitur, apud quos id genus epularum *δαὶς* dicitur. Itaque et dapatice se acceptos dicebant antiqui, significantes magnifice, et dapaticum negotium amplum ac magnificum. 25
Daedalam a varietate rerum artificiorumque dictam esse apud Lucretium (1, 7) terram, apud Ennium (inc. 46) Minervam, apud Virgilium (Aen. 7, 282) Circen, facile est intellegere, cum Graeci *δαιδάλλειν* significent variare.

---

2 Dubius *Gloss.* dominus] dubius *Scal.* 3 in locum *M.* domosum *α*: domisum *GI*: donisum *R.* 4 S *om. L.* 8 Domus *dett., fort. recte δόμος*] domus *codd.* (-mos *R ante corr.*) 9 derkeste (-rche-) *codd.* 11 cust. causa *om. MP.* 14–16 *om. in spat. vac. L.* 17 supinum *βE*: sapinum *ML*: sa supinum *T*: sabinum *P.* stultus *PMLT.* oscolorum *M*: osculorum *P*: quorum *L.* 18 putant *G.* 19 dileon *codd.* statuitate *L.* 24 daptice *I.* 25 dapaticis *codd.*: *corr. Lindem.* et mag. *β* (ex mag. G^1). 29 dedalin *codd.* graece ... significet *dett.*

Damium sacrificium, quod fiebat in operto in honore Deae Bonae, dictum a contrarietate, quod minime esset *δαμόσιον*, id est publicum. Dea quoque ipsa Damia et sacerdos eius damiatrix appellabatur.

5 **Dacrimas** pro lacrimas Livius saepe posuit, nimirum quod Graeci appellant *δάκρυα*; item dautia, quae lautia dicimus, et dantur legatis hospitii gratia.

Danunt dant.

Dasi dari.

10 **Danistae** feneratores.

Dagnades sunt avium genus, quas Aegyptii inter potandum cum coronis devincire soliti sunt, quae vellicando morsicandoque et canturiendo adsidue non patiuntur dormire potantes.

15 **Daunia** Apulia appellatur a Dauno, Illyricae gentis claro 69 viro, qui eam, propter domesticam seditionem excedens patria, occupavit.

Dorsum dictum, quod pars ea corporis devexa sit deorsum.

Donum ex Graeco est, quod illi vocant *δῶρον*.

20 **Donaticae coronae** dictae, quod his victores in ludis donabantur, quae postea magnificentiae causa institutae sunt super modum aptarum capitibus, quali amplitudine fiunt, cum Lares ornantur.

Dotem manifestum est ex Graeco esse. Nam *διδόναι* dicitur 25 apud eos dare.

Doliola locus in Urbe sic vocatus, quia invadentibus Gallis 49 Senonibus Urbem sacra in eodem loco doliolis reposita fuerunt. Qua de causa in eodem loco ne despuere alicui licebat.

Doli vocabulum nunc tantum in malis utimur, apud anti- 30 quos autem etiam in bonis rebus utebatur. Unde adhuc dicimus sine dolo malo, nimirum quia solebat dici et bonus.

1—2 (honore deae bonae *codd.*) 3 pullicum *R.* 4 appellatur *R.* 5 lacrimis *L.* 6 dakria *codd.* daucia *MTLGR.* laucia *TGR.* 11 genes *M.* inter] interdum *T.* 12 deuincere *LGI.* soluti *MPG.* 13 domire *M.* 15 Duuna *L*: Dauinia *I.* 16 patriam *R.* 18 ea pars *L.* 27—28 doliolis — loco *om. β*: *suppl. in marg. E* (*man. 1, ut vid.*) 29 Dali *G*[1].

Dirus dei ira natus.
Derogare proprie est, cum quid ex lege vetere, quo minus fiat, sancitur lege nova. Derogare ergo detrahere est.
Dierectum dicebant per antiphrasin, volentes significare malum diem. 5
Dirigere apud Plautum invenitur pro discidere.
Derunciunt depurgant.
Dirutum aere militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum, quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum. 10
70 **Delicata** dicebant dis consecrata, quae nunc dedicata. Unde adhuc manet delicatus, quasi lusui dicatus. Dedicare autem proprie est dicendo deferre.
Depuvere caedere. Lucilius (1245): „Palmisque misellam depuviit me", id est verberavit me, quod ipsum ex Graeco 15 est *ἀπὸ τοῦ παίειν*.
Dedita intellegitur valde data.
Deperire significat valde perire.
Δέῤῥεις Graeci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus segestria. 20
Demum, quod significat post, apud Livium (dub. 44) demus legitur. Alii demum pro dumtaxat posuerunt.
Denicales feriae colebantur, cum hominis mortui causa familia purgabatur. Graeci enim *νέκυν* mortuum dicunt.
Deminutus capite appellatur, qui civitate mutatus est; et 25 ex alia familia in aliam adoptatus; et qui liber alteri mancipio datus est; et qui in hostium potestatem venit; et cui aqua ignique interdictum est.

---

1 diei *IR*. natus] actus *Isid. Etym.* 10, 75. 2 est pr. *LE*. lege est uet. *β*. 6 Diligere *Festus, ni fallor (cum Nonio p. 290 Me.)* discedere $G^{1}R^{1}$. 7 Deruntiunt *IR*. 9 datum *PME*: dictum *β*. 11 Deligata (Dil- *G*) *codd* (-ica- *I*) disci secrata *R*. 12 deligatus *G*. usui *β*. *a* Dedicare *nov. lemm. in codd.* 15 depuuit *MI*: depuiuit *P*. ex] a *R*. 16 (est *codd.*) 17 Dedicta *R*. 19 Derrhis *LEGR*: Derhis *M*: Derris *I*. 21 Demunt *I*. 23 caelebrantur *L*. nekin *codd*. morui di. *R*. 25 appellabatur *I*. 26 familiam *M*. ad. est et *MP*. quilibet *T*. 28 interd.] dictum *R*.

Dividicula antiqui dicebant, quae nunc sunt castella, ex quibus a rivo communi aquam quisque in suum fundum ducit.
50 **Defrui** dicebant antiqui, ut deamare, deperire, significantes omnem fructum percipere.
5 **Dividiam** discordiam.
Deversus dicebant deorsum versus. 71
Deinceps, qui deinde coepit, ut princeps, qui primum coepit.
Deus dictus, quod ei nihil desit, vel quia omnia commoda hominibus dat; sive a Graeco δέος, quod significat metum,
10 eo quod hominibus metus sit. Sed magis constat, id vocabulum ex Graeco esse dictum, aspiratione dempta, qui mos antiquis nostris frequens erat.
Dium antiqui ex Graeco appellabant ut a deo ortum et diurnum sub caelo lumen, ἀπὸ τοῦ Διός. Unde adhuc sub diu
15 fieri dicimus, quod non sit sub tecto, et interdiu, cui contrarium est noctu.
Devitare valde vitare.
Demagis pro minus dicebant antiqui.
Denariae caerimoniae dicebantur et tricenariae, quibus sacra
20 adituris decem continuis diebus, vel triginta certis quibusdam rebus carendum erat.
Decrepitus est desperatus crepera iam vita, ut crepusculum extremum diei tempus. Sive decrepitus dictus, quia propter senectutem nec movere se, nec ullum facere potest crepitum.
25 **Decimanus** appellatur limes, qui fit ab ortu solis ad occasum; alter ex transverso currens appellatur cardo.
Decumana ova dicuntur et decumani fluctus, quia sunt magna. Nam et ovum decimum maius nascitur, et fluctus decimus fieri maximus dicitur.

---

2 a rivo] aruit *L.* 5 Diuidam *Nonius 101, 19.* 7 cępit *T*: cepit *G.* 9 omnibus *L.* δεος *P*: deos *MGR*: θεος *E*: theos *I*: eeos *L.* 10 metum fit *L.* id uoc. constat *L.* 13 Dum *I.* ut] et *conieci (Class Rev. 5, 9)* 14 telo *R.* diuo *I.* 15 (sit *codd.*) 18 minus] valde magis *Nonius 98, 19* (*cf. Gloss.* dem. σφοδρῶς): *fort.* nimis. 19 d. et trigenariae *β*: dicecenariae *M.* 20 rebus *codd : corr. dett.* vel — rebus *om. I.* 22 uitauit cr. *T.* 24 nec dullum *T.* potest facere *I.* 26 ca. app. *L.*

Deprensa dicitur genus militaris animadversionis, castigatione maior, ignominia minor.
Decima quaeque veteres dis suis offerebant.
Decuriones appellantur, qui denis equitibus praesunt.
Depolitum perfectum, quia omnes perfectiones antiqui politiones appellabant. 5
Degunere degustare.
Decures decuriones.
Depubem porcum lactantem, qui prohibitus sit pubes fieri. 51
72 **Decotes** togae detritae. 10
Dictynna Diana, quam esse lunam putabant, dicta, quod fulgore suo noctu omnia ostendat.
Deblaterare est stulte loqui. Nam Graeci *βλάκας* stultos appellant.
Dicearchia vocabatur, quae nunc Puteoli, quod ea civitas quondam iustissime regebatur. 15
Demoe apud Atticos sunt, ut apud nos pagi.
Dice pro dicam antiqui posuere.
Decermina dicuntur, quae decerpuntur purgandi causa.
Disertiones divisiones patrimoniorum inter consortes. 20
Dispensatores dicti, quia aes pensantes expendebant, non adnumerabant. Hinc deducuntur expensa sive dispensata vel conpensata. Item conpendium, dispendium, assipondium, dupondium.
Dispescere est proprie pecus a pastione deducere, ut conpescere una pascere et in uno loco continere. 25
Despretus valde spretus.
Desivare desinere.
Dissulcus porcus dicitur, cum in cervice saetas dividit.

---

4 Decuriores *GI*[1]: Decores *codd. aliquot p. 53.* 5 Depoculitum *L.* 6 appellant *R.* 10 Decores *E*: Decutes *recc.* 11 Dictinna *codd.* (Dicd- *MP*: Detinna *I*) putabant *om. L.* 12 ostendit *R.* 13 Deblatterare *T.* stulto *L.* stultas *β*. 15 (Dicearchia *codd.*) puteor liqui odea *L.* 17 (Demoe [-one *L*] *codd.*) 20 Desertiones *codd.* (Dis- *R*). 21 qui *LEGR.* 22 hic *T.* 23 Dassipondium (*nov. lemm.*) *T.* aupondium (*ex* ausp-) *L.* 25 proriae *L.* ut co. una pa. *post* continere *MP.* 26 et nunc loco *T.* 27 Despraetrus *L.* 29 Disulcis *Gloss.*

Disertus a disserendo dictus.
Dignorant, signa inponunt, ut fieri solet in pecoribus.
Disertim pro diserte dixerunt antiqui.
Distisum et **pertisum** dicebant, quod nunc di⟨s⟩taesum et
5 pertaesum.
Delubrum dicebant fustem delibratum, hoc est decortica- 73
tum, quem venerabantur pro deo.
Delicia est tignum, quod a culmine ad tegulas angulares
infimas versus fastigatum collocatur; unde tectum delicia-
10 tum et tegulae deliciares.
Degere antiqui posuerunt pro expectare.
Deteriae porcae, id est macilentae.
Delibare aquam sulco derivare.
Delicare ponebant pro dedicare.
15 **Deliquium** solis a delinquendo dictum, quod delinquat in
cursu suo.
52 **Delinquere** est praetermittere, quod non oportet praeteriri;
hinc deliquia et delicta.
Deliquum apud Plautum (Cas. 207) significat minus.
20 **Detudes** esse detunsos, deminutos.
Delaniare est discindere et quasi lanam trahere, unde la-
cinia et lanius dicitur, qui pecus discindit.
Delapidata lapide strata.
Dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum duo-
25 deviginti et deunx.
Deluit solvit, a Graeco *διαλύειν*.

---

1 Dissertus *L*: Disserius *T*. diserendo *IR*. 2 solent *L*. 3 Desertim *MP*: Desertum *LI*. disserte *LT*. 4 ditaesum *PMLEG*: dictaesum *T*: detesum *I*: daetesum *R*. 6 Delubri *L*. 8 Delici est *M*. 12 Deterriae (-ie) *β*. 13 diriuare *G*. 15 deliquendo *MP*: delinquo *IR*. 17 quo domino portet *L*. 18 delinquia *β*: reliquia *M*. 19 Deliquium *dett.*: Delicuum *Plautus*. 20 detonsos *codd.*: *corr. ex Gloss.* 21 discidere *G ex corr. IR*: discedere *PG ante corr.*: dicedere *M*. lacina *MP*. 22 discindit *E*: discedit *MP*: discidit *TLβ* (*cf. 84, 16*). 24 admodum *L*. 25 deuna *codd.* (de *om. I*). 26 Deliuit *I*: Diluit *Gloss.*, *fort. recte*.

Dilectus militum, et is, qui significatur amatus, a legendo dicti sunt.

74 **Deliberare** a libella, qua quid perpenditur, dictum.

Detrectare est male tractare.

Dextimum et **sinistimum** antiqui dixerunt. 5

Dextera auspicia prospera.

Dextrarum tibiarum genus est, quae dextra tenentur.

Diobolares meretrices dicuntur, quae duobus obolis ducuntur.

Dies dictus, quod divini sit operis, sive ab Iove, eius, ut 10 putabant, rectore, qui Graece *Δία* appellatur; sive quod aer diurnus dehiscat in candorem.

Diabathra genus solearum Graecanicarum.

Deorata perorata.

Deactio peractio. 15

Dianius locus Dianae sacratus.

Diffarreatio genus erat sacrificii, quo inter virum et mulierem fiebat dissolutio. Dicta diffarreatio, quia fiebat farreo libo adhibito.

Dium, quod sub caelo est extra tectum, ab Iove dicebatur, 20 et Dialis flamen, et dius heroum aliquis a Iove genus ducens.

Defrensam detritam atque detunsam.

75 **Deinde** compositum est ex praepositione et loci significatione, ut exinde, perinde, proinde, subinde, quae item tempus significant. 25

Diox genus piscis frequens in Ponto.

Deincipem antiqui dicebant proxime quemque captum, ut 53 principem primum captum.

---

1 mi. ex his *R*. 4 Detractare *IR*. 5 adqui *R*[1]. 6 Dextera *TL*: Dextra *MPβ*. 7 de. te.] dextratae *I*: *om*. *R*. 8 dicuntur *β*. 10 siue adiaioue *β*. eius] uenus *MP*. 12 diuinus *I*. 13 Diabrathra *GI*: Dubrathra (*ex* -thara) *R*. 16 Diamus *β*. lucus *recc*., *fort. recte* 17 quod *IR*. 18 diss. — fiebat *om I*. quia] qua *R*. 18—19 farre oliuo *E*: farrae oliuo *L ut vid*. 20 tentum *G*[1]. 21 (a *codd*.): a *ex* ab *I*. 22 detonsam *codd*.: *corr*. *Ital*. 23 locis *R*. 24 proinde perinde *L*: perinde *R*. idem *I*. 26 in Ponto *om*. *R*. 28 capitum *MPβ*.

Diomedis campi in Apulia appellantur, qui ei in divisione regni, quam cum Dauno fecit, cesserunt.
Diomedia insula, in qua Diomedes sepultus est, excedens Italia.
5 **Depontani** senes appellabantur, qui sexagenarii de ponte deiciebantur.
Desiderare et **considerare** a sideribus dici certum est.
Decures decuriones.
Defomitatum a fomitibus succisum, quibus confoveri erat
10 solitum.
Depeculatus a pecore dicitur. Qui enim populum fraudat, peculatus poena tenetur.
†**Decultarunt** valde occuparunt†.
Decalicatum calce litum.
15 **Dium** fulgur appellabant diurnum, quod putabant Iovis, ut nocturnum Summani.
Dicassit dixerit.

Elucum significat languidum ac semisomnum, vel, ut alii volunt, alucinatorem et nugarum amatorem, sive †halonen†,
20 id est hesterno vino languentem, quod ἕωλον vocitant Graeci.
Emere, quod nunc est mercari, antiqui accipiebant pro sumere. 76
Elices sulci aquarii, per quos aqua collecta educitur e liris.
Ennam etiamne.
Elaudare plus quam nominare.
25 **Elecebrae argentariae** meretrices ab eliciendo argento dictae.
Electabo eliciam.
Enumquam ecquando.

---

3 Diomedia *MP*: -dea *LTβ*. 5 appellantur *M*. 6 eiciebantur *I*. 7 Dis- *TL*. 8 Decores *codd.* (-cur- *E1 cum codd. supra, p. 63*) 9 Defomicatum *codd.* (*in fine* lignum *non add. codd.*) 11 Depucalatus *R*, pecure *GR*. 13 Deculcarunt (-lta-) *Gloss.* occultarunt *dett.* (*cum Gloss.*): *an* Deculcarunt valde occulcarunt? 14 Decallicatum *β*. politum *codd. supra (51, 19; 41, 8)*. 16 summam *R*. 17 Discassit *I*. direxit *G*. 19 alucina *R*. am. et nug. *R*: et nugatorem *T ante corr.* alonen *α* (alomen *PM*). 20 externo *codd.*: *corr. dett.* 22 libris *L*. 23 En iam *Turn.* 26 Elactabo *MP*. 27 eoquando *β*.

Emussitata ad amussim facta.
Endoitium initium.
Em tum.
Empanda paganorum dea. 54
Emem eundem. 5
Elumbum evulso lumbo.
Elinguem sine lingua.
Elacatena genus salsamenti, quod appellatur vulgo melandrea.
Enubro inhibenti. 10
Elixa a liquore dicta.
77 **Endoplorato** inplorato, quod est cum questione inclamare. Inplorare namque est cum fletu rogare, quod est proprie vapulantis.
Endo procinctu in procinctu: significat autem, cum ex castris 15 in proelium exitum est, procinctos, quasi praecinctos atque expeditos. Nam apud antiquos togis incincti pugnitasse dicuntur.
Emptivum militem mercennarium.
Emancipati duobus modis intelleguntur, aut hi, qui ex pa- 20 tris iure exierunt, aut hi, qui aliorum fiunt dominii; quorum utrumque fit mancipatione.
Eum antiqui dicebant pro eorum. Em pro eum, ab eo, quod est is.
Egeriae nymphae sacrificabant praegnantes, quod eam pu- 25 tabant facile conceptum alvo egerere.
Escariae mensae quadratae vocantur, in quibus homines epulantur. Anclabris ea qua in sacrificando dis anclatur, quod est hauritur ministraturque.

---

1 Emussitate *MP*: Emusitata *T*. 2 Endoicium *LR*: Endeicium *I*. 4 Empenda *β*. 5 Hemdem *Gloss.* meundem *codd.* (eundem *E*). 8 malandrea *α*. 10 Enibro *Gloss.* 11 aliqua redicta *R*. 16 quasi] qua *M*. qu. praec. *om. P*. 17 punitasse *T*. 19 Emptiuum *β*: Emtiuum *MLTP* (*ex* Emtuum). 23 (*ab* Em *null. nov. lemm. in codd.*) en *codd.*: *corr. ex 92, 1*. 26 conceptam *T*. aluo *β*: aluum *α*. 27 uoc. quad. *IR*. 28 ea] ex *Turn.*, *fort. recte* (qua *codd.*) anclatur *recc.*: adclatur *E*: addatur *L*: adclaratur *MTβP* (*ex* adclabatur).

Escit erit.
Eapse ea ipsa.
Evelatum eventilatum, unde velabra, quibus frumenta ventilantur.
5 **Egens** velut exgens, cui ne gens quidem sit reliqua.
Eiuratio significat, id, quod desideretur, non posse praestari. Plautus (inc. frg. 25): „Eiuravit militiam."
Everriator vocatur, qui iure accepta hereditate iusta facere defuncto debet; qui si non fecerit, seu quid in ea re turba-
10 verit, suo capite luat. Id nomen ductum a verrendo. Nam 78
55 exverriae sunt purgatio quaedam domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, quae fit per everriatorem certo genere scoparum adhibito, ab extra verrendo dictarum.
Egretus et **adgretus** ex Graeco sunt ducta a surgendo et
15 proficiscendo. Unde et Nyctegresia quasi noctisurgium.
Eccere iurisiurandi est, ac si dicatur per Cererem, ut ecastor, edepol. Alii eccere pro ecce positum accipiunt.
Eamus ex Graeco *ἴωμεν*.
Europam tertiam orbis partem ab Europa, Agenoris filia,
20 certum est appellari. Sed alii de amore Iovis in taurum versi narrant: alii eam a praedonibus raptam, et navem, quae Iovis tutelam, effigiem tauri, habuerit, in eam regionem esse delatam. Quidam ob pulchritudinem regionis per simulationem raptae filiae occupatam eam terram ab Age-
25 nore et Phoenicibus ferunt.
Epolonos dicebant antiqui, quos nunc epulones dicimus. Datum est autem his nomen, quod epulas indicendi Iovi ceterisque dis potestatem haberent.

---

1 erit] esurit *IR*. 2 ipse *TLE*. 5 uelut exgesis *I*. 7 seiurauit *PML*. 9 si *om. IR*. 10 dictum *T*. 11 exuerriae *Dac.*, *Buggius (Jahrb. Class. Phil. 105, p. 97)*: exuernae (-ne) *codd.*: exuerrae *dett.* 12 certe *PM*. 14 dicta *M*. 15 nictegresia *codd.* (ny- *T*; -ss- *L*) noti surgium *MT*. 16 iuris iurando *M ante corr.* 18 iomen *codd.* (-eri *G*). 23 quidam] quid *(seq. spat.) E*. 24 similitudinem *M*. 27 est *om. LR*. autem *om. LTE*.

Endiaeon lineum filum, quod medici extremo in clysterio relinquunt, per quod κλυσμός emittitur.
Euboicum talentum nummo Graeco septem milium et quingentorum cistophorum est, nostro quattuor milium denariorum. 5
Extrarium ab **extraneo** sic distinguitur: extrarius est, qui extra focum sacramentum iusque sit; extraneus ex altera terra, quasi exterraneus.
Exta dicta, quod ea dis prosecentur, quae maxime extant eminentque. 10
Extimum extremum ita significat, ut intimo sit contrarium.
79 **Exterraneus** ex alia terra.
Exterraneus quoque dicitur et, qui ante tempus natus vel potius eiectus est. Dictus autem exterraneus, quod eum mater exterrita alvo eiecit. 15
Externus est alienus terrae.
Experrectus a porrigendo se vocatus, quod fere facimus recentes a somno.
Expreta antiqui dicebant, quasi expertia habita.
Excudere, procudere et **incudis** ipsa a caedendo dicta sunt. 56
Explorare antiquos pro exclamare usos, sed postea prospicere et certum cognoscere coepit significare. Itaque speculator ab exploratore hoc distat, quod speculator hostilia silentio perspicit, explorator pacata clamore cognoscit. 21
Expapillato brachio, exerto; quod cum fit, papilla nudatur. 25
Exbures exinteratas, sive exburae, quae exbiberunt, quasi epotae.
Exdorsua dorsum confringe; alii, exime.
Exfir purgamentum, unde adhuc manet suffitio.

---

1 Eudion *I ante corr.*: Eudieon *R*: Eud. ⟨foramen tenue ut⟩ lin. *Merck.* filium *MI.* clysterio *EP*: clyfterio *L*: clifterio *G*: clisterio *IR.* 2 climos *codd.* (di- *L*). 3 Eoboicum *PMTEG*: Eobeicum *L*: Eboicum *R.* 7 iusque *Eβ*: usque *MPL.* 8 qu. extraneus *IR.* 12 Extraneus *I.* 13 (dic. et qui *codd.*) 14 electus *MPIR.* dictus est au. *IR.* 16 *om. P.* terrae *om. M.* 17 corrigendo *codd.*: *corr. Urs.* 19 Expraeta *αIR.* quasi] quae *R.* 20 (incudis *codd.*) 23 silentia *β.* 24 peccata *L.* 25 sit *β.* 27 epotate *L.* 28 dorsunt *R.*

Escendere egredi.
Experitos imperitos.
Explenunt explent. 80
Exdutae exuviae.
5 **Excipuum**, quod excipiatur, ut praecipuum, quod ante capitur.
Exciet excutiet.
Expat⟨i⟩are in locum patentem se dare, sive in spatium se conferre.
10 **Edecimata** electa.
Expectorat, ex pectore eicit.
Experrectus est, qui per se vigilare coepit: expergitus ab alio excitatus, quem solemus dicere expergefactum.
Excidionem urbis a caedendo dictam manifestum est.
15 **Effata** elocuta.
Exporgere porro agere, exporrigere.
Exoletus, qui adolescere, id est crescere desiit.
Exanclare exhaurire.
Examen est et aequamentum et iudicii investigatio et apum
20 congregatio vel locustarum.
Examussim regulariter: amussis enim regula fabrorum est: vel, ut alii volunt, ferramentum, quo in poliendo utuntur.
Exagogen evectionem.
Exurguentes exprimentes.
25 **Exgregiae**, egregiae, id est e grege lectae.
57 **Exodium** exitum.
Exoriri surgere.
Exsuviae ab exuendo dictae. 81

---

1 (Esc- *codd.*) 5 Excipuium *L.* excipitur *dett.* 8 Expatare *codd.*: *corr. Meursius.* se dare] sedere *LE.* 10 Ecdecimata *I.* 14 dictum *PML*: dicitam *I.* 15 locuta *R.* 17 quia *IR.* 18 Exanglare *codd.* (-ncl- *EI*: -ngul- *R*). 19 indicii *dett.* 21 (Examussim *etc. hoc loco hab. codd.*) amusis *M.* 22 quo *ex* quod *G.* 23 eventionem *G*[1]. 24 Exurgentes *T*: Exuentes *E.* 25 Exgr. id est egr. id est e *E*: Exgr. id est egregie quasi e *L.* electae *L.* 26 Exodum *L.* 27 Ex. surge *α* (*pro* Exorire surge?) 28 Exuuiae *PMLI.* ad *MP.* exsuetudo *R.*

Exercitus et militum copia dicitur, et homo multis negotiis exercitus; sed superius quarti ordinis, hoc secundi est.
Exomides sunt comici vestitus exertis humeris.
Exiles et **ilia** a tenuitate inarum, quas Graeci in chartis ita appellant, videntur esse dicta. 5
Exilica causa, quae adversus exulem agitur.
Exitium antiqui ponebant pro exitu; nunc exitium pessimum exitum dicimus.
Exercirent, sarcirent.
Exercitionem exerciti dicebant antiqui exercitationem exercitati. Item exercitiorem, exercitissimum; sicut ab exercitato exercitatiorem, exercitatissimum. 10
Exfuti effusi, ut mertat pro mersat.
Effari et **effata** a fando, quod ipsum ex Graeco ὥς φάτο.
Equirria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum, qui in campo Martio exercebantur. 15
Equirine iusiurandum per Quirinum.
Equestre aes, quod equiti dabatur.
Equitare antiqui dicebant equum publicum merere.
Equus Marti immolabatur, quod per eius effigiem Troiani capti sunt, vel quod eo genere animalis Mars delectari putaretur. 20
Equo vehi flamini Diali non licebat, ne, si longius digrederetur, sacra neglegerentur.
Exinfulabat exer[c]ebat: infulas enim sacerdotum filamenta vocabant. 25

---

3 extis *R.* **4** Extiles extilia a ten. *L.* **5** ita] na *R.* appellanti (*corr.* -ati) qui ponebant (*l. 7*) *L.* vid. es. di. *om. L.* **6** *post l. 13 L.* **7** exitu *ex* exercitu *L.* **10** Exertionem LG^1. exercitationem *T*: excitationem *codd.* **11** exercitiorem EG^2R: exerticionem *I*; exerciorem G^1: exerciore *M.* exercitissimum *T*: exercitatissimum *codd.* exercitatu *M* (*ex* -um): **citatu *P*: excitato (*in ras.*) *L*: ercitato *G* (*ante corr.*): ex exercitato *R.* **13** ut mercat *R.* **14** ex] a *MP.* os phato *codd.* **15** Equiria *T*: Equiria *ex* Exq- *I*: Equirricia *R.* **18** Equeste *T.* **19** antiqui *om. R.* equo publico *Turneb.* mereri *E.* **21** sint *dett.* **23** licebant *IR.* **25** Exinfababat *R.* exercebat *codd.*: *corr. recc.* **26** uocabantur *R.*

Existimare dictum ab aestimatione. 82
Exrogare est ex lege vetere aliquid eximere per novam legem.
Eximium inde dici coeptum, quod in sacrificiis optimum pecus e grege eximebatur, vel, quod primum erat natum.
5 **Exemplum** est, quod sequamur, aut vitemus. Exemplar, ex quo simile faciamus. Illud animo aestimatur, istud oculis conspicitur.
Exhaustant, efferunt.
58 **Exin** metri causa dicitur pro exinde.
10 **Exesto**, extra esto. Sic enim lictor in quibusdam sacris clamitabat: hostis, vinctus, mulier, virgo exesto; scilicet interesse prohibebatur.
Epulares appellabantur, qui in quibusdam ludis nocte epulabantur.
15 **Epistylium** trabs, quae super columnas ponitur.
Epeus nomen cuiusdam fabri, qui equum dureum fecit.
Epicrocum genus amiculi croco tinctum, tenue et perlucidum.
Epulam antiqui etiam singulariter posuere.
Epilimma genus vilissimi unguenti.
20 **Erctum citumque** fit inter consortes, ut in libris legum Romanorum legitur. Erctum a coercendo dictum. Unde et erciscendae et ercisci. Citum autem est vocatum a ciendo.
Ederam flamini Diali neque tangere, neque nominare fas erat, pro eo, quod edera vincit, ad quodcumque se applicat.
25 Sed ne anulum quidem gerere ei licebat solidum, aut aliquem in se habere nodum.
Edeatroe, qui praesunt regiis epulis, dicti ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων.
Ervum et **ervilia** a Graeco sunt dicta, quia illi ervum ὄροβος, erviliam ἐρέβινθος appellant.

---

3 sacrificium *R.* 5—6 Exemplar — faciamus *om. E.* 5 il. an. aest. *om. I.* 8 Exaustant *R.* 9 Exim *PMTG ante corr., ut vid.* 12 prohibetur *G ante corr.* 13 Iuris *α.* 15 Epistilium *codd.* 16 frabri *R.* 17 Epigrocum *R.* 19 Epllimma *E*: Epilimna *I*: Epalimma *Aug.* 20 Erectum *R.* cinctumque (*corr.* quae) *G*: citum quae *E.* sit *M.* regum *I.* aromanorum *MP.* 22 erciscendae *G*: -de *MLEI*: -do *R.* ercissi *codd.* citum] tum *MP.* 24 eo *om. R.* 27 Edeatrae (-rę, -re) *codd.*: *corr. Dac.* epulis regis *MP.* adesmaton *β.* 29 terebinthus *L.*

Ergo correptum significat idem, quod apud Graecos οὐκοῦν; producte idem, quod χάριν, hoc est gratia, cum scilicet gratia intellegitur pro causa. Sed illud superius etiam sine exemplis notum est; hoc inferius sic formatur, cum dicimus de aliquo: statua donatus est honoris virtutisque ergo, id 5 est honoris virtutisque causa.

83 **Eritudo** servitudo.

Erugere semel factum significat, quod eructare saepius. Illud enim perfectae formae est, hoc frequentativae.

Erebum Virgilius interdum obscuritatem quandam esse de- 10 scribit apud inferos, cum ait (Aen. 6, 404): „Imas Erebi descendit ad umbras.“ Interdum flumen eiusdem loci, dicens (Aen. 6, 671): „Et magnos Erebi transnavimus amnes.“ Varro vero Erebo natam noctem ait. Unde est et illud (trag. inc. 132): „Erebo creata fuscis crinibus nox, te in- 15 voco.“

Effafilatum, exertum, quod scilicet omnes exerto brachio 59 sint exfilati, id est extra vestimentum filo contextum.

Fornacalia sacra erant, cum far in fornaculis torrebant.

Formiae oppidum appellatur ex Graeco, velut Hormiae, quod 20 circa id crebrae stationes tutaeque erant, unde proficiscebantur navigaturi.

Forma significat modo faciem cuiusque rei, modo calidam, ut, cum exta, quae dantur, deforma appellantur. Et Cato ait de quodam aedificio (inc. 23): „aestate frigido, hieme 25 formido“. Item forma appellatur puls miliacia ex melle.

---

1 ukun *PMTER*: aikun *LGI*. 2 id est *IR*. 5 istatua *β*. virtutisque — honoris *om. R*. 6 hon. id est *L*. 9 p. forma *L*: perfecta forma *MP*. fo. hoc est frequentatiua *L*. 10 uir gilibus *G*. 11 erebis *L*. 14 crebo na. *I*: Er. notam *R*. 15 Er. procreata *Ribbeck*. furtis *GI*: furcis *R*. 17 Effufilatum *G*: Effusilatum *I*: Effiufilatum *R*. 18 uestium *R*. 19 terrebant *L*. 21 id] idem *R*. stationes *MP*[1]. 23 cuique *L*. calida *Corssen. (Rh. Mus. 20, 730)*: calidum *Jordan. (Cat. p. 87)*. 24 deo forma *Corssen*. 25 frigidum hi. formidum *Jordan*. 26 plus *ML*. miliaciacia *R*.

Fordicidis boves **fordae**, id est gravidae, immolabantur, dictae a fetu.

Foedus appellatum ab eo, quod in paciscendo foede hostia 84 necaretur. Virgilius (Aen. 8, 641): „Et caesa iungebant foe-
5 dera porca." Vel quia in foedere interponatur fides.

Forcipes dicuntur, quod his forma, id est calida, capiuntur.

Forbeam antiqui omne genus cibi appellabant, quam Graeci φορβήν vocant.

Faedum antiqui dicebant pro haedo, folus pro holere, fostim
10 pro hoste, fostiam pro hostia.

Furvum nigrum, vel atrum. Hinc dicta furnus, Furiae, funus, fuligo, fulgus, fumus.

Fodare fodere.

Forctes, frugi et bonus, sive validus.

15 **Forum** sex modis intellegitur. Primo negotiationis locus, ut forum Flaminium, forum Iulium, ab eorum nominibus, qui ea fora constituenda curarunt; quod etiam locis privatis et in viis et agris fieri solet. Alio, in quo iudicia fieri, cum populo agi, contiones haberi solent. Tertio, cum is, qui pro-
20 vinciae praeest, forum agere dicitur, cum civitates vocat et de controversiis eorum cognoscit. Quarto, cum id forum antiqui appellabant, quod nunc vestibulum sepulchri dicari solet. Quinto, locus in navi, sed cum masculini generis est et plurale [est]. Sexto fori significant et Circensia specta-
60 cula, ex quibus etiam minores forulos dicimus. Inde et fo-
26 rare, foras dare, et fores et foras et foreculae, id est ostiola, dicuntur.

Fons a fundendo dictus.

---

1 Fordicidus *I.* 3 appellatur *L.* fide *T*: foedere *IR.* 5 fide *M.* 6 rapiuntur *codd.: corr. recc.* 8 forbin *codd.* 9 Foedum *Mβ.* hedo (edo) *β.* olera *G.* fustim *β.* 10 fosciam *L.* 11 furinus *L.* 14 Froctes *L*; Forotes *β*: Forctis *recc.* fugi *MP.* 15 intellitur *M.* 16 flaminum *G.* 18 (et agris *codd.*) solent *R.* 19 contentiones *L*: concisiones *R.* comis *L.* 21 quartum *T.* 22 dicari] dici *I.* 23 cum] tum *dett.* 24 est *(alt.) om. α.* foris *GI(R?).* cirtensia *G.* 25 farulos *R*[1]. 26 et foras fores *GI*: et foras et fores *R*: et foris et foras *L.* 27 ducuntur *E.* 28 a studendo *R*[1]: a fluendo *R*[2].

Fomites sunt assulae ex arboribus, dum caeduntur, excussae: dictae, quod in eo opere occupati cibis potuque confo-
85 ventur. At Opilius adustas iam fomites vocari existimat. Fomites alii vocari putant scintillas, quae ex ferro candenti malleis excutiuntur; dictae autem ita, quia igni sunt con- 5 fotae. Pari modo assulae, quae sunt securibus excussae.
Fontinalia, fontium sacra. Unde et Romae Fontinalis porta.
Folium a Graeco venit, quod illi dicunt φύλλον, sed ideo per unum L, quia antiqui non geminabant consonantes.
Focus, fomenta, focilationes, foculi a fovendo, id est cale- 10 faciendo, dicta sunt.
Folliculare appellatur pars remi, quae folliculo est tecta, a quo vita follicularis.
Ferentarii auxiliares in bello, a ferendo auxilio dicti, vel quia fundis et lapidibus pugnabant, quae tela feruntur, non 15 tenentur, ita appellati.
Ferctum genus libi dictum, quod crebrius ad sacra ferebatur, nec sine strue, altero genere libi, quae qui adferebant struferctarii appellabantur.
Feralia dis manibus sacrata festa, a ferendis epulis, vel a 20 feriendis pecudibus appellata.
Feria a feriendis victimis vocata.
Februarius mensis dictus, quod tum, id est extremo mense anni, populus februaretur, id est lustraretur ac purgaretur, vel a Iunone Februata, quam alii Februalem, Romani Fe- 25 brulim vocant, quod ipsi eo mense sacra fiebant, eiusque feriae erant Lupercalia, quo die mulieres februabantur a

---

1 sunt uel astule assule *R*. 3 ut *β*. opolius *G*[1]. fom. voc. ex. *om. G*[1]. fomitas *G*[2]. existimant *I*. 3—4 (fom. voc. ex. Fom. *codd.*) 4 cadenti *R*. 5 exciuntur *G*: excutuntur *I*. 7 Fontilana *M*: -una *P*. fontilanis *MP*. 8 Fohtlium *L*. 10 focilaciones *M*: focillationes *I*. *an* focula? 12 lecta *codd.*: *corr. Aug.* 14 Estentarii *L*. dic. aux. *I ante corr.* 16 tenentur *Eβ*: conterentur *PMT* (*ex* -runt-) *L* (*qui tamen post illud* focus *exhibet* continentur, *scil. var. lect.*) 17 Firctum *codd.* (Firectum *T*). ferebantur *MP*. 18 altoro *G*. quem *R*. 19 struferctari *MPTL*: struferttarii *R*: strufectarii *I*. 20 sacra *G*. 22 ferendis *β*. 23 extrema *I*. 25 februllim *codd.*

lupercis amiculo Iunonis, id est pelle caprina; quam ob causam is quoque dies Februatus appellabatur. Quaecumque denique purgamenti causa in quibusque sacrificiis adhibentur, februa appellantur. Id vero, quod purgatur, dicitur 5 februatum.

Fescennini versus, qui canebantur in nuptiis, ex urbe Fes- 61 cennina dicuntur allati, sive ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

Fenus et **feneratores** et lex de credita pecunia fenebris, a 86 10 fetu dicta, quod crediti nummi alios pariant, ut apud Graecos eadem res *τόκος* dicitur. — Fenum quoque pratorum ab hac causa est appellatum, quando id ipsum manens quotannis novum parit. Unde etiam et festuca vocata est.

Felicata patera dicta, quod ad felicis herbae speciem sit 15 caelata.

Fescemnoe vocabantur, qui depellere fascinum credebantur.

Ferias antiqui **fesias** vocabant; et aliae erant sine die festo, ut nundinae; aliae cum festo, ut Saturnalia, quibus adiungebantur epulationes ex proventu fetus pecorum frugumque.

20 **Ferire** dictum, quod ferientes ferantur.

Felicones mali et nullius usus, a felice dicti.

Ferus ager incultus.

Factio et **Factiosus** initio honesta vocabula erant; unde adhuc factiones histrionum et quadrigariorum dicuntur. Modo 25 autem nomine factionis seditio et arma vocantur.

Fama a fando dicta, sic apud Graecos *φήμη ἀπὸ τῆς φάσεως*.

Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum dux et princeps generis vocabatur pater et mater familiae. Unde familiae nobilium Pompiliorum, Valeriorum, Corneliorum.

---

3 denique *om. R.* 4 purgantur *R*[1]. 6 uescennina *R.* 8 antere *R*[1]: cantare *R*[2]. 11 (*a* Fenum *null. nov. lemm. in codd.*) Faenum *EIR*: Foenum *L.* paratorum *MP*: patrorum *G*[1]. 12 id] ut *MP.* 14 Filicata *LER*[2]. a *I.* filicis *L ex corr. EGR.* 16 Fescennoe *I*: *an* Fesceninoe? 17 fesias *Mue.*: festas *codd.* 19 festus *R.* 20 feriantur *M.* 21 Filicones . . . filice *E.* 23 Facio *R.* 24 factione *IR.* 25 autem] is *L.* 26 Fame *GR.* 28 gen. princ. *LE.* 29 (familiae *codd.*) nouilium *α.* Popilliorum *Aug.*

Et familiares, ex eadem familia. Postea hoc nomine etiam famuli appellari coeperunt, permutata I cum U littera.
Facessere significat interdum facere, ut est (Virg. Aen. 4, 295): „Iussa facessunt." Interdum vero pro abeat ponitur. Pacuvius (326): „Facessite omnes hinc," id est abite. 5
87 **Facul** antiqui dicebant et faculter pro facile; unde facultas et difficultas videntur dicta. Sed postea facilitas morum facta est, facultas rerum.
Famuletium dicebatur, quod nunc servitium.
Famicosam terram palustrem vocabant. 10
Famuli origo ab Oscis dependit, apud quos servus famel 62 nominabatur, unde et familia vocata.
Fagutal sacellum Iovis, in quo fuit fagus arbor, quae Iovis sacra habebatur.
Fovi, qui nunc Favi appellantur, dicti, quod princeps gen- 15 tis eius ex ea natus sit, cum qua Hercules in fovea concubuit. Alii putant, eum primum ostendisse, quemadmodum ursi et lupi foveis caperentur.
Faces antiqui dicebant, ut fides.
Famino, dicito. 20
Facem in nuptiis in honorem Cereris praeferebant; aqua aspergebatur nova nupta, sive ut casta puraque ad virum veniret, sive ut ignem atque aquam cum viro communicaret.
Fabam nec tangere, nec nominare Diali flamini licet, quod ea putatur ad mortuos pertinere. Nam et Lemuralibus iaci- 25 tur larvis, et Parentalibus adhibetur sacrificiis, et in flore eius luctus litterae apparere videntur.
Flamen Dialis dictus, quod filo assidue veletur; indeque appellatur flamen, quasi filamen. Dialis autem appellatur a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus. 30

---

2 famili *L.* 5 pacuuias *G.* facessete *MP*: facessire *T* (*non Wirceb.*) 6 proficile *L.* 9 Famuletum *R*: Famulitium *Gloss.* 10 plaustre *I.* 11 dependit *etiam Wirceb.* 12 uocabatur *Wirceb.*[1] 13 Fagutal *ex* Fagultal *Wirceb.* 14 sacra *om. L.* 15 (appellantur *codd.*): -atur *L.* 20 *a* Famino *null. nov. lemm. in codd.* 21 ceteris *MP.* 23 uenisset *β Wirceb.* 28 filio *MP.* 29 qu. flamen *M.* au. Di. *R.*

Famella deminutivum a fama.
Faviani et **Quintiliani** appellabantur luperci, a Favio et Quintilio praepositis suis.
Fastorum libri appellantur, in quibus totius anni fit de-
5 scriptio. Fasti enim dies festi sunt.
Fanum a Fauno dictum, sive a fando, quod dum pontifex 88 dedicat, certa verba fatur.
Fastigium aedificii summum.
Favi a fovendo.
10 **Favisae** locum sic appellabant, in quo erat aqua inclusa circa templa. Sunt autem, qui putant, favisas esse in Capitolio cellis cisternisque similes, ubi reponi erant solita ea, quae in templo vetustate erant facta inutilia.
Faventia bonam ominationem significat. Nam praecones
15 clamantes populum sacrificiis favere iubebant. Favere enim est bona fari, at veteres poetae pro silere usi sunt favere.
Falcones dicuntur, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curvati, a similitudine falcis.
Farreum genus libi ex farre factum.
20 **Falarica** genus teli missile, quo utuntur ex falis, id est ex locis extructis, dimicantes.
63 **Fatantur**, multa fantur.
Falae dictae ab altitudine, a falado, quod apud Etruscos significat caelum.
25 **Farfenum** virgulti genus.
Fascinum et **fas** a fando nominantur.
Fartores, nomenclatores, qui clam velut infercirent nomina salutatorum in aurem candidati.
Furnalia sacra Furinae, quam deam dicebant.

---

2 appellabant *G*: appellebantur *I* (*Wirceb. n. l.*) 4 sit *β*. 10 Fauisse *L*: Fauisce *β*. 11 favissas *Lβ*, *fort. recte* 12 soluta *L*. 16 at] aut *TR*. 17 pellices *I*. 20—21 *om. L*. faliis *α*. structis *IR*. 22 Fatantur (*ex* Fantur) id est mu. fa. *T*. 23 (falado *codd.*) 25 Farferum *Lips.* (*ex Plaut. Poen. 478*). 26 fas] fapo *GR*: fabo *I*. 27 uel clatores datores *R*. qui clam *dett.*: quidam *PMTβ*: *om. LE*. 28 salutandorum *Hildebrand*. 29 Furinalia *dett.* farinae (-ne) *β*. qua in deam (*om.* di.) *L*.

Furcilles sive **furcilla**, quibus homines suspendebant.

89 **Fundus** dicitur ager, quod planus sit ad similitudinem fundi vasorum. Fundus quoque dicitur populus esse rei, quam alienat, hoc est auctor.

Futare arguere est, unde et confutare. Sed Cato hoc pro 5 saepius fuisse posuit.

Futtiles dicuntur, qui silere tacenda nequeunt, sed ea effundunt. Sic et vasa futtilia a fundendo vocata.

Flagratores dicebantur genus hominum, quod mercede flagris caedebantur. 10

Flustra dicuntur, cum in mari fluctus non moventur, quam Graeci *μαλακίαν* vocant.

Flator tibicen.

Flemina dicuntur, cum ex labore viae sanguis defluit circa talos. 15

Flaminius circus et via Flaminia a Flaminio consule dicta sunt, qui ab Hannibale interfectus est ad lacum Thrasimennum.

Flaminiae aedes domus flaminis Dialis.

Flammeari, infectores flammei coloris. Violari violacii dicuntur. 20

Flumentana porta Romae appellata, quod Tiberis partem ea fluxisse adfirmant.

Flammeo amicitur nubens ominis boni causa, quod eo assidue utebatur flaminica, id est flaminis uxor, cui non licebat facere divortium. 64 25

Fidusta a fide denominata, ea quae maximae fidei erant.

Fides genus citharae dicta, quod tantum inter se cordae eius, quantum inter homines fides concordet; cuius deminutivum fidicula est.

---

1 furcella *T.* hom. onera susp. *Dac.* suspendebantur *β.* 4 quem *codd.: corr. dett.* 6 fudisse *Corssen. (Philol. 20. 731; Beitr. 214)* 7 Futiles *PMLI.* tacendo *L.* 8 futilia *LI.* a *om. PMR.* effundendo *R.* 11 non innouentur *E.* 16 Flaminus *E.* uia flamina *E.* 18 Flaminae (-ne) *MPTLI*: Flaminia *R.* 19 Flammearii *G.* interfectores *T.* uiolarii *β.* 22 fluxisisse *M.* 23 hominis *PMTL ante corr. I ante corr. R*: omnis *E.* 26 maxime *TE*: maxima *I.* 27 Fidis *G*[2]. dicta *om. L.* 29 fidula *E*[1].

Fixulas fibulas. 90
Fiscellus casei mollis appetitor, ut catillones catillorum ligurritores.
Fiber genus bestiae quadripes. Plautus (inc. frg. 26): „Sic
5 me subes cottidie, quasi fiber salicem"; quo nomine extremae orae fluminis appellantur. Unde et fibras iocinerum et fimbrias vestimentorum dicimus.
Fratria, uxor fratris.
Frivola sunt proprie vasa fictilia quassa. Unde dicta verba
10 frivola, quae minus sunt fide subnixa.
Frater a Graeco dictus est φρήτρη, vel quod sit fere alter.
Frontem antiqui masculino genere dixere.
Fremitum dictum velut ferimentum.
Fratilli villi sordidi in tapetis.
15 **Fracebunt**, displicebunt.
Forago, filum, quo textrices diurnum opus distinguunt, a forando dictum.
Frutinal templum Veneris Fruti.
Fringilla avis dicta, quod frigore cantet et vigeat; unde et
20 friguttire.
Fratrare puerorum mammae dicuntur, cum primum tume- 91 scunt, quod velut fratres pares oriuntur, quod etiam in frumento spica facere dicitur.
Frigere et **frictum** a Graeco venit φρύγειν.
25 **Fregellae** locus in Urbe, in quo civitatis eius hospites habitaverunt.
Festram antiqui dicebant, quam nos fenestram.

---

2 catiliones *GI* (*cum codd. supra,* p. 39): catuliones *R*: catilliones *α*. catilliorum *M ante corr.*: catillonum *I ante corr.* 4 uespae *codd.*: *corr. Ital.* 10 mina *R*. fides *G*. 11 phretre *PMLG*: phetre *EIR*. fere] uere *ex* uer *R*. 14 Fratilli *codd.*: Fratelli *Gloss.*: Fracilli *Buggius (Jahrb. cl. phil. 1872, p. 97).* sorddi *G ante corr.*: sordi *G ex corr.* 15 flaccebunt *Nonius p. 110 Me.* 16 Foragum *IR*. quod extrices *MPR* (*ex* quo ext-) 19 frigore] uiticore *R*. 21 Fratare *L*. nam nae *L*. 23 spicas *L*. (dicitur *etiam M*). 24 Ferrigrere et functum *R*. phrigin *codd.* 25 eius *Mercklin.*: felus *codd.* (-liis *R*). 27 Frestram *I (cum Gloss.)* dic. ant. *L*.

Firmum ἀπὸ τοῦ ἕρματος dictum.
Frausus erit, fraudem commiserit.
Faleri oppidum a Fale dictum.
Fraxare vigiliam circuire.
Florifertum dictum, quod eo die spicae feruntur ad sacrarium. 65 5
Frugamenta a frugibus appellata.
Frendere est frangere; unde et faba fresa; unde et dentibus dicimus frendere.
Formucapes forcipes dictae, quod forma capiant, id est ferventia. 10
Farrago appellatur id, quod ex pluribus satis pabuli causa datur iumentis.
Fetiales a † ferendo † dicti: apud hos enim belli pacisque faciendae ius est. 15
92 **Feretrius** Iuppiter dictus a ferendo, quod pacem ferre putaretur; ex cuius templo sumebant sceptrum, per quod iurarent, et lapidem silicem, quo foedus ferirent.
Femur, femoris, et femen, feminis.
Fenero et **feneror** dici potest. 20
Frux, frugis dixerunt antiqui. Fructam et fructum.
Ferocit apud Catonem ferociter agit.
Fivere item pro figere.
Fruniscor et **frunitum** dixit Cato; nosque cum adhuc dicimus infrunitum, certum est antiquos dixisse frunitum. 25
Felices arbores Cato dixit, quae fructum ferunt, infelices, quae non ferunt.
Falsius et **falsior** cum rationabiliter dici possint, non tamen sunt in consuetudine.
Furum genetivus pluralis a fure. 30

---

1 *(verba insiticia editionis Mue. non sunt in codd.)* 2 Fricsus *L.* 3 *vel* fale: fala *Mue.* 4 Flaxare *Gloss.* 5 Frorifertum *I.* 7 Fragamenta *G*[1]: Frugūmenta *R.* 10 Formucales *codd.: corr. Scal.* 12 appellabatur *T.* 14 ferendo *codd. (ex v. 16)*: faciendo *Mercklin.*: feriendo *recc.* 15 facienda *R.* ius *ex* iussus (*om.* est) *R.* 23 idem *Lindem.* fugere *TLE.* 24 nosquoque *LEI.* 28 possunt *G.* 30 *a* Furum *null. nov. lemm. in E.*

Fucilis, falsa; dicta autem quasi fucata.
Feriae statae appellabantur, quod certo statutoque die observarentur.
Fluoniam Iunonem mulieres colebant, quod eam sanguinis
5 fluorem in conceptu retinere putabant.
Flammeo vestimento flaminica utebatur, id est Dialis uxor et Iovis sacerdos, cui telum fulminis eodem erat colore.
Fulguritum, id quod est fulmine ictum, qui locus statim fieri putabatur religiosus, quod eum deus sibi dicasse vide-
10 retur.
Fanatica dicitur arbor fulmine icta.
66 **Fulmen** dictum a fulvore flammae.
Fulgere prisci pro ferire dicebant, unde fulgus dictum est.
Funebres tibiae dicuntur, cum quibus in funere canitur, 93
15 quas flamini audire putabatur inlicitum.
Flaminius camillus puer dicebatur ingenuus patrimes et matrimes, qui flamini Diali ad sacrificia praeministrabat: antiqui enim ministros camillos dicebant. Alii dicunt omnes pueros ab antiquis camillos appellatos, sicut habetur in anti-
20 quo carmine, cum pater filio de agricultura praeciperet (carm. ad fil. 1): „Hiberno pulvere, verno luto, grandia farra, camille, metes.“
Flaminia dicebatur sacerdotula, quae Flaminicae Diali praeministrabat; eaque patrimes et matrimes erat, id est patrem
25 matremque adhuc vivos habebat.
Ficolea palus ficulneus.
Flaminius lictor est, qui flamini Diali sacrorum causa praesto est.
Frequentarium frequentem.
30 **Fornacalia** feriae institutae sunt farris torrendi gratia, quod ad fornacem, quae in pistrinis erat, sacrificium fieri solebat.

---

2 Feria aestate *MP*. 4 Floniam *MP*. 7 flaminis *β*. 8 flumine *IR*. 11 flumine iacta *β*. 12 fluore *codd.: corr. Buggius (Jahrb. cl. phil. 105, 98)*; fulgore *recc.* 16 Flaminus *R*. camillius *L*. 19 apud antiquos *β*. 21 puluero *L*. ueno *G*[1]. camillae *LI*. 23 Flamminia *T*: Flamina *G*[1]. 29 Frequentrarium *I*.

Furvum bovem, id est nigrum, immolabant A[e]terno.
Ferentarii levis armaturae pugnatores.
Faustulum porcillum, feturam porcorum.
Familiaris Romanus, privatus Romanus.
Fana, quod fando consecrantur. 5
Fastis diebus iocunda fari licebat; nefastis quaedam non licebat fari.
94 **Fenus** appellatur naturalis terrae fetus; ob quam causam et nummorum fetus fenus est vocatum, et de ea re leges fenebres. 10

Gerrae crates vimineae. Athenienses cum Syracusas obsiderent et crebro gerras poscerent, irridentes Siculi gerras clamitabant. Unde factum est, ut gerrae pro nugis et contemptu dicantur.
Genas Ennius palpebras putat, cum dicit hoc versu (Ann. 15 532): „Pandite, sulti', genas, et corde relinquite somnum." Alii eas partes putant genas dici, quae sunt sub oculis. Pacuvius genas putat esse, qua barba primum oritur, hoc 67 versu (362): „Nunc primum opacat flore lanugo genas."
Gentilis dicitur et ex eodem genere ortus, et is, qui simili 20 nomine appellatur, ut ait Cincius: „Gentiles mihi sunt, qui meo nomine appellantur."
Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honore genii, unde et appellatus.
Gens Ae⟨mi⟩lia appellatur, quae ex multis familiis con- 25 ficitur.
Gerusia curia ab aetatis vocabulo dicta.
Genuini dentes, quod a genis dependent.

---

1 Furunum *MP.* aeterno *codd.: corr. Mue.* 3 Fraustulum *R* (porcillum *codd.*) 6 iocunda] cuncta *Huschkius*: tria verba *Goetz. et Schoell. ad Varr. L. L. 6, 29.* 8 appellatus *T.* 9 de aere G^1: deam rem *R ante corr.* 11 sura causas *MP.* 15 Genassennius *L.* putabant *G ante corr.* 16 sulpi *codd.: corr. Aug.: malo* sultis. contderelinquere *R* (t *expunct.*) 18 quia *MP.* 21 numine *R.* 23 sternitus *MP.* genii] regnu *M*: regni *P.* 25 Aemilia *Langius (Röm. Alt.* I^3, *217)*: Aelia *codd.* 28 genis] gen *I.*

Gestus, quo indicatur, quid geratur, praeter participium, quod a gerendo deducitur.
Genium appellabant deum, qui vim optineret rerum omnium gerendarnm. Aufustius: „Genius,“ inquit, „est deorum
5 filius, et parens hominum, ex quo homines gignuntur. Et 95 propterea Genius meus nominatur, quia me genuit.“ Alii genium esse putarunt uniuscuiusque loci deum.
Germen est, quod ex arborum surculis nascitur; unde et germani, quasi eadem stirpe geniti.
10 **Gemursa** sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat.
Gingrire anserum vocis proprium est. Unde genus quoddam tibiarum exiguarum gingrinae.
†**Gizeriator** †tibicen.
15 **Gizeria** ex multis obsoniis decerpta.
Geniales deos dixerunt aquam, terram, ignem, aerem: ea enim sunt semina rerum, quae Graecorum alii στοιχεῖα, alii ἀτόμους vocant. Duodecim quoque signa, lunam et solem inter hos deos computabant. Geniales autem dicti a gerendo,
20 quia plurimum posse putabantur, quos postea gerulos appellarunt.
Gnarus cum significet id, quod scius, peritus, tamen invenimus prognare significare aperte.
Gnephosum obscurum, videlicet ex Graeco, quod est κνέφας.
25 **Galli**, qui vocantur Matris Magnae comites, dicti sunt a
68 flumine, cui nomen est Gallo; quia qui ex eo biberint, in hoc furere incipiant, ut se privent virilitatis parte. Alii putant, ideo eos sibi genitalia incidere, quia violaverint numen patris matrisve, ne possint ipsi fieri parentes.

---

3 retineret *T.* 4 genendarum *Nettleship. (ex Censor. 3, 1).* 10 cuberculum *G.* genere *R.* 11 qui id] quid *MG*[1]*R.* 12 quodam *MP.* 13 gingririae (-rie) *β.* 14 Gizeriator *codd.* (-tur *MPL*): Gingriator *Mue.* 17 femina *I.* stichia *codd. (fere).* 19 autem] deos *R.* genendo *Scal.* 20 quos] quod *G*[1]. 24 Genephosum *β*: Gnefosum *MP.* 26 est *om. I.* 27 furore *PMβ*, incipient *R.* 28 adeo *MP*: *om. T.* uiolauerunt *T.* 29 nomen *codd.: corr. Merck.* matris suae *MP.*

Gnarigavit apud Livium significat narravit. Gnarivisse narrasse.
Gaia Caecilia appellata est, ut Romam venit, quae antea Tanaquil vocitata erat, uxor Tarquinii Prisci regis Roma-
96 norum, quae tantae probitatis fuit, ut id nomen ominis boni 5
causa frequentent nubentes, quam summam asseverant lanificam fuisse.
Gallam bibere ac rugas conducere ventri, cum ait (501) Lucilius, praemonet, parsimonia esse utendum, neque gulae indulgendum, ventremque coartandum. 10
Gaulus genus navigii paene rotundum.
Galbeum ornamenti genus.
Gestit, qui subita felicitate exhilaratus nimio corporis motu praeter consuetudinem exultat.
Gneus et corporis insigne et praenomen a generando dicta 15
esse, et ea ipsa ex Graeco γίγνεσθαι, apparet.
Ganeum antiqui locum abditum ac velut sub terra dixerunt. Terentius (Ad. 359): „Ubi illum quaeram? credo abductum in ganeum."
Galearia a galearum similitudine dicta. 20
Gnitor et **gnixus** a gen[er]ibus prisci dixerunt.
Gnotu, cognitu.
Gravastellus, senior. Plautus (Epid. 620): „Qui est gravastellus, qui advenit?" Ut puto, gravastellus a gravitate dictus. 25
Gramiae oculorum sunt vitia, quas alii glamas vocant.

---

1 (ap. Liv. sign. *codd.*) gnariuisse *β*: gnariisse *α* (gnarus se *M*). 3 Gala *β*. 4 pasci *L*. 5 hominis *MPLTI*. 6 assneuerant *L*. 8 uentris *Nonii codd., p. 445*. 9 praemonet *om. I*. 10 coartandum *ex* -dam *M*. 11 paene *om. T*. 13 subitate *I*. 15 Geneus *L*. 16 ex] a *I*. 17 additum *M*: abbitum *P*[1]. 18 ubi illum *T*: abillum *MLIR*: abilum *P*: abi illum *EG*. 20 Garearia *codd.* galerum *L*. 21 Gnitur *codd.* (Gignitur *R*): *corr. dett.* nixus *TE*: ginixus *R*. generibus *codd.* (*ex* geribus *R*): *corr. Scal.* 22 Gn. cogn. *ante praecedens lemma in E*. 23 qui dictus est *IR*. gauastellus *I*. 26 Gramae *T*.

Groma appellatur genus machinulae cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt, quod genus Graeci *γνώμονα* dicunt.

Grumus terrae collectio, minor tumulo. 97

5 **Gracchuris** urbs Hiberae regionis, dicta a Graccho Sempronio, quae antea Ilurcis nominabatur.

Graeca sacra festa Cereris ex Graecia translata, quae ob 69 inventionem Proserpinae matronae colebant. Quae sacra, dum non essent matronae, quae facerent propter cladem Cannen- 10 sem et frequentiam lugentium, institutum est, ne amplius centum diebus lugeretur.

Gruere dicuntur grues, ut sues grunnire. Unde tractum est congruere, hoc est convenire, quia id genus volucrum minime solivagum est.

15 **Gradivus** Mars appellatus est a gradiendo in bella ultro citroque; sive a vibratione hastae, quod Graeci dicunt *κραδαίνειν*; vel, ut alii dicunt, quia gramine sit ortus, quod interpretantur, quia corona graminea in re militari maximae est honorationis.

20 **Grassari** antiqui ponebant pro adulari. Grassari autem dicuntur latrones vias obsidentes; gradi siquidem ambulare est, unde tractum grassari, videlicet ab impetu gradiendi.

Grallatores appellabantur pantomimi, qui, ut in saltatione imitarentur Aegipanas, adiectis perticis furculas habentibus 25 atque in his superstantes, ob similationem crurum eius generis, gradiebantur, utique propter difficultatem consistendi. Plautus (Poen. 530): „Vinceretis cursu cervas et grallatorem gradu."

1–2 regione sacri *L.* 2 gnomina *β.* 5 simpronio *codd.* (sem- *T*) 8 sacra — quae *om. R.* 12 Grure *α.* tractatum *M.* 13 uenire *L.* 13–14 min. est sol. est *E.* 14 soliuagrum *L.* 15 Gradius *M* est *om. G.* graediendo (gre-) *ML.* utro *I.* 16 citraque *R.* haustae *M.* 17 qua *R*[1]. 18 gramineam *L.* 23 appellantur *β.* panomimi *Nettleship.* (*'Essays'*, *p. 351).* 24 furcales *G*[1]: furtulas *R.* 25 simulationem *MIR.* cruorum *L.* 27 grallatorem *P*: graliatorem *Mβ*: -res *TL*: grallatores *E.*

Gravida est, quae iam gravatur conceptu; praegnans velut occupata in generando, quod conceperit; inciens propinqua partui, quod incitatus sit fetus eius.
Graculi a sono oris vocati, sive a gerendo dicti, quod iacta segetum semina plurimum gerant, vel quod ex olivetis cu- 5 bitum se recipientes duas pedibus bacas, tertiam ore ferant.
Greges ex Graeco dicti, quos illi *γέργερα* solent appellare.
98 **Grave aes** dictum a pondere, quia deni asses, singuli pondo libras, efficiebant denarium, ab hoc ipso numero dictum. Sed bello Punico populus Romanus, pressus aere alieno, ex 10 singulis assibus librariis senos fecit, qui tantundem, ut illi, valerent. Item nummi quadrigati et bigati a figura caelaturae dicti.
Glomus in sacris crustulum, cymbi figura, ex oleo coctum appellatur. 15
Glos, viri soror, a Graeco *γαλόως*. 70
Gluttire et **glocidare** gallinarum proprium est, cum ovis incubiturae sunt.
Glittis, subactis, levibus, teneris.
Gluma hordei tunicula, dictum, quod glubatur id granum. 20 Unde et pecus glubi dicitur, cuius pellis detrahitur.
Gliscere crescere est. Gliscerae, mensae gliscentes, id est crescentes, per instructionem epularum scilicet.
Glucidatum, suave et iucundum. Graeci etenim *γλυκύν* dulcem dicunt. 25
Gloria a Graeca voce dicta: hanc enim illi *κλέος* vocant.
Gulliocae nucum iuglandium summa et viridia putamina.
Guturnium vas, ex quo aqua in manus datur, ab eo, quod propter oris angustias guttatim fluat.

---

1 quae iam] iamque *G*. 4 dicti *om. LE*. 7 Greces *L*. 8 demasses *L*. 12 quadrati *T*. celebraturae (b *expunct.*) *M*. 13 dicti *om. R*. 14 kimbi *codd.* 16 *γαλόως*] galoos *α* R^1: galaos *G*: galeos *I* R^2. 19 Gluttis *I*. 20 glubat *T*. 21 dicit *T*. 22 Gl. cr. est *om. P*. gliserae (-re) m. *PMβ* (*pro* gliscrae m.?) *a* Glisc. *nov. lemma in codd.* glisentes *IR*. id est cr. *om. M*. 23 scilicet *post* gliscentes *R*. 24 Glutidatum *L*: Gludicidatum *M*. 27 Gulliolae *T*: Glullioce *I*. nuclum *R*: nuchlum *I*: nudum *G*. iugandium *M*. 28 Gutturnium *β*.

Gaudium ἀπὸ τοῦ γαυριᾶν dictum.
Genus dictum putatur a terrae Graeco vocabulo, quam γῆν dicunt.
Gannitio canum querula murmuratio. 99
5 **Gesum** grave iaculum.
Gurgustium genus habitationis angustum, a gurgulione dictum.
Gricenea funis crassus.
Grando guttae aquae concretae solito grandiores.

10 **Herbam do** cum ait Plautus (frg. inc. 28), significat, victum me fateor; quod est antiquae et pastoralis vitae indicium. Nam qui in prato cursu aut viribus contendebant, cum superati erant, ex eo solo, in quo certamen erat, decerptam herbam adversario tradebant.
15 **Heluo** dictus [est] inmoderate bona sua consumens, ab eluendo; cui aspiratur, ut aviditas magis exprobretur; fit enim vox incitatior.
Helvacea genus ornamenti Lydii, dictum a colore boum, qui est inter rufum et album, appellaturque helvus.
20 **Herma** a Graecis ponitur pro firmamento. Unde etiam
71 Mercurii nomen inventoris, ut putabant, firmae orationis dictum. Interdum etiam saburram significat.
Here, id est adverbium temporis heri, dictum a Graeco ἐχθές.
Hetta res minimi pretii, quasi hieta, id est hiatus hominis
25 atque oscitatio. Alii pusulam dixerunt esse, quae in coquendo pane solet adsurgere, a qua accipi rem nullius pretii, cum dicimus: non hettae te facio.
Heres apud antiquos pro domino ponebatur.

---

2 voc. quod quam *T.* γῆν] gi *codd.* (ge *I*) 5 iactum *codd.* (uotum *I*): *corr. Scal.* 9 Grande (-dae) *β*. 10 Herbando *MP.* 12 namque in *I.* 13 in] ex *β*. 15 Helluo *I.* est *hab. Mβ* (*P*[1] *n. l.*): *om. TLE.* 16 auditas *G*[1]. exprobetur *L.* 18 calore *ML.* bonum *L.* 19 appellatusque *IR.* beluus *β*: helius *L.* 23 Heri *IRM ex corr. P.* He. adv. temp. dic. *P.* 24 Hecta *TLI.* eta *L.* 25 ostitatio *L*: ossitatio *R.* 26 acciperem *PMER*: accipierem *L.* nullitius *G*[1]. 28 Heros *I.*

Heredium praedium parvulum.
Hecate Diana eadem putabatur et Luna et Proserpina.
100 **Helus et helusa** antiqui dicebant, quod nunc holus et holera.
Herem Marteam antiqui accepta hereditate colebant, quae a nomine appellabatur heredum, et esse una ex Martis co- 5 mitibus putabatur.
Heus adverbium vocandi a Graeco αὖς venit.
Hemona humana, et hemonem hominem dicebant.
Hariuga dicebatur hostia, cuius adhaerentia inspiciebantur exta. 10
Hebes retunsi acuminis.
Helucus ab hiatu et oscitatione dictus.
Hemina ex Graeco †xestosimi†; quod est dimidia pars sextarii.
Heliconides Musae a monte Helicone vocatae. 15
Hedera dicta, quod haereat, sive quod edita petat, vel quia id, cui adhaeserit, edat. Quae in tutela Liberi putabatur esse, quia, ut ille iuvenis semper, ita haec viret; vel quia ita omnia, sicut ille mentes hominum, inligat.
Herbilis anser herba pastus, qui gracilior est quam fru- 20 mento altus.
Hercules astrologus dictus, quod eo die se flammis iniecit, quo futura erat obscuratio solis.
Hernici dicti a saxis, quae Marsi herna dicunt.
101 **Histriones** dicti, quod primum ex Histria venerint. 25
Hercius Iuppiter intra conseptum domus cuiusque colebatur, quem etiam deum penetralem appellabant.
Hippagines naves, quibus equi vehuntur, quas Graeci ἱππαγωγοὺς dicunt. 72
Hirtipili durorum pilorum homines. 30

---

1 praesidium *R.* 2 pu. eduna *L.* 4 marceam *I.* 9 Haruiga *I.* di. quos *(expunct.)* ho. *G.* 12 dicitur *IR.* 13 exestosimi *MP*: *ξέστου ἡμίσεια Huschkius (Rh. Mus. 20, 346)*: *ξ. ἥμισυ Deuerling.* 15 *om. P.* uocatae *om. M.* 17 id] ad *L.* libri putatur *R.* 19 nomina *R.* 20 gratilior *LG.* quam si *IR.* 22 diesse *R.* 25 uenerunt *IRM ut vid. P.* 26 Hertius *I.* 28 ypagogos *MP*: yppagosos *TLE.* 30 Hystipili *T.*

Hirquitalli pueri primum ad virilitatem accedentes, a libidine scilicet hircorum dicti.
Hira, quae deminutive dicitur hilla, quam Graeci dicunt νῆστιν, intestinum est, quod ieiunum vocant.
5 **Hippacare** est celeriter animam ducere, ab equi halitu, qui est supra modum acutus.
Hilum putant esse, quod grano fabae adhaeret, ex quo nihil et nihilum.
Hirrire garrire, quod genus vocis est canis rabiosae.
10 **Hilarodos** lascivi et delicati carminis cantator.
Hippius, id est equester, Neptunus dictus est; vel quod Pegasus ex eo et Pegaside natus sit; vel quod equuleus, ut putant, loco eius suppositus Saturno fuerit, quem pro Neptuno devoraret; vel quod tridentis ictu terra equum ex-
15 cierit, cui ob hoc in Illyrico quaternos equos iaciebant nono quoque anno in mare.
Hippocoum vinum ex insula Coo dictum ab agro generoso, cui nomen est Hippo.
Hastae subiciebant ea, quae publice venundabant, quia si-
20 gnum praecipuum est hasta. Nam et Carthaginienses cum bellum vellent, Romam hastam miserunt, et Romani fortes viros saepe hasta donarunt.
Habitudo habitus corporum.
Halapanta significat omnia mentientem, ab eo, quod halet
25 omnia. Ἅλην enim Graeci τὴν πλάνην, id est fallentem, appellant.
Habitior pinguior. 102
Hostiliis Laribus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant.

---

4 NICTIN (nictin) *codd.* 5 liatu *I.* 7 Hillum *L.* 9 rabiosi *R.* 10 Hilarados *LEI.* 13 locum *GR*: in locum *I.* 15 cui *ex* qui *G.* iacebant *M*: iacebatur *P.* 17 Hyppocoum *L*: Hoppocoum *I.* ab agro] a graeco *T.* 19 subiciebantur *TE.* 20 est pr. *IR*: pr. belli est *Mue.*: proelii est *Urs.* 21 Romam] romani *MP.* 24 Hallapanta *R*: Hallapalta *I.* 25 omnia ⟨aut...⟩ *Buggius.* alin *codd.* (-im *L*) tinplanin (tim-, -nim) *codd.* 28 Hostilis *G ante corr.*

Hallus pollex pedis scandens super proximum, dictus a saliendo.
Hammo cognominatus, quia in harena putatur inventus, quae Graece hoc nomine appellatur; cui cornua adfinguntur arietis a genere pecoris, inter quod inventus est. 5
Horreum antiqui farreum dicebant a farre. 73
Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, et qui nunc hostis, perduellio.
Hostia dicta est ab eo, quod est hostire ferire.
Hordiarium aes, quod pro hordeo equiti Romano dabatur. 10
Hostimentum beneficii pensatio.
Hortus apud antiquos omnis villa dicebatur, quod ibi, qui arma capere possint, orirentur.
Horctum et **forctum** pro bono dicebant.
Hosticapas hostium captor. 15
Hamotrahones alii piscatores, alii, qui unco cadavera trahunt.
Horda praegnans, unde dies, quo gravidae hostiae immolabantur, Hordicidia.
Honorarios ludos, quos et Liberalia dicebant.
103 **Hodoedocos** latro atque obsessor viarum. 20
Homeltium pillei genus.
Hyperionem alii patrem solis, alii ipsum, quod eat super terras, ita appellatum putabant.
Humanum sacrificium dicebant, quod mortui causa fiebat.
Hyperborei supra aquilonis flatum habitantes dicti, quod 25 humanae vitae modum excedant vivendo ultra centesimum annum, id est ὑπερβαίνοντες ὅρον saeculi humani.
Helvella holera minuta.
Hanula parva delubra, quasi fanula.

---

3 (quia *codd.*) 4 adfiguntur (aff-) *LEIR*: affligantur *T.* 6 (far. dic. *codd.*) 9 hostire] hostem *T.* 10 romana *MP*[1]. 12 Hostus *codd.* 13 possent *LE.* 14 Horotum *I ante corr.* forotum *R.* 15 Hosticas *L.* 16 unco *om. R.* caderatra *G*: cadera *R*[1]. 18 hordicia *E*[1]: horcidia *I*: hortidia *R*: hordicida *G*[1]. 20 Hodidocos *codd.* 21 Homelitium *G ante corr.* 22 erat *E ante corr. IR.* 23 appellabant pu. *R*[1], 27 (id est *codd.*): *om. R.* 28 (Heluella *codd.*)

Im ponebant pro eum, a nominativo is.
Ianeus, ianitor.
Iusa iura.
Iubere ponebatur pro dicere, quod valet interdum pro de-
5 cernere, ut: populus iussit.
Iunium mensem dictum putant a Iunone. Idem ipsum di-
cebant Iunonium et Iunonalem.
Iulium, quod eo mense dicitur Iulius natus.
Iurgatio, iuris actio.
74 **Iusti dies** dicebantur triginta, cum exercitus esset impera-
11 tus et vexillum in arce positum.
Iuges auspicium est, cum iunctum iumentum stercus fecit. 104
Iubar stella, quam Graeci φωςφόρον appellant vel ἕσπερον,
hoc est lucifer, quod splendor eius diffunditur in modum
15 iubae leonis.
Iugula stella Orion, quod amplior sit ceteris, quasi nux
iuglandis.
Iugum sub quo victi transiebant, hoc modo fiebat. Fixis
duabus hastis super eas ligabatur tertia; sub his victos dis-
20 cinctos transire cogebant.
Iugere milvi dicuntur, cum vocem emittunt.
Iuges eiusdem iugi pares. Unde et coniuges et seiuges.
Iubilare est rustica voce inclamare.
Iuventutis sacra pro iuvenibus sunt instituta.
25 **Iurare** flamini Diali fas non erat.
Iuvenalia fingebantur Dianae simulacra, quia ea aetas for-
tis est ad tolerandam viam. Diana enim viarum putaba-
tur dea.
Iugarius vicus dictus Romae, quia ibi fuerat ara Iunonis
30 Iugae, quam putabant matrimonia iungere.
Ilia dicta ab ina, quae pars chartae est tenuissima.
Ilicet, sine dubio.

---

3 Iussa *codd.: corr. Ital.* 6 idem] id est *R.* 8 Ilium *R*[1]. 10 imparatus *R.* 13 (φω. app. *codd.*) app. vel ἑσπ. *om. G* 14 modum *ex* mundum *M.* 17 glandis *LE.* 19 uinctos *T* 22 iugi *om. T.* 25 famini *MP.* 26 qui aetas *T.* 29 Rom. dict. *IR.* fuerant *R.*

Ianiculum dictum, quod per eum Romanus populus primitus transierit in agrum Etruscum.
Idulis ovis dicebatur, quae omnibus idibus Iovi mactabatur.
Ianual libi genus, quod Iano tantummodo delibatur.
105 **Iambi** vocabantur, qui singuli ex proscenio loquebantur, 5 tr[a]iambi, qui terni.
Igitur nunc quidem pro conpletionis significatione valet, quae est ergo. Sed apud antiquos ponebatur pro inde et postea et tum.
Irceus genus farciminis. 10
Irquitallus puer, qui primo virilitatem suam experitur.
Ioviste compositum a Iove et iuste.
Ignitabulum ignis receptaculum.
Ignia vitia vasorum fictilium.
Ipsippe ipsi, neque alii. 15
Icit percussit. 75
Insipere far in olam, iacere pultis. Unde dissipare, obsipare, ut cum rustici dicunt: obsipa pullis escam.
Irnela vasis genus in sacris.
Ibi dicitur, cum locus semel demonstratur, ibidem, cum saepius. 20
Ipsilles bratteae in virilem muliebremque speciem expressae.
Itonida Minerva a loco sic appellata.
Irpices genus rastrorum ferreorum, quod plures habet dentes ad exstirpandas herbas in agris.
106 **Irpini** appellati nomine lupi, quem irpum dicunt Samnites; 25 eum enim ducem secuti agros occupavere.

---

2 transierunt *Wirceb.* 4 (delibatur *codd.*) 6 traiambi *codd.* 8 sed] se *L.* 10 Ircens *codd.*: *corr. ex 101, 9.* 12 Iouiste *E I ex corr. R Wirceb.*: -tae *cett.*: *an* Ioueste? *Cf. Warren.* (*Harv. Stud. 11, 163).* iuste *E L I R*: -tae *cett.* 13 igni *G*[1]. receptacum *I*: receptabulum (b *expunct.*) *L.* 14 uitium *G R Wirceb.* 15 Ipsipse *T L*: Idsipse *E*: Ipsipe *R (non Wirceb.)*: Ipsipti (*vel* Ipsipsi) *Gloss.*: *fort.* Ipsipte *vel* Ipsipsi. 17 Insipare *Wirceb.* farino iam *R*: farinulam *E G Wirceb.* pulis *Wirceb.*: pullis *dett.* obstipare *codd.* (obsipare *T E*). 18 obsiba *Wirceb.* 21 Ipsulices *T*: Ipsiullices *R*: Iipsullices *Wirceb.*: Ipsilles *Buggius (Jahrb. cl. phil. 105, 99)* (*cf. codd. infra, p. 306 Th.*, *s. v.* subsilles). 25 appellatio *R.* 26 duce *M.* occupare *Wirceb.*

Ignis Vestae si quando interstinctus esset, virgines verberibus adficiebantur a pontifice, quibus mos erat tabulam felicis materiae tamdiu terebrare, quousque exceptum ignem cribro aeneo virgo in aedem ferret.

5 **Ignem** ex domo flaminia efferri non licebat, nisi divinae rei gratia.

Icadion nomen saevissimi pyratae.

Iracundia dicta, quod iram incendat.

Italia dicta, quod magnos italos, hoc est boves, habeat. Vi-
10 tuli etenim ab Italis ⟨itali⟩ sunt dicti. Italia ab Italo rege. Eadem ab Atye Lydo Atya appellata.

Indoles, incrementum, industria.

Indigetes dii, quorum nomina vulgari non licet.

Indeptare, consequi.

15 **Industrium** antiqui dicebant indostruum, quasi qui, quicquid ageret, intro strueret et studeret domi.

Indictivum funus, ad quod per praeconem evocabantur.

Indepisci, adsequi, adipisci.

Indiges indigetis facit. Hoc nomine Aeneas ab Ascanio
20 appellatus est, cum pugnans cum Mezentio nusquam apparuisset; in cuius nomine etiam templum construxit.

Inquilinus, qui eundem colit focum, vel eiusdem loci cultor. 107

76 **Incilia** fossae, quae in viis fiunt ad deducendam aquam, sive derivationes de rivo communi factae.

25 **Incitega** machinula, in qua constituebatur in convivio vini amphora, de qua subinde deferrentur vina.

Incomitiare significat tale convicium facere, pro quo ne-

---

2 efficiebantur *I.* 4 cr. aen. vi. *om. MP.* 8 di. eo qu. *R.* 9 dicta—Italia *om. R.* italios *M.* abebat *L.* 10 itali *add. Mue.* It. dicta (*delet.*) ab *M.* 11 Atte *codd.* (*ex* ate *Wirceb.*) lido *codd.* (At. app. *codd.*) 13 Indigites *β.* 15 indostrum *R*: industrium *T.* quia si qui G^2*IR* (*non Wirceb.*): quasi *T.* 16 stud.] strueret *TGR Wirceb.* 19 Indiget *L.* 20 nuquam *G ut vid.* 22 locu *G.* 23 Incilla *codd.*: *corr. Aug.* sunt *M* (*non Wirceb.*) 24 deriuatione *T.* festae *L.* 25 in qua *om. I* 26 fererentur *MP*: ferrentur *TL*: defererentur G^2 *Wirceb.* (*et fort. Paulus*): defererantur G^1: deferantur *R.* (*Inter* Incitega *et* Incom. *null. lemm. in codd.*) 27 Incomiciare *L.* conuiuium *IR.*

cesse sit in comitium, hoc est in conventum, venire. Plautus (Curc. 400): „Quaeso, ne me incomities."
Incita, incitata.
Inchoare videtur ex Graeco originem trahere, quod Hesiodus (Theog. 116) omnium rerum initium esse dixerit chaos. 5
Increpitare, arguere, conviciari.
Inconciliasti, comparasti, commendasti, vel, ut antiqui, per dolum decepisti.
Inclutus, nobilis, clarus.
Inceps, deinceps. 10
Incestus a Graeco trahitur. Nam illi facinus dicunt ἀνήκεστον.
Inconspretum, non inprobatum.
Incoctae dicebantur mulieres plus aequo calamistris usae.
Incavillatio per despectum inrisio. 15
Incalationes invocationes.
Inconditum non ordinate conpositum.
Incuria neglegentia.
Incensit, incenderit, sicut incepsit, inceperit.
Incomitem sine comite. 20
Incessere inmittere ac iactu vel verbis petere.
108 **Inclamare** conviciis et maledictis insectari.
Incicorem, inmansuetum et ferum. Pacuvius (386): „Reprime incicorem iracundiam." Interdum cicur pro sapiente ponitur, ut idem Pacuvius (387): „Consilium cicur." 25
Inpolitias censores facere dicebantur, cum equiti aes abnegabant ob equum male curatum.
Inpages dicuntur, quae a fabris in tabulis figuntur, quo firmius cohaereant, a pangendo, id est figere. Unde et poetae pangere versus dicuntur et agricolae pangere plantas. 30

---

1 fit *Wirceb.* 3 In. incitate *R.* 5 dixerunt *IR.* 9 Inclytus *EGI*: Inclitus *R.* 11 aniceston *codd.* 14 Incoacte *T*: Innocte *I.* 16 Inlationes *MP.* 19 Incessit *β.* 21 aciatum *LI*: ac iactum *R.* 23 Inacorem *R.* 25 (consilium *codd.*) 26 Inpolitias *L* (-cias *codd.*) obnegabant *L.* 28 Impales *G*, finguntur *PMI.* 30 agrialae *L.* plantas *om. PM.*

In non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro adnuendo ponitur, ut involando, inclamando, invocando.
77 **Inporcitor**, qui porcas in agro facit arando. Porca autem est inter duos sulcos terra eminens.
5 **Inpetritum**, inpetratum.
Inpercito, parcito, futurum ab imperativo.
Inprolus vel **inprolis**, qui nondum esset adscriptus in civitate.
Inpelimenta inpedimenta dicebant.
10 **Inpluvium**, quo aqua inpluit collecta de tecto. Conpluvium, quod de diversis tectis aqua pluvialis confluit in eundem locum.
Inpensam stipem, aes sacrum, quod nondum erat pensum.
Inpescere in laetam segetem pascendi gratia inmittere.
Impomenta, quasi inponimenta, quae post cenam mensis
15 inponebant.
Inportunum, in quo nullum est auxilium, velut solet portus esse navigantibus.
Imputatum nondum purgatum. Putum est enim purum. Unde putare vites dicimus, hoc est detrahere, quae inpedimento
20 sunt ad fructum.
Imbrica tempestate pluviam videtur significare.
Inparentem, non parentem, hoc est oboedientem. 109
Implorare inclamare, ad auxilium invocare.
Inpudicatus stupratus, inpudicus factus.
25 **Inpos** est, qui animi sui potens non est, qui animum suum in potestate non habet.
Inbarbescere barbatum fieri.
In procinctu factum testamentum dicitur, quod miles pugnaturus nuncupat praesentibus commilitonibus.
30 **Inbutum** est, quod cuiuspiam rei sucum perbibit. Unde infantibus an velint bibere dicentes, bu syllaba contenti sumus.
Inpenetrale, cuius ultimum penetrale intrare non licet.

---

1 abn. sem. *IR*. 2 pro *om. T*. 3 portas *L*. agros *MP*. 4 fulcos *G*. 5 Impertritum *IR*. 6 Impertio *G ante corr.*: Imperto *G ex corr.* 7 uitate *L*. 11 quo de *GI*. 16–17 (sol. por. es. *codd.*) 19 putus *β*. enim est *β*. 25 quia nimirum suum *I*. 27 barbam *G*. 29 cummilitenebris *L*. 31 inbere *L*.

Inplexum, inplicatum, quod Graeci ἐμπλεγμένον dicunt.
In mundo dicebant antiqui, cum aliquid in promptu esse volebant intellegi.
Imbrex nomen cuiusdam comici.
Inpares tibiae numero foraminum discretae. 5
Imparem numerum antiqui prosperiorem hominibus esse 78 crediderunt.
Impetix, impetigo.
Impiatus, sceleratus.
Inipite inpetum facite. 10
Inhibere iniungere, sed melius cohibere.
Inebrae aves, quae in auguriis aliquid fieri prohibent; et prorsus omnia inebra appellantur, quae tardant vel morantur agentem.
In praepositio modo significat, quod non, ut inimicus; modo 15 auctionem, ut inclamavit; modo [ubi] quo tendatur, ut incurrit; modo ubi qui sit, ut inambulat.
Inmunis vacans munere, aliquotiens pro improbo ponitur, ut apud Plautum (Trin. 2): „Inmune est facinus."
110 **Iniurum** periurum. 20
In eopte eo ipso.
Immolare est mola, id est farre molito et sale, hostiam perspersam sacrare.
Initium est principium, sed alias, quo quid incipiat, ut viae Appiae porta Capena: alias, ex quo quid constet, ut aqua, 25 terra, aer.
Inercta indivisa.
Iners ignavus, vel sine arte.

---

1 emplegmenon *codd.* (ep- *L*, -gnaenon *R*): ἐμπεπλεγμένον *Ital.* 6 esse *om. L.* 8 Impetrix *E ante corr. β.* 9 Impiat *R.* 10 (Inipite *codd.*): Inip- *an* Imp- *incert. I.* imp. fac.] inretite *Gloss.* 11 Inibere *I.* 12 Inaebrae *M*: Inaebre *IR*: Inebre *L.* 13 inaebra *M.* (appellantur *codd.*) 15 (mod. sig. *codd.*) 16 ubi quo — modo *om. LI*: ubi *seclusi*: ubi quo *MTEG ex corr.*: ubique *G ante corr.* 20 Iniurium *I ex corr.* periurium *IR.* 21 eo] in eo *dett.* 22 (*inter lemmata* In eopte *et* Inmolare *nihil intervenit in codd.*) 24 esse *IR.* 25 quid *om. L.* 26 aer terra *I.* 27 indivisa *vel* divisa *Gloss.*

Inigere pecus agere, id est minare.
Init ponitur interdum pro concubitu; interdum pro invenit, ut iniit rationem; interdum pro introit, ut Plautus (inc. frg. 29): „Init te umquam febris?"
5 **Inermat** armis spoliat.
In insula Aesculapio facta aedes fuit, quod aegroti a medicis aqua maxime sustententur. Eiusdem esse tutelae draconem, quod vigilantissimum sit animal; quae res ad tuendam valitudinem aegroti maxime apta est. Canes adhibentur eius templo,
10 quod is uberibus canis sit nutritus. Bacillum habet nodosum, quod difficultatem significat artis. Laurea coronatur, quod ea arbor plurimorum sit remediorum. Huic gallinae immolabantur.
79 **Interregnum** appellatur spatium temporis, quousque in loco regis mortui alius ordinetur.
15 **Intempestam noctem** dicimus pro incertiore tempore, quia non tam facile noctis horae quam diei possint intellegi. Tempestatem enim antiqui pro tempore posuere.
Intergerivi parietes dicuntur, qui inter confines struuntur et quasi intergeruntur.
20 **Internecio** vitae privatio, interfectio, a nece denominato vocabulo.
Inter cutem flagitatos dicebant antiqui mares, qui stuprum passi essent.
Interduatim et **interatim** dicebant antiqui, quod nunc in- 111
25 terdum et interim.
Intrahere est contumeliam intorquere.
Intercapedo tempus interceptum, cum scilicet mora est ad capiendum.
Instaurari ab instar dictum, cum aliquid ad pristinam si-
30 militudinem reficitur.
Insulae dictae proprie, quae non iunguntur communibus pa-

---

3 init *M*: it *P*. introit *MGI*: introiit (-out) *PTL*: intro *R*. 4 (umquam [un-] *codd.*) 7 sustentur *TG*. 8 res atuendam *R*. 9 aegroti] et greci *R*. 10 nedosum *G*. 12 (sit *codd.*) 15 Intempestatem *MP*. 20 Internetio *PLIR*: Internitio *M*. 27 temporis interiectum *Gloss.* 29 (dictum cum *codd.*) cum alia quod *I*. 31 quae coniunguntur *T*.

rietibus cum vicinis, circumituque publico aut privato cinguntur; a similitudine videlicet earum terrarum, quae in fluminibus ac mari eminent, suntque in salo.
Instigare incitare.
Insimulare crimen in aliquem confingere. 5
Insuasum appellabant colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio.
Insitum ab inserendo tractum, sed aliquotiens significat inpositum.
Inseque apud Ennium(Ann. 326) dic. Insexit(inc. 36) dixerit. 10
Insignis tam ad laudem, quam ad vituperationem inflecti potest.
Inseptum non septum; ponitur tamen et pro non aedificatum.
Insecta non secta; sed et aliquotiens significant secta.
Insupare inicere, unde fit dissipare.
Insons extra culpam, a quo dici morbus quoque existimatur 15 sonticus, quia perpetuo noceat.
Inscitia stultitia. **80**
Insessores latrones, quod circa vias insidientur sedentes.
Inmanis ferus, sive magnus.
112 Imago ab imitatione dicta. 20
Ingluvies a gula dicta. Hinc et ingluviosus et glutto, gulo, gumia, guttur, †guttu†, gutturosus et gurgulio.
Inmusulus avis genus, quam alii regulum, alii ossifragam dicunt.
Infindere intercipere, interponere. 25
Inferiae sacrificia, quae dis Manibus inferebant.
Infectores, qui alienum colorem in lanam coiciunt. Offectores, qui proprio colori novum officiunt.

---

1 circumitu qui α: circumita qui β: *corr. recc.* 2 quem fl. *R.* 5 Insimulae *L.* 6 Insursum *codd.: corr. Aug.* 8 inferendo *G.* 10 direxerit *MG.* 13 et *om.* G[1]. (significant *codd.*): -cat *T.* 15 estimatur *T.* 17 Insictia *G*: Insitia *R.* 19 feriis siue magnis *G*[1]. 21 Inluuies *codd.* (Ingl- *IR*). incluuiosus *T*: gluuiosus *M.* et *om. IR.* gluto *PMG.* 22 gutu *R*: gutta *Aug.* guturiosus *R.* 23 Inmussulus *T.* quam *EP*: cum (quum) *cett. (teste Thewr.)* ossifracam *codd.* (-gam *E*). 27 qualienum *G*[1]: qualigenum *R.* 28 coloronoouum *G.* efficiunt *codd.: corr. Ital.*

Infrequens appellatur miles, qui abest afuitve a signis.
Involvus vermiculi genus, qui se involvit pampino.
Infit incipit. Sed diversae significationis est ab eo, quod est fit. Nam infit agentis est, fit patientis.
5 **Infiteri** non fateri.
Infitiari creditum fraudare.
Infulae sunt filamenta lanea, quibus sacerdotes et hostiae 113 templaque velantur.
Inferium vinum id, quod in sacrificando infra labrum pa-
10 terae ponebatur.
Inlicium vocare antiqui dicebant ad contionem vocare.
Inlices canales, in quos aqua confluit in viis lapide stratis, ab inliciendo dicti.
Inlecebrae item ab inliciendo dictae.
15 **Inlex** producta sequenti syllaba significat, qui legi non paret. Inlex correpta sequenti syllaba significat inductor, ab inliciendo. Plautus (Asin. 221): „Esca est meretrix, pectus inlex."
Inlitterata pax est, quae litteris conprehensa non est.
Inlaqueatum alii pro vincto utuntur, alii pro soluto.
20 **In conventione** in contione.
Iustum vadem idoneum sponsorem.
Infra classem significantur, qui minore summa, quam centum et viginti milium aeris, censi sunt.
Intercutitus vehementer cutitus, hoc est valde stupratus.
25 **Inlicitator** emptor.
81 **Infibulati** sacrificabant flamines propter usum aeris antiquissimum aereis fibulis.

---

1 afuit uerumque *(per compend.)* a *LI.* 2 Inuoluolus *Plautus.* pampinio *MP.* 4 (fit patientis *codd.*) 6 Inficiari *R.* 7 lanae a quibus *IR.* 9 Inferum *β.* (lab. pat. *codd.*) 11 Inlitium *ER*: Inlicum *I.* 12 Inlicies (-ti-) *codd.* (-ces *LE*). 13 eliciendo *codd.*: *corr. Mercklin.* 14 *om. P.* eliciendo *MLE* (ill- *T*). 15 syll. seq. *MP.* significatur *codd.* (-at *I*). qui — significat *om. R.* 16 significat *om. L.* 17 pectus] lectus *Plautus.* 18 quae in l. *T* 19 iuncto *G.* 20 In conuentionem *M.* 23 viginti] XXX *L*: vig. quinque *Mue.* militum *codd.* (*pro* millium?) 24 (hoc est *codd.*) 26—27 *om. P.* sacrificabatur *M.* 27 aeres *M*: aeris *TE.*

Inmusulus ales ex genere aquilarum est, sed minor virium, quam aquilae; quae volucris raro et non fere praeterquam vere apparet, quia aestum algoremque metuit. Appellatur autem ita, quod subito et inexpectata se inmittat.
Inarculum virgula erat ex malo Punico incurvata, quam 5 regina sacrificans in capite gestabat.
Iniuges boves, qui sub iugo non fuerint.
Insanum pro valde magnum usus est Plautus.
114 **Ircei** genus farciminis in sacrificiis.
Incalativae vocativae. 10
Indigitanto inprecanto.
Inlicivum dicitur, cum populus ad contionem elicitur, id est evocatur. Unde et colliciae tegulae, per quas aqua in vas defluere potest.
Indigitamenta incantamenta, vel indicia. 15
Insignes appellantur boves, qui in femine et in pede album habent, quasi insigniti.
Internecivum testamentum est, propter quod dominus eius necatus est.
Increpita[n]to ferito. 20
Increpitare clamare, maledicere.
Inbelliam belli inscientiam.
Iecunanum victimarium.
Inori [m]inores.
Incalanto invocanto. 25
Ingens dicitur augendi consuetudine, ut inclamare, invocare. Quia enim gens populi est magnitudo, ingentem per conpositionem dicimus, quod significat valde magnum.

---

1 Inmussulus *codd.* (-s- *LG ante corr.*) 5 incurua *T*: incuruato *L*. 7 fuerunt *G*. 8 magnum ualde *MP*. 10 Incalatiue *G ex corr.* (-uae *ante corr.*) *IR*. uocatiue *β*. 11 Indiganto *L*. 12 Inlicibum *codd.*: Inlicium *Ital.* *(ex 100,11 supra).* 13 uocatur *T*: *om.* (*cum* unde et col-) *M (non P)*. collitiae *codd.* (-ciae *L*). 14 uias *R*. 15 incatamenta *L*. 16 appellatur *L*. 18 Internecibum (-nae-) *α*: Internecidum *β*. 20 Increpitanto *codd.* 22 Inbellum (Imb-) *β*: Imbellium *G*[2]. inscientia *β*. 23 uictimarium *TEGI*: uictimarum *MLR*. 24 minores *codd.*: *corr.* *Scal.* 25 Incolanto *R*. inuolanto *codd.*: *corr.* *Ital.* 26 augenti *R*. inclare *R*.

In pelle lanata nova nupta consedere solet, vel propter morem vetustum, quia antiquitus pellibus homines erant induti, vel quod testetur lanificii officium se praestaturam viro.

82 **Lucetium** Iovem appellabant, quod eum lucis esse causam
5 credebant.
Lemnisci, id est fasciolae coloriae, dependentes ex coronis, 115
propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum.
Lectus dictus vel a collectis foliis ad cubitandum, vel quod
10 fatigatos ad se alliciat, vel a Graeco λέκτρον.
Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iovem, haec verba dicentes: „Si sciens fallo, tum me Dispiter salva urbe arceque bonis eiciat, ut ego hunc lapidem."
Lepista genus vasis aquarii.
15 **Legio** Samnitum linteata appellata est, quod Samnites intrantes singuli ad aram velis linteis circumdatam non cessuros se Romano militi iuraverant.
Lenones ab alliciendo adulescentulos appellati.
Letum ab oblivione, quam Graeci λήθην vocant, dictum.
20 **Lemonia tribus** a pago Lemonio appellata, qui est a porta Capena via Latina.
Levir est uxori meae frater meus.
Leria ornamenta tunicarum aurea.
Lesbium genus vasis caelati a Lesbis inventum.
25 **Legimus** aut scriptum, aut oleam glandemve et alia quaedam; et addita praepositione dicimus colligimus, deligimus.
Lectosia insula dicta a consobrina Aeneae ibidem sepulta.

---

1 Impelle *L.* no. nata nu. *L.* (consedere *codd.*) cons. sol. *om. R.* 2 ustum *L.* (pe. ho. *codd.*) 3 praestatura *L.* 4 Lucetiuum *L I*: Luctetium *R.* 9 colectis *G ante corr.* 11 scilicet *L.* 12 di. sisicens *I.* 13 bouis *G.* (ut *codd.*) 16 circumdati *R*[2] 17 iuraverunt *β.* 18 Len. a ⟨leniendo, id est lenibus verbis⟩ all. *Merck.* 19 Loetum (-ae-) *codd.* (Letum *E*). lintin *β.* 20 lemomo *G R.* (app. qui *codd.*) 22 Laevir *Nonius 557, 6 ut vid.* 23 Leua *codd.* (-uia *E*): *corr. Scal.* 25 oleam] deam *L I.* grandemue *I*: glandem *L.* 26 coll.] diligimus *R.* 27 Lectos *β*: Leucosia *Aug.* sep. ib. *I R.*

Lictores dicuntur, quod fasces virgarum ligatos ferunt. Hi parentes magistratibus delinquentibus plagas ingerunt.
Liber repertor vini ideo sic appellatur, quod vino nimio usi omnia libere loquantur.
116 **Limis** obliquus, id est transversus; unde et limina. 5
Limites in agris nunc termini, nunc viae transversae.
Limitatus ager est in centurias dimensus.
Librile scapus librae.
Librilia appellabantur instrumenta bellica, saxa scilicet ad brachii crassitudinem in modum flagellorum loris revincta. 10
Liberalia Liberi festa, quae apud Graecos dicuntur *Διονύσια*. 83
Naevius (com. 113): „Libera lingua loquimur ludis Liberalibus."
Limaces cocleae a limo appellatae.
Litatum alii solutum, deditum deo, quasi luitatum. Alii ex 15
Graeco a precibus, quas illi λιτάς dicunt.
Lixae, qui exercitum secuntur quaestus gratia, dicti quod extra ordinem sint militiae, eisque liceat, quod libuerit. Alii eos a Licha appellatos dicunt, quod et ille Herculem sit secutus; quidam a ligurriendo quaestum. 20
Lingula per deminutionem linguae dicta; alias a similitudine exertae, ut in calceis; alias insertae, id est intra dentes coercitae, ut in tibiis.
Libella deminutivum est a libra.
Lacit decipiendo inducit. Lax etenim fraus est. 25
Lituus appellatus, quod litis sit testis. Est enim genus bucinae incurvae, quo qui cecinerit, dicitur liticen. Ennius (Ann. 530): „Inde loci lituus sonitus effudit acutos."
Litis cecidisse dicitur, qui eius rei, de qua agebat, causam amisit.

---

1 faces *L.* 3 uinu deo *L.* 8 Librilae *codd.* (-le *PME*). 9 Librilla *codd.* (-illia *R*): *corr. Scal.* (appellabantur *codd.*): -buntur *GR.* 10 grassitudinem *MPβ*: grossitudinem *α*, *fort. recte.* 12 loquemur *edd.* 14 codeae *β* (cocl- *G*[2]) 16 quasi *MP.* 20 quaestum] dictum *T.* 21 Lingua *M.* 21–22 (sim. exertae *codd.*) 22 inter certe *R.* intrahentes *T.* 23 ut in *om. I.* 25 Lacet *R.* 26 liti *MP.* 27 laticen *GI.* 28 lo. illius (*delet.*) li. *I.* effundit *I.*

Lixabundus iter libere ac prolixe faciens.
Licitati in mercando sive pugnando contendentes.
Liquitur labitur, fluit.
Lingulaca genus piscis, vel mulier argutatrix. 117
5 **Lance et licio** dicebatur apud antiquos, quia qui furtum ibat quaerere in domo aliena licio cinctus intrabat, lancemque ante oculos tenebat propter matrum familiae aut virginum praesentiam.
Lautitia epularum magnificentia. Alii a lavatione dictam
10 putant, quia apud antiquos hae elegantiae, quae nunc sunt, non erant, et raro aliquis lavabat.
Laeva sinistra, quam Graeci σκαιάν. Unde tractum cognomen Scaevola. A laeva laetrum sinistrum et laetrosum sinistrosum.
Lacuna, id est aquae collectio, a lacu derivatur, quam alii
15 lamam, alii lustram dicunt.
Lacit inducit in fraudem. Inde est allicere et lacessere; inde lactat, illectat, oblectat, delectat.
84 **Laena** vestimenti genus habitu duplicis. Quidam appellatam existimant Tusce, quidam Graece, quam χλανίδα dicunt.
20 **Lautumias** ex Graeco et maxime a Syracusanis, qui λατομίας et appellant et habent ad instar carceris: ex quibus locis excisi sunt lapides ad extruendam urbem.
Laureati milites sequebantur currum triumphantis, ut quasi purgati a caede humana intrarent Urbem. Itaque eandem
25 laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore viret, ut similiter respublica floreat.
Laverniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deae

---

1 item *T.* ac] a *R*[1]. 2 Lilicitati *MP.* contendentes *om. R.* 3 libitur *M.* 4 auguratrix *codd.*: *corr. Fruterius verisim. 1, 11, Canterus nov. lect. 4, 28.* 7 ponebat *L.* 9 Lautia *E*[1]*β.* lauitione *β.* 12 Leua *codd.* 13 a leua *codd.* (auolaeua *R*). letrum *codd.* letrosum *codd.* sinistrorsum *T*: -orum *M.* 14 aqua *G.* 15 (lustram *codd.*): lutram *T.* 16 (ind. in frau. *codd.*) 17 lactat] lectat *L.* (obl. del. *codd.*) 18 Lena *codd.* 19 chlanidea (cl-) *GL*: clanea *R*; chlamida *E.* dicuntur *I ante corr.* 20 siracusamus *L.* 22 locis *om. R.* instruendam *L.* 25 solutum *L.* 26 succisum sit *I.* 27 (floreat *codd.*) 28 tuela *M.*

Lavernae essent, in cuius luco obscuro abditoque solitos furta praedamque inter se luere. Hinc et Lavernalis porta vocata est.

Lacerare dividere, comminuere est; ex quo dictus est lanius, 118 qui disci<n>dendo lacerat pecora; lacinia, quod pars vesti- 5 menti est; lacerna, quod minus capitio est; lacer, quod auribus curtatis est, et lacerum, quodcumque est in corpore inminutum.

Laudare apud antiquos ponebatur pro nominare.

Lauticia farina appellabatur ex tritico aqua consperso. 10

Lautulae locus extra Urbem, quo loco, quia aqua fluebat, lavandi usum exercebant.

Lactaria columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes lacte alendos deferebant.

Laccobrigae nomen conpositum a lacu et Arcobriga Hispa- 15 niae oppido.

Lancea a Graeco dicta, quam illi λόγχην vocant.

Lanoculus, qui lana tegit oculi vitium.

Lamberat scindit ac laniat.

Laverum vestimenti genus ex lana sucida confectum. 20

Lapit dolore afficit.

Lapidicinae ubi exciduntur lapides.

Latex a lapsu, profluens aqua dicitur. Utimur tamen hoc vocabulo et in vino.

Latine loqui a Latio dictum est: quae locutio adeo est versa, 25 ut vix ulla eius pars maneat in notitia.

Latrones antiqui eos dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ 85 τῆς λατρείας. At nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur, vel quod latenter insidiantur.

---

1 loco *LIR*. solitas *L*. 2 Lauernaris *L ante corr.* 5 discidendo *codd.*: -ced- *PM*: *corr. ex 64, 21.* 6 lacerno *T*. captio *MPLR*. (est *codd.*) 7 conminutum *RI ante corr.* 9 (ap. ant. pon. *codd.*) 10 Lautitia *MPLIR*: Laucitia *T*. 15 Lactobrigae *Gloss.*: Laco- *dett.* orcobriga *TLE*. 17 quod *R*. 20 Lanerum *dett.* 22 apicidinae (*null. nov. lemm.*) *β*. (-tid- *R*). 23 (a *hab. codd.*) utimur *post* uoc. *IR*. 26 (eius pars *codd.*) notitiam *β*. 27 (ant. eos *codd.*) eos *om. T*. 28 τῆς] tris *LGR*.

Larentalia coniugis Faustuli, nutricis Remi et Romuli, La- 119
rentiae festa.
Locupletes locorum multorum domini.
Locatum positum.
5 **Larvati** furiosi et mente moti, quasi larvis exterriti.
Lotos arboris genus, ex cuius materia frequenter tibiae fiebant, cuius bacis quondam pasti Lotophagi sunt dicti.
Lucaris pecunia, quae in luco erat data.
Lucaria festa in luco colebant Romani, qui permagnus inter
10 viam Salariam et Tiberim fuit, pro eo quod victi a Gallis fugientes e proelio ibi se occultaverint.
Lucar appellatur aes, quod ex lucis captatur.
Lucereses et **Luceres**, quae pars tertia populi Romani est distributa a Tatio et Romulo, appellati sunt a Lucero, Ardeae
15 rege, qui auxilio fuit Romulo adversus Tatium bellanti.
Lucani appellati dicuntur, quod eorum regio sita est ad partem stellae luciferae, vel quod loca cretosa sint, id est multae lucis, vel a Lucilio duce, vel quod primitus in luco consederint.
Lucem facere dicuntur Saturno sacrificantes, id est capita
20 detegere.
Lucius praenomen est eius, qui primum fuit, quia oriente luce natus est.
Lycii Apollinis oraculum in Lycia maximae claritatis fuit, ob luporum interfectionem. *Λύκος* enim lupus est.
25 **Luxa** membra e suis locis mota et soluta, a quo luxuriosus in re familiari solutus.
Lucuntem genus operis pistorii.
Lucretilis mons in Sabinis.

---

1 Larentaria *T*: Laurentalia *I*. laurentiae *G*[1]. 5 *vel* Laruati. foriosi *G*. larui *R*. 6 materiae (-ie) *LTE*. 7 locofagi *M*: -gis *P*. 8 loco *G*[1]. 9 loco *MG*[1]. 10 salaria mectiberim *L*. 13 Luc. educeresque pa. *L*. 14 distributa *om*. *LE*. lucelo *R*. ordeae *I*. 15 qui] aqui *L*. bellunti *G*: belluntem *I*. 16 Lucatii *β*. 17 sunt *L*. 18 Lucio *Dac*. loco *MPTR*. (consederint *codd*.) 19 d. qui Sat. *TL*. satur *G*[1]. 21 est *om*. *R*. ei *I*. 23 Lacii *G*[1]. litia *LR*. 25 a *om*. *L*. 27 Lucentem *TLE* pastorii *T*. 28 Lucretillis *L*. *glossam om*. *R*.

120 **Lucomones** quidam homines ob insaniam dicti quod loca, ad quae venissent, infesta facerent.

Lucomedi a duce suo Lucomo dicti, qui postea Lucereses sunt appellati.

Luculentus a luce appellatus. 86

Lues est diluens usque ad nihil, tractum a Graeco *λύειν*. 6 Hinc dictum lutum terra humore soluta, et lustratio, qua quid solvitur ac liberatur. Hinc et *λύτρα ἀπὸ τῆς λύσεως*, id est solutione auri. *Λίτρα* enim libra est.

Luctus et **lugere** a Graeco trahuntur *λυπεῖν* vel *ἀλύσσειν*. 10

Longitrosus sic dicitur, sicut dextrosus, sinistrosus.

Lustra significat lacunas lutosas, quae sunt in silvis aprorum cubilia. Qua similitudine hi, qui in locis abditis et sordidis ventri et desidiae operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. Et cum eiusdem vocabuli prima syllaba producitur, signi- 15 ficat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem.

Lymphae dictae sunt a nymphis. Vulgo autem memoriae proditum est, quicumque speciem quandam e fonte, id est effigiem nymphae, viderint, furendi non fecisse finem; quos Graeci *νυμφολήπτους* vocant. Latini lymphaticos appellant. 20

Luxantur a luxu dictum, id est luxuriantur.

Luma genus herbae vel potius spinae.

Lumbago vitium et debilitas lumborum.

Luscitio vitium oculorum, quod clarius vesperi, quam meridie cernit. 25

Lura, os cullei, vel etiam utris; unde lurcones capacis gulae homines et honorum suorum consumptores.

Lustrici dies infantium appellantur, puellarum octavus, pu-

---

1 Luconiones *R.* ab *R.* 2 atque ve. *R*[1]*L*: ad praeuenissent *M.* facere *ML.* 3 lucumo *T.* luceres *I.* 4 (sunt app. *codd.*) 5 Luculentis *T.* 6 Luesendiluens *G ante corr.* 7 lustracia *G.* quia *L.* 8 so. adiberatur *M*: aut li. *P.* litra *codd.* (ly- *LE*) 9 lytra *MLEI.* 10 lypiu vel lysiu (li-) *codd.* (uellisue *M*: vel lisui *P*): *corr. Mue.* 11 Longitrorsus *T ante corr. I.* 12 (significat *codd.*) lucanas *R.* apro et cu. *L.* 13 a qua *dett.* 14 uitam *om. T.* 15 eisdem *MP.* 18 quondam *I.* 19 effigie *M*: -iae *P.* furendo *G ante corr.* 20 nympholectus *G*: -tos *I*: -tas *R.* 21 id *om. G*[1]. 22 Luna *E.* 24 Lustitio *Lβ.*

erorum nonus, quia his lustrantur atque eis nomina inponuntur.

Luridi supra modum pallidi.

Lyrnesiades ab oppido Phrygiae Lyrneso dicti.

5 **Loebesum** et **loebertatem** antiqui dicebant liberum et libertatem. Ita Graeci λοιβήν et λείβειν. 121

Lycophos Graeci dicunt, quod nos primum tempus lucis. Dictum autem lycophos, quasi λευκὸν φῶς, id est lumen candidum.

Libertatis templum in Aventino fuerat constructum.

10 **Lingua** non solum pars corporis dicitur, sed etiam differen-
87 tia sermonum. Promuntorii quoque genus non excellentis, sed molliter in planum devexi.

Libycus campus in agro Argeo appellatus, quod in eo primum fruges ex Libya allatae sunt. Quam ob causam etiam
15 Ceres ab Argeis Libyssa vocata est.

Lepareses Liparitani cives, id est Liparenses.

Labes macula in vestimento dicitur, et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos.

Latrare Ennius (Ann. 584) pro poscere posuit.

20 **Latitaverunt** Cato posuit pro saepe tulerunt.

Liberales dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuae formae homines.

Liberata ponebant pro effata, hoc est locuta.

Lacus Lucrinus in vectigalibus publicis primus locatur eru-
25 endus ominis boni gratia, ut in dilectu censuve primi nominantur Valerius, Salvius, Statorius.

Laneae effigies Conpitalibus noctu dabantur in conpita, quod lares, quorum is erat dies festus, animae putabantur esse hominum redactae in numerum deorum.

---

1 inlustrantur *IR*. inl. his *I*. 4 Lirn. *IR*. lirn. *LTR*. dictae *Dac.*: dictus (?) *Mue*. 5 Loebosum *T*. lebertatem *M*: lib- *P*. 6 loibin et elibin *codd.* (et bel- *L*). 7 Lycophes (Lic-) *codd.*: *corr. Ital.* 8 lycophes (lic-) *codd.* leocomphos *β*. 9 cumfructum *L*. 12 deuxi *M*. 14 fuges *R*. sint *T*. 15 argis *E*. 16 Leppareses *codd.* lyparitani (li-) *codd.* lypparenses *codd.* 19 Lacrare *M*. 20 saese *L*. 23 effeta *L*: effecta *R*. 24 fruendus *Brisson. de verb. sign.* p. 509: emendus *Ianus a Costa inst.* 3, 24. 25 hominis *MTG ex corr. IR*. 27 nocte *β*.

122 **Magnos ludos** Romanos ludos appellabant, quos in honorem Iovis, quem principem deorum putabant, faciebant.
Meltom meliorem dicebant.
Matrem Matutam antiqui ob bonitatem appellabant, et maturum idoneum usui, et mane principium diei, et inferi di 5 Manes, ut subpliciter appellati bono essent, et in carmine Saliari Cerus manus intellegitur creator bonus.
Minutum et **minuere** ex Graeco μειοῦν dictum videri potest.
Minores et **maiores** inter cognomina feminarum poni solebant.
Minam Aelius vocitatam ait mammam alteram lacte defi- 10 cientem, quasi minorem factam.
Minurritiones appellantur avium minorum cantus.
Minyae dicti Argonautae, quod plerique eorum ex filiis Minuae fuerant orti. 88
Minucia porta Romae est dicta ab ara Minuci, quem deum 15 putabant.
Minorem Delum Puteolos esse dixerunt, quod Delos aliquando maximum emporium fuerit totius orbis terrarum; cui successit postea Puteolanum, quod municipium Graecum antea Δικαιαρχία vocitatum est. Unde Lucilius (123): „Inde 20 Dicearchitum populos, Delumque minorem."
Militem Aelius a mollitia κατὰ ἀντίφρασιν dictum putat, eo, quod nihil molle, sed potius asperum quid gerat; sic ludum dicimus, in quo minime luditur.
Minerrimus pro minimo dixerunt. 25
Miniscitur pro reminiscitur antiquitus dicebatur.
123 **Minerva** dicta, quod bene moneat. Hanc enim pagani pro sapientia ponebant; Cornificius vero, quod fingatur pingaturque minitans armis, eandem dictam putat.

---

3 Melton *LIR*: Meliosem *Gloss.* (*cf. Class. Rev. 5,10*) 4 maturam *MPLI ante corr.* 6 boni(?) *Reitz.* 7 sala *R*: salari *G*. 8 μειοῦν] miun *codd.* 10 elius *MPG*. 12 Minurrationes *G*: Minurruciones *R*. 13 Minyae (-ye) *α*: Miniae (-ie) *β*. (minuae (-e) *codd.*) 15 Minutia *codd.* (-cia *E*) remae *T*. minuti *β*. 20 dikiarchia *codd.* lucius *β*. 21 diciarchicum *codd.* (-arth- *L*): Dicarchitum *Statius*. 22 melius *IR*. 23 quod ge. *I*. 24 nomine *G*. 26 reminiscatur *I*. 28 pingatur *om. MPLI*. 29 putant *IR*[1].

Minime gentium dicebant pro eo, quod est omnium gentium iudicio minime esse faciendum.
Milvina genus tibiae acutissimi soni.
Miracula, quae nunc digna admiratione dicimus, antiqui in
5 rebus turpibus utebantur.
Mirior dicebant conparativum a miro. Titinnius (161): „Mirior", inquit, „tibi videor".
Miscelliones appellantur, qui non certae sunt sententiae, sed variorum mixtorumque iudiciorum sunt.
10 **Misenum** promuntorium a Miseno tubicine Aeneae ibi sepulto est appellatum.
Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: miseretur is, qui miserum sublevat. Miseret me eadem forma dicitur, qua piget, paenitet, taedet.
15 **Miracidion** primae adulescentiae.
Metus feminine dicebant. Ennius (trag. 387): „Vivam an moriar, nulla in me est metus."
Metari castra dicuntur, quod metis deriguntur.
Meddix apud Oscos nomen magistratus est. Ennius (Ann. 298):
20 „Summus ibi capitur meddix, occiditur alter."
Meditrinalia dicta hac de causa. Mos erat Latinis populis, quo die quis [primum] gustaret mustum, dicere ominis gra-
89 tia: „Vetus novum vinum bibo, veteri novo morbo medeor." A quibus verbis etiam Meditrinae deae nomen conceptum,
25 eiusque sacra Meditrinalia dicta sunt.
Medioximum mediocre.
Medullitus, ex intimis medullis.
Meditullium dicitur non medium terrae, sed procul a mari, quasi meditellium, ab eo quod est tellus.

---

2 iudicium (-iti-) *MP*. 3 acutissime *E*[1]. sino *M*. 4 in *om. I*. 6 tintinnius (-inius) *β*. 7 ti. in. *T*. (inquit (-id) *codd.*) 9 sunt *om. β*. 10 tubicene (-nae) *α 1*. aneae *M*. 13 (*a* Miseret *null. nov. lemm. in codd.*) 14 piet *R*. 15 Mirachiton *codd.* (-chit- *vel* -chyt- *ex* -chut- *G*): *corr. Aug.* 16 femine *R*. 17 meto *R*. 18 diriguntur *IR*. 22 primum *om. TLE*. omis (*vel* omenis *vel* omnis) *L*: hominis *MTP*: omnis *GR*: omni *I*. 23 uentus *M ante corr.* mo. mordeor *L*. 24 conceptum *MPTβ*: coeptum (ce-) *T marg LE*. 27 int. medulilis *G*. 29 metellium *R*.

Medibile medicabile.
Mediterream melius, quam mediterraneam Sisenna (inc. 3) dici putat.
Merendam antiqui dicebant pro prandio, quod scilicet medio die caperetur. 5
124 **Mergae** furculae quibus acervi frugum fiunt, dictae a volucribus mergis, quia, ut illi se in aquam mergunt, dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges demergunt, ut elevare possint manipulos.
Mercurius a mercibus est dictus. Hunc etenim negotiorum 10 omnium aestimabant esse deum.
Merum antiqui dicebant solum; unde et avis merula nomen accepit, quod solivaga est et solitaria pascitur; at nunc merum purum appellamus.
Mercedonios dixerunt a mercedem solvendo. 15
Medialem appellabant hostiam atram, quam meridie immolabant.
Merceditnum mercennarium, quod mercede se tueatur.
Mertat pro mersat dicebant.
Melicae gallinae, quod in Media id genus avium corporis 20 amplissimi fiat. L littera pro D substituta.
Melos insula dicta est a Melo, qui ex Phoenice ad eandem fuerat profectus.
Melo nomine alio Nilus vocatur.
Melia[s] hasta a ligno mali dicta. 25
Meliboea purpura, a nomine insulae, in qua tinguitur, est vocata.
Melancoryphi genus avium, quae Latine vocantur atricapillae, eo, quod summa earum capita nigra sint.
Memorare significat nunc dicere, nunc memoriae mandare. 30

---

2 sisinna *codd.* 5 caperentur *M.* 6 ferculae *T.* 7 illi in *ex* illis in *R.* 12 merla *MPL.* 13 est *om. LTE.* at] ut *Mβ*: et *P.* 15 Mercedonius *GR.* mercede *codd.* (-dem *G*). soluenda *E* (?). 16 Mediale *ut vid. L*: Medidialem *Goth.* 18 Merceditium *R.* tueantur *MPTL*: intueatur *IR.* 19 pro mercat *β.* 20 id] ad *G*[1]. 22 phonicae *LG.* 24 nilius *MP.* 25 Melias *codd.* (*ex* -lia *G ut vid.*) ligna *R.* 26 tinguuntur *R.* 28 Melancoriphi *codd.* (-rinphi *T*). 30 significate *L.*

90 **Mensari** nummulari.
Mendicum velum, quod in prora ponitur.
Mentum dicebant, quod nos commentum.
Memoriosus memoriosior et **memoriosius** et **memoriosis-**
5 **sime** facit.
Mensa frugibusque iurato significat per mensam et fruges.
Megalesia ludos Matris Magnae appellabant. 125
Mesancylum teli missilis genus.
Meatus a meando dictus.
10 **Mecastor** et **mehercules** iusiurandum erat, quasi diceretur, ita me Castor, ita me Hercules, ut subaudiatur iuvet.
Messapia Apulia, a Messapo rege appellata.
Mactus magis auctus.
Macellum dictum a Macello quodam, qui exercebat in Urbe
15 latrocinium; quo damnato censores Aemilius et Fulvius statuerunt, ut in domo eius obsonia venderentur.
Macilenti macie tenuati.
Murricidum ignavum, stultum. Plautus (Epid. 333): „Murricide homo", ignave, iners.
20 ⟨M.⟩ **Manlium** patriciae familiae neminem vocari licuit, post eum Manlium, qui Gallos a Capitolio depulit, quod is regnum occupare conatus necatusque est.
Marculus deminutivum a marco.
Mane a dis Manibus dixerunt. Nam mana bona dicitur, unde
25 et Mater Matuta et poma matura.
Matronas appellabant eas fere, quibus stolas habendi ius erat.
Materfamiliae non ante dicebatur, quam vir eius paterfamiliae dictus esset; nec possunt hoc nomine plures in una familia praeter unam appellari. Sed nec vidua hoc nomine,
30 nec, quae sine filiis est, vocari potest.

---

4 et *(prius) om. G.* 8 Mesancilum *α.* missile *MP.* gemus *M.* 10 iusiurandum — Hercules *om. T.* 12 Messappia *ut vid. G ante corr.*: Mesapia *R.* apulio *T.* mesapo *TR* 14 a Mac. dic. *R.* 18 Murricidu *L*: Murricidium *I.* 20 M. *add. Mue.* patricia *GR* 22 conatur *IR.* 23 *vel* Marco. 24 Mene *I.* nam] mam *R.* 26 Matrones *L* 27 Materfamiae *M.* dicebantur *L.* 30 (vocari *codd.*)

Matula vas urinae.

Matralia Matris Matutae festa.

126 **Mattici** cognominantur homines magnarum malarum atque oribus late patentibus.

Matrimes ac **patrimes** dicuntur, quibus matres et patres 5 adhuc vivunt.

Matellio deminutivum a matula. 91

Magmentum magis augmentatum.

Madulsa ebrius, a Graeco μαδᾷν deductum, vel quia madidus satis a vino. 10

Magisterare moderari. Unde magistri non solum doctores artium, sed etiam pagorum, societatum, vicorum, collegiorum, equitum dicuntur, quia omnes hi magis ceteris possunt; unde et magistratus, qui per imperia potentiores sunt quam privati; quae vox duabus significationibus notatur. Nam aut 15 ipsam personam demonstrat, ut cum dicimus: magistratus iussit, aut honorem, ut cum dicitur: Titio magistratus datus est.

Maximus pontifex dicitur, quod maximus rerum, quae ad sacra et religiones pertinent, iudex sit vindexque contuma- 20 ciae privatorum magistratuumque.

Magis a Graeco μᾶλλον venit.

Maximam hostiam ovilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore.

Magnum socerum appellat vir uxoris suae avum. Magnam 25 socrum vir uxoris suae aviam.

Maximi annales appellabantur, non magnitudine, sed quod eos pontifex maximus confecisset.

Maximus curio, cuius auctoritate curiae, omnesque curiones reguntur. 30

---

1 Matura *R.* **3** (mag. mal. *codd.*) alarum *E.* **8** Magnentum *T*: Magmentatum *Mue.* maius augmentum *Scal.* **9** madende ductum *I.* **12** paganorum *M.* **14** per *om. I.* **16** (ips. pers. *codd.*) **17** ut] at *M.* (dicitur titio *codd.*) **20** legiones *M.* **23** ouili *IR.* **24** corporis *om. G.* **25** appellabat *R.* vir *om. M.* uxori *T.* **25–26** (*a* Magnam socrum *null. nov. lemm. in codd.*) **26** (*post* aviam *nihil hab. codd.*)

92 129

⟨*Manare*⟩ . . . .

⟨*Manalem fontem*⟩ . . . .

⟨*Manalem lapidem*⟩ . . . .

. . . .

5 **Manubiae** Iovis tres creduntur esse, quarum unae sint minimae, quae moneant placataeque sint. Alterae quae maiores sint, ac veniant cum fragore, discutiantque aut divellant, quae a Iove sint, et consilio deorum mitti existimentur. Tertiae 10 his ampliores, quae cum igne veniant; et quamquam nullum sine igne fulgur sit, hae propriam differentiam habeant quod aut adurant, aut fuligine deforment, aut accendant; quae statum mutent deorum consilio superiorum.

15 **Manias** Aelius Stilo dicit ficta quaedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii maniolas appellent. Manias autem, quas nutrices minitentur parvulis pueris, esse larvas, id est manes deos deasque, 20 quod aut ab inferis ad superos emanant, aut Mania est eorum avia materve. Sunt enim utriusque opinionis auctores.

94 ⟨*Manceps*⟩. . . . .

⟨*Manduci*⟩ . . . .

Ⓕ 1—8 *su. Ep.* 5 Manibiae *X* (non *Y*) dicuntur *Ald.* (*non ed. princ.*) unae] uanae *X*. 6 sunt *ed. princ.* minime *W*. moueant *X*. placidaeque *Ald.* (*non ed. princ.*) 7 sunt *codd.*: *correxi* 8 diuellunt *Y*. sunt *Y*. 9 et consilio *W*, *ed. princ.*: consilioque *X*. deorum ⟨consentium⟩ *vel* ⟨duodecim⟩ *Mue.* existimantur *Y*. 12 quod *codd.*, *ed. princ.*: quae *Ald.* 13 accedant *W*. 14 superorum *W ex corr.* 15 Helius *X*. dicit

128 **Manare** dicitur, cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas suas partes erumpit, quod ex Graeco trahitur, quia illi non satis solidum μανόν dicunt. 93

Manalem fontem dici pro eo, quod aqua ex eo semper manet. 5

Manalem lapidem putabant esse ostium Orci, per quod animae inferorum ad superos manarent, qui dicuntur manes. Manalem vocabant lapidem etiam petram quandam, quae erat extra portam Capenam iuxta aedem Martis, quam cum propter nimiam siccitatem in Urbem pertraherent, insequebatur pluvia statim, eumque, quod aquas manaret, manalem lapidem dicere. 10

Manias dicunt ficta quaedam ex farina in hominum figuras, quia turpes fiant, quas alii maniolas vocant: Manias autem, quas nutrices minitantur parvolis pueris, esse larvas, id est manes, quos deos deasque putabant, quosque ab inferis ad superos emanare credebant. Sunt, qui Maniam larvarum matrem aviamve putant. 15

Manceps dictus, quod manu capiatur. 95

Manduci effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosasque ire solebat magnis malis ac late dehiscens et ingentem sonitum dentibus faciens, de qua Plautus ait (Rud. 535): «Quid si ad ludos me pro manduco locem? Quapropter? Clare crepito dentibus». 20

---

codd.: dici ait *ed. princ.* fictas *X.* quaedam *Epit.*, *ed. princ.*: quae *W*: *om. X.* 16 quia *W*, *ed. princ.* (*cum Epit.*): quod *X.* 17 appellant *ed. princ.* mamas *W.* 20 quod aut *W, ed. princ.*: quod autem *X*: qui aut *Ald.*: *fort.* Qui ⟨ita appellantur quod⟩ aut emanat *W.* 21 materve *Y ut vid., ed. princ.* (*cf. Epit.*): materna *WX.* sunt] siue *W.* 22—24 *su. Ep.*

Ⓟ 9 eadem *M.* matris *β M* (*ut vid.*) *ante corr.* 10 nimia *M.* protraherent *Lersch Fulgent. p. 32.* 11 (manaret *codd.*) 13 qu. fi. *IR.* 14 quas — vocant *om. L.* qua al. *R.* maniolos *G.* 15 (minitantur *codd.*) (parv. puer. *codd.*) parvolis *om. E.* larua *R.* 18 putabant *I.* 19 capiat *R.* 21 lacte *L.* 22 son. dent. *L.* 24 quapropter] quipater *β.* clate *I.*

96 130

⟨*Mancina tifata*⟩ . . . .

98 **Mamercus** praenomen Oscum est ab eo, quod hi Martem Mamertem appellant.
⟨*Mamuri Veturi*⟩ . . . .

5 ⟨*Mamers*⟩ . . . .

⟨*Martialis*⟩ . . . .

Mamiliorum familia progenita sit a Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreavit, quando id oppidum ipse condidisset.
10 ⟨*Mamilia turris*⟩ . . . .

100 ⟨*Mamphur*⟩ 133

⟨*Mansuetum*⟩ . . . .

Ⓕ 1 *su. Ep.* 2 pronomen *W.* quod pro hi *W ante corr.* 4–6 *su. Ep.* 7 sit *W*: est *X*: fuit *ed. princ.* 8 fi. Tel *ed. princ.* Thelagonis *X.* quando *W*, *ed. princ.*: cum *X* 10–12 *su. Ep.*

Ⓟ 1 (Mancina *codd.*) tifacta *L.* appellantur *E*[1]. 3 eo] ab eo *Fest.* Martem] inertem *R*[1]. 6 alieno *GI.* 10 Cumani *om. G*[1]. 13 Maturi *L.* 15 ancilie *L*: ancille *R.* sic est] figem *I.* 16 qui *R*: quod *L.* 18 uox ed. *T.* patentissimam *GR*: potentissimum *I.* fero *R.* 21 est opus *L.* 22 alii *β.* 26 (equirria *codd.*) 28 Mamilorum *M*: Mamilliorum *I.* (telagoni *codd.*) filia] fami (m *expunct.*) *I.* 29 procreuerat *T.* 30 suberae *G.* 32 Manfar *Meyer-Luebkius in comm. Schweiz.-Sidl.* loro *om. R.* 33 lignum *om. MP.*

131 **Mancina tifata** appellabantur, quod Mancinus habuit insignem domum, quae publicata est eo interfecto. 97

Mamercus praenomen est Oscum, eo quod hi Martem Mamertem dicunt. 99

Municeps, qui in municipio liber natus est. Item, qui ex 5 alio genere hominum munus functus est. Item, qui in municipio a servitute se liberavit a municipe. Item municipes erant, qui ex aliis civitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem, ut fuerunt Cumani, Acerrani, Atellani, qui et cives 10 Romani erant, et in legione merebant, sed dignitates non capiebant.

Mamuri Veturi nomen frequenter in cantibus Romani frequentabant hac de causa. Numa Pompilio regnante e caelo cecidisse fertur ancile, id est scutum breve, quod ideo sic 15 est appellatum, quia ex utroque latere erat recisum, ut summum infimumque eius latius medio pateret; unaque edita vox omnium potentissimam fore civitatem, quamdiu id in ea mansisset. Itaque facta sunt eiusdem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste posset. Probatum 20 opus est maxime Mamuri Veturi, qui praemii loco petiit, ut suum nomen inter carmina Salii canerent.

Mamers Mamertis facit, id est lingua Osca Mars Martis, unde et Mamertini in Sicilia dicti, qui Messanae habitant.

Martialis campus in Caelio monte dicitur, quod in eo 25 Equirria solebant fieri, si quando aquae Tiberis campum Martium occupassent.

Mamiliorum familia a Mamilia Telagoni filia, quam Tusculi procreaverat, est appellata.

Mamilia turris intra Suburae regionem a Mamilio nomen 30 accepit.

132 **Mamphur** appellatur loro circumvolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in operibus tornandis. 101

Mansuetum ad manum venire suetum. Alii aiunt mansue- 35 tum dictum neque ex misericordia maestum, neque ex crudelitate saevum, sed modestia temperatum.

Mantare saepe manere. Caecilius in Epistola (34): „Iamne adeo? manta. iam hoc vide. caecus animum adventus angit.“ **Manticularum** usus pauperibus in nummis recondendis etiam nostro saeculo fuit.
5 Unde manticulari dicebantur, qui furandi gratia manticulas attemtabant. Inde poetae pro dolose quid agendo usi sunt eo verbo. Pacuvius (377): „Ad manticulandum astu adgreditur; scit enim quid promeruerit.“ . . . (376): „modici manticulat . . . . . ita
10 me facti oppressi iugo.“ Item (378): „Deinde adgrediar astu regem; manticulandum est hic mihi.“ et (379): „Machinam ordiris novam manticula tactu an sanctiora dicis iuraiuranda?“

. . . .
15 . . . . Plautus hoc significare videtur, quibus quotidie parvae noxae extergeantur. Frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum.

102
⟨*Mantisa*⟩ . . . .

104
20 ⟨*Malleoli*⟩ 134

⟨*Mollestras*⟩ . . . .

106
⟨*Malta*⟩ . . . .

Maeson persona comica appellatur, aut coci, aut nautae, aut eius generis. Dici ab inventore eius
25 Maesone comoedo, ut ait Aristophanes Gramma-

Ⓕ 2 ne] me *Ald.* (*non ed. princ.*): ore *Urs.* iam] iam ne *X*: nam *Ald.* (*non ed. princ.*) *vel* caecu's: cęncus *W* (*non ed. princ.*) 3 *post* animum *lacunam sign. Aug.* 4 in minimis *X* (*non ed. princ.*) 6 attentabant *X*, *ed. princ.*: attrectabant *W* (*cf. Epit.*) 8 aggreditur *ed. princ.*: egreditur *W*. promeruerint *Ald.* (*non ed. princ.*) (*seq. in Ald.* medici; *cf. infra*). 8–9 *post*

Mantare saepe manere.
Manticulari dicuntur, qui manticulas adtrectant, ut furentur. Unde poetae pro dolose quid agendo hoc verbo utuntur. Pacuvius (377): „Ad manticulandum astu adgreditur“.
Manticularia dicuntur ea, quae frequenter in usu habentur, 5 et quasi manu tractantur. Frequens enim antiquis ad manus tergendas usus fuit mantelorum, unde haec trahitur similitudo.
Mantisa additamentum dicitur lingua Tusca, quod ponderi 103 adicitur, sed deterius et quod sine ullo usu est. Lucilius 10 (1208): „Mantisa obsonia vincit.“
135 **Malleoli** vocantur non solum parvi mallei, sed etiam hi qui 105 ad incendium faciendum aptantur, videlicet ad similitudinem priorum dicti.
Mollestras dicebant pelles ovillas, quibus galeas extergebant. 15
Malta dicitur a Graecis pix cum cera mixta. 107
Meson persona comica ab inventore dicta.

---

promeruerit *lacunam sign. X.* modici *W*: medici *X*, *ed. princ., Ald., fort. recte* manticulat *W*: manticulant *X*: manticulabant *ed. princ.*: manticula *Ald.*: manticulatur *Aug. quid Festus scripserit, prorsus incertum ante* ita *spat. 5 litt. X.* 10 *vel* Item deinde 'Adg.' 11 hic *hab. X, ed. princ.*: *om. W.* 12 ordiris *ed. princ.*: ordinis *W*: *om. X. post* manticula *lacunam sign. Mue.* mant. tac.] manticulata *Bue.*: manticulata astu *Ribb.*: *an* manticulatu? 13 iureiuranda *ed. princ.*: iuranda *X* (*corr. Y*) iur. adicis *Bue.* 15 *ante* Plautus *null. lacun. in ω.* 16 extergantur *X* (*corr. Y*) 16–18 Frequens — mantelorum *om. ed. princ.* (*in qua Epitomae lemma* Manticularia *praecedit*) 17 fuit *om. X* (*in fine pag.*) 18 manteolorum *X.* 19–22 *su. Ep.* 23 Meson *W*[1]*X Epit.*: Menson *W*[2]. 24 naute *ex* note *W.* dicitur ab *X.* 25 męsone comędo *W*: mesone comedo *X.* ut *om. ed. princ.*

Ⓟ 3 doloso *R.* 6 ad] et *L.* 9 ponderia dicitur *codd.* (*G*?) 10 quod *secl. Luc. Muellerus* 11 obsinia *R.* 12 malles *α.* 13 ad *om. R.* appetantur *R.* 14 propriorum *R.* 15 pedes *L.* 16 multa *R.* pax *MIR.*

ticus. **Maeniana** appellata sunt a Maenio censore, qui primus in foro ultra columnas tigna proiecit, quo ampliarentur superiora spectacula. **Maior Graecia** dicta est Italia, quod eam Siculi
5 quondam obtinuerunt: vel quod multae magnaeque civitates in ea fuerunt ex Graecia profectae. **Maius** mensis in compluribus civitatibus Latinis ante Urbem conditam fuisse videtur. Qua ex causa, utrum a maioribus, ut Iunius a iunioribus, dictus sit; an a Maia,
10 quod Mercurio filio eius res divinae ⟨idibus⟩ fiant sollemnes; an quod ipsi deae in multis Latinis civitatibus sacrificia fiebant . . .

108 137

⟨***Maesius***⟩ . . . .

⟨***Maiestas***⟩. . . . .

15 ⟨***Maior magistratus***⟩. . . . .

⟨***Mas***⟩ . . . .

⟨***Matertera***⟩ . . . .

110

⟨***Maior patruus***⟩ . . . .

⟨***Maior avunculus***⟩ . . . .

20 ⟨***Maior amita***⟩. . . . .

⟨***Maior socer***⟩ . . . .

⟨***Maior socrus***⟩ . . . .

⟨***Maeandrum***⟩. . . . .

⟨***Maecia tribus***⟩ . . . .

Maeniana aedificia a Maenio sunt appellata. Is enim primus ultra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.
136 **Maesius** lingua Osca mensis Maius. Osci enim a regione 109
Campaniae, quae est Oscor, vocati sunt. 5
Maiestas a magnitudine dicta.
Maior magistratus consul dicitur.
Mas deminutive facit masculus.
Matertera matris soror, quasi mater altera.
Matertera patris et matris mihi magna matertera est. 10
Maior patruus avi et aviae patruus. 111
Maior avunculus avi et aviae avunculus.
Maior amita avi et aviae amita.
Maior socer uxoris meae proavus.
Maior socrus uxoris meae proavia. 15
M⟨a⟩eandrum genus picturae dictum est a similitudine flexus amnis, qui appellatur M⟨a⟩eandrus.
Maecia tribus a quodam castro sic appellatur.

Ⓕ 1 Meniana *codd.* sunt app. *X* (*cum Epit.*) (*non ed. princ.*) menio *codd.* 3 ampliarent *X* (*non ed. princ.*) (*pro* -ret?) 5 detinuerunt *ed. princ.* 6 in ea *post* vel quod (*v. 5*) *X* (*non ed. princ.*) 8 causa ⟨appellatus sit ambigitur⟩ utrum *Mue.* 9 ut] ue *X* (*corr. Y, ut vid.*) a Maia *om. W* (*non ed. princ.*) 10 fi. eius *W, ed. princ.*: eius fi. *X.* divinae ⟨idibus⟩ f. *Mue.*: diuina (*spat. 4 litt.*) f. *X*: divinae (*spat.*) f. *Aug.*: diuina f. *W*: diuinae f. *ed. princ.* solennes *W.* 11 in *om. W* (*non ed. princ.*) 12 fiebant *om. W*: fiebant (*lacunae sign.*) *X*: fiebant ipso mense (*lacunae sign.*) *ed. princ.* 13–24 *su. Ep.*

Ⓟ 1 amoenio sunt *IR*: amoeniis (-ius?) *L.* 4 Mesius *MPIR.* 5 (oscor *codd.*): Oscorum *Aug.* 9–10 (Mat. mat. ... Mat. pat. *hoc ordine in codd.*) 10 matris] patris *R.* 12–13 avunculus — aviae *om. MP.* 15 Maior socrus — proavia *om. E*[1]. 16 Meandrum *codd.* 17 meandrus *codd.* (-ris *E*). 18 Metia *L*: Mecia *GI.* quondam *M.* appellantur *T.*

112 138

⟨Masucium⟩ . . . .

⟨Mox⟩ . . . .

⟨Morbosum⟩ . . . .

⟨Mortuus⟩ . . . .

5 *⟨Moracias⟩* . . . .

114

⟨Monimentum⟩ . . . .

Monstrum, ut Aelius Stilo interpretatur, a monendo dictum est, velut monestrum. Item Sinnius Capito, quod monstret futurum, et moneat volun-
10 tatem deorum; quod etiam prodigium, velut praedictum et quasi praedicium, quod praedicat eadem, et portentum, quod portendat et significet. Inde dici apparet id quartum, quod mihi visum est adiciendum, praesertim cum ex eadem
15 significatione pendeat, et in promptu sit omnibus, id est ostentum; quod item ab ostendendo dictum est apud auctores.

⟨Monitores⟩ . . . . . . qui monent histriones in scaena sed etiam †ubi adiciuntur† commentarii.

20 **Monile** dictum est ornatus mulieris, qualem habuisse Eriphylam fabulae ferunt. Ex eo etiam equis praependens a collo ornamentum monile.

116 141

⟨Momar⟩ . . . .

⟨Momen⟩ . . . .

Ⓕ **1—6** *su. Ep.* **7** Helius *X.* interpretatur *W, ed. princ.*: scribit *X.* a *om. W.* **8** monestrum *Epit., ed. princ.*: monectrum *X*: monectium *W.* Simnius *X.* **9** qui *X.* monet vol. *W, ed. princ.* **10** qui *W.* **21** et qu. pr. *om. X.* praedicium

139 **Masucium** edacem a mandendo scilicet. 113
Mox paulo post.
Morbosum hominem morbo aliquo adfectum.
Mortuus ab emerita vita dictus.
Moracias nuces Titinnius (185) duras esse ait, unde fit de- 5
minutive moracillum.
Monimentum est, quod et mortui causa aedificatum est et 115
quicquid ob memoriam alicuius factum est, ut fana, porti-
cus, scripta et carmina. Sed monimentum quamvis mortui
causa sit factum, non tamen significat ibi sepultum. 10
(**Monstrum** p. 125).
Monitores dicuntur, et qui in scaena monent histriones, et
libri commentarii.
Monile et mulierum ornatus dicitur et equorum praependens
a collo. 15
140 **Momar** Siculi stultum appellant. 117
Momen momentum Lucretius (3, 189): „Momıne si parvo
possint inpulsa moveri."

Epit.: praedictum *W*, *ed. princ.*: praedictium *Ald.* 13 significat *X*. inde dici] indici *codd.*: *corr. ed. princ.* 14 addiciendum *W*: adiiciendum *X*. quom *W*. 16 it. ab ostentum *W ante corr.* 17 apud auctores *om. ed. princ.* 17–18 *null. lacun. sign. ω*. 18 *su Ep.* 19 scena *W*. ubi addiciuntur *W*: ubi adiiciunt *X*: libri dicuntur *Mue.* commentari *X*. 21 eriphilam *W*: herfilam *X*. fabulam *X*. equis *om. X* (*non ed. princ.*) 22 prependentes *X*: perpendens *ed. princ.* ornamenta *codd.*: *corr. ed. princ.* mon. appellant *W*: mon. appellatur *ed. princ.*: monilia dicuntur *X*. 23 Momar Siculi stultum dicunt, unde Plautus (dub. 8): 'Quid tu, o momar Sicule homo, praesumis?' Alii momarsiculum dicunt esse iracundum, qui cito movetur ad iram *Goetz.* (*ex Gloss.*) *in melet. Fest.*; *sed cf. idem alibi (Bericht sächs. Gesellsch. 1903, p. 144)*. 24 Momine momento. Ennius (Ann. 595): 'Vestro sine momine, venti', et Lucretius (3, 189): 'Momine si parvo possint inpulsa moveri' *Goetz.* (*ex Gloss.*) *ibid.*; *sed cf. idem alibi (l. c., p. 143)*.

Ⓟ 1 Massucum *Gloss.* mandenso *M.* 5 Moracies *G*[1]: Moratios *R.* tintinnius *β*. deminutiuum *T.* 9 et *om. L.* carmine *L.* 12 Muniletores *G ante corr.* qui et *G.* mouent *R.* 14 Munile *β*. (praependens *codd.*) 17 Momine *Mue.* momento *codd.*: *corr. Ital.*

⟨*Modo*⟩ . . . .

Molucrum non solum quo molae verruntur dicitur, id quod Graeci *μυλήκορον* appellant, sed etiam tumor ventris, qui etiam virginibus ⟨incidere⟩ solet:
5 cuius meminit Afranius in Virgine (336): „Ferme virgini ⟨tam crescit uterus⟩ tamquam gravidae mulieri. Molucrum vocatur, transit sine doloribus.“ Cloatius, etiam in libris sacrorum: „Molucrum esse aiunt. ligneum quoddam quadratum, ubi immolatur.“
10 Idem Aelius in explanatione carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur. Aurelius Opillus appellat ubi molatur.
Mola etiam vocatur far tostum et sale sparsum, quod eo molito hostiae aspergantur. Molas avias
15 inepte quidam dictas putant . . . . .

118

⟨*Moles*⟩ . . . .

⟨*Munus*⟩ . . . .

⟨*Mummiana*⟩ . . . .

120 142

⟨*Mundus*⟩ . . . .

20 Mundus etiam mulieris ⟨ornatus dicitur, quia non alius est quam quod moveri⟩ potest. Accius (654):
„Cum virginali mundo clam pater.“

Ⓕ 1 *su. Ep.* 2 quo *Epit.*: qui *codd.* rotae *ed. princ.* uerruntur *Epit.*: teruntur *codd.*: vertuntur *ed. princ.* 3 quod] quidem *X* (*non ed. princ.*) *μουληκόρον X*: *om. W*[1]: *μναήκορον W*[2]: *λυλακρον ed. princ.*: *μύλικρον Ald.* 4 inc. sol. *W Epit.*: sol. inc. *X*: sol. evenire *ed. princ.* 5 Affranius *X.* 6 tam cr. ut. *hab. Epit.* (*non ed. princ.*) tamquam *bis script. in W.* mul. crescit uterus mol. *ed. princ.* 7 cloacius *W.*

Modo cum per correptam O dicitur, significat et tempus, ut modo venit, et ponitur pro tantum, ut tace modo. Quodsi producta posteriore syllaba enuntietur, dativus vel ablativus est casus ab eo, quod est modus.

Monstrum dictum velut monestrum, quod moneat aliquid futurum; prodigium velut praedicium, quod praedicat; portentum quod portendat; ostentum quod ostendat. 5

Molucrum dicitur et quo molae verruntur, quod Graeci μυλήκορον dicunt, et tumor ventris, qui etiam virginibus incidere solet. Afranius (336): „Virgini", inquit, „tam crescit uterus, quam gravidae mulieri. Molucrum vocatur, transit sine doloribus." Molucrum etiam dicitur lignum quoddam quadratum, ubi immolatur. 10

Mola vocatur etiam far tostum et sale sparsum, quod eo molito hostiae asperguntur. 15

Moles pro magnitudine fere poni solet. Sed moliri et molitiones a movendo certum est dici. 119

Munus significat ⟨officium,⟩ cum dicitur quis munere fungi. Item donum, quod officii causa datur.

Mummiana aedificia a Mummio dicta. 20

143 **Mundus** appellatur caelum, terra, mare et aer. Mundus etiam dicitur ornatus mulieris, quia non alius est quam 121

---

8 ⟨et Aelius⟩ etiam *Mue.* libros *W*, *ed. princ.* 9 ligneum *WX*[1]: lignum *X*[2], *ed. princ.* (*cum Epit.*) imolatur *W.* 10 *an* item? Helius *X.* 12 Opilius *codd.* appellatur *W.* 13 etiam *om. X* (*non ed. princ.*) 14 asperguntur *Epit.* (*non ed. princ.*) 14–15 molas — putant *om.* (*in signo lacunae*) *X* (*non Y, ed. princ.*) 15 incepte *W ante corr.* 16–19 *su. Ep.* 20 muliebris *X*, *ed. princ.* 20–21 *add.* (*ex Epit.*) *ed. princ.* (*fere*): *spat. 10 litt. in X*: *lacunam sign. W.* 21 potest *om. X.* 23 patre *Urs.*

Ⓟ 1 comper *G.* (correptam *codd.*) 3 sillebe (*corr.* -abe) *R.* ablatus *E.* 4 modo *MP* (-o *ex corr.*?) 5 Mon*itum *R.* 6 praecidium *G*[1]. 8 (Mol. dicitur et *codd.*) ex quod *R*[1]. ueruntur *I*: uertuntur *G*[2]. 9 mylikoron (mi-) *α*: mylykoron (mi-) *β*. 11 graeuide *M*: grauida *L.* uocant *L.* 12 (et. dic. *codd.*) 13 molatur *Scal.* 15 hostiat (-t *expunct.*) *R.* 18 officium *add. Ald.* 20 Mu. officia (*delet.*) aedificia *L.* 22 muliebris *MPTG*: mulieribus *R.*

⟨*Mundus quoque appellatur lautus et purus.*⟩ Ennius (Ann. 145): „Idem loca navibus celsis munda facit nautisque mari ⟨quaesentibus vitam⟩."

Cereris qui mundus appella-
5 tur, qui ter in anno solet patere: VIIII Kal. Sept. et III Non. Octobr. et VI Id. Novembr. Qui vel †enim† dictus est quod terra movetur.

⟨***Munnitio***⟩ . . . .
⟨***Muneralis***⟩ . . . .

10 ⟨***Munem***⟩ . . . .

122

Mamphula appellatur pa⟨nis⟩ Syriaci genus, quod, ut ait Verrius, in clibano antequam percoquatur, decidit in carbones cineremque. Cuius meminit Lucilius (1250): „Pistricem validam, si nummi suppedita-
15 bunt, addas empleuron, mamphulas quae sciat omnis." **Municeps** est, ut ait Aelius Gallus, qui in municipio liber natus est. Item qui ex alio genere hominum munus functus est. Item qui in municipio ex servitute se liberavit a municipe. At Servius filius
20 aiebat initio fuisse, qui ea conditione cives fuissent, ut semper rempublicam separatim a populo Romano haberent, Cumanos, Acerranos, Atellanos, qui aeque ⟨*cives Romani erant et in legione merebant, sed dignitates non capiebant.*⟩
25 **Mutas** †quasi e litteris† appellatas quidam putant, quod positae in ultimis partibus orationis obmutescere cogant loquentem. Quidam quod parvae exiguaeque sint vocis; ut quando mutum oratorem aut tragoedum dicimus. **Multam**

Ⓕ 1—2 *add. ex Epit.: lacun. sign. W, ed. princ.* 2 iddem X. loco ω: *corr. ex p. 258 M.* 3 celso X: pulchris *infra, p. 258 M.* facie ω: *corr. ex p. 258 M.* nautisque mari qu. vi. *infra, p. 258 M*: atque etiam aere ω. *null. lacun. sign.* ω. 4 Cer. quod m.

quod moveri potest. Mundus quoque appellatur lautus et purus.

Munnitio morsicatio ciborum.

Muneralis lex vocata est, qua Cincius cavit, ne cui liceret munus accipere. Plautus (inc. 30): „Neque muneralem le- 5 gem neque lenoniam, rogata fuerit, necne, flocci aestimo."

Munem significare certum est officiosum; unde e contrario inmunis dicitur qui nullo fungitur officio.

(**Municeps**, p. 117, supra). 123

Mutae dicuntur litterae, quod positae in ultimis partibus 10 orationis obmutescere cogant loquentes, vel quod parvae exiguaeque sint vocis, ut cum mutum oratorem aut tragoedum dicimus.

Multam Osce dici putant poenam.

---

app. *X*: Cererisque m. etiam app. *ed. princ.* 5 *post* app. *lacun. sign. Mue.* quia *X*. annos *W*. VIIII *Mue.*: III *codd.*: videlicet tertio *ed. princ.* 6 III *Urs.*: IIII (quarto) *ω*. VI *Mue.*: III (tertio) *ω*. Novembris *X*. qui uel enim *W*: qui uel etiam *ed. princ.*: qui uel omni *Urs.*: ideo *X*. 7 *ante* dictus *lacun. sign. Mue.* nouetur *X* (*non ed. princ.*) *lacun. sign. codd.* 8—10 *su. Ep.* 11 Maniphula *X*: Manphula *ed. princ., fort. recte.* app. pa (*sign. lac.*) tiriaci g. *W*: app. (*spat. 10 litt.*) syriaci generis *X* panis *ed princ.* 12 olibano *W*. proquoquatur *X*. 13 cineresque *X*. 14 ualida *ω*: *corr. Scal.* numini *X*. 15 enpl. *X*. maniphulasque *X* (*non ed. princ.*) 16 Helius *X*. 16—17 municio *X* (-cipio *Y*): municipali (*ex* -pal) *W*. 19 ex] a *ed princ. post* municipe *add.* Item municipes erant qui ex aliis civitatibus Romam venissent, quibus non licebat magistratum capere, sed tantum muneris partem *ed. princ.* (*ex Epit.*) Ser. (*sic*) filius *ed. princ.* 20 ciues *om.* W^1: ci. Romani *ed. princ.* 22 habebant *X*. Cum. uidelicet Ac. *ed. princ.* 22 atelanos *W*. qui eque (*lacun. sign.*) *X*. 23—24 *suppl. ed. princ.* (*ex Epit.*) 25 Mut. e litt. *X*: Mut. quoque e litt. *ed. princ.*: Mut. quasdam e litt. *Urs.* 26—27 loq. obm. cog. *ed. princ.* 28 quando] quomodo *X*: cum *ed. princ.* 29 tragedum *X*. Mulctam *X, ed. princ.*

Ⓟ 3 Munnitio (-cio *M*) *α*: Monnitio *β*. ciuorum *L*. 4 quam *codd.*: *corr. dett.* cinnius *R*. 5 neque mun. le. *om.* (*sed* mun. le. *add. in marg.*) *G*. 6 floccio *M*: floctio *P*. 7 Mu. significat (*del.*) sign. *G*. 8 officio *om. R*. 11 cogat IR^1. 12 sunt *R*. oratorum *L*. tragoedium *T*. 14 osci *Lβ*.

Osce dici putant poenam quidam. M. Varro ait poenam esse, sed pecuniariam, de qua subtiliter in lib. I. Quaestionum Epist. refert. **Mulleos** genus calceorum aiunt esse; quibus
5 reges Albanorum primi, deinde patricii sunt usi. M. Cato originum lib. VII (7): „Qui magistratum curulem cepisset calceos mulleos †allitaciniatos†, ceteri peronei.“ Item Titinius in Setina (116): „iam cum mullibus te ostendisti, quos †tibiam si†
10 calceos.“ Quos putant a mullando dictos, id est suendo. **Multifariam** dixerunt antiqui, videlicet, quod in multis locis fari poterat.

124 145

⟨***Mulciber***⟩ . . . .

⟨***Multam maximam***⟩ . . . .

15 **Manius** Egeri⟨us lucum⟩ Nemorensem Dianae consecravit, a quo multi et clari viri orti sunt, et per multos annos fuerunt; unde [et] proverbium: „Multi Mani Ariciae.“ Sinnius Capito longe aliter sentit. Ait enim turpes et deformes signifi-
20 cari, quia Maniae dicuntur deformes personae. et Arici[n]ae genus panni [manici] fieri; quod †manici† [appelletur. **Moene** singulariter dixit Ennius (Naevius bell. [Pun. 60). „Apud emporium in campo hostium pro moene.“ **Muttire** loqui. Ennius in Telepho (286): „Palam mut-
25 tire plebeio piaculum est.“ **Moenia**, muri et cetera muniendae urbis gratia facta: ut Accius in Hellenibus (385): „Signa extemplo canere,

---

Ⓕ 1 osci *codd.* (*non ed. princ.*) pu. di. *X*. quidam *om. X*: quandam *ed. princ.* 2 sed *om. X* (*non ed. princ.*) 3 episto. (*sic*) *W*: plīcarum (*pro* eplīcarum, *i. e.* epistolicarum) *X*: epistolarum *ed. princ.* 4 calciorum *X*. 5 primi] prius *X* (*non ed. princ.*) 6—7 orig. — cepisset *om. X* (*non ed.*

Mullei calcei regum Albanorum et post patriciorum a millando, id est suendo, dicti.

144 **Multifariam** dixerunt antiqui, quod in multis locis fari poterat, id est dici.

Mulciber Vulcanus a molliendo scilicet ferro dictus. Mulcere enim mollire sive lenire est. Pacuvius (395): „Quid me optutu terres, mulces laudibus?" 125 6

Maximam multam dixerunt trium milium et viginti assium, quia non licebat quondam pluribus triginta bubus et duabus ovibus quemquam multari, aestimabaturque bos centussibus, ovis decussibus. 10

Maniae turpes deformesque personae.

Muttire loqui. Ennius (scen. 331): „Palam muttire plebeio piaculum est."

Moenia et muri et officia. Plautus (frag. 95): „Prohibentque moenia alia, unde ego fungar mea." 15

---

princ.) 7 coepisset *W.* allitaciniatos *W*: alita ciniatos *X*: allutaciniatos *ed. princ.*: aluta laciniatos *Mue.*: aluta cinctos *Haupt.*: aluta vinctos *Momms.* 8 cęteri *W.* pernei *X*: perones *edd.* ticinius *codd.* seriana *W*: seciana *X ed. princ.*: *corr. Ald.* 9 cum] quomodo (quomō) *X*, (*pro* quo?, quom?) mulleis *ed. princ.*: mullis *Herm.* tibi an si *X*: tibias *ed. princ.*: tibiatis in *Ald.* 10 putant *ed. princ.*: putas *W*: pontas *X.* 11 antiqui. Qui vid. quod *W*: antiqui quod vid. *X, ed. princ.* ‖ 13—14 *su. Ep.* 15 egeri (*sign. lacun.*) nem. *W*: egeri (*spat. 25 litt*) nem. *X*: egerii filius aedem nem. *Y*: agrum nem. *ed. princ.*: *suppl. Mue.* nemorenzem *X ante corr.* 16 et] etiam *X.* 17 et *hab. W*: *om. X, ed. princ.* 18 mani aericiae *W ante corr.*: mani aricinae *X*: manii aritie *ed. princ.* sinius *W*: simnius *X.* 19 aliter *om. X in fine pag.* enim *om. ed. princ.* et] qui et *X.* 21 aricinae (-ne) *codd.*: *corr. Aug.* panis *X, fort. recte*: pani (*ut vid.*) *ed princ.* manici (*prius*) *del. Ald.* manici (*alt.*)] mania *Otto.* 21—22 appellantur *ed. princ.* 24 Mutire *ω*: *corr. Epit.* in Telepho *om. X.* mutire *ω*: *corr. Epit.* 26 cetera] alia *ed. princ.*

Ⓟ 1 Mulcei *L.* post] potest *M.* 1—2 (millando *codd.*) 3—4 poterant *β.* 6 est si. le *L.* quod *Lβ.* 7 obtutum *L*: obtute *G.* teres *L.* 9 bobus *β.* 13 Mutire *TI.* mutire *IR.* 16 fundar *G*: confundar *IR.*

ac tela ob moenia offerre imperat.“ Significat etiam officia. Plautus in Nervolaria (95): „Prohibentque moenia alia, unde ego fungar mea.“ **Murrinam** genus

126

5 ⟨***Murgisonem***⟩. . . . .

⟨***Murmillonica scuta.***⟩ . . . .

⟨***Murtea corona***⟩ . . . .

⟨***Mussare***⟩. . . . .

⟨***Mucia prata***⟩. . . . .

10 ⟨***Mugionia porta***⟩ . . . .

128 146

⟨***Muginari***⟩ . . . .

⟨***Mustricula***⟩ . . . .

⟨***Myoparo***⟩ . . . .

⟨***Minucia porta***⟩. . . . .

15 ⟨***Martias kalendas***⟩ . . . .

⟨***Mavortem***⟩ . . . .

130

⟨***Magnum annum***⟩ . . . .

Ⓕ 1 moenia] ingenia *W.* 2 etiam] et *X* (*non ed. princ.*) 3 prohibent quod *X, ed. princ.* fungar *Epit.*: funger *W*: *om.* (*in 10 litt. spatio*) *X*: fungor *ed. princ.* 4 mea *Epit.*: in ea *codd., ed. princ.* *post* genus *lacunam sign. codd.* 5–17 *su. Ep.*

Ⓟ 2 (muriolam *codd.*) 3 murine *E.* 4 Murcisonem *recc.* 5 Murmilionica *codd.* 7 (Murtea *codd.*) sacerdos *G ante corr.*

Murrina genus potionis, quae Graece dicitur νέκταϱ. Hanc mulieres vocabant muriolam; quidam murratum vinum; quidam id dici putant ex uvae genere murrinae nomine.
Murgisonem dixerunt a mora et decisione. 127
Murmillonica scuta dicebant, cum quibus de muro pugnabant. Erant siquidem ad hoc ipsum apta. 5
Murtea corona Papirius usus est, quod Sardos in campis Murteis superasset.
Mussare murmurare. Ennius (Ann. 182): „In occulto mussabat.“ Vulgo vero pro tacere dicitur, ut idem Ennius (Ann. 10 446): „Non decet mussare bonos.“
Mucia prata trans Tiberim, dicta a Mucio, cui a populo data fuerant pro eo, quod Porsenam, Etruscorum regem, sua constantia ab Urbe dimovit.
Mugionia porta Romae dicta est a Mugio quodam, qui 15 eidem tuendae praefuit.
147 **Muginari** est nugari et quasi tarde conari. 129
Mustricula est machinula ex regulis, in qua calceus novus suitur. Afranius (419): „Mustriculam in dentes inpingam tibi.“ 20
Myoparo genus navigii ex duobus dissimilibus formatum. Nam et mydion et paron per se sunt.
Minucia porta appellata est eo, quod proxima esset sacello Minucii.
Martias kalendas matronae celebrabant, quod eo die Iu- 25 nonis Lucinae aedes coli coepta erat.
Mavortem poetae dicunt Martem.
Magnum annum dicunt mathematici, quo septem sidera er- 131 rantia expletis propriis cursibus sibimet concordant.

---

9 Mussurare *R.* occulta *T.* 9–10 (mussabat *codd.*): musabat *R.* 11 musare *GR.* 12 Mutia *IR.* mutio *LIR.* 13 porsennam *E*: porsinam *MP*: persenam *R*: personam *I.* 17 Mu. e nugara *M.* et] esse *R.* 19 musticulam *PMR.* 21 Mioparo *LI*: Maioparo *R.* 22 midion *LGI.* 23 Minutia *αIR.* est app. *IR.* pro maxima *M.* 24 minutii *Lβ.* 26 colo *M.* coeperat *L.*

⟨***Medius fidius***⟩ . . . .

⟨***Mortem obisse***⟩ . . . .

Manuos in carminibus Saliaribus Aelius Stilo significare ait bonos; ut Inferi di Manes pro
5 boni dicantur a suppliciter eos venerantibus propter metum mortis; ut immanes quoque pro valde ⟨non bonis⟩ dicantur. **Muscerdas** prima syllaba producta dicebant antiqui stercus murum. ‖**Mapalia** casae Poenicae appellantur: in quibus quia
10 nihil est secreti, solet solute viventibus obici id vocabulum. Cato Originum libro quarto (2): „Mapalia vocantur ubi habitant; ea quasi cohortes rotundae sunt.“ **Metelli** dicuntur in lege militari quasi mercennarii. Accius Annali XXVII (2): „Calones famuli-
15 que metellique ca⟨c⟩ulaeque.“ A quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putat ductum.

132 149

Manum et **mentum** proverbium est ex Graeco ductum, quod est *πολλὰ μεταξὺ ⟨πέλει⟩ κύλικος,*
20 *καὶ χείλεος ἄκρου.* Calchantem vitis serentem quidam augur vicinus praeteriens, dixit errare: non enim ei fas esse novum vinum . . . .

Ⓕ 1–2 *su. Ep.* 3 Manues *Epit.* saliaribus *om. W* (*non ed. princ.*) aelius stilo s. a. *ed. princ.*: elius tilo s. a. *W*: a. s. Attius Capito *X*: Aurelius s. a. *Epit.*: Ael. St. et Aurelius s. a. *Mue.* 4 ut *scripsi*: et *ω*. dii *X*. 5 bonis *X ante corr.* dicuntur *edd.* (*non ed. princ.*) 6 ualde (*sign. lacun.*) dicantur *W*: ualde *X*: ualde non bonis dicuntur *ed. princ.* (*ex Epit.*) 8 dic. ant. *om. X* (*non ed. princ.*) pro stercore *X* (*non ed. princ.*) murium *ed. princ.* 9 punicae *X*. 10 sol. ob. sol. viv. *X* (*non ed. princ.*) 11 l. IIII Orig. map. *ed. princ.*: Or. l. IIII ait map. *X*. 13 Metalli *ω Epit.*: *corr. ed. princ.* 14 mercenarii *ω*. Annali] An. (*sic*) *X*: annalium *ed. princ.* callones *X*. 15 metallique *codd., Epit.*: metelique *ed. princ.* cauleque *codd.*:

Medius fidius compositum videtur et significare Iovis filius, id est Hercules, quod Iovem Graece *Δία* et nos Iovem, ac fidium pro filio, quod saepe antea pro L littera D utebantur. Quidam existimant iusiurandum esse per divi fidem; quidam per diurni temporis, id est diei, fidem. 5
Mortem obisse ea consuetudine dicitur, qua dixerunt antiqui ob Romam legiones ductas, et ob Troiam duxit exercitum pro ad, similiterque vadimonium obisse dicimus, id est ad vadimonium isse, et obviam ad viam.
Mannes Aurelius significare ait bonos. Unde di Manes pro 10 boni dicuntur a suppliciter eos venerantibus, propter metum mortis, ut inmanes quoque pro valde non bonis dicuntur.
Muscerdas prima syllaba producta stercus murum appellant.
Mapalia casae Poenicae appellantur, in quibus quia nihil est secreti, solet id vocabulum solute viventibus obici. Sunt 15 enim mapalia quasi cohortes rotundae. [Cohortes cortes.]
Metalli dicuntur in re militari quasi mercennarii. Accius in Annalibus (2): „Calones famulique metallique caculaeque.“ A quo genere hominum Caeciliae familiae cognomen putatur ductum. 20

---

caulaeque *ed. princ.*: *corr. Epit.* **16** putatur *ed. princ.* (*ex Epit.*) dictum *ed. princ.* (*post* ductum *nihil. hab. codd.*, *ed. princ.*) **18** Manum — ductum *om. W* (*propter homoeotel.*) (*non ed. princ.*) **19** dictum *X* (*non ed. princ.*) quod est *om. X* (*non ed. princ.*) *πο. — ἀκ. om. W* (*in lacuna*): *κολλαμεγαλειορλικος και φλειλος ακροϱ W* (*marg.*): *π. μ. τοῦ κυ. κ. χ. α. X*: *π. μ. πέλει κυ. κ. χ. α. ed. princ.* **20** Cal. 'Graeca' vi. *W*: Calcantem 'Graeca' (*spat. 6 litt.*) uites *X*. **21** uicinius *X*. **22** ei *om. X* (*non ed. princ.*) uinum (*sign. lacun.*) *W, ed. princ.*: uicinium (*sign. lacun.*) *X*: ex ea uinum bibere *Y*.

(P) **1–5** *om. P.* **4** quidem *M.* **6** (ea cons. dicitur *codd.*) dicitur qua *om. MP.* **7** dictas *T.* excitum *M.* **8** (dicimus *codd.*) **9** vad. esse ob. *R.* **11** bonis *TEβ.* **13** Muscerda *G*[1]. **16** cohortes (coor-) cortes *codd.*: *del. dett.* **17** actius *IR*: Maccius (*nov. lemm.*) *T.* **18** calculeque *I.*

⟨***Mulis***⟩ . . . .

⟨***Mais idibus***⟩ . . . .

Minusculae Quinquatrus appellantur Id. Iun., quod is dies festus est tibicinum, qui colunt Minervam, 5 cuius deae proprie festus dies est Quinquatrus mense Martio. **Muli Mariani** dici solent a C. Mari instituto, cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare adsueverant.

10 SEX. POMPEI FESTI LIBER XIII

Mulus ⟨vehiculo lunae habetur, quod tam⟩ ea sterilis sit, quam mulus; vel quod, ut mulus non suo genere, sed equis creetur, sic ea solis, non suo fulgore luceat. **Murciae deae** sacellum

134

15 ⟨***Membrum***⟩ . . . .

⟨***Monodus***⟩ . . . .

⟨***Minotauri***⟩ . . . .

⟨***Manius***⟩ . . . .

136 150

⟨***Manliae gentis***⟩ . . . .

Ⓕ 1—2 *su. Ep.* 3 Minisculei *X.* Id. Iun.] idium *W*: iduum *X, ed. princ.*: *corr. in ed. princ.* (*ex Epit.*) 5 cuius] eius *W* (*non ed. princ.*) propriae *X ante corr.* 6 marcio *W.* di. sol. *W Epit., ed. princ.*: dicti sunt *X.* 7 mario *ex* mari *W.* 8 interposita *X Epit., ed. princ.*: sunt posita *W*: superposita *Mercklin.* 9 assueuerant *W.* 10 SEXTI *X.* XIII incipit *W.* 11 Mulus (*sign. lacun.*) ea *W*: Mulus (*spat. 15 litt.*) ea *X*: *suppl. ex Epit.* 13 creetur *ed. princ.*: creetur (*spat. 6 litt.*) *X*: cretus (*man. 1*) *ex* ortus *W*: ortus *Aug.* 14 Murtiae *W*: Maricae *X*: *corr. ex Epit.* *post* sacellum *lacun. sign. codd.* 15—19 *su. Ep.*

148 **Mulis** celebrantur ludi in Circo maximo Consualibus, quia 133
id genus quadrupedum primum putatur coeptum curru vehiculoque adiungi.
Mais idibus mercatorum dies festus erat, quod eo die Mercurii aedes esset dedicata. 5
Minusculae Quinquatrus appellabantur idus Iun., quod is dies festus erat tibicinum, qui Minervam colebant. Quinquatrus proprie dies festus erat Minervae Martio mense.
Muli Mariani dici solent a Mario instituti, cuius milites in furca interposita tabella varicosius onera sua portare ad- 10 sueverant.
Mulus vehiculo lunae habetur, quod tam ea sterilis sit, quam mulus; vel quod, ut mulus non suo genere, sed equis creatur, sic ea solis, non suo fulgore luceat.
Murciae deae sacellum erat sub monte Aventino, qui antea 15 Murcus vocabatur.
Membrum abscidi mortuo dicebatur, cum digitus eius decide- 135 batur, ad quod servatum iusta fierent reliquo corpore conbusto.
Monodus appellatus est Prusiae filius, qui unum os habuit dentium loco. Similiter habuit et Pyrrhus rex Epirotarum. 20
Minotauri effigies inter signa militaria est, quod non minus occulta esse debent consilia ducum, quam fuit domicilium eius labyrinthus. Minotaurus putatur esse genitus, cum Pasiphae Minois regis uxor dicitur concubuisse cum tauro. Sed adfirmant alii Taurum fuisse nomen adulteri. 25
Manius praenomen dictum est ab eo, quod mane quis initio natus sit, ut Lucius, qui luce.
151 **Manliae gentis** patriciae decreto nemo ex ea Marcus ap- 137 pellatur, quod M. Manlius, qui Capitolium a Gallis defenderat, cum regnum adfectasset, damnatus necatusque est. 30

Ⓟ 1 consularibus *TLEGI*: consolaribus *MPR*: *corr. Ital.* 2 currui *β*. 4 (Mais *codd.*) 6 Munusculae (-le) *MPR*. appellantur *IR*. iunias *codd.* 7—8 tibicinum — festus erat *om. R*. 10 porta *G*. 12 habet *M*. 13 vel quod ut mulus *om. L*. 14 fulgure *M*. 16 marcus *IR*. 19 Monodos *codd.*: *corr. Ald.* prusidae *ex* priusidae *L*: prusicae *β*. 24 minoi *α*. 28 patrie *G*[1]. 29 M.] mo *R*: modo (*per compend.*) *I*. manlitis *β*.

⟨***Maiores flamines***⟩ . . . .

⟨***Millus***⟩ . . . .

⟨***Moenia***⟩ . . . .

138 ⟨***Magnificissima***⟩ . . . .

5 ⟨***Manceps***⟩ . . . .

Martius mensis initium anni fuit et in Latio, et post Romam conditam, quod ea gens erat bellicosissima; cuius rei testimonium est, quod posteriores menses, qui annum finiunt, a numero
10 appellati, ultimum habent Decembrem.
⟨***Masculino***⟩ . . . .

„Malo cruce", masculino genere cum dixit Gracchus in oratione, quae est in P. Popillium, posteriore, tam repraesentavit antiquam consuetudinem, quam hunc
15 frontem, atque hunc stirpem idem antiqui dixerunt, et rursus hanc lupum, hanc metum. Item cum idem in Pompilium et matronas ait: „Eo exemplo instituto dignus fuit, qui malo cruce periret" . . . .
20 . . . .
⟨***Mutae litterae***⟩ . . . .

140 mutum dicimus: aut quod nullius fiant vocis, cum 153 in eas litteras incidant. **Metaphoram** quam Graeci vocant, nos tralationem, id est domo mu-
25 tuatum verbum: quo utimur, inquit Verrius . . . . . ne saepius quidem honesti ac . . . . ṇaṣ ut speciosiora atquẹ . . . . . . signịfịcaṇ . . . . quam proprio vo . . . . ṛẹm indicemus . . . . . redit ad ṣuạ . . . . . . t tralatum ṃaṇẹḅịṭ

Maiores flamines appellabantur patricii generis, minores plebei.
Millus collare canum venaticorum, factum ex corio confixumque clavis ferreis eminentibus adversus impetum luporum. Scipio Aemilianus ad populum: „Vobis“, inquit, „reique publicae praesidio erit is, quasi millus cani.“ 5
Moenia praeter aedificia significant etiam et munia, hoc est officia.
Magnificissima dicebant antiqui pro magnificentissima. Re 139 enim vera magnificens dici non potest, unde magnificentissima videtur deduci. 10
Manceps dicitur, qui quid a populo emit conducitve, quia manu sublata significat se auctorem emptionis esse: qui idem praes dicitur, quia tam debet praestare populo, quod promisit, quam is, qui pro eo praes factus est. 15
Masculino genere parentem appellabant antiqui etiam matrem. Masculino genere dicebant crucem, ut est illud Gracchi: „Dignus fuit, qui malo cruce periret.“ Masculine etiam dicebant et frontem et alia multa similiter.

(F) 1—5 *su. Ep.* 6 Marcius *W.* 7 quod eo *W*: quod eius *X*: eo quia *ed. princ.*: *corr. Urs.* 11 *su. Ep.* 12 cum] ut *X.* 13 P.] p[a] *X* (*i. e.* prima?) Popilium *W ex corr.*: Pompilium *ed. princ.* posteriorem *W, ed. princ.*: posteriores *X*: et in posteriore *Y*: *corr. Aug.* tamen *X* (*non ed. princ.*) 14 qua *X* (*non ed. princ.*) 15 atque *om. X* (*non ed. princ.*) st. hunc unde ant. *W ante corr.* 16 lup. et hanc *X* (*non ed. princ.*) 17 Popillium *Aug.* 22 *Incipit F, sed primae paginae lacerae ac male habitae vix leguntur.* 25—26 ⟨in oratio⟩ne *Urs.* 26 nas F^{ab}: *om.* F^{u}: ⟨proprii verbi defectu saepe⟩ *Mue.* 27 speciosiore *Urs.* atque F^{u} (que *n. l.*): atque ⟨eodem etiam⟩ *Urs.* significan F^{u} (nifican *n. l.*): significantiore *Urs.* 28 vo⟨cabulo⟩ *Urs.* rem F^{u} (re *n. l.*) ind. ⟨quod quanquam⟩ red. *Mue.* 29 sua F^{u} (*n. l.*): sua⟨m domum si recte⟩ *Mue.* t F^{ab}: *om.* F^{u}: est *Mue.* manebit F^{u} (*n. l.*)

(P) 1 flaminas *L.* appellabatur *R.* 4 imperium *R.* 6 is *om. T.* 7 Monia *M*: Meonia *P.* 9—10 Re enim — magnificentissima *om. R.* 12 quicquid *PMTLIRG ante corr.* conductiue *codd.* qui *G.* 13 quidem *β.* 14 qui tamen *M.* 16—17 etiam matrem *om. MP.* 17 cru. dic. *IR.* Gracchi *om. LE.* 18 masculino *L.* 19 fronte *T*

quo pervenit . . . . as alieno perinde
ac suo ab . . . . **Metaplasticos** dicitur
apud p . . . . . . quod propter necessitatem
metri . . . . quod idem bar-
5 baris⟨mus *dicitur in solu*⟩ta oratione con-
scrib⟨*enda*⟩ . . . .
Meta- . . . . ca a cariore . . . .
. . . . perventura . . . .
quod . . . . dicare ait Ennius (inc. 39?) . . .
10 id est . . . . Meta-
. . . . abus ut . . accip . . . .
gratia si necc . . . . cernat
necessitate. **Metonymia** est tropos, cum ab
eo quod continet, significatur id, quod continetur,
15 aut superior ⟨r⟩es inferiore, et inferior supe-
riore. Quae continet, quod continetur: ut Ennius
cum ait (Ann. 310): „Africa terribili tremis horrida terra
tumultu.“ Ab eo quod continetur id quod continet;
ut cum dicitur: „epota amphora vini.“ A superiore
20 re inferior, ut Ennius (Ann. 487): „cum magno strepitu
Volcanum ventus vegebat.“ Ab inferiore supe-
rior, ut (com. inc. 64): persuasit animo vinum, deus qui multo
est maximus.“ **Masculina** et feminina voca-
bula dici melius est secundum Graecorum quoque con-
25 suetudinem, qui non *ἀνδρικὰ* et *γυναικεῖα* ea,
142 sed *ἀρ⟨σενικὰ dicunt et θηλυκά⟩* . . . .
Matroni⟨s aurum redditum⟩ . . . .
to ait, quod . . . .
fuisse re . . . .
30 et eam a . . . . ⟨*testi-*⟩
monio in . . . . ⟨ma-⟩
tronae orna . . . .
Apolloniqui . . . .
quod contule. . . . .
35 a Gallis Senoni⟨bus⟩ . . . .
tum est a pop⟨ulo *Romano.* **Magistrare** *pro regere et*⟩
temperare dic . . . .

152 **„Matronis aurum redditum“** cum legitur, hoc significare 143 videtur, quia matronae contulerunt ornatus sui aurum ad Capitolium a Gallis Senonibus liberandum, quibus post est redditum a populo Romano.

Magistrare regere et temperare est. 5

Ⓕ 1—2 perv. ⟨praeterquam apud poet⟩as al. per. ac suȯ ab⟨u-tentes⟩ *Mue.* 3—4 ap. p⟨oetas usurpari id⟩ qu. pr. nec. me. ⟨mutare consueverunt⟩ quod *Urs.* (*post Scal.*) 4 (idem *F*): item *edd.* 5 *suppl. Scal.* con F^u (*n. l.*) 6 *suppl. Scal.* 12 si necc F^{ab} (necc *incert.*): *om.* F^u. cernat F^{ab} (e *incert.*): *om.* F^u. 15 sup. res *edd.*: superiores F^k: superiore F^{ar} *ut vid.*: superior F^u. 17 tremis *F ut vid.* F^u: tremit *Enn. ap. Cic.* 18 *immo* ab eo quod continet id quod continetur. 19—20 (a superiore re *F*) 21 uegerat *F ut vid.* F^u: *corr. Scal.* 26 *suppl. Aug.* (*fere*) 27 *su. Ep.* 27-28 ⟨Ca⟩to *Mue.*: ⟨Sinnius Capi⟩to *Urs.* 28 quod ⟨videtur hoc significare matronis⟩ *Urs.* 29 re⟨stitutum aurum ex quo P. R. craterem fecerat⟩ *Urs.* 30—33 et eam A⟨pollini Delphos miserat, ut est testi⟩monio in⟨dex tabella; quod quidem aurum dederunt ma⟩tronae orna⟨tui demptum suo, ut votum solveretur⟩ Apolloni *Urs.* 33—36 Qui⟨dam dicunt de eo potius esse intellegendum⟩ quod contule⟨runt olim matronae ad Capitolium⟩ a G. Senoni⟨bus liberandum; id eis postea reddi⟩tum est a populo Romano *Urs.* 36 *suppl. ex Epit.*

Ⓟ 1 red. aur. *MP.* 2 contulerant *MP.* 3 (post est *codd.*): potest *R.* 4 re. appulo Rom. *R.* 5 (Magistrare *codd.*): Maistrare *M.*

erare quidam . . . .
Muta . . . .
. . . . . nisi voce . . . .
. . . . . multo . . . .
5 intelle . . . .
rem . . . as dici . . . .
ut cui potius con. . . . .
M⟨ille⟩ singulariter di. . . . .
non aliter dicimus cum . . . . . **⟨Municas⟩**
10 item communicas dicit . . . .
. . amina . . . .
ut patri⟨s⟩ sui heres e . . . .
tet, tam heres est quam . . . .
in potestate alie⟨na⟩ . . . .
15 et suus heres, ut p . . . . ⟨Ser.⟩
Sulpicius in ea oratio⟨ne, *quam habuit contra Messalam*⟩
pro Aufidia. **M⟨ul⟩tifa⟨cere** antiqui dicebant sicut⟩
magniface⟨re, *item et*⟩ pa⟨*rvifacere*⟩ . . . . ⟨Cato⟩
in ea quam ⟨*scripsit contra Q. Minucium Thermum de*⟩
20 X hominibus (3): ⟨„Neque fidem, neque iusiurandum,⟩
neque pud⟨icitiam multifacit⟩ . . . .
144 . . . . ⟨qua⟩ntitas 154
. . . . ⟨*conti*⟩netur nu-
⟨*mero*. **Magisteria** dicuntur in omnibus⟩ rebus, qui ma-
25 ⟨gis ceteris possunt, ut magisterium e⟩quitum, et
. . . . ⟨Apo⟩llinis dixe-
. . . . cuntur, velit
. . . . it contra o-
. . . . **Maledi-**
30 **⟨ctores** *dicebantur ab antiquis, quos*⟩ nos appellamus
⟨maledicos⟩. . . . . Hispania re
. . . . **⟨M⟩ihipte** pro mihi
⟨ipsi *Cato* (inc. 29) *posuit*⟩ . . . . . „decuit talen-
. . . . versia, atque
35 . . . . entia item a
. . **⟨Mansues⟩** . . . . . m Cato in epistola (2)
⟨*ad filium*⟩ . . . . mansues ad

Municas pro communicas dicebant.
Multifacere dicitur sicut magnifacere et parvifacere. Cato (orat. 8, 3): „Neque fidem, neque iusiurandum, neque pudicitiam multifacit.“ Quod merito ab usu recessit, quia quantitas numero non aestimatur, nec desiderat multitudinem. 5
Magisteria dicuntur in omnibus rebus, qui magis ceteris 145 possunt, ut magisterium equitum.
Maledictores dicebantur ab antiquis, qui nunc maledici.
Mihipte Cato (inc. 29) pro mihi ipsi posuit.
Mansues pro mansuetus. 10

Ⓕ **3** *ante* nisi *vestigia 4 litt. in F.* **4** *ante* multo *vestigia 4 litt. in F.* **8** Mille *suppl. Urs.*: Mina *Aug.* dicebant *suppl. Urs.*: dicit *alii* (*cf.* v. 10) **10** item] id est *Urs.* item M. Cato in s *Aug.* **11** em — aut potius co — F^{u}: — amina (*vel* omnia) F^{L}: mina cog *Aug.* **11—12** ⟨Mancipatus et adoptatus⟩ ut p. s. h. e⟨sse desinit, ita eius qui adop⟩tet *Huschkius iur. anteiust.*[4], *p. 93* **13** quam ⟨ex eo natus. Sed et arrogatus⟩ *Huschkius.* **16** *suppl. Mue.* **17** Mult.] M—F^{ab}: M..tifa —F^{L}: Multifa — *Aug.* **17—18** *su. Ep.* **18** pa F^{ab}: *om.* F^{u}. **19** in ea quam F^{u} (*non* F^{L}) **19—21** *su. Ep.* **22—23** *suppl. Urs.* **24** *su. Ep.* **26—27** ⟨magistros populi, item ludorum Apo⟩llinis dixe⟨runt antiqui, quae aliter di⟩cuntur *Urs.* (*fere*) **27** cuntur F^{u} (c *n. l.*) velut *Urs.* **28—29** ⟨ostendit Cato in oratione quam dix⟩it contra o⟨rationem⟩ *Urs.* **30—31** *suppl. ex Epit.* **31** ⟨Cato cum proficisceretur in⟩ Hispaniam, re⟨movendi maledictores⟩ *Urs.* re *an* nu *incert.* F^{ab}: re F^{u}. **32** Mihipte F^{u} (M *n. l.*) **33** *su. Ep.* ⟨cum dixit⟩ dec. *Urs.* **36** *ante* Cato *lineola* (*i. e.* -m) F^{ab} F^{L} (*seq. distinctio* F^{L}) **37** *suppl. Mue.*

Ⓟ **3—4** puditiam *IR.* **9** Mihiptae *L.*

. . . . ⟨**Meritaver**⟩e, saepe merue-
⟨re *dixit Cato*⟩ . . . . ⟨Po⟩enorum IIII Suf-
⟨fet*es*⟩ . . . . nis cohortes, omnis
. . . . averunt. **Magni-**
5 ⟨**ficius** *pro magnificentius usurp*⟩avit Cato in ea, quam
⟨*scripsit* de pascenda musta a⟩gna (3): „quis homo
. . . . l pulchrius purgat
⟨*aut magnificius*“. *Nunc* magnifice⟩ntius dicimus, cum mag-
⟨*nifice eius positivus sit.*⟩ at nepos eius, in ea
10 . . . . tamen“, ait, „cum aedilis
. . . . tris ludos magni-
. . . . **Munificior** quoque
. . . . a munifice, cum dicamus
⟨nunc munificentior, quam⟩vis munificens non sit
15 ⟨in usu⟩ . . . . in ea, quam scripsit id
. . (Cato, orat. inc. 8) . . . munificior q . . s . .
. . . . **Mediocriculo** u-
146 sus est in ea quam dixit Cato in consulatu (12): „Ridibundum
magistratum gerere, pauculos homines, medio-
20 criculum exercitum obvium duci.“ **Mutini Titini** sa-
cellum fuit in Veliis, adversum murum Mustellinum
in angi⟨portu⟩, de quo aris sublatis balnearia
sunt ⟨f⟩acta domus Cn. D⟨omitii⟩ Calvini, cum man-
sisset ab urbe condita ⟨ad pri⟩ncipatum Augusti
25 . . . . et sancte cultum
. . . . manifestum est,
. . . . ⟨s⟩extum et
vicensimum, dextra v⟨*ia*⟩ . . . . . . ⟨diver⟩ticulum
. . . . ubi et colitur et . . . . . . in e-
30 . . . . ula . ⟨**Matronae** a magistra⟩tibus
non summove⟨bantur, ne pulsari contre⟩ctari-
ve viderentur, neve gra⟨vidae concuterentur. *Ob*⟩
quam ⟨*etiam* ca⟩usam ait Verrius ⟨neque earum viros⟩ se-

Ⓕ 1 *suppl. Urs.* meruê (*sic*) *F.* 2 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*)
3–4 ⟨evocaverunt statim om⟩nis co. om. ⟨etiam qui stipen-
dia merit⟩averunt *Urs.* (*post Scal.*) 5 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*)

Meritavere idem Cato ait pro meruere.
Magnificius idem ipse pro magnificentius dixit, et non frustra. Nam positivus eius magnifice est.
155 **Munificior** a munifico identidem Cato (orat. inc. 8) dixit, cum nunc munificentior dicamus, quamvis munificens non 5 sit in usu.
Mediocriculus ipse, qui supra, posuit cum ait (orat. 1, 12): „Ridibundum magistratum, pauculos homines, mediocriculum 147 exercitum obviam duci."
Mutini Titini sacellum Romae fuit. cui mulieres velatae 10 togis praetextatis solebant sacrificare.
Matronae a magistratibus non summovebantur, ne pulsari contrectarique viderentur, neve gravidae concuterentur. Sed nec viri earum sedentes cum uxoribus in vehiculo descendere cogebantur. 15

---

6 *suppl. Mue.* 7 al (a *incert.*) F^{L}: il F^{ab}; *om.* F^{u}. 8 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*) 9 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*) 10 ⟨quam scripsit⟩ *Urs.* tamen (t *incert.*) F^{L}: men F^{u}. aedilis sum *corr.* aedilis F^{L}: aedilis sic (*vel* sic, *i. e.* sicut) *corr.* aedilis F^{ab}. 11 tris *incert.* F^{ab}. ⟨Magnae Ma⟩tris ludos magni⟨ficentius⟩ *Urs.* 12 Magnificior *F*: *corr. ex Epit.* 13 a F^{u} (*n. l.*) ⟨idem deduxisse videtur⟩ a mun. *Urs.* munifico *Epit.* 14 *su. Ep.* uis *Urs.* (u *n. l.*) 15 *su. Ep.* ⟨Cato⟩ in *Urs.* 16 q . . s F^{ab}: *om.* F^{u}. 18 in] de *Mue.* 19 genere *F*: *corr. Urs.*: *del. Scal.* (*cum Epit.*) 20—144, 8 *deest testimonium Keilii, Abelii, Loewii, cum textus charta obtectus sit. Apographum igitur codicem adhibui X* (*om. W*) 20 obviam *Epit.* 21 (Veliis F^{u} *X Aug.*) (murum XF^{u} *Aug.*) 22 angi⟨portu⟩ F^{u}: angiportu *X.* de F^{u}: e *X.* 24 usque *X.* 25—28 ⟨Caesaris inviolatum religioseque⟩ et s. c. ⟨fuisset, ut ex Pontificum libris⟩ man. est ⟨in quibus significatur fuisse ad sacrarium s⟩extum et vic. d. v⟨ia iuxta diver⟩ticulum *Mue.* (*post Urs.*) 25 nimium pie et *X.* 26 pretextis man. *X* (*ex Epit.?*) 29—30 et ⟨mulieres sacrificant⟩ in e⟨o togis praetextis⟩ vela⟨tae⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 30—33 *su. Ep.*

Ⓟ 1 (idem *codd.*) 2 (dixit *codd.*) 4 munico *G.* 5—6 quamvis — usu *om. L.* nosit *M.* 8 radibundum *E*: rudibundum *β*. 9 obuium *Fest.* 10—11 *om. P.* 10 titium *ut vid. M*: titi *G*: tio *IR.* (Ro. fu. *codd.*) cum muliere *M.* 11 praetextis *Ital.* 13 (contrectarique (-quae) *codd.*) ne G^{1}.

dentes cum uxoribus de essedo escen<dere coac>tos a magistratibus, quod communi vehiculo vehitur vir et uxor. **Minuitur populo luctus** aedis dedicatione, cum Censores lustrum condiderunt, cum votum
5 publice susceptum solvitur: privatis autem, cum liberi nati sunt, cum honos in familia<m> venit, cum parens aut liberi, aut vir, aut frater ab hoste captus domum redit, cum <puella> desponsa est, cum prop[r]iore quis [cognatione quam is, qui lugetur, natus est, cum in casto Cereris est,
10 omnique gratulatione. **Maximae dignationis** Flamen Dialis est inter quindecim flamines, et cum ceteri discrimina maiestatis suae habeant, minimi habetur Pomonalis, quod Pomona levissimo fructui agrorum praesidet pomis. **Mundus** ut ait
15 Capito Ateius in lib. VI. Pontificali, ter in anno patere solet, diebus his: postridie Volkanalia et ante diem <III. Non. Oct. et ante diem> VI. Id. Nov.: qui [quid ita dicatur sic re-
148 fert Cato in commentaris iuris civilis (1): „Mundo nomen 157 inpositum est ab eo mundo, qui supra nos est: forma
20 enim eius est, ut ex is qui intravere cognoscere potui, adsimilis illae": eius inferiorem partem veluti consecratam Dis Manibus clausam omni tempore, nisi his diebus qui supra scripti sunt, maiores c . . . . m; quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa, quod
25 quo tempore ea, quae occultae et abditae religionis Deorum Manium essent, veluti in lucem quandam adducerentur et patefierent, nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per eos dies non cum [hoste manus conserebant: non exercitus scribebatur: non co-

---

(F) 1 essequo *F*: *corr. Urs.* *su. Ep.* 2 quod] quando *Momms.* 4 condidere *X.* 6 familia *F Epit.* 7 (hoste *XF*[u] *Aug.*) 8 puella *add. ex Epit.*: filia *Reitz.* propriore *F* (*cum Epit.*) 9 his *F*: *corr. X.* 10 omnique *F*[u] (omni *n. l.*)

Minuebatur populo luctus aedis dedicatione, cum a censoribus lustrum condebatur, cum votum publice susceptum solvebatur; privatis autem, cum liberi nascerentur, cum honos in familia veniret, cum pater aut liberi, aut vir aut frater ab hoste captus domum rediret, cum puella desponsaretur, cum propriore quis cognatione, quam is, qui lugeretur, natus esset, cum in casto Cereris constitissent. 5

Maximae dignationis flamen Dialis est inter quindecim flamines, et cum cetera discrimina maiestatis suae habeant, minimi habeatur Pomonalis, quod Pomona levissimo fructui agrorum praesidet, id est pomis. 10

156 **Mundum** gentiles ter in anno patere putabant, diebus his: postridie Vulcanalia, et ante diem tertium Nonas Octobris, et ante diem sextum Idus Novembris. Inferiorem enim eius partem consecratam dis Manibus arbitrantes clausam omni tempore, praeter hos dies, qui supra scripti sunt; quos dies etiam religiosos iudicaverunt ea de causa, quod his diebus ea, quae occulta et abdita religionis deorum Manium essent, in lucem adducerentur et patefierent, nihil eo tempore in republica geri voluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manu conserebatur, non exercitus scribebatur, non comitia 149 15 20

---

gratulationi *F*. 11 clamines *F*. 12 cetera *F Epit*. 13 minimus *vel* -mae *edd*. habeatur *F Epit*. pomonialis *F*. 15 (VI *F*) 16 uolkanaliae/tante *F*. 17 III — diem *om*. *F* : *su*. *Ep*. 20 ut *Urs*.: est *F*. his *F*. cognosci *Goth*. potuit F^{u} (-t *n. l.*) 23 *ante* quos *lineola* (*i. e.* -m) F^{ab}. c⟨ensuerunt habenda⟩m *Mue*. 25 occultae F^{ab}: occulte F^{u}: occulta *Epit*. abdita ea *F*: abdita *Epit*.: *corr*. *Scal*. 29 conserebant non F^{u} (ntno *n. l.*): conserebatur *Epit*.

Ⓟ 1 dedicationem *L*. accensoribus *T*: ascensoribus *I*. 3 nascebantur *L*. onus *L*. 4 (familia *codd*. *F*) conueniret *TLE*. 4—5 uir an fr. *M*. 6 propiore *L*. 7 castro *T*. 8 XI *in ras*. *G*. 9 (cetera (cae-) *codd*.) sua G^{1}. habeant *om*. *R*. 10 (habeatur *codd*.) 11 pomis *om*. *T*. 12 anno padiebus (*mediis omissis*) *MP*. 15 arb. cl. arbitrantes *R*. clausa *T*. 17 de ea *L*. 18 regionis *M*. 19 (et patefierent *codd*.) 20 vo. ge. *L*. hostoi (-toe?) *M*. 21 (manu *codd*.) conferebatur *L*. n. exercitu scr. *T*: *om*. *LE*.

mitia habeba⟨ntur: non⟩ aliud quicquam in republica, [nisi quod
ultima necessitas admonebat, administrabatur.
Mos est ⟨institutum pa⟩trium; id est memoria veterum
pertinens maxime ad religiones ⟨caerim⟩oniasque
5 antiquorum. **Milium** quidam putant cepisse nomen
†maxima nummarum summa† quae est mille. Quod
alii Graecae stirpis iudicant esse, cum id illi *κέγχρον*
vocent; tam hercules, quam panicum *μελίνην*.
Municipalia sacra vocantur, quae ab initio habue-
10 runt ante civitatem Romanam acceptam; quae
observare eos voluerunt pontifices, et eo more
facere, quo adsuessent antiquitus. **Minora templa**
fiunt ab auguribus cum loca aliqua tabulis aut
linteis sepiuntur, ne uno amplius ostio pateant,
15 certis verbis definita. Itaque templum est locus ita
effatus aut ita septus, ut ex una parte pateat, an-
gulosque adfixos habeat ad terram. **Manalis fons**
appellatur ab auguribus puteus perennis, neque
tamen spiciendus videtur, quia flumen id spiciatur, quod
20 sua sponte in amnem influat. **Manes di**
ab auguribus invocantur, quod i per omnia aetheria
150 terrenaque ma⟨nare *credantur*. *Idem* di su-⟩
peri atque inferi ⟨*dicebantur*⟩ . . . .
augures, quod sanctis . . . .
25 minis. **Ma** . . . .
r. p. publiç . . . .
rae, imperi . . . .
sae consensu . . . .
populi comit . . . .
30 ut capere eam . . . .
cerove ex . . . .
at tempus ad mi . . ⟨**Monstra** dicuntur na⟩
turae modum e⟨gredientia, ut serpens cum pedibus⟩
avis cum quat⟨tuor alis, homo cum duobus capitibus,⟩
35 iecur cum dist⟨abuit in coquendo. **Muta exta**⟩
dicuntur, quibus non . . . .

habebantur, non aliud quicquam in republica, nisi quod ultima necessitas exegisset, administrabatur.
Mos est institutum patrium pertinens maxime ad religiones caerimoniasque antiquorum.
Municipalia sacra vocabantur, quae ante Urbem conditam colebantur. 5
Manes di ab auguribus vocabantur, quod eos per omnia manare credebant, eosque deos superos atque inferos dicebant. 151
Monstra dicuntur naturae modum egredientia, ut serpens cum pedibus, avis cum quattuor alis, homo duobus capitibus, iecur cum distabuit in coquendo. 10
Muta exta appellabant, ex quibus nil divinationis animadvertebant.

Ⓕ 1, 3 *su. Ep.* 6 a (*n. l.*) maxima nummorum summa *Urs.*: maximae numerorum (*vel* summarum) summae *alii.* 7 alii F^{ab}: ali F^{u}. stirps F^{k} F^{ab}. *κενχρον F.* 8 *μεμινην* (*immo* memin.) *F.* 12 adfuissent *F*: *corr. Aug.* 16 ex *Momms.*: ea *F.* 16—17 angulusque adfixus F^{k} F^{ab}. 19 spiciendius *F.* 22 terrenaeque *F.* ma F^{ab}: man F^{ar}. 22—23 *su. Ep.* 24 sanctis (scīs) *ut vid.* F^{L}: his F^{ab}: hi F^{u}. 25 (minis *F*) Ma (*non* Mu) F^{L}: Mu⟨nus⟩ *Urs.* 26 r. p. (*i. e.* respublica *vel* reipublicae *vel* rempublicam, etc.) F^{L} F^{ar} public (c *incert.*) F^{L}: publi⟨cae⟩ *del. Urs.* 31 certove ex ⟨tempore⟩ *Urs.* 32 *vel* ad tempus ad mi F^{u} (mi *n. l.*): admi⟨nistrare⟩ *Urs.* 36 non (nō) F^{ab}: ni F^{u}: ne *vel* no F^{k}

Ⓟ 1 repulica *R.* 2 exigisset *MT*: egisset *R.* 3 institum *G.* ad *om. M.* 5 Municipialia *L.* condita *T.* 7 di *ex* diui *ut vid. E.* 8 manere *M* (*lemm. om. P*) 8—9 dicebant *T.* 11 ho. cum du. *L.* duabus *MP.* 12 distabunt *R.* 13—14 animaduertebantur *M.*

. . . responsi . . . . ⟨ad⟩
iutoria, quae . . . .
cant, aut ab in. . . . .
a veneno talique . . . .
5 instare periculum . . . .
finium deminution . . . ⟨**Minora** *itemque* ma⟩
iora auspicia quae d . . . .
maiora consulum, praet⟨orum censorum *dici ait;* re-⟩
liquorum minora: cum illi ⟨maiores, hi autem mino-⟩
10 res magistratus dici ⟨*consueverint*⟩. ⟨**Men-**⟩
sae in aedibus sacris ara⟨rum *vicem obtinent, quia*⟩
legibus earum omnium s . . . .
ut velut in aram vel in . . . .
vati quoque in primis . . . .
15 ubi sacras habituri s . . . .
parentatio, non sacrifi . . . .
magno or . . . .
ame . . . a tenebat aram . . . .
152 . . . . s stetit pro regno 158
20 . . . . Veranius in libro
. . . . cum, quod ei summae
. . . . causam Grae-
. . . . eo autem non
. . . . ⟨**Mutas** et sem⟩ivocales
25 . . . . ⟨sc⟩ribendo, aut
. . . . sisse, in eo
. . . . duplicata sit
. . . ⟨***Manu mitti***⟩ . . . . . . ser. sacrorum
. . . . ⟨m⟩odo caput
30 . . . . edicite : hunc
⟨hominem liberum esse volo⟩ . . pro eo auri CX
. . . . usquam digre-
. . . . sui. dum his ser-
. . . . ⟨e manu homi⟩nem liberum mit-
35 . . . ⟨***Moscillis*** *Cato* (inc. 33) *pro par*⟩vis qui moribus dixit
. . . . **Migrare** mensa,
. . . . isque templi posita,

Mensae in aedibus sacris ararum vicem optinebant.
159 **Manu mitti** servus dicebatur, cum dominus eius, aut caput 153
eiusdem servi, aut aliud membrum tenens dicebat: Hunc
hominem liberum esse volo, et emittebat eum e manu.
Moscillis Cato (inc. 33) pro parvis moribus dixit. 5

Ⓕ 1 *spat. 4 litt.* responsi F^{ar} F^{ab}: responsi *in capite versus* F^{u} 2—6 ⟨indi⟩cant, aut ab in⟨cendio ut caveamus, aut⟩ a ve. ta. ⟨re certum aliquod manifestumque⟩ in. per., ⟨item quae r. p. portendunt⟩ fi. deminution⟨em⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 7 d⟨icantur dicit Messala, nam⟩ *Urs.* (*post Aug.*) (*ex Gell. 13, 15*) 8 praet F^{L}. *suppl. Urs.* 9 illi F^{u}: il F^{L}: i F^{ab}. 10 dici F^{L}: dic F^{u}. *suppl. Urs.* 11 se F^{ab}: sae F^{u}. *su. Ep.* 13 velut] vel *Mue.* aram uel F^{k} F^{ab} F^{L}: ararum uel F^{u}: ararum ut F^{ar}. 15 s F^{ab}. sa. hab. s⟨int mensas⟩ *Mue.*: sacra hab. s⟨int⟩ *Urs.* 16 sacrific F^{u}: sacrifi F^{ab}: sacrif F^{k}: sacrificium *Urs.* 17 magno or (*vel* er) F^{L}: magno cr F^{u}: magno ornatu F^{k}: magno ornatu uel F^{ab}. 18 ame . . . a . . bat aram F^{ab}: . . . . tenebat aram F^{u}: '*nihil certi legitur*' F^{L}: amt . . . . nebataram F^{k}. 21 cum F^{u} (c *n. l.*) 24 *suppl. Mue.* (*post Urs.*) 25 ⟨antiqui non duplicabant in sc⟩ribendo *Mue.* 26 ⟨scrip⟩sisse *Urs.* 27 duplicata F^{u} (d *n. l.*) 28 ser. (*sic*) F^{u} (s *n. l.*) ⟨Manumitti dicitur⟩ ser. (*i. e.* servus??) *Scal.* 29 ⟨causa, cum dominus eius tendens m⟩odo *Urs.* 30 ⟨modo membrum aliud eiusdem servi ita⟩ *Urs.* (*post Scal.*) edicit *Urs.*: et dicit *Scal.* 31 *su. Ep.* cx F^{ab}: x F^{u}. 32 ⟨puri, probi, profani mei solvam, si⟩ *Scal.* (*ex 330, 18 Th.*) 33 digre⟨diatur a sacris, cum fuerit iuris⟩ sui *Mue.* 33—34 dum is ser⟨vum circumagit et e⟩ *Mue.*: -dum. his ser⟨vum verbis e⟩ *Scal.* 35 *su. Ep.* pro paruis F^{u} (*vix vere*): uis F^{ab}. *vel* pravis Muscillis pro parvis q. muribus *Keller* (*A. L. L. 4, 139*) qui] quidem *Thewr.*: *del. Urs.* 37 isque F^{u} (i *n. l.*): disque *Urs.*

Ⓟ 1 in diebus *PMLT.* rarum G^{1}: rerum *I.* 3 eius G^{1}. 4 hominem *om. L.* uolo et immittebat *L*: uolo mittebat *M.*

. . . . tur, cum sequitur sua
. . . . ⟨q⟩uidam fuisse in tri-
. . . . iales appellatae.
⟨**Mente captus** dicitur cum mens⟩ ex hominis potestate
5 ⟨abit; et idem *appellatur* de⟩mens, [qui] quod de sua
⟨mente decesserit, et amens, quod⟩ a mente [mente] abierit.
⟨**Manare solem**⟩ . . . . . . ⟨s⟩olitos esse antiquos
⟨*dicere ait Verrius,*⟩ cum solis orientis radi
⟨splendorem iacere coep⟩issent, atque ideo primum
10 ⟨*diei tempus mane dictum*: *quam*⟩vis magis addicitur
. . . . e, id est a maturo: quod id
. . . . : unde et Matutam di-
. . . . is. **Mamertini** appel-
⟨*lati sunt* ha⟩c de causa, cum †de toto Samnio
154 gravis incidisset pestilentia, Sthennius Met-
16 tius eius gentis princeps, convocata civium suorum contione, exposuit se vidisse in quiete praecipientem Apollinem, ut si vellent eo malo liberari, ver sacrum voverent, id est, quaecumque vere proximo na-
20 ta essent, immolaturos sibi; quo facto levatis post annum vicensimum deinde eiusdem generis incessit pestilentia. Rusum itaque consultus Apollo respondit, non esse persolutum ab his votum, quod homines immolati non essent: quos si
25 expulissent, certe fore ut ea clade liberarentur. Itaque i iussi patria decedere, cum in parte ea Si⟨ciliae⟩ consedissent, quae ⟨nun⟩c Tauricana dicitur, forte ⟨labo⟩rantibus bello no⟨v⟩o Messanensibus auxilio venerunt ultro, eosque a⟨b eo⟩ liberarunt provincia-
30 les: quod ob ⟨me⟩ritum eorum, ut gratiam referrent, et in suum corpus, communionemque agrorum invitarunt eos, et nomen acceperunt unum, ut dicerentur Mamertini, quod coniectis in sortem duodecim deorum nominibus, Mamers forte exierat: qui lingua Oscorum
35 Mars significatur. Cuius historiae auctor est Alfius libro primo belli Carthaginiensis. **Murrata potione** usos antiquos indicio est, quod etiam

Mente captus dicitur, cum mens ex hominis potestate abit, et idem demens, quod de sua mente decesserit, et amens, quod a mente abierit.

Manare solem dicebant antiqui, cum solis orientis radii splendorem iacere coepissent, a quo et dictum putabant 5 mane. Alii dictum mane putant ab eo, quod manum bonum dicebant.

Murrata potione usi sunt antiqui; sed postea adsuerunt 155

(F) 148, 37—2 ⟨quae loco sacro esset d⟩isque t. p. ⟨inauspicatum apud antiquos habeba⟩tur cum sequatur (*sic*) sua ⟨migrantem poena⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 2—3 ⟨Mensas aiunt q⟩uidam f. in tri-⟨viis poni solitas, quae sint triv⟩iales appellatae *Urs.* 4 *su. Ep.* ex F^u (*n. l.*) 5 *su. Ep.* qui *del. Mue.* quod *del. Urs.* 6 *su. Ep.* mente *del. Urs.* *fort.* ⟨et idem demens a⟩mensque quod de sua⟨mente decesserit et⟩ a mente ab 7 *su. Ep.* olitos F^L: litos F^u 8 *suppl. Urs.* (*post Scal.*) orientii F^{ar} F^L: orientis F^u. radi F^{ab} F^L: radii F^u. 9 *su. Ep* 10 *suppl. Scal.* adducitur *Mue* 11 ne F^u ie *vel* ne *vel* me *vel* ue F^L. īd (*i. e.* id est, *vix* idem) F. maturo F^k F^{ab}: mature F^u. 12 matutam F^{ab} F^L: matuta F^u. 13 is F^{ab}. 14 *suppl. Urs.* de (*alt.*)] in *Mue.* 17 quietae *F.* 26 hi *F.* 28 messanesibus *F.* 29 a F^{ab}: ab eo *Urs.* 29—30 provinciales *del.* (?) *Peter.*

(P) 1 habit habitet i. *R*: habitet abit i. *I*: **abet et i. G^1. 2 idem *om. T.* 4 Manere *MP.* (dic. ant. *codd.*) sol *G.* rad. or. *IR.* 6 al. di. mane *om. MPL.* putant *om. L*: putabant *E.* 8 Murratam *MP.*

nunc aediles per supplicationes dis addunt ad pulvinaria, et quod XII. tabulis (10, 6) cavetur, ne mortuo indatur, ut ait Varro in Antiquitatum lib. I. **Muger** dici solet a castrensibus hominibus, quasi
5 muccosus, is, qui talis male ludit. **Muries** est, quemadmodum Veranius docet, ea quae fit ex sali sordido, in pila pisato, et in ollam fictilem coniecto, ibique operto gypsatoque et in furno percocto; cui Virgines Vestales serra ferrea
10 secto, et in seriam coniecto, quae est intus in aede
156 Vestae in penu exteriore, aquam iugem, vel quamlibet, 161 praeterquam quae per fistulas venit, addunt, atque ea demum in sacrificiis utuntur. **Mortuae** pecudis corio calceos, aut soleas fieri Flaminicis nefas ha-
15 betur, sed aut occisae alioqui aut inmolatae, quoniam sua morte extincta omnia funesta sunt. **Me** pro mihi dicebant antiqui, ut Ennius, cum ait lib. II (125): „Si quid me fuerit humanitus, ut teneatis"; et Lucilius (1227): „Nunc ad te redeo, ut quae res me impendet,
20 agatur." **Minorum pontificum maximus** dicitur, qui primus in id collegium venit: item minimus, qui novissimus. **Malevoli Mercurii** signum erat proxime Ianum; qui item erat in Turdellis M . . os, . . lc . rm . . . . . . appellabatur. Malevoli autem, quod
25 in nullius tabernam spectabat. „**Malluvium** latum" in commentario sacrorum significat manus qui lavet. A quo malluviae dicuntur, quibus manus sunt lautae; perinde, ut quibus pedes, pelluviae. **Maximum praetorem** dici putant ali eum, qui maximi imperi sit;
30 ali, qui[a] aetatis maximae. Pro collegio quidem augurum decretum est, quod in Salutis augurio praetores maiores et minores appellantur, non ad aetatem, sed ad vim imperii pertinere. **Mortis causa stipulatio** existimatur fieri, ut ait Antistius Labeo,
35 quae ita fit, ut morte promissoris confirmetur, aut, ut quidam dixerunt, cuius stipulationis mors fuit causa. **Marspedis**, sive sine r littera

murram dis suis libare, ideoque XII. tabulis (10, 6) est cautum, ne mortuo inderetur.

Muger muccosus.

Muries dicebatur sal in pila tunsum et in ollam fictilem coniectum et in furno percoctum, quo dehinc in aqua[m] 5 misso Vestales virgines utebantur in sacrificio.

160 **Mortuae** pecudis corio calceos fieri flaminibus nefas habe- 157 batur, quoniam sua morte extincta omnia funesta aestimabantur.

Me pro mihi dicebant antiqui. 10

Malevoli Mercurii signum, id est statuam, appellabant ideo, quod in nullius tabernam spectabat.

Malluvium dicitur, quo manus lavantur. Malluviae, quibus manus sunt lotae; pelluviae, quibus pedes.

(F) 1 ediles *F.* 4 castrensium *F.* 5 his *F.* Muri est *F.* 12 addent *F.* 14—15 (habetur sed *F*) (inmolatae *F*) 18 uti *F.* 21 item *an* idem *F incert.* 22—23 qui item] qua iter *Mue.* lc . rm *F*[ab] (*dubitanter*) 25 latum] lacum *Mue.*: datum *Urs.* 26 in commentarium *F*: commentarium *Mue.* 37 Mars pedis *F.*

(P) 1 (murram *codd.*) 3 Moger *R.* mucosus *ML.* 4 tonsum *L.* olam fictilem fictilem *M.* 5 percoctum] coniectum *LT.* aqua *TLE.* 6 missum *codd.* 7 (ca. fi. *codd.*) flaminicis *Fest.* 8—9 aestimabatur *M.* 11 Maleuole *L.* Merc. sig. *om. L.* 11—12 ideoque in *L.* in n.] inullius *I.* 13 Maluuium *PMLT*: Malluuum *G ex corr.* 14 (lotae *codd.*) pluuiae *G*[1].

maspedis, in precatione solitaurilium quid significet, ne Messalla quidem augur in explanatione auguriorum reperire se potuisse ait.
Maiorem consulem L. Caesar putat dici vel eum, pe-
5 nes quem fasces sint, vel eum, qui prior factus sit.
Praetorem autem maiorem, Urbanum: minores ce-
158 teros. **Mend⟨icum** dici Verrius putat a mente⟩
eius, quam fef⟨ellerit fortuna, vel quod precetur quemque⟩
ut vitae su⟨ae medeatur cibo.⟩ ⟨**Mater Matuta,**⟩
10 manis, ⟨mane, matrimonium, materfamilias,⟩
matertera, ⟨matrices, materiae dictae videntur,⟩
ut ait Ve⟨rrius, quia sint bona, qualia scilicet⟩
sint, quae ⟨sunt matura, vel potius a matre,⟩
quae est ori⟨ginis Graecae⟩ . . . . . ⟨**Modo**⟩
15 quodam, id ⟨est ratione, dicuntur omnia ista: a modo⟩
fit commodi⟨tas, commodus, commodat, accommo⟩
dat, modi⟨ce, modeste, moderatio, modi-⟩
ficatio.
Naenia est ⟨carmen, quod in funere laudandi⟩
20 gratia can⟨tatur ad tibiam⟩ . . . . . . ⟨Afra-⟩
nius in Materte⟨ris (218):⟩ . . . .
quia seant . . . . ⟨sig-⟩
nificari credi . . . . ⟨Plautus⟩ . . . . .
„abi ergo . . . .
25 Idem (Truc. 213): „Huic hom⟨ini amanti mea era apud [nos naeniam⟩

Ⓕ 1 mas pedis *F.* inprecaticie *F.* solita uallium F^{u}: sesita uallium F^{k} F^{ab}: *corr. Turneb.* 7–20 *su. Ep.* 20 can F^{u} (n *n. l.*) 22 quia seant (*seq. distinctio*) F^{L}: quias canti F^{u} (-tit F^{ab}), *unde* exequias cantitant *Scal.* (-tabant *Urs.*) 22–24 ⟨sunt qui eo verbo finem sig⟩nificari credi⟨derunt, ut ait Plautus in Pseudolo (1278):⟩ „ubi ergo ⟨circumvortor, cado; id fuit naenia ludo."⟩ *Dac.* 25 *suppl. Urs.* (*post Aug.*)

Ⓟ 1 faces *T.* 4 uerius *IR.* 10 magistratus *α.* 11–12 Macerrani (*nov. lemm.*) *T*: acerani *MPR.* 13 modicum *MP.* 14 ciuitate romana *T.* 15 aricina *MP*: atacini *T.* cerites *LR.*

Maior consul dicitur vel is, penes quem fasces sunt, vel is, qui prior factus est. Praetor autem maior urbanus, minores ceteri.

Mendicum dici Verrius putat a mente eius, quam fefellerit 159 fortuna, vel quod precetur quemque, ut vitae suae medea- 5 tur cibo.

127 **Municipium** id genus hominum dicitur, qui cum Romam venissent, neque cives Romani essent, participes tamen fuerunt omnium rerum ad munus fungendum una cum Romanis civibus, praeterquam de suffragio ferendo, aut magistratu 10 capiendo; sicut fuerunt Fundani, Formiani, Cumani, Acerrani, Lanuvini, Tusculani, qui post aliquot annos cives Romani effecti sunt. Alio modo, cum id genus hominum definitur, quorum civitas universa in civitatem Romanam venit, ut Aricini, Caerites, Anagnini. Tertio, cum id genus homi- 15 num definitur, qui ad civitatem Romanam ita venerunt, uti municipia essent sua cuiusque civitatis et coloniae, ut Tiburtes, Praenestini, Pisani, Urbinates, Nolani, Bononienses, Placentini, Nepesini, Sutrini, Luc[r]enses.

Mater Matuta, manis, mane, matrimonium, mater familiae, 20 matertera, matrices, materiae dictae videntur, ut ait Verrius, quia sint bona, qualia scilicet sint, quae sunt matura, vel potius a matre, quae est originis Graecae.

Modo quodam, id est ratione, dicuntur omnia ista: ⟨a⟩ modo fit commoditas, commodus, commodat, accommodat, modice, 25 modestia, moderatio, modificatio.

163 **Nenia** est carmen, quod in funere laudandi gratia cantatur ad tibiam. Sunt, qui eo verbo finem significari putant. Quidam volunt neniam ideo dici, quod voci similior querimonia

---

agnagnini *T.* **16** ut *L.* **17** municipes es. suae *Niebuhr.* **18** pissani *MPL.* urbanites *T.* **19** nepessini (-imi) *LMP.* (lucrenses *codd.*) **20** (manis *codd.*) **21** mater terra *G.* **22** sc. qu. *I.* sint *om. T.* **24** (om. is. *codd.*) a *add. dett.* **25** commodatas *MP*[1]. commodis *M.* **26** modestiae *L.* **27** (Nenia *codd. passim*) ca. est *T.* laudanda *M.*

dixit domi"; et ap . . . . ⟨nae-⟩
niam esto." Quosdam . . . .
quod ei voci sim⟨ilior querimonia flentium⟩
sit. quidam aiunt nae⟨niae ductum nomen ab extre⟩
5 mi intestini voca⟨bulo⟩ . . . .
nio utitur Plautus ⟨in Bacchidibus (887): „Si tibi est ma-⟩
chaera, at nobis ⟨vervina est domi, qua quidem⟩
te reddam, u⟨bi tu me inritaveris, confossio-⟩
rem soricina nenia . . . .
10 do efferim . . m . . . .
Graeci *νέατον* dic⟨unt⟩ . . . . ⟨chor-⟩
darum ultima ⟨*νήτη*⟩ . . . . . . ⟨vocem extre-⟩
mam cantionis neni⟨am appellarunt. **Neniae deae**⟩
sacellum ultra portam ⟨Viminalem⟩ . . . .
160 . . . . t aediculam. 162
16 ⟨**Navali corona** solet donari, qui pri⟩mus in hostium
⟨navem armatus transilierit⟩ . . . . . opera, ma-
. . . . est eam M.
⟨Terentius Varro *bello piratico donant*⟩e Cn. Pom-
20 ⟨peio⟩ . . . . ⟨M.⟩ Atilius bel-
⟨lo⟩ . . . . ⟨scrip⟩tum est in car-
⟨mine⟩ . . . . ⟨c⟩onsuetudi-
. . . . ⟨no⟩minabantur
. . . . Pro nulla
25 . . . . ⟨***Neceunt***, *non eu*⟩nt, ut nec
⟨*pro non.*⟩ ⟨**Nefrendes,**⟩ . . ⟨Q. Muci⟩us Scaevola
. . . . ⟨quod dentibus frendere non pos⟩sint. Ateius
⟨Capito infantes esse nondum fre⟩ndentes, id est,
⟨frangentes. *Unde* Livius dixi⟩t (trag. 38): „quem ego non
30 ⟨frendem alui lacteam inmulgen⟩s opem". et
. . . . prae nefrendibus
. . . . usus recens
. . . . ⟨testicul⟩os, quos Lanu-
⟨vini appellant nebrundine⟩s, Graeci *νεφρο-*

Ⓕ 1 ap F^u (*n. l.*) 2 *vel* naenia maesto Quosdam ⟨constat inde ducere verbum⟩ *Mue.* 3 ei *Scal.*: et *F.* sim F^u (m *n. l.*) 3—5 *su. Ep.* 6 iuo *vel* nio F^L: nio F^u. 6—8 *suppl. Scal.*

flentium sit. Quidam aiunt neniae ductum nomen ab extremi intestini vocabulo; Graeci enim *νέατον* extremum dicunt; sive quod cordarum ultima *νήτη* dicitur, extremam cantionis vocem neniam appellarunt.

Neniae deae sacellum extra portam Viminalem fuerat de- 5 dicatum.

Navali corona solet donari, qui primus in hostium navem 161 armatus transilierit.

Nefrendes arietes dixerunt, quod dentibus frendere non possint. Alii dicunt nefrendes infantes esse nondum frendentes, 10 id est frangentes. Livius (trag. 38): „Quem ego nefrendem alui lacteam inmulgens opem.“ Sunt qui nefrendes testiculos dici putent, quos Lanuvini appellant nebrundines, Graeci *νεφρούς*, Praenestini nefrones.

Neceunt non eunt. 15

---

7 chędera F^{L}: chedem F^{u} ad *F.* nobis F^{L} (is *per compend. ut vid.*): nob F^{u}. 8 ubi] si *codd. Plauti* 10 m F^{ab} ⟨flen⟩do efferim⟨us ea⟩m ⟨vocem, dictam naeniam⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 11—14 *su. Ep.* 15 t F^{L}: *fort.* ⟨dedicavi⟩t 16 mus F^{u} (m *n. l.*) 16—17 *su. Ep* 17—18 ⟨cuiusve⟩ op. ma⟨nuve navis hostium capta fuerit. Adeptus⟩ est *Urs.* 19 *suppl. Aug.* e F^{ab}. 20 atillus *F.* ⟨Magno. Item ali, inter quos M.⟩ Atilius bel⟨lo quod gestum est contra Poenos ut⟩ *Mue.* 21 tum F^{u} (t *n. l.*) 22 onsuetudi (*vel* ōsuetudi) F^{L}: nsueti (*in fine versus*) F^{u}: nsueti (*sequente 3 litt. spatio*) F^{ab} 24—25 ⟨Neunquam ponitur⟩ pro nulla⟨tenus et pro non ita⟩ *Urs.* (*fere*) *ex Gloss.* *ante* pro *distinctio* F^{L}. 25 nt F^{ab}: t F^{u}. 25—26 *su. Ep.* 26 ⟨Nefrendes dictos asserit Q. Muci⟩us *Scal.* 27 arietes (*vel* porcos) *praemittit Scal.* 27—30 *su. Ep.* 29 t quem ego non (n̄) F^{ab} F^{L}: ut quem ego ne F^{u}: ri quem ego ne F^{ar}: tego non (n̄) F^{k}. *Compendium* n̄ *explicatur* 'non', *nullo modo* 'ne' nefrendem *Epit.* 31 prae F^{L} F^{ab}: pro F^{u}. 31—33 Pro nefrendibus ⟨alii nefrundines intelligunt, quos⟩ usus recens ⟨dicit vel renes vel testicul⟩os *Mue.* 33—34 *su. Ep.*

Ⓟ 1 ueniae *M*: aeniae *P.* 2 grece *IR.* neaton *codd.* (neniaton *MP*) 3 neten *codd.* dicatur *IR.* 5 (Neniae *codd.*): Nenae *R.* uinitalem *M*: uinialem *P.* 5—6 deducatum *I ante corr.* 9 Nefendes *R.* dentibus *om. M*: dent. fr. *om. P.* stendere G^{1}. 11 id est *ante* infantes (*v.* 10) *M.* 13 neprundines *MP.* 15 Nequeunt *α R* (*vix recte*): Nequunt *GI*: *corr. Ital.*

⟨ύς, Praenestini nefrones. **Ne⟩cerim**, nec eum.
⟨**Nemora** significant silv⟩as amoenas: va-
. . . . ⟨voc⟩abuli auctor Ho-
⟨merus⟩ . . . . . . (Il. 11, 480): ἐν νέμεϊ σκιε-
5 ⟨ρῷ ἐπί τε λῖν ἔμβαλε δαί⟩μων, dubium non
. . . . m qui campos et pascua
. . . . τὸ νομὰς εἶναι ἐν αὐ-
⟨τῷ⟩ . . . . ⟨**N⟩emut** nisi etiam vel
⟨nempe. *Naevius in carmine* Bell⟩i Punici, cum ait:
[„nemut
10 . . . . aerumnas.“ **Neminis**
⟨genitivo casu Cato usus est⟩: „et quis diceret cum sit
⟨neminis.“ Idem de aedilibus⟩ vitio creatis (2): „nemi-
[nisque
. . . . . . ⟨Enni⟩us Erectheo (130): „lapideo sunt
162 corde multi, quos non miseret neminis.“ **Nemo**
15 compositum videtur ex ne, et homo: quod confirmatur
magis, quia in persona semper ponitur, nec pluraliter for-
mari solet, quia intellegitur pro nullo. **Neci datus**
proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, ut vene-
no, aut fame. **Necessarium** ait esse Opillus Aure-
20 lius, in quo non sit cessandum, aut sine quo vivi
non possit: aut sine quo non bene vivatur: aut
quod non possit prohibere, quin fiat. **Necessari** sunt,
ut Gallus Aelius ait, qui aut cognati, aut ad-
fines sunt, in quos necessaria officia conferuntur
25 praeter caeteros. **Neclegens** dictus est, non legens,
neque dilectum habens, quid facere debeat, omissa
ratione officii sui. **Nec** coniunctionem Gramma-
tici fere dicunt esse disiunctivam, ut nec legit,
nec scribit, cum si diligentius inspiciatur, ut fecit
30 Sinnius Capito, intellegi possit, eam positam esse
ab antiquis pro non, ut et in XII. est (5,7): „ast ei custos
nec escit.“ item (8,16): „si adorat furto, quod nec manifes-
tum erit.“ et aput Plautum in Phasmate (Most. 240): „nec
[recte
si illi dixeris.“ et Turpilium in Demetrio (24): „nec rec-

Necerim nec eum.
Nemora significant silvas amoenas.
Nemut nisi etiam, vel nempe.
Neminis genetivo casu Cato usus est, cum dixit (Ennius trag. 130): „Sunt multi corde quos non miseret neminis.“ 5
Nemo, nec homo. 163
Neci datus proprie dicitur, qui sine vulnere interfectus est, ut veneno aut fame.
Necessarium, in quo non sit cessandum.
Necessarii dicuntur cognati aut adfines, in quos necessaria 10 officia conferuntur.
Neclegens non legens, neque electum habens, quid debeat facere.
Nec coniunctio disiunctiva est, ut nec legit, nec scribit. Ponitur et pro non. Turpilius (24): „Nec recte dici mihi iam- 15 dudum audio.“

Ⓕ 1—2 *su. Ep.* 1 Necerim F^u (Ne *n. l.*) *seq. 3 litt. spat.* 2 as F^{ar}: s F^u. 2—4 va⟨let enim id quod Graece νέμος, cuius voc⟩abuli au. Ho., cum dicit in Iliade⟩ *Mue.* 5 *suppl. Scal.* 6 m F^{ar}. 6—8 ⟨est quin eum designet locu⟩m qui ca. et pa ⟨habeat; νέμος enim a Graecis διὰ⟩ τὸ ν. εἰ. ἐν. αὐ⟨τῷ appellatur⟩ *Urs.* (*fere*) (*post Scal.*) 7 *νομας* F^u (*ν n. l.*) *ειναι* F^u (*n. l.*) 8 emut F^L: mut F^u. 9 i punici F^L (*non* ibunici): bunici F^u. *supplevi*: ⟨usus est Cato de potestate tribunicia⟩ *Urs.* 11 *su. Ep.* diceret *an* -re *F incert.* 12 *suppl. Mue.* 18 us F^{ab}. (erectheo *F*). 18 propriae *F.* uulnerae *F.* 19 (opillus *F*). 22 prohiberi *edd.* 23 aut aut adf. *F.* 27 coniugationem *F vix recte*: *corr. ex Epit.* 32 nece scit *F.* 33 fasmate *F.*

Ⓟ 2 Necmora *M.* 4 Nemini *β.* 7 Necidatur *β.* 8 ut] aut *IR.* 12 Neglegens *LTβ.* 14 neglegit *I*: nec legitur *M*: nec neglegit *P.* 15 nec recto *M*: non recte *IR.*

te dici mihi quae iam dudum audio." **Necumquem**, nec umquam quemquam. **Nequalia**, detrimenta. **Nequinont**, pro nequeunt, ut solinunt, ferinunt, pro solent, et feriunt dicebant antiqui. Livius
5 in Odissia (14): „partim errant, nequinunt Graeciam redire." **Nequitum** et nequitur pro non posse dicebant, ut Pacuvius cum ait (390): „Sed cum contendi nequitum [ut clam tendenda est plaga." Plautus in Satyrione (112): „retrahi nequitur, quoquo progressa est semel"; et Cato
10 Originum lib. I (23): „Fana in eo loco conpluria fuere: ea exauguravit, praeterquam quod Termino fanum fuit; id nequitum exaugurari." **Nequiquam** significare
164 idem quod frustra, plurimis auctorum exemplis manifes- 165 tum est. **Nectere** ligare significat, et est apud plu-
15 rumos auctores frequens; quin etiam in commentario sacrorum usurpatur hoc modo: „Pontifex minor ex stramentis napuras nectito", id est funiculos facito, quibus sues adnectantur. **Nectar** Graece significat deorum potionem. Unde Vergilius ait (A. 1, 433): [„Stipant
20 et dulci distendunt nectare cellas"; item Lucretius lib. II (847): „Et nardi florem, nectar qui naribus halet." **Non pridem** aeque, et recte, et frequenter dicitur, ac iampridem, quampridem. „**Nequam aurum** est, auris quodvis vehementius ambit" hoc versu Lucilium (1220) significare
25 ait Sinnius Capito, nequam esse aurum quod auris laedat; vel pondere inaurium, cum mollissima pars auris inciditur; vel ex auro intellegi pecuniam, cuius respectu, et nimia cupiditate homines ad peccandum adduci. **Nec mulieri, nec gremio** credi opor-
30 tere: proverbium est, quod et illa incerti et levis animi est, et plerumque in gremio posita, cum in oblivionem venerunt [pro] exsurgentium, procidunt. **Nexum** est, ut ait Gallus Aelius, quodcumque per aes et libram geritur: id quod necti dicitur. Quo in genere sunt haec: testamenti
35 factio, nexi datio, nexi liberatio. **Nerunm**

Necumquem, ne umquam quemquam.
Nequalia detrimenta.
Nequinont nequeunt.
Nequitum et **nequitur** pro non posse dixerunt.
Nequiquam frustra. 5
164 **Nectere** ligare. 165
Nectar Graece significat deorum potionem.
„**Nequam aurum** est, auris quodvis vehementius ambit.“ Hoc versu Lucilius (1220) significare videtur, nequam esse aurum, quod aures laedat pondere inaurium, cum auris in- 10 ciditur; vel etiam cupiditatem pecuniae voluit significare.
Nervum appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes vel etiam cervices inpediuntur.

(F) 1 quae] que *F.* 2 nec umquem *F.* 3 fernunt *F.* 4 fereunt *F.* 5 partim *an* partum *F incert.* nequinunt] neque nunc *F.* 7 pacuius *F.* nequitur *Ribb.* (?) ut] vi *Scal.* 9 (nequitur *F*) 11 praequam *F*: *corr. Aug.* 12 significari *F.* 14—15 (plurumos *F*) 17 extramentis *F*: *corr. ex 168, 27.* naturas *F*: *corr. Aug.* (*ex 168, 26*) 21 narde *F.* nectare *F.* floribus *F.* 22 ae. et et rec. *F.* 24 ambit *Epit.*: ambiat *F.* lucili significare *F*: *corr. ex Epit.* 32 pro] propere *Urs.*: *del. alii* (*anticipaverat scriba illud* procidunt) 34 (id quod *F*) 35 factione XI *F*: *corr. Urs.* dando nexi liberanto *F*: *corr. Aug.* (Neruum *F*)

(P) 1 (Necumquem [Nec umquem] *codd.*): Nec cumquem *R.* (ne *codd.*) 2—3 *om. P.* 3 Nequin̄ (*i. e.* Nequinon) *M*: N̄ (*i. e.* Non) quinent (*corr.* -nunt) *I.* 5 Nequaquam *MP.* 10 aurum] uidetur *L.* 11 et in cup. *I.*

appellamus etiam ferreum vinculum, quo pedes inpediuntur. quamquam Plautus eo etiam cervices vinciri ait (inc. frag. 32): „perfidiose captus edepol nervo cer-[vices probat.“

Nexum aes apud antiquos dicebatur pecunia, quae
5 per nexum obligatur. **Negumate** in carmine Cn. Marci vatis significat, negate, cum ait (3): „quamvis moventium duonum negumate.“ **Negritu** in auguris significat aegritudo. **Nebulo** dictus est, ut ait Aelius Stilo, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non
10 facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator.
166 **Negibundum** a⟨*ntiqui pro negante dixerunt*⟩ . . . .
ea, quam scripsit . . . .
negibundus . . . .
Neutiquam pro ⟨nullo modo *dici testis est* Ennius,⟩
15 cum ait (trag. 32): „Sed ⟨mihi neutiquam cor consentit [cum ocu-⟩
lorum aspect⟨u⟩ . . . .
neutiquam . . . . ⟨**Nepos**⟩ . . . .
Tuscis dicitur . . . . ⟨luxuriosae vitae⟩
homines a⟨ppellati, quod non magis his res⟩
20 sua famil⟨iaris curae est, quam is, quibus pater avusque⟩
vivunt. quod ⟨*nomen ductum* ab eo quod natus post patri⟩
sit, quam fil⟨ius⟩ . . . . ⟨Aristar-⟩
chus interpre⟨s *Homeri*⟩. . . . . . ⟨τεοῖσι νε-⟩
πόδεσσιν ⟨ἑτοίμη⟩ . . . . ⟨**Nefas-**⟩
25 **ti dies** nom . . . .
aput quem l . . . . ⟨do dico⟩
addico. N. P. . . . .
riores sunt, q . . . .
liberati sunt . . . .
30 unt. et in provin . . . .
instituta fiunt . . . .
et aedes sacrari so . . . ⟨**Nepa** Afrorum lingua⟩
sidus, quod dicitur nostris c⟨ancer vel, ut quidam,⟩
scorpios. Plautus in ⟨Casina (443): „Recessim dabo me⟩
35 ad parietem, imita⟨bor nepam.“ **Nepus** non purus.⟩

Negumate negate.
Nebulo dictus est, qui non pluris est, quam nebula, aut qui non facile perspici possit, qualis sit, nequam, nugator.
Negibundum pro negante dixerunt. 167
Neutiquam pro nullo modo. 5
Nepotes luxuriosae vitae homines appellati, quod non magis his rei suae familiaris cura est, quam is, quibus pater avusque vivunt.
Nepos compositum ab eo, quod natus post sit patri, quam filius. 10
Nefasti dies N littera notantur.
Nepa Afrorum lingua sidus, quod cancer appellatur, vel, ut quidam volunt, scorpios. Plautus (Cas. 443): „Dabo me ad parietem, imitabor nepam.“
Nepus non purus. 15

Ⓕ **2** (inpediuntur *F*). **3** captas *Leo*(?) (edepol *F*) **5** negumate *ex* megumate *F*. **7** noventium *Bue.*: monentium *Corssen*. **8** egritudo *F*: nigritudo *Corssen*. **9—10** (aut qui non | facile *F*) **10** (nequam *F*) **11** *su. Ep.* **11—12** ⟨Cato in⟩ ea *Urs.* scripsit F^{u} (it *n. l.*) **14** pro F^{ab}. **15** *post* sed *seq.* e *ut vid.* F^{L}. *vix* sed enim neut. . . . asp. mihi **19** a F^{ab} F^{L}. **19—22** *su. Ep.* **21** quod F^{k} F^{ab}. **22—24** ⟨quidam, inter quos Aristar⟩chus interpre⟨s Homeri, Graecum putant, qui τεοῖσι νε⟩πόδεσσιν ⟨ἐτολμη afferunt ex Apollonio (Arg. 4, 1745)⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **23** interpre F^{ab}. **25** nom F^{ab} F^{L} (*nullo modo* not) **26** l F^{ab} F^{L}. **25—26** nom⟨inantur N littera notati; quibus ei,⟩ aput quem l⟨ege agitur fari non licet tria verba⟩ *Momms.* **27** N. P. *Mue.*: nep *F* (*null. nov. lemm.*) **27—28** ⟨qui nefasti poste⟩riores sunt *Mue.*: ⟨hila⟩riores sunt *Momms.* **30** unt F^{ab} F^{ar}: untur F^{u}. **30—32** et in provin⟨cias ire licet; sacra quoque⟩ instituta fiunt, ⟨et vota nuncupata solvi⟩ et ae. sa. so⟨lent⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **33** (dicitur nostris *F*) c *vel* d *vel* e *vel* o F^{L}: c F^{u}. **32—35** *su. Ep.*

Ⓟ **3** (nequam nugator *α*): Ne nu. (*nov. lemm.*) *T*: nequam nugas *β*. **4** Negribundum *R*. **6** app. magis his rei fuae quod non magis his rei suae *ML*: dicti ma. his rei suae *P*. **7** his *om. T*. **9** Nepus c. ab eo *M*: Ne postquam posetum habeo *R*. post sit] possit *LI*: pofesit *R*. **11** Nefati *β*. **12** Nefa *L*. **13** scorpius (-phi-) *β*. dabō (*i. e.* dabom) ad *M*: dabo ad *P*. **14** nefam *L*.

Nesi pro sine positum . . . .
Dianae Aventinen⟨sis. **Nauteam** ait Opi-⟩
llus Aurelius, herbae ⟨*genus esse* granis nigris⟩
qua coriari utuntur, ⟨*cuius videri* a nave duc-⟩
5 tum nomen, quia nauseam fa⟨cit, permutatione t et⟩
s litterarum interme . . . .
Plautus in Artemone (7): . . . . ⟨mu-⟩
lionum nauteam fecisset . . . .
168 . . . . lem atque aro- 166
10 . . ⟨Idem Curculione (99): „Nam omnium u⟩nguentum o-
⟨-dor prae tuo nautea est“, et in Casina (1018): „Ei⟩
[pro scorto sup-
⟨ponetur hircus unctus nautea.“ Labe⟩o in commen-
⟨tario iuris pontifici⟩ . . . . . dum quiddam
. . . . colorant
15 ⟨**Natio**⟩ . . . . s natum. Cin-
⟨cius *genus hominum*, qui non aliunde uener⟩unt, sed ibi
⟨nati sunt.⟩ . . . . ationem ait
. . . . nibus, sete
. . . . us seiuncti
20 . . . . ⟨*Sinnius Capi*⟩to, omnia fe-
. . . . es Sabinos
. . . . ⟨In pecori⟩bus quoque bonus
⟨proventus feturae bona natio dicitur.⟩ **Nautiorum** fa-
⟨milia a Troianis dicitur oriunda.⟩ Eorum princeps
25 . . . . que aeneum Mi-
⟨nervae⟩ . . . . ⟨supp⟩licare soliti
. . . . ⟨vo⟩cabatur ⟨hac⟩ de cau-
⟨sa⟩ . . . . conductique ab
. . . . ianam oppugna-
30 . . . . missus L. Caecilius
⟨Metellus⟩ . . . . fectus esset, missi
. . . . um de foedere viola-
⟨to⟩ . . . . us, P. Veturius, qui
. . . . refectionem corpo-
35 . . . . ⟨co⟩nsedissent, Brutti
. . . . s Romanis erat, bello

Nautea herba granis nigris, qua coriarii utuntur: a nave ductum nomen, quia nauseam facit per mutationem T et S.
167 **Natio** genus hominum, qui non aliunde venerunt, sed ibi 169 nati sunt. In pecoribus quoque bonus proventus feturae bona natio dicitur. 5
Nautiorum familia a Troianis dicitur oriunda.

Ⓕ 1 *an* sin? po. ⟨est in lege dedicationis arae⟩ Di. Aventinensis *Scal.*, *Urs.* 2—5 *su. Ep.* 3 lius *F.* herbę F^{L}. 6 interme⟨diarum antiquis consueta⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 9 lem F^{u} F^{L}. aro⟨matum⟩ *Mue.* 10—12 *suppl. Aug.* 11 pro F^{L} (*praecedente vel* em *vel* est *vel* ter *vel* tur) 13 o F^{ab} F^{L}. 12—13 *suppl. Urs.* 13—14 ⟨ait rubi⟩dum quiddam ⟨esse, quo pontificum vestimenta quaedam⟩ colorant *Urs.* 14 colorant F^{u} (c *n. l.*) 16 unt F^{u} (u *n. l.*) 18 sete *ex* se te F^{ab}: set e⟨tiam⟩ *Urs.* 20—22 ⟨Sinnius autem Capi⟩to omnia fe⟨re genera hominum per nationes dividi, ut Picent⟩es Sabinos ⟨esse gente, natione Picentes⟩ *Mue.* 22 bus F^{ar} F^{ab} F^{L}. 23 Nautiorum F^{u} (N *n. l.*) 25 que F^{ab} F^{L}. 26 licare (*vix* ficare) F^{L}. ⟨cui postea Nautii sacri⟩ficare *Scal.* 27 ⟨unde ipsa quoque dea Nautia vo⟩cabatur *Scal.* cabatur F^{u} (c *n. l.*) 29 i *vel* u *vel* m *vel* n (*non* s) F^{L}. 36 s F^{L}.

Ⓟ 1 Naucea *R.* qua *om. MP.* 2 (per mutationem *codd.*) C et S *β*: C·E·T·S *MP.* 5 bonae *IR.* notio *MP.* 6 fam. tronianis *M*: fam. a tronianus *P.* ariunda *MP.*

. . . . ficit: inde a principe
. . . . appellata est. **Nati-**
⟨**natio** dicebatur negoti⟩atio: et natinatores
⟨*ex eo seditiosa negotia*⟩ gerentes. M Cato in
5 (inc. 31) . . . . ⟨tu⟩multu Macedoniae, Et-
170 ruriam, Samnites, Lucanos, inter se natinari, atque
factiones esse." **Naccae** appellantur vulgo ful-
lones, ut ait Curiatius, quod nauci non sint, id quod
est nullius preti. Idem sentit et Cincius. Quidam
10 aiunt, quod omnia fere opera ex lana *νάκη* dicantur
a Graecis. **Naucum** ait Ateius Philologus poni pro
nugis. Cincius, quod oleae nucisque intus sit. Aelius
Stilo omnium rerum putamen. Glosematorum autem scrip-
tores, fabae grani quod haereat in fabulo. Quidam ex Grae-
15 co, quod sit *ναὶ καὶ οὐχὶ*, levem hominem significa-
ri. Quidam nucis iugulandis, quam Verrius iugulan-
dam vocat, medium velut dissepimentum. Plautus in
Parasito pigro (109): „ambo magna laude lauti, po-
stremo ambo sumus non nauci." Item in Mostella-
20 ria (1042): „Quod id esse dicam verbum nauci, nescio."
[Et in Tru-
culento (611). „Amas hominem non nauci." Et Naevius
[et] in Tunicularia (105): „eius noctem nauco ducere."
Sed ⟨et⟩ Ennius (Sc. 423 V.): „illic est nugator nihili,
[non nauci
homo." **Nares** appellari putant, quod per ea nasi
25 foramina odoris cuiusque nari fiamus. **Narita**
est genus piscis minuti. Plautus (frg. inc. 33): „muria-
[ticam autem
video in vasis stagneis, naricam bonam et canutam
et †taguma quinas† fartas, conchas piscinarias."
Nancitor in XII. (inc. 1) nactus erit, praenderit. Item
30 in foedere Latino: „pecuniam quis nancitor, habe-
to" et: „si quid pignoris nanciscitur, sibi habeto."
Nare a nave ductum Cornificius ait, quod aqua
feratur natans, ut navis. Ennius lib. VII (252): „alter nare
cupit, alter pugnare paratust." Plautus in Aulula-

Natinatio dicebatur negotiatio, et natinatores ex eo seditiosi.
Naccae appellantur fullones, quod nanci non sint, id est 171
nullius pretii. Omnia fere opera ex lana nacae dicuntur a
Graecis.
Naucus pro nugis ponitur, alias pro oleae aut nucis nucleo. 5
Alii omnium rerum putamen ita appellari volunt. Quidam
ex Graeco, quod sit *ναὶ καὶ οὐχί*, levem hominem significari
volentes. Quidam volunt sic appellari membranulam, quae
in nucis iugulandis est medio.
Narica genus piscis minuti. 10
Nancitor nactus erit.
Nare a nave ductum, quod aqua feratur natans, ut navis.

Ⓕ 1 icit F^{L}: ficit F^{ab}: fecit *vel* ficit F^{ar}: unt F^{u}. 2 ⟨Naute familia Nautia⟩ app. est *Urs.* 4 *suppl. Mue.* (*ex Epit.*) 5 multu F^{u} (m *n. l.*) ⟨Orig. lib. V scripsit: „Audito tu⟩multu“ *Mue.* 8 nanci *F* (*cum Epit.*) 10 nace *F.* 12 quod in oleae . . nucisque *F.* 13 (glosematorum *F*). 16 (iugulandis *F*). 22 et *del. edd.*: etiam *alii* (*cf. 23*) 23 sed *F*: sed et *edd.*: et *alii.* illuc *F*: *corr. Urs.* nihil *F*: *corr. Urs.* 24 nasi *edd.*: nasci *F.* 25 fiamus *Aug.*: flamus *F.* Narica *F Epit.*: Narria *Gloss.* 26 muriatica *Scal.* 27—28 ⟨et⟩ na. bo. et cornutam et trygona squillas⟨que⟩ fa. *Mue.* 29 praeno erit *F.* 31 nasciscitur *F*: nancitur (nancsitur) *edd.* 33 nauis *Epit.*: auis *F.* 34 paratus.t. (*i. e.* Titus) *F.* alularias *F.*

Ⓟ 2 (nanci *α*): nanti *G1*: nati *R.* 3 naccae *IR.* 7 neceuchi (-uhi) *α*: necelichi *β.* (significari *codd.*) 9 (iugulandis *L*). 10 muniti *MP* (*ex* mutiiti) 11 Nanctor *I.* 12 dictum *TLE.* auis *R.*

ria (595): „Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis." Natare igitur est, saepius nare, ut dictitare, factitare. **Navus**, celer, ac strenuus, a navium velocitate videtur dictus. En-
172 nius lib. VI (177): „Navus repertus homo Graio patre Graius 169
6 homo rex." et lib. XVI (427): „Navorum imperium servare est induperantum." Plautus in Frivolaria (83): „Nave agere oportet, quod agas, non ductarier." **Navalis scriba**, qui in nave apparebat, inter aliud genus scribarum
10 minimae dignitatis habebatur, quod periculis quoque eius ministerium esset obiectum. Plautus (frg. inc. 36): [„non ego te novi, navalis scriba, columbar inpudens." sive quod columbaria in nave appellantur ea, quibus remi eminent, sive quod columbariorum quaestus temera-
15 rius incertusque. **Nassiterna** est genus vasi aquari ansati et patentis, quale est quo equi perfundi solent. Plautus in Bacchidib. (11): „ecquis evocat cum nassiterna, et cum aqua istum inpurissimum?" et in Nervolaria (Stich. 352): „Ecquis huc effert nassiternam cum [aqua
20 sine suffragio?" et Cato in ea oratione, quam composuit in Q. Sulpicium (50): „Quotiens vidi trulleos nassiternas pertusos; aqualis matellas sine ansis." **Nassa** est piscatorii vasi genus, quo cum intravit piscis, exire non potest. Plautus (Mil. 581): „Numquam
25 hercule ex ista nassa hodie ego escam petam." **Napuras nectito**, cum dixit pontifex, funiculi ex stramentis fiunt. **Naustibulum** vocabant antiqui vas alvei simile videlicet a navis similitudine. **Navia** est uno ligno exculpta, ut navis,
30 quo utuntur alveo in vindemia. Ficus quoque in comitio appellatur Navia ab Atto Navio augure. Nam cum Tarquinius Priscus institutas tribus a Romulo mutare vellet, deterrereturque ab Atto per augurium, ut eluderet eius prudentiam, inter-
35 rogavit eum, an fieri posset id, quod animo propo-

Natare est saepius nare, ut dictitare, factitare.
Navus celer ac strenuus a navium velocitate dictus.
168 **Nassiterna** genus vasis aquarii ansati et patentis. 173
Nassa est piscatoria vasis genus, quo cum intravit piscis, exire non potest. Plautus (Mil. 581): „numquam ex ista 5 nassa hodie ego escam petam."
Napurae funiculi.
Naustibulum alveum ad navis similitudinem factum.
Navia lignum cavatum ut navis, quo in vindemiis uti solent.

Ⓕ 7 insuperantum *F*: *corr. Scal.* 11 esse *F.* 12 columbari *F*: columbare *alii* (*vix pro* -ris) 13 rem geminent *F*: *corr. Turn.* 17 haec quis *F.* 18 (inpurissimum *F*). 19 equis *F* (*an recte?*) 21 truilos *F*: *corr. Scal.* (*vel* truleos *vel* trulios) 22 perfusos *F*: *corr. Aug.* 23 piscatoria *F* (*cum Epit.*) 28 *post* uīd (*i. e.* videlicet) *seq. spat. 4—5 litt. in F, et in marg.* 'cecus'. 29 est] ex *Scal.* exculpto: *corr. Mue.* 31 (atto *F*) 35 possit *F.*

Ⓟ 1 factare *R.* 2 vel. *ex* celeritate *T.* 3 Nassi- *ex* Nasi- *L.* 4 intrabit *I*: intrauerit *T.* 5 exare *M.* 7 Nupurae (-re) *MP.* finiculi *MP.* 8 Naustipulum *L*: Nastibulum *I.*

suisset suo; cui ille permittente augurio cum
respondisset effici posse; iussit rex cotem ac
174 novaculam pro ạ . . . .
an cos illa . . . . ⟨nova-⟩
5 culam subito . . . .
ex eo, Tarqui . . . .
cere, noua. . . . . ⟨*conse-*⟩
cratum defo . . . .
esse intra . . . .
10 sacro sit: ei̩ . . . .
subseri, sum . . . .
to, tantos i . . . .
loco conplu . . . .
evulsae defọ . . . .
15 moverentur . . . .
erant, ficum . . . .
isse admi̩ . . . .
cum et divin . . . .
viveret, libẹ . . . .
20 suram; ideoque ea . . . .
Nauscit cum gran⟨um fabae se aperit nascendi⟩
gratia, quod sit non diss⟨imile navis formae. Navi-⟩
tas secundum incorr . . . .
tos, quos nunc n⟨*autas*⟩. . . . .
25 Cato in ea, quam scr⟨ipsit cum in Hispaniam proficisce-⟩
retur, cum ait (2): „navitae . . . .
vinum atque oleum, uẹṛ . . . . ⟨Naeviam silvam⟩
vocitatam extra ⟨Urbem⟩ . . . .
rum, quod Naevi cu⟨iusdam fuerit⟩ . . . .
30 nemora Naevia ap . . . .
ait: quam obprobri loco . . . .
quod in ea morari adsụ⟨*essent*⟩. . . . . ⟨ho-⟩
mines, testis est M. Ca⟨to in ea *oratione quam scripsit*⟩
in Caelium si se appella⟨*vi*sset (9):⟩ . . . .
35 a porta Naevia atque ex . . . .
176 . . . . unt proverbi- 170
. . . . ṣ refertur a Ver-

Nauscit, cum granum fabae se nascendi gratia aperit, quod 175 fit non dissimile navis formae.

Naevia silva dicta iuxta Urbem, quod N⟨a⟩evi cuiusdam fuerit.

Ⓕ 1 illo *F*. 3 a *vel* x F^{L}. 4—8 ⟨posset praecidi. Cum respondisset posse nova⟩cula[m] sub. ⟨praecidit, quapropter Naevius, cum monitus⟩ ex eo Tarqui⟨nius nihil amplius auderet contra fa⟩cere, nova⟨culam illam et cotem sub locum conse⟩cratum defo⟨di iussit⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 7 noua F^{u} (a *n. l.*) 9 intra F^{L}: intra i F^{u}. 10 e F^{u}: ei F^{k} F^{ab}: ei *vel* eu *vel* em *vel* en F^{L}. 11 sum⟨ptis ex ipsa surculis iussit; quo fac⟩to *Mue.* (*post Urs.*) 13 (conplu *F*) conplu⟨res ficus enatae⟩ *Urs.* 14 defo *ut vid.* (*vix* dei) F^{L}: dei F^{u}. 15 mouerentur (ur *per compend.*) F^{L}: moueren F^{u}. 17—20 ⟨quod etiam responso haruspi⟩cum et diuin⟨is ostentis confirmabatur, quamdiu illa ficus⟩ viveret, libe⟨rtatem populi Romani incolumem man⟩suram *Mue.* 17 admi *vel* admu (*non* admo) F^{L}. 19 libe *ut vid.* F^{L}: lib F^{u}. 20 ea F^{L}: e *vel* c F^{ab}: e F^{k}. 21—22 *su. Ep.* 22—24 ⟨Navi⟩tas sec. incorr⟨uptam consuetudinem dic⟩tos quos nunc n⟨autas dicimus, testis est⟩ Cato *Urs.* (*fere*) 27 uer (er *dubium; certe non* s) F^{L}: u F^{u}. 27—28 *su. Ep.* 29 rum F^{ab} F^{L}: tum F^{u}. natuicu F^{ab} F^{L}: naeuicu F^{u}. *su. Ep.* 29—30 ⟨quam⟩ nem. Nae. ap⟨pellata etiam fuisse Verrius⟩ ait *Mue.* 31 loco F^{u} (-o *n. l.*) ⟨obici ab antiquis solere⟩ *Urs.* 32 ads F^{u}: adsu *ut vid.* F^{L}. adsu⟨essent perditi ac nequam ho⟩mines *Urs.* 33 Ca F^{u} (*n. l.*) 34 in (*nullo modo* m) F^{L}: m (*i. e.* M.) F^{u}. 36—37 ⟨unde dic⟩unt proverbi⟨um natum esse⟩ *Urs.* 37 s *vel* us (*per compend.; nullo modo* quod) F^{L}.

Ⓟ 2 (fit *codd.*) 3 Neuia *LGI*: Nauia *R*. neui (-uii *I*) *codd.* 4 fierit *M*.

⟨rio. **Nudius tertius**⟩ . . . ⟨conpo⟩situm ex nunc
⟨et die tertio. ‖⟩ . . . . ait in agro
. . . . ant, a pa-
. . . . ati sint
5 . . . . dicantur pa-
. . . . tur caelum cau-
. . . . dicatur dam-
. . ⟨**Nuptam**⟩ . . . . ⟨mu⟩lieres quibus
. . . . eadem causa
10 . . . . qui appellatam
. . . . tamen qui dice-
. . . . ⟨*νέαν*⟩ *νύμφην*
. . . . ⟨*ap*⟩pellat uxo-
⟨rem⟩ . . . . consuetudi-
15 . . . . ⟨*in Iliad. lib. III* (49)⟩ ait: *ἐξ ἀπί-*
⟨*ης γαίης νυὸν ἀνδρῶν αἰχμ*⟩*ητάων.* **Nume-**
⟨**ro**⟩ . . . . . ⟨*pro nimium diceba*⟩nt, videtur esse
. . . . num numero fu-
. . . . que eo ordine usur-
20 ⟨pa⟩ . . . . ⟨consu⟩etudine loquen-
⟨di⟩ . . . . eiusmodi: sive
. . . . inum, quemadmodum
. . . . r usus Pompeius sex-
. . . . ma syllaba voca-
25 . . . . ui casus eadem cor-
. . . . ae, temporis praesentis,
. . . . antiquos, nimium
. . . . Sinnius Capito; esse enim
. . . . um vos estis ni nume-
30 ⟨*ro*⟩ . . . . ⟨num⟩ero perbiterint, nisi cito
. . . . mium si isso qui exeam ⟨numero . . .
[(Plaut. Poen. 1272): *cur*⟩ nume-
178 ro estis mortui, hoc exemplo, ut pingeretis?“ Id est, cur cito mortui estis? Item in Nelei (4): „Numquam numero matri faciemus volup“, id est, numquam nimium
35 faciemus. Apud Naevium (trag. 61): „Neminem vidi, qui [numero

Nudius tertius compositum ex nunc et die tertio. 177
Nuptam a Graeco dictam. Illi enim nuptam *νέαν νύμφην* appellant.
Numero dicebant pro nimium. 4

Ⓕ 1—2 *su. Ep.* 2 ait *ut vid.* F^{L}. 3 (pa *F*) 6 ⟨dici⟩tur cae. cau⟨um⟩ *Urs.* 7 dicatur F^{ar}. 10 qui F^{u} (*n. l.*) 10—13 ⟨ali⟩qui app. ⟨esse volunt: nec defuerunt⟩ tam. qui dice⟨rent sic appellatam ab eo quod *νέαν*⟩ *νυ.* ⟨Graeci novam nuptam vocant; alii quod ap⟩pellat *Urs.* (*post Scal.*) 12 *νυμφην* F^{u} (*ν- n. l.*) 13 pellat F^{u} (p *n. l.*) 13—15 uxo⟨rem *νυὸν* Homerus, antiqua quadam⟩ consuetudi⟨ne loquendi, cum in Iliad. lib. III (49)⟩ ait *Mue.* (*post Scal.*) 16 Nue *F*: *corr. ex Epit.* 17 *suppl. ex Epit.* (uidetur *F*) 19 que *ut vid.* (*per compend.*) F^{L}. 22 inum *vel* ifium F^{L}: ium F^{u}. 23 r F^{ab} F^{L}. 25 ui (*nullo modo* m) F^{L}: m F^{ab}: n F^{k}. 26 ę (*non* e) F^{L}: e F^{u}. 29 ninume F^{k} F^{ab}: minime F^{u}: ni nume⟨ro⟩ *scripsi* 31 si isso] *fort.* spisso exeam F^{u} F^{ab}: exea F^{ar}. *fort.* „ni numero abierint, numero perbiterint“, nisi cito abierint ... nimium spisso qui exeam, numero nimium introibo“, et Plautus „cur num. 33 enumquam *Ribb.* 34 uolui *F*: *corr. Scal.* idem est *F*: *corr. Aug.*

Ⓟ 2 dicta *IR.* (*νε. νυ.* app. *codd.*)

sciret, quicquid scito opus", id est nimium sciret. At Panurgus Antonius haec ait: Numero nimium cito, celeriter nimium; ut Plautus in Casina (646): „Ere mi. Quid vis, mea ancilla? Nimium saevis. Numero di-
5 cis", nimium cito; Accius in Oenomao (502): „Ego ut essem adfinis tibi, non ut te extinguerem, tuam petii gnatam. Numero te expurgat timor." Afranius in Suspecta (320): „perfalsum, et abs te creditum numero", nimis celeriter. Caecilius in Aethrione (2): „Ei pe-
10 rii. Quid ita? Numero venit. fuge domum." Afranius in Simulante (312): „me misera⟨m⟩ numero, ac nequiquam egi gratias." **Numera senatum** ait quivis senator consuli, cum inpedimento vult esse quo minus faciat senatus consultum, postulatque, ut aut res, quae
15 adferuntur, dividantur; aut singuli consulantur; aut si tot non sint senatores, quo numero liceat perscribi senatus consultum. **Nupta verba** dicebantur ab antiquis, quae virginem dicere non licebat, ut Plautus in Dyscolo (71): „Virgo sum; nondum didici nupta ver-
20 ba dicere." **Nuptias** dictas esse ait Santra ab eo, quod *νυμφεῖα* dixerunt Graeci antiqui *γάμον*, inde novam nuptam *νέαν νύμφην*. Cornificius, quod nova petantur coniugia. Curiatius, quod nova ratio fiat. Aelius et Cincius, quia flammeo caput nubentis
25 obvolvatur, quod antiqui obnubere vocarint: ob quam causam legem quoque †parens tam† iubere caput eius obnubere, qui parentem necavisset, quod est obvolvere. **Numerius** praenomen numquam ante fuisse in patricia familia dicitur, quam is Fabius, qui
180 unus post sex et trecentos ab Etruscis interfectos 173
31 superfuit, inductus magnitudine divitiarum, uxorem duxit Otacili Maleventani, ut tum dicebantur, filiam, ea condicione, ut qui primus natus esset, praenomine avi materni, Numerius appellaretur. **Non omnibus**
35 **dormio**: proverbium videtur natum a Cipio quodam, qui

Nupta verba dicebantur ab antiquis, quae virginem dicere non licebat. Plautus (fr. 71): „Virgo sum, nondum didici nupta verba dicere.“ 179

Numerius praenomen tractum ab avo. 4

(F) 1 qui quod scit id est opus id est *F*: *corr. Bue.*, *Scal.* (opust) at *Mue.*: an *F*. 3 casinae remi *F*. 4 mea me anc. *Plaut. ut vid.* saevis] saepius *F*. 5 (accius *F*) 7 peti gnata *F*. expugnat *Mue.* 9 *vel* numero nimis, ⟨nimis⟩ celeriter aethione *F*. 9—10 peri *F*. fuce *F*: *corr. Aug.*: *vel* Fuge. 11 simulantem emisera *F*: *corr. Keil.* nequicquam *F*. 14 sen. con.] S. C. *F*. 15 acferuntur *F*: referuntur *Aug.* 17 praescribi S. C. *F*. 21 nymphaea *F*. gamon *F*. 23 curiatus *F*. pactio *Aug.* 26 Praenestinam *Bergk.*: pervetustam *Egger.* capud *F*. 29 quam is *Aug.*: quamuis *F*. 31 inductis *F*: *corr. Urs.* 32 du. Numeri Otac. *Momms.* 33 filia *F*.

(P) 4 Numerus β. ab eo β.

Pararhenchon dictus est, quod simularet dormientem, quo inpunitius uxor eius moecharetur; eius meminit Lucilius (1223). **Nuncupata pecunia** est, ut ait Cincius in lib. II. de officio iurisconsulti, nominata, certa, nomi-
5 nibus propriis pronuntiata (lex XII tab. 6, 1): „cum ne-
[xum faciet mancipiumque, uti lingua nuncupassit, ita ius esto“: id est uti nominarit, locutusve erit, ita ius esto. Vota nuncupata dicuntur, quae consules, praetores, cum in provinciam proficiscuntur, faciunt: ea in tabulas prae-
10 sentibus multis referuntur. At Santra lib. II. de verborum antiquitate, satis multis nuncupata conligit, non directo nominata significare, sed promissa, et quasi testificata, circumscripta, recepta, quod etiam in votis nuncupandis esse conve-
15 nientius. **Nuscitiosum** Ateius Philologus ait appellari solitum, qui propter oculorum vitium parum videret. At Opillus Aurelius nuscitiones esse caecitudines nocturnas. Aelius Stilo, qui plus videret vesperi, quam meridie, nec cognosceret, nisi quod usque
20 ad oculos admovisset. **Nonas** quidam a nova Luna, quod in eas concurreret principium Lunae: alii, quod semper ante diem Iduum nonum essent; scribique ideo debere primam appellationis eius syllabam adiecta u littera. **Nundinas** feriatum diem esse voluerunt
25 antiqui, ut rustici convenirent mercandi, vendendique causa, eumque nefastum, ne ⟨si⟩ liceret cum populo agi, interpellarentur nundinatores. **Nundina-**
182 **lem cocum** Plau⟨tus *dixit in Aulularia* (324): „Cocus
[ille nun-⟩
dinale est, in ⟨nonum diem solet ire coctum“; *hic ab aliis*⟩
30 novendial⟨*is appellatur et cocum viliorem* sig-⟩
nificat, quem . . . .
ret. **Nucu**⟨**las Praenestinas** *antiqui* appellabant,⟩
quod inclusi a ⟨Poenis Casilini famem nucibus sustenta⟩
verunt: vel quod in ẹ⟨orum regione plurima nux minu-⟩
35 ta nascitur. ⟨**Nummum** ex Graeco nomismate ex-⟩

Nuscicit us, qui parum videt propter vitium oculorum, quique plus videt vesperi, quam meridie.
Nundinas feriarum diem esse voluerunt antiqui, quo mercandi gratia Urbem rustici convenirent.
172 **Nuculas** Praenestinos appellabant, quod inclusi a Poenis 183 Casilini famem nucibus sustentarunt, vel quod in eorum 6 regione plurima nux minuta nascitur.
Nummus ex Graeco nomismate dicitur.

(F) 2 inpunitus *F*: *corr. Urs.* 3 Nucupata *F*. 4 nomina certa *F*: *corr. Urs.* 6 nuncupasset *F*. eosto *F*. id est *Urs.*: ita *F*. 10 ad *F*. 12 non de recto *F*: *corr. Mue.* 15 Nusciciosum *F*. 17 ad popilius *F*. nusciciones *F*. 24 feriarum *F*: *corr. Dac.* uoluerint *corr.* -unt *F*. 26 ne si *Aug.*: ne *F*. 28 plau *F*[u] (u *n. l.*) 29 nundinalest *Plauti edd.* in *F*[k] *F*[ab]. 31 quem *F*[u] (em *n. l.*) 31—32 <tenuiores conducebant ut in nonum diem coque>ret *Mue.* 32—34 *su. Ep.* 33 a *F*[L]. 34 in *F*[k] *F*[ab] *F*[L]. e *vel* c *F*[L]. 35 nascitur *Epit.*: pascitur *F*. *su. Ep.*

(P) 1 propter — videt *om. E*[1]. 1—2 quique] qui *T*. 3 ferium *MP*. (vol. antiqui *codd.*) 4 conuenerunt *IR*. 5 Nuculus *R*. ponis *MP*. 6 (sustentarunt *codd.*) 7 nux na. (minuta *om.*) *M*: nu inter na. *P*. 8 Numus *T*. nummismate *IR*.

istimant dict⟨um⟩ . . . .
valere: quia . . . .
hoc proprium est i . . . ⟨**Nuntius** et in re ipsa et⟩
in persona dicitur, ... ⟨*ut nuntius*⟩
5 allatus est: qu . . . . ⟨in Com-⟩
mentaris feti⟨alium. **Nuper** quasi noviper,⟩
tamquam dici⟨mus novissime⟩ . . . .
ris, id autem r . . . .
sa erant, qui nuper . . . . . ⟨**Numen** quasi⟩
10 nutus dei ac potes⟨tas *dicitur*. **Numellae** genus vinculi⟩
quo quadruped⟨es deligantur⟩ . . . .
ri nervo, aut coll . . . . ⟨**Numi-**⟩
das dicimus quos Gr⟨aeci *Νομάδας*, sive quod id genus⟩
hominum pecoribus n⟨egotiatur, sive quod herbis, ut pe-⟩
15 cora, aluntur. **Nuces** ⟨flagitantur nuptis et iaci-⟩
untur pueris, ut novae ⟨nuptae intranti domum⟩
novi mariti auspici⟨um fiat secundum *et* sol-⟩
listimum.
Numam Pompilium Ianicul⟨o *in monte situm esse*⟩
20 ferunt, in quo arcam eius in . . . .
nominis, a Terentio . . . .
te agrum. **Nonuncium** . . . .
ludi appellant, signif⟨icat⟩ . . . . ⟨te-⟩
runcium, quod singula sex . . . .
25 um sit. **Nomen** sive ex Graeco ⟨*ὄνομα*⟩ . . . . .
184 . . . . quae familiae est, 174
. . . . actum dicimus
. . . . pecunia sit.
⟨**Noctua**⟩ . . . . . . ⟨a noctis tem⟩pore eo, quo
30 ⟨canit vel volat⟩ . . . . . ⟨*γλαυκ*⟩*ῶπις* appellatur
⟨*Minerva a Graecis, quod ea, ut noctua,* ocu⟩lis est caecis.
⟨**Noneolas** *vocant* papillas quae *e* faucibus ca⟩prarum sup-

---

Ⓕ 1 *su. Ep.* dici *vel* dict F^L. 3 i *ut vid.* (*null. nov. lemm.*) F^L. 5—6 qu⟨am differentiam . . . in Com⟩mentaris fec⟨isse dicitur.⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 6 feti (*nullo modo* feci) F^L. 6—7 *su. Ep.* 7 dici (*nullo modo* dica) e (*vel* o) F^L: dici o (*vel* m) F^{ab}.

Nuntius et res ipsa et persona dicitur.
Nuper quasi noviper, tamquam dicimus novissime.
Numen quasi nutus dei ac potestas.
Numellae genus vinculi, quo quadrupedes deligantur.
Numidas dicimus, quos Graeci Nomadas, sive quod id genus 5
hominum pecoribus negotietur, sive quod herbis, ut pecora,
aluntur.
Nuces flagitantur nuptis et iaciuntur pueris, ut novae nuptae intranti domum novi mariti secundum fiat auspicium.
Numae Pompilii in Ianiculo est sepulchrum. 10
Nonuncium et **teruncium** dicitur, quod novem unciarum sit sive trium.
Nomen dictum quasi novimen, quod notitiam facit.
175 **Noctua** a tempore noctis dicta, quo canit vel volat. 185
Noneolae vocantur papillae, quae ex faucibus caprarum 15
dependunt.

---

8 r *ut vid.* F^{L}. 9 nuper F^{ab} F^{L}. 9—11 *su. Ep.* 10 potes F^{L}. 11 quadruped F^{L}. 12 coll (*nullo modo* corio) F^{L}. 12—18 *su. Ep.* 13 gr F^{u} (r *n. l.*) 14 n F^{u} (*n. l.*) 16 nonae *F*. 17 auspici F^{ar}. 19 ianicul F^{k} F^{ab} F^{L}. *su. Ep.* 20—21 in⟨ventam cum libris Numae⟩ nom. a Ter. ⟨quodam scriba repastinan⟩te agrum *Urs.* (*post Scal.*) 22—25 ⟨et sescuncium quod magistri⟩ lu. app. signif⟨icat dodrantem et dimidium te⟩runcium quod sin. sesc⟨uncia uncia et dimidi⟩um sit *Mue.* 26 ruae (*non* ve) F^{L}. 27—28 ⟨ut ex⟩actum di. ⟨nomen, cum a debitore exacta⟩ *Mue.* 28 pecunia F^{u}: ecunia F^{L}. 29 pore F^{u} (p *n l.*) 29—30 *su. Ep.* 30 ωπις F^{ab}.

Ⓟ 1 persono *G*. 2 (nouiper *codd.*) dici *R*. 3 ac] hoc *MP*. 4 Numella *β*. 5 inomadas *T*: monadas *L*: nommadas *ut vid. M*: nomidas *P*. sine *G*. 8 fragitantur *R*. lacuntur *I*. 9 maritis *M*: meritis *P*. 10 pampilii *G*: popilii *MP*. 11 Nonuntium *LM*: Nonunctium *β*. teruntium *LPM*: terunctium *β*. 12 fit *M*: sint *IR*. 13 *om P*. nouimus *T*: nocumen *M*: notamen *Goetz. et Schoell. ad Varr. L. L. 6, 60.* 15 Nonaeolae (-le) *MIR*: Nonaaeole *ex* Noneaaeole *G*: Nonae oleae *P*. 16 (dependunt *codd.*): dependent *G ante corr.*

⟨*pendent.* **Noctipugam** cum dixit Lucilius⟩ lib. II (1222)
[obscae-
⟨num significat⟩ . . . . c medica.
⟨**Noverca** dicitur quam quis liberis subla⟩tis, novam
⟨uxorem ducit arcendae familiae⟩ gratia, id est, coer-
5 ⟨cendae⟩ . . . . vetteramnia
. . . . Ser. Tullio,
. . . . scenderetur,
. . . . tinus in Aven-
⟨tino⟩ . . . . ⟨**Novalem a**⟩**grum** Aelius
10 ⟨*Stilo et*⟩ . . . . s aiunt esse,
. . . . ⟨Ho⟩mero quoque
. . . . ⟨Il. 18, 547: *ν*⟩*ειοῖο βαθείης τέ-*
⟨*λσον ἱκέσθαι*⟩ . . . . . ⟨C⟩incius eum esse, ubi
. . . . sementem sit relic-
15 . . . ⟨*Novem*⟩ . . . . T. Sicini, Volsci
. . . . ⟨*proelium*⟩ inissent adversus
. . . . co combusti feruntur
. . . . neque est proxime Cir-
⟨cum⟩ . . . . ⟨l⟩apide albo constratus;
20 . . . . nt Opiter Verginius
⟨Tricostus, M.' Valerius⟩ Laevinus, Postumus Co-
⟨minius Auruncus,⟩ . . . . llius Tolerinus, P. Ve-
⟨turius Cicurinus, A. Sempr⟩onius Atratinus, . . Ver-
⟨ginius Tricostus . . . Mu⟩tius Scaevola, Sex. Fusi-
25 ⟨us Fusus. **No**⟩**xia**, ut Ser. Sulpicius Ru-
⟨fus *ait*, damnum significat *in XII.*⟩ apud poetas autem, et
186 oratores ponitur pro culpa; at noxa peccatum, aut
pro peccato poenam, ut Accius in Melanippo (429): „Tete
esse huic noxae obnoxium." Item, cum lex iubet noxae
30 dedere, pro peccato dedi iubet. Caecilius in Hypo-
bolimaeo Chaerestrato (85): „Nam ista quidem noxa mu-
liebrest, magis quam viri." **Novae curiae** proxi-
mae compitum Fabricium aedificatae sunt, quod parum
amplae erant veteres a Romulo factae, ubi is
35 populum et sacra in partis triginta distribue-
rat, ut in is ea sacra curarent, quae cum ex vete-

Noctiiugam Lucilius (1222) cum dicit, obscenum significat.
Nihili, qui nec hili quidem est.
Noverca dicitur, quam quis liberis sublatis novam uxorem ducit arcendae familiae gratia.
Novalis ager novae relictus sementi. 5
Noxia apud antiquos damnum significabat, sed a poetis ponitur pro culpa: noxa ponitur pro peccato aut pro peccato **187** poena, cum lex iubet noxae dedere pro peccato.

Ⓕ **1** ⟨Noctipugam⟩ *Gloss.*: ⟨Noctiiugam⟩ *Epit.* libro (*per compend.*) II F^{u} F^{L}: III (IIII?) *vel* libro II F^{ab}. **2** c F^{L}. **3—4** *su. Ep.* **5** ueterannia F^{u} (*male; nam* ānia *pro* amnia *habendum, non pro* annia): etteramnia F^{ab} F^{L}: uetteramnia F^{ar}. **6** tullo *F*. ⟨Nova via structa esse dicitur regnante⟩ *Mue.* **8** ⟨ubi rex Aven⟩tinus in Aven⟨tino monte situs esse fertur⟩ *Mue.* **10** s F^{L}. **10—12** ⟨Stilo et . . . Graecum vocabulum⟩ ai. es. ⟨cum Graeci eum **νειὸν** dixerint, in qua re Ho⟩mero quoque ⟨teste utuntur, qui dixit⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **12** *ειοιο* F^{u}: *-ο* F^{k}. *πε* (*non τε*) *F*. **14** ⟨terra sine cultura ad novam⟩ sem. sit relic⟨ta⟩ *Mue.* **15** ⟨Novem combusti⟩ *Casagrandi.* (*'l'articulo Novem di Festo'. Torino, 1892*) **17** co F^{u}: co *incert.* F^{ab}. **18** neque (*coniunctio; nam ante* n *intervallum apparet*) F^{L}. **19** apide F^{L}: pide F^{u}. **20** nt *paulo incert.* F^{ab}. **20—25** *suppl. Scal.* (*fere*) **21** laevinus F^{u} (v *n. l.*) **22** i (*vel* u) llius F^{L}. **25** xii *vel* xia (*ut vid.; seq. distinctio*) F^{L}. ru F^{u} (*n. l.*) **27** at] ad *F* (ad *corr. sec. man.* at F^{k}) **30—31** hypobolimeo chaerestato *F*. **31—32** muliebrem et *F*: *corr. Mue.* (-ist) **32** proxime *Aug.* **34** ubeis pop. *F*.

Ⓟ **1** (Noctiiugam *codd.*): Noctinugam *L.* lucius *R.* significet *GR.* **2** quinethili *MP.* **7** (aut pro peccato *codd.*)

ribus in novas evocarentur, quattuor curiarum per religiones evocari non potuerunt. itaque Foriensis, Raptae, Veliensis, Velitiae res divinae fiunt in veteribus curis. **Nothum** Graeci natum ex uxore
5 non legitima vocant, qui apud nos spurio patre natus dicitur, quod Ser. Tullius qui Romae regnavit, natus est ex concubina Spuri Tulli Tiburtis, nisi forte malumus credere, Oclisia Corniculana captiva eum susceptum matre serviente. **Nota**
10 alias significat signum; ut in pecoribus, tabulis, libris, litterae singulae, aut binae: alias ignominiam. **Nobilem** antiqui pro noto ponebant, et quidem per g litteram ut Plautus in Pseudolo (964): „Peregrina facies videtur hominis, atque ignobilis."
15 et (592): „oculis meis obviam ignobilis obicitur." Accius in Diomede (283): „Ergo me Argos referam, nam hic sum nobilis." Livius in †Virgo† (3): „†ornamentu in-[cendunt† nobili ignobiles." **Noegeum** quidam amiculi genus praetextum purpura; quidam candidum ac perlucidum,
20 quasi a nauco, quod putamen quorundam pomorum est tenuissimum non sine candore, ut Livius ait in Odyssia (21): „Simul ac lacrimas de ore noegeo detersit", id est candido. **Nixi di** appellantur tria
188 signa in Capitolio ante cellam Minervae genibus 177
25 nixa, velut praesidentes parientium nixibus, quae signa sunt qui memoriae prodiderint, Antiocho rege Syriae superato, M.' Acilium subtracta a populo Romano adportasse, atque ubi sunt, posuisse: etiam qui capta Corintho advecta huc, quae ibi subiecta fuerint
30 mensae. **Nictare** et oculorum et aliorum membrorum nisu saepe aliquid conari, dictum est ab antiquis, ut Lucretius in lib. IIII (6, 837): „Hic ubi nexari nequeunt insistereque alis." Caecilius in Hymnide (72): „garruli sine dentes iactent; sine nictentur perticis." Novius
35 in Macco Copone (47): „actutum scibis, cum in nervo nictabere." Unde quidam nictationem; quidam nictum,

Nothum Graeci natum ex uxore non legitima dicunt, qui apud nos spurio patre natus dicitur.
Nota nunc significat signum, ut in pecoribus; nunc litteras singulas aut binas; nunc ignominiam.
Nobilem antiqui pro noto ponebant. Plautus (Pseud. 964): 5 „Peregrina facies atque ignobilis."
Noegeum amiculi genus.
Noegeum candidum. Livius (Odyss. 21): „Lacrimas de ore noegeo detersit", id est candido.
Nixi di appellabantur, quos putabant praesidere parientium 10 nixibus.
176 **Nictare** et oculorum et aliorum membrorum nisu saepe ali- 189 quid conari. Dicimus enim et nictationem et nictum. Caecilius (72): „Hunc tremulis palpebris percutere nictu.

Ⓕ 1 quattuor *Aug.*: septem *F* (VII *pro* IIII) 3 vellensis *F.* 7 spurius tulli tributis *F.* 8–9 fortem aluimus cedere ocilisiam corniculam captiuam *F*: *corr. Urs.* Ocrisia *Mue.* 9 seruientem *F.* 11–12 ignominia *F.* 13 pro c littera *F*: *corr. Urs.* 15 (obicitur *F*) 17 leuius *F.* Verpo *Ribb.*: Virga *Duentzer.*: Virgine *Aug.* ornamento incedunt *Scal.* (*sed cf. Goetz. et Schoell. ad Varr. L. L. 6, 76*) ornatu *Urs.* 20 (nauco *F*) 23 Nixidi *F.* 25 signa *Urs.*: sua *F.* 27 m. acillum *F.* 29 (subiecta *F*) 33–34 garrulis medentes *F*: *corr. Scal.* 35 macchoco pone *F.* scribis *F* (is *per compend.*): *corr. Scal.* 36 nectabere *F.*

Ⓟ 1–2 quia *PMI ante corr.* 2 spurio *om. R.* 5 note *G.* 6 peregrinas facie *MP.* ignobiles *MP.* 8 lauius *β.* 9 noegoe *MP.* 12 saepe *om. L.* 13 (en. et nic. *codd.*) caelius *M. ante corr.* 14 tremulus *MP.*

ut Caecilius in Pugile (193): „tum inter laudandum hunc
timidum tremulis palpebris percutere nictu: hic
gaudere, et mirarier.“ **Nictit** canis in odo-
randis ferarum vestigis leviter ganniens, ut En-
5 nius in lib. X (340): „veluti si quando vinclis venati-
ca velox apta solet, si forte ex nare saga-
ci sensit, voce sua nictit ululatque ibi acute“,
unde ipsa gannitio. „**Niquis scivit**“ centu-
ria est, quae dicitur a Ser. Tullio rege constituta,
10 in qua liceret ei[us] suffragium ferre, qui non tulisset
in sua, nequis civis suffragii iure privaretur: nam
sciscito significat sententiam dicito, ac suf-
fragium ferto, unde scita plebis. Sed in ea centu-
ria, neque censetur quisquam, neque centurio praeficitur,
15 neque centurialis potest esse, quia nemo certus est
eius centuriae. est autem niquis scivit, nisi quis sci-
vit. **Ningulus**, nullus, ut Ennius lib. II (130): „qui fer-
ro minitere atque in te ningulus ⟨. . . Marcius vates (2):
[„ne ningulus⟩ mederi
queat.“ **Niger lapis** in Comitio locum funestum
20 significat, ut ali, Romuli morti destinatum,
190 sed non usu ob ịn. . . . . ⟨Fau-⟩
stulum nutri . . . . ⟨Quinc-⟩
tilium avum tụ . . . .
cuius familiae . . . .
25 tionem eius. ⟨**Nanum** Graeci vas aquarium dicunt⟩
humile et ⟨concavum, quod vulgo vocant situlum⟩
barbatum. Ap⟨*pellantur inde nani pumiliones*⟩
Necem suspica- . . . .
νέκυν mor⟨tuum *dicunt*⟩ . . . .
30 da. **Nivem** . . . ⟨*interpretantur* novum ex⟩
Graeco, qui id νέ⟨ον dicunt.⟩ ‖ . . . . . . ⟨sig-⟩
nificat dap . . . . ⟨**Nequinates**⟩ . . .
Narniensis . . . .
nis vetero . . . .
35 versus X . . . .
Negotium, quod n⟨on sit otium. **Navos** a navis celeri-⟩

Nictit canis in odorandis ferarum vestigis leviter ganniens. Ennius (Ann. 340): „Nare sagaci sensit, voce sua nictit ululatque"; unde et gannitio.
Ningulus nullus. Marcius vates (2): „Ne ningulus mederi queat." 5
Nequam, qui ne tanti quidem est, quam quod habetur 191 minimi.
Nanum Graeci vas aquarium dicunt humilem et concavum, quod vulgo vocant situlum barbatum, unde nani pumiliones appellantur. 10
Necem a Graeco dici certum est; νέκυν enim mortuum dicunt Graeci.
Nivem interpretantur novum ex Graeco, quod illi νέον dicunt.
Nequinates Narnienses.
Negotium, quod non sit otium. 15
Navos a navis celeritate dicimus.

Ⓕ 2 (nictu *F*) 3 Nittit *F* (*cum Epit.?*) 5 uinculis *F*. 6 veneno xapta *F*: *corr. Turneb.* forte ⟨feras⟩ ea *Mue.* 7 nictit *Epit.*: nictu *F*. acute u. *Scal.*: acuta et u. *F*: acuta, unde et *alii* 8 sciuit *ex* sciuite *F*. 9 sertullio *F*. 10 eius *F*: ei *edd.* 11 ciui *F*. iurę *F*. 12 scisscito *F*. 13 scit aplebis *F*. 14 quicquam *F*. 16 *vel* neiquis: nequis *F*. 18 ninculus *F*. *su. Epit.* 21 ob in *vel* ob im (*nullo modo* obu) F^L: obu F^u. 22 nutri⟨cium eius ibi sepultum fuisse, et Quinc⟩-tilium *Urs.* 23 Tu *vel* Til F^L: tu *ut vid.* F^{ab}: ti F^u: ti *vel* tu F^{ar}. 24 familię (*non* -lia *neque* -lie) $F^L F^k$: familie F^{ab}: familia F^u. 25—27 *su. Ep.* 26 humilem *F* (*cum Epit.*) et F^u (*n. l.*) 27 ap F^L: p F^{ar}: u F^u. 28 suspica F^u (a *n. l.*) suspica⟨tur Verrius a Graeco duci, nam illi⟩ *Urs.* 29 necyn *F* (*cum Epit.*) mor⟨tuum dicunt. Inde nos dicimus 'neci⟩ da' *Urs.* 30—31 *su. Ep.* 31 idne F^u (e *n. l.*) 32 dap *vel* dan *vel* dam F^L. ⟨Nequinates dicti sunt⟩ *Urs.* (*ex Epit.*) 33 narnienses *Epit.*: narnensis *F*. 34 uetero F^{ab}: ueteri F^u. 36 n F^u (*n. l.*) *su. Ep.*

Ⓟ 1 Nittit *ML*. 2 en. nargane sa. *P*. censit *L*: sensit gan *M*. 4 martius *MPGR*. medere *MP*. 6 nec t. *T*: neganti *PM* (*ex* necanti). 8 Nauum *R*. humilem *MPβ*: humile *T* et concauum quod uulgo uocant si Nanum graeci uasaquarum dicunt humilem populi tulum bar. *M*: tulum bar. *P*. 11 necyn (nechyn) *codd.*: necen *IR*. 13 nonum *M*: notium *P*.

tate, quae ve⟨*locissima est* dicimus.⟩ . . . .
cuntur noma . . . .
unde Cato in ọ . . . .
multam vivunt . . . .
5 Cerialibus Capito Si⟨nnius⟩ . . . .
ait, cum vellimus sig . . . .
libus in Circo mittiṭ . . . .
set, plane volumus . . . .
quia adeo diligantur fae . . . .
10 prae flamma cum sunt ụ . . . .
Novendiales feriae . . . . ⟨Tullo⟩
Hostilio rege ex min . . . .
is nono die inferre . . . .
more Albano lapi . . . .
15 exaudita, ut Albani . . . .
rant sacra iam ab his . . . .
quae missa crate a poe . . . .
192 . . . . ṇtibus coepissent 178
. . . . lo consule operae
20 . . . . expugnari pos-
. . . . ịa regio vide-
. . . . ta appella-
. . . . ⟨**Nonarum**, Id⟩uum, Kalen-
⟨darum dies⟩ . . . . ⟨n⟩ovae nuptae
25 . . . . trum inlucisce-
. . . . ⟨*atri hi* d⟩ịes esse iudica-
⟨ti sunt, quod quotienscumque Romani du⟩ces belli ge-
⟨rendi gratia his diebus supplicaverunt, mal⟩e rempu-
[blicam ges-
⟨serunt. SEXTI POMPEI FES⟩TI DE VER-
30 ⟨BORUM SIGNIFICATU LIB. XIII. INCIP⟩IT. FELI-
[CITER
⟨LIB. XIV. **Ob** praepositio alias⟩ ponitur
⟨pro circum, ut cum dicimus urbem⟩ obsideri, ob-
⟨vallari⟩ . . . . . . ⟨alias⟩ in vicem praepo-
⟨sitionis quae est propter, ut ob merita,⟩ ọḅ superatos
35 ⟨hostes; unde obsides, qui ob fidem pa⟩triae praestandam

Novendiales feriae a numero dierum sunt dictae.
179 **Navalis porta** a vicinia navalium dicta. 193
Nonarum, Iduum, Kalendarum dies nuptis alieni habentur, quoniam hi dies decreto pontificum atri iudicati sunt, quod, quotienscumque Romani duces belli gerendi gratia 5 his diebus supplicaverunt, male rempublicam gesserunt.

Ob praepositio alias ponitur pro circum, ut cum dicimus urbem obsideri, obsignare, obvallari, alias in vicem praepositionis, quae est propter, ut ob merita, ob superatos hostes; unde obsides pro obfides, qui ob fidem patriae praestandam 10 dantur; alias pro ad, ut Ennius (Ann. 297): „Ob Romam noctu legiones ducere coepit.“

Ⓕ 1 ue F^{u} (*n. l.*) *suppl. Urs. ex Epit.* 1—2 ⟨Numidae di⟩cuntur Noma⟨des⟩ *Urs.* 3 o *vel* e *vel* c F^{L}. 4 ⟨Nuces mitti in⟩ Cer. *Urs.* (*fere*) 5 si F^{k} F^{ab} F^{L}. 6 cum velimus sig⟨nificare missilia Ceria⟩libus *Urs.* 7 mittit F^{L} (*in apogr. Urs.* = *cod. Neap. IV A 4* mitti *ex* mittit *corr. esse videtur*) 8 planȩ (*i. e.* planae) F^{ab}. 9 fȩ F^{L}: f *ut vid.* F^{ab}. 10 u *vel* in *vel* im F^{L}: in F^{k}: u F^{ab} F^{u}. 11 ⟨dicuntur institutae a Tullo⟩ *Urs.* 12 hostillo *F.* min F^{k} F^{ab} F^{L} (*non* mon): mon F^{ar}: m F^{u}. 13 inferre F^{L} (*non* inferi *neque* infere) F^{k}: infere F^{ab}: inferi F^{u}. 14 monte Albano lapi⟨dibus pluisset, sive quod vox esset⟩ *Urs.* 16 (iam *F*) 18 ntibus *ut vid.* F^{L}: tibus F^{u}. 19 *vel* consul *vel* consulis, *etc.*: cos. *F.* 20 expugnari F^{u} (e *n. l.*) 21 ⟨Navalis porta⟩ (*ex Epit.*) *Aug.* ia *vel* ua F^{L}: ia (*sed* i *incert.*) F^{ab}. 22 ta F^{L}. 22—23 ⟨a vicinia navalium i⟩ta appella⟨ta esse⟩ *Urs.* (*fere*): *fort.* ⟨Navalis por⟩ta appella⟨tur (*vel* -ta) a vicinia navalium⟩ 23—24 *su. Ep.* ouae F^{L}. 24—25 ⟨nuptis alieni habentur, quia n⟩ovae nup. ⟨sic diem postridie nuptias creditur a⟩trum inluciscere *Mue.* 26 ies (i *incert.*) F^{L}: dies *Mue.* 26—29 *su. Ep.* 28 male F^{L} (mal *n. l.*) 29—31 *suppl. Urs., Mue.* 29 DE] DI *F.* 31—35 *su. Ep.* 31 PONITUR (*nam hic quoque versus capitalibus litteris scriptus*) F^{u} (P *n. l.*) 32 obsideri F^{u} (o *n. l.*) 33 in F^{u} (i *n. l.*) 34 ob F^{u} (*n. l.*) 35 triae F^{ab} F^{L}.

Ⓟ 1 dicta *G.* 6 (gesserunt *codd.*) 8 (obsignare *codd.*) 9 marita *MP.* 10 patriae] proprie *IR.* 12 legione *R.* co cepit *R.*

⟨dantur; alias pro ad *ponitur*, ut Ennius (Ann. 297):⟩ „ob Romam noc-
⟨tu legiones ducere coepit“, *et alibi* (inc. 5):⟩ „ob Troiam duxit.“
⟨**Oculissimum** carissimum. „Oculi⟩ssimum ostium amicae“
⟨Plautus in Curculione (15).⟩ Item ⟨„oculissi⟩me“ (121) dixit, signifi-
5 ⟨*cans carissime.* Idem in Pseu⟩dolo (301) oculatum pro prae-
⟨senti *ponit*, cum dixit: „Emi⟩to die caeca hercule
⟨olivum, id vendito oculata die.“⟩ Idem alibi (Aul. 555) oculatum Ar-
⟨gum⟩ . . . . ẹṣṭ. Idem (Truc. 490): „pluris est ocu-
⟨latus testis unus quam auriti decem“,⟩ id est qui se visse di-
10 ⟨cat.⟩ . . . . . . ẹam formam ab oculi ap-
. . . ⟨**Oculitus** *dicitur*, ut fu⟩nditus, penitus, signifi-
⟨*catque* tam carum esse quam ocu⟩lum, vel instar
⟨*oculi esse.* ***Odefacit*** *dicebant*⟩ antiqui ab odore,
⟨*pro olfacit*⟩ . . . . consuetudine . . . .
15 . . . . ut saepe alias, tum in
194 hoc quoque libro contentae. Quae vox, ut quibusdam videtur,
ex Graeca ὀσμῇ tracta est. **Octaviae** porticus
duae appellantur, quarum alteram, theatro Marcelli
propiorem, Octavia soror Augusti fecit; alteram the-
20 atro Pompei proximam Cn. Octavius Cn. filius, qui fuit
aedilis curulis, praetor, consul, decemvirum sacris faciendis,
triumphavitque de rege Perseo navali triumpho: quam
combustam reficiendam curavit Caesar Augustus.
Ogygia moenia Accius in Diomede (273) appellans
25 significat Thebas, quia eam urbem Ogygus condidis-
se traditur. **Occasio**, opportunitas temporis ca-
su quodam provenientis est. **Occasus**, interitus, vel so-
lis, cum decidit a superis infra terras; quo vocabulo

Oculissimum carissimum. Plautus (Curc. 15): „Oculissimum ostium amicae."
Oculatum pro praesenti posuit Plautus, cum dixit (Pseud. 301): „Oculata die." Item ipse (Truc. 490): „Pluris est oculatus testis unus quam auriti decem", id est qui se vi- 5
disse dicat.
Oculitus quoque dicitur, ut funditus, penitus, quo significatur tam carum esse, quam oculum.
Odefacit dicebant pro olfacit, quae vox a Graeco ὀσμῇ
tracta est. 10
Ogygia moenia Thebana ab Ogyge conditore dicta. 195
Occasio oportunitas temporis casu proveniens.
Occasus interitus vel solis in oceano mersio.

(F) 1–2 *su. Ep.* 1 ob F^k F^{ab}. 3 ssimum F^L. 3–10 *su. Ep.* 5 oculatum *Epit.*: osculatum *F.* 7 idem F^u (i *n. l.*) 8 est *vel* em F^L. 10 eam *ut vid.* F^L (*non* hanc) 11 nditus F^{ab} F^L. 11–13 *suppl. Urs. ex Epit.* 13–14 *su. Ep.* 14 ⟨vetere quadam⟩ consuetudine *Urs.* *post* consuetudine *seq. 4 litt. incertae* F^{ab}: in F^u. 17 οσμηι F^u (o *n. l.*) 20 (pompei *F*) Cn. (*prius*) *fort. in ras. manu alt. script.* F^{ab}. 21 aed. cur. pr. cos. (*sic*) *F.* decemvir *Urs.* 22 perse *F.* 23 re*reficiendam F^{ab}. 25 Ogyges *Epit.* condidisset (*vel* -sec) F^{ab}. 26 oportunitas *F.*

(P) 2 amicae *om. T.* 4 pluriem oc. *M.* 5 testi sumus *R.* haurit u (*in ras.*) *M.* 9 osmii (-mu) *codd.* 11 ab ogiae (-ie) *M.* 13 oceanum *G.*

Ennius pro occasione est usus in lib. II (Ann. 129): „hic [occasus datus est, at Horatius inclutus saltu.“ Item in lib. V (166): „inicit inritatus, tenet occasus, iuvat res.“ Item in lib. VIII (294): „aut occasus ubi, tempusve audere
5 repressit.“ **Occisum** a necato distingui quidam, quod alterum a caedendo atque ictu fieri dicunt, alterum sine ictu. Itaque in Numae Pompili regis legibus scriptum esse (3): „si hominem fulminibus occisit, ne supra genua tollito.“ Et alibi (3): „homo si ful-
10 mine occisus est, ei iusta nulla fieri oportet.“ **October equus** appellatur, qui in campo Martio mense Octobri immolatur quotannis Marti, bigarum victricum dexterior. De cuius capite non levis contentio solebat esse inter Suburaneses, et Sacra-
15 vienses, ut hi in regiae pariete, illi ad turrim Mamiliam id figerent; eiusdemque coda tanta celeritate perfertur in regiam, ut ex ea sanguis destillet in focum, participandae rei divinae gratia. Quem hostiae loco quidam Marti bellico deo sacrari
20 dicunt, non ut vulgus putat, quia velut supplicium
196 de eo sumatur, quod Romani Ilio sunt oriundi, et Troia- 181
ni ita effigie in equi sint capti. Multis autem gentibus equum hostiarum numero haberi testimonio sunt Lacedaemoni, qui in monte Taygeto equum ventis
25 immolant, ibidemque adolent, ut eorum flatu cinis eius per finis quam latissime differatur. Et Sallentini, aput quos Menzanae Iovi dicatus vivos conicitur in ignem. Et Rhodi, qui quotannis quadrigas soli consecratas in mare iaciunt, quod is tali curricu-
30 lo fertur circumvehi mundum. **Occedamus** Plautus ponit pro contra cedamus, cum plurimae aliae praepositiones familiariores huic verbo sint. **Occentassint** antiqui dicebant quod nunc convicium fecerint dicimus, quod id clare et cum quodam canore fit,
35 ut procul exaudiri possit. Quod turpe habetur, quia non sine causa fieri putatur. Inde cantilenam dici que-

Occisum a necato distinguitur. Nam occisum a caedendo dictum, necatum sine ictu.
Octuber equus appellabatur, qui in campo Martio mense Octobri Marti immolabatur De cuius capite magna erat contentio inter Suburanenses et Sacravienses, ut hi in re- 5 giae pariete, illi ad turrem Mamiliam id figerent. Cuius cauda, ut ex ea sanguis in focum destillaret, magna celeritate perferebatur in regiam.
180 **Occidamus** Plautus posuit pro contra cedamus. 197
Occentare dicebant pro convicium facere, cum id clare et 10 cum quodam canore fieret, ut procul exaudiri potuisset. Quod turpe habetur; quia non sine causa fieri putatur. Inde cantilenam dici, quia illam non cantus iucunditatem puto.

(F) 1 l. (*i. e.* libro) F^{u} (*n. l.*) 2 datust *Ennius* oratius *F*. 8 fulmen Iovis *Scal.* 9 tollitor *Mue.* 12 oct. (*sic*) *F*. quod annis *F*. 13 uictrigum *F*. 16 figerint *F*. quod atanta *F*. 19 loco F^{u} (*n. l.*) 21 orundi *F*. 22 ita effigie mequi F^{k} F^{ab} (*vel* in equi): lignea effigie equi *Mue.* 27 (aput *F*) conlicitur (*vel* coniicitur *F*) 28 et tradi *F*. quod annis *F* (*man. sec. ex* -nos F^{k}) 29 is] his *F*. 30 Occidamus *F* (*cum Epit.*) 32 Occentassit *Schoell.* 33 fecerit *F*. 35 turpi F^{ar}. 36 querellam *Gab. Faernus ap. Aug.*: quia illam *F Epit.*

(P) 1 caecendo *E*. 3 (Octuber *codd.*) 4 octubri *MEG*. 6 id fig.] adfigerent *E*. 10 dare *IR*. 12 (habetur *codd.*) qui *L*.

rellam, non cantus iucunditatem, puto. **Ocrem** antiqui, ut Ateius Philologus in libro Glosematorum refert, montem confragosum vocabant, ut aput Livium (trag. 31): „Sed qui sunt hi, qui ascendent altum [ocrim?" et (trag. 32):
5 „celsosque ocris arvaque putria, et mare magnum." ⟨et⟩ [(trag. 34):
„Namque Taenari celsos ocris." et (trag. 35): „haut ut [quem Chiro
in Pelio docuit ocri." unde fortasse etiam ocreae sint dictae inaequaliter tuberatae. **Occare**, et occatorem Verrius putat dictum ab occaedendo,
10 quod caedat grandis globos terrae: cum Cicero (de se- [nect. 51) venustis-
sime dicat ab occaecando fruges satas. **Ocius** secundae collationis, et deinde tertiae ocissime frequentata sunt. †Alii dictas nostros† tracta ex Graeco, id est ὠκέως, cuius prima significatio, ex qua pro-
15 cedere in comparationem debet, apud nos non est, tertiae vero conlationis, cuius †maiora† exempla sunt, auctor est Plautus in Neruolaria (96): „ocissime nos li-
198 beri possimus fier⟨i⟩ . . . .
quicquam ocissi⟨me⟩ . . . . ⟨Coe-⟩
20 lius (64) historiarum ⟨libro⟩ . . . .
tantur ocissimu⟨m⟩ . . . . ⟨Aelius⟩
Lamia apud . . . .
Lamiam oport . . . .
Ocimum, Graecum ⟨et a celeritate nascendi est dictum.⟩
25 **Occupaticius** ⟨**ager**⟩ . . . . ⟨desertus⟩
a cultoribus fre . . . . ⟨*occupa*-⟩
ri coeptus. quod in . . . .
Nam cum Hanni⟨*bal*⟩ . . . .
bene meri⟨*ti*⟩ . . . .
30 atque eorum agr . . . .
tamquam ex ho . . . .
nandos pub⟨*lice*⟩ . . . .
diret commu . . . .

Ocrem montem confragosum dicebant antiqui. Hinc ocreae dictae inaequaliter tuberatae.
Occare et occator ab occaedendo dictum, quod grandes terrae caedat globos.
Ocius et ocissime positivum Latinum non habent, sed ab 5 eo veniunt, quod est in Graeco ὠκέως.
Ocimum Graecum, et a celeritate nascendi est dictum. 199
Occupaticius ager dicitur, qui desertus a cultoribus propriis ab aliis occupatur.

Ⓕ 1 candus *F*. 2 (glosematorum *vel* gloi- *F*) 5 et *add. Mue.* 6 tenari *F*. 7 ocriae *F*. 10 glebas *Hoffmann.* uenustissimę *F*. 12 (ocissime *F*) 18 *fort.* haut dicta sunt nostra, sed 16 consolationis *F*. rariora *Urs.* 17 neruolaria F^u (aria *n. l.*) nos li F^u F^{ab}: quib .... F^k (*ut vid.*; qui *per compend.*) 19 occissi *F*. 21 occissimi *vel* -mu F^L: occissime F^u ⟨conci⟩tantur *Scal.* Aelius *suppl. Scal.* 23 oport⟨et⟩ *Mue.*: oport⟨une⟩ *Scal.* 24—25 *su. Ep.* 26 fre F^u (e *n. l.*) *su. Ep.* 27 *post* in *seq.* c *vel* e *vel* o *vel* q *vel* d F^L. 30 agr F^u (r *n. l.*) 31 ho F^u (o *n. l.*)

Ⓟ 1 mentem *I.* 4 glebas *E.* 5—6 sed quod ab *L.* 7 Ocinum *L.* 8 Occupatitius *R.* des. occultoribus *MP*

est a privatis, ...
accepissent, ... ⟨**Orchitin** Ateius⟩
Philologus in l . . . . . . ⟨ait esse genus oleae⟩
ductum ex graeco, quod ⟨testiculorum sit instar magni-⟩
5 tudinis, itaque u . . . .
to grandior. **Orc⟨hestra⟩** . . . .
antea, qui nunc pla. . . . .
non admittebantur . . . .
rim dum fabulae ex . . . .
10 explicari non potera . . . .
tabant, quo aequiore . . . .
nomen duceret. ⟨**Orca** genus marinae beluae⟩
maximum dicitur a⟨d cuius similitudinem⟩
vasa quoque ficar⟨ia orcae dicuntur; sunt enim te-⟩
15 retia, atque infor⟨mi specie.⟩ . . . .
male et ante. . . . .
quantae ne . . . .
200 ⟨**Oriri** nasci vel surgere.⟩ **Orba** apud poe- 182
⟨tas significatur privata aliqua⟩ persona cara: apud
20 ⟨*oratores, quae patrem*⟩ . . . . . . e . . . ut Ser.
⟨Sulpicius *ait, quae filios*⟩ . . . . ulos orba est
. . . . tris est ante
. . . . ⟨G⟩allus Aelius
. . . . o
25 . . . . stantior
. . . . in eo libro
. . . . significatu
. . . . puella sine
. . . . cis sacrae
30 . . . . a nupta
. . . . cui fuisset
. . . . Cornificius in
. . . . tor Hyginus
. . . . quia miserunt
35 . . . . itaque nocros†
. . . . se. **Orty-**
⟨gia⟩ . . . . ⟨qu⟩ae nunc Delos.

Orchitis genus oleae ex Graeco dictum, quod magnitudine sit instar testiculorum.
Orchestra locus in scena.
Orca genus marinae beluae maximum, ad cuius similitudinem vasa ficaria orcae dicuntur; sunt enim teretes atque 5 uniformi specie.
183 **Oriri** nasci vel surgere. 201
Orba apud poetas significat privata aliqua persona cara.
Orba est, quae patrem aut filios quasi lumen amisit.
Ortygia Delos insula. 10

Ⓕ 2—3 *su. Ep.* 3 l *vel* b F^{L}. *fort.* l⟨ibro Glosematorum⟩ 4 dictum *Epit.* quod (uod *per compend.*) F^{L}: op F^{u}. *su. Ep.* 6—12 Orc⟨hestra, locus in scaena, in quo⟩ antea, qui nunc pla⟨nipedes dicuntur, agebant; in quem⟩ non adm. ⟨histriones, nisi tantum inte⟩rim dum fab. ex⟨plicarentur, quae sine ipsis⟩ explicari non potera⟨nt. Planipedes autem soccos non por⟩tabant, quo aequiore ⟨habitu prodirent; quo factum ut inde⟩ nomen ducerent *Mue.* 10 (explicari *F*) 12 (duceret *F*) 12—15 *su. Ep.* 13 dicitur F^{u} (*n. l.*) 15 uniformi *Epit.* 17 ne F^{u} (*n. l.*) 18—21 *su. Ep.* 20 e (*seq. aliquot litt.*) F^{L} (*nullo modo* matr): matr F^{u}: mat, *ut vid.* F^{k}: *nihil legi potest* F^{ab}. 21 ⟨quasi oc⟩ulos *Urs.*: ⟨amisit parv⟩ulos *Huschkius* 22 ⟨in tabulis censoriis dicta⟩ *Huschkius* 23 allus F^{ab} F^{L}. 25 stantior F^{u}: at... or F^{k}: *nihil legi potest* F^{ab}. 27 significatu F^{L} (*non* pontificatu): pontificatu F^{u}. 28 puella F^{ar}: p*ella F^{ab}: ella F^{u} F^{k}. 29 cis (s *incert.*) F^{L}. 30 a F^{ar}. 31 cui F^{u} (c *n. l.*): ⟨ali⟩cui *Urs.* 32 cornificius F^{u} (cor *n. l.*) 33 tor Yginus F^{L}: on Yginus F^{u}: onryginus F^{ab}: nryginus F^{k}. 34 quia (ui *per compend.*) miserunt *ut vid.* F^{L} (*nullo modo* interserunt): interserunt F^{u}: o reserunt *ut vid.* F^{ab}: anteferuntur F^{k}. 35 itaque nocros *ut vid.* F^{L} (ita *incert.*): nactos F^{u}: ad notros *vel* ad nocros F^{ar}: aque notros, *ut vid.* F^{k}. 36 se F^{L} (*non* s se) 37 quae *scripsi*: ę F^{L}: tatur F^{u}: *nihil legi potest* F^{k} F^{ab}.

Ⓟ 4 Orta *I.* 5 enim *om. R.* 10 dolos *M.*

⟨***Orbius clivus** videtur appella*⟩tus esse ab orbibus. . . . . ⟨*Tulli*⟩a, filia Ser. ⟨*Tulli regis et cum ea L. Tarqui*⟩nius Superbus ge- ⟨*ner*⟩. . . . . averat tende-
5 . . . . ssessionem coe- .s quod pro- . . . . m ducere, unde ⟨*Orbius ab ipsis his orbibus*⟩ appellatus est. ⟨**Oratores** ex Graeco ἀρητῆρ⟩ες dictos exi-
10 *stimant* . . . . gentes qui missi . . . . ⟨m⟩ạgistratus populo Romano . . . . ⟨*solerent*⟩ ἀρᾶσθαι, ⟨*id est testari*⟩ . : . . . . ẹṣṭ ab aequitate
202 eos nostri alii pro legatis appellant, ut Cato in ea
15 quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum (3): „M. Fulvio consuli legatus sum in Aetoliam, propterea quod ex Aetolia conplures venerant: Aetolos pacem velle: de ea re oratores Romam profectos.“ et in Originum lib. I (21): „propter id bellum coepit.
20 Cloelius praetor Albanus oratores misit Romam cum . . .“ Alias pro †decretoribus†, ut Terentius (Hec. 9): „orator venio, facite exorator sim.“ item [et Afranius in Emancipato (92): „sic est orator, si quod oritur tale.“ Alias pro disertis et eloquentibus, ab eo quod
25 antiqui orare dicebant pro agere: ob quam causam orationes quoque eorum vocantur. **Orata** genus piscis appellatur a colore auri, quod rustici orum dicebant, ut auriculas, oriculas. itaque Sergium quoque quendam praedivitem, quod et duobus anu-
30 lis aureis, et grandibus uteretur, Oratam dicunt esse appellatum. **Orae** extremae partes terrarum, id est maritimae dicuntur, unde et vestimentorum extremae partes, quae quidem et primae dici possunt. Caecilius in Aethrione usus est pro ini-
35 tio rei, cum ait (3): „oram reperire nullam quam expediam, queo.“ **Oreae**, freni quod ori inseruntur.

Oratores ex Graeco ἀρητῆρες dicti, quod missi ad reges nationesque deos solerent ἀρᾶσθαι, id est testari. Hi modo appellantur legati.
Orata genus piscis a colore auri dicta, quod rustici.orum 203 dicebant, ut auriculas oriculas. 5
Oreae freni, quod ore inseruntur, dicti.

(ד) **1—4** *suppl. Mue.* (*post. Urs.* **4—5** ⟨proper⟩averant tende⟨ntes in regiae domus in Esquiliis po⟩ssessionem *Mue.* (*post Urs.*) **6** s F^{u} (*n. l.*) **8** *suppl. Mue* (*post Urs.*) **9** ες F^{u}: ερες F^{k}. exi *an* ex *incert.* F^{ab}. **10** *fort.* gentesque missi **11** a(?)gistratus (us *per compend.*) F^{L} (*nullo modo* nostra a) **12—13** *su. Ep.* **13** est (*vel* em) ab equitate F^{L}: qui . . cit F^{u}: quiuete F^{ab} F^{k} (*ut vid.*) **14** alii] antiqui *Mue.* **16** fululo *F.* **17** ven. ⟨dicentes⟩ Aet. *Jordan.* **20** coelius PR. *F.* **21** *inter* cum *et* alias *nonnullae litterae vel evanuerunt vel erasae sunt in F.* deprecatoribus *Scal.* **22** exoratorum item F^{k} F^{ab}. **23** *fort.* si quid. **23—24** si quod oritur | tale alias F^{ab}: siqui oritur | . . . . alias F^{u}: si quod oritur | tale (*vel* coelo) al F^{k}: *pro* si *etiam* fa *legi potest* F^{ar}. **32** unde et F^{k} F^{ab}: unde est F^{u}. **34** ethrione *F.* **35** quam] qua *Spengel.* **36** (inseruntur *F*)

(P) **1** aritiras *codd.* **4** dicti *I.* rusticorum d. *β.* **6** ori *Fest.*

Titinius in Setina (19): „et si tacebit, tamen gaudebit sibi promitti oreas“ et Naevius in Hariolo (20): „Deprandi autem leoni s⟨i⟩ obdas oreas.“ Cato Originum lib. III (5): „equos respondit: oreas mihi inde, tibi
5 cape flagellum.“ Coelius pro se apud populum: „equusque mihi sub feminibus occisus erat, oreas detraho inspectante L. Stertinio.“ **Oreos** Liber pater, et Oreades Nymphae appellantur, quod in montibus frequenter apparent. **Ordi-**
10 **narium** hominem Oppius ait dici solitum scurram
204 et improbum, qui assidue in litibus moraretur: 185 ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. At Aelius Stilo, qui minime ordine viveret. . . ⟨Cato⟩ in ea oratione, quam scribit de
15 suis virtutibus contra Thermum (2): „Quid mihi fieret, si non ego stipendia [in ordine] omnia ordinarius meruissem semper?“ Sunt quidam etiam, qui manipularem, . . . quia infimi sit ordinis, appellatum credant ordinarium. **Ornatus** dicitur,
20 et bonis artibus instructus, et honores adeptus a populo: etiam bene aptus, ut miles aut gladiator; et acturus fabulas. Atque etiam ornatus dicitur cultus ipse, quo quis ornatur, ut cum dicimus aliquem tragico vel comico ornatu prodire. . . . .
25 . . . .
. . . .
. . . .

Orestiades nymphae montium cultrices.

Ordo sacerdotum aestimatur deorum ⟨*ordine, ut deus*⟩
30 maximus quisque. Maximus videtur Rex, dein Dialis, post hunc Martialis, quarto loco Quirinalis, quinto pontifex maximus. Itaque in soliis Rex supra omnis accumbat licet; Dialis supra Martialem, et Quirinalem; Martialis supra proximum; omnes
35 item supra pontificem. Rex, quia potentissimus: Dialis, quia universi mundi sacerdos, qui appellatur Dium; Martialis, quod Mars condito-

Oreus Liber pater et Oreades nymphae a montibus appellantur.
Ordinarius homo scurra et inprobus, qui adsidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat praetorem adeun- 205 tium, sive dictus per contrarietatem, quia minime ordine vivit. 5
184 **Ornatus** dicitur et bonis artibus instructus et honores adeptus; appellatur quoque ornatus cultus ipse, quo quis ornatur.

(F) 1 saetina F^{ar}. 2 promiti oreae et naeuius F^{u}: promitti ore . . . uius F^{k} F^{ab}. 3 leoni si *Urs.*: leonis *F*. 4 oreat F^{k} F^{ab}: oreas F^{u}. 5 C. Laelius *Lion.* 10 Opilius *alii.* 13 Helius *X*. 14 *lacun. indicat W* (*marg.*) 16 in ordine *supra lineam in W*: *del. Urs.* (*non ed. princ.*) ordinerius *W ante corr.* 17 semper *om. X* (*non ed. princ.*) quidem *W, ed. princ.* 18 quia *W* (*post 12 litt. spatium*), *ed. princ.* (*post parvam lacunam*): eum quia *X*: eum qui *Aug.* 19 credant *ex* cedant *W*. 20 actibus *W*. 21 et etiam *X*: et *ed. princ.* 22 etiam] et *W* (*non Y*, *ed. princ*) culctus *X ante corr.* 23 cum] eum *W*. 24 *lacunam sign. Mue.* 28 Or. nym. mon. cul. *om. X* (*non ed. princ.*) 29 extimatur de deorum *X* (*non ed. princ.*) *spat. 7—8 litt. W: spat. 12 litt. X: suppl. Mue.* 30 quis quia *X*. deinde aliis *W*: deindem alios *X*: deinde dialis *ed. princ.* 31 hunc] habens *X* (*non ed. princ.*) 32 in *om. X*. soliis *scripsi*: solus *codd.*: conviviis solus *ed. princ.* sup. om. sol. rex *X*. 33 accumbat licet *codd.*: accubat. Sed *ed. princ.*: accubat, sic et *Mue.*: accubat scilicet *Urs.* 35 idem *codd.*: inde *ed. princ.*: dein *Aug.*: *corr. Urs.* 36 qui *om. X* (*non ed. princ.*) 37 divum *X*.

(P) 1 Oreos *F*. 4 praeto orem *M*. 7 appellatus *α*. ornatus *I*.

ris urbis parens; Quirinalis, socio imperii Romani Curibus ascito Quirino; pontifex maximus, quod iudex atque arbiter habetur rerum divinarum humanarumque. **Ordiri** est rei principium facere, unde
5 et togae vocantur exordia[e]. **Opaca** vocantur umbrosa. **Opalia** dies festi, quibus supplicatur Opi,
206 appellantur; quorum alter . . . .

⟨***Obnubit***⟩ . . . .

⟨***Oppidum***⟩ . . . .

10 ⟨***Oppido***⟩ . . . .

⟨***Opiter***⟩ . . . .

⟨***Opitulus***⟩ . . . .

⟨***Obturare***⟩ . . . .

⟨***Optio***⟩ . . . .

15 ⟨***Obtestatio***⟩ . . . .

208 ⟨***Obices***⟩ 186

⟨***Obbrutuit***⟩ . . . .

Ⓕ 1 pa*ens *W ante corr.* 2 curribus *W*: *om. ed. princ.* a scito *W*[1]: asscito *W*[2]. Quir. po. maximoque iu. *W*: Quir. pontifice maximo iu. *X* (pontifex maximus *corr. Y*) 3 humanarum diuinarumque *X* (*non ed. princ.*) 5 exordiae *codd., ed. princ.*: exorditae *Ald.* Op. dicuntur *X*: Op. vocatur *ed. princ.* 7 *post* alter *lacun. sign. codd.* 8—17 *su. Ep.*

Ⓟ 3 Opi] opli *MP.* (supplicabatur *codd.*) 4 Obnuit *G*[1]. 7 quadriae *MP.* 9 autem *hab.* *β*: *om.* *α*. 11 utique *L.*

Ordiri est rei principium facere.
Opaca umbrosa.
Opalia dicebantur dies festi, quibus Opi supplicabatur.
Obnubit, caput operit; unde et nuptiae dictae a capitis 207
opertione. 5
Oppidum dictum, quod ibi homines opes suas conferunt.
Oppidum dicitur et locus in circo, unde quadrigae emittuntur.
Oppido valde multum. Ortum est [autem] hoc verbum ex
sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum 10
faceret, utque multitudo significaretur, saepe respondebatur,
quantum vel oppido satis esset. Hinc in consuetudinem venit, ut diceretur oppido pro valde multum. Itaque si qui
in aliis rebus eo utuntur, ut puta si qui dicat oppido didici,
spectavi, ambulavi, errant, quia nulli eorum subici potest, 15
vel quod satis est.
Opiter est, cuius pater avo vivo mortuus est, ducto vocabulo, aut quod obitu patris genitus sit, aut quod avum ob
patrem habeat, id est pro patre.
Opitulus Iuppiter et Opitulator dictus est, quasi opis lator. 20
Obturare ex Graeco trahitur ab eo, quod illi ostia θύρας
dicunt.
Optio est optatio, sed in re militari optio appellatur is,
quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum, quo facilius obeat publica officia. 25
Obtestatio est, cum deus testis in meliorem partem vocatur;
detestatio, cum in deteriorem.
187 **Obices** pessuli, serae 209
Obbrutuit, obstupuit, a bruto, quod antiqui pro gravi, interdum pro stupido dixerunt. Afranius (420): „Non possum 30
verbum facere, obbrutui."

---

14 siquis *LG*. **15** expectaui *G*[1]. (errant *codd.*): erant *MP*.
17 Oppiter *PMR*. **18** aut quia *L*. fit *GI ut vid.* **18—19** oppatrem *G*. **20** oppitulator *MG*: -tur *P*. **21** (θυ. di. *codd.*)
26 mel.] militare *I*. partem *om. L*. **29** Obrutuit *α R*. a bruto]
obruto *MP*: abrupto *L*. gravi] rogaui *L*. **31** uerba *MP*.
obrutui *codd.* (obbr. *I*)

⟨***Obambulare***⟩ . . . .

⟨***Obrogare***⟩ . . . .

⟨***Obacerare***⟩ . . . .

⟨***Oblitteratum***⟩ . . . .

5 ⟨***Obprobrare***⟩ . . . .

⟨***Obacerbat***⟩ . . . .

⟨***Oblucuviasse***⟩ . . . .

210 ⟨***Oboedire***⟩ . . . .

⟨***Obperiri***⟩ . . . .

10 ⟨***Obtrectat***⟩ . . . .

Optutu, quasi optuitu, a verbo, quod est tuor; et significat video. **Optatam hostiam**, alii optimam, appellant eam, quam aedilis tribus constitutis hostiis optat, quam immolari velit. **Opi-**
15 **ma spolia** dicuntur originem quidem trahentia ab Ope Saturni uxore; quod ipse agrorum cultor habetur, nominatus a satu, tenensque falcem effingitur, quae est insigne agricolae. Itaque illa quoque cognominatur Consiva, et esse existimatur terra. Ideoque
20 in Regia colitur a populo Romano quia omnes opes humano generi terra tribuat; ergo et opulenti dicuntur terrestribus rebus copiosi; et hostiae opimae praecipue pingues; et opima magnifica et ampla. Unde spolia quoque, quae dux populi Romani duci hostium detraxit; quorum tanta raritas est, ut intra an-
25 nos paulo . . . .

Obambulare adversum alios ambulare et quasi ambulanti sese obponere.
Obrogare est legis prioris infirmandae causa legem aliam ferre.
Obacerare obloqui atque alterius sermonem moleste inpedire; quod sumptum videtur a paleis, quas Graeci ἄχυρα vocant. Itaque et frumentum et panis non sine paleis acerosus dicitur; item lutum aceratum paleis mixtum. 5
Oblitteratum alii ab oblivione, alii a litore, quod ibi notata fluctibus aequari et tolli solent. 10
Obprobrare probrum obicere.
Obacerbat exacerbat.
Oblucuviasse dicebant antiqui mente errasse, quasi in luco deorum alicui occurrisse.
Oboedire obaudire. 211
Obperiri expectare. 16
Obtrectat contra sententiam tractat.
Optutu quasi obtuitu a verbo tuor, quod significat video.
Opis dicta est coniunx Saturni, per quam voluerunt terram significare, quia omnes opes humano generi terra tribuit; unde et opulenti terrestribus rebus copiosi, et hostiae opimae praecipue pingues, et opima magnifica et ampla spolia. 20

Ⓕ 1–10 *su. Ep.* 11 tueor *X*. 12 et *om. X*. 13 appellabant *X* (*corr. Y*) trib. (*sic*) *W*. 14 Opima *ex* Optima *W*. 15 origines *W*. 16 *post* ipse *lacun. parv. in ed. princ.* 18 quod est *X*. 19 Constituta et *W*, *ed. princ.* 21 terra] natura *ed. princ.* 23 praecipuae *Nettleship.* (*cf. Epit.*) 25 detr. opima dicuntur qu. *X* (*non ed. princ.*) raritas] recepta *W* (*non ed. princ.*) 26 *spat. 18 litt. W*: *spat. 8 litt. X*.

Ⓟ 3 causam *LG*: causae *IR*. 6 chyra (chira) *codd.* 7 itque *M*: etque *P*. paltis *MP*. 8 lucum *T*. 11 Obprobare *codd.* (Opp- *E*, -brare *TG*²) probum *TMPβ*. 13 erasse *M*. lucu *MP*. 17 Obtractat *MP*. 22 praecipuae *MPGR*.

212 trina contigerint nomini Romano: una, quae Ro- 189
mulus de Acrone; altera, quae [consul] Cossus Cor-
nelius de Tolumnio; tertia, quae M. Marcellus
⟨Iovi Feretrio de⟩ Viridomaro fixerunt. M. Varro ait
5 opima spolia esse, etiam si manipularis miles detrax-
erit, dummodo duci hostium . . . .
. . . .

non sint ad aedem Iovis Feretri poni, testimonio
esse libros pontificum; in quibus sit: Pro pri-
10 mis spoliis bove, pro secundis solitaurilibus,
pro tertiis agno publice fieri debere; esse etiam
Pompili regis legem opimorum spoliorum talem (4):
„Cuius auspicio classe procincta opima spo-
lia capiuntur, Iovi Feretrio darier oporteat, et
15 bovem caedito, qui cepit aeris CC ⟨C⟩... Secunda spolia,
in Martis ara in campo solitaurilia utra
voluerit caedito . . . Tertia spolia, Ianui Quirino a-
gnum marem caedito, C qui ceperit ex aere
dato. Cuius auspicio capta, dis piaculum dato."
20 ⟨*Ops dea*⟩ . . . huius aedis lex nulla extat; neque
templum habeat, necne scitur. „**Ut qui optima lege
fuerint**" adici solet, cum quidam magistratus
creantur . . . .
Obscum duas diversas et contrarias significatio-
25 nes habet. Nam Cloatius putat eo vocabulo si-
gnificari sacrum, quo etiam leges sacratae obscatae
dicantur; et in omnibus fere antiquis commenta-
riis scribitur Opicum pro Obsco, ut in Titi[n]ni fabula
Quinto (104): „Qui Obsce et Volsce fabulantur, nam
30 Latine nesciunt." A quo etiam verba impudentia e-
lata appellantur obscena, quia frequentissimus fuit
usus Oscis libidinum spurcarum. Sed eodem
etiam nomine appellatur locus in agro Veienti,
214 quo frui soliti produntur augures Roma-
35 ni. **Obigitat** antiqui dicebant, pro ante agi-
tat, ut obambulare.

188 **Obscum** dicitur significare sacrum, unde et leges obsatae 213
id est sacratae.
Opicum quoque invenimus pro Osco. Oscis enim frequentissimus fuit usus libidinum spurcarum, unde et verba inpudentia appellantur obscena. Titinnius (104): „Obsce et 5
Volsce fabulantur, nam Latine nesciunt."
Obigitat ante agitat, ut obambulat. 215

Ⓕ 1 quae] Duae *W*: quae dux *ed. princ.* 2 quae Cossus Cornelius *ed. princ.*: quae consul (con *expunct.*) consul Cornelius *W*: quae consul Tolumnius (*delet.*) Cornelius *X*. 3 Columnio *W*. 4 Iovi Feretrio de *hab. X*: *om. W* (*in spat. 11 litt.*), *ed. princ.* (*sine spat.*) 5 sp. etiam esse si *X*: sp. etiam si *ed. princ.* detraxit *X*. 6 *post* hostium *vacuus seq. versus in codd.* ⟨sed prima esse quae dux duci, neque enim quae a duce capta⟩ *Hertzberg.* 8 Iovis *ed. princ.*: ius *W*: *om. X*. 9 in quibus] manibus *X* (*non ed. princ.*) 10 bouem *codd.* (*corr. Y*) 11 pu. sacra fi. *X* (*non ed. princ.*) esse *om. X* (*non ed. princ.*) 12 compelli reges *codd.*: (*corr. Aug.*) 14 feretro *W ante corr.* 15 credito *W ante corr.* CC⟨C darier oportet.⟩ Sec. *Urs. null. lacun. sign. codd.* 16 aram campo *codd.*: aram in campo *Aug.* 17 caedito, ⟨qui cepit ei aeris CC dato⟩ *Urs. null. lacun. sign. codd.* Iano *Y*. 18—19 C qui reperit exedato *W*: *om. X*: C qui reperit (repperit *Y*) ex aere dato *Y*, *ed. princ.* 19 diis *X*. 20 *suppl. Mue. null. lacun. sign. codd.* 21 necne *Scal.*: neque *codd.* opima *X*. 22 adiici *X*. 23 *lacun. sign. W*: *spat. unius versus X*. *Ad vv.* 5—23 *scriba in marg. X Y* (?) 'hic non suo ordine procedunt verba' 24 Oscum *Ald.* diversas *om. X* (*non ed. princ.*) 25 cluatius *W*[2]: clautius *W*[1]: curiatius *X*. 26 l. sacras *W* (*non ed. princ.*) obscitae *X* (*non ed. princ.*): Oscae *Ald.* 27 (dicantur *codd.*) 28 opicum pro osco *X* (*non ed. princ.*): Obscum pro Osco *Reitz.* Titiani *codd.* 29 quinta *codd.* osce *Ald.* (*non ed. princ.*) Volsi *X* (*corr. Y ut vid.*) 30 (imp. el. *codd.*) 33 locus] ager *X* (*non ed. princ.*) uehienti *W*.

Ⓟ 1 (obsatae [-te] *codd.*): obscatae *Fest.* 3—6 *om. P.* 3 ocis *M.* 7 antagitat *M.* obambulati *R.*

Obinunt, obeunt. **Obiurare** ⟨*iureiurando obstringere*⟩, ut est in . . . .
Penthesilea (trag. inc. 6): „Formidabant obiurare.“ . .

⟨***Obitu***⟩ antiqui pro aditu ponebant . . . .

5 ⟨***Opiparum***⟩ . . . .

⟨***Obescit***⟩ . . . .

⟨***Obferumenta***⟩ . . . .

⟨***Obsecrare***⟩ . . . .

⟨***Obesus***⟩ . . . .

216 190

10 ⟨***Opertat***⟩ . . . .

⟨***Obnoxius***⟩ . . . .

⟨***Opilio***⟩ . . . .

⟨***Opunculo***⟩ . . . .

⟨***Obpuviat***⟩ . . . .

15 ⟨***Obdere***⟩ . . . .

218 . . . .

Ob vos sacro, in quibusdam precationibus est, pro vos obsecro, ut sub vos placo, pro supplico. **Opportune** dicitur ab eo, quod navigantibus
20 maxime utiles optatique sunt portus. ⟨**Obher-**⟩**bescere**, herbam increscere.

Oboritur, agnascitur; nam praepositionem ob, pro ad, solitam poni, testis hic versus (trag. inc. 211): „Tantum gaudium oboriri ex tumultu maximo.“ et En-
25 nius (Ann. 297): „Ob Romam noctu legiones ducere coepit.“ **Obnectere**, obligare, maxime in nuptiis fre-

Obinunt obeunt.
Obiurare iureiurando obstringere.
Obitu dicebant pro aditu.
Opiparum magnarum opum apparatum.
Obescet oberit vel aderit. 5
Obferumenta dicebant, quae offerebant.
Obsecrare est opem a sacris petere.
Obesus pinguis, quasi ob edendum factus.
191 **Opertat** saepe operit. 217
Obnoxius poenae obligatus ob delictum. 10
Opilio genus avis.
Opunculo, quod opilionis genus cantus imitantur.
Obpuviat verberat, a puviendo, id est feriendo. Unde pueri, quod puviendo coercentur, id est plagis, unde et pavimenta.
Obdere obponere vel operire. 15
Ob vos sacro pro vos obsecro, ut sub vos placo pro supplico. 219
Obhe⟨r⟩bescere herbam increscere.
Opportune dicitur ab eo, quod navigantibus maxime utiles optatique sunt portus.
Oboritur adnascitur. 20
Obnectere obligare.

Ⓕ 1 obinuunt *X.* iureiurando obstringere *ed. princ.* (*ex Epit.*): *om. codd.* 2 *post* in *spat. 19 litt. W.* 3 penthecoste *W*: pentasileae *ed. princ.* *post* obiurare *lacun. sign. codd.* 4 *haec* ant. pro ad pon. *stant ante* ut est in (*v. 2*) *in codd.*: *transp. Mue.* (*post ed. princ.*) 5 sqq. *su. Ep.* 20 optati quod *W.* 20—21 Ob. herb. incr. *ante lemma* Opportune *X* (*cum Epit.*) *fort. recte: add. man. alia in W.* bescere *W*: Obescere *X.* 22 ac nascitur *ed. princ.*: nascitur *W*: adnascitur *X* (*cum Epit.*) prepositione *X.* 23 solitum *X.* Tantum] Tm̄ (*i. e.* Tantum) tantum *W.* 25 ob noctem Romam *X.* 26 cępit *W.*

Ⓟ 4 (opum *codd.*) 5 Oppescet operit *MP.* 6 Obf- *L.* qui *R.* 7 est *om. IR.* 8 Oboesus *MPG*[2]: Obaesus *β.* 10 Obnexius *MP*: Obnaxius *I.* 11 Opillo *codd.*: *corr. ex v. 12* 12 opillionis *G.* imitatur *dett.* 13 Oppuuiat *L*: Obfuuiat *β.* puendo *R.* 15 opperire *L.* 16 sublico *M.* 17 Obhebescere *α*: Obebescere *β.* 18 Obportune *L*: Oportune *β.* 19 optique *R.*

quens est. **Observasse** dicitur, qui observat, quid cuiusque causa facere debeat. Ita quod is observat, coluisse aliquem dicitur. **Ommentans**, ⟨Livius⟩ in Odyssea, cum ait (9): „In Pylum devenies,
5 aut ubi ommentans“, significat obmanens, sed ea significatione, qua saepe fieri dicitur, id enim est mantare. **Ops** antiqui dicebant, quem nunc opulentum, ut testimonio est, non solum ei contrarium inops . . . (trag. inc. 44): „. . concedit,
10 ego egens exortus sum.“ **Obsidionalis corona** est [ea], quae datur imperatori ei, qui obsidione liberavit ab hostibus obsessos. Ea fit ex gramine viridi fere ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. Herbam autem victoriae signum
15 fuisse apud antiquos aliquot exemplis docuimus. Quae corona magnae auctoritatis fuit. Nam et P. Decio datae duae sunt: una, ab exercitu universo; altera, ab is qui fuerunt in praesidio obsessi; et L. Sicinio Dentato, qui A-
20 chilles Romae existimatus est; ac fertur centies et vicies pro republica depugnasse, coronis donatus XXVI, in his aureis VIII, civicis XIIII, murali-
220 bus tribus, obsidionali una. Inter obsidionalem et 193 civicam hoc interesse quod altera singularis salutis
25 signum est; altera diversorum civium servatorum. **Obstitum** Cloatius et Aelius Stilo esse aiunt violatum attactumque de caelo. Cincius . . . cum qui deo deaeque obstiterit, id est qui viderit, quod videri nefas esset. **Obstinato**, obfirmato, per-
30 severanti, ut tenere possit, ut Pacuvius (425): „obstinati exorsus“; ut Accius in Amphitruone (84): „aut tam obstinato animo confisus tuo.“ Cato in Q. Thermum de X. hominibus (2): „Rumorem, famam flocci fecit ⟨inter⟩cutibus stupris obstinatus, insignibus
35 flagitiis.“ Naevius in Lycurgo (50): „Vos qui astatis obstinati.“ **„Obstrudant, obsatullent“** (com. inc. 73), ab

[avide truden-

Ops antiqui dicebant opulentum, unde e contrario inops.
Obsidionalis corona dicebatur, quae ei, qui obsessos liberasset ab hostibus, dabatur. Ea fiebat ex gramine viridi ex eo loco decerpto, in quo erant inclusi. Quae corona magnae auctoritatis erat. Civica corona singularis salutis signum 5 erat; obsidionalis universorum civium servatorum.
192 **Obstitum** violatum. 221
Obstinat obfirmat.
Obstrudant avide trudant.

(F) 1 qui observavit *Mue.* 1—2 quod cuiuscunque causa *X* (*non ed. princ.*) 2 debeat *X, ed. princ.*: debet *W.* ita quod is *ed. princ.*: itaque is *X*: itaque bis *W.* observat *ed. princ.*: obseruant *W*: obseruasse id est *X.* 3 dicitur *om. ed. princ.* 4 Livius *W*[2]: Homerus *X*: *om. W*[1], *ed. princ.* quom *W.* pilium *X*: pillum *ed. princ.* deuenies *W, ed. princ.*: deueniens *X* 5 ubi *W*: ibi *X, ed. princ.* 6 id est enim id man. *X.* 8 opul. dicimus ut testimonium *X* (*non ed. princ.*) 9 contrarius *Aug. spat. 6 litt. X.* ⟨ops ille⟩ concidit *Bue.* cum cedit *ed. princ.* 11 ea *hab. X: om. W, ed. princ.* 14 uictoria (*corr.* -iae) est sig. *W.* 15 alii quod *codd.*: aliisque *ed. princ.*: *corr. Aug.*: aliquod, *ni fallor, erat in F.* 18 ab iis *X, ed. princ.*: ab his *W.* 19 impresidio *X.* L. Secinio *X*: L. Sergio *W*: Siccinio *ed. princ.* 20 Romanus *Aug.* 21 et] ac *X* (*non ed. princ.*) uiciēs (*i. e.* viciens, *sed* ies *in ras.*) *W.* 24 interest *X, ed. princ.* quod] que *ed. princ.*: *om. Ald.* singulis signum salutis est *X*: singularis salutis est *ed. princ.* 25 uniuersorum *Epit.* 26 Obscitum *X.* helius *X.* 27 coelo *X.* *post* Cincius *spat. 8 litt. W.* 27—28 quom qui *W*: cum quid *Aug.*: quod *X* (*non ed. princ.*) 28 deeque *codd.*: deaeve *Huschkius.* 29 videre *Aug.* nephas *X.* Opstinato *W.* pers.] per ius iurandi *X.* 30 opstinati *W*: obstinatim *Usener*: obstinate *Ribb.* 31 exorsus *ed. princ.*: exortus *codd.* amphitrione *W.* aut tam *ed. princ.*: aut eam *X*: ut tam *W.* 32 in Q.] inque *W*: in qua *X.* termum *X.* 34 intercutibus] cupitus *W, ed. princ.*: captus *X*: capitas *Ald.* *haec* interc. — flag. *post* Lycurgo (*v. 35*) *in X.* 35 flagris *X.* licurgo *W*: lygurgo *X.* Ly. captus stupris obstinatus insignibus flagris et idem in eodem uos *X.* astati *X.* 36 opstinati *W.* Obstrudent *X.* obsatulent *WY*: obsatulient *ed. princ.*: obscondent *X.* auida *X* (*corr. Y*) truendo *codd.*: *corr. ed. princ.*

(P) 1 Obs *MLTI.* inobs *MP.* 7 Obstitutum *G*[1]. 8 Obstitat *MP.*

do in gulam, non sumendo cibum. Unde et obstrudulentum . . . .
dixit Titinius (165): „Obstrudulenti aliquid, quod pectam sedens, aut lucu[l]entaster, aut forma-
5 ster frigidus.“ **Obsidium** tanquam praesidium, subsidium, recte dicitur. cuius etiam auctor C. Laelius pro se apud populum: „Ut in nobis terra marique simul obsidium facerent.“ Et Sallustius historiarum I (46): „Magnis operibus
10 perfectis obsidium coepit per L. Catilinam legatum.“ **Obstipum**, oblicum. Ennius lib. XVI (420): „Montibus obstipis, obstantibus, unde oritur nox“; et in lib. VIII (283): „Amplius exaugere obstipo lumine solis.“ Caecilius in Imbris (99): „Resupina obsti-
15 po capitulo sibi ventum facere tunicula.“ Lucretius (4, 519): „Omnia mendose fieri, atque obstipa necesse est.“ **Obsalutare**, offerre salutandi gratia dicebant antiqui, ut consalutare, persalutare.

222

⟨***Obsequela***⟩ . . . .

20 ⟨***Oleagineis***⟩ . . . .

⟨***Olentica***⟩ . . . .

⟨***Olivetam***⟩ . . . .

⟨***Officiosus***⟩ . . . .

⟨***Offucias***⟩ . . . .

25 ⟨***Offucare***⟩ . . . .

⟨***Offectores***⟩ . . . .

224 194

⟨***Oxime***⟩ . . . .

⟨***Oenigenos***⟩ . . . .

Obstitum oblicum.
Obsalutare salutandi gratia offerre.
Obsequela obsequium. 223
Oleagineis coronis ministri triumphantium utebantur, quod Minerva dea belli esse putabatur. 5
Olentica mali odoris loca.
Olivetam dicebant ab oleis, ut a vino vindemiam.
Officiosus ab efficiendo dictus.
Offucias fallacias.
Offucare aquam in fauces obsorbendam dare. 10
Offectores colorum infectores.
195 **Oxime** ocissime. 225
Oenigenos unigenitos.

Ⓕ 1 in gulam *Scal.*: cyngilam *W*: *spat. 5 litt. X*: curgulium *ed. princ.*: gulam *Ald.* 2 *spat. unius fere versus W: spat. 5 litt. X.* 3 titinnius *X.* [p]ectar (-ri?, -ris?) *Y.* 4 luculentaster *codd.*, *ed. princ.*: hic laetaster *Ald.*: *correxi* (*A. L. L. 11, 332*) 7 apud] ad *X* (*non ed. princ.*) ut in] uti *Aug.* 8 obsiduis *X.* 9 Salustius *W.* I] libro *X.* opibus p. *X*: profectus opibus *ed. princ.* 10 profectis *Ald.* cepit *Ald.* 11 Obstipum *Gloss.*: Obstitum *W Epit.*: obscitum *X.* obliquum *W*: oblitum *X*: *corr. ex Epit.* 12 XVIII *Ald.* (*non ed. princ.*) obstitis *codd.* 13 in *om. ed. princ.* exaugure *X, ed. princ.* 14 o. lumine *Aug.*: obstipolumue *W ed. princ.*: obstipoliumue *X.* imbres *codd.* obstito *codd.* 15 uentum] iunctim *X* (*non ed. princ.*) cunicula *codd.*: *corr. Urs.* 16 omni *W, ed. princ.* mendosa *X.* obsita *W, ed. princ.*: obstita *X Ald.* 17 afferre *X ante corr.* gratiam *W.* 18 ut cum salutare *X.* prosalutare *ed. princ.* 19—28 *su. Ep.*

Ⓟ 1 obliqum *M*: obliquum *PT ut vid.* 3 Obsequela *β*: Obsequella *α.* 5 pelli *MP.* 6 Oblentica *R*: Olentita *M*: Oleritica *T.* 7 Oliuetum *I*: Oliuetur *R.* unde miam *M.* 9 Offuclas *EG ut vid.*: Offucas *I*: Offudas *MPLTR.* 13 Onigenos *I.* unogenitos *L.*

⟨***Oestrum***⟩ . . . .

⟨***Omen***⟩ . . . .

⟨***Ovem***⟩ . . . .

⟨***Ovantes***⟩ . . . .

5 ⟨***Ovalis corona***⟩ . . . .

226

Obvaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quo minus rectum iter conficeret. **Oufentinae tribus** initio causa fuit nomen fluminis Ofens, quod est in agro Privernate ma-
10 re intra et Tarracinam. Lucilius (1260): „Priverno Oufentina venit, fluvioque Ofente.“ Postea deinde a censoribus alii quoque diversarum civitatum eidem tribui sunt adscripti. **Oscillum** Santra dici ait, quod oscellant, id est
15 inclinent, praecipitesque afferantur. **Oscillantes**, ait Cornificius, ab eo quod os celare sint soliti personis propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. Causa autem eius iactationis proditur . . . Latinus rex, qui praelio, quod ei[s]
20 fuit adversus Mezentium, Caeritum regem, nusquam apparuerit, iudicatusque sit Iuppiter factus Latiaris. Itaque †scit eius dies† feriatos liberos servosque requirere eum non solum in terris, sed etiam qua vide[n]tur caelum
25 posse adiri per oscillationem, velut imaginem quandam vitae humanae, in qua altissima interdum ⟨ad infima⟩, infima ad summum efferuntur. Atque ideo memoriam quoque redintegrari initio acceptae vitae per motus cunarum lactisque ali-
30 mentum, quia per eos dies feriarum et oscillis moveantur, et lactata potione utantur. Nec desunt qui exemplum Graecorum secutos putent Ital[ic]os, quod illi

Oestrum furor Graeco vocabulo.
Omen velut oremen, quod fit ore augurium, quod non avibus aliove modo fit.
Ovem masculino genere dixerunt, ut ovibus duobus, non duabus. 5
Ovantes laetantes, ab eo clamore, quem faciunt redeuntes ex pugna victores milites, geminata O littera.
Ovalis corona est murtea, quam habebant, qui ovantes introibant, cum bella non erant indicta, aut sine sanguine confecta. 10
Obvaricator dicebatur, qui cuipiam occurrebat, quominus 227 id rectum iter conficeret.
Oufentina tribus ab Ofente fluvio dicta.

Ⓕ 1—5 *su. Ep.* 6 dicebatur *om. X* (*non ed. princ.*) quoipiam *X*. 7 Offentinae *X*. 9 offens *X*: oufens *ed. princ.* quod est *om. X* (*non ed. princ.*) priuonate *X*. 10 et *om. X, ed. princ.* Taracinam *W*: Terracinam *X*. lucretius *codd.: corr. Scal.* 11 Oufentina *ed. princ.*: Oufendina *W*: Offentina *X*. (ofente *codd.*) 13 trib. (*sic*) *W*: tribu *X*. ascripti *W*. 14 sanctra *X*. dic *W*. quod] pro *X*. oscellant *X, ed. princ.*: oscellani *W*: oscillent *edd.* 15 afferantur *codd.*: in nos ferantur *ed. princ.*: in os ferantur *Ald.*: efferantur *Urs.* 16 os celare (cae-) *ed. princ.*: eos celeres *codd.* 19 *post* proditur *spat. 10 litt. X*. qui] quod *ed. princ.* eis *codd.: corr. ed. princ.* 22 latinaris latiaris *W*: latinaris *X*. scit eius dies *W*: eius dies *X*: si et eius dies *ed. princ* : per sex eos dies *Ald.*: solitos iis diebus *Mue.* 23 eum *om. X* (*add. Y*) 24 qua uidentur *codd.*: videretur *ed. princ.* coelum *X*. 25 velut imag.] per imaginationem *X* (*non ed. princ.*) 26 humanae *om. X* (*non ed. princ.*) 27 interdum *codd.*: ad infimum interdum *Aug.*: interdum ad infimum *Ald.* efferuntur (er *in ras.*) *W*: afferuntur *X*. 28 reintegrari *X*. 29 cannarum *X* (c *del. Y*) 30 moneantur *ed. princ.*: moneant *X*. 31 iactata *X*. 32 italicos *X, ed. princ.*: italos *W*.

Ⓟ 2 uebut *G*. augurum *I*. 3 aboue *IR*. 6 faciunt redeuntes *ex* facientes *I*. 10 infecta *T*. 12 id rectum] directum *I*. 13 ofente *EMPI*: offente *T*: ofonte *GR*: ostente *L*.

quoque, iniuria interfecto Icaro, ⟨cum⟩ Erigone filia [eius dolore inpulsa suspendio perisset, per simulationem . . . . **Ostentum** non solum pro portento poni solere, sed etiam participialiter
5 ⟨*pro ostentato*⟩ . . . testimonio est Pacuvius in Medo (238): „Atque eccum in ipso tempore ostentum
228 senem.“ Et Accius in Bacchis (252): „et praesens praesto 197 irrideris nobis . . . . stipe ultro ostentum obtulit.“ **Oscinum** tripudium est,
10 quod oris cantu significat quid portendi; cum cecinit corvus, cornix, noctua, parra, picus. **Obstinet** dicebant antiqui, quod nunc ostendit; ut in veteribus carminibus (trag. inc. 215): „Sed iam se [caelo cedens Aurora obstinet suum patrem.“ **Oscines**
15 aves Ap. Claudius esse ait, quae ore canentes faciant auspicium, ut corvus, cornix, noctua: alites, quae alis ac volatu; ut buteo, sanqualis, aquila, inmusulus, vulturius: †picam aut† Martius Feroniusque et parra et in oscini-
20 bus, et in alitibus habentur. **Ostiam** urbem ad exitum Tiberis in mare fluentis Ancus Martius rex condidisse, et feminino appellasse vocabulo fertur: quod sive ad urbem, sive ad coloniam, quae postea condita est, refertur,
25 [Quod] neutrum certe plura . . . . ferri non debet. **Osculana pugna** in proverbio [est], quo significabatur victos vincere, quia in eadem . . . et Valerius Laevinus imperator Romanus a Pyrrho erat victus, et brevi eundem re-
30 gem devicerat. Sulpicio . . . . item imperator noster. eius rei meminit Titinius hoc modo (181): „Haec quidem quasi Osculana pugna est ⟨hau⟩ secus, quia †in† fugere polsi hinc spolia colligunt“ Significatur
35 etiam osculo savium, ut Plautus in Nervo-

Ostentum ostentatum.
196 **Oscinum** augurium a cantu avium. 229
Ostinet pro ostendit.
Oscines aves auspicium ore facientes.
Ostia urbs ab exitu Tiberis appellata. 5

Ⓕ 1 *suppl. Mue.* 2 impulsa *X*, *ed. princ.*: ira pulsa *W*. (perisset *codd.*) per simulationem (*lacun. sign.*) *WX*: per similia nomen *Y*. 4 principaliter *X*. 5 *spat. 10 litt. in codd.*: *su. Ep.* 6 medio *codd.* (*seq. spat. 3 litt. in X*) attque *X* (*seq. 5 litt. spat.*) et cum *W, ed. princ.*: et dum *X*. 7 seruem *X* (*non ed. princ.*) acius *W ante corr.* et praesens *W*: praesens *X*, *ed. princ.* esto *X* (*corr.* prae esto *Y*) 8 irrideris *X*: irridetis *W, ed. princ.* *post* nobis *spat. 4 litt. X*: *post* stipe *lacun. Urs.* stupe⟨ntibus⟩ *Mue.* 11 cecinit] crociuit *X* (*non ed. princ.*) nocui *W*, *ed. princ.* parra *om. X* (*add. Y*) 12 *Glossam totam om. X.* Ostinet *W.* (nunc ost. *W, ed. princ.*) 13 se] de *Scal.* cedens *W*: candens *ed. princ.*: condens *Ald.* 14 ostinet *W ex corr.* 15 Apius *ed. princ.*: alites *X*. claudianus *W* (*non ed. princ.*) 16 faciunt *X*. coruos *W*. 17 alites *Aug.*: aut *codd.*, *ed. princ.* ac *W, ed. princ.*: aut *X*. butio sanqualis *ex* butios anqualis *W*. 18 inmusulus *W*: miluus *X*: immissulus *ed. princ.* picam aut *W*: pica aut *X, ed. princ.*: picus autem *Aug.*: *fort.* pica avis 18 martinus ferroniusque *W*. 21 tyberis *X*. anchus *X*. 22 rex *om. X* (*non ed. princ.*) fęminino *W*: foeminino *X*. app.] uocasse *X* (*non ed. princ.*) 23—24 quod — refertur *om. ed. princ.* (*propter homoeotel.*) 24 quae *edd.*: quia *codd.* 25 Quod *hab. W*: *om. X, ed. princ.* Quod — debet *om. Aug.* corte *X*. plura — debet *om. X* (*lacun. sign. Y*) *post* plura *spat. 4 litt. W.* plura⟨liter⟩ *Mue.*: *fort.* plura⟨le⟩ 26 fieri *ed. princ.*: *fort.* ⟨ef⟩ferri *vel* ⟨pro⟩ferri 27 est *hab. X*: *om. W*, *ed. princ.* 28 *post* eadem *spat. W* (*15 litt.*) *X* (*10 litt.*), *lacun. sign. ed. princ.* Leuinius *W*, *ed. princ.* 29 pyrro *X*. 30 Sulpitio *X*. *post* Sulp. *spat. W* (*7 litt.*) *X* (*5 litt.*), *ed. princ.* 32 titinnius *codd.* quas *W*. 33 ⟨haud⟩ secus *Fruterius*: *spat. ante* secus *W* (*7 litt.*), *ed. princ.*: *lacun. unius versus* (*om.* secus) *X*. in *om. ed. princ.* (*cf. infra*): hinc *Aug.*: qui *Fruterius*. 34 *vel* pol si: pulsi *X*: impulsi *ed. princ.* colligant *W Ald.* (*non ed. princ.*) significat *X, ed. princ.* 35 et *X* (*non ed. princ.*) osculos auium *W*: osculum suauium *X* (*non ed. princ.*) neuolaria *W*.

Ⓟ 1 Oscium *M.*

laria (Stich. 91): „Osculum sat est osculi mihi ⟨uostri⟩. Qui, amabo, mi pater?“; quod inter cognatos, propinquosque institutum ab antiquis est, maximeque feminas . . . .

230

5 ⟨***Osorem***⟩ . . . .

⟨***Ollic***⟩ . . . .

⟨***Obiurgatio***⟩ . . . .

232 198

⟨***Obtrectator***⟩ . . . .

⟨***Obmanens***⟩ . . . .

10 ⟨***Offringi***⟩ . . . .

Optima lex . . . . in magistro populi 234 faciundo, qui vulgo dictator appellatur, quam plenissimum posset ius eius esse significabatur, ut 15 fuit Mani Valerii M. f. †Volusuinae gentis†, qui primus magister a populo creatus est. Postquam vero provocatio ab eo magistratu ad populum data est, quae ante non erat, desitum est adici „ut optima lege“, ut pote imminuto iure priorum 20 magistrorum. **Originum** libros quod inscripsit Cato, non satis plenum titulum propositi sui videtur amplexus, quando praegravant ea, quae sunt rerum gestarum populi Romani. **Optio** qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. Is adiutor da- 25 batur centurioni a tribuno militum. qui ex eo tempore, ⟨*quo optare*⟩ quem velint centurionibus permissum est, etiam nomen ex facto sortitus est. Plautus in Asinaria (96): „Qua me, qua uxorem, qua tu servum Sauream potes, circumduce. aufer: promitto tibi

Osorem dixerunt, qui aliquem odisset. 231
Ollic illic.
Obiurgatio post turpe factum castigatio. Monitio vero est ante commissum.
199 **Obtrectator** est, qui facit quid contra recte tractantem. 233
Obmanens pro diu manens, ut permanens. 6
Offringi terra dicitur, cum iterum transverso sulco aratur.

Ⓕ 1 Osculum] o (*sic*) *X* (*non ed. princ.*) (osculi mihi *codd.*) *post* mihi *spat. W* (*8 litt.*), *ed. princ.* ambo *W Ald.* (*non ed. princ.*) 2 quod] quia *X* (*non ed. princ.*) cognatosque *W* (*non ed. princ.*) 4 foeminas *X*. *lacun. sign. codd.* 5—10 *su. Ep.* 11 opima *X*. *post* lex *lacun. sign. W: spat. 20 litt. X.* 12 ⟨dicebatur in lege curiata de imperio, qua⟩ in *Voigt.* 13 faciendo *W, ed. princ.* 14 eius *om. Ald. Aug.* (*non ed. princ.*) sig. es. *X* (*non ed. princ.*) 15 f.] filius *X*: fabii *ed. princ.* Vol. gen. *om. X* (*add. Y*): Volusi nepotis *Aug.* 16 magister] magis *W.* a pop.] populi *Urs.* post *Aug.*: propter *codd.* 17 prouocato *W ante corr.* data *ed. princ.*: dicta *codd.* 18 antea *X*, *ed. princ.* dici *ed. princ.* 19 opima *X*. 20 magistratuum *Aug.* quos *X*. 21 propositi sui *ed. princ.*: propositis ut *codd.* 22 praegrauante aquae (aque) *WY*: epigrammate *X* (*non ed. princ.*) 23 (quae) sunt — Rom. *om.* (*lacuna signata*) *X* (*non ed. princ.*): (a)que sunt rerum gestarum (*lacun. sign.*) *Y*. quae *W*. 24 bis adiutos *W*: bis adiuturus *X*: *corr. ed princ.* 25 centurioni *ed. princ.*: centurio ut *codd.* 26 *post* tempore *spat. 8 litt. X.* quo *add. Mue.* optare *add.* (*post* est *v. 27*) *Ald.* vellent *alii* promissum *codd.*: *corr. ed. princ.* 28 quam me aequam *W*. uxor̄ (*i. e.* uxore?) *X*. qua] quam *W*. 29 Sanrēam (*sic*) *X*. circumduc *W*.

Ⓟ 1 odissent *I*. 5 Obtrectatorem qui *I*. quid] quod *MPI*. tractatem *R*.

non obfuturum, si id effeceris, tibi optionem sumito Leonidam." **Obsidionem** potius dicendum esse, quam obsidium, adiuvat nos testimonio suo Ennius in Telamone cum ait (278): „Scibas natum ingenuum Aia-
5 cem, cui tu obsidionem paras." Item alio loco (330): „Hector, qui haud cessat obsidionem obducere." **Orare** antiquos dixisse pro agere, testimonio sunt [quod] et oratores, et i qui nunc quidem legati, tunc vero oratores, quod reipublicae mandatas partis age-
10 bant; Ennius quoque cum dixit in lib. I Annalium (20): „Face vero quod tecum precibus pater orat." **Oscos** quos dicimus, ait Verrius, Opscos antea dictos, teste Ennio, cum dicat (Ann. 296): „De muris rem gerit [Opscus."
Adicit etiam, quod stupra inconcessae libidinis ob-
15 scena dicantur, ab eius gentis consuetudine inducta. Quod verum esse non satis adducor, cum apud antiquos
236 omnis fere obscena dicta sint, quae mali ominis 201 habebantur, ut illa Virgilii testimonio sunt, ut superiorum auctorum exempla referre non sit
20 necesse, cum ait (Aen. III. 241): „Harpyias obscenas [volucres."
et (Aen. III 367): „Obscenamque famem." **Ob** praepo- [sitione antiquos
usos esse pro ad, testis est Ennius, cum ait lib. XIV [(Ann. 396):
„Omnes occisi, obcensique in nocte serena"; id est accensi. Et in Iphigenia (202): „Acherontem adibo, ubi [mortis
25 thesauri obiacent." Eiusdem autem generis esse ait obferre, obtulit, obcurrit, oblatus, obiectus: mihi non satis persuadet. **Ostentum**, quo nunc utimur interdum prodigii vice, quin participialiter quoque dici solitum sit, non dubium facit eti-
30 am C. Gracchus de legibus a se promulgatis, cum ait: „Quod unum nobis inostentum, ipsis inusum adportatur." **Occisitantur**, saepe occiduntur. Sic

Orare antiqui dixerunt pro agere. Unde et oratores causarum actores, et oratores, qui nunc legati, quod reipublicae mandata peragerent. 235 3

200 **Occisitantur** saepe occiduntur. 237

Ⓕ 1 non — tibi *om. W, ed. princ.* (*propter homoeotel.*) 2 leoni *W*: loenoni *ed. princ.* 3 pacuuius *X*. 4 quom *W*. ingenium *codd., ed. princ.* 5 tu *om. ed. princ.* 6 qui] quid *ed. princ.*: quod *Ald.*: quidam *Aug.* 7 quod *del. Lindem.* 8 et i qui — oratores *om.* (*propter homoeotel.*) *X* (*add. Y*) hi *W Y*. 9 (quod *codd.*) partes *X*. 10 pacuuius *X*. quom *W*. 11 facere *W, ed. princ.* 12 dicamus *W, ed. princ.* ait *om. X* (*non ed. princ.*) antea] a natura *ed. princ.* 13 quom *W*. res *ed. princ.* opsus *ex* obscus *X*. 14 adiicit *X*. stuprum *codd.*: *corr. Aug.* stuprum ⟨et⟩ inc. libidines *Mue.* 16 verum] uerborum *W* (*non ed. princ.*) quom *W*. 17 omnis *X*: omnes *W*. obscene adiecta *codd.*: *corr. ed. princ.* sunt *W*. hominis *W*. 18 habebant ut *W*[2]. testi. s. *edd.*: testis *W, ed. princ.*: testis est (*spat. 8 litt.*) *X*. 19–20 referre sit exempla referre sit necesse *W*. 20 quom *W*. Harpyas *X*: harpylas *W*. 22 quom *W*. 23 obcisi *X*. occensique *W*. accensi] lucenti *X* (*non ed. princ*) 24 ephigenia *W*: hiphigenia *X*. adhibo *X*: obibo *ed. princ.* ubi] ut *ed princ.* 25 tesauri *X*. adiacent *W* (*non ed. princ.*) 26 ait] ut *X*: vult *Aug.* offerre *W*. obculit *X*: occulit *W, ed. princ.* occurrit *W*. 27 satis *ed. princ.*: suis *codd.* quo] quoque *ed. princ.* 28 participaliter *W*: principaliter *X*. 29 non] nec *ed. princ.* facit esse etiam *X* (*non ed. princ.*) 30 promulgat' (*i. e.* -tus?) *W*. quem *X*: quom *W, an recte?* 31 in obstentum *X*. in usum adoptatur *X*: asportatur in usum *ed. princ.* 32 sit *W*.

Ⓟ 1–2 caus. act. *om. R.*

C. Gracchus pro rostris in P. Popillium: „Homines liberi nunc in oppido occisitantur.“ **Osi sunt**, ab odio declinasse antiquos testis est C. Gracchus in ea, quae est de lege Minucia, cum ait: „Mirum si quid
5 his iniuriae fit; semper eos osi sunt.“ Quod nunc quoque cum praepositione elatum frequens est, quando dicimus [semper] perosi. **Ostende**, ostendam; ut permultis aliis exemplis eius generis manifestum est. **Optionatus**, ut decurionatus, pontificatus dicitur, ut
10 Cato in ea, quam habuit apud equites (2); „Maiores seorsum, atque divorsum pretium paravere bonis atque strenuis, decurionatus, optionatus, hastas donaticas, aliosque honores.“ **Ob os**, ad os significat . . . . Item ut superioribus quoque exemplis testatus est.
15 **Obsonitavere** saepe obsonavere. Cato in suasione ⟨ne⟩ de lege Orchia derogaretur (1): „Qui antea obsonitavere, postea centenis obsonitavere.“ **Os-**
238 **tentas**, saepe ostendis gloriandi causa. Sed et participialiter id et dici debet, et dictum est feminino genere.

20 ⟨*Opigenam Iunonem*⟩ . . . .

240 ⟨*Oletum*⟩ 202

242 **Ovibus duabus** multabantur apud antiquos ⟨in⟩ minoribus delictis, ut in maioribus †ambubus†; nec hunc ultra numerum excedebat multatio, quae postea quam
25 aere signato uti civitas coepit, pecoraque mul⟨ta⟩ticia incuria corrumpebantur, unde etiam peculatus crimen usurpari coeptum est, facta est aestimatio pecoralis multae et boves centenis assibus, oves denis aestimatae. Inde suprema multa, id est maxima, appellatur tria millia
30 aeris. Item vicesis minoribus delictis. **Olivetam** antiqui dicebant, cum olea cogebatur: ut messem cum frumenta: aut vindemiam cum uvae. Quod vocabulum potius frequentari debebat, quam nul-

---

Ⓕ 1 popilii *W*: popilli *X Y*. liberi *ex* libero *X*. 2 nunc *om.* *X Y*. 3 C. *om.* *X*. ea oratione quae *X*. 4 minucia *W*²:

Osi sunt ut perosi sunt dicebatur.
Opti⟨o⟩natus ut decurionatus sive pontificatus dicitur.
Ob os significat ad os.
Obsonitavere saepe obsonavere. Significat autem convivari.
Ostentas saepe ostendis gloriandi causa. 5
Opigenam Iunonem Matronae colebant, quod ferre eam 239
opem in partu laborantibus credebant.
203 **Oletum** stercus humanum. Veranius: „Sacerdotula in sacra- 241
rio Martiali fecit oletum.

---

inimica W^1: minutia *X*. cum ait *om*. *X* (*non ed. princ.*) quom *W*. 5 iis *X, ed. princ.* fit W^2X: sit W^1, *ed. princ.* quod] qui *W*. 6 quando *ed. princ.*: quom *codd.* 7 semper *hab. W: om. X, ed. princ.* 8 pro multis *X, ed. princ.* eius generis *om. X* (*non ed. princ.*) *in fine versus lacun. sign. Y.* 10 ea oratione quam *X* (*non ed. princ.*) 11 diuersum *W*. 12 decuriatus *ex* -astus *W*. 13 *post* significat *spat. 3 litt. X.* 14 ut *in ras. W.* 15 obsenitauere *X* (*corr. Y ut vid.*) sepe obonauere *X*. suasione *W*, *ed. princ.*: suasoria *X*. ne *add. Aug.* de lege orcia *W*: de lege oricia *X*: ne legi Orchiae *Aug.* 16 Qui] *fort.* VI (*i. e.* senis) *vel* qui VI preterea *X* (*non ed. princ.*) cantenis *W ante corr.*: centeni *Scal.* *post* obs. *add.* significat autem conuiuari *ed. princ.* (*ex Epit.*) 18 et *om. X* (*non ed. princ.*) participaliter *X*. 19 dictum] deinde *W* (*non ed. princ.*) foemin. *X*. 20–21 *su. Ep.* 22 duabus duabus *X*: duobus *Scal.* mulctabantur *X*. in *om. codd*, *ed. princ.* 23 delictis] criminibus *ed. princ.* in ut *ed. princ.*: ut *om. Aug.* amb. (*sic*) *W*: autem bubus *ed. princ.*: XXX bubus *Mue.* 24 mulctatio *X*. quae *X, ed. princ.*: quam *W*: quod *Aug.*: quoad *Hultsch.* postquam *X* (*non ed. princ.*) 25 coepit civitas *X*. pecora (*om.* que) W^1. mulctitia *X*: multitia aut *W, ed. princ.* 26 incuria *om. X* (*non ed. princ.*) 27 est (*alt.*) (*hab. X, ed. princ.*: *om. W.* estimatio *X*. mulctae *X*. 28 extimatae *X Y*. 29 supprema mulcta *X*. 30 uicies *X* (*non ed. princ.*) Oliuitam *W*, *ed. princ.*: Oliuetum *X* (*cf. p. 211, 7*) 31 cum] quando *ed. princ.* cogebatur *W*: colligebatur *X, ed. princ.* 32 cum] quando *ed. princ.* aut *om. X* (*non ed. princ.*) cum] quando *ed. princ.* uuas *codd., ed. princ.* 33 debebit *X* (*non ed. princ.*) quam] cum *ed. princ., fort. recte* nullam *Ald.*

Ⓟ 2 *om. P.* Optinatus (Obt-) *codd.* (-matus *M*) 4 Obsinatauere *I.* obsanauere *GI.* 8 uerannius *T.* 9 marce (*corr.* -ci) alis *I.*

lum eius significationis causa haberemus: quamvis quidam olivitatem [m]eam dicant. **Oppidorum** originem optime refert Cicero lib. I de gloria (8), eamque appellationem usurpatio-
5 ne[m] appellatam esse existimat, quod opem darent, adiciens „ut . . . imitetur ineptias Stoicorum.“ **Orcum** quem dicimus, ait Verrius ab antiquis dictum Ur[a]gum, quod et u litterae sonum per o efferebant et per c litterae formam nihilominus g usurpabant.
10 Sed nihil affert exemplorum, ut ita esse credamus: nisi quod is deus nos maxime urgeat. **Obmo-**
244 **veto**, pro admoveto dicebatur apud antiquos, ut alia, 205
quae supra relata sunt. **Offendices** ait esse Titius nodos, quibus apex retineatur et remittatur. At Veranius
15 coriola existimat, quae sint in loris apicis, quibus apex retineatur et remittatur, quae ab offendendo dicantur. Nam cum ad mentum perventum sit, offendit mentum. **Olvatium** Antistius Labeo ait esse mensurae genus. **Occultum offerre**, significat
20 sub terram fere ponere. **Obiacuisse**, ante[a] iacuisse. **Praeceptat**, in saliari carmine est, saepe praecipit. **Pa** pro parte, et po pro potissimum positum est in saliari carmine. **Promenervat** item, pro monet. **Praedotiont**, praeoptant. **Prospices**, pro-
25 spice. **Pesnis**, pennis, ut Casmenas dicebant, pro Camenis: et cesnas pro caenis. **Polteo** pro ulteriore. **Polet**, pollet: quia nondum geminabant antiqui consonantis. **Plisima**, plurima. **Pretet †tremonti** praetemunt pe.† **Perfines**, perfringas.
30 **Promeriom** praecipuum, praeter caeteros meritum aut promedium, hoc est participat; ut pro

---

Ⓕ 1 causam *X, ed. princ., Ald.*: *del. Lindem.* 2 meam *codd.*: *corr. ed. princ.* 3 refert Cato Cicero *W ante corr.* (*non ed. princ.*) 4 I *om. X* (*non ed. princ.*) usurpationem a. *W, Aug.*: usurpationemue a. *X*: *corr. ed. princ.*: usurpatam *Dac.* 6 adiiciens *X. post* ut *spat. 10 litt. X.* imitur *W* (*non ed. princ.*) ineptias *X Y, ed. princ.*: inertias *W, Ald.* 7 dictum *om. ed.*

Oppidum dictum est, quod opem praebet. 243
Orcus ab urguendo mortem dictus. C enim pro G frequenter ponebant antiqui.
204 **Offendices** dicebant ligaturae nodos, quibus apex retinebatur. 245
Id cum pervenisset ad mentum, dicebatur offendimentum. 5

Praeceptat saepe praecipit.
Plisima plurima.

---

princ. 8 Uragum *codd.*: *corr. Urs.* et] etiam *ed. princ.* pro o offerebant *ed. princ.* 9 et per *ed. princ.*: et pro *X*: ut per *W*. c] est *ed. princ.* nihilominus *om. ed. princ.* g] gra *ed. princ.* *fort.* et pro g littera formam nihilominus c usurpabant. 10 differt *Y*. exempli *X* (*non ed. princ.*) ut] quod *X* (*non ed. princ.*) 11 his *W*. max. nos *W* (*non ed. princ.*) urgueat *X*. Obmouet *X*. 12 pro] quod *X* (*non ed. princ.*) ap. ant. dic. *ed. princ.* 13 supra *om. W* (*non ed. princ.*) 14 et rem. *om. Ald.* (*non ed. princ.*) at — remittatur (*v. 16*) *om. X* (*propter homoeotel.*) at] ut *W ante corr.* Verranius *W*. 15 choriola *ed. princ.* existimat *ed. princ.*: excutiat *W*[1]: ait *W*[2]. 17 quom *W*. sit] est *Aug.* 18 offendimentum *W, ed. princ.* (*cum Epit.*) Oluatium *Ald.*: Oluatimii *X*: Oliuatium *ed. princ.*: Oluatum *W*. 19 offerre *W, ed. princ.*: effere *X* (*pro* efferre) 20 ferre po. *Dac.*: reponere *alii* ante *Dac.* *post v. 20* De P litera *inserit X*. 22 parte *W, ed. princ*: te *X*. et po pro potissimum *W, ed. princ.*: et po propositionum *X*: et po pro populo *Ald.* 23 Promen. — praeopt. *om. X* (*lacunae sign. add. Y ut vid.*) Promenernat *ed. princ.* *vel* promonet 24 *post* monet *add.* in saliari carmine *Aug.* (*non ed. princ.*) Praedotiont *Ald.*: Predotiom *W*: Praedotiunt *ed. princ.*: Praedopiunt *Meurs.* (*immo* -ont) *i. e.* prospicae? 25 Pesnis *W, ed. princ.*: Pesius *X*. ut] et *X* (*non ed. princ.*) casmoenas *X*. 26 camoenis *X*. cesnas *W*: caesnas *X*. cęnis *W*. *glossam* Polteo *om. X*. Polteo *W*: Polteio *ed princ.* 28 consonantes *X*. Plisma *Y, ed. princ.* Pretet — perfringas *om. X*: Pretet — pe *om. ed. princ.* 29 praetremunt te *Mue.* Perfines (r *expuncto*) *W*. perstringas *ed. princ.* 30 Promeriom *W*: Promorion *X*: Promerion *Y, ed. princ.* 31 participatum *Thewr.*: participem *Scal.*: particula *Mue.* ut *X, ed. princ.*: aut *W*.

Ⓟ 1 ductum *M*. 2 Ortus *I*. dicimus *R*. 4 nodo *M*: modo *P*. 5 (dicebatur *codd.*)

indiviso dicimus. **Priviclioes**, privis id est singulis. **Petilam suram**, †seceam†, et substrictam vulgo interpretatur. Scaevola ait ungulam albam equi ita dici. **Pilumnoe poploe** in carmine sali-
5 ari Romani, velut pilis uti assueti: vel quia praecipue pellant hostis. **Praepetes** aves quidam dici aiunt, quia secundum auspicium faciant praetervolantes: alii quod aut ea, quae praepetamus, indicent, aut quod praetervolent . . . ait ex
10 Graeco tractum putant, quod ante conspectum volent nostrum: inepte scilicet ex praepositione Latina componente⟨s⟩ et Graeco vocabulo. Ceterum poetae promiscue omnis aves ita appellant. **Pilare**, compilare sunt
246 qui Graecae originis . . . .

15 ⟨***Pilat***⟩ . . . .

⟨***Pila***⟩ . . . .

⟨***Pilentum***⟩ . . . .

⟨***Pilani***⟩ . . . .

⟨***Pellicator***⟩ . . . .

20 ⟨***Pellirem***⟩ . . . .
248 206

⟨***Pellexit***⟩ . . . .

⟨***Pelluviae***⟩ . . . .

⟨***Pelamys***⟩. . . . .

⟨***Pellem***⟩ . . . .

25 ⟨***Pillea***⟩ . . . .

⟨***Pelta***⟩ . . . .

Ⓕ 1 Priuiclio es *W*: Priuiuio es *ed. princ.*: Priuio est *X*: Priuicloes *Urs.*: Priuoloes *Lindem.* pr. id est] prius *ed. princ.* singulus *X* (*non ed. princ.*) 2 Petilam *W Epit.*: Ptilam *X*,

Petilam suram significat ungulam equi albam.
Pilare et **conpilare** a Graeco trahitur. Graeci enim fures philetas dicunt.
Pilat pilos habere incipit; alias pro detrahit pilos, a quo 247
depilati. 5
Pila, quae parietem sustentat, ab obponendo est dicta.
Pilentum vehiculi genus, quo matronae ferebantur.
Pilani pilis pugnantes.
Pellicator, qui pellicit ad fraudem.
Pellirem galerum, quia fiebat ex pelle. 10
207 **Pellexit** in fraudem induxit. 249
Pelluviae, quibus pedes lavantur, ut malluviae, quibus manus.
Pelamys genus piscis dictum, quod in luto moretur quod Graece dicitur πηλός.
Pellem habere Hercules fingitur, ut homines cultus antiqui ad- 15
moneantur. Lugentes quoque diebus luctus in pellibus sunt.
Pillea Castori et Polluci dederunt antiqui, quia Lacones fuerunt, quibus pilleatis militare mos est.
Pelta genus scuti.

---

ed. princ. seceam *X*: seccam *W*¹: secceam (seceam?) *W*²: sicca *ed. princ.*: siccam *edd.*: *an* sectam? substricta *W*: stricta *ed. princ.* 3 interpretantur *Aug.* equi albam *ed. princ.* 6 hosteis *Ald.* (*non ed. princ.*) 7 *post* faciant *disting. W.* 8 pr. *om. ed. princ.* alii qui antea quam petamus *ed. princ.* putamus *Ald.* 9 praevolent *Mue.* *a* praetervolent *nov. lemm. W ante corr.* *post* praetervolent *spat. 6 litt. X.* ait — volent *om. W* (*propter homoeotel.*) ait *XY*: aut *ed. princ.*: *an* alii? 11 inepte *del. Y* (*non ed. princ.*) scilicet] s. (*sic*) *W* (*i. e.* scilicet) ex compositione *X* (*non ed. princ.*) componente *codd.*: *corr. ed. princ.* 12 caeterum pote pr. *W.* omnes *X.* 13 Pil. et compil. *ed. princ.* 14 *post* originis *lacun. sign. codd.*, *ed. princ.* 15—26 *su. Ep.*

Ⓟ 1 unguam *I.* abbam *M.* 3 philetas *α*: piletas *β*. 6 (est dicta *codd.*) 7 Pilendum *I.* 8 Pilani *TGR*: Pilam *MPLEI.* 9 pellicet *MPGR.* 10 galerem *MP.* 13 Pelamus *TLE*: Pelamis *MPβ.* 14 pylon (pil-, phil-) *codd.* 15—16 admoueantur *G*¹. 17 locones *E.* 18 pillectis *M*: pelle textis *E*: pelle tectis *T*: pellet textis *L*: pellextis *G*: pilleatis *IR.* *vide ne* pillextis (*ita P*) *Paulus scripserit, littera* X *pro* Λ *in codice Festi substituta* (militare *codd.*)

250 . . . .
Picati appellantur quidam, quorum pedes formati sunt in speciem sphingum, quod eas Dori φῖκας vocant. **Petulantes**, et petulci etiam appellantur, qui
5 protervo impetu, et crebro petunt laedendi alterius gratia. Virgilius in IV. Georg. (10): „Neque oves hedique [petulci floribus insultent" ⟨et⟩ (Lucr. 2, 368): „Cornigeras no-[runt matres agnique petulci." Et Afranius in Ida (188): „Nostrum in conventum aut consessum, ludum lapsumque
10 petulcum." Interdum pro veloce usi videntur antiqui; ut hoc versu intelligi potest (com. inc. 35): „Exiliuit [quasi petulcus quidam, pedibus convibravit." **Petrarum** genera sunt duo, quorum alterum naturale saxum prominens in mare, cuius Ennius meminit lib. XI (Ann. 11, 365): „Alte
15 delata petrisque ingentibus tecta"; et Laevius in Centauris (10): „Ubi ego saepe petris"; alterum manufactum, ut docet Aelius Gallus: „petra est, qui locus dextra ac sinistra fornicem †expleturusque† ad libramentum summi fornicis." **Petissere** antiqui pro
20 petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt lacessere, et incessere; sed, ut mihi videtur, cum significabant saepius petere; et petissant, saepius petant. **Petrones** rustici fere dicuntur propter vetustatem, et quod deterrima quaeque ac
25 praeruptus . . iam agri petrae vocantur, ut rupices idem a rupibus. **Petauristas** Lucilius a peteuro appellatos existimare videtur, quando ait (1298): [„Sicuti mechanici, cum alto exiluere peteuro." At Aelius Stilo ⟨quod⟩ in aere volent, cum ait: „Petaurista proprie
30 Graece ideo quod is πρὸς ἀέρα πέταται." **Petoritum**, et Gallicum vehiculum esse, et nomen eius dictum [esse] existimant a numero quattuor rotarum. alii Osce, quod i quoque pitora quattuor vocent,

Petrones rustici a petrarum asperitate et duritia dicti. 251
Petoritum vehiculum Gallicum. Alii Osce putant dictum, quod hi pitora quattuor appellant; quattuor enim habet rotas. 4

Ⓕ 2 app. ⟨lecti⟩ quidam *Fleckeisen.* (*Jahrb. 1891, p. 660*) formati *om.* X (*non ed. princ.*) 3 specias sph. *W*: sph. spetiem X (*non ed. princ.*) phicas X: ficas *W*. 5 crebro] uerbo X (*non ed. princ.*) peo (*delet.*) petunt X. 6 Vir. in IV Geor. *W*.: Virgilius in quarto georgicorum X. hedique X: edique *W*. 7 et *add. Aug.*: Luc. *add. Ald.* (*non ed. princ.*) cornigenis X. 8 *ante* agnique *lacun. sign. Aug.* Affranius X. ιδη *ed. princ.* 9 aut consessum *ed. princ.*: ut confessum *codd.* 11 exiliuit *ed. princ.*: exiluit *codd.* 12 con*iorauit *W*[1]. 13 prominens] promus promus X (*non ed. princ.*) 15 petrisque *Aug.*: ceterisque (cae-) *codd., ed. princ.* leuius *W*[1]X: liuius *W*[2], *ed. princ.* 16 ego] echo *Scal.* petus *W*[1]. 17 donet *W*[1]. ut Aelius Gallus docet X (*non ed. princ.*) qui locus] quae iouis X (*non ed. princ.*) 18 expleturus est libr. X: expleturus aquae ad liberamentum *ed. princ.*: expleturus aquae libr. *Ald.*: explet usque ad libr. *Madvig.* 19 Petessere *ed. princ.* pro petere antiqui X (*non ed. princ.*) 21 quom *W*: tum *ed. princ.* 22 (et *codd., ed. princ.*) petessant *W*, *ed. princ.* 23 petunt X. 25 *post* praeruptus *spat. 5 litt.* X. praetuti iam *ed. princ.*: praerupti iam *Ald.*: praerupta . . . iam *Aug.* petere *W* (*non ed. princ.*) 26 a rupiuis (-piciis?) *W*: *lacunam sign.* X: a rupinis *ed. princ.*: *corr. Urs.* *add.* aliter a petrarum, *etc. ed. princ.* (*ex Epit.*) peteuro *W*[2]: peteriro *W*[1]: procuro X. 27 quando *ed. princ.*: quom *W*: cum X. 28 peteuro *W*: petauro X, *ed. princ.* 29 quod *add. ed. princ.* cum *W, ed. princ.*: quem X: quum Y. prope X (*non ed. princ.*) 30 ideo *om.* X (*non ed. princ.*) his *codd.*: ii *ed. princ.* προσασραπετηται X: *om.* *W*: προεαεραπεταηι *ed. princ.*: πρ. ἀ. πετῶνται *Ald.* 32 esse *hab.* *W*: *om.* X, *ed princ.* existimatur X (*non ed. princ.*) quatuor X: IIII *W*. 33 oseę *W*. hi *codd.* pitora *W*[2] *Epit.*: pitor a *W*[1]: petora X: petor *ed. princ.*

Ⓟ 3 (pitora *codd.*) (pot- *M*)

252 alii Graece, sed *αἰολικῶς* dictum. **Petimina** 209
in umeris iumentorum ulcera, et vulgus appellat, et
Lucilius meminit cum ait (1347): „Ut petimen naso aut
lumbos cervicibus tangat.“ Eo nomine autem, et
5 inter duos armos suis quod est aut pectus appellari
solitum testatur Naevius in descriptione suillae, cum ait
(com. 122):
„Petimine piscino qui meruerat.“ **Pennas** antiquos
fertur appellasse †peenas† ex Graeco, quod illi *πετηνὰ*
quae sunt volucria, dicant. Item easdem
10 pesnas, ut cesnas. **Pictor Zeuxis** risu mortuus,
dum ridet effuse pictam a se [anum] *γραῦν*. Cur
hoc loco relatum sit a Verrio, cum de significatu
verborum scribere propositum habuerit, equidem
non video, cum versiculos quoque ea de re rettu-
15 lerit et ineptos satis et nullius †praetoris† prae-
texto nomine; qui tamen sunt hi (com. inc. 10): „Nam
quid mo-]
di facturus risu denique? nisi pictor fieri vult, qui
risu mortuus est.“ **Picta** quae nunc toga dicitur,
purpurea ante vocitata est, eaque erat sine pictu-
20 ra. Eius rei argumentum est . . . pictum in aede
Vertumni, et Consi, quarum in altera M. Fulvius
Flaccus, in altera T. Papirius Cursor triumphantes
ita picti sunt. Tunica autem palmata a latitu-
dine clavorum dicebatur, quae nunc a genere pi-
25 cturae appellatur. **Impetum**, industrium, indul-
gentem perinde composita esse ait Verrius, atque
impune, et immunis: mihi non satis persuadet.
Pietati aedem consecratam ab Acilio aiunt eo
loco quo quondam mulier habitaverit, quae
30 patrem suum inclusum carcere mammis su-
is clam aluerit: ob hoc factum, impunitas
ei concessa est. **Picum avem** quidam
dictum putant a Pico rege Aboriginum,
254 quod is solitus sit . . . .
35 ⟨***Pendere poenas***⟩ . . . .

208 **Petimina** in humeris iumentorum ulcera. 253

Picta quae nunc toga dicitur, ante vocabatur purpurea eaque erat sine pictura.

Pietatem ut deos ceteros colebant Romani.

Pendere poenas solvere significat, ab eo, quod aere gravi 255 cum uterentur Romani, penso eo, non numerato debitum 6 solvebant: unde etiam pensiones dictae.

Ⓕ 1 *αἰολικῶς* *W*[2] (*in lacuna*): *αιολειμος* *X*. 2 humeris *W*[2] *X*. uulgo *W* (*non ed. princ.*) appellant *Urs.* 3 cum *X*, *ed. princ.*: animi *W* (*pro* qn̄m, *i. e.* quoniam?) petiminum *X*. 5 suis] quae uis *X* (*non ed. princ.*) nectos *W* (*non ed. princ.*) (app. sol. *codd.*) 6 sullae *X*: syllae *W*: *corr. ed. princ.* quom *W*. 7 petumine *ed. princ.* Piceno *Ribb.*: porcino *Dalecamp.* *glossam* Pennas *om.* *X* (*add.* *Y*) 8 fertur *codd.*: ferunt *ed. princ.* app. pe. *om. ed. princ.*: pe. *om.* *Y*. *vel* petenas *vel* petnas *Mue.* *πετηνας* (*ς incert.*) *W*[2]: *om.* *W*[1]: *πτερας* *Y*: *corr. ed. princ.* 9 que *ex* aque *Y*: aquae *W*: ea quae *ed. princ.* uolucris *Y*: uolucriora *W*: *corr. ed. princ.* dicunt *W ante corr.* 10 ut] et *ed. princ.* (cesnas *WY*): coenas *ed. princ.* Zeusis *X*. risui *W*. 11 picta *W*. anum *del. Reitzenstein.* (cf. 5, 19; 6, 6) *γραύν* *W*[2] (*in lacuna*): *γραvη* *X*: *γραηο* *ed. princ.* 14 uersiculus *W*. adhaereret tulerit *W*: adderet *X*, *Ald.*: adderet tulerit *ed. princ.*: addere tulerit *Aug.*: *corr. Urs.* 14—16 -tulerit — sunt hi] *unius versus spatium* *X*. 15 ineptos *ed. princ.*: scptos (*supra* c *una littera erasa, puto* i, *i. e.* scriptos) *W*[1]: septos *W*[2]. satis et *Urs.*: pati sed *codd., ed. princ.* praetoris *codd., ed. princ.: del. Scal.*: pretii *Urs.*: auctoris *vel* poetae *Aug.* 17 facturus *ex* facturos *W*: facturust *Ribb.* denique *om.* *X* (*non ed. princ.*) 18 risum ortus *W*. dicitur toga *X*. 19 antea *X*, *ed. princ.* que *add.* *W*[2]. 20 argumentumque eius rei est *X* (*non ed. princ.*) *lacun. unius versus sign.* *X*. pictura *ed. princ.* ede *X*. 21 uertunni *X*. quorum *W*. alteram fuluius *W*: altera fuluius *X*, *ed. princ.* 22 T.] L. *Aug.* 23 picta *W*[1]. 25 *glossam* Impetum *om.* *X*: *superiori adnect.* *W*, *ed. princ.* 26 compositum *Ald.* (*non ed. princ.*) esse *om.* *W*[1] (*non ed. princ.*) 28 acillo *W*. ab A. cons. *ed. princ.* 30 carcerem *W*. mamis *W*[1]: mamillis *W*[2] (*non ed. princ.*) 31 ob *om.* *X*. impunitus *codd.* (*etiam* *Y*), *ed. princ.* 32 concessus *W*. *ed. princ.*: concessum *X*. sit *X*, *ed. princ.* 33 aborigenum *X*. 34 quo dissolutus sit *codd., ed. princ.: corr. Urs.* *post* sit *lacunam sign.* *WY*. 35 *su. Ep.*

Ⓟ 2 antea *codd.* (-te *T*) 6 roma pense *G*[1].

⟨*Penetralia*⟩ . . . .

⟨*Peniculi*⟩ . . . .

⟨*Penetrare*⟩ . . . .

256 ⟨*Pennatas*⟩ 210

5 ⟨*Penora*⟩ . . . .

. . . .

⟨*Pentathlum*⟩ . . . .

258

Piscatorium aes vetusto more appellatur, quod in monte Albano datur pro piscibus. **Pedam**
10 vestigium humani praecipue pedis appellasse antiquos in commentariis quibusdam inveniri solet. **Pescia** in saliari carmine Aelius Stilo dici ait capitia ex pellibus agninis facta, quod Graeci pelles vocent πέσκη neutro genere pluraliter. **Pestiferum fulgur** dicitur
15 quo mors exiliumve significari solet. **Pisatilem** appellat Naevius (com. 113[a]) Pantaleontem, [id est] [e Pisis oriundum tyrannum, cum alioqui inde profecti nunc Pisani dicantur. **Pedibus obsitum**, id est pediculis, Titinius pedicosum appellat hoc modo (177):
20 „Rus detrudetur pedicosus, squalidus." Pedes autem pro pediculis, sic Plautus refert in Curculione (500): „Item genus inter homines meo quidem animo, ut muscae, culices, cimices, pedesque, pulicesque"; et Livius in Gladiolo (com. 1): „Pulicesne, an cimices, an
25 pedes? responde mihi"; et Lucilius (883): „Ubi me vidit, caput scabit, pedes legit." **Pesestas** inter alia, quae [in] inter precationem dicuntur, cum fundus lustratur, significare videtur pestilentiam, ut intelligi ex caeteris †possunt†, cum dicitur: „Avertas morbum, mor-
30 tem, labem, nebulam, impetiginem." . . . **Pedum**

Penetralia sunt penatium deorum sacraria.
Peniculi spongiae longae propter similitudinem caudarum appellatae. Penes enim vocabantur caudae.
Penetrare penitus intrare.
211 **Pennatas** inpennatasque agnas in Sal⟨i⟩ari carmine spicas 257 significat cum aristis, et alias sine aristis: agnas novas vo- 6 luit intellegi.
Penora dicuntur res necessariae ad victum cotidianum, et locus earum penarius.
Pentathlum antiqui quinquartium dixerunt. Id autem ge- 10 nus exercitationis ex his quinque artibus constat, iactu disci, cursu, saltu, iaculatione, luctatione.
Pedam vestigium humanum appellabant. 259
Pisatilem Naevius (com. 113*) dixit e Pisis oriundum.
Pedes dicuntur, quos deminutive pediculos dicimus. Ab his 15 pedicosi appellantur, ut est illud: „Pedicosus, squalidus ubi me vidit, caput scabit, pedes legit.“
Pesestas dicebatur pestilentia.
Pedum baculi genus incurvum. Vergilius (Ecl. 5, 88): „At tu sume pedum.“ 20

Ⓕ 1—7 *su. Ep.* 12 Paescia *ex* Praescia *W* (*non Y*) 14 pescene ut ro *W*: pescenę neutro *X*. 15 exiliumve] s (*6 litt. spat.*) *X*. Pisalitem *W*. 16 Pantaleontes *W*. id est *hab. W*: *om. X, ed. princ.* (e Pisis *codd.*) 18 dicuntur (*per compend.*) *X*. obsidum *W*, *ed. princ.* id est] in *W*[1]. 19 pipinius *W, ed. princ.*: papinius *X*. 21 curgulione *W*. 22 gen. est lenonium int. *Plautus.* 24 Livius *W, ed. princ.*: Nevius *X*. pulices *om. X* (*non ed. princ.*) 26 scabit *W*, *ed. princ.*: scalpit *X*. 27 ī (*i. e.* in) *X*: si *W*: *om. ed. princ.* interpretatione *X*: interpretatores *ed. princ.* dicunt *Aug.*: dicant *ed. princ.* quando *ed. princ.* lustratus *W*. 28 pestilentia *W*. 29 caeteris] aliis *X*. possint *ed. princ*: possit *Aug.*: potest *Lindem.* quom *W*. 30 nuptiginem *W* (*non ed. princ.*) *lacunam signat X*.

Ⓟ 2 Penicula *P*: Pericula *M*: -lii *R*. 3 enim *om. T*. 5 salari *codd.* 9 (earum *codd.*) penarium *M ante corr.*: pennarius *β*. 10 Pentathium *codd.* quinquertium *Aug.* 15 (ped. dic. *codd.*) 16 pedecosi *codd.* pedecosus *codd.* 17 scauit *codd.*: salpit (sca- *R*[2]) scabit *R*.

baculi genus incurvum, ut Virgilius in Bucolicis cum [ait (5, 88):
„At tu sume pedum, quod me cum saepe rogaret.“
„**Pedem struit**“ in XII (1, 2) significat fugit, ut ait Ser. Sulpicius. **Pistum** a pinsendo pro molitum
5 antiqui frequentius usurpabant, quam nunc nos dicimus. **Pedarium** senatorem . . . significat Lucilius cum ait (1102): . . . „agipes vocem mittere coepit“; qui ita appellatur, quia tacitus transeundo ad eum, cuius sententiam probat, quid
10 sentiat, indicat. **Piscatorii** ludi vocantur,
260 qui mense Iunio trans Tyberim fieri solent pro quaestu 213
piscantium. **Piscinae publicae** hodieque nomen manet, ipsa non extat. ad quam et natatum, et exercitationis alioqui causa veniebat populus. Unde
15 Lucilius ait (1266): „Pro obtuso ore pugil, piscinensis [reses.“
Pectenatum tectum dicitur a similitudine pectinis in duas partis devexum, ut testudinatum in quattuor. **Piari** eos velut proprio verbo, ait Verrius, qui parum sint animati: cum mentis suae
20 non sunt, per quaedam verba liberantur incommodo. **Pignosa**, pignora, eo modo, quo Valesii, Auselii, †pinosi, palisi† dicebantur . . . . . LIB. XV . . .
Pectuscum Palati dicta est ea regio Urbis, quam Romulus obversam posuit, ea parte, in qua plu-
25 rimum erat agri Romani ad mare versus, et qua mollissime adibatur Urbs, cum Etruscorum agrum a Romano Tyberis discluderet, caeterae vicinae civitates colles aliquos haberent oppositos. **Peculatus** est nunc quidem qualecunque publicum furtum,
30 sed inductum est a pecore, ut pecunia quoque ipsa. Iam etiam noxii pecore multabantur, quia neque aeris adhuc, neque argenti erat copia. Itaque suprema multa etiam nunc appellatur. ⟨***Pi-***⟩
⟨***atrix*** *dicebatur sacerdos, quae expiare erat so-*⟩
35 ⟨*lita,*⟩ quam quidam simulatricem, alii sagam, alii

Pedem struit dicebant pro eo, quod est fugit.

Piscatorii ludi dicebantur, qui fiebant pro quaestu piscantium.

212 **Pectenatum tectum** dicitur a similitudine pectinis in duas 261 partes devexum, ut testudinatum in quattuor. 5

Peculatus furtum publicum a pecore dictum, sicut et pecunia, eo quod antiqui Romanorum nihil praeter pecora habebant.

Piatrix dicebatur sacerdos, quae expiare erat solita, quam alii sagam vocabant. Piamenta quoque dicebantur, quibus 10 utebantur in expiando.

Ⓕ 1 buccolicis *X*. quom *W*. 4 Seruius *X*. Sulpitius *W*. a *om. W*, *ed. princ.* pisendo *W*. propolitum (pro politum) *X*: perpolitum *W, ed. princ.*: *corr. Scal.* 6 *post* senatorem *spat. 5 litt. X*. 7 *post* Lucilius *spat. 12 litt. X*. quom ait *W*: *om. X*. *vel* agi pes 8 trahes eundo *codd.*: *corr. ed. princ.* 11 tiberim *W*. 12 *ante* h. *spat. 5 litt. X*. ma. no. *X* (*non ed. princ.*) 13 ad aquam *Ald.* (*non ed. princ.*) 14 alioquin *W*, *ed. princ.* uenibat *W*. 15 ore *ex* ere *W*. pisciniensis *W, Ald.*: piscinis *X* (*non ed. princ.*) res est *X, Ald.* (*non ed. princ.*) 16 Pectinatum *X*. 17 partes *X*. deuexum *X* (*cum Epit.*): diuisum *W*, *Ald.* 18 quatuor *X*. Piaricos *codd.*: *corr. ed princ.* ueluti *X*. 19 qui a paruis (? peruis, ? perius) ait *W*: quia parum sint *ed. princ.* parum — cum *om. X*. 20 sint *ed. princ.* et per *Aug.* 21 Pignos a *W*: Pignos ac *X*. quo (*spat. 12 litt.*) iti pinosi *X*: quod (*corr.* quo) quales lictausci tipinosi *W*: quo valeseii et ausei tipinosi *ed. princ.*: quo Valesii Auselii pinosi *Ald.*: quo Valesii et Auselii Pinosi *Aug.* 22 Pinasi *Aug.* (*marg.*) palisi *codd.*: pilisi *ed. princ.*: pilesi *Ald.*: Papisi *Aug.* dicebant *X* (*non ed. princ.*) *unius versus spat. W*: Sex. Pompei Festi Liber XIIII[s] *X*. 23 petuscum *ed. princ.* palatii *X*. 24 ea] et *W*. 25 uers ad mare *X*. qua] quia *codd.*, *ed. princ.* 26 molissime *W*[1]. adhibatur *X*. 27 ceterae *X*. 29 qualemcunque *W*. 30 ut] et *X*. 31 Nam *Urs.* mulctabantur *X*. quia *om. X*. 32 adhuc *om. W*[1]. 33 mulcta *X*. appellatur ⟨qua XXX boves et II oves aestimabantur⟩ *Mue.* Piatrix — solita *add. W*[2] (*in marg.*), *ed. princ.* (*ex Epit.*) 35 simpulatricem *Mue.* alii sagam — expiatricem *om. X* (*propter homoeotel.*)

Ⓟ 2 Piscatoria lu. *M*: Piscatori alii di *P*. 4 tecum *MP*[1]. 5 testu denatum *IR*. 6 Peculatum (Pet-) *α*. 7 (romanorum *codd.*) 10–11 qu. ut. *om. β*.

expiatricem vocant; et piamenta, quibus utitur in expiando, alii purgamenta. **Piacularis porca** appellatur, ut ait Cloatius, †cum ex sacro per aliquem pro piaculo solvitur, ut aliquae† piandi propitian-
5 dique causa inmolantur. **Pigere** interdum pro tardari, interdum pro poenitere poni solet. **Pangere,** figere; unde plantae pangi dicuntur, cum in
262 terram demittuntur . . . .

⟨***Pegnides***⟩ . . . .

10 ⟨***Pipatio***⟩ . . . .

⟨***Pepteides***⟩ . . . .

⟨***Pitpit***⟩ . . . .

264 ⟨***Picena***⟩ 214

⟨***Perditum***⟩ . . . .

15 ⟨***Perbitere***⟩ . . . .

⟨***Pergere***⟩ . . . .

⟨***Pergite***⟩ . . . .

⟨***Pergraecari***⟩ . . . .

⟨***Permissus***⟩. . . . .

266 . . . . **Per-**
21 **mutatur** id proprie dici videtur, quod ex alio loco in alium transfertur: at commutatur, cum aliud pro alio substituitur. Sed ea iam confuse in usu

---

Ⓕ 1 et piam.] et purgamenta et expiamenta *X.* in *om. W* (*non ed. princ.*) 2 porta *W* (*cum Epit.*) 3 app. propter — fiebant vel *ed. princ.* (*ex Epit.*) Cluatius *W.* cum *om. W*, *ed.*

Piacularis porta Romae dicta propter aliqua piacula, quae ibidem fiebant.
Pigere interdum pro tardari, interdum pro poenitere poni solet.
Pangere figere, unde plantae pangi dicuntur, cum in terram demittuntur; inde etiam versus pangi vel figi in cera dicuntur. 5
Pegnides Musae dictae sunt a fonte, quem Pegasus ictu ungulae fingitur aperuisse. Ob quam causam et Graece appellatae sunt *ἱπποκρῆναι*. 263 10
Pipatio clamor plorantis lingua Oscorum.
Pepteides Musae a fonte Macedoniae dictae propter liquoris eius unicam subtilitatem.
Petissere petere.
Pitpit Osce quicquid. 15
Picena regio, in qua est Asculum, dicta, quod Sabini cum Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum picus consederat.
215 **Perditum** est, quod interit et recuperari non potest. 265
Perbitere Plautus (Pseud. 778, Rud. 495) pro perire posuit.
Pergere dicebant expergefacere. 20
Pergite agite. Vergilius (Ecl. 6, 13): „Pergite Pierides."
Pergraecare est epulis et potationibus inservire. Titinnius (175): „Hominem inprobum, nunc ruri pergraecatur."
Permissus appellatur aries, qui annis conpluribus tonsus non est. 25

---

princ ex] *an* ea? 4 pro *om. W, ed. princ.* aliiquae *X*: aliqua *ed. princ.*: *an* alia quae? 5 inmolantur *codd.*: immolatur *ed. princ.* Pigero *X*. 8 *post* demittuntur *lacun. sign. codd.* 9—19 *su. Ep.* 22 at] et *W*. quom *W*.

Ⓟ 3 tardare *E*. 3—4 po. so. *om. MP*. 5 fingere *I*. 6 dim- *codd.* 8 Pegasides *Aug.* 10 ippocrene (-nae) *β*: yppocrenae (ypo-) *α*. 11 polorantis *M*. 12 Peptaeides (-tei-) *codd.* (Pepet- *R*): Pimpleides *Aug.* liquioris *MP*. 15 Pippit *MPR*. 16 in quia *MP* (*ante corr.*) 17 (consederat *codd.*) 18 (et *codd.*) *glossam om. L*. 20 Peregre *codd.* (Pergere *I*) 22 (Pergraecare (-gre-) *codd.*) tintinius *G*. 23 hominum *L ante corr. G*[1]. nunc *α*: non *β*.

sunt. **Pierides** Musae propter amoenitatem ac solitudinem Pierii montis dictae videntur, . . . quo eae secretis locis propter studia liberalia delectentur. **Percunctatio** pro interrogatione dicta videtur
5 ex nautico usu, quia conto pertentant, cognoscuntque navigantes aquae altitudinem. Ob quam causam etiam ait Verrius secundam syllabam per o solere scribi. Mihi id falsum videtur: nam est illa percunctatio, quod is, qui curiose quid interrogat, †per-
10 cunctarisit†, ut recte per u litteram scribatur. **Perfugam** Gallus Aelius ait, qui liber, aut servus, [aut hostis] sua voluntate ad hostes transierit; qui idem dicitur transfuga. Quanquam sunt qui credant, perfugam esse non tam qui alios fugiat, quam qui ob
15 spem commodorum ad quempiam perfugiat. **Perfacul** antiqui, et per se facul dicebant, quod nunc facile dicimus; inde permansit in consuetudine facultas. **Peremptalia fulgura** †Grapus† ait vocari, quae superiora fulgura,
20 ut portenta, vi sua peremant duobus modis, prioribus tollendis, aut maiore manubia, ut tertia secundae, secunda primae cedat. nam ut omnia superentur fulgure, sic ictum fulgur manubiis vinci. **Perediam et bi-**
25 **besiam** Plautus (Curc. 444) finxit sua consuetudine, cum intelligi voluit cupiditatem edendi et bibendi. **Peremere** Cincius in libro de verbis priscis ait significare idem, quod prohibere: at Cato in libro qui est de re militari pro vitiare usus

QU. XI. 1. FESTI FRAGM. E COD. FARN. L. XV.

268 est, cum ait (4): „cum magistratus nihil audent im- 217
31 perare, ne quid consul auspici peremat.“ **Perihodos** dicitur et in carmine lyrico pars quaedam et in soluta oratione verbis circumscripta sententia; et in gymnicis certaminibus
35 perihodon vicisse dicitur, qui Pythia, Isthmia,

Pierides Musae a Pierio monte dictae sunt. 267
Percontatio videtur dicta ex usu nautico, quia aquae altitudinem conto pertemptant. Alii volunt percunctationem dici, quod scilicet is, qui curiosus est, per cuncta interroget.
Perfuga et **transfuga** dicitur, quod ad hostes perfugiat et 5 transfugiat.
Perfacul et per se facul antiqui dicebant, quod nunc facile et perfacile dicimus; unde permansit in consuetudine facultas.
Perediam et **bibesiam** Plautus (Curc. 444) cum dixit, in- 10 tellegi voluit cupidatem edendi et bibendi.
Peremere alii posuerunt pro prohibere, alii pro vitiare.

Ⓕ 1 Pyerides *X*. 2 solicitudinem *W*. pyerii *X*. *post* videntur *spat. 10 litt.* X. eae *W*, *ed. princ.*: ex *X*. 4 Percunctatio *W*[1] *X*: Percontatio *W*[3] *Epit.*: Perconctatio *ed. princ.* uidentur *W ante corr.* 5 uento *W*. 7 etiam ait Verrius etiam *X*: ait Verrius etiam *W*, *ed. princ.* per on *ed. princ.*: *om. X*. 9 qui *om. X* (*add. Y*) interrogat quid *X*. 10 percunctari sit *W*: percunctari scit *X*: per cuncta visit *ed. princ.*: per cunctas res it *Aug.* 10—11 Perfugium *X* (*corr. Y*) 12 aut hostis *del. Mue.* sui *codd.*: *corr. Aug.* qui alios fugiat quam qui ob spem idem *W*[1] (*corr. man. 3, quae etiam illud* idem *delevit*) 13 quanquam] quam *X* (*corr. Y*) sint *ed. princ.* 14 tam] iam *W*. 15 profugiat *X*. 17 fac. et perfacile di. *Epit.* unde *Epit.* 18 consuetudinem *W ante corr.* Perentalia *X*. 19 grapus *W*: Antonius Grapho *X* (*pro* Ant. Gnipho): Gracchus *ed. princ.*: Granius *Aug.* 20 pocrenta *X*. permeant *X* (*non ed. princ.*) modis *om.* (*in 5 litt. spat.*) *X* (*add. Y*) 21 colendis *X* (*non ed. princ.*) 23 ut *om. X* (*non ed. princ.*) omina *Aug.*: omnia omina *Mue.* superantur *X* (*non ed. princ.*) ipsum *alii* 24 ⟨maioribus⟩ man. *Mue.* 25 bibetsiam *W*: perbibesiam *Plauti codd.* finxit *om.* (*in spat. vac.*) *W*[1] (scripsit, *ut vid.*, *add. man. 3*) 27 libro] lib. (*sic*) *W*: libris *X*. 29 libro *X*: li. (*sic*) *W*. uiciare *codd.* 30 cum (*alt.*) *del. Iordan.* impetrare *Regell.* (*Jahrb. class. phil.* 34, 380) 31 consularis auspici peremant *Momms.*

Ⓟ 1 Py- *LTβ*. py- *codd.* 2 Percantatio *MP*. 3 percunctionem *G*: percontationem *L*. 5 perfugitat *M*. 8 (unde *codd.*) 10 hibesiam *T*: bilesiam *M*: pilesiam *P*. 12 pro (*prius*) *om. αIR*.

Nemea, Olympia vicit, a circumitu eorum spectaculorum. **Perempta** et interempta pro interfectis poni solet a poetis. Lucretius (4, 44): „Cum corpus simul atque animi natura perempta.“ **Perpe-**
5 **tem** pro perpetuo dixerunt poetae. Pacuius in Iliona (208): „Fac ut coepisti, hanc operam mihi des perpetem: oculis traxerim.“ **Persillum** vocant sacerdotes rudiculum picatum, quo unguine flamen Portunalis arma Quirini unguet. **Persicum**
10 **portum** Plautus (Amph. 404, 412, 823) cum ait, mare [Euboicum videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetisse, non procul a Thebis. **Personata** fabula quaedam Naevi inscribitur, quam putant quidam primum ⟨*actam*⟩ a personatis histrionibus. Sed cum post
15 multos annos comoedi et tragoedi personis uti coeperint, verisimilius est eam fabulam propter inopiam comoedorum actam novam per Atellanos, qui proprie vocantur personati; quia ius est is non cogi in scena ponere personam, quod cete-
20 ris histrionibus pati necesse est. **Persibus** peracutum significare videtur, ut Plautus (frag. inc. 37): [„Nihil deconciliare sibus, nisi qui persibus sapis.“ Naevius [(com. 116) „Et qui fuerit persibus carpenti adstratio?“ **Perpetrat** peragit, perficit. Pacuius in Teucro (317): „Neque perpe-
25 trare precibus †inpetria† quid“, et in Niptris (249): „Spartam †reponare† instat, id si perpetrat.“ Quo etiam sine praepositione usi sunt, quod conver-
270 sum iam o . . . . . . ⟨***Perpulit, persuasit***⟩
inpulit . . . .
30 do me . . . .
licet c . . . . ⟨**Perti-**⟩
sum di . . . .
qui paul . . . .
Puteum Ael⟨ius⟩ . . . .

216 **Perpetem** pro perpetuo dixerunt poetae. 269
Persillum dicebant vas quoddam picatum, in quo erat unguentum, unde arma Quirini unguebantur.
Persicum portum mare Euboicum, quod in eo steterit classis Persarum. 5
Persicum dixit Plautus peracutum.
Perpetat peragit, perficit.
Perpulit persuasit, impulit. 271
Pertisum pro pertaesum dixerunt.

Ⓕ 2 Perepta *F.* inperfectis *F*: *corr. Aug.* 5 (iliona *F*) 6 *fort.* perpetem ⟨. . . . perpetem⟩ oculis traxerim 8 rudusculum p. ex quo *Scal.* 9 arm (*sic*) *cum parvo spatio ante* quirini *F.* *an* unguit? 10 eubolcum *F.* 13 quaedamnae ut inscr. *F.* 14 actam *add. Aug.* 15 comodi *F.* personas *F.* 16 coeperunt *F.* 18 propriae *F.* 19 scenam *F.* 20 Persicum *F Epit.*: *corr. Scal.* 22 de conciliarȩsibus *F*: *corr. Bue.* persicus *F.* 23 ecqui *edd.* Perpetat *F Epit.* 24 (pacuius *F*) 25 impetrita quit *Mue.* ni patris *F.* 26 reportare *Mue.*: reponere *Scal.* 28 o *vel* d (*non vid.* in) *F*c. o⟨bscenum in sensum est⟩ *Mue.* (*fere*) *su. Ep.* 30 do me per *F*u: do me *F*ab *F*c (per *perdubium*) 31 c *F*u (*n. l.*) 33 paul *F*u (l *n. l.*) *fort.* paul⟨o elegantiores videri vellent⟩ 34 ȩl *F*c. Ael⟨ius⟩ *Croenert.*

Ⓟ 2 Persiluum *MP.* peccatum *MP.* 4 eoboicum *codd.* (ob- *T*) 6 pesicum *M*: Persicum *corr.* Pesicum *P.* (dixit Plautus *cod* .) 7 Perpetrat *T.* perficit *om. R.* 9 Percisum *IR.* propter taesum (te-) *MP*1.

inde ṭ . . . . ⟨***Puticulos***⟩ . . ⟨ap-⟩
pellatos, ⟨quod vetustissimum genus sepulturae in pute-⟩
is fueriṭ . . . .
extra po . . . .
5 inde po . . . .
los Aeliu . . . .
familias . . . .
vilia proiceṛ . . . .
ea putesce . ⟨**Putum**⟩ . . . . . ⟨*pro puro dixisse*⟩
10 antiquos, ụ . . . .
decisum est ị . . . . ⟨*Cor-*⟩
nifici⟨us⟩ ait. nequẹ . . . . ⟨Ennius⟩
in Alexandrọ (62): . . . .
amidio purus puṭ⟨us.“ Et Plautus (Pseud. 1200): „Purus [putus hic⟩
15 sycophanta est.“ . . . .
quo certior sc . . . . ⟨Aurum quoque⟩
putatum dici sol⟨et, id est expurgatum, et ratio puta-⟩
ta, id est pura facṭ⟨a. **Putitium** Plautus in Bacchi-⟩
dibus rettulit ịn ⟨*stultum* . . . (123): „Is stul-⟩
20 tior es[t] barbaro p⟨utitio.“⟩ . . . ⟨*Putitii cum*⟩
ab Hercule ritum ⟨*sacrificandi accepissent, eum*⟩
millibus aeris gra⟨vis *quinquaginta edocuisse dicuntur*⟩
servos publicos populi Romani: ⟨*quo facto Putitii intra* [*diem*⟩
XXX, cum eius famil⟨*iae XII fuissent, omnes interierunt.*⟩
25 **Pubes** adulescens, q. . . . .
catur, cui contrarium . . . .
272 . . . . dici solet. 218
⟨**Puteolos** dictos putant ab aquae c⟩aldae pu-
⟨tore, quidam a multitudine puteorum ea⟩rundem
30 ⟨aquarum gratia factorum⟩ . . . . **Ver-**
. . . . c̣um autem
. . . . .ḷis vio-

Ⓕ 1 t *vel* d *F*ᶜ 2 *su. Ep.* 3 fuerit *F*ᵘ (t *n. l.*) 4 po⟨r-tam Esquilinam⟩ *Scal.* 5 po *F*ᶜ. 5–6 po⟨tius appellatos

Puticuli sunt appellati, quod vetustissimum genus sepulturae in puteis fuerit, et dicti puticuli, quia ibi cadavera putescerent.
Putus antiqui dicebant pro puro, unde putatae vites et arbores, quod decisis inpedimentis remanerent purae. Aurum 5 quoque putatum dici solet, id est expurgatum, et ratio putata, id est pura facta.
Putitium Plautus (Bacch. 123) dixit pro stulto.
Pubes adulescens, quin etiam et plurium numerus eiusdem aetatis. 10
219 **Puteolos** dictos putant ab aquae calidae putore, quidam 273 a multitudine puteorum earundem aquarum gratia factorum.

---

esse existimat puticu⟩los Aeliu⟨s Stilo, quod . . . patres⟩ *Scal.* **6** aeliu F^{ab} F^{ar}. **8** proicer F^{u} (er *n. l.*) **8—9** proicer⟨ent mancipia, ibi cadavera⟩ ea putesce⟨rent⟩ *Scal.* **9** putesce F^{ab} F^{c}. *su. Ep.* **20** antiquos *seq. distinctio, tum* i *vel* u F^{c}. u⟨nde⟩ *Croenert.* **11** dicisum *F*: *corr. Urs.* i F^{k}: id F^{u}: *vix* id F^{c}. **11—12** Cornificius *Urs.* **12** neque (que *per compend.*) F^{u} (que *n. l.*) **13** alexandro F^{u} (o *n. l.*) **14** *suppl. Scal.* put F^{u} (ut *n. l.*) **16** sc F^{k}: se F^{u}. **16—17** *su. Ep.* **17** sol F^{k} F^{ab} F^{c}. **18** facta F^{u}: fact *vel* faci F^{c}. *suppl. Scal. vel* Potitium (-cium) (*cf. 270, 5*) **19** iṇ (*vel* n; *non est* Putitium) F^{c}. **20** est *F*: es *Plauti codd.* p *ut vid.* F^{c}: *vel* potitio (-cio) **20—24** *suppl. Urs.* (*ex p. 270*) **21** ad herculę *F*: *corr. Aug.* ritum F^{c}. **23** publicus *F*: *corr. Aug.* p. r. (*i. e.* populi Romani) F^{u} (r *n l.*) **24** famil F^{ar}. **25** q F^{c}. **25—26** q⟨ui iam generare potest vo⟩catur, cui contrarium ⟨est impubes: quin etiam⟩ *Scal.* **27** ⟨pubes plurium numerus eiusdem aetatis⟩ dici solet *Scal.* (*ex Epit.*) **28** aldae F^{c}. **28—30** *su. Ep.* **29** rundem F^{c}. **30** *a* Ver *nov. lemma incipere videtur* F^{c}. **1** cum F^{u} (c *n. l.*) **32** lis *vel etiam* sis F^{c}.

Ⓟ **1** Peniculi *M* (*corr.* Pet- *ut vid.*): Petticuli *P.* **2** potiis *codd.* (poriis *I*: portis *R*) **3** putrescerent *TLIR.* **4—7** *om.* P^{1}. **4** putarae *G*: deputates *I.* **5** pedimentis *L.* aurium *M.* **6** solent MP^{2} *I ante corr.* **8** (dixit *codd.*) **9** (etiam et pl. *codd.*) **11** caldae *Fest.* (?) puterae *I.*

. . . . illus
. . . . ⟨***Pugnus*** *a* punc⟩tione
⟨*id est percussu dicitur.*⟩. . . . . ralatum
. . . . ulam su-
5 . . . . editur, sed
. . . . versus alia
. . . . ⟨Lu⟩cina Iuno
. . . . it formon-
. . . . **Prospera**
10 . . . . ne, declina-
. . . . ⟨***Praecidanea porca*** prod⟩ucta syllaba
⟨*secunda pronuntianda est*⟩ . . . . ut ait L. Cin-
⟨cius⟩ . . . . t familiae pur-
⟨gandae causa⟩ . . . . praecidanea dicitur.
15 . . . . , quod genus hostiae, quod
⟨*ante novam frugem caeditur, prae*⟩cidarium appellabat:
. . . . catur ex tribus pu-
. . . . tis, cum tribus liba-
. . . . ⟨***Poriciam***⟩ . . . . . iaciam maxime
20 . . . . ⟨Plautus in P⟩seudolo (266): „atque in
⟨manibus exta teneam, ut porici⟩a⟨m⟩ interea loci.“
. . . . ⟨*a*⟩risque quod consecran
⟨dum⟩ . . . . tra it consumi
. . . . t ut Verrius eo-
25 ⟨*dem libro de significatu verbo*⟩rum, sint dicta libe-
. . . . t arbitratur ob eam cau-
. . . . culo, quia profana ea
274 quoque id est deo dic⟨a⟩ta, †consume est† necesse; cuius opinionem, neque in hoc, neque in aliis compluribus
30 refutare minime necesse est, cum propositum habeam ex tanto librorum eius numero intermortua iam et sepulta verba atque ipso saepe confitente nullius usus aut auctoritatis praeterire, et reliqua quam brevissime redigere in libros
35 admodum paucos. Ea autem, de quibus dissentio, et aperte et breviter, ut sciero, scribta in [h]is libris meis invenientur, ⟨qui⟩ inscribuntur „priscorum ver-

Pugnus a pu⟨nc⟩tione, id est percussu dicitur.
Praecidaneam porcam dicebant, quam immolare erant soliti antequam novam frugem praeciderent.
Poriciam porro iaciam. 4

Ⓕ 1 illus F^k F^{ab} F^c. 2—3 *su. Ep.* 3 r F^c. 3—4 ⟨Pegasum . . .⟩ alatum . . ⟨ung⟩ulam *Urs.* 4 ulam F^{ab} F^c: ilam F^k. 5 editur (*nullo modo* traditur) F^c. 6 uersus F^c: iersus F^{ar}: ersus F^{ab}. 7 lucina F^u (lu *n. l.*) 8 it *ut vid.* F^c: t F^k F^{ab}. 10 ne F^{ar}. 11 ucta F^{ab} F^c. 11—12 *suppl. Mue.* (*ex Gell. 4, 6*) 13 t (*ut vid.*) familiae F^c. 14 *suppl. Scal.* prae (rae *per compend.*) cidanea F^c. 15 *ante* quod *distinctio* F^c. 16 *suppl. Mue.* (*ex Epit.*) cidarium F^u (ci *n. l.*) (appellabat F) 17 catur F^u (c *n. l.*) 18 tis *vel* ris F^c. 19 iaciam F^{ab}. 21 a F^c. intebea F 22 risque F^c. 23 contra F^u (con *n. l.*) 24 t *ut vid.* F^c. 25 *suppl. Scal.* 26 t *ut vid.* F^c. 27 ⟨po⟩culo *Urs. Reitz.* prophana F. 28 dicata *Huschkius* consumi esse *Mue.*: consumere est *Aug.* 36 siero F: *corr. Urs.* his F. 37 qui *add. Thewr.*

Ⓟ 1 putione *codd.* (**potione** *R*) 3 (ante(antem *M*)quam *codd.*) 4 Poriciam *LTG*: **Poritiam** *MPIR*. laiciam *I.*

borum cum exemplis." **Porigam** dixisse antiqui videntur pro porrigam, propter morem non geminandarum litterarum, ducto verbo a porro regam. Aut si id frivolum videtur, cum aperte ἐκ τοῦ ὀρέγειν
5 tractum sit. Sed antiqui etiam porgam dixerunt pro porrigam. **Porcae** appellantur rari sulci, qui ducuntur aquae derivandae gratia, dicti quod porcent, id est prohibent aquam frumentis nocere: nam crebriores sulci limi vocantur. **Postliminium recep-**
10 **tum**, Gallus Aelius in libro primo significationum, quae ad ius pertinent, ait esse eum, qui liber, ex qua civitate in aliam civitatem abierat, in eandem civitatem redit eo iure, quod constitutum est de postliminis: item qui servos a nobis in hos-
15 tium potestatem pervenit, postea ad nos redit in eius potestatem, cuius antea fuit, iure postlimini. Equi et muli et navis eadem ratio est postliminium receptionis quae servi. Quae genera rerum ab hostibus ad nos postliminium redeunt,
20 eadem genera rerum ⟨a⟩ nobis ad hostis redire possunt. Cum populis liberis et confoederatis et cum regibus postliminium nobis est ita, uti cum hostibus. quae nationes in †opinione† nostra sunt, cum his

276 **Posticum** ostium dicitur in posteriore parte aedium. Cete- 220
rum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem aedium sic appellarunt. Denique et quae ante nos sunt antica, et quae post nos sunt postica dicuntur, et dexteram
5 anticam, sinistram posticam dicimus. Sic etiam ea caeli pars, quae sole inlustratur ad meridiem, antica nominatur,

---

1 posteriora *M.* 2 uiciniam *M.* 3 et quae *om. MP.* 4 antiqua *LTG*[1]: uel antica antiqua *IR.* 5 anticuam *G*: antiquam *PMIR.* 5—6 c. ea pars *MP*: pars *T* (caeli *add. in marg.*) 6 anticua *β*: antiqua *MP.*

Porcae in agris sunt dictae, quod porcant, id est prohibeant 275
aquam frumentis nocere. Nam crebriores sulci limi solent
vocari.
Postliminium receptus dicitur is, qui extra limina, hoc est
terminos provinciae, captus fuerat, rursus ad propria re- 5
uertitur.

Ⓕ 1 *an* Poriciam? 2—3 (geminandarum *F*) 4 Aut si] Aliis *Mue.* eciuoregin *F*: ex ἐποϱέγειν *Mue.*: e proregam *Scal.*: *correxi.* 6 dicuntur *F*: *corr. Aug.* 7 porcant *F Epit.* 8 prohibeant *Epit.* 9 limi] lirae *Urs.* 10 gallius *F.* 14 itemque *F*: *corr. Urs.* 18 receptionis *Bruns.*: reciptum is *F.* sirui *F.* 20 a *add. Urs.* 21 et cum foederatis *F*: *corr. Urs.* 23 dicione *Urs.* cum his ⟨postliminium non est⟩ *Cuiacius.*

Ⓟ 3 uouari *corr.* iuuari *R.* 6 reuertatur *IR ante corr.*

quae ad septentrionem, postica; rursumque dividuntur in
duas partes, orientem atque occidentem.
Palatium, id est mons Romae, appellatus est, quod ibi pe-
cus pascens balare consueverit, vel quod palare, id est er-
rare, ibi pecudes solerent; alii quod ibi Hyperborei filia 5
Palanto habitaverit, quae ex Hercule Latinum peperit; alii
eundem, quod Pallas ibi sepultus sit, aestimant appellari.

---

2 (atque *codd.*) 3 Pilatium *L.* 4 consueuerat *R.* 6 palanto *T*: palanta *MPL*: pallanto *Eβ.* quia *MP.* 7 ibi Pal. *IR.* aestimabant *R.*

Palmites vitium sarmenta appellantur, quod in modum palmarum humanarum virgulas quasi digitos edunt.
Palmulae appellantur remi a similitudine manus humanae.
Pallas Minerva dicta est quod Pallantem Gigantem inter-
5 fecerit, vel, sicut putabant, quod in Pallante palude nata est.
Pappi carduorum flores. Lucretius (3, 386): „Vestem nec plumas avium papposque volantes."
Papillae capitula mammarum dictae, quod papularum sint similes.
10 **Pauperies** damnum dicitur, quod quadrupes facit.
Palpari blandiri.
Pauciens dicebant pro raro. Titinnius (40): „Uxorem pauciens videbo."
Panus facit deminutivum panucula.
15 **Pandana porta** dicta est Romae, quod semper pateret.
277 **Pandiculari** dicuntur, qui toto corpore oscitantes extenduntur, eo quod pandi fiunt.
Pandicularis dicebatur dies idem et communicarius, in quo omnibus dis communiter sacrificabatur.
20 **Pancarpiae** dicuntur coronae ex vario genere florum factae.
Panibus redimibant caput equi immolati idibus Octobribus in campo Martio, quia id sacrificium fiebat ob frugum eventum; et equus potius quam bos immolabatur, quod hic bello, bos frugibus pariendis est aptus.
25 **Patulum bovem** Plautus (Truc. 277) appellat, cuius cornua 221 diversa sunt ac late pateant.
Patagium est, quod ad summam tunicam adsui solet, quae et patagiata dicitur, et patagiarii qui eiusmodi faciunt.

---

1 sarm. vit. *L.* 3 rami *IR.* 4 (di. est *codd.*) pallente *I.* 5 natus *G*[1]. 6 fluores *E.* 7 paposque *I.* 8 Pappille *MP.* capita *T.* sunt *TLE.* 10 dicunt *ut vid. M*: dictae *P.* 12 rare *I*: rato *R.* tinnius *R.* 14 panicula *M*: paruucula *P*[1] (panucula *P*[2]) 16 tempore *R.* oscillantes *codd.*: *corr. Ital.* 18 id est et *MP* (*per compend.*) *L.* 21 redimebant *codd.* (-ibant *G*) octubris *E.* 22 ad *IR.* 23 bos qui i. *M.* 24 parientis *R.* 25 appellabat *R.* 26 (sunt *codd.*) ac late] alate *MP.* 27 Patagum *T.* 27—28 quae et patagia et qui eiusmodi faciunt patagarii dicuntur *R.* qui ei. fac. *om. L.*

Patagus morbi genus.
Patricius vicus Romae dictus eo, quod ibi patricii habitaverunt, iubente Servio Tullio, ut, si quid molirentur adversus ipsum, ex locis superioribus obprimerentur.
Pagani a pagis dicti. 5
Pagi dicti a fontibus, quod eadem aqua uterentur. Aquae enim lingua Dorica *παγαί* appellantur.
Paginae dictae, quod in libris suam quaeque optineant regionem, ut pagi; vel a pangendo, quod in illis versus panguntur, id est figuntur. 10
Parens vulgo pater aut mater appellatur, sed iuris prudentes avos et proavos, avias et proavias parentum nomine appellari dicunt.
Parere oboedire.
Parret significat apparebit. 15
Paribus equis, id est duobus, Romani utebantur in proelio, ut sudante altero transirent in siccum. Pararium aes appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur. 278
Parrici⟨di⟩ quaestores appellabantur, qui solebant creari causa rerum capitalium quaerendarum. Nam parricida non 20 utique is, qui parentem occidisset, dicebatur, sed qualemcumque hominem indemnatum. Ita fuisse indicat lex Numae Pompili regis his composita verbis (12): „Si qui hominem liberum dolo sciens morti duit, paricidas esto.“
Parumper significat paulisper, quasi perparvum, hoc est 25 valde parvum; refertur autem ad tempus.
222 **Parasangae** apud Persas viarum mensurae.
Penuria est id, quod pene minus sit, quam necesse est.

---

2 Patritius *I*. 3 Servio] seruitio *MPLGI*. 6 Pagis *MP I ante corr. R*. quod] que *M*: quae *P*. 9 pagendo *MP*. 10 paguntur *M*. finguntur *IR*. 11 app. *om*. *MP*. 13 dicuntur *IR*. 15 Parret *MPTL*: Paret *Eβ*. 17 pararum aes *I*: ut parium aes *L*. 17–18 appellabantur *T*. 19 Parrici *codd*. (-aci *T ante corr.*): *corr. Scal*. 20 paricida *R*. 24 paricidas *GR*: parricidas *MPLE*: parracidas *T*: parricida *I*. 25 qu. paruum *T*. 28 (Pen- *et* pene (poe-) *codd.*) quam] qua *M*: quod *I*.

Pelices nunc quidem appellantur alienis succumbentes non solum feminae, sed etiam mares. Antiqui proprie eam pelicem nominabant, quae uxorem habenti nubebat. Cui generi mulierum etiam poena constituta est a Numa Pompilio hac
5 lege (2): „Pelex aram Iunonis ne tangito; si tanget, Iunoni crinibus demissis agnum feminam caedito.“

P⟨a⟩edidos sordidos significat atque obsoletos. Tractum vocabulum a Graeco, quia παῖδες, id est pueri, talis sint aetatis, ut a sordibus nesciant abstineri.

10 **Paean⟨a⟩** Apollinem vocaverunt, quod sagittarum ictu eum nocere putabant. Est enim παίειν ferire. Alii, quod remedians morbis finem faceret talis gravitatis.

Peligni ex Illyrico orti. Inde enim profecti ductu Volsimi regis, cui cognomen fuit Lucul⟨l⟩o, partem Italiae occupa-
15 runt. Huius fuerunt nepotes Pacinus, a quo Pacinates, et Pelicus, a quo Peligni.

279 **Pales** dicebatur dea pastorum, cuius festa Palilia dicebantur; vel, ut alii volunt, dicta Parilia, quod pro partu pecoris eidem sacra fiebant.

20 **Partus** et pro nascendo ponitur et pro parato. Naevius (trag. 54): „Male parta male dilabuntur.“

Parones navium genus, ad cuius similitudinem myoparo vocatur.

Passer marinus, quem vocat vulgus struthocamelum.

1—6 *om. P.* 1 (Pel- *et* pel- (*passim*) *codd.*) 1—2 non — mares *om. EL.* 2 eam pro. *T.* 3 quexorem *M.* numebat *R.* 5 pelexarum *R*: pelaxarum *I.* Iunoni *Ital.*: iunon *α*: non *β*. 7 (Ped- *codd.*) sordidas *MP*¹. 8 pedes *codd.* p. tali *M*: puerilitas *L.* sunt *LER.* 9 ut] aut *MP*¹. abstineri *MPβ*: -re *TLE.* 10 Paean (Pe-) *codd.* appellinem *MP.* 11 pein *codd.* remedicans *β*. 13 (Pel- *codd.*) uolsomi *I.* 14 luculo *codd.* 15 pacinantes *R.* 16 (pelicus *codd.*) (peligni *codd.*) 17—21 *om. P.* 17 deapostolorum *M.* 18 parilia *codd.* (pal- *E*) parlilia *E.* pro *om. L.* 19 ei *I ante corr. R.* 20 properato *G.* 21 male (-lem *R*) male parta delabuntur *codd.* (male male parta male de. *E*) 24 vo. uulgo *R*: uocant uulgo *E.* stryto (stri-) camellum *codd.*

Parcito linguam in sacrificiis dicebatur, id est coerceto, contineto, taceto.
Pastillus forma parvi panis utique deminutivum est a pane.
Passales et oves et gallinae appellantur, quod passim pascuntur. 5
223 **Phascolia** appellant Graeci, quas vulgus per[n]as vocat.
Praetoria cohors est dicta, quod a praetore non discedebat. Scipio enim Africanus primus fortissimum quemque delegit, qui ab eo in bello non discederent et cetero munere militiae vacarent et sesquiplex stipendium acciperent. 10
Prorsum ponebant pro recto.
Prandium ex Graeco π⟨ϱ⟩οένδιον est dictum, nam meridianum cibum cenam vocabant.
Praetextae appellantur, quae res gestas Romanorum continent scriptae. 15
Praetoria porta in castris appellatur, qua exercitus in proelium educitur, quia initio praetores erant, qui nunc consules, et hi bella administrabant, quorum tabernaculum quoque dicebatur praetorium.
Praes est is, qui populo se obligat, interrogaturque a magistratu, si praes sit. Ille respondet: praes. 20
Praesiderare dicitur cum maturius hiberna tempestas movetur, quasi ante sideris tempus.
Praesidium est, quod pro utilitate ac salute alicuius auxilii 280 gratia praeponitur. Subsidium, quod postpositum est ad 25 subveniendum laborantibus.
Praestinare apud Plautum praeemere est, id est emendo tenere.

---

1 Pascito *α*. 3 Pastillius *R*. (par. pan. *codd.*) 4 calline *MP*. 6–10 *om. P*. 6 Phascolla *codd.* (Pas- *L*: Phias- *R*: -cola *G ante corr.*) pernas *codd.* (per mas *R*): *corr. Aug.* 9 numere *M*. 10 uocarent *M*. 12 poendion *codd.* (poen *T*) 13 uacabant *M*. 15 (scriptae *codd.*): scriptas *Ital.* 16 in ca. por. *I*. 17 qu. in initio *T*. 18 hi] ibi *L*. 20 (interrogaturque *codd.*): interrogatusque *dett.* 20–21 *om. P*[1]. 21 respondit *MP*[2]*β*. 22 cum inmaturius (imm-) *LE*. 24–26 *om. P*[1]. 24 (ac *codd.*): a *M*. 26 a subuenientibus *T*: subueniendum *M*. 27 Predestinare *T*.

Praestitem in eadem significatione dicebant antiqui, qua nunc dicimus antistitem.

Praestolari is dicitur, qui ante stando ibi, quo venturum excipere vult, moratur.

5 **Praeficae** dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefectae. Naevius (com. 129): „Haec quidem mehercle, opinor, praefica est, quae sic mortuum conlaudat."

Praesagire est praedivinare, praesipere. Sagax enim est 10 acutus et sollers.

Praecidanea agna vocabatur, quae ante alias caedebatur. Item porca, quae Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset, id est glebam non obiecisset, quia mos erat eis id facere, priusquam novas fruges gustarent.

15 **Praecia** dicebant, qui a flaminibus praemittebantur, ut de- 224 nuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere, ne, si vidisset sacerdos facientem opus, sacra polluerentur.

Praeiurationes facere dicuntur hi, qui ante alios conceptis verbis iurant; post quos in eadem verba iurantes tantum- 20 modo dicunt: idem in me.

Pronurus nepotis uxor.

Praeneste dicta est, quia is locus, quo condita est, montibus praestet.

Promissum capillum dicitur longum. Item barba promissa 25 velut porro missa.

281 **Promiscam** dicebant pro promiscue.

Promonstra prodigia.

Primordia principia.

---

1 quam *I*: qui *R*. 2 antestitem *MGR*. 3 Praestolarus di. *IR*. 5 Perficae *R*[1]. 5–8 *om. P*. 5 coniuncte *M*. 7 me hercule *IR*. 8 conlaudant *β*. 11 uobatur *M*. 12 ceteri *R ante corr.* 13 id — obiecisset *om. G*[1] *R*. 15 Praecia (Pre-) *PMEGI*: Praetia (Pre-) *LR*: Precidia *T*. 16 abstinere *TLE*. 18 dicunt *MP*. conceptus *MP*. 19 iurantis *MPGR*. 20 id est *L*. 22–23 *om. P*. 23 praetet *M* 26 pro *om. G*.

Promulgari leges dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi provulgari.
Promulco agi dicitur navis, cum scapha⟨e⟩ ducitur fune.
Principalis castrorum porta nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt. 5
Praenominibus feminas esse appellatas testimonio sunt Caecilia et Taracia, quae ambae Gaiae solitae sint appellari, pari modo Lucia et Titia.
Prym⟨n⟩esius palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alii tosillam dicunt. 10
Procare poscere. Unde procaces meretrices ab assidue poscendo, et proci uxorem poscentes in matrimonium.
225 **Procellunt** procumbunt.
Proculum inter cognomina eum dicunt, qui natus est patre peregrinante a patria procul. Proculos sunt qui credant 15 ideo dictos, quia patribus senibus quasi procul progressis aetate nati sunt.
Procapis progenies, quae ab uno capite procedit.
Procincta classis dicebatur, cum exercitus cinctus erat Gabino cinctu confestim pugnaturus. Vetustius enim fuit mul- 20 titudinem hominum, quam navium, classem appellari.
Procitant provocitant. Citare enim vocitare est, unde procet et prociet.
Procat dicebant pro poscit.
Procalare provocare ex Graeco καλεῖν, id est vocare. Unde 25 kalendae, calumnia, calones et caculae et calatores.
Procera prolixa et in longum producta, quasi ex cera ob eius facilitatem.

---

1 dicuntur *I ante corr.* 3 Promulcogi *M*: Promulgo agi *P.* scapha (-fa) *codd.* 6 stetimonia *L.* 7 taracia *G*: tarracia *TLE*: tarratia *I*: taeratia *R*: artractia *M*: artratia *P.* sunt *T G ante corr. I.* 9–10 *om.* *P*[1] 9 Prymesius *β*: Primesius *MP*[2]: Perimesius *TLE.* 14 dicunt — ideo (*v. 16*) *om. R.* 15 *a* Proculos *nov. lemm. in. codd.* credunt *LGI* (*R n. l.*) 16 progressi *R.* 18 Procacis *T.* 22 enim] eum *MP.* 23 (prociet *codd.*) 24 (*a* Procat *nov. lemm. in codd.*) 25 (uocare *codd.*) 28 felicitatem *IR.*

282 **Procitum testamentum** dicebatur velut procatum, provocatum, id est irritum ac ruptum.
Procitum, cum prima syllaba corripitur, significat petitum. Livius (Odyss. 8): „Matrem procitum plurimi venerunt."
5 **Procestria** dicuntur, quo proceditur in muro. Aelius procestria aedificia dixit esse extra portam; Artorius procastria, quae sunt ante castra. Etiam qui non habent castra, propugnacula, quibus pro castris utuntur, aedificant.
Prosapia progenies, id est porro sparsis et quasi iactis
10 liberis, quia supare significat iacere et disicere.
Prosicium, quod praesecatum proicitur.
Prosequium a prosequendo, obsequium ab obsequendo dicuntur. 226
Prosedas meretrices Plautus appellat, quae ante stabula
15 sedeant. Eaedem et prostibula.
Pro sententia ac si dicatur in sententia, ut pro rostris, id est in rostris.
Prosumia genus navigii speculatorium parvum.
Prosita proposita.
20 **Privos privasque** antiqui dicebant pro singulis. Ob quam causam et privata dicuntur, quae uniuscuiusque sint; hinc et privilegium et privatus; dicimus tamen et privatum, cui quid est ademptum.
Privignus dictus, quod, ante quam mater secundo nuberet,
25 est progenitus. Pri enim antiqui pro prae dixerunt.
Praevaricatores a praetergrediendo sunt vocati.

1–4 (*hoc ordine in codd.*) 1 uelut procitum *codd.* 4 proctum *M.* uenerentur *T.* 5 (et 5–6) Procerstria *R.* quae *L.* in numero *G.* 6 astorius *E.* (procastria *codd.*) 9 Prosupia *M.* prosparsis *R.* actis *MP.* 10 sutare *codd.* (usitare *T*) 11 Prositium *R.* (praesecatum *codd.*) proiciatur *IR.* 15 (prostibula *codd.*) 16 Prosentia *G*[1]. insentia *R*[1]. 18 nauii *R.* speculatorum *MP*: specularium *E.* 21 quae] quod *L.* 23 adeptum *IR ex corr.* 26 (uocati *codd.*): uoca*ti *M.*

Prisci Latini proprie appellati sunt hi, qui, priusquam conderetur Roma, fuerunt.

Priscus Tarquinius est dictus, quia prius fuit, quam Superbus Tarquinius.

Pristinum ab eo venit, quod est prius; pari modo et prior. 283

Proletarium capite censum, dictum quod ex his civitas 6 constet, quasi proles progenie; idem et proletanei.

Procitare saepe prolicere, id est producere.

Prologium principium, proloquium. Pacuvius (383): „Quid est? nam me exanimasti prologio tuo.“ 10

Prolugere dicuntur, qui solito diutius lugent.

Proeliares dies appellabantur, quibus fas est hostem bello lacessere. Erant enim quaedam feriae publicae, quibus nefas fuit id facere.

Provinciae appellantur, quod populus Romanus eas pro- 15 vicit, id est ante vicit.

Protinam protinus. Terentius (Phorm. 190): „Protinam me coiciam in pedes.“

Pruina dicta, quod fruges ac virgulta perurat.

Prugnum pronum. 20

227 **Propages** progenies a propagando, ut faciunt rustici, cum vitem vetulam subprimunt, ut ex una plures faciant.

Propetrare mandare, quid perficiatur; nam impetrare est exorare et perpetrare perficere.

Propudium dicebant, cum maledicto nudare turpitudinem 25 volebant, quasi porro pudendam. Quidam propudium putant dici, a quo pudor et pudicitia procul sint.

---

7 (proles *codd.*) (*ras. post.* s *M*): prole seu *Momms.*: prolis *Huschkius.* **8** Prolicitare *Mue.* **9–10** quidem *β*. mamme *MPTL.* examinasti *LTIR.* **11** soluto *MP*[1]. **12** appellantur *β*. quibus — appellantur (*v. 15*) *om. R.* **15** Prouintiae *LTI.* **18** coiciam *β*: coniciam *α*. **19** Pruuina *M*: Prouina *P.* uirgula *M.* **20** (pronum *α*): promum *β*. **21** propagendo *G.* **22** (ex una *codd.*) **23** (quid *codd.*) est *om. L.* **25** nudare *om. R.* **26** (pudendam *codd.*)

284 procul sint. **Provorsum fulgur** appellatur, quod ignoratur noctu an interdiu sit factum. Itaque Iovi Fulguri et Summano fit, quod diurna Iovis, nocturna Summani fulgura habentur. **Propatulum** late
5 patens atque apertum, et patuli boves, quorum cornua in diversum super modum patent. **Propriassit** proprium fecerit. **Properus** antiquos dixisse, pro celer, testimonio est qualitatis adverbium, quod est propere. **Prophetas** in Adrasto Iulius nominat
10 antistites fanorum, oraculorumque interpretes (2): „cum [capita viridi lauro velare inperant prophetae, sancta ita caste qui purant sacra.“ **Propter viam** fit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sanco qui scilicet idem est deus. **Prodigia** quod prodicunt fu-
15 tura, permutatione g litterae; nam quae nunc c · appellatur, ab antiquis g vocabatur. **Produit,** porro dederit, ut est in lege censoria: „porticum sartam tectamque habeto, prodito“; alias prodiderit. **Prodegeris**, consumpseris, perdideris, ut Caeci-
20 lius in Hymni⟨de⟩ (74): „prodigere est, cum nihil habeas, te inrid⟨er⟩ier.“ et Plautus in Nervolaria (97): „producte prodigum esse amatorem addecet.“ **Prodinunt** prodeunt, ut Ennius Annali lib. III (156): „prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.“ **Probrum,**
25 stuprum, flagitium, ut Accius in Hellenibus (384): „qui nisi probrum, omnia alia indelicta aestimant.“ Caecilius in Davo (26): „ea tum conpressa parit huic puerum, sibi probrum.“ **Probi**, velut prohibi, qui se delinquendo prohibent. **Prodigiatores** harispices, prodigiorum
30 interpretes. **Prodit** memoriae porro dat, et fallit; item ex interiore loco procedit; item perdit, ut Ennius lib. XVI (428): „non in sperando cupide rem prodere summam.“ **Punicum** quod appellatur
286 genus . . . .
35 latum . . . .
quia u . . . .

228 **Propatulum** late patens atque apertum; et patuli boves, 285
quorum cornua in diversum patent.
Properus celer, unde adverbium propere.
Prophetas dicebant veteres antistites fanorum oraculorumque interpretes. 5
Profecturi viam Herculi aut Sanco sacrificabant.
Prodigere est consumere, unde et prodigus fit.
Prodinunt prodeunt. Ennius (Ann. 156): „Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent."
Probrum stuprum, flagitium. 10
Probi velut prohibi, qui se a delinquendo prohibent.
Prodigiatores prodigiorum interpretes.
Prodit memoriae porro dat et fallit. Item ex interiore loco procedit. Item perdit, ut Ennius (Ann. 428): „Non in sperando cupidi rem prodere summam." 15
Punicum genus libi translatum a Poenis. Id etiam appellabant prob[r]um, quia erat ceteris suavissimum.

Ⓕ 11–12 sancti caste *Kiessling*. 12 curant *Bergk*. 14 praedicunt *edd.* 19 (perdideris *F*) 20 hymni *F*. 21 inridier *F*: *tuetur Ribb.: corr. Dac.* productae *F*. 22 prodigium esse m. (*i. e.* Marcum) amatorem *F*: *corr. Urs. Bothe.* 26 estimant *F*. 28 Probri *F*. deliquendo *F*. 30 Prodita *F*. 32 cupidi *Epit.* 36 u $F^k F^c$ (*non* us): us *vel* id *vel* is F^{ab}.

Ⓟ 1 Propatibulum *MP*. 2 (div. pat. *codd.*) 3 propere *om. R*. 4 antestites *GR*. 7 Prodegere *PMβ*. 8 prodeunt] prodenunt *R*: prodemunt *I*. 11 Probri *E*. proibi *MPG*. 12 (Prod. prod. *codd.*) 14 iter *E*. 15 (cupidi *codd.*): cupide *F*. 17 probrum *codd.: corr. Ital.*

non . . . . ⟨***Pro***⟩ . . . .
stor . . . . ⟨***Progenerum***
app⟨*ellat avus neptis suae virum.*⟩ . . . .
pella . . . . ⟨***Profanum*** quod non est sacrum.⟩
5 Livi⟨us⟩ . . . .
blico . . . ⟨*Plautus* (frag. inc. 38): „sacrum an pro-
[fanum ha-⟩
beas, ⟨parvi penditur“⟩ . . . .
tionem . . . . . . ⟨***Pro*** ponitur etiam pro am-⟩
plific⟨ando ac palam faciendo, ut prodi, provo-⟩
10 ca, prop⟨elle, protrahe: alias pro privandi facul-⟩
tate, ⟨ut in propudio, prohibendo, qua utrumque ab-⟩
nuit i⟨n his esse pudorem potestatemque: alias ali-⟩
ud alio . . . .
alias pro al . . . . ⟨Accius⟩
15 in Melani⟨ppo (trag. inc. 2):⟩ . . . .
mani omnium . . . .
Plautus in Cosin (frag. 61) . . ⟨*alias pro ante, ut*⟩
pro ostio. alias pro ⟨*in,* . . . . . promittere bar-⟩
bam et capillum. ⟨***Profundum*** *dicitur id quod*⟩
20 altum est ac fundum ⟨longe habet. Pacuvius⟩
in Medo (243): „neque . . . .
Profesti dies dic⟨ti *quod sint* procul a religione numinis⟩
divini. Caecilius (292) in . . . .
sti tantundem . . . . ⟨Afranius⟩
25 in Privigno (262): „aeque ⟨profesto concelebras focum⟩ . .
Profusus super mo⟨dum sumptuosus⟩ . . . .
Terentius in Adel⟨phis (134): „profundat, perdat, pere-⟩
at, nihil ad me a⟨ttinet.“ *Alias, qui* abiectus iac-⟩
et. Pacuius in Teuc⟨ro (321): „profusus gemitu murmu-⟩
30 ro †occistians rua† . . . .
288 . . . . cant 230
. . . . cita

Ⓕ 1 non F^c. 1–2 ⟨Pro significat in, ut pro ro⟩st[o]r⟨is, pro aede, pro tribunali⟩ *su. Ep.* 2 stor F^c. 2–3 *su. Ep.*

Pro significat in, ut pro rostris, pro aede, pro tribunali. 287
Progenerum appellat avus neptis suae virum.
Profanum quod non est sacrum. Plautus (frag. inc. 38): „Sacrum an profanum habeas, parvi penditur."
Pro ponitur etiam pro amplificando ac palam faciendo, ut 5 prodi, provoca, protrahe, propelle; alias pro privandi facultate, ut in propudio, prohibendo, quia utrumque abnuit in his esse pudorem potestatemque; alias aliud alio, ut ⟨pro⟩ pecunia, pro praedio, consule; alias pro admiratione, ut pro Iuppiter; alias pro ante, ut pro ostio; alias pro ⟨in⟩, im- 10 mittere et promittere barbam et capillum.
Profundum quod longe habet fundum.
Profesti dies procul a religione numinis divini.
Profusus super modum sumptuosus. Terentius (Ad. 134): „Profundat, perdat, pereat, nihil ad me adtinet." Alias 15 abiectus iacens. Pacuvius (321): „Profusus gemitu murmuro."

3—4 ⟨ut pronurum ap⟩pella⟨t nepotis uxorem⟩ *Mue.* 4 pella F^c. *su. Ep.* 5 liui F^c. 6 blico F^c: blici F^u. 6—7 *su. Ep.* 7 beas F^c. 8 tionem F^u (em *n. l.*) 8—12 *su. Ep.* 9 plific F^c. 10 prop F^u (-p *n. l.*) 11 *post* tate *distinctio* F^c. 12 i F^c. 14 al *vel etiam* as F^c: admiratione *edd.* (*ex Epit.*) 16 (mani *F*) omnium (n *per compend.*) *ut vid.* F^c (*non* oinu): oinu F^{ab}. 17 cos (*vel* col *vel* cof) in (*vel* im) F^c (i *certissimum; nullo modo* Condalio; o *non potest esse* a): Cofino *dubitanter Croenert.* 17—18 *su. Ep.* 18 hostio *F.* alias F^u (s *n. l.*) 19 *post* capillum *distinctio* F^c. 19—20 *su. Ep.* 20 fundum F^u (um *n. l.*) 21 neque F^u (ue *n. l.*) 22 dic F^c. *su. Ep.* 23 cecilius *F.* in F^u (*n. l.*) 25 aeque (ue *per compend.*) F^c. 26 mo F^u (o *n. l.*) 26—29 *su. Ep.* 27 adel F^c. 28 a F^c. attinet *Epit.* 29 (pacuius *F*) 30 occisitans *Mue.* rua F^{ar}; ru F^u. 31 cant F^u (c *n. l.*) 32 cita F^c (*non* rta)

Ⓟ 2 appellatiuus *R.* 4 an] ac *L.* pendit *R.* 6 uiuandi *MP.* 7 abuit inis G^1. 8—9 ut pec. (poec-) *codd.*: pro *add. dett.* pecunior *R.* propedio *L.* 10 in *addidi.* 10—11 al. pro in ut promittere *Aug.* (et pr. *codd.*) 14 supra *IR.* 15 profudat *M.* 16 gemitum *M*: gemitus *P.*

⟨**Plauti**⟩ . . . . n
. . . . antur
. . . . suæ
. . . . e
5 . . . . uni
. . . . nui
. . . . acis
. . . . . . ⟨***Plantae*** *semina holerum dicta*⟩e sunt,
⟨*quod plana sunt, ut plantae etiam pedum ex*⟩ causa
10 ⟨*simili appellantur.* **Plancae** tabulae planae, o⟩b quam
⟨causam et Planci appellantur, qui supra modum pe⟩dibus
⟨planis sunt. „***Plaustrum*** *perculi*" *antiqui di*⟩cebant
. . . . euer-
. . . . t id quod
15 . . . . . . ⟨*Plautus in Epidico* (592): „E⟩pidicus
⟨mihi fuit magister. Perii plaust⟩rum perculi."
⟨**Plebeium magistratum**. . . . . nem⟩inem licet ca-
⟨pere nisi qui *ex plebe est*⟩ . . . . . . generis est
. . . . isto nomine.
20 ⟨**Plutei** *dicebantur* crates corio cr⟩udo intentæ,
⟨quae solebant opponi militibus⟩ opus facientibus
⟨et appellabantur militares.⟩ Nunc etiam tabu-
⟨læ, quibus quid præsepitur, eodem⟩ nomine dicun-
⟨tur. ***Plebei***⟩ . . . . quæ a plebeiscito
25 . . . . suffragium tu-
. . . . s sunt constitu-
. . . . unt, qui una cum
. . . . ⟨*creati sunt dissid*⟩ente plebe a pa-
⟨tribus. ***Plebeias*** *tabernas no*⟩vas vocant nos-
30 . . . . as esse, et septem ferun-
⟨tur *olim fuisse.* ***Plebeias*** *appell*⟩amus a genere ma-
290 gistratus. Eas enim faciendas curaverunt M. Iuni-
us Brutus, Q. Oppius aediles plebis. **Plexa** colliga-
ta significat ex Graeco; cui nos etiam praepositio
35 nem adicimus, cum dicimus perplexa. **Plentu**
antiqui etiam sine praepositionibus diceban
Plera dixisse antiquos testis est Pacuius, cur

231 **Plauti** appellantur canes, quorum aures languidae sunt ac 289 flaccidae et latius videntur patere.

Plantae semina holerum, quod plana sunt, ut appellantur etiam ex simili plantae nostrorum pedum.

Plancae tabulae planae, ob quam causam et planci appel- 5 lantur, qui supra modum pedibus planis sunt.

Plebeium magistratum neminem capere licet, nisi qui ex plebe est.

Plutei crates corio crudo intentae, quae solebant obponi militibus opus facientibus, et appellabantur militares. Nunc 10 etiam tabulae, quibus quid praesepitur, eodem nomine dicuntur.

Plebei aediles dissidente plebe a patribus sunt creati.

Plexa conligata, unde perplexa. 291

Plentur antiqui etiam sine praepositionibus dixerunt. 15

Ⓕ 1—2 ⟨Plauti appellantur canes, quorum aures la⟩n⟨guidae sunt ac flaccidae et latius vid⟩entur ⟨patere⟩ *su. Ep.* n *F*ᵃᵇ: ui *F*ᵘ. 2 antur (*sed* a *dub.*) *F*ᶜ. 3 suae *F*ᶜ (quae *non vid.*) 4 e*F*ᵘ (*n. l.*) 5 uni *F*ᵘ *F*ᶜ. 6 nui *ut vid. F*ᶜ: ui *F*ᵘ. 7 acis *ut vid. F*ᶜ: cis *F*ᵘ. 8—12 *su. Ep.* 8 e *F*ᵃᵇ *F*ᶜ: e *cum lineola transversa F*ᵃʳ. 9 causa *F*ᵘ: ausa *F*ᵏ. 10 b *F*ᵃʳ. 13—14 ⟨ab iis qui . . . plaustrum⟩ ever⟨tebant⟩ *Scal.* 14 t *F*ᶜ. 15 ⟨abiit in proverbium⟩ *Scal.* 16 rum *F*ᶜ. 17 inem *F*ᶜ: nem *F*ᵘ: n *litterae ductus prior iam non extat F*ᵃᵇ. *17—18 *su. Ep.* 18 generis *F*ᵃᵇ *F*ᶜ. 19—20 ⟨cuius⟩ generis ⟨est omnis magistratus qui appellatur⟩ isto *Scal.* 19 isto *F*ᶜ. 20 udo *F*ᶜ. 20—24 *su. Ep.* 23 nomine *F*ᵘ (n- *n. l.*) 24 $\bar{q}$ (*i. e.* quae, *non* qui) *F*ᵃᵇ. *sequi videtur in tabula phototypica aut distinctio aut littera* a. 26 s *F*ᶜ (*non* o) ⟨plebi⟩s *Croenert.* 27 unt (*non* sunt) *F*ᶜ. 28—29 *su. Ep.* 29—31 *suppl. Mue.* (*post Scal.*) 29 uas *F*ᵃᵇ: uas nouas *F*ᵘ. 30 ferun *F*ᵘ *F*ᵃᵇ: ferunt *F*ᵏ. 31 amus *F*ᶜ. 33 L. Oppius *Ulrichs.* 37 (pacuius *F*)

Ⓟ 1 linguide *ex* lingui *R.* 2 lacias *MP.* 3 plane *MP*: plena *G.* 4 eximili *M*: ex similibu *G*[1]: ex similitudine *G*[2]. 5 Plantae *M.* 6 appellatur *G.* (planis *codd.*) 7 licet *om. R.* 9 orates *M.* 11 quod *α.* praesepetitur *I.* 15 (praepositionibus *codd.*).

ait (320): „plera pars pessumdatur.“ **Ploxinum** appellari ait Catullus capsum in cisio capsa⟨m⟩ve cum dixit (97, 6): „gingiuas vero ploxini habet veteris.“ **Plorare**, flere [inclamare] nunc sig-
5 nificat, et cum praepositione inplorare, id est invocare: at apud antiquos plane inclamare. In regis Romuli et Tatii legibus (13): „si nurus ..., ⟨nurus⟩ sacra divis parentum estod.“ in Servi Tulli haec est (6): „si parentem puer verberit, ast ol-
10 le plorassit paren⟨s⟩, puer divis parentum sacer esto.“ id est ⟨in⟩clamarit, dix⟨erit diem.⟩ **Pedulla** quae dicimus †nca† . . . Graecos appellare manifestum est. **Pacem** a pactione condicionum putat dictam Sinnius Capito, quae utrique
15 inter se populo sit observanda. **Penem** antiqui codam vocabant; a qua antiquitate[m] etiam nunc offa porcina cum cauda in cenis puris offa penita vocatur; et peniculi, quis calciamenta tergentur, quod e codis extremi⟨s⟩ facie-
20 bant antiqui qui terge⟨re⟩nt ea. Dictus est forsitan a pendendo. Naeuius in Tunicularia (com. 99): „Theodotum compellas, qui aras Compitalibus sedens in cella circumtectu[a]s tegetibus Lares ludentis peni pinxit bubulo.“ Significat peni-
25 culo grandi, id est coda. **Propius** sobrino mihi est consobrini mei filius et consobrinae meae filius et patris mei consobrinus et matris
292 meae consobrinus. **Possessio** est, ut definit Gallus Ae- 233
lius, usus quidam agri, aut aedifici, non ipse fundus
30 aut ager. Non enim possessio est . . . . . rebus quae tangi possunt . . . . . qui dicit se possidere, †his vere† potest dicere. Itaque in legitimis actionibus nemo ex †his qui† possessionem suam vocare audet, sed ad interdictum venit, ut praetor his verbis utatur:
35 „Uti nunc possidetis eum fundum quo de agitur, quod [nec vi
nec clam nec precario alter ab altero possidetis,

Ploxinum capsam dixerunt.
Pax dicta est a pactione.
Penem caudam vocabant; unde et offam porcinam cum cauda offam penitam dicebant. Hinc et peniculos dicimus, quibus calciamenta terguntur, qui de caudarum extremitate 5 fiunt. Penis denique a pendendo vocata est.
Propius sobrino mihi est consobrini mei filius et patris mei consobrinus.
232 **Possessio** est usus quidam agri aut aedificii, non ipse fun- 293 dus aut ager. 10

Ⓕ 2 capsaue *F*. 3 ploxint *F*. 4 inclamare *del. Mue.* 6 (at *F*) 7 latii *F*. 8 *lacun. sign. edd.* ⟨nurus⟩ *addidi* 9 (parentem *F*) 9—10 uerberitas tolle ploras sit paren *F*. paren *del. Mue.* 11 estod *Urs.* inclamarit *Mue.* *lacun. in F suppl. Mue.* Pedulia *Voss.* 12 πέδιλα *Aug.* 15 sint obseruandae *Buggius* 16 (antiquitatem *F*) 19 terguntur *Epit.* extremis *Urs.* 20 tergerent *Urs.* (dictus *F*) 21 Naevius *edd.*: nęutus F^{ab}: neutus F^{k}. 22 oppeilans *Bue.* 23 circumtectus *Mue.* 25 mihi F^{u} (hi *n. l.*) 26 meae F^{u} (ae *n. l.*) meę consobrine *in marg. inf. add. man. 2, quae prima verba quaternionis XII sunt.* 27 filia *F*: *corr. Aug.* 30 *spat. 5 litt. in F.* 31 *spat. 5 litt. in F* ('cecus' *add. in marg.*) 33 ex iure Quiritium *Huschkius* 35 q. d. a. (*i. e.* quo de agitur) *F*.

Ⓟ 1 Ploximum *T*. 2 Plax *I*. 3 uolebant *R*. 4 poenitam *MP*: paenitam *I*. 5 (quibus *codd.*) 6 poenis *β*. 7 consobrino *L*. 9 (qu. ag. *codd.*) ut *IR*. 10 ut *R*.

ita possideatis, adversus ea vim fieri veto."
Praefecturae eae appellabantur in Italia, in quibus et
ius dicebatur, et nundinae agebantur; et erat
quaedam earum R. P., neque tamen magistratus suos
5 habebant. in †qua his† legibus praefecti mittebantur
quotannis qui ius dicerent. Quarum genera fuerunt
duo: alterum, in quas solebant ire praefecti quat-
tuor †viginti sex virum nū pro† populi suffragio
creati erant, in haec oppida: Capuam, Cumas,
10 Casilinum, Volturnum, Liternum, Puteolos, Acer-
ras, Suessulam, Atellam, Calatium: alterum, in quas
ibant, quos praetor urbanus quotannis in quaeque lo-
ca miserat legibus, ut Fundos, Formias, Caere,
Venafrum, Allifas, Privernum, Anagniam, Frusi-
15 nonem, Reate, Saturniam, Nursiam, Arpinum,
aliaque conplura. **Parret**, quod est in formulis,
debuit et producta priore syllaba pronuntiari,
et non gemino r scribi, ut fieret paret, quod est in-
veniatur, ut comparet, apparet. **Portum** in XII (2, 3)
20 pro domo positum omnes fere consentiunt: „cui tes-
timonium defuerit, [h]is tertiis diebus ob por-
tum obvagulatum ito." **Patrocinia** appellari
coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres,
ut eorum opibus tuta esset. **Posticam lineam** in agris
25 dividendis Ser. Sulpicius appellavit ab
294 exori⟨ente sole⟩ . . . .
qua . . . .
tur . . . .
rique . . . .
30 abe . . . .
tab . . . .
frug . . . .
danto . . . . . . ⟨***Pomptina tribus*** *a Pomp-*⟩
tia ur⟨*be est dicta*⟩ . . . . ⟨*Pomp-*⟩
35 tina o . . . . ⟨**Pa-**⟩
piria t⟨ribus *a Papirio vocata*⟩ . . . .
mi ag . . . .

Portum frequenter maiores pro domo posuerunt.
Patrocinia appellari coepta sunt, cum plebs distributa est inter patres, ut eorum opibus tuta esset.
Postica linea in agris dividendis ab oriente ad occasum spectat. 5
Pomptina tribus a Pomptia urbe est dicta. 295
Papiria tribus a Papirio vocata.

Ⓕ 1 ⟨uti⟩ ita *Mue.* 5 in quas l. *Urs.* 6 (*et* 12) quod annis *F.* (quarum *F*) 7 (quattuor *F*) 8 nū (*i. e.* num *ut vid.*) pro] numero *Urs.* 14 uenaerum allieas *F.* 18 gemino r *edd.*: geminorum *F.* quod et inv. in comp. *Scal.* 26 exori⟨ente sole ad occasum spectantem⟩ *Mue.* 30 abe *ut vid.* F^{ar}: abd F^{u}. 32 frug (*non* frum) F^{c}: fruc *ut vid.* F^{k}. 33 danto F^{u} F^{c}. 33—34 *su. Ep.* 34 Pometia *Sigonius* 35 o (*non* a *ut vid.*) F^{c}. 36 t F^{c}. *su. Ep.*

Ⓟ 1 modo *L.* 2 Patricinia *M.* 6 Poptina *MP.*

coniu . . . .
quod ind . . . .
tur: bellum . . . .
tos exerc . . . .
5 discesserat. . . . .
signum conf . . . .
rem in ipsorum ar⟨*bitrio*⟩ . . . . ⟨*po-*⟩
testate, ac postu . . . .
exercitus suffrag . . . . . . ⟨***Pupinia tribus***⟩
10 ab agri nomine . . . .
Tusculum urbem . . . .
minit invictum . . . .
est. **Popillia tri⟨bus⟩** . . . . ⟨tri-⟩
buum, tot enim fue . . . .
15 lici nomine ap . . . .
Pinaria a sororis P⟨*inarii*⟩ . . . . ⟨*no-*⟩
mine. **Populi** comm . . . .
cum plebe suffragium . . . .
ex patribus et plebe . . . .
20 cum plebes sine patrị⟨bus⟩ . . . .
quod plebes scivit, plebị⟨scitum⟩ . . . .
appellatur, patrum comm . . . .
296 . . . . **Prorsi** 234
⟨**limites** appellantur in agrorum mensuris, qui de⟩rec-
25 ⟨ti sunt ad orientem. **Pugio** *dictus esse* vi⟩detur
⟨*quod eo punctim pugnetur*⟩ . . . . no-
. . . . ṇsue
. . . . uoque
. . . . ⟨***Praebia***⟩ . . . . . di ma-
30 . . . . s cau-
. . . . ụnus
. . . . ⟨*magistrati*⟩bus P. R.
. . . . ạcere
. . . . ebus le-
35 . . . . ṭo quoque
. . . . rum ex-
. . . . ⟨*con*⟩sulibus ae-

Pupinia tribus ab agro Popinio.
Popillia tribus a progenetrice traxit vocabulum.
235 **Prorsi limites** appellantur in agrorum mensuris, qui ad 297
orientem derecti sunt.
Pugio dictus, quod eo punctim pugnatur. 5
Praebia remedia.

Ⓕ 2 d F^u F^{ab} F^c (*potius quam* c) 7 (in *F*) *suppl. Scal.* 8 postu F^c: pote F^u. 9 *su. Ep.* 10 nomine ⟨dicta, qui Pupinius dicitur, inter⟩ Tusc. urbem⟨que situs⟩ *Scal.* 13 tri F^u (i *n. l.*) 13—16 tri⟨bus una antiquarum triginta tri⟩buum, tot enim fue⟨runt ante reges exactos, fe⟩lici no. ap⟨pellata a progenitrice Popilliorum, ut⟩ Pin. a so. P⟨inarii, qui Herculi prima sacra fecit no⟩mine *Mue.* 16 s p F^u (*n. l.*) 17 comm F^c: com F^u: con F^{ab}. 17—22 comm⟨une suffragium est patrum⟩ cum pl. suff. ⟨nam comitia centuriata⟩ ex pa. et pl. ⟨constant in centurias divisis: at⟩ cum pl. si. patri⟨bus tributis comitiis convenit,⟩ quod pl. sc. plebi⟨scitum, non populi suffragium⟩ app. ‖Patrum comm⟨une suffragium⟩ *Mue.* (*post Aug.*) 20 patri F^{ar}: patr F^u. 21 plebi F^u (i *n. l.*) 22 (*null. nov. lemm. in F*) comm F^c: com F^u: comu F^k F^{ab}. 23 Prorsi F^u (P *n. l.*) 24—26 *su. Ep.* 27 nsue F^k: sue F^u: nsue *vel* usue *vel* risue F^{ab}. 29—30 ⟨Praebia dicuntur curan⟩di ma⟨li remedia⟩ *Urs.* 31 unus F^u (u- *n. l.*) 31—32 ⟨‖Parare inter se m⟩unus ⟨dicebantur, cum sine sortitione magistrati⟩bus populi Romani ⟨inter se conveniret⟩ *Mue.* 32 *i. e.* populus (-li, *etc.*) Romanus (-ni, *etc.*): *fort.* PR. (*i. e.* praetor, -ris, *etc.*) 33 acere F^u (a *n. l.*) 35 to *ut vid.* F^c: o F^u.

Ⓟ 1 Popinia *E*: Pupunia *L.* pupinio *LIR.* 2 Popinia *R.* trahit *IR.* 3 Porsi *R.* milites *MR*: limilites *T.* 5 (di. qu. *codd.*) 6 Prebia *MPTG.*

. . . . atque ex ea
. . . . s magistra-
. . . . t intra dies
. . . . ⟨provi⟩ncias inter se pa-
5 . . . . inter civis, aliter inter
. . . . i lege primum fratres
. . . . ⟨*id*⟩circo sunt creati.
⟨**Praemetium** *praelibationis causa* quo⟩d ante metitur, qua-
. . . . ⟨**Prote**⟩**lare** dicitur longe pro-
10 ⟨pellere, *ex Graeca voce*⟩ quae est τῆλε et signi-
⟨ficat longe. **Privato sumtu**⟩ . . t se alebant mili-
⟨tes *Romani, qui stipendi*⟩a mererentur; quod in
. . . . . . ⟨*paene ad*⟩ id tempus, quod fuit pau-
. . . . ⟨*Roma*⟩ capta est a Gallis,
15 . . . . milites non fiebant.
⟨**Porci effigies** inter militar⟩ia signa quintum locum
⟨optinebat, quia confecto be⟩llo, inter quos populos
⟨*pax fiat, ea porca caesa in* foe⟩dere firmari solet.
⟨**Polimenta**⟩ . . . . dicebant testiculos
298 porcorum, cum eos castrabant, a politione segetum
21 aut vestimentorum, quod similiter atque illa curentur.
Pater patrimus dicebatur apud antiquos, qui, cum iam
ipse pater esset, habebat etiam tum patrem. **Portisculus** est, ut scribit Aelius Stilo, qui in portu mo-
25 dum dat classi. Id autem est malleus, cuius meminit
Cato in dissuasione de rege Attalo, et vectigalibus Asiae (1): „C. Licinio praetore remiges scribti cives
Romani[s] sub portisculum, sub flagrum conscribti veniere passim.“ **Pro scapulis** cum dicit Cato,
30 significat pro iniuria verberum. Nam conplures
leges erant in cives rogatae, quibus sanciebatur
poena verberum. His significat prohibuisse multos
suos civis in ea oratione, quae est contra M.
Caelium (7): „si em percussi, saepe incolumis abii; prae-[terea
35 pro republica, pro scapulis atque aerario multum rei [publicae pro-

Praemetium, quod praelibationis causa ante praemetitur.
Protelare longe propellere, ex Graeco videlicet τῆλε, quod significat longe.
Privato sumtu se alebant milites Romani paene ad id tempus, quo Roma est capta a Gallis. 5
Porci effigies inter militaria signa quintum locum optinebat, quia confecto bello inter quos pax fieret, caesa porca foedus firmare solebant.
Polimenta testiculi porcorum dicuntur, cum castrantur, a politione vestimentorum, quod similiter, ut illa, curantur. 299
Pater patrimus dicitur, qui, cum ipse pater sit, adhuc pa- 11 trem habet.
Porticulus est, qui in portu modum dat classi. Est autem malleus.
Pro scapulis cum dixit Cato (40, 7), significavit pro iniuria 15 verberum.

(F) 1 atque F^{u} (a *n. l.*) 2 s F^{ar}. 3 t (*non* s) F^{c}. 4 ncias F^{c} F^{k}: ias F^{u} F^{ab}. 4—5 ⟨magistratus designati provi⟩ncias inter se pa⟨rarent aut sortirentur⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 5 ⟨Praetor alter⟩ inter *Mue.* Inter F^{u} (*vix nov. lemm.*) alter *Urs.* 7 i F^{c} F^{ab} F^{k}. ⟨peregrinos ius dicebat: nam cum ille qu⟩i *Mue.* fratres (*per compend.*) *F*: *vix* fratris 7 ⟨duo praetores id⟩ circo *Urs.* (*fere*). *post* creati *distinctio* F^{ab}. 8 *su. Ep.* d F^{c}. 8—9 qua⟨si praemessum⟩ *Urs.* 9—11 *su. Ep.* 10 quae (*vel* que) *ut vid.* (*per compend.*) F^{c} (quod *non vid.*) est *per compend.* (ē) *F.* τῆλε *Epit.*: the *F.* 11 t *ut vid.* (*vix* u) F^{c}. 11—14 *su. Ep.* 12 a F^{c}. ⟨stipendi⟩a *Croenert.* 12—13 quod in ⟨consuetudine mansit paene ad⟩ id *Urs.* (*fere*) (*ex Epit.* id F^{u} (*n. l.*) tempus F^{u} F^{ab}. 13—15 pau⟨lo antequam Roma urbs⟩ cap. est a Gal. ⟨ex quo sine publico stipendio⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 15 milites F^{c} 16 ia *dub.* F^{c}: a F^{u}: 17 llo F^{c}. 18 dere F^{c}. 26 atialo *F.* 30 (conplures *F*) 31 leges *ex* reges *F.* 32 prohibus se *F*: *corr. Urs.* 35 pro rep. *del. Jordan.* profui *Aug.*

(P) 1 Praemetitium *R.* 6 obtinebant (opt-) *PMβ.* 8 firmari *MP.* 10 et *L.* 11 patrinus *L.* 12 habeat *IR.*

fuit." **Primanus tribunus** apud Catonem ⟨est, qui primae legioni tributum scribebat. . . . **Properare** *et festinare distinguuntur apud Catonem*⟩ in ea, quae est contra Thermum de suis virtutibus (4): „Aliud est properare, aliud festinare. Qui unum quidquid mature transigit, is properat: qui multa simul incipit neque perficit, is festinat." **Prorsus** porro vorsus, nisi forte ex Graeco πρὸ. Cato de feneratione legis Iuniae (1): „Camerini cives nostri oppidum pulchrum habuere, agrum optimum atque pulcherrimum, rem fortunatissimam. Cum Romam veniebant prorsus devertebantur pro hospitibus ad amicos suos." **Prohibere comitia**, dicitur vitiare diem morbo, qui vulgo quidem maior, ceterum ob id ipsum comitialis appellatur. Cato in ea oratione, quam scribsit de sacrificio commisso (1): „domi cum auspicamus, honorem me deum immortalium velim habuisse. Servi, ancillae, si quis eorum sub centone crepuit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. Si cui ibidem servo aut ancillae dormienti evenit, quod comitia prohibere solet, ne is quidem mihi vitium facit." **Penatores** qui penus gestant. Cato adversus M.' Acilium quarta (1): „postquam na[ti]vitas ex navibus eduxi, non ex militibus atque nautis piscatores penatores feci, sed †arum† dedi." **Pilates** lapidis genus, cuius meminit Cato Originum lib. V (17): [„lapis candidior quam pela[s]tes." **Peregrina sacra** appellantur, quae aut evocatis dis in oppugnandis urbibus Romam sunt †conata†, aut quae ob quasdam religiones per pacem sunt petita, ut ex Phrygia Matris Magnae, ex Graecia Cereris, Epidauro Aesculapi: quae coluntur eorum more, a quibus sunt accepta. **Peculatus** furtum publicum dici coeptus est a pecore, quia ab eo initium eius fraudis esse coepit; siquidem ante aes aut argentum signatum ob delicta poena gravissima erat duarum ovium et triginta

Primanus tribunus erat, qui primae legioni tributum scribebat.
Properare aliud est, aliud festinare; qui unum quid mature transigit, is properat; qui multa simul incipit neque perficit, is festinat. 5
Prorsus porro vorsus.
(**Pilates**, p. 273).
236 **Peregrina sacra** sunt dicta, quae ab aliis urbibus religionis 301 gratia sunt advecta.
Peculatus, id est furtum publicum, dici coepit a pecore 10 tunc cum Romani praeter pecudes nihil haberent.

Ⓕ **1–3** *su. Ep.* **5** quidquid F^1: quodque F^2: quid *Epit.* **6** i F^1: is F^2. **7** i F^1: is F^2. **8** πρόσσω *Lindemann.* **9** de fen. ⟨in dissuasione⟩ legis *Mue.* camerni *F*: *corr. Urs.* **14** maior *ex* maiore F^{ar}: maiore F^k. **16** sacrilegio *F.* **17** me deum *Aug.*: medium *F.* **18** *post* Servi, *non post* habuisse *distinctio in F.* **21** is] id *Dac.* **23** Manium] m. (*sic*) *F.* **24** natiuitas *F*: *corr. Aug.* **25** fici *F*: *corr. Urs.* arma *Momms.*: aurum *Dac.* Pellates (Φελλάτης) *Leutsch.* **26** m. (*sic*) *F* (*i. e.* meminit *vel* Marcus) **27** quam pilates *Epit.* **29** conlata *Goth.*: coacta *Aug.* **30** phrydia *F.* **34** cepit *F.* **36** grauissima *ex* -me (mae?) *F.* du. bov. et trig. ov. *Schrader* ('*Reallexikon*', *p. 281*)

Ⓟ **1** Primamus *β*: Patrimanus *α.* **6** Porsus *R.* uersus *β.* **8** quae *om. L.*

bovum. ea⟨m⟩ lege⟨m⟩ sanxerunt T. Menenius Lanatus et
P. Sestius Capitolinus consules. Quae pecudes, postquam
aere signato uti coepit populus Romanus, Tarpeia lege
cautum est, ut bos centusibus, ovis decusibus aestima-
5 retur. **Potitium** et Pinarium Hercules, cum ad aram,
quae hodieque maxima appellatur, decimam bovum,
quos a Geryone abductos abigebat Argos
in patriam, profanasset, genus sacrifici edocuit. Quae
familia et posteri eius non defuerunt decumantibus
10 usque ad Appium Claudium Censorem, qui quinquaginta
millia aeris gravis his dedit, ut servos publicos
edocerent ritum sacrificandi: quo facto Potiti, cum
essent ex familia numero duodecim, omnes inter-
ierunt intra diem XXX. Pinarius quod non adfuit
15 sacrificio, postea cautum est, ne quis Pinariorum ex eo
sacrificio vesceretur. **Plebeiae pudicitiae** sacel-
lum in vico Longo est, quod, cum Verginia patrici gene-
ris femina, convivio facto inter patres et ple-
302 bem, no . . . .
20 sulo . . . .
qua . . . .
bit a . . . .
sere . . . .
eo iu . . . .
25 **Porto⟨*rium*⟩** . . . .
porti . . . .
diato . . . .
in vec . . . .
ter dua . . . .
30 liusque . . . .
Corun⟨*canius*⟩ . . . .
intra te . . . .
quid at . . . . ⟨ma-⟩
iestate spr⟨eta⟩ . . . .
35 dam propibus et . . . .
sint. **Primi⟨genius sulcus** dicitur, *qui in nova* urbe⟩
condenda tau⟨*ro et vacca*⟩ . . . .

Plebeiae pudicitiae sacellum Romae ut sacra cetera colebatur.

Primigenius sulcus dicitur, qui in condenda nova urbe **303** tauro et vacca designationis causa inprimitur. **4**

Ⓕ **1** eam legem *Aug.* menonius *F* **8** profanas sedgenus *F*. **11** dedit ut *Urs.*: deditus *F*. **13** intererant *F*: *corr. Urs.* **15** pestea *F*: *corr. Urs.* **16** Plebei ępudicitiae saccellum *F*. **18** conubio *Goth.* **19** no F^c. **20** sulo F^c (*non* i) **21** qua F^c (*non* qui): quo F^k. **22** a F^c: *quae post* bit *scripta sunt legi non possunt* F^{ab}. ⟨scri⟩bit A⟨elius⟩ *Croęnert.* **25—26** Porto⟨rium dictum est vectigal id, quod solvitur⟩ porti⟨toribus⟩ *Scal.* **26** porti F^u (i *n. l.*) **26—27** ⟨dimi⟩diato *Scal.* **28** uec F^c. vec⟨tigalibus⟩ *Scal.* **29** (ter *per compend. F*) **32** te F^c. te⟨mporis certum spatium⟩ *Scal.* **33** at F^{ar}: ac F^u. **34** iestatespr F^c. *suppl. Scal.* **36** Primi F^u (-i *n. l.*) **36—37** *su. Ep.* **37** tau (au *incert.*) F^c.

Ⓟ **1** Plebei *β*. puditiae (-ciae) *α*. **4** i. cau. *L.*

iumenti velut exem⟨*plum*⟩ . . . .
utrimque media p . . . .
lari iudicio qui et ips . . . . ⟨**Parilibus Ur-**⟩
bem condidit Romu⟨lus, quem diem festum praecipue⟩
5 habebant iunior⟨*es*⟩ . . . . ⟨**Praetexta pulla nulli**⟩
ali licebat uti, qu⟨a⟩m ⟨*ei qui funus faciebat*⟩ . . .
ius magistratus hab. . . . .
loco publicos lud⟨os⟩ . . . .
utitur, et scribam hab⟨et⟩ . . . .
10 quos facit, ludos . . . . ⟨consu-⟩
libus et praetoribus vota . . . .
rantiam sacra novorum . . . .
tum est uti, emit votum . . . .
que item Valerius vica . . . .
15 ra ex senatu inprobar . . . ⟨***Pilae*** effigies viriles⟩
304 ⟨et muliebres ex lana Compitalibus in⟩ compitis 238
⟨*suspenduntur, quod hic dies festus est*⟩ deorum
⟨inferorum⟩ . . . . ni La-
⟨*res, quibus tot pilae suspenduntur,*⟩ quot
20 ⟨*capita sunt servorum, tot effigies, quot su*⟩nt li-
⟨beri⟩ . . . . ⟨coll⟩ocantur.
⟨*ut vivis parcant pilis et simulacris con*⟩tenti.
⟨***Primigeniae***⟩ . . . . ipio
. . . . fortu-
25 . . . . eris
. . . . enit
. . . . aemu-
. . . . urbem
. . . . annis
30 . . . . quum pu-
. . . . ti debebat
. . . . **Pueri** im-
. . . . ntur Atta (25)
. . . . versibus docet
35 . . . . per signum ad salinas
. . . . quod signum allatum
. . . . quod sunt cona-

Parilibus Romulus Urbem condidit, quem diem festum praecipue habebant iuniores.

Praetexta pulla nulli alii licebat uti, quam ei qui funus faciebat.

Pilates genus lapidis. Cato (Orig. 5, 17): „Lapis candidior quam pilates.“ 5

239 **Pilae et effigies** viriles et muliebres ex lana Conpitalibus suspendebantur in conpitis, quod hunc diem festum esse deorum inferorum, quos vocant Lares, putarent, quibus tot pilae, quot capita servorum; tot effigies, quot essent liberi, ponebantur, ut vivis parcerent et essent his pilis et simulacris contenti. 305 10

Ⓕ 1 exem F^c. *suppl. Scal.* 2 p F^u (*n. l.*) 3 ips F^c. 3—5 *su. Ep.* 4 romu F^c 5 iuntot *vel* iuntor F^c: iunto $F^k F^{ab}$. 5—6 *su. Ep.* 6 uti (*seq. distinctio*) qu (*fort.* qu*m) F^c. 6—9 ⟨si idem⟩ ius mag. hab⟨ebat, vel in publico⟩ loco pub. lud⟨os edebat. Hic etiam eodem iure⟩ ut. et scr. hab⟨et, sicut magistratus, propter eos⟩ *Mue.* 7 hab F^{ab}. 9 hab $F^k F^{ab}$. 10—12 ⟨Consu⟩libus et pr. vota ⟨nuncupantibus propter igno⟩rantiam *Mue.* (*post Scal.*) 12—18 ⟨praetexta da⟩tum est uti, item votum ⟨solventibus⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 14 (que *per compend.* F) *post* uica *non seq.* n F^c. 15—18 *su. Ep.* 18 ni *ut vid.* F^L (*vix* nt) ⟨quos voca⟩nt La⟨res⟩ *Epit.* 19—21 *su. Ep.* 21 ⟨homines in familia, coll⟩ocantur *Mue.* 22 *su. Ep.* tenti F^u (t- *n. l.*) 26 enit F^u (e *n. l.*) ⟨G⟩enit⟨ricem⟩ *Mue.* 29 annis F^u (a *n. l.*) 30—31 quum Pu⟨nico bello finito Sempronius. quam damnatus vo⟩ti debebat, ⟨aedem extruendam locasset⟩ *Mue.* 31 ti *vel* n F^{ar}. 32 im⟨puberes⟩ *Scal.* 33 ntur $F^k F^{ab} F^L$. 35 per (*per compend.*) F^L (*non* m) 36 quod (*per compend.*) *ut vid.* F^L.

Ⓟ 1 Paribus *R.* 3 dicebant *MP.* 5 Palates *M.*

. . . . ẹre, nemo unquam
. . . . propter ipsum signum
. . . . s sub signo abierunt
. . . . c̣edunt simul ut
5 . . . . c̣i erexerunt ad qui
. . . . ẹs. **Plena sue** Tellu-
. . . . .id genus cum se reṃ
. . . . en fodiendo corrum-
. . . . ⟨***Plotos*** *appellant*⟩ Umbri pedibus planis
10 ⟨*natos. Hinc soleas dimidiatas, qui*⟩bus utuntur in venando,
⟨*quo planius pedem ponant, vo*⟩cant semiplotia et
. . . . ⟨*Macci*⟩us poeta, quia Umber
306 Sarsinas erat, a pedum planitia initio Plo-
tus, postea Plautus coeptus est dici. **Postumus** co-
15 gnominatur post patris mortem natus. Pla-
utus in Aulularia (162): „Post mediam aetatem qui media
ducit uxorem domum, si eam senex anum praegnatem
fortuito fecerit, quid dubitas, quin sit paratum
his nomen pueris 'Postume'?" **Porcas**, quae inter
20 duos sulcos fiunt, ait Varro dici, quod porrigant
frumentum. **Parmulis** pugnare milites
soliti sunt; quarum usum sustulit C. Mari-
us datis in vicem earum Bruttianis. **Porcam**
auream et argenteam dici ait Capito Ateius,
25 quae etsi numero hostiarum non sint, nomen
tamen earum habere; alteram ex auro, alteram
ex argento factam adhiberi sacrificio Ceri-
ali. **Pulcher bos** appellatur ad eximiam pin-
guitudinem perductus. **Propudialis porcus** dic-
30 tus est, ut ait Capito Ateius, qui in sacrificio gentis
Claudiae velut piamentum et exsolutio omnis
contractae religionis est. **„Parum cavisse**
videri" pronuntiat magistratus, cum de consi-
lii[s] sententia capitis quem condempnaturus
35 est. **Piscatori ludi** vocantur qui quotannis men-
se Iunio trans Tiberim fieri solent a praetore
urbano pro piscatoribus Tiberinis; quorum quaestus

Ploti appellantur, qui sunt planis pedibus. Unde et poeta Accius, quia Umber Sarsinas erat, a pedum planitie initio Plotus, postea Plautus est dictus. Soleas quoque dimidiatas, quibus utebantur in venando, quo planius pedem ponerent, semiplotia appellabant. 5

Porcas, quae in agris fiunt, ait Varro dici, quod porrigant 307 frumentum.

Ⓕ 1 ere (e- *incert.*) F^L. (unquam *F*) 1—2 ⟨multi imitando exprim⟩ere nemo u. ⟨potuit⟩ *Mue.* 2 propter (ro *per compend.*) F^L. 3 s F^{ar}. 4 cedunt *et ante* c (*incert.*) *fort.* q *vel* p F^L. *an* quae (*per compend.*) cedunt? 5 ci *vel* xi (*nullo modo* ti) F^L. 6 es *ut vid.* F^{ar}: s F^{ab}. 6—7 Tellu⟨ri sacrificabatur, quia pecudis⟩ *Scal.* 7 serem *vel* seretn F^k F^{ab}. 8—9 ⟨quia rostro sem⟩en fodiendo corrum⟨peret⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 9—12 *su. Ep.* 13 (planitia *F*) 16 (qui media *F*) 17 sine xanum *F.* 19 Postumus *Plauti codd.*: Postumi *Urs.* 20 duos *Urs.*: duci *F.* porriciant *Mue.* 26 alterum — alterum *F.* 29 Propudi ait po. *F*: *corr. Buggius* 30 quin sa. *F.* 31 plamentum *ut vid. F.* 35 Piscatorii F^2. quodannis *F.*

Ⓟ 1 unde et] ut *R.* 2 actius *MP.* 3 ploatus *R.* 5 semiplocia *L.* (appellabant *codd.*): appēll (*i. e.* appellant?) *IR.*

non in macellum pervenit, sed fere in aream Vol-
kani, quod id genus pisciculorum vivorum datur ei deo
pro animis humanis. **Publicius clivus** appel-
latur, quem duo fratres L. M. Publici Malleoli ae-
5 diles curules pecuaris condemnatis ex pecu-
nia, quam ceperant, munierunt, ut in Aventinum
vehiculi<s> †hel venire† possit. **Praebia** rursus
Verrius vocari ait ea remedia, quae Gaia
Caecilia, uxor Tarquini Prisci, invenisse ex-
308 istimatur, et inmiscuisse zonae suae, qua praecincta sta- 241
11 tua eius est in aede Sancus, qui deus dius fidius vocatur; ex
qua zona periclitantes ramenta sumunt. Ea voca-
ri ait praebia, quod mala prohibeant. **Priscae latinae
coloniae** appellatae sunt, ut distinguerent a no-
15 vis, quae postea a populo dabantur. **Praetor** ad por-
tam nunc salutatur is qui in provinciam pro praetore aut
[pro
consule exit: cuius rei morem ait fuisse Cincius in
libro de consulum potestate talem: „Albanos rerum
potitos usque ad Tullum regem: Alba deinde diruta
20 usque ad P. Decium Murem consulem populos Latinos ad
caput Ferentinae, quod est sub monte Albano, con-
sulere solitos, et imperium communi consilio ad-
ministrare: itaque quo anno Romanos imperatores
ad exercitum mittere oporteret iussu nomi-
25 nis Latini, conplures nostros in Capitolio a sole ori-
ente auspicis operam dare solitos. Ubi aves ad-
dixissent, militem illum, qui a communi Latio missus
esset, illum quem aves addixerant, praetorem saluta-

Ⓕ 1–2 uolkant *F*. 4 malteoli *F*: *corr. Urs.* 5 pe|||uaris *F* ('cecus' *add. in marg.*) 6 coeperat *F*: *corr. Urs.*: coegerant *Mercklin.* 7 (hel *F*) vehiculis Velia *Urs.* veniri *Scal.* possint *Aug.* Praedia *F*: *corr. Aug.* 8 Gaia *Urs.*: data *F*. 10 exi-stimantur *F* (inmiscuisse *F*) zonae *Aug.*: onus *F*. 11 sanc-tus *F*. 13 praedia *F*. 14–15 nobis *F*. 16 his *F*. (prouin-ciam *F*) 18 albanus *F*. 20 ad P. Decium *Urs.*: at poec-tum *F*. 21 caput Fer. *Urs.*: capudo etentinae *F*.

re solitum, qui eam provinciam optineret praetoris nomine.“ **Patricios**, Cincius ait in libro de comitiis, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocentur. **Possessiones** appellantur agri late patentes publici privatique, qui[a] non mancipatione, sed usu 5 tenebantur, et ut quisque occupaverat, possidebat. **Potestur**, Scipio Africanus in ea, quae est de inperio D. Bruti; et poteratur, C. Gracchus in ea qua usus est, cum circum conciliabula iret. **Probrum** virginis Vestalis ut capite puniretur, 10 vir, qui eam incestavisset, verberibus necaretur: lex fixa in atrio Libertatis cum multi⟨s⟩ alis legibus incendio consumpta est, ut ait M. Cato in ea oratione, quae de auguribus (1) inscribitur. Adicit quoque virgines Vestales sacerdotio ex augu- 15
rali 310
cra aḍ . . . .
ex a . . . .
taṭiṣ . . . .
sumpṭọ 20
scrib . . . .
viri . . . .
consṭ . . . .
in eo . . . .
licto 25
istim . . . .
consu . . . .
os auṭ . . . .
nemo . . . .
dicant 30

Ⓕ 5 qui *Urs.* 6 (quisque *F*) possidebat *Urs.*: collidebat *F.* 9 usus *Urs.*: uous *F.* concillabula *ut vid. F.* 12 mulṭi *F.* 16 rali (*non* ratas) F^L. 17 ad *vel* aq *vel* ac F^L. 18 a F^L. 19 tis *ut vid.* F^L. 20 sumpto *ut vid.* (*nullo modo* super) F^L: sump F^k F^{ab}. 21 scrib F^L. 23 const. (t *incert.*) F^L: cons *vel* conf F^{ab}. 27 consu F^{ab} F^L. 28 aut F^u (t *n. l.*)

tribus XXX⟨V. Cicero (de dom. 43): „quo exemplo legem [nominatim⟩
de capite ci⟨vis indemnati tulisti? Vetant leges sacratae,⟩
vetant XI⟨*I* tabulae ⟨9, 1⟩, leges privis hominibus inro- [gari.“ *Ve-*⟩
neficos quinque ⟨*et triginta tribus omnino non condem-*⟩
5 nant, quia ipsi indi⟨*cta causa occiduntur.* **Punici** dicun-⟩
tur non Poeni⟨ci⟩, quamvis . . . . . ⟨*a Phoenice ori-*⟩
antur, et Punicum bel⟨lum⟩ . . . .
lanter: nam quae soleb⟨*ant per oe dici, in u abiere.* ***Philo-***⟩
logam Ennius (inc. 42) in praet⟨*exta*⟩ . . . ⟨*culpa* li-⟩
10 brariorum qui ea quae fem⟨*inini sunt, dici nolebant mascu-*⟩
lino. etiam ipsi Gra⟨*eci ita locuti sunt, qui mulieres philolo-*⟩
gos, philargyros ⟨*dixerunt. Sed feminam videns libra-*⟩
rius appellari, mut⟨*avit*⟩. . . . .
vox explanata non . . . .
15 nomina etiam in vi. . . . .
dicimus tam hic lapis q⟨uam haec lapis. ***Parti-***⟩
cipia appellantur, quae . . . . ⟨*conditio-*⟩
nem rerum significant, e . . . .
tempora, personas recipi⟨unt⟩ . . . .
312 . . . . **Por-** 242
21 ⟨**tunus,** *qui et Palaemon alio nomine dicitur,* inter⟩ de
⟨os⟩ . . . . **Poe-**
⟨**nas pendere** in eo proprie dicitur,⟩ qui ob
⟨delictum pecuniam solvit, quia penso aere ute⟩bantur.
25 ⟨**Pullariam** *manum dextram*⟩ . . . . e Pla-
⟨*utus* (frag. inc. 39)⟩ . . . . **Proce-**
⟨**dere,** *succedere, interdum porro cedere*⟩. . . **Pertu-**
⟨**sum dolium** *cum dicitur,* ventrem significat . .⟩es dicitur
. . . . de ruit
30 . . . . ⟨Ennius⟩ lib. I. An-
⟨nalium (118):⟩ . . . . c mu-
. . . . ⟨***Pollit***⟩ . . . . a dixit
. . . . **Petre-**
⟨**ia** vocabatur, quae pompam praecedens in colon⟩is aut
35 ⟨municipis imitabatur anum ebriam, ab⟩ agri vitio

240 **Punici** dicuntur, non Poeni, quamvis a Phoenice sint oriundi. 311
243 **Portunus**, qui et Palaemon, a Romanis inter deos colebatur 313
Poenas pendere in eo proprie dicitur, qui ob delictum pecuniam solvit, quia penso aere utebantur.
Pullariam Plautus (frag. inc. 39) dixit manum dextram. 5
Procedere dicebant interdum succedere, interdum pro porro cedere.
Pertusum dolium cum dicitur, ventrem significat.
Pollit pila ludit.
(**Petreia**, p. 281).

Ⓕ 1 (tribus *F*) 1–3 *suppl. Urs.* 3 uetant *ex* vectant F^{L}: uetant *ex* uertant F^{ab}. XI F^{ab}: XII F^{u}. 3–5 *suppl. Urs.* 5 in di F^{L}. 5–6 *su. Ep.* 6 poeni *F Epit.*: *corr. Scal.* 8 (lanter *F*) soleb F^{k} F^{ab} F^{L}. *suppl. Urs.* 9 praet (t *incert.*) F^{L}: prae F^{ab}: praetexta *conieci.* ⟨sed hoc factum est culpa li⟩brariorum *Mue.* (*post Urs.*) 10 fem F^{k} F^{ab}. 10–13 *suppl. Mue.* 11 gra F^{u} (a *n. l.*) 13 mu (u *incert.*) F^{ab}: mut F^{u}. 13–14 mut⟨avit formam vocabuli, quod ea⟩ vox expl. non ⟨recte habebatur⟩ *Mue.* 16 *suppl. Mue.* 17–20 quae ⟨quoniam aliquam conditio⟩nem re. sig. e ⟨nomine casus, e verbo⟩ tem. per. recipi⟨unt; itaque verbi et nominis vim participant⟩ *Mue.* 21–22 *su. Ep.* (*vel* Portumnus) 21 de (d *incert.*) F^{L}: de F^{u}: te F^{ab}: te *ut vid.* F^{k}. 22 ⟨qui mari praesunt, a Romanis colebatur⟩ *Mue.* (*post Urs.*) Poe F^{u} (P *n. l.*) 23–24 *su. Ep.* 23 qui F^{L}. 24 bantur F^{L}. 25 e F^{L}. 25–26 ⟨Pull. man. dex. videtur dixiss⟩e Pla⟨utus⟩ *Urs.* (*fere*) *ex Epit.* 26 proce (pro *per compend.*) *ut vid.* F^{L}. 27 *su. Ep.* 28 *su. Ep.* es F^{L} (e *incert.*) F^{u}: t *ut vid.* F^{ab}: Pes (*nov. lemm.*) *edd.* 29 ⟨pe⟩de *edd.* 31 m u (*ante* m *vel* c *vel* o) F^{L}. 32 *su. Ep.* a F^{L}. 34 is F^{u} (i *n. l.*) 34–35 *su. Ep.* 35 ab agri F^{u} (ab *n. l.*)

Ⓟ 2 Protinus *I*: Portus *M P*. palemon *codd.* (palenon *I*: pelenon *R*) 4 qui appenso *L*. 5 Pullanam *R*. 6 (int. succ. *codd.*) pro *om. L*. 8 Percusum *I*.

⟨*scilicet petris appellata*⟩ . . . . veprecilli C.
⟨*Gracchus*⟩ . . . . vertar ad illam
. . . . inpudentior
. . . . nter legationes
5 . . . . ⟨po⟩test. **Pelliculatio-**
⟨**nem** Cato a pellicien⟩do, quod est inducen-
⟨do dixit in ea oration⟩e[m], quam scribsit de
. . . . ⟨***Properi***⟩ẹm Cato saepe dicit, ut
. . . . ⟨ar⟩boses loco r dicebant.
10 . . . (Cato inc. 34) . . properie⟨m⟩ mari opus est."
⟨**Praemiosam** pro pecuniosa *Cato*⟩ in oratione[m] quam [scrib-
⟨-sit⟩ . . (or. inc. 7) . . . us inpudentiam praemio-
⟨sam. ***Pastales***⟩ . . . ⟨in⟩scienter Cato (frag. dub. 3) [dixit in ea
⟨*quam scribsit*⟩ . . (frag. dub. 3) . . ⟨pa⟩sc̣alis ovis vetuit."
15 . . . . ṣ appellat in ea ora-
⟨tione, *quae est de fundo olea*⟩ṛịọ: „Tarenti, plus C.
. . . . uam ignaro Tarentino
. . . . ⟨„**Peri**⟩**c̣ulatụs sum**"⟩, Cato ait in
314 ea oratione, quam scribsit ad litis Censorias (2).
20 **Parsi** non peperci, ait Cato in eadem oratione (1): „Scio fortunas secundas neglegentiam prendere solere: qu⟨a⟩e uti prohibitum irem, quod in me esset, meo la- [bori non
parsi." **Praedonulos** Cato hypocoristicos dixit in epistularum (1) „quia saepe utiles videntur praedonuli." [**Pr[a]ecem**
25 singulariter idem in ea, quae est de coniuratione. „**Pulchralibus** atque †cupidus†' idem in ea, quae est [de fun-
do oleario (1). **Punctatoriolas** levis pugnas appellat Cato in ea, quam dixit de re Histriae militari (1). **Proaedificatum** dicitur, quod ex privato loco processit in [publicum so-
30 lum. **Percunctatum patris familiae nomen** ne quis servum mitteret, lege sanctum fuisse ait Cato in ea,

Pelliculationem Cato a pelliciendo dixit.
Praemiosa pecuniosa.
Pastales oves Cato (frag. dub. 3) posuit pro pascuales.
Petreia vocabatur, quae pompam praecedens in colonis aut municipiis imitabatur anum ebriam, ab agri vitio, scilicet 5 petris, appellata[m].
Periculatus sum Cato (orat. 23, 2) est usus in dicendo.
Parsi idem Cato (orat. 23, 1) dixit, non peperci. 315
Praedonolos hypocoristicos, id est deminutive, idem Cato (epist. 1) posuit pro praedonibus. 10
Precem singulariter.
Pulchralibus pro pulchris.
Punctariolas leves pugnas identidem ipse (orat. 28, 1) dixit.
Proaedificatum dicitur, quod ex privato loco processit in publicum solum. 15

Ⓕ 1 *su. Ep. vel* vepraecilli. 2 *suppl. Mue.* 4 (nter *F*) *an* ⟨inpude⟩nter? 5—7 *su. Ep.* 7 em F^L. 8 em *vel* se (*vix* s) F^L. *supplevi* 9 ⟨antiqui s litteram in robose et ar⟩-boses *Mue.* (*fere*) 10 properiem *scripsi.* 11 *suppl. Mue.* (*post Urs.*) in orationem F^{ab} F^L (in *incert.*): iorationem F^{ar}: orationem F^k. 12 us F^L. 13 scienter F^L. 13—14 ⟨Pascuales oves pastales in⟩scienter Cato d. in ea ⟨quam scribsit de musta agna (2): „ali pa⟩scalis" *Mue.* 14 scalis (c *incert.*) F^L: pastales *Epit.* 15 s *ut vid.* F^{ar}: am F^u. 16 rio *ut vid.* F^L: cio F^{ar}. *supplevi* 17 in agro *Scal.*, *fort. recte* terentino *F* (*non in litura script.*) 18 culatus F^{ar} (c *n. l.*; us *vel deest vel legi non potest* F^{ab}) 19 ad] ob *Jordan.* 23 Praedonolos *Epit.* 23—24 (epistularum *F*) 26 cupidiis *Urs.*: cupediis *Dac.* 27 Punctariolas *Epit.*: Pugnariolas *Jordan.* 31 lege anotum *F*: *corr. Ellendt.*

Ⓟ 3 (Pastales *codd.*) 6 appellatam *codd.* 8 (di. non pep. *codd.*) 9 Praedonolos (Pre-) *α*: Prodonolos *β*. 13 Punctoriolas *IR.*

qua legem Orchiam [dis]suadet (2). **Prodidisse** non so-[lum in illis dicitur, qui patriam hostibus prodiderunt, sed etiam [tempus longius fecisse. ut Cato (orat. inc. 12): „Te, C. Caecili[i], [diem prodi⟨di⟩sse militibus legionis III, cum proditionem non haberent.“ **Pa-**
5 **vimenta Poenica** marmore Numidico constrata significat Cato, cum ait in ea, quam habuit, ne quis consul bis fieret (1): „Dicere possum, quibus villae atque [aedes aedificatae atque expolitae maximo opere citro atque ebore atque pavimentis †Poeniciistent†.“ „**Pro-**
10 **lato aere astitit**“, Ennius in Achille Aristarchi (16) cum ait, significat clipeo ante se protento. **Penitam offam** Naevius (com. 122[a]) appellat absegmen carnis [cum coda: antiqui autem offam vocabant abscisum globi forma, ut manu glomeratam pultem. **Privatae feriae**
15 vocantur sacrorum propriorum, velut dies natales, operationis, denecales. **Pronubae** adhibentur nuptis, quae semel nupserunt, ut matrimonia †paupertatem† auspicantes. **Pudicitiae signum** in foro Bovario est, ubi Aemiliana aedis est Herculis. Eam qui-
20 dam Fortunae esse existimant. Item via Latina ad milliarium IIII Fortunae Muliebris, nefas
316 est attingi, nisi ab ea, quae semel nupsit. **Patrimi et** 245 **matrimi** pueri praetextati tres nubentem deducunt; unus, qui facem praefert ex spina alba, quia noctu nube-[bant;
25 duo, qui tenent nubentem. **Pilentis** et carpentis per Urbem vehi matronis concessum est, quod cum aurum non reperiretur, ex voto, quod Camillus voverat Apollini Delphico, contulerunt. **Prima** aut secunda hora †ducant† sponsalibus ominis causa, ut optima ac
30 secundissima eveniant. **Praetextum sermonem** quidam putant dici, quod praetextatis nefas sit obsceno ver-

Prodidisse tempus longius fecisse.
Pavimenta Poenica, hoc est marmore Numidico strata.
Prolato aere apud Ennium (trag. 16) significat scuto ante se protento.
Privatae vocabantur feriae sacrorum propriorum, velut dies 5 natales.
(**Pronubae,** v. infra).
Pudicitiae signum Romae colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quae semel nupsisset.
244 **Patrimi et matrimi pueri** tres adhibebantur in nuptiis, 317 unus, qui facem praeferret ex spina alba, quia noctu nube- 11 bant, duo, qui nubentem tenebant.
Prima aut secunda diei hora causa ominis †sponsalia tribuebant.†
Pronubae adhibentur nuptis, quae semel nupserunt, causa 15 auspicii, ut singulare perseveret matrimonium.
Praetextatis nefas erat obsceno verbo uti, ideoque praetextum appellabant sermonem, qui nihil obscenitatis haberet.

Ⓕ 1 quam legem orciam dissuadet *F*. 3 (caecilii *F*) 5 poenica *ex* -cam *F*. contrata *ex* constrata *F*. 8 (opere *F*) 9 Poenicis sient *Jordan*: Poenicis stent *Aug*. 10 achillae in *F*. 11 (clipeo *F*) Poenitam *F*. 15 propiorum *F*. 15–16 operationes *Mue*. 17 matrimonii perpetuitatem *Aug*. 18 forouboario *F*. 19 familiana aedisset *F*: *corr. Scal.* 21 (milliarium *F*) IIII *Aug*.: illi *F*. Mul. quod nef. *Reitzenstein*. 28 puero *F*. nubente *F*. 29 dicata *Urs*.: dicantur *Huschkius*: dicuntur *Thewr*. hominis *F*. 30 secundissimae ueniant *F*. Praetextatum *Aug*.

Ⓟ 1 Prodisse *R*. longeuus *β*. 6 nales *MP*. 11 proferret *L*. expina (n *ex* s) *I*: ex plina *M*. 13 (aut *codd.*) hominis *MPLR*: omenis *an* omnis *incert. I*. 13–14 (sponsalia tribuebant *codd.*, *pro* sponsali attribuebant?) 15 nupris *G*. 16 ausp- *ex* asp- *IR*. 17 era *M*. 17–18 praetextatum *L*.

bo uti: ali quod nubentibus depositis praetextis a multitudine puerorum obscena clamentur. **Palatualis flamen** constitutus est, quod in tutela eius deae Palatium est. **Portenta** existimarunt quidam gravia esse,
5 ostenta bona: alii portenta quaedam bona, ostenta quaedam tristia appellari. Portenta, quae quid porro tendatur, indicent: ostenta quae tantummodo ostendant; monstra, ⟨quae⟩ praecipiant quoque remedia. **Postularia fulgura** quae
10 votorum ⟨a⟩ut sacrificiorum spretam religionem desiderant. **Pestifera**, quae mortem, aut exilium ostendunt. **Peremptalia**, quae superiora fulgura, ut portenta, peremunt, id est tollunt. **Pullus Iovis** dicebatur Q. Fabius, cui Eburno cognomen
15 erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta erat. Antiqui autem puerum, quem quis amabat, pullum eius dicebant. **Peregrinus ager** est, qui neque Romanus, neque †hostilius† habetur. **Publica sacra**, quae publico sumptu pro populo fiunt, quaeque
20 pro montibus, pagis, curis, sacellis: at privata, quae pro singulis hominibus, familiis, gentibus fiunt. **Peremne** dicitur auspicari, qui amnem, aut aquam, quae ex sacro oritur, auspicato transit. **Puls** potissimum datur pullis in auspiciis, quia ex ea ne-
318 cesse ⟨est aliquid decidere, quod tripudium faciat,⟩
26 id est te⟨rripuvium. *Pavire enim ferire est*⟩ . . . .
nem . . . .
non e . . . .
qui pavis⟨sent⟩. . . . ⟨**Prodit** non solum in aper-⟩
30 tum exi⟨*t significat, sed etiam porro it.* **Porten-**⟩
ta rer⟨um fieri dicuntur, cum *insolita* corpora *aut quae* raro⟩
se oste⟨ndunt, apparent, ut cometae, turbines, barathra,⟩

Ⓕ 2 acclamentur *Mue.* 7 tendeatur *F.* 8 quae *om. F in spatio* ('cecus' *add. in marg.*) 9 remedio *F.* 10 aut *Urs.* 12 Peremptalia *ex* Peremtalia *F.* 13 aut *edd.* tollunt *Urs.*:

Palatualis flamen ad sacrificandum ei deae constitutus erat, in cuius tutela esse Palatium putabant.
Puer, qui obscene ab aliquo amabatur, eius, a quo amatus esset, pullus dicebatur. Unde Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod eius natis fulmine icta 5 esset, pullus Iovis appellatus est.
Publica sacra, quae pro populo fiebant; privata, quae pro singulis hominibus familiisque, appellabant.
Prodit non solum in apertum exit significat, sed etiam porro it. 10
Portenta rerum fieri dicuntur, cum solida corpora raro se ostendunt, ut cometae, turbines, barathra, sereno caelo facta tonitrua.
Puls potissimum dabatur pullis in auspiciis, quia ex ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret, id est 319 terripuvium. Pavire enim ferire est. Bonum enim augurium 15 esse putabant, si pulli, per quos auspicabantur, comedissent, praesertim si eis edentibus aliquid ab ore decidisset. Sin autem omnino non edissent, arbitrabantur periculum inminere. 20

---

olunt *F*. 14 Q.] que (*per compend.*) *F* 18 hosticus *Mue.*: hostilis *Urs.* 20 ad *F*. 23 ex agro *Momms.* 24 ea ne F^{u} (*n. l.*) 25 cesse F^{L}: cess $F^{k}F^{ab}$. 25—26 *su. Ep.* 26 te F^{L}: $F^{k}F^{ab}$. 26—29 ⟨Malum e⟩nim ⟨augurium habetur, si pulli, per quos auspicantur,⟩ non e⟨derint; bonum, si comederint, praesertim si offa iis⟩ qui pavis⟨sent ab ore deciderit⟩ *Mue. fere* (*ex Epit.*) 28 e *ut vid.* F^{L}. 29 pauis (ui *incert.*) F^{L}: pa F^{ar} 29—30 *su. Ep.* 30 exi F^{L}: ex $F^{k}F^{ab}$. 30—32 *su. Ep.* 31 rer F^{ar}. 32 oste F^{L}.

Ⓟ 1 Pelatu alis *MP*: Pallatualis *IR*. 3 ab *om.* β. 4 undeque (-quae) f. *codd.* (undique f. *IR*). 5 iacta *PMR*. 10 it] ait *GL*: agit *IR*. 11 d. consolida *IR*. 12 comiteturbinebarathra β. 14 Pub *R*. in ausp. *om. L*. 16 (terripuuium *codd.*) puuire *L*. fugire *L*. 18 sineis *M*.

tonitr⟨ua sereno caelo *facta*⟩ . . . ⟨**Pedestria au-**⟩
picia ạ⟨*ppellantur*, quae a vulpe, lupo, serpente, equo, ce-⟩
terisque ⟨animalibus quadrupedibus dantur⟩ . . . .
via app . . . .
5 ostentụ . . . .
infirm . . . . ⟨**Piacula-**⟩
ria app⟨ellant auspicia⟩ . . . . ⟨lo-⟩
quendi cọ . . . . ⟨cum aut hostia ab ara⟩
fugit, aut per⟨cussa mugitum dedit, aut in aliam quam⟩
10 oportuit paṛ⟨tem corporis cecidit. **Pestifera** auspicia⟩
sunt, cum cor in ⟨extis non *invenitur*, aut caput⟩
in iocinere. **Pub̤**- . . . .
quidam putant, quia no . . . .
re est, avem auspicaṇ . . . . ⟨**Praepetes**⟩
15 **aves** dicuntur, quae se ⟨ante auspicantem ferunt.⟩
Nam antiqui praepetere ⟨dicebant pro anteire.⟩
Pecunia sacrificium f⟨*ieri dicitur, cum*⟩ . . . . . .
tumque causa mola pụ . . . .
cio, quia omnis res fạm⟨*iliaris*, quam nunc pecuniam⟩
20 dicimus ex his rebus con⟨stat. ***Procurationes***⟩ . .
appellantur, quae fulg . . . .
iecta depellendorum ṇ . . . .
bonorum causa fiunt. P- . . . .
vanda iudicant pri . . . .
25 perae administratis, u . . . .
stabillantur. **Parilia** fẹ⟨sta . . . .

320 . . . . ç̣ụpa **246**

. . . . ⟨***Polubrum** pelluv*⟩ium in
⟨*sacrificis* vas, quod nos pelvem *dicimus.*⟩ **Pu-**
30 ⟨***blici augures***⟩ . . . . ạụguribus
. . . . plu-
. . . . egove
. . . . ertis
. . . . itium in
35 . . . . ṭiatae
. . . . Quirinalis
. . . . ẹxtra ur-

Pedestria auspicia nominabant, quae dabantur a vulpe, lupo, serpente, equo ceterisque animalibus quadrupedibus.
Piacularia auspicia appellabant, quae sacrificantibus tristia portendebant, cum aut hostia ab ara effugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis, quam oporteret, cecidisset. 5
Pestifera auspicia esse dicebant, cum cor in extis, aut caput in iocinere non fuisset.
Praepetes aves dicuntur, quae se ante auspicantem ferunt. Nam praepetere dicebant pro anteire. 10
Pecunia sacrificium fieri dicebatur, cum fruges fructusque offerebantur, quia ex his rebus constat, quam nunc pecuniam dicimus.
247 **Polubrum** pelluvium vas, quod nos pelvem vocamus. 321

(F) **1** tonitr F^u (r *n. l.*) **1—3** *su. Ep.* **2** a *ut vid.* F^L. **3** que F^u (ue *n. l.*) **3—4** ⟨Propter⟩via app⟨ellantur auspicia⟩ *Urs.* **4** app F^L. **5** ostentu *vel* -tii F^L (*non* -ta) **6—10** *su. Ep.* **8** co F^u (o *n. l.*): consuetudine *edd.* **9** per (*per compend.*) F^L. **10** par (r *incert.*) F^L: pa F^{ar}. **10—11** *su. Ep.* **11** in F^L: i F^{ab}. **12** Pub *potius quam* Pul F^L. **13** no F^{ab}: non F^u. **14** auspican F^u (n *n. l.*) **14—16** *su. Ep.* **17** f F^L. **17—19** f⟨ieri dicitur, cum frugum, fruc⟩tumque causa mola pu⟨ra offerebatur in sacrifi⟩cio *Scal.* (*fere*) **18** pu F^u F^L (u *incert.*): p F^{ab}. **19** fam (m *incert.*) F^L. **19—20** *su. Ep.* **20** Procurationes (*nov. lemm.*) *suppl. Urs.* **21** fulgu F^u: fulg F^{ab} F^L. **22** n *vel* m F^L: ma F^u: n F^k F^{ab} (*ut vid.*) m⟨alorum et procurandorum⟩ *Urs.* **26** stabiliantur *edd.* fe (e *incert.*) F^L F^k: festa *Urs.* (F^u?) **27** cupa (cu *incert.*) F^L: upa F^{ar}. pa F^u. **28** ium F^L: um F^u. **28—29** *suppl. Mue.* (*ex Epit.* **30** auguribus (ug *incert.*) F^L: guribus F^u: uribus F^{ab}. Pu⟨blici augures differunt a reliquis⟩ auguribus *Mue.* **32** egoue F^L. **33** ertis (e *certissimum*) F^L. **34** itium F^L (in F) **35** tiatae (t- *valde incertum*) F^L. **36** lis *per compend.* F^L F^k. **37** extra F^u (ex *n. l.*)

(P) **1** (nominabant *codd.*) **4** percausa *M.* **5** mustum *MP.* qua *M.* **8** (iocinere *codd.*)

. . . . ces faci-
. . . . fecisti
⟨*Picum*⟩ . . . . ius ait, ob
. . . . suum Faunum
5 . . . . vit et ex
. . . . adfecit ut
. . . . ⟨Ar⟩givos Aenean
. . . . civitatem iunxit
. . . . ⟨exi⟩stimant quam
10 . . . . n formulaque est
. . . . istra, ut eius significa-
. . . . . ⟨Patres appe⟩llantur, ex quibus senatus
. . . . ⟨*urbis*⟩ conditae Romulus C.
⟨*viros elegit praestantissimo*⟩s, quorum consilio atque
15 . . . . ⟨ad⟩ministraretur; atque
. . . . quia agrorum partes ad-
⟨tribuerant tenuioribus⟩, perinde ac liberis.
⟨*Pondo*⟩ . . . . solebant iam inde a Ro-
. . . . argenti signati ul-
20 . . . . publicae et privatae
. . . . nt. **Publica pondera**
. . . . ex ea causa Iunius in
. . . . t, quod duo Silii P. et M.
322 tribuni pl. rogarint his verbis: „Ex ponderibus publi-
25 cis, quibus hac tempestate populus oetier [qui] solet, uti coaequetur se dolo malo; uti quadrantal vini octoginta pondo siet: congius vini decem pondo siet: sex sextari congius siet vini: duodequinquaginta sextari quadrantal siet vini: sextarius
30 aequus aequo cum librario siet: sex decimque librari in modio sient. Si quis magistratus adversus hac dolo malo pondera, modiosque, vasaque publica modica, minora, maiorave faxit, iussitve [re]fieri, dolumve adduit quo ea fiant, eum quis volet magistratus
35 multare, dum minore parti familias taxat, liceto; sive quis im sacrum iudicare voluerit, liceto.“ **Pecuum**, cum dixit M. Cato per casum genetivum,

Patres senatores ideo appellati sunt, quia agrorum partes adtribuerant tenuioribus ac si liberis propriis.
Pecuum dixit Cato genetivum pluralem ab eo, quod est pecu. **323**

Ⓕ 1 ces F^{L} (c *incert.*) 2 fecisti *vel* existi F^{L}. 3 ius (us *per compend.*) F^{L}. ⟨Picum regem⟩ *Urs.* ⟨Verr⟩ius ait *Urs.* 4 suum (s *incert.*) F^{L} (*vix* ⟨Fa⟩tuum) 7—8 ⟨fugientem Ar⟩givos Aenean ⟨hospitio excepit⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 9 stimant (s *incert.*) F^{L}. 10 n F^{L}. *vel* quae 12 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*) 13 ⟨primum compositus, nam initio urbis⟩ *Mue.* conditae F^{u} (co *n. l.*) 14 s F^{L}. 15—16 ⟨prudentia respublica ad⟩ministraretur, atque ⟨ii patres dicti sunt⟩ *Mue.* 16 quia (ui *per compend.*) F^{L}. 16—17 *su. Ep.* 18 solebant F^{u} (s *n. l.*) ⟨Pondo libram dicebant quod⟩ *Mue* 18—21 a Ro⟨ma condita aes appendere cum nondum⟩ a. s. ul⟨lus usus esset, quod antiquorum⟩ pu. et pr. ⟨rationes etiamnunc doce⟩nt *Mue.* 19 *post* argenti *eras.* s $F^{L} F^{ab}$. 22 ⟨ad legitimam normam exacta fuisse⟩ *Mue.* (*post Aug., Scal.*) 23 ⟨colligi⟩t *Mue.* duos illi pet. m. *F.* 25 qui *del. Aug.* 26 coaequetur *Urs.*: coaequatur *F.* se dolo m. (*i. e.* malo) *Scal.*: sedulum *F.* uti *Aug.*: ut hi *F*: *del. Scal.* 27 decem *corr. ex* det- *ut vid. F.* pondo siet] p. (*sic*) is *F.* 28 (uini *F*) duoquinquaginta *F*: *corr. Urs.* 29 quadarantat *F.* 30 sexdecimque *Scal.*: sex de quinque *F.* librari *Mue.*: librae *F.* 31 (modio *F*) 31—32 (dolo malo *per compend. F*) 32 (modiosque *F*) 33 iussitve *Scal.*: iussit uere *F* (*cf. 35*) 34 quo *Scal.*: que (*per compend.*) *F.* 35 multare *Mue.*: multa F^{1} (*cf. 33*): multaretur F^{2}. parti *Mue.*: patris *F.* 36 im *Scal.*: in *F.* 37 (genetiuum *F*)

Ⓟ 3 (di. Ca, *codd.*) pecum *M.*

a singulari casus recti formavit, quo utebantur antiqui, id est pecu, ac testu, tonitru, genu, veru, quorum omnium genetivus pluraliter geminat u litteram: nunc quia dicimus ut pectus, eam quae
5 in usu est, formam in declinationibus sequimur. **Praeteriti senatores** quondam in opprobrio non erant, quod, ut reges sibi legebant, sublegebantque, quos in consilio publico haberent, ita post exactos eos consules quoque et tribuni militum
10 consulari potestate coniunctissimos sibi quosque patriciorum, et deinde plebeiorum legebant; donec Ovinia tribunicia intervenit, qua sanctum est, ut censores ex omni ordine optimum quemque curiatim in senatum legerent. Quo
15 factum est, ut qui praeteriti essent et loco moti, haberentur ignominiosi. „**Pro censu classis iuniorum**“ Ser. Tullius cum dixit in discriptione centuriarum, accipi debet in censu, ut ait M. Varro in lib. VI. rerum humanarum, sicuti pro ae-
20 de Castoris, pro tribunali, pro testimonio.
324 **Procum patricium** in discriptione classium, quam fecit 249 Ser. Tullius, significat procerum. I enim sunt principes. Nam proci dicuntur, qui poscunt aliquam in matrimonium, Graece *μνηστῆρες*. Est enim procare posce-
25 re, ut cum dicitur in iudice conlocando: „si alium procas, nive eum procas“, hoc est poscis; unde etiam meretrices procaces. **Praerogativae centuriae** dicuntur, ut docet Varro rerum humanarum lib. VI., quo rustici Romani, qui ignorarent petitores, facilius eos anim-
30 advertere possent. Verrius probabilius iudicat esse, ut cum essent designati a praerogativis, in sermonem res veniret populi de dignis, indignisve, et fierent caeteri diligentiores ad suffragia de his ferenda. **Peculium** servorum ⟨ex⟩ pecore item
35 dictum est, ut [ex] pecunia patrum familiae. **Puelli** per deminutionem a pueris dicti sunt. Itaque et Ennius ait (Ann. 221): „Poeni soliti suos sacrificare puellos.“

248 **Procare** poscere est, unde et proci et meretrices procaces, 325
et verbum procas, id est poscis.

Peculium servorum a pecore dictum, sicut et pecunia nobilium.

Puelli pueri per deminutionem. Ennius (Ann. 221): „Poeni 5
soliti suos sacrificare puellos.“

(F) 3 uerum *F.* (genetiuus *F*) 4 (litteram *F*) ⟨pecus⟩ ut pectus *Urs.*: pecus (*del.* ut) *alii*: id pectus *alii* *fort.* id dicimus ut pectus 9 tribunos *F.* 11 quoque *F.* 14 curiati in senatu *F.* 17 (discriptione *F*) 20 de Castoris F^u (de Ca *n. l.*) 21 (discriptione *F*) ceassium *F.* 24 νηστηρες *F.* 27 centuriaes *F.* 28 quo rustici *Urs.*: quaerus (*seq. spat. 3 litt.*) F^1. ('cecus' *marg.*) 33 (cęteri *F*) 34 ex *supplevi*: a *Urs.* 35 ex *delevi*: et *Urs.* (*ex Epit.*) 36 (deminutionem *F*) 37 pęnisolitis uos *F.*

(P) 1 procacesiet *G.* 5 poenis obliti *IR.*

et Lucilius (173): „cumque hic tam formosus homo, ac te dignus puellus.“ Et Plautus (frag. 92): „†holim† huic [puello sese venum ducier.“ **†Praeciamitatores†** dicuntur, qui flaminibus Diali, Quirinali, Martiali, antecedent⟨es⟩
5 exclamant feriis publicis, ut homines abstineant se opere, quia his opus facientem videre religiosum est. **Pedum** est quidem baculum incurvum, quo pastores utuntur ad conprehendendas oves, aut capras, a pedibus. Cuius meminit etiam Vergi-
10 lius in Bucolicis, cum ait (5, 88): „At tu sume pedum.“ Sed in eo versu, qui est in Iphigenia Ẹnni (181): „procede gradum proferre pedum nitere cessas“ id ipsum baculum significari cum ait Verrius, mirari satis non possum, cum sit ordo talis, et per eum signifi-
15 catio aperta: gradum proferre pedum cessas nitere. **Pone** gravi sono antiqui utebantur pro loci significatione. Sed praeicientes vocabu-
326 lis ạ . . . .
. . . .
20 . . . .
r . . . .
p . . . . ⟨***Pure lautum*** *aqua pura*⟩
la⟨*vatum*⟩ . . . .
itẹ . . . .
25 inqụị . . . . . . ⟨***Pura vestimenta*** ad sacri-⟩
ficiu⟨m *sacerdotes habebant*, *id est* non ob-⟩
sita, ⟨non fulgurita, non funesta, non *maculata,*⟩
ex ho . . . .
vocaṇ. . . . .
30 tiato . . . . ⟨***Procalato***⟩ . . . . . .
procitato . . . . ⟨***Praefericulum*** *vas*⟩
aeneum sạ⟨ . . . sine ansa patens summum, ve-⟩
lut pelvis, ⟨quo ad sacrificia utebantur *in sacra-*⟩
rio Opis Co⟨nsivae. ***Patellae*** *vasula parva picata,*⟩
35 item sacris fạ⟨*ciendis apta*⟩ . . . .
velut capidul⟨*ae*⟩ . . . . ⟨***Pantices***⟩

Praeciamitatores dicebantur, qui flamini Diali, id est sacerdoti Iovis, antecedebant clamantes, ut homines se ab opere abstinerent, quia his opus facientem videre inreligiosum erat. **Pedum** pastorale baculum incurvum, dictum, quia illo oves a pedibus conprehenduntur. 5
Pone gravi sono ponitur pro loci significatione.
Pure lautum, aqua pura lavatum. 327
Pura vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant, id est non obsita, non fulgurita, non funesta, non maculam habentia.
Proculato provocato. 10
Praefericulum vas aeneum sine ansa patens summum, velut pelvis, quo ad sacrificia utebantur.
Patellae vasula parva picata, sacrificiis faciendis apta.
Pantices frus ventris.

(F) 2 (holim *F*): dolet *Priscianus I, p. 231, 21* 3 Praeciamitatores *F* (*cum Epit.*): Praeclamitatores *alii*: Praecia viatores *alii* (*ex 250, 15*) 4 antecedent *F*: *corr. Aug.* 5 feriis *Urs.*: fere his *F.* 6 uideri *F.* 11 iphigeniae *F.* 12 id *ex* in F^k. 13 iaculum *F.* 15 (pedum *F*) 17 logi *F*: *corr. Urs.* 18 lis a (a *incert.*) F^L. 22 p (*null. nov. lemm.*) F^L. 22—23 *su. Ep.* 24 ite (*vix* iti, *nullo modo* lti) F^L. 25 inqui (ui *per compend.*) *ut vid.* (*vix* im) F^L: in *ut vid.* F^{ab}. 25—27 *su. Ep.* 26 ficiu F^L: fici F^{ar}. 28 ho (*nullo modo* ha) F^L. 29 uocan (n *incert.*) F^L. 30 tiato (*non* tiata) F^L. *su. Ep.* 31 *vel* pro citato (-to F^u F^L) 31—33 *su. Ep.* 32 sa *potius quam* si F^L: *an* sa⟨cerdotum⟩? 33 peluis F^u (s *n. l.*) ⟨in sacra⟩rio *Aug.* 34 co F^k F^{ab} F^L: Co⟨nsivae⟩ *Aug.* 35 fa F^u (a *n. l.*) 36 capidul F^u F^{ab}.

(P) 1 Praeciamitores *I*: Preci amittatores *MP*. 3 inregiosum *M.* 6 Ponem grauis sono *β*. loco *M*: locos P^1. 9 fulita *R.* 10 (Proculato *codd.*) 11 ausa R^1. 13 uascula *R.* 14 Pa. tus *M.*

frus ventris. **Pẹr⟨imit** adimit, tollit⟩ . . . . ⟨ap-⟩
pellat; a quo etiam ⟨peremptus interfectus, occi-⟩
sus. **Procincta class⟨is** *dicebatur exercitus ad*⟩
praelium instructus et par⟨*atus, quem Diali flamini* vi-⟩
5 dere non licet anṭị . . . .
dixerunt, ut nunc quoque . . . .
tus est. procincta autem . . . .
ad pugnam ire solit . . . . ⟨*testamen-*⟩
ta in procinctu fieri ṇ. . . . . ⟨***Posimi-***
10 **rium** esse ait Antistiuṣ . . . . ⟨ponti-⟩
ficalis pomerium, id est ḷ . . . .
cato (frag. dub. 1). Olim quidem omn . . . . . .
tinum, nunc etiam intra aed . . ⟨*Dictum autem pomerium*⟩
quasi promoerium. Solet aụ . . . .
15 rus pomeri proferendi . . . .
328 . . . . **250**
. . . .
. . . . ịṭem
. . . . nu
20 . . . . sed
. . . . ciat
. . . . ad
. . . . ṇe
. . . . moe-
25 . . . . omus
. . . . in se
. . . . si tac-
⟨t⟩ . . . . ⟨p⟩ontifi-
. . . . agrumque
30 . . . . a consti-
. . . . retur, tum
. . . . e solitos
. . . . ṃinus maiusve
. . . . ọnibus †effereatis†
35 . . . . veluti post moe-
. . . . ạtro muris urbis
⟨***Promptum***⟩ . . . . ịteṛ suo videri ait po-

Perimit adimit, tollit; unde et peremptus interfectus.
Procinctam classem, id est paratam ad bellum militum multitudinem, Diali flamini videre non licuit.
Posimirium pontificale pomerium, ubi pontifices auspicabantur. Dictum autem pomerium, quasi promurium, id est 5 proximum muro.

(F) 1 Per (er *per compend.*) *ut vid.* F^{L}: P F^{ab}. 1—2 *su. Ep.* 2 etiam F^{L}. 3 class F^{L}. 3—4 *suppl. Urs.* (*ex Epit.*) 4 par F^{L}. 5 anti (ti *incert.*) F^{L}: ant F^{ab}. 5—9 anti⟨qui enim procinctum hominem⟩ d. ut n. q. ⟨dicitur, qui ad agendum expedi⟩tus est pr. au. ⟨toga Romani olim⟩ ad p. i. solit⟨i sunt, unde et testamen⟩ta *Mue.* 6 quoque (ue *per compend.*) F^{L}. 9 n *vel* m (*non* d) F^{L}. *su. Ep.* 10 Antistius F^{u} (-s *n. l.*) ⟨in commentario iuris ponti⟩ficalis *Scal.* 11 (ficalis *F*): ⟨ponti⟩ficale *Momms.* (*ex Epit.*) 1 *vel* b F^{L}. 11—12 l⟨ocum quem pontifex transit auspi⟩cato *Wagener.*: l⟨ocum pro muro, ut ait⟩ Cato *Mue.* 12—13 omn⟨em urbem conprehendebat praeter Aven⟩tinum n. e. i. aed⟨ificia finitur⟩ *Mue.* 13 aed F^{L}. *su. Ep.* 14 (promoerium *F*): promurium *Mue.* au F^{u} (u *n. l.*) 14—15 au⟨tem iis solis dari⟩ ius pom. *Aug.* 15 ris F^{k}. (pomeri *F*) 17 e *in fine* F^{k}. 18 item (it *incert.*) F^{L}: tem F^{u}: em F^{ar}. 19 nu F^{ab}: ui F^{u}. 23 ne F^{u}: e F^{ab}. 25 omus F^{k} F^{L}: emus F^{ar}: Remus F^{u}. 28 ontifi F^{L}. 30 a F^{u} F^{L}. 32 e F^{ar}. 33 minus F^{u} F^{L} (m *incert.*): inus F^{k} F^{ab}. 34 onibus (o *incert.*) F^{L}. 36 atro *ut vid.* (*vix* intro) F^{L}: *an* ⟨ar⟩atro? 37 *suppl. Scal.* i (*vel* u *vel* n) ter (*vel* tur) F^{L} (er *vel* ur *per compend.*)

(P) 1 Peremit *PM*: 2 Procinctum *MP*. 4 (Posimirium *codd.*) 5 promorium *MP*: promurum *R*.

. . . . de cuius aere tute-
. . . . um triticum in commen-
. . . . quidam prolatum signifi-
. . . . promptum, sed proprium ait
5 . . . . turum factum sit, cui
. . . . re, cum praesertim aliud
. . . . παντοπωλεῖον appelletur,
. . . . mo. **Potitus** servitu-
. . . . qui, ut ait Labeo, servitu-
10 . . . . dines proxime Graeci no-
. . . . e dicebatur ab antiquis
. . . . . ⟨***Penus*** v⟩ocatur locus intimus in ae-
330 de Vestae tegetibus saeptus, qui certis diebus circa Vestalia aperitur. i dies religiosi habentur. **Planta oliagi-**
15 **nea** est virga foliata ex olea deplantata. **Pomo-nal** est in agro Solonio, via Ostiensi ad duodecimum lapidem deverticulo a miliario octavo. **Pubes** †et qui pubem† generare potest. Is incipit esse a quattuordecim annis: femina a duodecim
20 viri potens, sive patiens, ut quidam putant. **Prandicula** antiqui dicebant, quae nunc ientacula. **Prodiguae hostiae** vocantur, ut ait Veranius, quae consumuntur; unde homines quoque luxuriosi, prodigi. **Petronia** amnis est in Tiberim perfluens, quam ma-
25 gistratus auspicato transeunt, cum in campo quid agere volunt; quod genus auspici peremne vocatur. Amnem autem feminine antiqui enuntiabant. **Penetrale sacrificium** dicitur, quod interiore parte sacrari conficitur. Unde et penetralia cuiusque dicuntur; et
30 penes nos, quod in potestate nostra est. „**Puri, probi, profani, sui auri**" dicitur in manumissione sacrorum causa. Ex quibus puri significat, quod in usu sporco non fuerit; probi, quod recte excoctum purgatumque sit; profani, quod sacrum non sit et quod omni religione solutum sit;
35 sui, quod alienum non sit. **Pacionem** antiqui dicebant, quam nunc pactionem dicimus; unde et pacisce adhuc, et †paceo† in usu remanet. †**Presan**† . . . .

251 **Penus** vocabatur locus in aede Vestae intimus. 329
Pubes puer, qui iam generare potest. Is incipit esse ab 331
annis quattuordecim; femina viripotens a duodecim.
Prandicula ientacula.
Prodiguae hostiae vocantur, quae consumuntur; unde ho- 5
mines quoque luxuriosi prodigi.
Petronia nomen amnis in Tiberim defluentis.
Penetrale sacrificium dicebatur, quod interiore parte sa-
crarii conficiebatur. Unde et penetralia cuiusque dicuntur;
et penes nos, quod in potestate nostra est. 10
Puri, probi, profani, sui auri dicebatur in manumissione
sacrorum causa. Ex quibus puri significat, quod in usu
sporco non fuerit; probi, quod recte excoctum purgatumque
fuerit; profani, quod sacrum non fuerit; sui, quod alienum
non fuerit. 15
Pacionem antiqui dicebant, quam nunc dicimus pactionem;
unde et pacisci adhuc et paceo in usu remansere.

Ⓕ 1 tutê *F* (*i. e. vel* tu te *vel* tutē⟨la⟩, tutē⟨tur⟩, *alia eiusmodi*) 2—3 ⟨prompt⟩um tr. in commen⟨tario⟩ *Scal.* 4 promptum (ro *per compend.*) *ut vid.* F^L: mptum F^u. significa⟨re aiunt idem quod⟩ pr. *Scal.* 5 ⟨quod in fu⟩turum *Scal.* 6 rê (*i. e. monosyll.*) F^L (*nullo modo* est) 7 pantoleium *F*. *de vocabulo* promptarium *loquitur.* 9 servitu⟨te ab antiquis dicebatur⟩ qui *Urs.* 10 dines F^u (di *n. l.*) 11 e (*nullo modo* o) F^L. 11—12 ant. ⟨potitus hostium⟩ *Urs.* (*post Aug.*) *su. Ep.* 13 tegetibus saeptus *Gifan.*: segetibus saepius *F*. 14 aperituri (*seq. distinctio*) dies *F*. 17 deuerticulum *ex* -lo *F*. 18 est qui puer (*cf. Epit.*) *alii*: et puber qui *Scal.* his *F*. 19 aquodecem F^1: a duodecim F^2. 21 ientacula *an* lent- *incert. F*. 24 defluens *Epit.* 27 antiquod (uod *per compend.*) *F*. 32 porco *F*. 33 (probi quod *F*) (purgatumque *F*) 36 pacisce F^{ab} (-cę F^{ar}): pacisci *Epit.* 37 pacto *vel* paco *Aug.* Praesentantea *Turn. spat. vac. a m.* 1 *relict. F*.

Ⓟ 1 eadem *I*. 3 duodecimo *M*: xciiio *P*. 4 ientacula *an* lent- *incert. codd.* (lenticula *MP*) 5 Prodigae *E*. 8 (quod int. *codd.*) 10 pene *MP*. 12—13 usus porco *GR*: usu spurco *EP*: usus purco *MI*: usu (*ex* usu*) spurco *L*. 14 (fuerit *codd.*): fueri *M*. profanum *LE*. (fuerit sui *codd.*) 15 (non fuerit *codd.*) 16 Pationem *codd.* (-aci- *G*) (di. pa. *codd.*) paccionem *MP*. 17 (paceo *codd.*) (remansere *codd.*)

porca dicitur, ut ait Veranius, quae familiae purgandae causa Cereri immolatur, quod pars quaedam eius sacrifici fit in conspectu mortui eius, cuius funus instituitur. „**Pateram perplovere**“ in sa-
5 cris cum dicitur, significat pertusam esse. **Pastillum** est in sacris libi genus rutundi. **Puilia** saxa esse ad portum, qui sit secundum Tiberim, ait Fabius Pictor; quem locum putat Labeo dici, ubi fuerit Ficana via Ostiensi ad lapidem undecimum. **Pave-**
332 **ri** frumenta dicebant antiqui, quae de vagina non bene 253
11 exibant. **Paludati** in libris auguralibus significat, ut ait Veranius, armati, ornati. omnia enim militaria ornamenta paludamenta dici. **Purimenstrio** esse dicuntur, qui sacrorum causa toto mense in
15 caerimoniis sunt, id est, puri sint certis rebus carendo. **Prox**, bona vox, vel ut quidam proba, significare videtur, ut ait Labeo de iure pontificio lib. XI. **Penatis** singulariter Labeo Antistius posse dici putat, quia pluraliter Penates dicantur; cum pa-
20 tiatur proportio etiam Penas dici; ut optimas, primas, Antias. **Proculiunt**, promittunt ait significare Antistius de iure pontificali lib. IX. **Popularia sacra** sunt, ut ait Labeo, quae omnes cives faciunt, nec certis familiis adtributa sunt:
25 Fornacalia, Parilia, Laralia, porca praecidania. **Pollucere** merces . . . . . . liceat: sunt far, polenta, vinum, panis fermentatus, ficus passa, suilla, bubula, agnina, casei, ovilla, alica, sesama, et oleum, pisces, quibus est squama, praeter squatum: Her-
30 culi autem omnia esculenta, posculenta. **Profestum facere** est tamquam profanum facere, id est, quod eo die, qui dies feriarum non est, facere; vel ut quidam dixerunt, pro eo facere velut feriae non sint; aut id facere, quod feris fieri non liceat. Itaque diem
35 profestum, diem sine feriis esse. **Profanum** est, quod fani religione non tenetur. **Procubitores** dicuntur †feri vetites†, qui noctu custodiae causa ante cas-

Pateram perplovere cum dicerent, significabant pertusam esse.
Pastillum in sacris libi genus rotundi.
252 **Paludati** armati, ornati. Omnia enim militaria ornamenta 333
paludamenta dicebant. 5
Prox bona vox, ut aestimo, quasi proba vox.
Penates alii volunt, ut habeat nominativum singularem penas, alii penatis.
Proculiunt promittunt.
Profestum diem dicebant, qui festus non erat. 10
Profanum dicitur, quod fani religione non tenetur.
Procubitores dicuntur, qui noctu custodiae causa ante castra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt.

Ⓕ 1–2 pugnandae *F*. 7 lictor *F*. 10 (dicebant *F*) 13 Puri (*seq. distinctio*) menstrio *F*. 15 rebus F^{ab} (*et apograph. Vossian.*): riebus F^{k}: diebus F^{u}. 16 uelut quidam praesignificare *F*: *corr. (ex Epit.) Preibisch.* 20 portio *F*. 24 abtributa *F*. 25 laral. (*sic*) *F*. 26 *post* merces *spat. vac.* (*et in marg.* 'cecus') *F*: merc. ⟨quas cuivis deo⟩ li. *Mue.* 27 fermentatis F^{k} F^{ab}: fermentalis F^{u}: *corr. Aug.* 28 sesāma (*i. e.* sesamma) *F*. 29 (squatum *F*) 30 (posculenta *F*) 31 est fac. tam. *F*: *corr. Scal.* 32 facere ⟨licet⟩ *Scal.* 35 (feriis *F*) 37 fere velites *Urs.*

Ⓟ 7 habeant *ELIR*. sing. *om. E*. 9 Procuriunt *L*. 10 Profectum *MPL*. 11 non *om. L*. 13 excubant cum castra excubant cum castra *E ante corr. R*.

tra excubant, cum castra hostium in propinquo sunt, ut M. Cato in eo, quem de re militari scripsit (5). **Properam**, pro celeri, ac strenua dixisse antiquos testimonio est Cato, cum ait in libro de
5 re militari (12): „tertia e castris eductio celeris properaque est.“ **Prop-** . . sta dolia ait dici Labeo
334 qui . . . .
reịo . . . .
ter cụṃ . . . .
10 detur . . . . ⟨**Priveras** ***mulieres***⟩
priva⟨*tas*⟩ . . . ⟨***Praecidere***⟩ . . . .
tur qui pṛọ . . . . ⟨***Pube prae-***⟩
senṭ⟨i est populo praesente, *συνεκδοχικῶς*,⟩
ab ḥ⟨is, qui puberes sunt; omnem populum signifi-⟩
15 canṭ . . . .
quạ . . . .
suscip . . . .
dem rạ . . . .
deciṃ . . . .
20 concṛ . . . .
ager ca . . . .
eadem . . . .
tera loca . . . .
fulgura sạ . . . . ⟨***Pecunia,***⟩
25 quae erogatur . . . .
cari edicta q . . . .
in eodem libro . . . .
dixi existimat . . . . ⟨Mes-⟩
salla in explana⟨tione *auguriorum*. ***Pipulum***⟩ . .
30 ploratus. **Promeḷ**⟨***lere***⟩ . . . .
ri lituum pro vere . . . ⟨***Purime*** **tetinero** pu-⟩
rissime tenuer⟨o⟩ . . . .
publicos est ut . . . .
et iure augurum . . . .
35 prodictio, nam quod prodị . . . .
sens valet. **Patr-** . . . .
sit manifestum, quiạ . . . .

Properam celerem strenuamque significat.
Prae[ter]cidere antecidere, id est ante immolare. 335
Pube praesente est populo praesente, συνεκδοχικῶς ab his, qui puberes sint, omnem populum significans.
Priveras mulieres privatas. 5
Promellere litem promovere.
Purime tetinero purissime tenuero.

Ⓕ 5 tertiae fastris *F*: *corr. Urs.* prosperaque *F*: *corr. Urs.* 2 *inter* Prop *et* sta *spat. 2 litt.* ('cecus' *in marg.*) *F*. 7 qui *F*[ab]. 8 reio (i *incert.*) *F*[L]. 9 cum *ut vid.* *F*[L]. 10 detur (ur *per compend.*) *F*[L]. 10—11 *su. Ep.* 11 priua *F*[L]. 12 qui (*per compend.: nullo modo* quod) pro (pro *incert.*) *F*[L]: qui *F*[ab]: qui d *F*[k]: pro *F*[u]. 12—13 *su. Ep.* 13 sent *F*[u] (t *n. l.*) 14 h *F*[L]. 15 cant (*vix* cans) *F*[L]: cam *F*[ab]: can *F*[u]. 16 qua *F*[u] (a *n. l.*) 17 suscip *F*[L]. 18 ra (a *incert.*) *F*[L]. 19 decim (m *incert.*) *F*[L]. 20 concr *vel* conca *F*[L]. 21 ager ca (*non* agero) *F*[L]. 23 loca *F*[L]. 24 sa (a *incert.*) *F*[L]. *suppl. Scal.* 25—26 ⟨lu⟩caris dicta q⟨uod⟩ *Huschkius* 28 dici *Urs.* 29 *suppl. Scal.* 30 Promel *F*[u] (l *n. l.*): Promellere *Epit.* 30—31 Promel⟨lere est ex opinione Ver⟩ri litem promovere *Mue.* 31—32 *su. Ep.* 32 tenuer *F*[ar]. 33 est ut *F*[k] *F*[ab] *F*[L]. 34 iurę *F*. 34—35 ⟨Proditio diei est⟩ prodictio, namque *Mue.* *an* productio? quod (uod *per compend.: nullo modo* que *nec* quid) prod (*seq.* i *vel* u: *non* e) *F*[L]. 35—36 ⟨et in prae⟩sens *Urs.* (*fere*) 36 Patr⟨onus⟩ *Urs.* 37 quia *vel* quid *F*[ab].

Ⓟ 2 Praetercidere *codd.: corr. dett.* id *om. MP.* 3 pop. praes. *om. MP.* 4 (sint *codd.*): sunt *dett.* 6 (litem *codd.*) 7 titinero *I.*

numerari inter do . . . .
Pristina, velut prisṭ . . . .
eius modi dictitaṭ . . . .
336 . . . . ṭ 254
5 . . . . e
. . . . ịes
. . . . ante
. . . . ạdrum
. . . . ḷiqui
10 . . . . ⟨*Praesagitio dicta est* quod
⟨praesagire est acute sentire; unde et sagae anus d⟩ictae,
⟨quae multa sciunt, et sagaces canes, qui ferarum cubi-
[lia⟩ prae-
⟨sentiunt⟩ X
. . . . . ⟨LIBER XVII INCIPIT FELI⟩CITER.
15 . . . . ⟨ap⟩pella-
. . . . ạni eo
. . . . **Quiri-**
. . . . ạut le-
. . . . itum autem
20 . . . . tio ita con-
. . . . asi id suffra-
. . . . m Santra pro-
. . . . ⟨co⟩llis est porta
. . . . ⟨app⟩ellant, sive quod
25 ⟨ea in collem Quirinalem itur, seu⟩ quod proxime eam
[sacel-
⟨lum Quirini est⟩ . . . . usurpatio facta
. . . . positum est. qui-
. . . . ṣidere fertur. Qui-
. . . . a; aqua et vino
30 . . . . tamen †quidm† curis,
. . . . his ei sacra fiant;
. . . . satur. ab eiusdem autem
. . . . m Curres Sabinae
. . . . s armis erat potens.
35 ⟨*Quirites, quod est nomen universi po*⟩puli singulare usur-

Pristina velut prinstina dictum est.
255 **Praesagitio** dicta, quod praesagire est acute sentire. Unde 337
sagae dictae anus, quae multa sciunt, et sagaces canes, qui
ferarum cubilia praesentiunt.

Quirinalis porta dicta, sive quod ea in collem Quirinalem 5
itur, seu quod proxime eam est Quirini sacellum.

Ⓕ 2 prist F^u (t *n. l.*): pristina *vel* prinstina *Epit.* (*q. v.*) 3 dictitat *ut vid.* (*vix* -ab) F^L. 4 t *ut vid.* F^L. 5 e F^{ab} F^L (*non* c) 6 ies (ie *incert.*) F^L. 7 ante F^L. 8 adrum (ad *incert.*) F^L. 9 liqui (l *incert.*, ui *per compend.*) F^L: qui *vel* quia *vel* quio F^{ab}: qui F^u 10—13 *su. Ep.* 11 ictae F^u (i *n. l.*) 13 X F^L (*nullo modo* TI) 13—14 *supple vel* ⟨SE⟩X⟨TI POMPEI FESTI LIBER XVI. FELI⟩CITER ⟨INCIPIT LIBER XVII⟩ *vel* ⟨SEXTI POMPEI FESTI LIBER⟩ X⟨VI. LIBER XVII INCIPIT FELI⟩CITER *vel aliud eiusmodi.* 14 CITER F^{ab} F^L. 15 pella (p *incert.*) F^L. 16 ani (a *incert.*) F^L: ni F^u: ni *vel* u F^{ab}. 18 *ante* ut *fortasse* a *sed vix* tur F^L. 19 itum F^{ar}: tum F^u. 23 llis·F^L. 24 ellant F^L. 28 sidere *vel* fidere (*nullo modo* derem) F^L: dere F^k F^{ab}. 28—29 Qui⟨ritis Iuno⟩ *Scal.* 29 a (*seq. distinctio*) F^L. 30 quidam a *Urs.* 33 Cures *Urs.* 35 puli F^L F^{ar}. *suppl. Mue.*

Ⓟ 1 printina *ex* pristina *L*: prinstina *ex* pristina *G*: pristina *EI*: priustina *Urs.*: *vix* primstina 6 iter *M.*

⟨*pabatur olim, ut indici*⟩o est praeco, qui in funeris
⟨*indictione ita pronuntiare solet:*⟩ †illius† Quiris leto datus.
338 Quirites autem dicti post foedus a Romulo et Tatio
percussum, communionem et societatem populi factam
5 indicant. **Quirinalia** mense Februario dies,
quo Quirini fiunt sacra: idem stultorum feriae appellantur, [antequam in eum commigrarent fere
Sabini Curibus venientes post foedus inter Romulum et Tatium] quod qui d⟨i⟩em suorum fornacalium [sacrorum
10 †cognominant†, eo potissimum rem divinam faciunt. **Quirinalis collis**, qui nunc dicitur, olim Agonus
appellabatur, ante quam in eum commigrarent
fere Sabini Curibus venientes post foedus
inter Romulum et Tatium ictum. A quo hanc appel-
15 lationem sortitus est: quamvis existiment quidam,
quod in eo factum sit templum Quirino, ita dictum. **Quirina
tribus** a Curensibus Sabinis appellationem videtur
traxisse. **Quiritium fossae** dicuntur, quibus Ancus
Marcius circumdedit urbem, quam secundum ostium
20 Tiberis posuit, ex quo etiam Ostiam. Et quia populi
opera eas fecerat, appellavit Quiritium. **Quincentum** et producta prima syllaba, et per c litteram usurpa⟨ba⟩nt antiqui; quod postea levius visum
est, ita ut nunc dicimus, pronuntiari. **Qui patres,
25 qui conscripti** vocati sunt in Curiam? Quo tempore
regibus Urbe expulsis, P. Valerius consul propter
inopiam patriciorum ex plebe adlegit in numerum senatorum C et LX et IIII, ut expleret
numerum senatorum trecentorum et duo gene-
30 ra appellaret [esse]. **Quispiam** quin significet aliquis, et quaepiam aliquae, similiterque alia eiusdem
generis, ut dubium non est, ita [ut] unde sequens
pars eius coeperit, inveniri non potest. **Quinquatrus** appellari quidam putant a numero
35 dierum, qui †fere his† celebrantur. Quod scilicet errant
tam hercule, quam qui triduo Saturnalia, et totidem

Quirinalia dies, quo Quirino fiebant sacra: eadem et stultorum feriae sunt appellata. 339

Quirinalis collis dictus est, quia in eum commigrarunt Sabini a Curibus venientes, quamvis alii a templo Quirini dictum putent. 5

Quiritium fossae dictae, quod eas Ancus Martius, cum Urbem circumdedit, Quiritium opera fecit.

Quispiam significat aliquem, sed unde sequens pars eius usurpari coeperit, inveniri non potest.

Quinquatrus festivus dies dictus, quod post diem quintum iduum celebraretur, ut triatrus et sexatrus et septematrus et decimatrus. 10

Ⓕ **1—2** *suppl. Mue.* **1** oē (*i. e.* o est *aut* oem) *F*[k]. **2** ollus *Aug.* **7—9** antequam — Tatium *ex vv.* 12—14 *anticipata F.* **9** qui diem *Mue.*: quidem *F.* **10** ignorant *Mue.* **11** egonus *F.* **13** fere *del. Aug.* Sabinis *F* (*hoc loco*) **19** (Marcius circumdedit *F*) **23** usurpant *F*: *corr. Aug.* **26** urbem *F.* **30** esse *del. Momms* **31** aliqua *Urs.* similiter qui *F.* **32** ut *del. Urs.* **33** coperit *F.* **35** feriis *Scal.*: feriis iis *Mue.* Quo *Momms.*: Qui *Mue.*

Ⓟ **2** feria *MP.* **3** commigrarent *I.* **7** operam *α.* **9** poterit *E*[1] (*non Basil.*) **11** celebretur *I ante corr.*: celebrantur *R.* utriatus *M*: uttriatus *G.* septematrus *etiam Basil.* **12** decematrus *E* (*non Basil.*)

340 diebus Competalia; nam omnibus his singulis diebus fi- 257
unt sacra. Forma autem vocabuli eius, exemplo multorum populorum Italicorum enuntiata est, quod post diem quintum iduum est is dies festus, ut aput Tuscula-
5 nos Triatrus, et Sexatrus, et Septematrus, et Faliscos Decimatrus. Minervae autem dicatum eum diem existimant, quod eo die aedis eius in Aventino consecrata est. **Quinquertium** vocabant antiqui, quem Graeci πένταθλον; ut indicat ver-
10 sus hic (trag. inc. 17): „omnis aequalis vincebat quin- [quertio."
Livius quoque ipsos athletas sic nominat (trag. 41): „quinquertiones praeco in medium vocat." **Quisquiliae** dici putantur, quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumve cadit: velut quicquidcadiae.
15 Caecilius (251): „quisquilias volantis, venti spolia memorant: i modo"; et Novius in Togularia (88): „abi deturba te saxo, homo non quisquiliae. quid est?" **Quintipor** servile nomen frequens aput antiquos erat, a praenomine domini ductum, ut Marci-
20 por, Gaipor; quamvis sint, qui a numero natorum ex ancilla quinto loco dictum putent. **Quippe** significare quidni testimonio est Ennius lib. XL (355): „quippe solent reges omnes in rebus secundis." Idem lib. XVI (410): „quippe vetusta virum non est
25 satis bella moveri." Item alii conplures. **Quianam** pro quare, et cur, positum e⟨s⟩t apud antiquos, ut Naevium in carmine Punici belli (18): „summe deum regnator, quianam †genus isti†?" et in Satyra, [quianam genus isti. et in satyra] (1): „quianam Sa-
30 turnium populum pepulisti?" et Ennium in lib. VII (259): „quianam dictis nostris sententia flexa est?" **Quid nisi** †usurparise† antiquos, testis est Afranius in Epistula (129): „Me auctore mater abstinebis. quid nisi?" **Quietalis** ab antiquis dicebatur Orcus.
342 **Quint⟨ia prata⟩** . . . .
36 sibi . . . .

256 **Quinquertium** Graeci vocant πένταθλον, quo die quinque 341 genera artium ludo exercebantur. Ipsos quoque athletas Livius quinquertiones appellat.

Quisquiliae putantur dici, quicquid ex arboribus minutis surculorum foliorumque cadit, velut quicquidcadiae. 5

Quintipor servile nomen frequens apud antiquos a praenomine domini ductum, ut Marcipor, scilicet a Quinto et Marco.

Quippe significat quidni.

Quianam pro quare et cur ponitur. Ennius (Ann. 259): „Quianam dictis nostris sententia flexa est?" 10

Quietalis dicebatur ab antiquis Orcus.

Quinctia prata trans Tiberim a Quinctio Cincinnato, cuius 343 fuerant, dicta sunt.

(F) **4** his *F*. **6** dicatur *F*. **9** quod *Mue*. (**18** quicquid *F*) (**14** quicquid *F*) **16** *vel* deturbate **20** gripor *F*: *corr. Urs.* **22** quidni *Epit.*: quod ni *F*. **23** XI *Urs.* **26** est *Urs.*: et *F*. **28** genuisti *Scal.* **32** usurpavisse *Urs.* **33** quod *F*. **34** Quietalis *Epit.*: Qui et aliis *F*. **35** Quint F^{L}: Quin *vel* Quu F^{ab}. *su. Ep.* **36** sibi *vel* sibus (us *per compend.*) F^{L}.

(P) **5** filiorumque c. *MPR ante corr. Basil.*) (-quidicadit *corr.* -quicadit *M*: qui cadit *P*) **6** ap. ant. *om. MP.* **a** pr.] apud nomine *E* (*non Basil.*) **7** mancipior *R*: manciper *I*. dictum *MPL* (*Basil. n. l.*) **10** dicitur *G*: dicens *IR*. **11** (dic. ab ant. *codd.*) ortus *IR*. **12** a quintio *β* (*non Basil.*)

agr . . . .
sen . . . .
Cinci⟨nnat⟩ . . . .
rif̣ịc̣ . . . .
5 pec . . . .
sis; . . . .
vos . . . .
quod eo . . . . ⟨***Quintiliani Luperci***⟩
appel . . . .
10 est lu . . . .
Luperci . . . .
Romuli . . . .
et Quinctilị . . . .
quorum nuṃ . . . . ⟨ho-⟩
15 noris gratia ẹ . . . . ⟨***Quin-***⟩
tanam classem . . . .
rex distributa . . . .
fecit, cum eas orḍ . . . . ⟨*cau-*⟩
sam de capite . . . .
20 nihil praeter se h . . . . ⟨*Lu-*⟩
cilius sic meminit (1287): „quod . . . .
adeptus.“ **Querque**⟨*ram*⟩ . . . .
nam quidam querc . . . .
arboris, cum gra . . . .
25 ingentem evadat . . . .
Opillus frigidam a . . . .
tem. Santra eam ex G⟨*raeco*⟩ . . . .
rem eiusmodi *κά*⟨*ρκαρον dicunt, unde dictum esse*⟩
etiam carcerem; Plau⟨tum *in Frivolaria* (79): „is mihi⟩
30 erat bilis querquẹ⟨ra, tussis“; Lucilium (1194) . . .⟩
„iactans me ut feb⟨ris querquera“⟩ . . . .
ret alibi (1277): „querquer⟨a consequitur capitisque [dolores.“⟩

344 ⟨**Quadruplatorem** *dictum ait Aelius G*⟩ạllus 258
⟨*qui eo quaestu se tuebatur, ut eas res perse*⟩que-
35 ⟨retur, quarum ex legibus quadrupli erat⟩ ạctio
. . . . ṇibus

Quintana porta appellatur in castris post praetorium, ubi rerum utensilium forum sit.

Querqueram frigidam cum tremore a Graeco κάρκαρα certum est dici, unde et carcer. Lucilius (1194): „Iactans me ut febris querquera." Et alibi (1277): „Querquera con- 5 sequitur capitisque dolores." Item Plautus (frag. 79): „Is mihi erat bilis querqueratus."

259 **Quercus** dicitur, quod id genus arboris grave sit ac durum, tum etiam in ingentem evadat amplitudinem. Querqueram enim gravem et magnam quidam putant dici. 10

Quadruplatores dicebantur, qui eo quaestu se tuebantur, 345 ut eas res persequerentur, quarum ex legibus quadrupli erat actio.

Ⓕ 3 Cinci F^L. 4 rific *ut vid.* (*nullo modo* riv; *vix* riss) F^L: riss $F^k F^{ab}$. 5 pec $F^k F^{ab} F^L$. 6 *post* sis *distinctio* F^L. 8—10 ⟨Quintiliani Luperci⟩ appel⟨lati sunt a Quinctilio quodam qui praepositus⟩ est Lu⟨percis⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 13 Quinctili F^u (li *n. l.*) 14 num F^u (m *n. l.*) num⟨erum postea auctum esse, quia ho⟩noris *Mue.* (*post Urs.*) 15 e *ut vid.* (*nullo modo* m) F^L. 16—17 ⟨Servius Tullius⟩ rex *Urs.* (*post Aug.*) 17 distributa F^L. 18 ord $F^u F^L$ (d *incert.*) ord⟨inaret⟩ *Mue.* 23—24 *fort.* querc⟨eram, a similitudine quercus⟩ arboris 24 gra $F^k F^{ab} F^L$. 24—25 cum gra⟨ve sit ac durum, tum etiam in⟩ ing· ev. ⟨altitudinem⟩ *Urs.* 25 euadat F^L. 26 opilius F. 26—27 a⟨it dici et cum horrore venien⟩tem *Löwe prodr. p. 327* 28 (rem F): ⟨tremo⟩rem *Urs.* 28—32 *su. Ep.* 30 querque F^u (-e *n. l.*) 31—32 *fort.* ⟨qui etiam dice⟩ret alibi 32 querquer F^L. 33 allus *ut vid.* (a *incert.*; *non* -ius) F^L. 33—35 *su. Ep.* 34 que $F^k F^{ab} F^L$. 35 actio (a *incert.*) F^L. 36 nibus *vel* uibus F^L. *an* ⟨actio⟩nibus?

Ⓟ 1 (po. app. *codd.*) 2 fit *codd.* (*etiam Basil.*) 4 lucius *R.* 5 qu. et al. *om.* *β* (*non Basil.*) 9 cum *I.* 10 quidem *R.* 11 (Quadruplatores *E*): -rip- *MPLGIR Basil.*

. . . . menta
. . . . ⟨*testimo*⟩nio est
. . . . abant
. . . . ab eo
5 . . . . es in
. . . . fectis
. . . . que licto-
. . . . populo
. . . . tia ca-
10 . . . . omen legum
. . . . populi do-
. . . . . ⟨***Q. R. C. F.*** *Quandoc Rex* co⟩mitia sit
⟨fas⟩ . . . . n honorem
. . . . menstruis scrip-
15 . . . . Rege dicuntur.
. . . . ⟨*scriptori*⟩bus traditae sunt.
. . . . r pars ante
. . . . Posterior
. . . . si quis alius pro Rege
20 . . . . ⟨pon⟩tifex, tum is dies
. . . ⟨***Q. S. D. F.*** Quandoc ste⟩rcus delatum fas, eo-
⟨dem modo in fastis notatur di⟩es, qui talis est, ut
⟨*aedis Vestae purgetur,* s⟩tercusque in alvum ca-
. . . . cum id factum sit,
25 . . . . ta. **Quaestores**
⟨*dicebantur, qui quaererent de rebus*⟩ capitalibus, unde
⟨*iidem etiam in XII* (8, 25) *quaestores parri*⟩cidi appel- [lantur.

⟨**Quando** cum gravi voce pro⟩nuntiatur, significat
⟨*quoniam; acuta est temporis adverbium,*⟩ ut Plautus in Me-
30 ⟨naechmis ait (78): „Ideo quia⟩ mensam, quando edo,
346 detergeo.“ et in Pseudolo (257): „Dabo, quando erit. du-
cito, quando habebis.“ et Ennius lib. XVI (433): „Nox quan-
do mediis signis praecincta volabit.“ In XII (inc. 2)
quidem cum c littera ultima scribitur, idemque sig-
35 nificat. **Quadrata Roma** in Palatio ante
templum Apollinis dicitur, ubi reposita sunt, quae

Quandoc rex comitiavit fas, in fastis notari solet, et hoc videtur significare, quando rex sacrificulus divinis rebus perfectis in comitium venit.
Quandoc stercus delatum fas, eodem modo in fastis notatur dies, quo stercus purgatur ab aede Vestae. 5
Quando cum gravi voce pronuntiatur, significat idem quod quoniam, et est coniunctio; quando acuto accentu, tunc est temporis adverbium.

Ⓕ 1 menta (en *per compend.*) *ut vid.* F^L: ita *vel* ata F^{ab}. 2 nio (n *incert.*) F^L. *suppl. Loew* oē (*i. e.* -o est *vel* oem) *F*. 3 *prima littera incert.* (?nbant, ?mbant) F^{ab}. 4 ab eo $F^u F^L$. 5 es in (e *incert.*) F^L: nn *vel* mn F^{ar}. 6 fectis *vel* tectis (*nullo modo* entis) F^L. 9 tia F^L. 10 omen (o *incert.*; en *per compend.*) F^L. 12 *su. Ep* mitia (m *incert.*) sic F^L: mitia (*vel* nitia) sic F^{ab}: ⟨co⟩mitiasit *Urs.*: comitiavit *Epit.* 13 n *vel* m F^{ab}. 13—15 ⟨i⟩n ho. ⟨Regis sacrorum, aiunt qui de ferîs⟩ me. scrip⟨serunt⟩ *Urs.* 15 *ante* rege *vix est littera* a F^L. edicuntur *Urs.* 16 ⟨huius nominis causae a multis scriptori⟩bus *Mue.* 17 r F^L. 17—18 ⟨nefas habetu⟩r pars ante⟨rior⟩ *Urs.* (*fere*) 18 *ante* posterior *distinctio* F^{ar}. 19 ⟨fas, cum iis perfectis in comitium venit⟩ *Momms.* (*ex Epit.*) 20 ⟨iussu eius venit ut pon⟩tifex *Momms.* bis *F*. 21—23 *su. Ep.* 23 in clivum Ca⟨pitolinum⟩ *Scal.* 25 ta *vel* ea (*nullo modo* ba) F^L. 26—27 *suppl. Goth.* 28—29 *su. Ep.* 29 mae *F*. 33 signis *ex* signib *ut vid. F.*

Ⓟ 1 (Quandoc *codd.*) comitauit *R*. 4 (Quandoc *codd.*) fastus *M*. 6 idem *etiam Basil.* quod *om. MR* (*non Basil.*) 7 tunc *om. G* (*non Basil.*) 8 adv. temp. *E* (*non Basil.*)

solent boni ominis gratia in urbe condenda adhiberi, quia saxo †minitus† est initio in speciem quadratam. Eius loci Ennius meminit cum ait (Ann. 157): [„et †quis est erat† Romae regnare quadratae.“ **Quadrurbem** Athenas Accius appellavit, quod †si† ex IIII urbibus in unam domicilia contulerunt, Braurone, Eleusine, Piraeo, Sunio. **Quaeso**, ut significat idem quod rogo, ita quaesere ponitur ab antiquis pro quaerere, ut est apud Ennium lib. II (144): „Ostia munita est; idem loca navibus pulchris munda facit, nautisque mari quaesentibus vitam“; et in Cresphonte (120): „ducit me uxorem liberorum sibi quaesendum gratia“; et in Andromeda (97): „liberum [quaesendum causa familiae matrem tuae.“ **Quadranta⟨l⟩** vocabant antiqui, quam ex Graeco amphoram dicunt, quod vas pedis quadrati octo et XL capit sextarios. Plautus in Curculione (103): „Anus haec sitit. quantillum sitit? Modica est, capit quadrantal“; et Cato contra Oppium (1): „Vinum redemisti, praedia pro vini quadrantalibus sexaginta in †pulli† dedisti, vinum non dedisti.“ **Quaxare** ranae dicuntur, cum vocem mittunt. **Quartarios** appellabant antiqui muliones mercennarios, quod quartam partem quaestuus capiebant. Lucilius (1255): „Porro homines nequam, malus ut quartarius, cippos †colligere omnes.“ **Quatenus** significat, qua fine, ut hactenus, hac fine; at quatinus, quoniam. Sed antiqui quatenoc dicebant, ut Scipio Africanus in ea oratione, quam scribsit post quam ex Africa rediit: „uti negotium natum erat, quatenoc castra nostra ita munita erant, ut posses partem exercitus abducere.“ **Quamde** pro quam usos esse antiquos, cum multi veteres testimonio sunt, †tamen huius† in primo (Enn. Ann. 97): „Iuppiter, [ut muro

Quatrurbem Athenas Accius appellavit, quod ex quattuor 347
urbibus in unam illam civitatem se homines contulere.
Quaeso significat id quod rogo. Quaesere tamen Ennius
(Ann. 144; trag. 97, 120) pro quaerere posuit.
Quadranta vocabant antiqui amphoram, quod vas pedis qua- 5
drati octo et quadraginta sextarios capiat. Plautus (Curc. 103):
„Anus haec sitit. quantillum sitit? Modica est, capit qua-
drantae."
Quaxare ranae dicuntur, cum vocem mittunt.
Quartarios appellabant muliones mercennarios, quod quar- 10
tam partem capiebant quaestus.
Quatenus significat qua fine, ut hactenus hac fine; quatinus
vero quoniam. Sed antiqui quatenoc dicebant.
260 **Quamde** pro quam dicebant antiqui. 349

Ⓕ 1 hominis *F*. 2 munitus *edd.* 3 qui sextus erat *Hertz.*: qui se sperat *Salmasius* 5 si] scilicet *Aug.* 7 eleusinę *F*. sunto *F*. 10 mundo *F*. 12 chresponte *F*. 13 andromedoa *F*: *vix* Andr. ah (*vel* an) quae sc̄dm (*i. e.* secundum) *F*. 14 Quadranta *F Epit.* 16 dicant *F*. 17 culione *F*. 18—19 quadrantal *Plauti codd.*: quadrantę *F*: -tę *vel* -te *Epit.* 20 publicum *Urs.* 24 quaestuus F^2 (F^k *man. 1*): quaestus F^1 (F^k *man. 2*) 26 collegere *edd.*: collisere *Scal.* 27 ad F^1: at F^2. 28 quatenos *Urs.* 30—31 quatenos *Urs.* 34 tum Ennius *Urs.*

Ⓟ 1 aeneas (*delet.*) athenas *L*. appellat *IR* (*non Basil.*) 5 Quadranta *etiam Basil.* 7 quadrantę *M*: quadrante *PELβ Basil* (*T n. l.*) 12 (qua fine ut *codd.*) hac fine quatinus *om. MP.* 13 (quatenoc *codd.*) 14 (pro quam *codd.*) ant.] utique G^1.

fretus magis quamde manus †impe† . . . secundo (ibid. [136): „quande tuas omnes legiones, ac popularis.“ et Lucretius (1,641): „clarus ob obscuram linguam magis inter inanes, quamde gravis inter Graios, *qui vera* requirunt.“
5 **Quam mox**, significat quam cito; sed si per se ponas mox, significabit paullo post, vel postea. **Quatere**, suspensum et vicinum *rei alicuius* motum significat, non, ut Verr*ius putat*, ferire; cum id ipsum verbum concutere ex praepositione,
10 quae est con et quatere sit conpo*sit*um; quassare autem est saepe quatere. **Querquetulanae virae** putantur significari nymphae praesidentes querqueto virescenti, quod genus silvae iudicant fuisse intra portam, quae ab eo dic-
15 ta sit Querquetularia. Sed feminas antiqui, quas †sciens† dicimus, viras appellabant; unde adhuc permanent virgines et viragines. **Ques** antiqui dixerunt; inde declinatum remanet dativo casu, quibus; nam qui adhuc item qui⟨s⟩ facit, ut isti
20 istis, illi illis. „**Qui hoc censetis, illuc transite**, qui alia omnia, in hanc partem.“ his verbis praeit ominis videlicet causa, ne dicat, „qui non censetis.“ „**Quot servi tot hostes**“, in proverbio est, de quo Sinnius Capito existimat errorem hominibus
25 intervenisse praepostere plurimis enuntiantibus; veri enim similius esse dictum initio, quot hostis, tot servi, tot captivi fere ad servitutem adducebantur. Unde etiam mancipia, nec
350 sane . . . .
30 seru . . . .
eptisi . . . .
rint . . . .
gia te . . . .
turbata . . . .
35 rent . . . .
uncii . . . .

Quam mox significat quam cito; sed si per se ponas mox, significat postea vel paulo post.

Quatere suspensum et vicinum rei alicuius motum significat, ut interdum concutere, cum et id ipsum verbum concutere ex quatere sit compositum; quassare autem est saepe quatere. 5

Querquetulanae dicebantur nymphae querqueto virescenti praesidentes.

Querquetularia porta Romae dicta, quod querquetum intra muros Urbis iuxta se habuerit.

Ⓕ 1 *spat. 3—4 litt. rel. man. 1 F.* manus vi, idem in sec. *Vahlen* quandit uas *F*: *corr. Urs.* 4 grauis tergaios *F.* 8 ferire ⟨ut interdum concutere⟩ cum *Mue.* (*ex Epit*) 10 conet et *F.* 12 virae put. *Aug* : ut reputantur *F.* 14 indicant *edd.* 19 quis *vel* queis *Aug.*: qui *F.* 21 (praeit *F*) 23 Quod seruitute hostes *F.* 26 veri (vero) *edd.*: ue *F.* quod *F.* 29 sane F^{ar} F^{L}. 31 eptis (*sequitur* i *vel* u *vel* t; *non est* eptu) F^{L}. 32 rint F^{k} F^{ab} F^{L}. 33 gia te (e *incert.*) F^{L} : gia F^{ar}. 34 turbata (-a *incert.*) F^{L}. 36 uncii *vel* uncu F^{ar}: uncia F^{u}.

Ⓟ 3 uicinium *R.* 4 aut *IR.* 5 quassere au. *MP.* au.] enim *R.* 8 quercum *MP.*

Sinniu . . . .
ut persiụ . . . .
nificaṛ . . . .
omnibus ạ. . . . . an
5 cillae uạ . . . .
omnis un . . . .
me part. . . . . re
gula, sed u . . . .
saltius fixịṭ . . . .
10 fer[r]endum quod . . . .
Quoniam significat ⟨*non solum id quod quia, sed*⟩
apud antiquos ⟨*etiam id quod postquam; hac videli-*⟩
cet de causa, quam . . . .
qui significationem . . . . ⟨**Quod** significat⟩
15 etiam aliquid praeter⟨quam quod in usu fere est, et Graeci⟩
dicunt *τι*. **Quin**- . . . .
bantur, qui lustrum con . . . .
ari coeptos. **Quin⟨que genera signorum** observant⟩
augures publici: ex̣ ⟨caelo, ex avibus, ex tripudis,⟩
20 ex quadripedibus, ex ⟨diris⟩ . . . .
Rufuli tribuni mil⟨itum *appellabantur*, *quos*⟩
consul faciebat, n⟨*on populus*; de quorum iure quod⟩
Rutilius Rufus leg⟨em *tulerit*⟩ . . . .
modis; sic enim eleva . . . .
25 bant hi qui populi suffr⟨agi⟩ . . . . . ⟨Rufuli a⟩
cognomine Rutili a⟨c post *Rutili* sunt vocati.⟩
352 ⟨***Runa** genus teli significat*⟩ . . . . ⟨*ru*⟩nas 262
. . . . . . ⟨*Ennius* (Ann. 589)⟩. . . ⟨„*runat*⟩a re-
⟨*cedit*“, *id est proeliata*⟩ . . . . Naevi-
30 ⟨*us* (bell. Pun. inc. fr. 4)⟩ . . . . uṇt
. . . . ad
. . . . ṭesen
. . . . ⟨***Ru***⟩**ctare**
⟨*non ructari dicendum est*⟩ . . . . ụnt pro
35 . . . . ịṇos igi-
⟨tur⟩ . . . . a scrib-
. . . . ⟨*Fl*⟩accus

Quoniam significat non solum id quod quia, sed etiam id quod postquam; hac de causa, quod Graecum ὅτι utriusque significationem optinet. 351
Quod significat etiam aliquid, praeterquam quod in usu fere est, et Graeci dicunt τι. 5
Quinque genera signorum observant augures: ex caelo, ex avibus, ex tripudis, ex quadripedibus, ex diris.

Rufuli appellabantur tribuni militum a consule facti, non a populo; de quorum iure quod Rutilius Rufus legem tulerit, Rufuli, ac post Rutuli sunt vocati. 10
263 **Runa** genus teli significat. Ennius (Ann. 589): „Runata recedit“, id est proeliata. 353
Ructare, non ructari dicendum est. Flaccus: „Videtis alios ructare ac respuere pulcherrima superbia.“ Cicero tamen ructaretur dixit. 15

Ⓕ 1 sinniu F^{k} F^{ab} F^{L}. 2 persiu (u *incert.*) F^{L}: persi F^{ab}: pers F^{k}. Persiu⟨s⟩ *Loew.* 3 nificar (*vel* -an; *non* -at) F^{L}: nificae F^{u}: nificae (*vel* -an *vel* -am) F^{ab}. 4 a F^{ar} F^{ab} (*incert.*) 5 ua (a *incert.*) F^{L}: u F^{ar}. 9 fixit *potius quam* fixu F^{L}: fixa F^{u}. *illud* s- *non potest esse littera finalis* 11—12 *su. Ep.* 13 (cet *F*) quam (*nullo modo* quod) F^{L}. 13—14 causa quod ⟨Graecum ὅτε utrius⟩que sign. ⟨optinet⟩ *Mue.* (*ex Epit.*) 14—15 *su. Ep.* 15 praeter (er *per compend.*) F^{L} F^{ab} F^{k}. 16—18 Quin⟨quennales in colonis appella⟩bantur q. l. con⟨derent quinto quoque anno, a quo nomin⟩ari *Mue.* (*post Scal.*) 18 Quin F^{u} (n *n. l.*) 18—20 *su. Ep.* 19 ex (x *incert.*) F^{L}: e F^{ab}. *post* publici *distinctio* F^{ab}. 21 mil F^{u} (l *n. l.*) 21—23 *su. Ep.* 22 n F^{u} (*n. l.*) 25 suffr⟨agis creabantur⟩ *Urs.* (*fere*) 25—26 *su. Ep.* ⟨a⟩ cogn. Rut. a⟨c post Rufuli sunt vocati⟩ *Momms.* 27 *su. Ep.* nas F^{u} F^{ab}: nas *vel* mas F^{ar}. 28 are (*non* ae) F^{L}: e F^{ab}. 28—29 *su. Ep.* 30 unt *ut vid.* (*vix* uit) F^{L}: suit F^{u}. 32 t *incert.* F^{L}. 33—34 *su. Ep.* 34 int *vel* unt F^{L}: nt F^{k}: nt *vel* ut F^{ab}: ut F^{u}. 35 mos *vel* in os F^{L}. 36 a F^{L}. 37 accus F^{u} (a *n. l.*)

Ⓟ 1—2 (et. id quod *codd.*) 2 posteaquam *E.* otii *PML*: oft (*ut vid.*) *E*: otit *GR*: oti *I.* 7 tripodis *G.* quadrupedibus *LEIR.* 8 Rufili *M.* 9—10 (tulerit *codd.*) rutuli *PLEG ex corr. IR* (*T n. l.*): rutili *M.* 11 Ruma *I.* 12 (proeliata *codd.*) 13 (videtis *codd.*) 14 pulcherrimas *R.*

. . . . ⟨„*videtis alios ructa*⟩re, ac
⟨*respuere pulcherrima superbia*“⟩ . . . . . M. Cice-
⟨ro⟩ . . . . rupta
. . . . ⟨***Resparsum***⟩ . . . significat
5 . . . . ⟨n⟩ovendia-
⟨li-⟩ . . . . spargebatur.
. . . . no. **Romani**
⟨***ludi***⟩ . . . . e artificum
. . . . ci . . coeperunt.
10 . . . . que alis civitatibus
. . . . quod omnes, qui nunc
. . . . sunt institu-
⟨*ti*⟩ . . . . ⟨R⟩omanos. Ali aiunt
. . . . ⟨*Matris*⟩ Magnae, ac po-
15 . . . . in conferendis
. . . . ros Romanos. Ali
. . . . os equitando, iactu
. . . . dilibus: paribusque etiam
. . . . ludentibus fierent.
20 ⟨**Rubidus** panis *appella*⟩tur parum coctus, cum
. . . . Plautus in Casina (309):
⟨„in furnum calidum condit⟩o, atque ibi torreto
⟨me pro pane rubido“⟩ . . ⟨it⟩em scorteae ampullae
354 vetustate rugosae, et coloris eiusdem, rubidae di-
25 ci solent. **Romanam portam** vulgus appellat,
ubi ex epistylio defluit aqua; qui locus ab an-
tiquis appellari solitus est statuae Cinciae, quod
in eo fuit sepulcrum eius familiae. Sed porta
Romana instituta est a Romulo infimo clivo
30 Victoriae; qui locus gradibus in quadram formatus
est. Appellata autem Romana a Sabinis praecipue
quod ea proximus aditus erat Romam. **Rutabu-
lum** est, quo rustici in proruendo igne, pa-
nis coquendi gratia. Novius in Pico (80): „quid ego fa-
35 cerem? otiosi rodebam rutabulum.“ Naevius
obscenam viri partem describens (com. 126): „vel quae spe-
rat se nupturam †viri† adulescentulo[s], ea licet

Resparsum vinum dixerunt, quia vino sepulchrum spargebatur.
Rubidus apud Plautum (Cas. 309) panis vocatur parum coctus; item scorteae ampullae rugosae rubidae dici solent.
Romana porta apud Romam a Sabinis appellata est, quod 355
per eam proximus eis aditus esset. 6
Rutabulum a proruendo igne vocatum, quo panes coquuntur. Invenitur tamen positum et pro virili membro.

Ⓕ 1–2 *su. Ep.* 3 rupta F^{k} F^{ar} F^{ab} F^{L}. ructa⟨retur dixit⟩ *Urs* (*ex Epit.*) 4 *su. Ep.* significat F^{L}. 5–7 ⟨quod in sacris n⟩ovendia⟨libus vino mortui sepulchrum⟩ sparg. ⟨quae sacra fiebant die no⟩no *Mue.* 7 no (n *incert*) F^{L}: o F^{k} F^{ab}. 8 *suppl. Scal.* e F^{L} (*nullo modo* quod) 9 ci** F^{L}. 10 que (*per compend.*) alis F^{L}. 11 quod (*per compend.*) F^{L}. 13 omanos F^{L}: manos F^{k} F^{ab}. 14 ⟨ludos Romanos sive magnos fuisse Matris⟩ *Mue.* 17 os equitando F^{k} F^{ab} F^{L}. 18 dilibus (d *incert.*: *vix* lilibus) F^{L} F^{ab} (*fere*): ulibus F^{k}. 20 *su. Ep.* tur (ur *per compend.*) F^{L}. parum] perperam *Mue.* 21 catina *F.* 26 epistyllo *F.* 34 (coquendi *F*) gr. ⟨utuntur⟩ *Aug.* 34–35 facere motio sirodebam *F.* 35 nauius *F.* 37 nu. viridulo *Ribb.*: *an* nuptuiri? adulescentulos *F.*

Ⓟ 1 Respersum G^{2}, sepulchram (-cr-) *MP*: sepulchra *LE.* spargebantur *E.* 3 Rupidus *MP.* 4 sorteae *MP.* *post* solent *add.* coctus item *M.* 5 app. est *om. L.* 6 auditus *M.*

senile tractet retritum rutabulum." **Ruta caesa** dicuntur, quae venditor possessionis, sui usus gratia concidit, ruendoque contraxit. **Rutilium** rufum significat. Cuius coloris stu-
5 diosae etiam antiquae mulieres fuerunt; unde traxerunt cognomina Rutilias, ut indicat frequenter Afranius. **Rutrum tenentis iuvenis** est effigies in Capitolio ephebi more Graecorum harenam ruentis, exercita-
10 tionis gratia; quod signum Pompeius Bithynicus ex Bithynia supellectilis regiae Romam deportavit. **Rutundam aedem** Vestae Numa Pompilius rex Romanorum consecrasse videtur, quod eandem esse terram, qua vita homi-
15 num sustentaretur, crediderit: eamque pilae forma[m] esse, ut sui simili templo dea coleretur. **Ruscum** est, ut ait Verrius, amplius paullo herba, et exilius virgultis fruticibusque, non dissimile iunco; cuius coloris rebus
20 uti mulieres solitas commemorat Cato Origi-
356 num lib. VII (8): „mulieres opertae auro purpuraque; 265 [arsinea,
rete, diadema, coronas aureas, ruscea †facile†, galbeos, lineas, pelles, redimicula." **Rupitias** . . . XII (8, 2) significat damnum dederit. **Rodus**, vel
25 raudus significat rem rudem et inperfectam; nam saxum quoque raudus appellant poetae, ut Accius in Melanippo (438): „Constit[u]it, cognovit, sensit, conlocat sese in locum celsum; hinc manibus rapere roudus saxeum grande[m] et grave[m]"; et in Chry-
30 sippo (262): „Neque quisquam a telis vacuus, sed uti [cuique
obviam fuerat, ferrum alius †saxio rudem†." Vulgus quidem in usu habuit, non modo pro aere inperfecto, ut Lucilius, cum ait (1192): „plumbi pa⟨u⟩xillum [rodus li-
nique matexam"; sed etiam signato, quia in manci-

Rutilium rufum significat, cuius coloris studiosae etiam antiquae mulieres fuerunt, unde et rutiliae dictae sunt.
Rutrum dictum, quod eo harena eruitur.
Rotundam faciebant aedem Vestae ad pilae similitudinem, quod eandem credebant terram esse. 5
264 **Rupitia** damnum dederit significat. 357
Rudus vel **raudus** cum dicitur, res rudis et inperfecta significatur; hominem quoque inperitum rudem vocamus.

(F) 1 detritum *edd.* (*metri causa*) 3 extraxit *Aug.* 4 Rutilum *Scal.* 6 rutilas *Urs.* 11 suspellectilis *F.* 12 (Vestae *F*) 16 formam *F.* 18 exirius *F*: *corr. Urs.* fructibusque *F*: *corr. Urs.* 20 solitae *F.* 21 opertas *Scal.* 21—22 ars inheret *F*: *corr. Scal.* 22 rusceas fascias *Mue.* 23 galbeas lineos *Jordan*: galbeas lineas *Mue.* 23—24 (Rupitias XII *F*) *lacunam signavi fort.* rupitias (*vel* ruptias) issit in XII (*cf. Class. Rev.* 5, 10) 25 inperfictam *F.* 31 saxi raudus *Mue.* 34 metaxam *edd.* etiam ⟨pro⟩ sign. *edd.*

(P) 3 araneruitur *MP.* 7 significamus *L.*

pando, cum dicitur: „rudusculo libram ferito", asse tangitur libra. Cincius de verbis priscis sic ait: „Quemadmodum omnis fere materia non deformata rudis appellatur, sicut vestimentum rude,
5 non perpolitum; sic aes infectum rudusculum. Apud aedem Apollinis aes conflatum iacuit, id ad rudus appellabant. In aestimatione censoria aes infectum rudus appellatar. Rudiari ab eodem dicuntur, qui saga nova poliunt. Hominem inperi-
10 tum rudem dicimus." **Rudentes** restes nauticae, et asini, cum voces mittunt. **Ruspari** est quaerere crebro, ut hoc versu indicatur (trag. inc. 83): [„et ego ibo, ut latebras ruspans †rimeram aptimas†."
Rustica vinalia appellantur mense Augusto
15 XIIII Kal. Sept. Iovis dies festus, quia Latini bellum gerentes adversus Mezentium, omnis vini libationem ei deo dedicaverunt. Eodem autem die Veneri templa sunt consecrata, alterum ad Circum Maximum, alterum in luco Libitinensi, quia in eius
20 deae tutela sunt horti. **Rustum** ex rubus

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

358 ⟨*R littera*⟩. . . . .

26 . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

30 . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

35 ⟨*Rorarios*⟩ . . . .

. . . .

Rudentes restes nauticae, et asini, cum vocem mittunt.
Ruspari est crebro quaerere.
Rustica vinalia quarto decimo Kalendas Septembres celebrabant, quo die primum in Urbem vinum deferebant.
R pro S littera saepe antiqui posuerunt, ut maiosibus, me- 359 liosibus, lasibus, fesiis; pro maioribus, melioribus, laribus, 6 feriis.
Rorarios milites vocabant, qui levi armatura primi proelium committebant, quod, ut ante imbrem fere rorare solet, sic illi ante gravem armaturam quod prodibant, rorari dicti. 10

Ⓕ 4 vest. rudem *F*. 5 rudus cuium *F*. 7 (appellabant inestimatione *F*) 8 rudis *corr.* rudus *F*. 9 (qui *F*) 12 cribro *F vix recte: corr. Urs.* 13 rimer maritimas *Scal.* 15 (XIIII *F*) Sept. ⟨quo die primum in Urbem vinum deferebant,⟩ Iouis *Mue.* (*ex Epit.*) 19 luci libitia densi *F*: *corr. Aug.* in eius *Mue.*: inpius *F*. 25, 35 *su. Ep.*

Ⓟ 2 crebo *G*. 3–4 celebrant *R*. primum *om. E*. (in urbem vinum *codd.*) 5 S pro R (*vix* R per S) *Festus, ut vid.* maiosibus] maiolasibus *MP*. melioribus *M*. 6 melioribus *om. G*. 9 imbre *MPR*. 9–10 ro. sic illi solet *MP*.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
5 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
⟨***Robum***⟩ . . . .
10 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
15 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
20 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
25 . . . .
. . . .
. . . .
360 ⟨***Robigalia***⟩ 266
. . . .
30 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
35 . . . .
. . . .
. . . .

Robum rubro colore et quasi rufo significari, ut bovem quoque rustici appellant, manifestum est. Unde et materia, quae plurimas venas eius coloris habet, dicta est robur. Hinc et homines valentes et boni coloris robusti. Robus quoque in carcere dicitur is locus, quo praecipitatur maleficorum ge- 5 nus, quod antea arcis robusteis includebatur.

267 **Robigalia** dies festus septimo Kalendas Maias, quo Robigo 361 deo suo, quem putabant robiginem avertere, sacrificabant.

Rorarium vinum, quod rorariis dabatur.

Ⓕ 9. 28 *su. Ep.*

Ⓟ 1 rufa *R*: rusti *MP*[1] (rustice *P*[2]) 3 habent *IR*. 4 caloris *MP*. 6 ante *IR*. artis *I*. 7 Rubigalia *R*. rubigo *β*. 8 rubiginem *β*.

⟨***Rorarium vinum***⟩ . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
5 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
10 . . . .
⟨***Romanus ager***⟩ . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
15 . . . .
362 ubi incubare posset auspicii repetendi causa. **Rogatio** est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, quod non ad omnis pertineat, et de una pluribusve rebus, de quibus non omnibus sanciatur. Nam [quod in
20 omnis homines resve populus scivit, lex appellatur. Itaque Gallus Aelius ait: „inter legem et rogationem hoc interest. Rogatio est genus legis; quae lex, non continuo ea rogatio est. ⟨rogatio⟩ non potest non esse lex, si modo iustis comitiis rogata est.“ **Romulum**
25 quidam ⟨a⟩ fico Ruminali, ali quod lupae ruma nutritus est, appellatum esse ineptissime dixerunt. Quem credibile est a virium magnitudine, item fratrem eius appellatos. **Romam** appellatam esse Cephalon Gergithius (qui de adventu Aeneae in Italiam videtur
30 conscribsisse) ait ab homine quodam comite Aeneae. Eum enim occupato monte, qui nunc Palatinus dicitur, urbem condidisse, atque eam Rhomen nominasse. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea et Lavinia natos Mayllem, Mulum, Rhomumque, atque ab
35 Romo urbi tractum nomen. Alcimus ait, Tyrrhenia Aeneae natum filium Romulum fuisse, atque eo ortam

Rogatio est, cum populus consulitur de uno pluribusve hominibus, quod non ad omnes pertineat et de una pluribusve rebus, de quibus non omnibus sanciatur. Nam quod in omnes homines resve populus scivit, lex appellatur. 363

Romulus et **Remus** a virtute, hoc est robore, appellati sunt. 5

268 **Romam** Romulus de suo nomine appellavit, sed ideo Romam, non Romulam, ut ampliore vocabuli significatu prosperiora patriae suae ominaretur.

(F) 1, 11 *su. Ep.* 20 ciuit *F.* 23 rogatio *add. Urs.* 25 (fico *F*) 26 esse] est *F.* 27 uirtum *F.* 28 rom- *F*[1]: -am *F*[2] *in ras.* 31 palatius *F.* 32 rhomen (en *per compend.*) *F.* 34 natas *F.* 34—35 (Rhomumque . . Romo *F*) 36 eo] co *F.*

(P) 1 consuletur *M*: consoletur *P.* 2—3 pluribus ueribus *M.* 4 ciuit *L*: ciuiti *R*: uicit *I.* appellantur *R.* 5 Ro. et remulus *I.* 8 nominaretur *LR.*

Albam Aeneae neptem, cuius filius nomine Rhodius condiderit urbem Romam. Antigonus, Italicae historiae scribtor, ait, Rhomum quendam nomine, Iove conceptum, urbem condidisse in Palatio
5 Romaeque ei dedisse nomen . . . historiae Cumanae compositor, Athenis quosdam profectos Sicyonem Thespi[ad]asque; ex quibus porro civitatibus, ob inopiam domiciliorum, conpluris profectos in exteras regiones, delatos in Italiam, eosque multo errore nomi-
10 natos Aborigines; quorum subiecti qui fuerint †caeximparum† viri, unicarumque virium imperio montem Palatium, in quo frequentissimi consederint, appellavisse a viribus regentis Valentiam: quod no-
364 men adventu Euandri Aeneaeque in Italiam cum magna 269
15 Graece loquentium copia interpretatum, dici coeptum [Rhomen. Agathocles, Cyzicenarum rerum conscribtor, ait, vaticinio Heleni inpulsum Aenean, Italiam petivisse portantem suam secum neptem, Ascani filiam, nomine Rhomen, eamque, ut Italia sint Phryges potiti et [h]is
20 regionibus maxime, quae nunc sunt vicinae Urbi, prima⟨m⟩ omnium consecrasse in Palatio Fidei templum; in quo monte postea cum conderetur urbs, visam esse iustam vocabuli Romae †nomen† causam eam quae [priore, unde ea locum dedicavisset Fidei. Ait quidem Aga-
25 thocles conplures esse auctores, qui dicant Aenean sepultum in urbe Berecynthia proxime flumen Nolon, atque ex eius progenie quendam nomine Rhomum venisse in Italiam, et urbem Romam nomina-

---

Ⓕ 1 Rhomus *Urs.* 5 romae eique *F* *spat. 3 litt. F* ('cecus' *in marg.*) ⟨Hyperochus⟩ *Mue.* 6 sycionem *F.* 10 Aberrigines *Scal.* 10—11 Caci improbi viri *Niebuhr.* 15 (*et* 19) rhomen (en *per compend.*) *F.* 20 maximę (*i. e.* -mae) *F.* 21 prima *F.* 23 nomen (en *per compend.*; *vix* nomine) *F*: *del. Mue.* 23—24 prior eundem locum *Scal.*

tam condidisse. Caltinus, Agathoclis Siculi qui res gestas conscribsit, arbitratur e manu Troianorum fugientium Ilio capto, cuidam fuisse nomen Latino, eumque habuisse coniugem Rhomen, a qua, ut Italia sit potitus, urbem, quam condiderit, Romam appellavisse. 5
Lembos, qui appellatur Heraclides, existimat, revertentibus ab Ilio Achivis, †quendam† tempestate deiectos in Italiae regiones secutos Tiberis decursum pervenisse, ubi nunc sit Roma; ibique propter taedium navigationis, inpulsas captivas auctori- 10
tate virginis cuisdam tempestivae nomine Rhomes, incendisse classem; atque ab ea necessitate ibi manendi urbem conditam ab is, et potissimum eius nomine eam appellatam, a cuius consilio eas sedes sibi firmavissent. Galitas scribit, cum post 15
obitum Aeneae imperium Italiae pervenisset ad Latinum, Telemachi Circaeque filium, isque ex Rhome suscepisset filios, Rhomum, Romulumque, urbi conditae in Palatio causam fuisse appellandae potissimum Rho-

m 366
isic 21
in i . . . .
exp . . . .
Rom . . . .
lao 25
tos . . . .
pler . . . . ⟨*Nu-*⟩
mito⟨*r-*⟩ . . . .
pepe⟨*ri-*⟩ . . . .

Ⓕ 1 Callias *Scal.* agathocles *F.* 2—3 (fugientium *F*) 4 rhomen (en *per compend.*) *F.* quo *F*: *corr. Mue.* 5 cond. quam *F*: *corr. Mue.* (romam *F*) 6 existimant *F.* 7 quosdam *Urs.* 15 Callias *edd.* 17 telamachi *F.* hisque *F.* rhomę (*i. e.* -mae) *F.* 18 (rhomum *F*) 20 mae (F^{u} (ae *n. l.*) 21 is ic (c *minus cert.*) *ut vid.* F^{c}. 22 i F^{u} (*n. l.*) 23 exp F^{u} (p *n. l.*) 25 lao F^{ab} F^{c} (*non* lac)

dend . . . .
atque . . . . <*Ro-*>
mam; . . . .
omnes pr . . . .
5 nomina . . . .
conpressa . . . .
positos in . . . .
mam monte . . . .
sunt educat<i> . . . .
10 minati pot . . . .
essent procreati . . . .
restituisse regn. . . . .
per auguria decre . . . .
naretque, ac deorum . . . . <Ro->
15 mulum urbem cond. . . . .
potius quam Romul<*am*> . . . . . . <*ut amplio-*>
re vocabuli signifi<*catu prosperiora patriae*>
suae ominaretur. ‖ R- . . . .
latam, Terentius quid di . . . .
20 deinde detortam voca . . . .
credibile. ceterum caus . . . .
nisse ait Verrius u . . . .
Romanam portam ante . . . .
tatam ferunt, quae fuerit . . . .
368 . . . . ny- 270
26 . . . . auta
. . . . se
. . . . proxima
. . . . mae
30 . . . . <cu>iusdam
. . . . ep
. . . . ama
. . . . t ap-
. . . . inium
35 . . . . de
. . . . em quae
. . . . t requisi-

271 **Romulia tribus** dicta, quod ex eo agro censebantur, quem 369
Romulus ceperat ex Veientibus. 2

Ⓕ 1 dend (d *certiss.; nullo modo* deni) F^c. 3 *post* mam *distinctio* (*non sequitur* p) F^c. 4 pr (r *minus cert.*) F^c. 5 nomina (a *minus cert.*) F^c. 8 monte F^u (e *n. l.*) 9 educat (at *minus cert.*) F. 10 poti F^u: pot F^c: pos F^{ab}. 11—15 ⟨Numitori avo primum⟩ rest. regn⟨um, deinde de urbe condenda⟩ per aug. decre⟨visse, uter eam conderet, nomi⟩naretque ac deorum ⟨manifesta approbatione Ro⟩mulum ur. cond⟨idisse, sed eam nominasse Romam⟩ *Mue.* 12 regn (n *minus cert.*) F^c. 15 cond (d *minus cert.*) F^c. 16 ⟨suo de nomine⟩ *Mue.* (*ex Epit.*) romul (l *minus cert.*) F^c. 16—17 *su. Ep.* 17 signifi F^u (fi *n. l.*) 18 *post* ominaretur *distinctio, tum* R (*ut vid.*), *nov. lemma* F^c. 19 quid (ui *per compend.*) di (*minus cert.*) F^c. 20 uoca F^u (a *n. l.*) 21 caus F^k F^{ab} F^c (s *minus cert.*) 22 u *ut vid.* F^c. 23 ante F^u (nte *n. l.*) 25—26 ⟨Romuliam tribum appellatam ait Dio⟩ny⟨sius ab Romulo⟩ *Mue.* 26 auta (aut *incert.*; *vix* ca) F^L. 27 se F^u (s *n l.*): ⟨cen⟩se⟨batur⟩ *Mue.* 28 proxima (ro *per compend.*) F^L. 29 mae *vel* inae F^L: nae F^{ar}. 30 iusdam (i *incert.*) F^L: usdam F^{ar}: ⟨cu⟩iusdam *Loew.* 32 ama F^L F^{ar}: mamma F^u. 33 t ap (*nullo modo* cap) F^L. 34 inium (i- *incert.*) F^L. 36 ē quę (*i. e.* em *vel* est quae) F^{ab}: quę F^L: que F^u. 37 t *ut vid.* F^L.

Ⓟ 1 Romula *R.* censabantur *MP.* 2 uellentibus *MPR.*

. . . . pellatam
. . . . tem quae
. . . . **Rumex**
⟨*genus teli simile spari Gallici, cuius*⟩ meminit Lucili-
5 ⟨us . . . (1315): „tum spara tum rumices portan⟩tur, [tragula
⟨porro.“ ***Rumitant*** *significat rumigera*⟩ntur ut Nae-
⟨vius (bell. Pun. 70): „simul alius aliunde rum⟩itant inter
⟨sese.“ ***Ruminalem ficum*** *appel*⟩latam ait Varro
. . . . ibus, quod sub ea ar-
10 ⟨bore *lupa mammam dederit*⟩ Remo et Romulo
. . . . ⟨*Mamm*⟩a autem rumis di-
⟨*citur, unde et rustici haed*⟩os subrimios vo-
⟨*cant, quasi adhuc sub mamm*⟩a. Alibi autem sunt
. . . . ruminari solitum
15 . . . ⟨**Rumen** *est pars colli,*⟩ qua esca devoratur;
⟨unde rumare dicebatur,⟩ quod nunc ruminare.
⟨***Rumentum*** *in augu*⟩ralibus significare vi-
⟨*detur*⟩ . . . . . ⟨abrupti⟩ove: „dum verba anci-
. . . . ṭerim vis canerit
20 . . . . ọ augurio rumentum
. . . ⟨***Rhegium***⟩ . . . . . . care oportere ait
370 Verrius id municipium, quod in freto e regione Siciliae
est; quoniam id dictum est a rumpendo, quod est Graece [† pata-
iai †; eo quidem magis, quia in Gallia Cisalpina,
25 ubi forum Lepidi fuerat, Regium vocatur. „**Rhondes
Icadionque**“ cum dixit Lucilius (1292), duo nomina [pirata-
rum posuit, tam infestum sibi corpus et valitudinem
referens, quam †levis sed† saluti navigantium.
Rhinocerotem quidam esse aiunt bovem Aegyptium.
30 **Redemptores** proprie atque antiqua consuetu-
dine dicebantur, qui, cum quid publice faciendum
⟨a⟩ut praebendum condixerant effecerantque, tum de-
mum pecunias accipiebant. Nam antiquitus emere
pro accipere ponebatur: at hi nunc dicuntur redempto-

Rumex genus teli simile spari Gallici.
Rumitant rumigerantur. Naevius (bell. Pun. 70): „Simul alius aliunde rumitant inter sese."
Ruminalis dicta est ficus, quod sub ea arbore lupa mammam dederit Remo et Romulo. Mamma autem rumis dicitur, 5 unde et rustici appellant aedos subrimios, qui adhuc sub mammis habentur.
Rumen est pars colli, qua esca devoratur; unde rumare dicebatur, quod nunc ruminare.
Rumentum abruptio. 10
Rhegium appellatur id municipium, quod in freto Siciliae est, quoniam id a rumpendo dictum est.

Ⓕ 2 tē (*i. e.* tem, *vix* -t est) F^L. 3 Rumex F^L. 4 *su. Ep.* meminit *per compend. F ut vid.* 5 tur (ur *per compend.*) F^L. 6 ntur (ur *per compend.*) F^L. 6—8 *su. Ep.* 8 *an* se? 9 ⟨prope curiam sub Veter⟩ibus *Urs.* 10—13 *su. Ep.* 12 os F^{ab} F^L (*non* es) (subrimios *F*) 13 a *ut vid.* (*nullo modo* tur), *tum distinctio* F^L. Alii *Urs.* 13—14 ⟨qui dictum putent, quod sub ea pecus⟩ ru. sol. ⟨esset⟩ *Scal.* (*fere*). 15—16 *su. Ep.* 17 ralibus F^L: *suppl. Scal.* 17—18 vi⟨detur interruptio abrupti⟩ove *Urs.* 18—19 anci⟨libus movendis praeit, si in⟩terim avis can. *Urs.* 19 terim (t *incert.*) F^L. 20 o F^u (*n. l.*) 22 regione *Urs.*: regno *F.* 23 ῥαγῆναι *Scal.* 26 duo nom. *Marx.*: quo nom. *F*: cognomina *Urs.* piratarum *Scal.*: riparum *F.* 28 illi essent *Scal.* 32 ut *F*: *corr. Urs.* conduxerant *Voigt* 33 (nam *F*)

Ⓟ 1 sparri *codd.* 3 aluius *L*: auibus *MP.* 5 (dederit *codd.*) rumi *IR.* 6 (aedos subrimios *codd.*) qui *α*: quia *β*. 8—9 rum. dicitur R^2: rum. pendo dictum est *L* (*cf. v.* 12) 11 Regium *L.*

res, qui quid conduxerunt praebendum utendumque. †**Redibitur**†, tum id proprie dicitur, quod redditum est, [inprobatumque, et qui dedit, [id est quod] rursus coactus est habere id, [quod ante habuit. **Rediviam** quidam, ali reluvium ap-
5 pellant, cum circa unguis cutis se resolvit, †qui at uere† est solvere. Titinius in Setina (132): „lassitudo conservum, rediviae flagri"; et †Livi† „scabra in legendo, reduviosave offendens" (Laevius 25). **Redhostire**, referre gratiam. Na⟨e⟩vius in Lupo (praet. 5): „†Vel† Ve-
10 iens regem sal⟨u⟩ta[n]t Vib[a]e Albanum ⟨A⟩mulium comiter senem sapientem, contra redhostis †menalus†" et Accius in Amphitryone (92): „cedo ecquid †teredhosti titum cum eas sem† obiectet facilius." Nam et hostire pro aequare posuerunt. Ennius in Cre-
15 sphonte (113): „Audi[s] atque auditis hostimentum adiungito." et in Hectoris Lytris (149): „quae mea comminus [machaera, atque hasta †hospius† manu." et Pacuius in Teucro (346): „Nisi coerceo protervitates, atque ho- [stio ferociam." **Redantruare** dicitur in Saliorum exultatio-
20 nibus: „cum praesul amptruavit", quod est, motus edidit, ei referuntur invicem idem motus. Lucilius (320): „praesul
372 ut amptruet inde, ⟨ut⟩ vulgus redamptruet †at†." 273
Pacuius (104): „Promerenda gratia simul cum videam [Graios nihil mediocriter redamptruare, opibusque sum-
25 mis persequi." **Redivivum** est ex vetusto renovatum. Cicero lib. I in Verrem (147): „Utrum existimatis minus [operis esse unam columnam efficere ab integro novam nullo lapide redivivo?" **Redarguisse** per e litteram Scipio Africanus Pauli filius dicitur enunti-
30 asse, ut idem etiam pertisum. cuius meminit Lucilius, cum

Redibitur tum id proprie dicitur, quod redditum est inprobatumque, et qui dedit rursus coactus est habere id, quod ante habuit. 371

Redivia sive reluvium dicitur, cum circa ungues cutis se solvit, quia duere est solvere. 5

Redhostire est gratiam referre, nam et hostiae pro aequare posuerunt.

272 **Redivivum** est ex vetusto renovatum. 373

Ⓕ 1 quicquid *F*. 2 Redibitur tum *F Epit.*: Redhibitum *Aug.*: Redhibetur tum *alii* 3 et] ei *Aug.* (id est quod *F*) (id *F*) 5–6 qui at (*pro* ad) uere *F*: quiaduere (*corr.* quia luere) *Epit.*: *fort.* quia duere 7 liuis cabra *F*: Laevius scabra *Scal.* 9 *an* Vele? 10 saltant *F*: *corr. Scal.* (uibae *F*): Viba *vel* Vibe *Bue.* Amulium *Scal.* 10–11 comitem *F*: *corr. Scal.* 11–12 redhostit Maenalus *Scal.*: redhostis? men...? *alii* 12–13 quid (*om.* cedo) hic redostit uiam cometem obtet (*vel* obbiet) facilius *codd. Nonii p. 165* 13 (redhosti titum *F*): redhostit vim *Quicherat.* obbitet *Ribb.* 14 hostiae *F Epit.* chresponte *F*. 15 audi *Scal.* 16 innectoris lyrisque mea *F*: *corr. Urs.* (comminus *F*) 17 *an* hostibis? (pacuius *F*) 18 coeaceo *F*. proteruitatem *codd. Nonii p. 490* 20 praesulam piruauit *F*. 22 ampiruet *F*. inde uulgus redamplauit *F*. at] inde *Nonius p. 165*: *an* et (*Festi, non Lucilii*)?: *vix* āt (*i. e.* autem) 23 (pacuius *F*) proaererenda *F*: *corr. Urs.* 27 integra *F*.

Ⓟ 1 Redhibetur *E*. tunc *L*. 1–2 (inp. et *codd.*) 4 Reduuia *ER*. reliuium *MP*: reduuium *E*. 5 quiaduere *α*: quiadluere *G*: quia luere *IR*. 6 hostiae *MPL*: hostire *Eβ*. 8 Rediuium *MP*.

ait (963): „Quo facetior videare, et scire plus quam caeteri, pertisum hominem, non pertaesum dicere; ferum nam genus.“ **Redimiculum** vocant mulieres catellam, qua[m] maxima utantur ornatus causa. **Reus**
5 nunc dicitur, qui causam dicit: et item qui quid promisit sponditve ac debet. At Gallus Aelius lib. II significationum verborum, quae ad ius pertinent, ait: „Reus est, qui cum altero litem contestatam habet, sive is egit, sive cum eo actum est. Reus stipulando est
10 idem qui stipulator dicitur, quippe suo nomine ab altero †quibus pepulatus† est, non is qui alteri adstipulatus est. Reus promittendo est, qui suo nomine alteri quid promisit, qui pro altero quid promisit.“ At Capito Ateius in eadem quidem opinione est, sed exemplo
15 adiuvat interpretationem, Numa in secunda tabula secunda lege (XII, 2, 2), in qua scriptum est: „quid [horum·fuit unum iudici arbitrove reove eo die diffensus esto.“ †nunc uterque actorum reiqu[a]e in iudicio me vocatur†; itemque accusator de vi accitur more vetere,
20 et consuetudine antiqua. **Rivus** vulgo appellatur tenuis fluor aquae, non spe consiliove factus, verum naturali suo inpetu. Sed hi rivi dicuntur, qui manu facti sunt, sive super terram fossa, sive †super† specu; cuius vocabuli origo ex Graeco
25 pendet. **Retanda** locantur Pomptina flumi-
374 n⟨a⟩ . . . .
ap . . . .
Rit⟨*us*⟩ . . . .
ne a . . . .
30 istic. ⟨*Plautus in Menaechmis* (395): *„Certe haec mulier* [*an-*⟩
terinọ ⟨*ritu astans somniat.“*⟩ . . . .
homi . . . .
inaṭ . . . .
telo . . . .
35 alioqui . . . .

Reus dictus [est] a re, quam promisit ac debet. Reus stipulando est idem, qui stipulatur. Reus promittendo, qui suo nomine alteri quid pro altero promisit.
Ritus mos vel consuetudo. Rite autem significat bene ac recte. 375 5

(F) 2 hominum *Luc. Mueller* 4 qua maxime utuntur *Urs.* 6 spoponditve *Scal.* 7 pertinet *F.* 9 his *F.* 10 quippe] quive *Mue.* 11 quid stipulatus *Scal.* his qui alter *F.* 13 qui] non qui *Mue.* 14 capitonactus *F*: *corr. Urs.* 15 Numa] nam *Urs.* 16 secunda lege] *vel delend. vel* XII lege *Schoell* siquid h. fuat *Scal.* 17 dies *Turn.* 18 hic ut. actor reusque in iud. rei uocantur *Mue.* 19 de via citur *Scal.* 21 non specu incilive *Mue.*, *Turn.* 22 sed et ii *Mue.* 24 subter *Aug.* ex Graeco ῥεῖν pendet *Mue.* 25 Repanda l. pompina *F*: *corr. Aug.* 26—27 ⟨id est purganda: retae enim vocantur arbores quae⟩ ap⟨ud fluvios eminent, aut ex ipsis alveis exstant⟩ *Mue.*, *Urs.* (*ex Gell. 11, 17*) 27 ap F^{ar} F^{c} (p *minus cert.*) 30—31 *suppl. Urs.* *vel* ca. ri. mul. 31 terino F^{u} F^{c} (o *minus cert.*) 32 homi F^{c}. 33 inat (t *minus cert.*) F^{c}: in At . . . (*fabula*) *Croenert*: mat F^{k}. 35 alioqui F^{k} F^{ab} F^{c} (*ut vid.*)

(P) 1 est *om. LEIR.* 2 prom. est qui *E.* 3 alt. quod altero *MP.* 4 Retus *R.*

tionem . . . .
lorum rạ . . . .
litum e . . . .
remorạ . . . . . ⟨***Retractare*** *est rursus tracta-*⟩
5 re. Ra⟨***bidus*** *a rabie dictus, qui morbus caninus est.*⟩
Catullu⟨s . . (63, 38): „*abit in quiete mol-*⟩
li rabidus ⟨*furor animi.*“⟩ . . . . ⟨***Ravi coloris***⟩
appellantur q⟨*ui sunt inter flavos et caesios*⟩ . . . .
ravo sub con . . . .
10 quod genus homin⟨*um Plautus appellat ravistellos* (Epid. 620):⟩
„Sed quis haec est ⟨mulier et ille ravistellus qui⟩
venit?“ Rate⟨s *vocantur tigna inter se conligata,*⟩
quae per aquam agaṇ⟨tur; *quo quidem vocabulo*⟩
interdum etiam na⟨ves *ipsae significantur.*⟩
15 Afranius in Epistula (141): . . . . „⟨per-⟩
culsam ratem.“ Item . . . . ⟨signi-⟩
ficarint etiam rem̤ . . . . . . ⟨*Accius in Neopto-*⟩
lemo (trag. inc. 3): „Atque ego repeṛc̣ . . . . . .
et alio loco (trag. inc. 4): „Sed iam prop . . . . .
20 tes salum.“ **Radere ge⟨nas⟩** . . . .
lege XII (10, 4), id est, unguibus . . . ⟨***Rabula***⟩
dicitur in multis in⟨ten⟩tus nẹg⟨otiis paratusque ad ra-⟩
dendum quid auferunduṃ⟨mque, *vel est ita dictus,*⟩
quia acrior sit in negọ⟨tiis *agendis quasi rabiosus.*⟩
376 274
26 . . . . ⟨***Rauduscula̲na*** *porta appellata qu*⟩od
⟨*rudis et inpolita sit relicta, vel quia*⟩ aere
. . . . tatum,
. . . . ⟨m⟩ạncipa-
30 . . . . ṭ se li-
. . . . genus
. . . . enim
. . . . ci atque
. . . . ṇvene
35 . . . . s M.
. . . . lerio

Retractare est rursus tractare.
Rabidus a rabie, qui morbus caninus est.
Ravi coloris appellantur, qui sunt inter flavos et caesios, quos Plautus (Epid. 620) appellat ravistellos. „Quis“, inquit, „haec est mulier et ille ravistellus qui venit?“ 5
Rates vocantur tigna conligata, quae per aquam aguntur; quo vocabulo interdum etiam naves significantur.
Rabula dicitur in multis intentus negotiis paratusque ad radendum quid auferendumque, vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus. 10
275 **Rodusculana porta** appellata, quod rudis et inpolita sit relicta, vel quia raudo, id est aere, fuerit vincta. 377

Ⓕ **2** ra (a *minus cert.*) *F*c. **3** e (est *incert.*) *F*c: est *F*u. **4** remora (ra *minus cert.*) *F*c. **4—5** *su. Ep.* **6** catullus *F*u (s *n. l.*) **7** rabidus *F*u (s *n. l.*) **7—8** *su. Ep.* **8** q *F*c. **10** hominum *F*u (um *n. l.*) **11—12** *su. Ep.* **12** Rates *F*u (s *n. l.*) **12—14** *su. Ep.* **13** agan (n *minus cert.*) *F*c. **16** item *F*ar. **16—17** ⟨signi⟩ficarunt etiam rem⟨os⟩ *Scal.* **17** rem (m *minus cert.*) *F*c. **18** reperc (rc *minus cert.*) *F*c. reperc⟨utio ratibus mare⟩ *Scal.* **19** prop *F*c. **19—20** ⟨ratibus sulcan⟩tes *Bue.* **20** ge *F*c. **20—21** ge⟨nas vetitum est in⟩ lege XII id est ung. ⟨lacerare malas.⟩ *Mue.* **22** intentus *Epit.*: intus *F.* neg *F*u (eg *n. l.*) **22—24** *su. Ep.* **23** auferundu (-u *minus cert.*) *F*c: auferundumque *F*u. **24** nego (o *minus incert.*) *F*c. **26—27** *su. Ep.* **27** aere *F*ar: re *F*u. **29** ancipa (a- *minus cert.*) *F*c. **29—30** ⟨dici in m⟩ancipa⟨tione: „rauduscülo libram ferito“⟩ *Urs.* **30** t (*ut vid.*) se (*non* esse) *F*c. **33** ci (*non* u) *F*c. **34** nuene (n- *minus cert.*) *F*c. **35** s *F*c: us *F*u: ius *F*ar *F*ab. M.] *vel* meminit (*ut puta* ⟨Luciliu⟩s meminit) **36** lerio *F*c.

Ⓟ **1** ru. retractare *MP.* **2** moribus canus *R.* **4** plautos *M.* **8** intentis *MP.* **9** quod *I* quid auferendum *om. R.* **10** acrorum *M.* **11** Roduscalana *R.* **12** uicta *MP.*

. . . . ⟨***Rasores*** *fidicines appel*⟩labant,
. . . . entur, quia
⟨*videntur chordas ictu radere*⟩ . . . . artifi-
. . . . ⟨***Ratitum quadrantem***⟩ . . . Tarqui-
5 . . . . et Oppius
. . . . in eo, et tri-
⟨ente ratis fuerit effigies,⟩ ut navis in as-
⟨se⟩ . . . . quoque ratitum
. . . . ratiti Antonius
10 . . . . trientes putat,
. . . . ⟨pa⟩rs assis sit, quin
. . . . nulla sic, sed se-
. . . . ⟨sex⟩tans, nec hac re ra-
. . . . na ac legionum unam
15 . . . . significat, quod hi pe-
. . . . e ratio cum his putaretur
. . . . essent. **Ravim** anti-
⟨*qui dicebant pro raucitate.*⟩ Plautus (Aul. 336): „Ubi [si quid pos-
⟨cam, usque ad ravim pos⟩cam.“ Item (Cist. 304): „ex- [periuravi her-
20 ⟨cle omnia ad raucam rav⟩im.“ et in Artemone (8): „et
. . . ⟨*ravim.*“ Caeciliu⟩s in Hypobolimaeo (84): „Prius
⟨*ad ravim*⟩ citam feceris.“ **Ratus sum**
378 significat putavi, sed alioqui pro firmo, certo po-
nitur ratus et ratum. Ennius (Ann. 75): „Occiduntur, [ubi potitur ratus
25 Romulus praedam“; et Accius in Melanippo (432): „Neque
ratum est, quod dicas, neque quae agitas, dicendi est locus.“
R. duobus in conpluribus orationibus, cum de actis †disser-
ti cuius etiam †, perscribi solet, id est rationum relatarum,
quod his tabulis docentur iudices, quae publice data
30 atque accepta sint. **Raviliae** a ravis oculis, quemad-
modum a caesiis caesullae. **Ratumenna porta**
a nomine eius appellata est, qui ludicro certamine
quadrigis victor, †clarusci† generis iuvenis Ve-
is, consternatis equis excussus Romae perit; qui

Rasores fidicines dicti, quia videntur cordas ictu radere.
Ratitum quadrantem dictum putant, quod in eo et triente ratis fuerint effigies, ut navis in asse.
Ravim dicebant pro raucitate, unde et verbum ravio, ravias.
Ratus sum significat putavi, item ratus certus ac firmus. 5
Raviliae a ravis oculis, quemadmodum a caesiis caesullae. 379
Ratumenna porta a nomine cuiusdam aurigae sic appellata.

Ⓕ 1 labant F^u F^c (la *minus cert.*) 3 artifi F^u (ar *n. l.*) *su. Ep.* 5 oppiùs *corr.* oppiis F^k: Opilius *Scal.* 6 in F^u (i *n. l.*) 7 ut (u *minus cert.*) F^c. *su. Ep.* 8 ⟨unde Lucilius quadrantem⟩ *Mue.* 9 *fort.* ⟨„quadrantis⟩ ratiti" (Lucil. 1272) 11 rs F^c. 12 nulla sic F^{ar}. 14 na F^{ar} F^c (*ut vid.*) 15 significat (si *minus cert.*) F^c. 16 eratio F^c. 17 essent (es *minus cert.*) F^c. 19 cam F^c. expurigabo *Plaut.* 20 im F^u: m F^{ab}. artemoni *F.* 21 s *ut vid.* F^c 22 citam *ut vid.* F^c: ntam F^u. 25 menalippo *F.* 27 disseritur *Urs.* 28 cuiuspiam *Aug.* 30 Ravillae *Aug.* queadmodum *F.* 33 Etrusci *Urs.* uehis *F.* 34 consternates *F.*

Ⓟ 3 (fuerint *codd.*: -runt *M*) ut] ui *M.* 4 Rauin *IR.* verbum *om. R.* 5 (putaui *LE*:) puta *MPβ.* certes *IR.* (ac *codd.*) 6 Rauile *R.* caesulae (ce-) *IRM.* 7 (Ratumenna *codd.*)

equi feruntur non ante constitisse, quam pervenirent in Capitolium, conspectumque fictilium quadrigarum, quae erant in fastigio Iovis templi, quas faciendas locaverant Romani Veienti cuidam artis figulinae
5 prudenti. Quae bello sunt reciperatae; quia in fornace adeo creverant, ut eximi nequirent: idque prodigium portendere videbatur, in qua civitate eae fuissent, omnium eam futuram potentissimam. **Reciperatio** est, ut ait Gallus Aelius, cum inter popu-
10 lum et reges nationesque et civitates peregrinas lex convenit, quomodo per reciperatores reddantur res reciperenturque, resque privatas inter se persequantur. **Reciprocare** pro ultro citroque poscere usi sunt antiqui, quia procare est poscere.
15 Pacuius in Teucro (333): „†Rapido, reciproco, percito, [augusto citare, rectem, reciprocare† undaeque gremiis subiectare, adfigere.“ Plautus in Astraba (12): „Quasi tolleno aut pilum Graecum reciproceis plana via.“ **Recellere** reclinare, et excellere, in altum extol-
20 lere. **Recinium** omne vestimentum quadratum [h]i qui XII (10, 3) interpretati sunt, esse dixerunt † vir toga † mulieres utebantur, praetextam clavo purpureo.
380 unde reciniati mimi planipedes. Quam rem dili- 277 genter exsequitur Santra lib. II. de antiquitate ver-
25 borum. †**Reconductae** fecerit, et† condere urbem, facere, aedificare, ut Cincius testatur in libro de verbis priscis. **Ricae** et riculae vocantur parva ricinia, ut palliola ad usum capitis facta. Gran⟨ius⟩ quidem ait esse muliebre cingulum capitis, quo
30 pro vitta flaminica redimiatur. **Rectae** appellantur vestimenta virilia, quae patres liberis suis conficienda curant ominis causa: ita usurpata quod a stantibus et in altitudinem texuntur. **Remancipatam** Gallus Aelius esse ait, quae manci-
35 pata sit ab eo, cui in manum convenerit. **Rienes** quos nunc vocamus, antiqui nefrundines ap-

Reciperatio est, cum inter civitates peregrinas lex convenit, ut res privatae reddantur singulis recuperenturque.
Reciprocare pro ultro citroque poscere, usi sunt antiqui, quia procare est poscere; unde aeque gremiis subiectare, adfigere. 5
Recellere reclinare; excellere in altum extollere.
Recinium omne vestimentum quadratum, unde reciniati mimi.
276 **Ricae** et **riculae** vocantur parva ricinia, ut palliola ad usum 381 capitis facta. 10
Rectae appellantur vestimenta virilia, quae a stantibus et in altitudinem texuntur.
Rienes antiqui vocabant nefrundines, quia Graeci eos νεφρούς dicunt. Plautus (frag. 113): „Glaber erat tamquam rien.“ 15

(F) 1 ferantur *F*. 4 uegenti quidam *F*. 16 unde eque *F Epit.* (ae-, -ae): undaeque e *Hermann*. 17—18 tolleneno *F*: *corr. Mue.* reciprocas *Mue.* uta *F*: *corr. Turn.* 21 Verrius togam qua mul. *Lipsius* 22 praetextum *F*. 25 Reconduit, refecerit, ut *Mue.* 32 curam hominis *F*: *corr. Urs.* 33 que (*ut vid.*) adstantibus *F*: *corr. Urs.*

(P) 1 Recuperatio *L*. 2 reciperenturque *E*. 4 prouocare *MP*. aeque (-ae) *ELMPI*: etque *R*: eque *G*. subl- *codd.* (subi- *L*): sublactare *R*. 5 (adf. *codd.*) 6 redinare *IR*. 8 mini *IR*. 9 rigulae (-le) *MP*: riticulae *I*. 13 Rines *R*.

pellabant, quia Graeci νεφροὺς eos vocant. Plautus in Satyrione (113): „Male tibi evenisse video; glaber erat tamquam rien.“ **Refriva faba** dicitur, ut ait Cincius quoque, quae ad sacrificium re-
5 ferri solet domum ex segete auspici causa; quasi revocant fruges, ut domum datantes † tevirtico † ad rem divinam faciendam. Aelius dubitat, an ea sit, quae prolata in segetem domum referatur, an quae refrigatur, quod est torreatur. Sed opinionem
10 Cinci adiuvat, quod in sacrificis publicis, cum puls fabata dis datur, nominatur refriva. **Remeare** redire: ut commeare, ultro citro ire. Unde commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire, redire qui possit; ut Afranius in Emancipato (94): „Vetuit me sine
15 mercede prosum † paucius † remeare in ludum.“ **Remeligines** et remorae † memorando dictae sunt in Plauto in Casina (804): „Nam quid illae nunc tam [diu intus remorantur remeligines?“, ab Afranio in Prodito (277): „remeligo a Laribus missa sum † hanc † quae cursum
382 cohib⟨*eam.*“⟩. . . . .
21 non man . . . .
inno . . . . ⟨Plaut. Trin. 37): *„odioss-*⟩
aeque su⟨*nt, remoramque faciunt rei priuatae et*⟩
publi⟨*cae.*“ Lucilius (965): *„quaenam* vox ex *te* resonans⟩
25 meo gr⟨adu remoram facit?“ ***Remurinus ager***⟩
dictus, ⟨*quia possessus est a Remo, et habitatio Remi*⟩
Remu . . . .
mum cu . . . .
tatam a . . . .
30 de urb⟨e *condenda fuerit auspicatus*⟩ . . . .
rum qu . . . .
testis est . . . .
iter inuc . . . . ⟨***Remores***⟩
remore . . . . ⟨***Rima-***⟩
35 ri, quaere⟨re *valde, ut in rimis quoque*⟩ . . . . . .
qui te riman . . . .

Refriva dicebant, quae ex segete causa auspicii domum ad sacrificium referebant.
Remeare redire, ut commeare ultro citroque ire; unde commeatus dari dicitur, id est tempus, quo ire et redire qui possit. 5
Remeligenes et **remorae** a morando dictae. Plautus (Cas. 804): „Quid illae nunc tam divinitus remorantur remiligines?“ et Lucilius (965): „Quaenam vox ex te resonans meo gradu remoram facit?“
Remurinus ager dictus, quia possessus est a Remo, et habitatio Remi Remona. Sed et locus in summo Aventino Remoria dicitur, ubi Remus de urbe condenda fuerat auspicatus. 383 11
Remores aves in auspicio dicuntur, quae acturum aliquid remorari conpellunt. 15
Rimari est valde quaerere, ut in rimis quoque.

Ⓕ 3 faba *Urs.*: frabra *F.* 4 ut *Urs.*: uia *F.* 6 revocans *Mue. fort.* et do. ditant; est εὐεργόν 13 cum *F Epit.*: qui *Epit. e corr.*: quis *Mue.* 14 afranius ut in ea mancipato *F.* 15 Paccius *Scal* : Pausias *Ribb.* 16 Remeligens *F*, a remorando *Mue.* 17 in] a *Urs.*: *del. Loewe* inpatina *F*, diu intus] diuinitus *F.* 19 hunc *Ribb.*: huc *Urs.* 21 non (on *per compend.*) man F^u (-n *n. l.*) 21—23 ⟨Plautus Trin⟩ummo (37): ⟨quae in rebus multis obstant odios⟩aeque, *etc. Urs.* 24—25 *su. Ep.* quoianam *Marx.* 25 gr F^u (r *n. l.*) 25—26 *su. Ep.* 27—29 Remu⟨ria fuit. Sed etiam locus in Aventino ad sum⟩mum cu⟨lmen montis Remoria dicitur quam inde voci⟩tatam a⟨iunt, quod Remus cum Romulo disceptans⟩ *Mue.* 28 mum cu (*vel* cl) F^{ar}: inum F^u. 29 a F^{ar}. 32 est F^u (st *n. l.*) 33 iter (*vix* item) *F.* uc *ut vid.* (*non* uo) F^c: u F^k F^{ab}: usp F^u. 34 e *ut vid.* (*non* a) F^c. 35 *su. Ep.* 36 riman (n *minus cert.*) F^c F^k.

Ⓟ 1 donum *MP.* 4 comeatur *MP.* idem *G.* red. cum *MPβ*: red. qui *LE.* 6 (Remeligenes *codd.*) 7 ille nunc *codd.* (diuinitus *α*): diuinitas *β.* remiligines *EGI*: remligines *M*: remiligenes *PLR.* 15 remorare *codd.* (-morari *G*: -more *R*) 16 ualle *GR.* queque *E* (*i. e.* quaeque)

Ennius lib. XI (366): . . . .
utrique.“ Re⟨***millum*** *dicitur quasi repandum.*⟩
Lucilius (1303): „Suda . . . .
remillum“ et Afra⟨nius (424):⟩ . . . . . . ⟨„co-⟩
5 xendice pergam“ . . . . ⟨***Re-***⟩
morbescat En⟨nius (inc. 37):⟩ . . . . . ⟨*in mor-*⟩
bum reccidat. R⟨***efutare*** *significat redargue-*⟩
re. Pacuius in He⟨r⟩mi⟨ona (190):⟩ . . . .
quas glorin et . . . .
10 rietas humanum . . . ⟨*compositum a fando*, versa A⟩
littera in U, ⟨*tamquam AU in U mutatum est in*⟩
recludere. Rena⟨***ncitur***⟩ . . . . ⟨sig-⟩
nificare ait rep⟨rehenderit. Unde adhuc nos⟩
dicimus nanciscitur et ⟨nactus, id est adeptus. ***Reor***⟩
15 existimo, et quaecum⟨que *ab eo declinantur,*⟩
quorum passiva aucto . . . . ⟨***Remulco***⟩
384 ⟨*dicitur, cum scaphae remis navis magn*⟩a tra- 278
⟨hitur. ***Rigidum*** et praeter modum frigidum si⟩gnificat,
⟨*et durum*⟩ . . . . ugido
20 . . . . rigido
. . . . o ferro.
⟨***Regifugium*** *dies notatur in fastis a. d.*⟩ VI Kal.
. . . . ⟨*dict*⟩us quia
⟨*eo die rex Tarquinius fugerit e Roma*⟩ . . quod fal-
25 . . . . et Tul-
. . . . t Salios
. . . . ⟨sacri⟩ficium in
. . . . noverit
. . . . ⟨*dies ta*⟩les no-
30 ⟨*tari Q. R. C. F.*⟩ . . . . quando rex
⟨*comitiassit fas*⟩ . . . . cit his
. . . . nec in
. . . . ⟨E⟩truria.
. . . . Kal. Iun. is
35 . . . . legi debet cum
. . . . e nefasto fastus.
⟨***Regia***⟩ . . . . quod in fanum a pon-

Remillum dicitur quasi repandum.
Remorbescat in morbum reccidat.
Refutare redarguere, compositum a fando, versa A littera in U.
Renancitur significat reprehenderit. Unde adhuc nos dicimus nanciscitur et nactus, id est adeptus. 5
Reor existimo, et quaecumque ab eo declinantur.
279 **Remulco** est, cum scaphae remis navis magna trahitur.
Rigidum et praeter modum frigidum significat et durum. 385
Regifugium sacrum dicebant, quo die rex Tarquinius fugerit 10 e Roma.
Regia domus, ubi rex habitat.

(F) **1** *vel* XI *vel* XII *vel* XIII *vel* XIIII F^c. **2** *su. Ep.* **4** remilium *F*. **6** *su. Ep.* **7** Re F^u (e *n. l.*) *su. Ep.* **8** (pacuius *F*) hemi F^u F^c. **9** glorin et F^{ar} F^c. **10** humanum F^u (-m *n. l.*) **10—11** *su. Ep.* **11** u tam F^{ar} (tam *n. l.* F^u F^{ab}) *suppl. Mue.* **12** Rena (a *minus cert.*) F^c. **12—14** *su. Ep.* **14** *post* nanciscitur *distinctio, tum* et F^c. **15** quaecum F^k: quaecu F^c. *su. Ep.* **16** aucto⟨ritas est⟩ *Mue.* **16—18** *su. Ep.* **18** gnificat F^u (gn *n. l.*) **18—19** *su. Ep.* **19** ugido F^u F^{ab}: sugido (s *incert.*) F^{ar}. **21** do F^u (d *n. l.*) **22** *suppl. Urs.* (*fere*) **23** us F^k. **24** *su. Ep.* **24—25** fal⟨sum esse arguit⟩ *Urs.* **25** et Iul⟨ius⟩ *Mue.* **26** t F^{ar}. **28** nouerit F^u (n *n. l.*) **29—31** *suppl. Mue.* (*post Urs.*) **30** quando F^u (qu *n. l.*) **31** cit (*non* at) F^c. **33** truria F^u F^c. **35—36** ⟨uterque dies⟩ le. de, cum ⟨NP. non N., quod post regis fugam fit⟩ *Mue.* **36** e F^u (*n. l.*) **37** quod (*per compend.*) F^k F^{ab}: quam F^u. pō (*i. e.* pom *potius quam* pon) *F*.

(P) **5** dicimus nos *MP*. **6** nactus *LEβ*: nanctus *MP*. **10** Refugium *IR*.

⟨tifice⟩ . . . . tant, quod in ea sa-
⟨*cra fiunt quaedam a rege sol*⟩ita usurpari.
. . . . uae fiunt fori co-
. . . . civitate aliquem
5 . . . . ⟨po⟩testate, sed non
. . . . um, qui homini talis
. . . . eptus fulguris fit,
. . . . uli, quo regiae fe-
. . . . ⟨R⟩**eglescit**, cum dixit
10 ⟨Plautus, *significat crescit*, h⟩oc versu (frag. inc. 40):
[„vix super-
. . . . e misero mihi ac
. . . . nde etiam glires
386 dicti videntur, quibus corpus pinguitudine adcrescit. **Reapse** est reipsa. Pacuius in Armorum iudi-
15 cio (26): „Si no⟨n⟩ est ingratum reapse, quod feci bene.“ **Regimen** pro regimento usurpant poetae. Ennius lib. XVI (423): „Primus senex bradyn in regimen bellique peritus.“ **Relegati** dicuntur proprie, quibus ignominiae, aut poenae causa necesse est ab urbe Roma,
20 aliove quo loco abesse lege †senatuique† consulto, aut edicto magistratuus; ut etiam Aelius Gallus indicat. **Religiosus** est non mod[ic]o deorum sanctitatem magni aestimans, sed etiam officiosus adversus homines. Dies autem religiosi, quibus,
25 nisi quod necesse est, nefas habetur facere: quales sunt sex et triginta atri qui appellantur, et Alliensis, atque [h]i, quibus mundus patet. †esse† Gallus Aelius, quod homini ita facere non liceat, ut si id faciat, contra deorum voluntatem videatur fa-
30 cere. Quo in genere sunt haec: in aedem Bonae deae virum introire; adversus †mysticiae† legem ad populum ferre; die nefasto apud praetorem lege agere. Inter sacrum autem, et sanctum, et religiosum differentias bellissime refert: sacrum aedificium,
35 consecratum deo; sanctum murum, qui sit circum op-
[pidum; re-

Regiescit apud Plautum (frg. inc. 40) significat crescit.
Reapse est reipsa. Pacuvius (26): „Si non est ingratum 387
reapse, quod feci.“ 3

(F) 1 tant (t- *minus cert.*) F^c: ant F^{ar}. 2 *suppl. Iordan.* 3—4 ⟨Regiae feriae dictae videntur q⟩uae fi. fo. co⟨mitiique lustrandi causa⟩ *Mue.* 5 testate (t- *minus cert.*) F^c. 7 eptus *ut vid.* F^{ar}. 8 uli F^{ar}. 8—9 fe⟨riae⟩ *Mue.* 9 Reglescit *Turn.*: egiescit *F.* 10 *su. Ep.* oc (o *minus cert.*) F^c. 11 ⟨va⟩e *Mue.* 12 nde (n *incert.*) F^c: inde F^u. 15 no *F*: *corr. Aug.* re abse *F.* 17 bradys *Mue.* 20 leges *F.* senatuisve *Mue.* 26 Alliensis *Urs.*: alii senes *F.* 27 ⟨Religiosum ait⟩ esse *Mue.* 29 uideantur *F.* 31 mystici ęlegem id *F*: auspicia legem ad *Aug.*: mystica legem ad *Scal.*

(P) 1 (Regiescit *codd.*) 3 reabse *I.*

ligiosum sepulcrum, ubi mortuus sepultus aut humatus sit, satis constare ait; sed ita †portione† quadam, et temporibus eadem videri posse. Siquidem quod sacrum est, idem lege aut insti-
5 tuto maiorum sanctum esse puta[n]t, ⟨ut⟩ violari id sine poena non possit. Idem religiosum quoque esse, †qui non iam† sit aliquid, quod ibi homini facere non liceat; quod si faciat, adversus deorum voluntatem videatur facere. Similiter de mu-
10 ro, et sepulcro debere observari, ut eadem
388 et sacra, et sancta, et religiosa fiant, sed quomo- 281
do [quod] supra expositum est, cum de sacro diximus. **Repotia** postridie nuptias apud novum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Pacu-
15 vius in Iliona (191): „Ab eo depulsum mamma paedagogandum accipit repotialis Liber.“ **Repagula** sunt, ut Verrius ait, quae patefaciundi gratia [qua] ita figuntur, ut ex contrario quae oppanguntur. Cicero in Verrem lib. IIII (94): „Postea convolsis re-
20 pagulis, effractisque valvis demoliri signum, ac vectibus labefactari conantur.“ Quae poetae interdum repages appellant. **Repudium** Verrius ait dictum, quod fit ob rem pudendam. Accius (682): „Repudio eiecta ab Argis iam dudum ex-
25 sulo.“ **Repedare** recedere. Pacuius (400): „Paulum repeda, gnate, a vestibulo gradum.“ **Repastinari** ager is dicitur, ut Verrius existimat, cuius natura mutatur fodiendo, cum aut silvester excodicatur, aut lapis mollitur frangendo,
30 ut fiat †pascui†, vel pecoribus herba, vel hominibus satione. Cato in ea, quam scribsit de suis virtutibus contra Thermum (1): „Ego iam a principio in parsimonia, atque in duritia, atque industria omnem adulescentiam meam
35 abstinui agro colendo, saxis Sabinis, silicibus repastinandis, atque conserendis.“ Afranius in Repudiato (288): „Repastina †serati senex fugis†.“

280 **Reputia** postridie nuptias apud novum maritum cenatur, 389
quia quasi reficitur potatio.
Repagula sunt, quae patefaciendi gratia ita fi[n]guntur, ut
e contrario oppangantur. Haec et repages dicuntur.
Repudium, quod fit ob rem pudendam, appellatum. 5
Repedare recedere.
Repasti⟨n⟩ari ager is dicitur, cuius natum fodiendo mutatur.

Ⓕ 2 sed ut pro ratione . . . possint *Mue.* 5 putat ut *Aug.*: putant *F.* 7 quoniam *Aug.* 11—12 eo modo quo *Mue.* 16 appottalis *F.* (liber *F*) 18 qua *del. Urs.* quae *om. Epit.* oppangantur *Epit.* 21 labefactare *Urs.* 25 (pacuius *F*) 26 recede *F.* 28 natura *Urs.* (*cf. Epit.*): natum *F.* 29 ex quo dicatur *F.* 30 pascuus *Scal.* 35 obstinui *Urs.* 37 repudiatore pastina *F.* sere ut senex frugis ⟨feras⟩ *Ribb.*

Ⓟ 1 (Reputia *codd.*) post tridia *G*: postridia *R*: postridio *I.* 2 putatio *MP.* 3 Repacula *codd.* (-pag- *EI*) gratia *om. MPL.* fringuntur *codd.* (fing- *PME*) 4 obpangant *L.* 5 Repudigium *β.* sit *EIR.* 7 Repastiari *codd.* (-inari *E*) c. natum uel natura f. *IR.*

Reluere resolvere, repignerare. Caecilius in Carine (105): „Ut aurum et vestem, quod matris fu-it, reluat, quod viva ipsi opposuit pignori."
Resignare antiqui pro rescribere ponebant,
5 ut adhuc subsignare dicimus pro subscribe-re. Cato de spoliis, ne figerentur, nisi quae de
390 ho⟨ste capta essent (1): „Sed tum ubi ii demissi sunt,⟩ reụ⟨ertantur resignatis vectigalibus."⟩ . . . .
nar . . . .
10 requi . . . .
alia ụ . . . .
quod n . . . .
rebu⟨s⟩ . . . .
indic . . . .
15 tertium . . . .
ranorum . . . .
positi . . . .
nisi a . . . .
vocaba . . . .
20 cretuṃ . . . . ⟨re-⟩
sulta; ṛ . . . . ⟨***Restibilis ager***⟩
dicitur, qui bien⟨nio continuo seritur farreo spi-⟩
co, id est arist⟨ato, quod ne fiat, solent qui praedia lo-⟩
cant, exciperẹ. ⟨***Reses***⟩ . . . . . ⟨ignavus, quia⟩
25 residet. Acciụ⟨s (696)⟩ . . . .
residuos, sumṃ . . . . ⟨Afranius⟩
in Rosa (284): „praeterea . . . .
Pacuius in arm⟨orum iudicio (27):⟩ . . . .
„tuque te desider . . . .
30 nos hic esse maạ . . . .
Resecrare, resol⟨vere religione⟩ . . . .
reus populum co⟨mitiis oraverat per deos,⟩
ut eo periculo lị⟨beraretur, iubebat magi-⟩
stratus eam resecr⟨are.⟩ . . . .
35 se liberarent inst . . . .
innocensque esset, caụ . . . .
est, ne eidem iterum . . . .

Reluere solvere, repignerare.
Resignare antiqui dicebant pro rescribere, ut adhuc subsignare dicimus pro subscribere.
Resultare saepe resilire. 391
Restibilis ager fit, qui biennio continuo seritur farreo spico, 5 id est aristato, quod ne fiat, solent, qui praedia locant, excipere.
Reses ignavus, quia residet.
Resecrare solvere religione, utique cum reus populum comitiis oraverat per deos, ut eo periculo liberaretur, iubebat 10 magistratus eum resecrare. Plautus (Aul. 684): „Resecroque, mater, quod dudum obsecraveram.“

Ⓕ 3 opposiuit *Caecilius, ut vid.* 6 spollis *F.* 7—8 *suppl. Scal.* 8 reu (u *incert.*) F^{c}. 11 u *vel* i F^{c}. 13 rebu F^{c}. 14 indic F^{c}. 19 uocaba F^{c} F^{ar}. 20 n *vel* m F^{c}. 21 *post* sulta *distinctio, tum (ut vid.)* r F^{c}. ⟨Re⟩sulta, r⟨esili saepe⟩ *su. Ep.* 21—23 *su. Ep.* 22 bien F^{k}. 24 excipere (-e *minus cert.*) F^{c}: exciper F^{ar}. *su. Ep.* 25 acciu (u *minus cert.*) F^{c}. 26 summ F^{k} F^{ab}: sumn F^{u}. 27 praeterea F^{k}. 29 desider⟨e⟩ *Urs.* 30 ma (a *minus cert.*) F^{c} (*non* in) ma⟨luisti⟩ *Urs.*: ma⟨vis⟩ *Hermann* 31—34 *su. Ep.* 33 li F^{u}: l F^{c}. 34 resecr F^{ab}: reser *vel* resen F^{k}: resec F^{u}. 35 sê *F* (*i. e. pronom.*) inst F^{c} F^{ar}: inst⟨abat⟩ *Mue.* 36 cau F^{u} F^{c} (u *minus cert.*) 37 iterum F^{ab}.

Ⓟ 2 di. proscribere *R.* 3 di. proscribere *R.* 5 Ristibilis *codd.* (Rest- *IR*) 9—10 comicum *IR.* 10 iubeat *G*[1]: *om. IR.* 11 magistratum *M.*

animadvertisti . . . .
cumque comitia esse . . . .
392 . . . . ṭ 282
. . . . ạut
5 . . . . ịure
. . . . ut
. . . . ḍica
. . . ⟨Plautus (Aul. 684): „Resecroque, mater, quod du-⟩ [ḍum ob-
⟨secraveram“⟩ . . . . ror
10 . . . . ⟨R⟩es **con-**
⟨perendinata⟩ . . . . ⟨*significat* iu⟩dicium
⟨in diem tertium constitutum. ***Rava***⟩ṃ **vocem**
. . . . ⟨*raucam et*⟩ parum
⟨liquidam, proxime canum latratum son⟩antem;
15 ⟨unde etiam causidicum pugnacite⟩ṛ loquen-
⟨tem *rabulam appellabant, ut est apud*⟩ Lucilium (1289):
. . . . ịt ravi
. . . . elli, nisi
. . . . Plautum, qui
20 ⟨*ait in Aulularia* (336): „Ubi si qui⟩ḍ poscam, usque
⟨ad ravim poscam prius.“ Et ali⟩bi (Cist. 304): „Expurga-
⟨bo hercle . . . . omnia ad rauc⟩ạṃ ravim.“
⟨**Rosea** in agro Reatino cam⟩pus appellatur,
⟨quod in eo arva rore hu⟩ṃida semper seruentur.
25 ⟨**Rediculi fanum** extra portam⟩ Capenam Cornifi-
⟨cius⟩ . . . . ⟨p⟩ṛọpterea appel-
⟨*latum esse*, quia accedens ad U⟩rbem Hannibal,
⟨ex eo loco redierit quibus⟩ḍam visis perterritus.
⟨***Reserari***⟩. . . . . ṭ dici ab eo, quae de-
30 . . . . ịne patefiant
. . . . et declusa sint re-
. . . . neque dicantur fustes,
. . . . ṭur foribus. Pacuius in (360):
. . . . pandite valvas
35 . . . . ṭ complectar. **Rema-**
394 **nant**, repetunt. Ennius lib. I (69): „desunt, rivos

283 **Res conperendinata** significat iudicium in diem tertium 393 constitutum.

Rava vox rauca et parum liquida, proxime canum latratum sonans, unde etiam causidicus pugnaciter loquens ravula.

Rosea in agro Reatino campus appellatur, quod in eo arva 5 rore humida semper seruntur.

Rediculi fanum extra portam Capenam fuit, quia accedens ad Urbem Hannibal ex eo loco redierit quibusdam perterritus visis.

Reserari a sera dictum est. 10

Remant repetant. Ennius (Ann. 69): „Rivos camposque remant."

Ⓕ 1 animaduertisti F^{ar}. 3 t *vel* c (*non* o) F^{c}. 4 aut F^{u} (a *n. l.*) 5 iure F^{u} (i *n. l.*) 7 dica (d *incert.*) F^{ar}. 8 tum (t *minus cert.*) F^{c}: um F^{u}. 8—9 *su. Ep.* 10—12 *su. Ep.* 11 dicium F^{ar}. 12—16 *su. Ep.* 12 m *ut vid.* F^{c}. 15 r F^{u} (*n. l.*) 16 lucilium F^{ar}. 17 it (*vel* ut) F^{c}. 18 *vix* ṭelli F^{c}. 19 plautum (p *minus cert.*) F^{c}. 20 d *perdubium* F^{c}. que (*per compend.*) F^{ab}: quod F^{u}. 22 a *ut vid.* (m *n. l.*) rauim F^{c}. 23 us F^{u}: sus F^{ar}. 23—24 *su. Ep.* 24 mida (m *minus cert.*) F^{c}. seruntur *Epit.*: serent *F*: ferunt *Dac.* 25—28 *su. Ep.* 26 ropterea (ro *minus cert.*) F^{c}. 27 rbem F^{ar}. 28 dam F^{u} F^{c} (d *minus cert.*) 29 t *ut vid.* F^{c}: ⟨ai⟩t *Mue.* quae] quod *Urs.* 30 ine F^{ar}: ne F^{u}. ⟨card⟩ine *edd.* 31 et F^{ab}. 32—33 re⟨serata dici. Serae⟩ namque dicuntur fu. ⟨qui clausis opponun⟩tur fo. *Urs.* (*fere*) 33 tur (ur *per compend.*) *ut vid.* F^{c}. 35 t *ut vid.* F^{c}. ⟨removete seras, u⟩t *Scal.* 36 reptent *F*: repetant *Epit.*

Ⓟ 1 in diem *om. MP.* (di. tert. *codd.*) 4 rauilla *codd.*: rauula *Havet* (*A. L. L. 9, 525*) 6 feruntur $E^{1}\beta$. 8 redigerit *G.* 11 Remanant *Fest.* sennius *M.*

camposque rem<an>ant.“ **Refert** cum dicimus, errare nos ait Verrius: esse enim rectum rei fert, dativo scilicet, non ablativo casu; sed esse iam usu possessum. **Ridiculus** proprie
5 dicitur, qui in rebus turpibus ridetur. LIBER XVII. SEXTI POMPEI FESTI LIBER XVIII.

„**Rideo, inquit Galba can-**
10 **terio**“ proverbium est, quod Sinnius Capito ita interpretatur, [ni]si qui principio rei alicuius inchoatae deficiunt animo. Sulpicius Galba, cum in provinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum anim-
15 advertisset cecidisse: rideo, inquit, canteri, te iam lassum esse, cum tam longum iter iturus, vix id sis ingressus. **Retricibus** cum ait Cato in ea, quam scribsit, cum edissertavit Fulvi Nobilioris censuram (1), significa-
20 t aquam eo nomine, quae est supra viam Ardeatinam inter lapidem secundum et tertium; qua inrigantur horti infra viam Ardeatinam et Asinariam usque ad Latinam. **Recepticium servum**, Cato in suasione legis Voconiae cum ait,
25 significat, qui ob vitium redhibitus sit (1): „ubi irata facta est, servum recepticium sectari atque flagitare virum iubet.“ **Rogat** est consulit populum, vel petit ab eo, ut id sciscat, quod ferat. Unde nos quoque in consue-
30 tudine habemus pro petere et orare. Cato in dissuasione, ne lex Baebia derogaretur, ait (1): „hoc potius agam, quod hic rogat.“ **Restat**
396 pro distat ait . . . Ennium ponere, cum is dicat (Ann. 481): 285 [„Impetus haut longe mediis regionibus restat.“
35 **Ruri** esse, non rure dicendum, testis est Terentius in Phormione, cum ait (363): „ruri se contine-

Ridiculus, qui in rebus turpibus ridetur. 395
Retricibus cum ait Cato (orat. 29, 1), aquam eo nomine significat, qua horti inrigantur.
Recepticius servus est, qui ob vitium redhibitus est.
Rogat est consulit populum, vel petit ab eo, ut id sciscat, 5 quod ferat.
Restat Ennius (Ann. 481) posuit pro distat.
284 **Ruri** esse, non rure dicendum, testis est Terentius, cum 397 ait (Phorm. 363): „Ruri se continebat.“

Ⓕ 3 fer *F*. 15—16 canteritae iam *F*. 19—20 significata quam *F*. 28 uei *F*. 33 ait ennius *F*: ait Verrius Ennium *Urs*. his *F*. 34 aut *F*. 36 ruri fere se *Terent.*

Ⓟ 1 Rediculus *M* (*ex* -os) *L ante corr.* 3 quia *R*. 4 (Recepticius *codd.*): Receptius *R*. 5 Rogate co. *MP*. 6 fecerat *M*.

bat, ibi agrum de nostro patre." **Religioni** est quibusdam porta Carmentali egredi; et in aede Iani, quae est extra eam, senatum haberi; quod ea egressi sex et trecenti Fabii apud
5 Cremeram omnes interfecti sunt, cum in aede Iani senatus consultum factum esset, uti proficiscerentur. **Retiario** pugnanti adversus murmillonem, cantatur: „Non te peto, piscem peto. quid me fugis, Galle?" quia murmillonicum genus
10 armaturae Gallicum est, ipsique murmillones ante Galli appellabantur; in quorum galeis piscis effigies inerat. Hoc autem genus pugnae institutum videtur a Pittaco, uno ex septem sapientibus, qui adversus Phrynonem
15 dimicaturus propter controversias finium, quae erant inter Atticos et Mitylenaeos, rete occulte lato inpedivit Phrynonem. **Resignatum aes** dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu tribuni militum, ⟨*ne stipendium ei detur,*⟩ in ta- [bulas refertur. [Re]sig-
20 nare enim antiqui pro scribere interdum ponebant. **Rituales** nominantur Etruscorum libri, in quibus perscribtum est, quo ritu condantur urbes, arae, aedes sacrentur, qua sanctitate muri, quo iure portae, quomodo tribus, curiae, centuriae
25 distribuantur, exercitus constituant⟨ur⟩, ordinentur, ceteraque eiusmodi ad bellum ac pacem pertinentia. **Rutilae canes**, id est non procul a rubro colore, immolantur, ut ait Ateius Capito, canario sacrificio pro frugibus deprecandae saevitiae cau-
30 sa sideris caniculae. **Religionis** praecipuae ha-
398 betur censoris . . . .
Varro exe . . . .
or; cum na . . . .
admodum iam b . . . .
35 dicia cum iam . . . .
quae inprob . . . .

Retiario pugnanti adversus murmillonem cantatur: „Non te peto, piscem peto, quid me fugis, Galle?“ quia murmilionicum genus armaturae Gallicum est, ipsique murmillones ante Galli appellabantur; in quorum galeis piscis effigies inerat. Quod genus pugnae institutum est a Pittaco, uno 5 ex septem sapientibus, qui adversus Phrynonem dimicaturus propter controversias finium, quae erant inter Atticos et Mytilenaeos, rete occulte lato inpedivit Phrynonem.

Resignatum aes dicitur militi, cum ob delictum aliquod iussu tribuni militum, ne stipendium ei detur, in tabulas 10 refertur. Signare enim dicebant pro scribere.

Rituales nominantur Etruscorum libri, in quibus scriptum est, quo ritu urbes condantur, arae aedesque sacrentur, curiae, tribus et centuriae distribuantur.

(F) 5 cremeran *F*. 9 murmilioni cum *F*. 11 gallia *F*. 13 pii taco *F*. 16 (mitylenaeos *F*) 17 allato *Dac*. 19 ne stip. ei de. *Epit.*: *om.* *F*. signare *Epit.*: resignare *F*. 22 (perscribtum *F*) 23 mure *F*. 25 constituant *F*. 30 can *ex* ian F^k. praecipue *F*. 31 censoris *ut vid.* (*vix* censoria) F^L. 31—33 ⟨maiestas, cuius in libris de vita P. R.⟩ Varro exe⟨mpla haec profert. M. Fulvius Nobili⟩or *Urs.* 33 or (*seq. distinctio*) cum (*seq. distinctio*) na (*ut vid.*) F^L. 34 iam (*ut vid.*) b (*vel* l) F^L. 35 iam *vel* fa (*nullo modo* eo) F^L. 36 inprob *ut vid.* (*vix* in priv) F^L.

(P) 1 pugnant *M*. 2 te pote *G*. gallem *E*. murmilionicum *PM* (*ex* -nec-): murmulionicum *L*: murmillonicum *EI*: murmillionicum *G*: murmullionicum *R*. 3 murmillones *α*: murmilliones *GI*: murmulliones *R*. 4 app. galli *IR*. 5 appitaco *ML*: a pitaco *P*. 6 phrinomen *MP*. 10 iussit *I*. tabulis *MP*: tabula *R*.

re hominiṣ . . . .
iudicium fieṛị . . . . ⟨*A. Postu-*⟩
mius Q. Ful⟨vius⟩ . . . .
amiserat i . . . .
5 bum ocular . . . .
libri Sibyllin⟨i⟩ . . . .
blicae suppli . . . .
Ti. Semproniu⟨s⟩ . . . .
fides labefac . . . .
10 cum esset aedili⟨s⟩ . . . .
condempnatọ . . . .
co erant concre . . . .
L. Aemili Pauli ạẹ . . . .
fuit, laboravit . . . .
15 amissione capit⟨is⟩ . . . .
et P. Corneli Sc⟨ipionis⟩ . . . .
opilius, post cons . . . .
fuit vadatus . . . .
constat. M. Valẹ⟨rius Messalla, C. Cassius Lon-⟩
20 ginus censores q . . . .
tia fuerat famosụ . . . .
in Capitolio in ara . . . .
sico nata fuerat ịu . . . .
tam ficum, infamesque . . . . ⟨sine⟩
25 ullo pudicitiae respẹ⟨ctu⟩ . . . .
L. Corneli Lentuli C. ⟨Censorini⟩ . . . .
Lentulus iudicio puḅ⟨lico . . . .
fuerat. plurimi itaq⟨ue⟩ . . . .
400 . . . . Ḷ. Mummi 286
30 . . . . ae in agen-
. . . . ⟨nul⟩ḷạ soluta poe-
⟨*na*⟩ . . . . severitate
. . . . et Q. Fulvi No-
⟨bilioris⟩ . . . . . . ⟨Ap. Claudi Pulc⟩ṛi fuit no-
35 . . . . ụiribus notis
. . . . ⟨C⟩aecili Metelli
. . . . senatus ad sum-

Ⓕ 1 homini, *tum* s *vel* ū (*i. e.* um) F^{L}. 2 fieri (ri *incert.*) F^{L}. (*non* fuit) 2–5 ⟨A. Postu⟩mius Q. Ful⟨vius censores facti, postquam Fulvius duo filios⟩ am. i⟨n Illyrico militantes et propter gravem mor⟩bum ocular⟨em⟩ *Urs* (*fere*) 3 ful F^{L}. 4 i F^{L}. 5 ocular $F^{ab}F^{L}$. 6 sibyllin F^{L}. 6–7 Sibyllin⟨i adirentur . . atque ut pub⟩lice suppli⟨caretur⟩ *Urs.* (*fere*) 7 suppli F^{L}. 8 sempronìu F^{L}. 8–9 Semproniu⟨s, cum a Rutilio tr. pl. censoria⟩ fides labefac⟨taretur⟩ *Urs.* 9 labefac F^{L}. 10 aedili F^{L}. 11 condempnato (-o *incert.*) F^{L}. 12 concre (*nullo modo* conde) F^{L}. 13 paulu $F^{k}F^{ab}F^{L}$. ę (*i.e.* ae) *ut vid.* F^{L}: e $F^{k}F^{ab}$. 15 capitis F^{u}: capit F^{ab}: capi F^{ar}. 16–17 Sc⟨ipionis Nasicae, cui collega M. P⟩opilius, post cons⟨ulem qui fratrem vidit⟩ *Urs.* 19 *suppl. Urs.* uale (e *incert.*) F^{L}. 20 q F^{k}. 20–21 q⟨uod in eorum magistratu subversa pudici⟩tia *Mue.* (*post Urs.*) 21 famosu $F^{k}F^{ab}F^{L}$ (*vel* famosi i *vel* famosi u; *non* famosi e) 21–23 ⟨palmam quae⟩ in Capitolio in ara ⟨ipsa Iovis Optimi Maximi bello Per-⟩sico *Urs.* 23 iu (*vix* tu) F^{L}. 24–25 ⟨fecisse illos, qui sine⟩ ul. pud. respe⟨ctu fuerant, censores⟩ *Mue.* 25 respe (-e *incert.*) F^{L}. 26–28 ⟨Censorini sequitur censura⟩ Le. iu. pub⟨lico repetundarum dampnatus⟩ fu. plu. itaq⟨ue timebant⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 27 pub F^{L} (b *incert.*) 28 itaque F^{u} (ue *n. l.*) 29 L F^{u} (*n. l.*) 29–30 ⟨P. Africani⟩ L. Mummi ⟨censura⟩ *Urs.* 30–31 ⟨segniti⟩ae in agen⟨do⟩ *Urs.* 31 la *ut vid.* F^{L}. pę F (*i. e.* pae-, *vix* poe-) 31–32 ⟨Asellum nul⟩la soluta poe⟨na ex aeraris exemit⟩ *Urs.* 32 seuerirate $F^{u}F^{L}$. 33 et F^{L}. 33–35 No⟨bilioris et eius collegae Ap. Claudii Pulc⟩ri fuit no⟨bilissima censura⟩ *Mue.* 34 ri *ut vid.* (*vix* ci) F^{L}. 35 uiribus *ut vid.* (*vix* tribus *aut* nribus) F^{L}: oribus *ut vid.* F^{k}. 36 ęcili F^{L}. 36–37 ⟨Q. Pompei et Q. Cae⟩cili Metelli ⟨Macedonici censura lectus⟩ senatus *Urs.* 37 sena tus F^{L}.

. . . . tres, et eo lu-
. . . . claritatem.
⟨***Redinunt*** significat redeunt.⟩ Ennius (Ann. 475):
. . . . ⟨re⟩dinunt.“ In
5 . . . . t eunt feri-
. . . . t. **Regium** est,
⟨*quod aut est, aut fuit regis,*⟩ ut servus
⟨*regius*⟩ . . . . Numae Pompili
. . . . ⟨*Regale est di*⟩gnum rege.
10 ⟨***Romanos** in lib. XI. annal. Graio*⟩s appellat Enni-
⟨us (356): „*contendunt Grae*⟩cos, Grai⟨os⟩ memo-
⟨*rare solent sos* . . . . li⟩ngua longos per
. . . . (Ann. 503): „Hispane non Ro-
⟨mane memoretis loqui me.“⟩ . . e cum Romulus ur-
15 . . . . inae locutus sit
. . . . gentis fuerit
. . . . nione mutata
. . . . icat origo eius
. . . . ⟨u⟩surpatio. **Rigido**
20 . . . . Ennius (Ann. 523) iocatus videtur
. . . . li est enim a manis no-
. . . . re usus est. Et lib. II (143):
. . . . i caerula prata“, cae-
. . . . et alibi (524): „Inde parum
25 . . . . ulabant“, Parum insulam
402 refert. Item (525): „Unum [u]surum surus ferre, ta-
men defendere possunt.“ Suri autem sunt fus-
tes, et hypocoristicos surculi. **Requeapse**
Scipio Africanus, Paulli filius, cum pro aede Ca-
30 storis dixit, hac conpositione usus est: „quibus
de hominibus ego saepe, atque in multis locis
opera, factis, consiliis, reque eapse [saepe] bene
meritus siem“, id est et re ipsa. **Respublica** multa-
rum civitatum pluraliter dixit C. Gracchus in ea,
35 quam conscripsit de lege Penni et peregri-
nis, cum ait: „eae nationes, cum aliis rebus, per ava-
ritiam atque stultitiam, res publicas suas ami-

287 **Redinunt** redeunt. 401

Regium est, quod aut est, aut fuit regis. Regale est dignum rege.

Reque eapse re ipsa. 403

Ⓕ 1 tres F^{u} (t *n. l.*) 1—2 sum⟨mum senatores amoti sunt⟩ tres et eo lu⟨mine qui aliorum offunderent⟩ cla. *Urs.* 3 *su. Ep.* 4 dinunt (*seq. distinctio*) F^{L}: redinunt F^{u}: inunt F^{ar}. 5 t F^{k} F^{L}. 5—6 *fort.* ⟨aliis scriptoribus . . inunt, id es⟩t eunt, feri⟨nunt, id est feriunt, nequinunt, id est nequeun⟩t. 6 t F^{L}. 7 *su. Ep.* 8 ⟨regis et domus regia, quae fuit olim⟩ *Mue.* 9 *su. Ep.* 10—11 *suppl. Scal.* 11 cos F^{u} (c *n. l.*) grai *F*. 12—13 ⟨eadem usos li⟩ngua longos per ⟨temporis tractus."⟩ *Vahlen* 12 ngua F^{ab}. 13 hispani F^{L}. 13—14 Hispane non Ro⟨mane memoretis loqui me⟩ *Charisius p. 200* 14 e *vel* t F^{L}. 15 inae F^{ar}: nae F^{u}. 17 nione F^{ab}: tione F^{u}: none *ut vid.* F^{k}. 18 ⟨ind⟩icat *Mue.* 19—21 *fort.* „Rigido ⟨frigore" cum dixit⟩ En. ioc. vid. ⟨etymologice, ut⟩ 20 locatus *an* iocatus *incert.* *F*: locutus *alii* 21 li F^{u} (l *n. l.*) maris *Urs.* no⟨mine⟩ *Urs.* *fort.* ⟨ib⟩i est enim amnis no⟨mine⟩ 23 *ante* i *vix* t *fuit* F^{L}. ⟨Neptun⟩i *alii* *fort.* ⟨cael⟩i cae. pra. cae⟨rulus enim est a caeli nomine⟩ 24 *vel* Parum 25 *fort.* Paron 26 unum usurum surus ferre *F*: unus surus surum ferret *Epit. (p. 383): scribe* unu' surum Suru' ferre (*vix* unu' Surum suru' ferre) 27 possent *F* (*p. 382*) rustes *F*: *corr. Aug.* 28 (Reque apse *F*) 32 saepe *del. Aug.* 33 siem *Scal.*: spem *F*. Resp. (*i. e.* Respublica, *vix* Respublicae) *F*. 35 lege ·p·enni (*i. e.* P. Enni) *F*.

Ⓟ 1 *om. M.* Redimunt *LPI.* 2 Reg. — regis *om. M.* aut est] autem *I ante corr.* 3 (Reque *codd.*)

serunt.“ „**Recto fronte** ceteros sequi si norit.“
Cato in dissertatione consulatus (25). Antiquae
id consuetudinis fuit, ut cum ait Ennius quoque (Ann. 178):
„a stirpe supremo“, et (Ann. 55): „Ilia dia nepos“, et (Ann. 68): „lupus
5 feta“, et (trag. 387): „nulla metus.“ Etiam in commentariis
sacrorum pontificalium frequenter est hic ovis,
et haec agnus, ac porcus. quae non ut vitia, sed
ut antiquam consuetudinem testantia, de-
bemus accipere. **Recipie** apud Catonem (inc. 56), pro
10 recipiam, ut alia eiusmodi complura. **Redemp-
titavere** item, ut clamitavere, Cato idem
in ea, qua egit de signis et tabulis (1): „honorem
†temptavere†“, ait, „libere facta benefactis non
redemptitavere.“ **Repulsior** secunda conla-
15 tione dixit Cato in ea, quae est contra Cornelium
apud populum (1): „ecquis incultior, religiosior,
desertior, publicis negotis repulsior?“ **Ra-
tissima** quoque ab his quae rata dicimus; unde
etiam rationes dictae. Cato in Q. Thermum (1): „Er-
20 ga rempublicam multa beneficii ratissima atque
gratissima.“ **Regillis tunicis**, albis, et reti-
culis luteis utrisque ⟨re⟩ctis, textis susum ver-
404 sum a stantibus, pridie nuptiarum diem virgi- 289
nes indutae cubitum ibant ominis causa; ut eti-
25 am in togis virilibus dandis observari solet.
Rapi simulatur virgo ex gremio matris, aut,
si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad
virum traditur, quod videlicet ea res feliciter Romu-
lo cessit. **Rapi** solet fax, qua praelucente no-
30 va nupta deducta est, ab utri⟨u⟩sque amicis, ne
aut uxor eam sub lecto viri ea nocte ponat,
aut vir in sepulcro conburendam curet; quo
utroque mors propinqua alterius utrius
captari putatur. **Ritus** est mos conprobatus
35 in administrandis sacrificiis. **Receptus**

Recipie recipiam.
Redemptitavere, ut clamitavere.
Repulsior Cato (orat. 44, 1) dixit conparative a repulso.
Ratissima quoque ab his, quae dicimus rata; unde etiam rationes dictae. 5
288 **Rapi** simulatur virgo ex gremio matris, aut, si ea non est, 405 ex proxima necessitudine, cum ad virum traditur, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.
Rapi solet fax, qua praelucente nova nupta deducta est ab utrisque amicis, ne aut uxor eam sub lecto viri ea nocte 10 ponat, aut vir in sepulchro conburendam curet, quo utroque mors propinqua alterutrius captari putatur.
Receptus mos est, quem sua sponte civitas alienum adscivit.

Ⓕ 4 iliadi anepos *F* lu. femina feta *Enn., ut vid.* 5 nullam et us *F.* 7 ac] haec *Urs.* 18 emptitavere *Urs.*: redemptitavere *alii* ait] *vide ne supra* temptauere *emendationis causa scriptum sit* l. efacta (*sic*) *F* (*i. e.* liber efacta): male facta *Urs.*: bene facta *alii* 16 haec quis *F.* 18 is (iis) *edd.* 20 (beneficii *F*) 22 *ante* ctis *spat. 3 litt. et in marg.* 'cecus' *F*: *suppl. Aug.* 23 uirginis *F.* 24 hominis *F.* 25 (togis *F*) 28 trahitur *Epit.* (*unus cod.*) 30 utriusque *Aug.*

Ⓟ 1 Recipia *G.* 2 (clamitauere *codd.*): lamitauere *MP*: damitauere *R.* 3 comparatiuo *L.* 5 dicuntur *L.* 6 Rapis *R.* simulator *MP.* 7 trahitur *L.* quo *I.* 10 utrique *M.* 11 quoque utr. *MP* (alterutrius *codd.*) 12 utatur *G.*

mos est, quem sua sponte civitas alienum adscivit. **Religiosi** dicuntur, qui faciendarum prae-
termittendarumque rerum divinarum secundum morem
civitatis dilectum habent, nec se superstitio-
5 nibus inplicant. **Renovativum fulgur** vo-
catur, cum ex aliquo fulgure functio fieri
coepit, si factum est simile fulgur, quod
idem significet. **Referri diem prodictam,**
id est anteferri, religiosum est, ut ait
10 Veranius in eo, qui est auspiciorum de comi-
tiis: idque exemplo conprobat L. Iuli et P.
Licini censorum, qui id fecerint sine ullo decre-
to augurum, et ob id lustrum parum felix fue-
rit. **Regalia exta** appellantur, quae poten-
15 tibus insperatum honorem pollicentur; priva-
tis et humilioribus hereditates; filio fami-
liae dominationem. **Respicere** avem est in
auspicando, unde quis avem prospexit, cum
eodem revertitur. **Religiosum** ac sacrum
20 est, ut templa omnia, atque aedes, quae etiam
sacratae dicuntur; ad quod per se religiosum
406 est non utile . . . .
quod ea non. . . . .
Reus, cum pro u . . . .
25 nius in eo, qu . . . .
cit pro se a . . . .
to tuo uti p. . . . . ⟨**Rosci** *appella-*⟩
ri solent, in ⟨*omnibus perfecti artibus, quod Roscius*⟩
comoedus in ⟨*sua arte unus tam perfectus fuit, ut ei*⟩
30 nihil deesset . . . . ⟨ut lib. I (130)⟩
de oratore ai⟨t Cicero . . . . ***Rustica vinalia***⟩
mense Augu⟨sto⟩. . . . .
quod eodem ille . . . .
est iumenta . . . .
35 omnes horti in ⟨*tutela Veneris*⟩ . . . .
Raucos appella. . . . . ⟨*a ravi, id est*⟩
ab ariditate fa⟨*ucium* . . . . .spi-⟩

Regalia exta appellabant, quae potentibus insperatum pollicebantur honorem, humilioribus hereditates, filio familiae dominationem.

Rosci appellabantur in omnibus perfecti artibus, quod 407 Rosc⟨i⟩us quidam perfectus unus in arte sua, id est comoe- 5 dia, iudicatus sit.

Ⓕ 8 (significet *F*) 17 avem est *Aug.*: autem et *F*. 21 at *Aug.* 22 utile (*non* utique) F^{L}. 22—23 non utique ⟨sacrum est, ut sepulcra,⟩ quod ea non ⟨sacra, sed religiosa sunt⟩ *Aug.* 24—27 Reus, cum pro u⟨troque ponatur, ut ait Sin⟩nius in eo, qu⟨em . . . scribsit, qui aut di⟩cit pro se a⟨ut contra te agit: uterque iuramen⟩to tuo uti p⟨otest⟩ *Mue.* 30 deesset F^{u} (t *n. l.*) 30—31 *suppl. Aug.* 31 ai F^{u} (*n. l.*) 31—32 *suppl. Scal.* 32 augu F^{L}. 33 ille (*nullo modo* illo) F^{L}. 34—35 ⟨quia⟩ om. hor. in ⟨tutela Veneris esse putantur⟩ *Urs.* (*fere*) 35 in F^{k}. 36 *supplevi* 37 fa (*potius quam* si) F^{L}: faucium *scripsi* 37—368,2 ⟨sive a similitudine quadam spi-⟩carum aristae; in sp⟨icis enim flava fru⟩menta rava appel⟨lari idem Verrius⟩ *Mue.* (*post Scal.*)

Ⓟ 2 hereditatem *I.* fil. filiae (-ie) *IR.* 4 Rosti *M.* perfectis *βP*: persectis *M.* 5 roscus *codd.* (ras- *L*) arce *M.*

carum aristae insp . . . .
menta rava appel⟨la⟩ . . . .
docet. **Rica** est v⟨estimentum quadratum,⟩
fimbriatum, purp⟨ureum, quo flaminicae pro⟩
5 palliolo, mitrai . . . .
existimat. Titi⟨*us* . . . . *quod ex lana fiat*⟩
sucida alba vest⟨*imentum dici ricam, idque esse*⟩
triplex, quod conf⟨*iciant virgines inge-*⟩
nuae, patrimae, m⟨atrimae, cives⟩ . . . .
10 tum lavetur aqua pe . . . . ⟨caeru-⟩
leum. **Respici** avis . . . .
ficio, quasi finis inp . . . .
comitia perfecta sum . . . . ⟨sacer-⟩
dotes suo more, alisque . . . . ⟨*religio-*⟩
15 nem luci, in quo sacra fa⟨c⟩ . . . .
latoribus ingeniculato . . . .
vinum in caput infun⟨d⟩ . . . .
catione. **Remisso** . . . .
408 . . . . ⟨m⟩issus est in 290
20 . . . . iubetur, quod
. . . . stum est exer-
. . . . ut cum opus sit
. . . . re possit, nam
. . . . in perpetuum
25 . . . . untur, ut ait
. . . . cio, quas po-
. . . . ⟨se⟩cures habitae
. . . . esse ait Antis-
⟨tius Labeo⟩ . . . . oque lege signi-
30 ⟨fic⟩ . . . . cando dicitur, ut
. . . . ⟨*in libro de*⟩ officio Augu-
⟨*rum*⟩ . . . . o in consilio fa-
⟨c⟩ . . . . ⟨quo⟩libet loco pullis
. . . . ium facit auspi-
35 ⟨*cium*⟩ . . . . lit, intra pome-
⟨*rium*⟩ . . . . ⟨*tem*⟩plo consistit. **Re-**
⟨pertum⟩ . . . . ⟨qu⟩od amissum recipe-

Rica est vestimentum quadratum, fimbriatum, purpureum, quo flaminicae pro palliolo utebantur. Alii dicunt, quod ex lana fiat sucida alba, quod conficiunt virgines ingenuae, patrimae, matrimae, cives, et inficiatur caeruleo colore. 4
291 **Repertum** dicitur quasi repartum et reparatum. 409

Ⓕ **2** appel F^k. **3** u *ut vid.* F^L. **3—4** *su. Ep.* **4** purp (-p *incert.*) F^L. **5** mitrai $F^k F^{ab} F^L$: mitraue F^u. **6** Titi⟨us⟩ *Mue.*: Titi⟨nius⟩ *Urs.* **6—9** *su. Ep.* **7** uesti F^u (i *n. l.*) **8** conf F^u (f *n. l.*) **9—10** ⟨quod confec⟩tum lav. aq. pe⟨renni et tingendo fiat caeru⟩leum *Mue.* **10** pe F^u (e *n. l.*) **16** ⟨ca⟩latoribus *Scal.* *vel* in geniculato **17** infun $F^u F^L$. **17—18** infun⟨debatur sollemni cum pre⟩catione *Urs.* (*fere*) Remisso ⟨exercitu⟩ *Scal.* **19** issus F^L: sus F^u. **21** stum F^L (s *ut vid.*; *vix* r): ⟨manife⟩stum *Loew.* **21—22** exer⟨citum ... ita tamen⟩ ut *Mue.* **25** untur F^L. **27** cures $F^u F^L$ (c *ut vid.*): ⟨se⟩cures *Scal.* **28—29** *suppl. Scal.* **29** ⟨qu⟩oque *Scal.* **30** cando $F^u F^L$: ⟨auspi⟩cando *Scal.* **30—31** ut ⟨ait idem Labeo in libro de⟩ off. *Urs.* (*post Scal.*) **32** o F^L. **33** libet (l *ut vid.*; *nullo modo* sedet) F^L: ⟨quo⟩libet *Loew.* **34** *ante* um *vix* m, *potius* i F^L. **34—35** *suppl. Scal.* **35—36** *suppl. Scal.* **37** od (*nullo modo* id) F^L.

Ⓟ **1** est *om.* *IR.* **2** pallio *LR.* **3** alfa *E.*

⟨*re contigit*, quasi repartum et⟩ reparatum. **Rictus**, ⟨**rixae**, **rixosi**, **ringitur** d⟩ici videntur, quia ⟨in diversum rumpantur⟩ contrariaque sint ⟨recto, *quod vocabulum* a⟩ regendo, ut commo-
5 . . . . ictum videri po-
⟨*test*⟩. . . . .
⟨‖ *S*- . . . . in Salia⟩ri carmine ap-
. . . . e sopia pro sedilibus di-
. . . . ⟨ad⟩huc in consuetudi-
10 ⟨ne . **Susque deque** frequ⟩ens est, pro plus minusve
. . . . ⟨qu⟩od antiqui susque dice-
. . . . ⟨**So**⟩**nivio** significat in car-
⟨min . . . . a⟩ugurali, sonanti.
⟨***Sine sacris hereditas***⟩ in proverbio dici solet,
15 . . . . sine ulla incommodi
410 appendice: quod olim sacra non solum publica curiosissime administrabant, sed etiam privata; relictusque heres sic⟨ut⟩ pecuniae, etiam sacrorum erat; ut ea diligentissime administra-
20 re esset necessarium. **Suppum** antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus ex Graeco, videlicet pro adspiratione ponentes ⟨s⟩ litteram, ut cum idem ὕλας dicunt, et nos silvas; item ἕξ sex, et ἑπτά septem. Eius voca-
25 buli meminit etiam Luci⟨li⟩us (1297): „Si vero das, quod rogat, et si suggeri⟨s⟩ suppus.“ **Sempronia horrea** qui locus dicitur, in eo fuerunt lege Gracchi, ad custodiam frumenti publici. **Statua** est ludi eius, qui quondam fulmine
30 ictus in Circo, sepultus est in Ianiculo. Cuius ossa postea ex prodigis, oraculorumque responsis senatus decreto intra Urbem relata in Volcanali, quod est supra Comitium, obruta sunt; superque ea columna, cum
35 ipsius effigie, posita est. **Servilius lacus** appellabatur ⟨ab⟩ eo, qui eum faciendum curaverat in principio vici Iugari, continens

Rictus, rixae, rixiosi, ringitur dici videntur, quia in diversum rumpantur, contrariaque sint recto, quod vocabulum dictum videtur a regendo.

Susque deque significat plus minusve.
Sonivio sonanti. 5
Suppum antiqui dicebant, quem nunc supinum dicimus. 411
Servilius lacus Romae a conditore vocatus.

Ⓕ 1 *suppl. Mue. ex Epit.* reparatum (r- *minus cert.*) F^{L}. 2–4 *su. Ep.* 2 ici F^{ab}. 5 ictum F^{ab}: dictum F^{u}. 7 ri F^{u}: *suppl. Urs.* 8 e (*ut vid.*) F^{L}. sopia (*non* sapia) F^{L}: solia *edd.* 10 quens F^{u} (qu *n. l.*) 11 quod F^{u} (qu *n. l.*) ⟨proprie est sursum deorsumque, qu⟩od *Mue.* antiquis usque *F.* 11–12 dice⟨bant pro et sursum⟩ *Mue.* 12 nivio (n *minus cert.*) F^{L}. 12–13 car⟨mine saliari et a⟩ugurali *Urs.* (*post Scal.*) 14 *suppl. Aug.* 15 incommodia *F.* 18 sicut *Aug.*: sic *F.* 22 s *add. Goth.* 24 ez sex et enta *F.* 25 lucius *F*: *corr. Aug.* 26 *cf. ad 510, 21 Th.* 34 columpna *F.* 36 *add. Aug.*

Ⓟ 1 (rixiosi *codd.*) 1–2 q. div. *M*: qui adversum *P.* 5 Somnio *R.* somnanti *R ante corr.*

basilicae Iuliae; in quo loco fuit effigies hydrae posita a M. Agrippa. **Sonticum morbum** in XII (2, 2) significare ait Aelius Stilo certum cum iusta causa; quem nonnulli
5 putant esse, qui noceat, quod sonte⟨s⟩ significat nocentes. Naevius ait (com. 128): „Sonticam esse [oportet causam, quam ob rem perdas mulierem."
Sacram viam quidam appellatam esse existimant, quod in ea foedus ictum sit
10 inter Romulum ac Tatium: quidam, quod eo itinere utantur sacerdotes idulium sacrorum conficiendorum causa. Itaque ne eatenus
412 quidem, ut vulgus opinatur, sacra appellanda est a regia ad domum Regis sacrificuli, 293
15 sed etiam a Regis domo ad sacellum Streniae, et rusus a regia usque in arcem. Nec . . . appellari debere ait Verrius, sed disiuncte, ut caeteras vias Flaminiam, Appiam, Latinam, ut ne Novamviam quidem, sed Novam viam.
20 **Scita plebei** appellantur ea, quae pleps suo suffragio sine patribus iussit, plebeio magistratu rogante. **Solitaurilia** hostiarum trium diversi generis immolationem significant, tauri, arietis, verris; quod
25 omnes eae solidi integrique sint corporis; contra †aci . .† verbices maialesque; quia sollum Osce totum et solidum significat. Unde tela quaedam solliferria vocantur tota ferrea, et homo bonarum artium
30 sollers, et quae nulla parte laxata cavaque sunt, solida nominantur. Atque harum hostiarum omnium inviolati sunt tauri, quae pars scilicet caeditur in castratione. Sunt quidem qui putent, ex tribus hostiis praecipue
35 nomen inclusum cum solido tauri, quae amplissima sit earum. Quidam dixerunt om-

Sonticum iustum. Naevius (com. 128): „Sonticam esse oportet causam, quamobrem perdas mulierem."
Sacra via in urbe Roma appellatur, quod in ea foedus ictum sit inter Romulum ac Tatium.
292 **Solitaurilia** hostiarum trium diversi generis inmolationem 413 significant, tauri, arietis, verris, quod omnes eae solidi in- 5 tegrique sunt corporis. Sollum enim lingua Oscorum significat totum et solidum. Unde tela quaedam solliferrea vocantur tota ferrea, et homo bonarum artium sollers, et quae nulla parte laxata cavaque sunt, solida nominantur. 10

Ⓕ 15—16 sireniae *F*: *corr. Aug.* 16 nec Sacramviam app. *Mue.*: nec coniuncte app. *Goettling*: nec ita app. *Aug.* 20 (pleps *F*) 26 contra aci (*seq. spat.; in marg.* 'cecus') *F*: contrari boves *Mue.* maiales qui *F*: *corr. Scal.* 27 sollum *Aug.*: solidum *corr. ras.* solium *F*. solidum *Aug.*: solo dum *F*. 28 solii ferria *F*: solliferrea *Aug.* 33 creditur *F*: *corr. Aug.* 34 putent *Aug.*: portent *F*. 35 taurique amp. *F*.

Ⓟ 5 immolatione *L*. 6 (eae *codd.*) 7 (sunt *codd.*) sollum *E*: solium *codd.* 8 solliferrea *LE*: soliiferrea *PMβ*. 10 laxate *PML*. (sunt *codd.*) solita *I*.

nium trium vocabula †confixa†, suis, ovis,
tauri, adeffecisse id quod uno modo ap-
pellarentur universae. Quod si a sollo et tau-
ris earum hostiarum ductum est nomen anti-
5 quae consuetudinis, per unum l enunti-
ari non est mirum, quia nulla tunc ge-
minabatur littera in scribendo: quam
consuetudinem Ennius mutavisse fertur,
utpote Graecus Graeco more usus, quod illi
10 aeque scribentes ac legentes duplicabant
414 mutas, semi⟨vocales . . . . ***Socordi-***⟩
am quidam ⟨pro ignavia posuerunt . .⟩
M. Cato pro ⟨stultitia posuit *Originum* lib.⟩
VII, cum ait (15): . . . .
15 mensam ti . . . .
ne quid neg . . . .
retur conposị⟨tum *autem videtur* ex *se,*⟩
quod est sine, ⟨et corde⟩ . . . .
Semis, semodi⟨**us, semuncia:** *qua ra-*⟩
20 tione ex Grae⟨co trahuntur etiam alia, quae s⟩
litteram pro ⟨adspiratione eorum . .⟩
habent, ut ⟨ἑπτὰ septem, ὕλαι⟩
silvae. Sic ⟨ista ab eo, quod illi ἥμι-⟩
σ*υ* dicunt, qui. . . . .
25 **Sublicium poṇ**⟨**tem**⟩ . . . .
appellatum eṣṣẹ ⟨*a sublicis* . . . . vo-⟩
cabulo Volsco . . . .
in latitudinem . . . .
liter Formianị . . . .
30 librorum; q . . . .
sublices vocaṇ⟨tur⟩. . . . .
aqua liquens . . . .
in qua opini⟨one⟩ . . . .
et meminit s⟨*ublicii pontis Naevius*⟩
35 qui ait in belli ⟨Punici libro (inc. 8): „ . ⟩
quam liquidum . . . .
amnem“, et ali ụb . . . .

Socordiam quidam pro ignavia posuerunt; Cato (orig. 7, 15) pro stultitia posuit. Conpositum autem videtur ex si, quod est sine, et corde. 415

Semis, semodius, semuncia ex Graeco trahuntur, sicut et alia nonnulla, quae S litteram pro adspiratione eorum habent, ut ἑπτά septem, ὕλαι silvae. Sic ista ab eo, quod illi dicunt ἥμισυ, declinata sunt. 5

Ⓕ 1 confusa *Aug.* 8 solio *F.* 11 semi⟨vocales et liquidas⟩ *Urs.* 11—18 *su. Ep.* 14—16 ⟨ob im⟩mensam ti⟨miditatem et socordiam causa erat⟩ ne quid neg⟨oti publici . . . gere⟩retur *Mue.* (*post Urs.*) 17 conposi (*vel* -su) F^{L}. 17—18 *su. Ep.* 19—24 *su. Ep.* 21 pro (ro *per compend.*) F^{L} F^{u}. 24 qui (ui *per compend.*) F^{L}: qui⟨a⟩ *Loew.* 25 pon F^{u} (n *n. l.*) 26 esse (*per compend.*) *ut vid.* F^{L}. 27—29 Volsco⟨rum, quo appellant tigna⟩ in lat. ⟨extensa, unde pontem non a⟩liter Formiani ⟨vocant⟩ *Mue.* 29 (liter *F*) formiani F^{u} (-i *n. l.*) 30 qu F^{u} (u *n. l.*) qu⟨ae ab aliis auctoribus⟩ sub. *Urs.* 31 vocan (*vel* -am) F^{L}. 31—33 vocan⟨tur. Quidam, quod sub eo⟩ aq. liq. ⟨laberetur, sublicium dicunt⟩ in qua opini⟨one fuit⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 33 opini F^{ab}: opinio F^{u}. 34 s F^{L} F^{k}: sub F^{u}. 34—35 *suppl. Urs.* (*fere*) 37 ub (*potius quam* tab) F^{L}. *fort.* aliubi

---

Ⓟ 2 (si *codd.*): is *I.* 6 is. habeo *M.* 7 d. imusi *MPL*: d. ymisi *β*: emisi d. *E.* declinatae *M*: -te *P.*

meṃ retinet s . . . .
Sallustius libro quạ . . . . (Hist. 4, 85):
„ne †inrumiendi† p . . . .
sublicibus cavata . . . .
5 sent.“
Supervacaneum uṭ . . . .
cludit Verrius ab u . . . .
416 . . . . ⟨t⟩antummodo, 294
. . . . ṇ sit fami-
10 . . . . vacaneum
. . . .
⟨***Strufertarios** appellabant*⟩ antiqui . . . . .
. . . . mines con-
. . . . arbores ful-
15 ⟨guritas⟩ . . . . missarum
. . . . ẹ strue et
⟨ferto . . . . f⟩aciunt
. . . . ṛet uti mihi
. . . . ullo etiam
20 . . . . s fertario.
⟨***Suberies***⟩ . . . . ex qua cortex
. . . . Lucilius (1302):
. . . . ti hibernacu-
. . . .
25 ⟨***Silicernium** dicitur cena* fu⟩nebris, quam
. . . . ⟨v⟩ocant. sed
. . . . ⟨V⟩errius existi-
⟨mat . . . . q⟩uod nos farci-
. . . . ⟨f⟩letum familia
30 . . . . ⟨quia, cuius n⟩omine ea res
⟨*instituebatur* . . . . i⟩s iam silentium
⟨cerneret. Caecilius Ob⟩olostate (122): „Cre-
⟨didi silicernium eiu⟩ṣ me esse esurum.“
. . . .
35 ⟨***Sudum***⟩ . . . . t significare sub
. . . . um omnium fere
. . . . us siccum significet.

Supervacaneum supervacuum.
295 **Serufertarios** dicebant, qui quaedam sacrificia ad arbores 417
fulguritas faciebant, a ferto scilicet quodam sacrificii genere.
Silicernium erat genus farciminis, quo fletu familia purgabatur. Dictum autem silicernium, quia cuius nomine ea res 5
instituebatur, is iam silentium cerneret. Caecilius (122):
„Credidi silicernium eius me esse esurum."
Sudum siccum, quasi seudum, id est sine udo.

Ⓕ 374,37—1 ⟨no⟩men ret. S⟨ublicius pons⟩ *Mue.* 1 mem F^{k}: men F^{u}. 8 F^{k} F^{ab} F^{L}. 2 qua F^{u}: qu F^{k}. 3 inrumpendi p⟨ontis Sublici⟩ *Urs.* 4—5 ⟨es⟩sent *Urs.* 6 ut F^{u}: u F^{k}. 6—7 Sup., ut ⟨videtur, se⟩cludit Ver. ab v⟨acuo⟩ *Urs.* 9 *ante* sit *fuit* n *vel* m *vel* i *vel* u (*nullo modo* que) F^{L}: n *ut vid.* F^{k}. 9—10 fami⟨liae, quod autem inutile, super⟩vacaneum *Mue.* (*post Urs.*) 12 *su. Ep.* 13 omines F^{u} (o *n. l.*) 13—16 ⟨ho⟩mines con⟨ductos mercede, qui ad⟩ arb. ful⟨guritas noxarum com⟩missarum ⟨causa sacrificia quaedam⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 16 e *ut vid.* F^{L}. struae *F*: *corr. Urs.* 17 ⟨ferto solennibus verbis f⟩aciunt *Urs.* 18 et F^{k} F^{ab}: ret (r *minus cert.*) F^{L}. 19 ullo F^{ab}: nullo F^{u}. 20 s fertario (*non* strufertario) F^{L}. 21—22 ⟨Suberies arboris genus⟩ ex q. c. ⟨natatorius detrahitur⟩ *Urs.* 25 *suppl. Urs.* 26 ⟨Graeci περίδειπνον v⟩ocant *Mue.* 27—30 ⟨V⟩errius existi⟨mat, cibi genus, q⟩uod nos farci⟨men dicimus, quo purgabatur f⟩letu fa. ⟨silicernium dici, quod, cuius n⟩omine *Mue.* (*post Urs.*) 28 quod F^{u} (q *n. l.*) 29 fletum F^{u} (f *n. l.*) 31—33 *su. Ep.* 33 s *ut vid.* F^{L}. (me esse *F*) 35 t significare F^{L} F^{k}. 35—37 ⟨Verrius ai⟩t sig. sub⟨udum, sed auctor⟩um om. f. ⟨exempla poscunt ut sud⟩us *Urs.* (*fere*) 36 orum F^{u} (or *n. l.*) 37 us F^{ab}: s F^{u}.

Ⓟ 1 Supervocaneum *MP.* 2 (Serufertarios *codd.*) 3 flugoritas *MP.* serto *L.* 4 Silicernum *IR*[1]. 5 silicernum *R.* 7 sicernium *R ante corr.*

⟨*Itaque sudum* quasi seudum, id⟩ est, sine udo, ut se-
⟨*curus sine cura*⟩ . . .

⟨**Sublesta** *antiqu*⟩i dicebant infir-
⟨ma et tenuia.⟩ Plautus in Persa (347): „Ad
418 paupertatem si immigrant infamiae,
6 gravior paupertas fit, fides sublesti-
or“; id est infirmior. Idem in Nervo-
laria (98) „vinum“ ait „sublestissimum“,
quia infirmos faciat vel corpore, vel
10 animo.

Satur et vir et †caro non habent†. **Supel-
lectilis** recto casu, et senis ratione di-
cebantur, quae nunc contraria vi-
dentur esse finitioni ⟨pro⟩portionis; qua
15 omnia vocabula x littera finita
per declinationes obliquorum ca-
suum syllabam accipiunt. Haec autem
duo desciverunt ab ea, ut †alta com-
pium†, quae non ideo infirmare de-
20 bent praeceptum.

Scurrae vocabulum Verrius ineptis-
sime aut ex Graeco tractum ait, quod
est *σκυρθάζειν*, aut a sequendo, cui
magis adsentitur; quod et tenuioris
25 fortunae homines, et ceteri alioqui,
qui honoris gratia prosequerentur
quempiam, non antecedere, sed sequi
sint soliti; quia videlicet dicat Lu-
cilius (1138): „Cornelius Publius noster Scipiadas
30 †dicto tempus quae intorquet in ip-
sum oti et delici⟨i⟩s luci effictae† atque
cinaedo, et sectatori adeo ipse suo, quo
rectius dicas, ibat forte domum: se-
quimur multi atque frequentes“: cum
35 secutos videri velit, ob eorum iurgia,
non ob adsuetum officium.

297 **Secus** Valgius putat ex Graeco quod est ἑκὰς dictum. Ab- 420
surde scilicet; significat enim aperte aliter, exemplis
omnium fere, qui eam vocem usurpant. **Stipem** esse num-
mum signatum, testimonio est et †de eo quae† datur sti-
pendium militi, et cum spondetur pecunia, quod stipu- 5
lari dicitur. **Sobrinus** est, ut ait Gallus Aelius, patris mei

---

Ⓕ 1—2 *suppl. Urs.* (*fere*) *ex Epit.* 3 i $F^{ab} F^{L}$ (*ut vid.*) 3—4 *su. Ep.* 7 idem *Aug.*: id est *F.* 11 *vel* car (*pro* camur?) O (*pro* US? *pro* E?) non habent: caro n. h. ἀναλογίαν *Mue.* supellictilis *F.* 14 *corr. Aug.* finitionis proportioni *Mue.* (qua *F*) 18 alia complura *Aug.* 23 σκυροαζαιν *F.* aut *Aug.*: ut *F.* 26 (prosequerentur *F*) 32 sectatoria deo ipsi *F.* 379, 4 et id quod *Aug.*

Securus sine cura.
Sublesta infirma et tenuia. Plautus (Pers. 348): „Gravior
paupertas fit, fides sublestior", id est infirmior. Idem vinum
ait (frag. 98) „sublestissimum", quia infirmos faciat vel cor- 419
pore vel animo. 5
296 **Secus** aliter; hausecus non aliter. 421
Stipem esse nummum signatum testimonio est et de eo,
quod datur in stipendium militi, et cum spondetur pecunia,
quod stipulari dicitur.
Sobrinus est patris mei consobrini filius et matris meae 10
consobrinae filius.

Ⓟ 6 hausecus EG^2: ausecus G^1: haut secus *P*: haud secus *MLIR.* 7 numinum *E.* et deteo *M.*

consobrini filius, et matris meae consobrinae
filius. Femina isdem de causis appellat
fratrem, et fratrem patruelem, et consobrinum,
et propius [con]sobrino et sobrina. Idem gra-
5 dus in sobrina quoque sunt. **Sororium tigil-
lum** appellatur hac de causa. ex conven-
tione Tulli Hostili regis et Metti Fufitii du-
cis Albanorum, Trigemini Horati et Cur⟨i⟩ati
cum dimicassent, ut victores sequeretur
10 imperium, et Horatius noster exsuperasset,
victo⟨r⟩que domum reverteretur, obvia soror,
cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi,
aversata est eius osculum. Quo nomine
Horatius interfecit eam: et quamquam a patre
15 absolutus sceleri erat, accusatus tamen
parricidi apud duumviros, dampna-
tusque provocavit ad populum. Cuius
iudicio victor, duo tigilla tertio
superiecto, quae pater eius consti-
20 tuerat, velut sub iugum missus,
subit, consecratisque ibi aris Iunoni
Sororiae et Iano Curiatio, libera-
tus omni noxia sceleris est auguriis
adprobantibus. Ex quo sororium id
25 tigillum est appellatum. **Sororia⟨r⟩e**
mammae dicuntur puellarum,
cum primum tumescunt, ut fra-
terculare puerorum. Plautus in
422 Frivolaria (85) ḍ . . . . : ⟨„Tunc⟩
30 papillae prị⟨mulum fraterculabant; illud⟩
volui dicere, sọ⟨roriabant. *Quid*⟩
opus est verbi⟨s? . . . . **Suregit**⟩
et **sortus** anṭ⟨*iqui ponebant* pro surrexit⟩
et eius parti⟨*cipio, quasi sit* surrectus, qui-⟩
35 bus L. Liviu⟨s *frequenter usus*⟩
est. **Sors** et ⟨patrimonium signifi-⟩
cat, unde coṇ⟨sortes . . . . . . *dicimus*⟩

(**Sororium tigillum**, p. 399).
Sororiare mammae dicuntur puellarum, cum primum tumescunt, ut fraterculare puerorum. Plautus (frag. 85): „Tunc papillae primum sororiabant; illud volui[t] dicere, fraterculabant." 5
Suregit et **sortus** pro surrexit, et quasi possit fieri surrectus, frequenter posuit Livius. 423
Sors et patrimonium significat. Unde consortes dicimus; et dei responsum et quod cuique accidit in sortiendo.

Ⓕ 4 pr. sob. *Aug.* 7 Fufetii *Mue.* 11 victorque *Aug.* 13 nomino *F*: *corr. Aug.* 15 sceleris *vel* scelere *edd.* 25 Sororiare *Aug.* 29 fribolaria *F.* d (*vel* c *vel* e *vel* q) F^c: *fort.* d⟨e⟩ 29—31 *su. Ep.* 30 pri *vel* pru F^c. 31 so (o *minus cert.*) F^c. 32 uerbi F^c: *corr. Scal.* *su. Ep.* 33 ant (t *minus cert.*) F^c. 33—35 *suppl. Mue. ex Epit.* 35 liuill *F*: *corr. Epit.* 36—37 *su. Ep.* 37 con F^u (n *n. l.*)

Ⓟ 4 (primum *codd.*) sorariabant *I.* uoluit *codd.* 6 fortus *G.* 9 sponsum *M.*

et dei[s] resp⟨onsum, et quod cuique⟩
accidit in so⟨rtiendo. **Soracum** est⟩
quo ornamen⟨ta portantur sceni-⟩
corum. Plaụ⟨tus *in Persa* (392): „libro-⟩
5 rum eccillum ⟨habeo plenum soracum.“⟩
Sobrium vicum ⟨*dictum putant* . . . . . .⟩
et Aelius, quod ị⟨n eo *nullus tabernae*⟩
locus neque caup⟨onae fuerit:⟩
ali, quod in eo Ṃ⟨ercurio lacte, non⟩
10 vino, solitum ⟨sit supplicari. ***Soni-***⟩
vium tripu⟨dium . . . . Appius⟩
Pulcher, quod . . . .
dit plus quadr . . . . ⟨***Sons***⟩
nocens, ut ex ẹ . . . .⟨insons in-⟩
15 nocens. **Sodalis** ⟨*quidam dictos esse pu-*⟩
tant, quod una s⟨ederent et essent;⟩
alii, quod ex suo ḍ⟨atis vesci soliti essent;⟩
alii, quod inter se ⟨invicem suade-⟩
rent, quod utile ess⟨et⟩ . . . .
20 crebro congerrae vocaṛ⟨*i a Graeco*⟩
vocabulo, quod est g⟨erra⟩ . . . .
Sodes, si audes, uti siṣ ⟨pro si uis, et ilico⟩
pro in loco. Terentius ⟨in Andria (85): „dic⟩
sodes, quis heri Chry⟨sidem habuit?“⟩
25 **Surum** dicebant, ex quọ ⟨*surculus*⟩ . . . .⟩
424 . . . . ⟨in⟩ ụsu est. Plau- 298
⟨tus (frag. inc. 41)⟩. . . . . . .„non est tibi
. . . . um“; item: „nam qui
. . . . .icus surculis,
30 . . . . ṛum, tum poli
. . . . aut a⟨s⟩sulae
. . ⟨Ennius (Ann. 525): „Unus s⟩ụrum surus
⟨ferre, tamen defende⟩re possent.“
⟨**Suremit** sumpsit (trag. inc. 235): „Inque⟩ ma-
[num su-
35 ⟨remit hastam“;⟩ . . . . . i surempsit
. . . . pue⟨rum⟩ sustule-

Soracum est, quo ornamenta portantur scenicorum.
Sobrium vicum Romae dictum putatur, vel quod in eo nulla taberna fuerit, vel quod in eo Mercurio lacte, non vino supplicabatur.
Sons nocens; insons innocens. 5
Sodales dicti, quod una sederent et essent, vel quod ex suo datis vesci soliti sint, vel quod inter se invicem suaderent, quod utile esset.
Sodes si audes, uti sis pro si vis, et ilico pro in loco. Terentius in Andria (85): „Dic, sodes, quis heri Chrysidem 10 habuit?"
299 **Surum** dicebant, ex quo per deminutionem fit surculus. Ennius (Ann. 525): „Unus surus surum ferret, tamen defen- 425 dere possent."
Suremit sumpsit (trag. inc. 235): „Inque manu suremit 15 hastam." Surempsit sustulerit.

Ⓕ **1—2** *su. Ep.* **1** dei *Epit.* respon F^u (on *n. l.*) **2—3** *su. Ep.* **4** plau F^u (u *n. l.*) **4—5** *suppl. Aug.* **5** icillum *F.* **6—10** *su. Ep.* **7** i *ut vid.* F^c. **8** caup *ex* caut *man. 2* F^c. **9** aliquod *F.* m *vel* n F^c: m F^u. **10—11** *suppl.*? *Aug.* **12** puloher *F.* **12—13** quod ⟨sonet cum pullo exci⟩dit *Scal.* (*fere*) **13** plus] puls *Scal.* quadr F^{ar}: quad F^u: quadr⟨upedive⟩ *Scal.* *su. Ep.* **14** e *ut vid.* F^c: c F^u. *su. Ep.* **15—19** *su. Ep.* **17** d *ut vid.* F^c. **19** ess F^{ab}: es F^u. **20** congre *F.* uocar F^{ar}: uoca F^u. *suppl. Urs.* **21** g *vel* q F^c: c F^k F^{ab}: γέρρα *Scal.* **22—24** *su. Ep.* **22** sis F^u F^c (-s *minus cert.*) **25** quo F^u (o *n. l.*) *su. Ep.* **26** usu (u- *minus cert.*) F^c: su F^k F^{ab}: ⟨in⟩ usu *Croenert.* **28** *fort.* ⟨sur⟩um **29** icus F^c. **30** rum *vel* tum F^c: rum F^u. **30—31** poli⟨ebant⟩ *Urs* **32—33** *su. Ep.* **32** urus (u- *minus cert.*) F^c [u]surum surus *F p.* 362: ⟨s⟩urus surum *F hoc loco: scribe* unu' surum Suru', *vix* unu' Surum suru' **34—35** *su. Ep.* **34** manum F^u F^c (*non* s man): manu *Epit.* **35** i (*non* u) F^c: *fort.* ⟨alib⟩i **36** *fort.* ⟨puerum . . pro⟩ pue (*seq. 3 litt. spat.*) F^{ar}: *suppl. Urs.*

Ⓟ **2** uicium *L.* putant *edd.*: *vix* putat E^1: -tur E^2. **2—3** (nul. tab. *codd.*) **7** soluti *MP.* **9** ilico *etiam Basil.* **10** here *R.* **13** ferret *etiam Basil.*: feret *E ante corr.* **15** inque — Surempsit *om. MP.* manus *Basil.*: man *R.*

⟨rit. . . ***„Scyrium non Syr***⟩**ium“** dixit
. . . . s est, quod cum
. . . . ucio nobilissi-
. . . . atque ob eam
5 . . . . issimus semper
. . . . instituit cum
. . . . imus sumere
. . . . ipso dignior.
. . . . ⟨Σκύριον⟩ καὶ οὐκέτι Σύ-
10 ⟨ριον⟩ . . . . t. quod si mon-
. . . . item non num-
. . . . a Socratem quae
. . . . rat; in librum
. . . . inscripserat Scy-
15 ⟨*rium*⟩ . . . . gratia id appel-
⟨la . . . . **Summ**⟩**ussi** dicebantur
⟨murmuratores.⟩ Naevius (trag. 63): „Odi“ inquit,
⟨„summussos, pro⟩inde aperte dice,
⟨quid sit *quod*⟩ times.“ Ennius in sexto
20 ⟨Ann. 182) . . . . ntus in occulto mussa-
⟨bat“. . . Enniu⟩s in Andromacha (94): „di
. . . . on est: nam mussare si-
. . . . . s in A⟨na⟩gnorizomene (Iuvent. 1):
426 „Quod potes, sile, cela, oc⟨culta⟩, tege,
25 tace, mussa, mane.“ **Sum**, pro eum
usus est Ennius lib. I (Ann. 98): „At tu non ut sum
summa⟨m⟩ servare decet rem.“ et lib. II (131):
„At sese sum quae dederat in lumi-
nis oras.“ **Sollo** Osce dicitur id quod
30 nos totum vocamus. Lucilius (1318): „[s]uasa
quoque omnino dirimit, non sollo
dupundi“; id est, non tota. Item Li-
vius **sollicuria**, in omni re curiosa;
et **solliferreum** genus teli, totum
35 ferreum (34, 14, 11). **Sollers** etiam in omni re [pru-
dens; et **sollemne**, quod omnibus

Summussi murmuratores. Naevius (trag. 63): „Odi“, inquit“, „summussos, proinde aperte dice, quid sit“. Terentius mussare pro tacere posuit, cum ait (Iuvent. 1): „Sile, cela, occulta, tege, tace, mussa.“

Sum pro eum usus est Ennius. 427

Sollo Osce dicitur id, quod nos totum vocamus. Livius 6 (34, 14, 11), solliferreum, genus teli, id est totum ferreum. Sollers etiam in omni re prudens, et sollemne, quod omnibus annis praestari debet.

Ⓕ 1 *suppl. Urs.* 2 s *ut vid.* F^c. 3 ucio (*ut vid., non* acio) F^c. 5 issimus F^u F^{ab}: ssimus F^k. 6 instituit F^{ab} F^c. 9—10 *suppl. Urs.* 11 item F^c. 12 a F^c. (quae *F*) 13 (rat (*seq. distinctio*) *F*) 15 *suppl. Urs.* 16 ussi (u *minus cert.*) F^c. 16—19 *su Ep.* 19 quod *add. Scal.* 20 ⟨i⟩ntus *Mue.* 20—21 mussabat *Epit.* (*ad* 131, 9) 21 *suppl. Mue.* 21—22 *vide ne versus exciderit* 22 on (o *minus cert*) F^c: ⟨n⟩on *Urs.* 22—23 *an* si⟨lere est⟩? 23 ⟨Terentiu⟩s *Epit.*: ⟨Iuventiu⟩s *Mue.* Anag. *Aug.* 24 oc (*seq. ras.*) *F* (F^2?): occulta *Epit.*: oc . . . culta F^1(?) 26 enius *F*. astu non vi *Vahlen olim*: at te non ut *Columna* 27 summam *Aug.* 32 (item *F*) 33 *post* Livius *distinguit Mue.* curiora *F*: *corr. Aug.*

Ⓟ 1 Sumussi *GI*: Summissi *T*. 2 sumussos *MP*. dicere *TI* (*non Basil.*) fit *E ante corr., ut vid.* iterentius *M*. 3 musare *PMIR*. 4 tacemus *MP*. 5 unus *MP*. 7 solliferrum *T*. genus — ferreum *om. Basil.*[1] *R*. 8 re prudens] reprobans *β*. 9 prestare *R*.

annis praestari debet. **Solia** appellantur sedilia, in quibus non plures singulis possint sedere; ideoque soliar sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et so-l⟨i⟩aria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur. Quae, ut ait Verrius, omnia ducta sunt ⟨a⟩ solo. Alvei quoque lavandi gratia instituti, quo singuli descendunt, solia dicuntur. quae a s[c]e[n]dendo potius dicta videntur, quam a solo. **Sollistimum**, Ap. Pulcher in Auguralis disciplinae lib. I. ait esse tripudium, quod †aut† excidit ex eo, quod illa fert: saxumve solidum', aut arbos viviradix ruit, quae nec prae vitio †humani† caedanturve iacianturve, pellanturve. **Solum**, terram. Ennius lib. III (Ann. 150): „Tarquinio dedit imperium simul et sola regni.“ Et aliubi (Ann. 455): „Sed [sola terrarum postquam permensa parumper.“ **Solea**, ut ait Verrius, est non solum ea, quae solo pedis subicitur, sed etiam †per† materia robustea, super quam paries craticius extruitur. **Solox**, lana crassa, et pecus, quod passim pascitur non tectum. Titinius in Barbato (3): „Ego ab lana soloci ad purpuram data.“ et Lucilius (1246): „pastali pecore ac montano, hirto atque soloce.“ **Sos** pro eos antiqui dicebant, ut Ennius lib. I (22): „Constitit inde loci propter sos dia dearum“; et lib. III (151): „Circum sos quae sunt magnae gentes opulentae“; lib.

Solla sedilia, in quibus singuli tantum possunt sedere; ideoque soliar sternere dicuntur, qui sellisternium habent, et solaria vocantur Babylonica, quibus eadem sternuntur.

Solum terram.

300 **Solea** vel ea dicitur, quae solo pedis subicitur, vel genus 429 piscis, vel materia robustea, super quam paries craticius 6 extruitur.

Solox lana crassa, vel pecus lana contextum. Titinnius (3): „Lana soloci ad purpuram data"; et Lucilius (1246): „Pastali pecore ac montano, hirto atque soloce." 10

Sos pro eos antiqui dicebant, ut Ennius (Ann. 22): „Constitit inde loci propter sos dea diarum." Sos interdum pro suos ponebant; per dativum casum idem Ennius effert (Ann. 149): „Postquam lumina sis oculis", pro suis.

(F) 1 Solla *F*: *corr. Aug.* 5–6 solaria *F Epit.*: *corr. Scal.* 7–8 que utati *F*: *corr. Aug.* 9 a *add. Aug.* cauandi *F*: *corr. Aug.* 11 Solla (*nov. lemm.*) *F*: *corr. Aug.* a sedendo *Aug.* 15 quod] quom *Mue.* aut] avi *Aug.* 16 eo] ore *Mue.* 18 humanave vi *Aug.*: humi *idem* 22 Simul (*nov. lemm.*) *F*. alibi *Aug.* 24 Sole aut *F*. 26 ⟨et genus piscis⟩ sed *Mue.* (?) *ex Epit.* per] pro *Aug.* 29–30 barrato *F*: *corr. Urs.* 31 pascali *Aug.* 34 (l. I *F*) 35 de adiarum *F*: *corr. Aug.* (et *F*)

(P) 1 pos. sed.] posuit *R.* 2 soar *I.* 3 solaria *etiam Basil.* (Bab. qu. *codd.*) 4 (*post* terram *nihil add. codd.*) 5 pedis *etiam Basil.*: pedibi *G ante corr.* genu *MP*[1]. 8 crissa *MP.* contextum *etiam Basil.* 9 purpura *M.* 9–10 pastali *etiam Basil.* 10 hirto *EP*: hyrto *L*: hirco (hy-) *Mβ*. 12 dea diarum *etiam Basil.* 13 idem *om. IR.* 14 lamina *MP.*

VII (256): „Dum censent terrere minis,
hortantur ⟨i⟩be sos“; lib. XI (356): „Contendunt
Graecos, Graios memorare solent sos.“
Interdum pro suos ponebant, ut cum
5 per dativum casum idem Ennius effert (Ann. 149):
„Postquam lumina sis oculis bonus An-
cus reliquid.“ Sultis, si voltis. Plau-
tus in Frivolaria (80): „Sequimini me hac
sultis legiones omnes Lavernae“; et
10 in Rudente (820): „Curate haec sultis mag-
na diligentia.“ Cato pro L. Caese-
tio (1): „Audite sultis milites, si quis ves-
trum in bello superfuerit, si quis non
invenerit pecuniam, egebit.“
15 **Solari** sine praepositione dixisse
antiquos testis est Pacuvius, cum ait (365):
„Solatur, auxiliatur, hortaturque me.“
Solatum genus morbi maxime a rusti-
cantibus dicitur, cuius meminit
430 etiam Afrani⟨u⟩s (425) . . . .
21 arquato medem . . . .
tigine. **Solipu⟨gna** genus bestiolae⟩
maleficae, quo⟨d acrius concitatiusque⟩
fit fervore so⟨lis, unde etiam nomen⟩
25 traxit. **Sosp⟨*es*⟩** . . . .
omnes fer[r]e auc⟨tores⟩ . . . .
Afranius in Ep⟨istola⟩ (132) . . . .
servent tuis.“ ⟨*Vergilius lib. VIII Aeneid.* (470):⟩
„Maxime Teu⟨crorum ductor, quo sospite⟩
30 numquam.“ Enn⟨ius⟩ (trag. 386) . . . . .
parentem et pa . . . .
sospitem.“ Acc⟨ius⟩ (695) . . . .
rite ad patri . . . .
set. Ennius vid⟨*etur servatorem signi-*⟩
35 ficare cum dix⟨it⟩ (Ann. 590) . . . .
liber.“ ceterum s⟨*ospitare*⟩ . . . .
ait esse bona spe ⟨adficere aut bonam⟩

Sultis si vultis. Plautus (frag. 80): „Sequimini me hac sultis"; et Cato (52, 1): „Audite sultis milites."
Solatum morbi genus.
Solipugna genus bestiolae maleficae, quod acrius concitatiusque fit fervore solis, unde etiam nomen traxit. 431 5
Sospes salvus. Ennius (Ann. 590) tamen sospitem pro servatore posuit.
Sospitare est bona spe adficere, aut bonam spem non fallere.

Ⓕ 2 be *F*: ibei *Mue.* 3 graios grecos *F*: ⟨grae⟩cos grai *F ad 362, 11*: *corr. Vahlen* 5 efferi *F.* 7 (reliquid *F*) 8 hac *Epit.*: hanc *F.* 9 sultis *Epit.*: stultis *F.* 10 stultis *F.* 11 diligentiam *F.* 18 in *del. Iordan.* 20 afrani∗s (s *minus cert.*) F^c. 21 medem *ut vid.* (*non est* mederi) F^c: medem⟨ur⟩ *puta vel* medem⟨ini⟩ 22 ⟨ver⟩tigine *Bue.*: -ni *Ribb.* Solipu (u *minus cert.*) F^c. 22—24 *su. Ep.* 23 quo (o *minus cert.*) F^c. 24 so F^u F^c (o *minus cert.*) 25 Sosp (p *minus cert.*) F^c: *su. Ep.* 26 fere *Scal. suppl. Urs.* 27 Ep⟨istola di te sospitem⟩ *Scal.* 28—29 *suppl. Urs.* 30 enn *ut vid.* F^c: en F^u. 31 pa⟨triam di servate⟩ *Scal.* 32 acc F^k F^{ab} F^c: *suppl. Scal.* 33 patri F^u F^{ab}: pa F^k. 34 *post* set *distinctio in F. an* sed Ennius? uid F^{ab} F^c. 34—35 *suppl. Urs. ex Epit.* 35 dix⟨it⟩ quo sospite *Urs.* 36 *vel* Liber *su. Ep.* 36—37 ⟨Verrius⟩ ait *Urs.* 37 *su. Ep.*

Ⓟ 1 Su. pro si *E* (*non Basil.*) 3 mo. ge. *etiam Basil.* 4 Solipugna *etiam Basil.* 6 Sospis *PMTL Basil.*

spem non falle⟨re. **Succrotilla**⟩
tenuis diceba⟨tur et alta vox.⟩
Titinnius in (171). . . . . . . ⟨„feminina⟩
fabulare succrọ⟨tilla vocula.“ Afra-⟩
5 nius in Epistoḷ⟨a (126) . . . . . succro-⟩
tilla voce serio.“ ⟨*Plautus in de-*⟩
scribendis muliẹ⟨rum cruribus⟩
gracilibus in Syṃ . . (Cist. 408): ⟨„Cum extertis⟩
talis, cum todellis cr⟨usculis“: *bel-*⟩
10 le, quae non pedibuṣ ⟨*valerent*. ***Su-***⟩
cula est machinae . . . .
materiae, et foratae . . . .
quam, ut uber scrofae . . . .
stant, sic versant . . . .
15 fune volunt. Eodem nom⟨ine⟩ . . . . . .
stellas quinque ḍ . . . .
432 . . . . ụịa Hyadas Grae- 302
. . . . ⟨exi⟩ṣtimantes a subus
. . . . ọquenti dixerint
20 . . . . ⟨**Su**⟩**c̣cingulum** ap-
⟨*pellabant antiqui* b⟩ạlteum. Plautus (Men. 200):
⟨„Ab Hippolyta succingu⟩ḷum Herculis
⟨aeque magno *ne*⟩ụtiquam abstu-
⟨lit periculo.“ ***Sucerda***⟩***e*** stercus su-
25 ⟨illum⟩ . . . . us: „simus
⟨*sucerdae*.“ Titinnius (178): „Q⟩uid habes, nisi
⟨unam arcam sine cla⟩vị? eo condis
⟨sucerdas.“⟩ . . . . e suc[c]erda
. . . . homo opicer
30 . . . . inem, quem sol
. . . . it. **Suburanam**
. . . . ạṃ succisanam
. . . . ụnt ex nomine
. . . . ṃimam illam quoque
35 . . . . ⟨Suc⟩cusanam dictam,
. . . . ụratum esse,
. . . . pagi Succusa-

Succrotilla vox, tenuis et alta. Titinnius (171): „Feminina fabula succrotilla vocula.“

303 **Succingulum** balteum. 433

Sucerda stercus suillum. Titinnius (178): „Quid habes nisi unam arcam sine clavi? eo condis sucerdas.“ 5

Sciscito, sententiam dico.

Ⓕ 1—4 *su. Ep.* 4 succro F^{u} (o *n. l.*) 4—5 *suppl. Scal.* 5 epistol (l *minus cert.*) F^{c}. 6 *post* serio *distinctio* F^{c}. 6—10 *suppl. Scal.* (*fere*) 7 mulie F^{u} (e *n. l.*) 8 sym *vel* syn (*non* syr) F^{c}: sy- *F ad 530, 19 Th.*: Syro *vel* Syra *edd.*, *nec longior vox ad spatium relictum quadrat* 9 sodellis *F*: todillis *F ad 530, 20 Th.*: *fort.* ⟨crotillis crusculis, quamquam alii dicunt cum⟩ todellis. 10 pedibus (s *minus cert.*) F^{c}. 10—11 *suppl. Scal.* 11 machine *F*. m. ⟨genus⟩ *Scal.* 12 forate *F*. 13 crsofe *F*. 13—14 ⟨porculi circum⟩stant *Mue.* 14 Sic (*nov. lemm.*) *F*. uersant . . (*ita ut* s *non fuerit in ultima syll.*; *v. g. non* versantes) F^{c}. 15 volvunt *Urs.* eoden *F*. nom F^{k} F^{ab} F^{c}: *suppl. Urs.* 16 ruinque *F*: *corr. Urs.* d *ut vid.* F^{c}: d⟨icunt⟩ *Urs.* 17 uia (ui *minus cert.*) F^{c}. 17—18 ⟨a plu⟩via Hy. Grae⟨ci⟩ *Urs.* 18 stimantes F^{u} (s- *n. l.*) 18—20 ⟨nostri forsitan exi⟩stimantes a s. ⟨dici saeculo parum el⟩oquenti dixerunt ⟨eas Suculas⟩ *Mue.* 19 oquenti (o *minus cert.*) F^{c}. 20 ccingulum (c- *minus cert.*) F^{c}. 20—21 *su. Ep.* 21 alteum (a *minus cert.*) F^{c}. 22 lum (l *minus cert.*) F^{c}. 22—23 haud Hercules ae. *codd. Plauti* 23 utiquam (u *minus cert.*) F^{c}: ⟨ne⟩utiquam *Aug.* 24 e (*non* ẹ) F^{c}. 24—28 *su. Ep.* 25 Simus (*nov. lemm.*) *F*: *an* fimus? 26 quid F^{u} (q *n. l.*) 27 ui eo F^{u}: u eo F^{k}. 28—29 ⟨Sicut a su⟩e sucerda, ⟨ita ab ove ovicerda.⟩ *Urs.* 29 Homo ovicer⟨da⟩ *Furionett. in Forcell. lex.* 30 inem F^{c}. 31 it F^{k} F^{ab} F^{c} (*non* ut) 32 am *ut vid.* F^{c}: a F^{ab}. Succusanam *Urs.* 33 unt *vel* int F^{c}. 34 m (*vel* n *vel* i *vel* u) imam F^{c}: m imam F^{u}. 36 uratum (u- *ut vid.*; *non* i) F^{c}.

Ⓟ 1 femina *TE Basil.*[1] *β*. 2 fabula *etiam Basil.* 5 marcam *Basil.*: arcar *M*. 6 Scistito *M*, sententia *M*.

<ni> . . . . exercerentur. <**Succidanea hostia** a>ppellatur, quae <secundo loco *caedit*>ur, quod quasi . . . . quidam a suc-
5 . . . . dendo dictam . . . . <**Suggillatum**> dici existimant <*ex Graeco*> . . . . . quod ea pars, quae <est sub oculo, κ>ύλον ab iis dicitur. <**Sycophantas** q>uidam ex hac causa
10 <appellatos dicunt.> Atticos quondam <iuvenes solito>s aiunt in hortos . . . . inrumpere, ficosque <deligere. Quam o>b causam lege factum,
434 qui id fecisset, †capite esset† ei. Quam poe-
15 nam qui persequerentur ob parvola detrimenta, sycophantas appellatos. **Sulci** appellantur, qua aratrum ducitur, vel sationis faciendae causa, vel urbis condendae; vel
20 fossura rectis lateribus, ubi arbores serantur: fulmen quoque, qua eius vestigium, similiter appellatur. Quod vocabulum quidam ex Graeco fictum, quia illi dicant ὁλκόν.
25 **Suasum** colos appellatur, qui fit ex <s>tillicidio fumoso in vestimento albo. Plautus (Truc. 271): „Quia tibi suaso infecisti propudiosa pallulam.“ Quidam autem legunt insuaso; nec desunt, qui dicant,
30 omnem colorem qui fiat inficiendo, suasum vocari, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire. **Saltum** Gallus Aelius lib. II. significationum quae ad ius pertinent,
35 ita definit: „Saltus est, ubi silvae et pastiones sunt, quarum causa casae quoque: si qua particula in eo sal-

Succidanea hostia dicebatur, quae secundo loco caedebatur, scilicet sic appellata a succedendo.
Suggillatum dicitur ex Graeco, quod ea pars, quae est sub collo, κύλον ab eis dicitur.
Sycophantas appellatos hac de causa dicunt. Atticos quondam iuvenes solitos aiunt in hortos inrumpere ficosque deligere. Quam ob causam lege est constitutum, ut, qui id fecisset, capite truncaretur; quam poenam qui persequerentur ob parvola detrimenta, sycophantas appellatos.
Solcus dictus a Graeco, qui ab illis ὁλκός appellatur.
Suasum color appellatur, qui fit ex stillicidio fumoso in vestimento albo. Plautus (Truc. 271): „Suaso infecisti propudiosa pallulam" Sunt qui omnem colorem suasum velint appellare, quod quasi persuadetur in alium ex albo transire.

Ⓕ 1 exercerentur F^u (e- *n. l.*) 2 appellatur F^u (a- *n. l.*; p- *minus cert.* F^c) 2–3 *su Ep.* 3 tur F^u (t *n. l.*) 4–6 ⟨sub priore caedatur;⟩ q. a suc⟨cedendo, non a succi⟩dendo d. ⟨putant⟩ *Mue.* 6–8 *su. Ep.* 7 ⟨ex Graeco vocabulo⟩ quod *Urs.* (*ex Epit.*) 8 *υλον* (*υ minus cert.*) F^c. 9 uidam (ui *minus cert.*) F^c. 9–13 *su. Ep.* 10 atticos F^u: t ticos F^k. 12 ⟨alienos⟩ inr. *Mue.* 13 factum] cautum *Urs.*: sanctum *Goth.* 14 qui id *Aug.*: quid *F.* capital es. ei *Aug.*: capitale ei *alii* 20 arboris *F.* 24 oakon *F* (*i. e. ολκον*) 25 (colos *F ante corr.*) 25–26 ex tillicidio *F.*

Ⓟ 1 Succydanea *M* (-nia *P*): Succidania *E Basil.* *β*: Succidama *L*: Sucidania *T.* 3 Suggillatum *TEGI Basil.*: Sugillatim *M*: Sugillatum *LR*: Suggillatym *P.* 4 collo *etiam Basil.* 5 h. d. c. a. *TE* (*non Basil.*) 5–6 quandam *E* (*non Basil.*): quoddam *R.* 9 appellatas *IR.* 11 (color *codd.*) 12–13 propudiosam palludam *I.* 13 sunt enim qui *IR.*

tu pastorum, aut custodum causa aratur, ea res non peremit nomen saltui⟨s⟩; non magis, quam fundi, qui est in agro culto, et eius causa ha-
5 bet aedificium, si qua particula in eo habet silvam.“ **Superescit** significat supererit. Ennius (Ann. 494): „Dum quidem unus homo Romanus toga superescit.“ Et Accius in Chrysippo (266):
10 „Quin hinc superescit, Spartam atque
436 Amyclas trado.“ Sed per se super sig- 305
nificat quidem supra, ut cum dicimus: super illum cedit. Verum ponitur etiam pro de, Graeca consuetudi-
15 ne, ut illi dicunt ὑπέρ. Plautus in Milite glorioso (1212): „Mea opera super hac vicina, qua⟨m⟩ ego nunc concilio tibi.“ In Phasmate (Most. 727): „Ehe⟨m, vix⟩ tandem percipio, super rebus nostris lo-
20 qui te.“ Pacuius in Medo (237): „Qua super re interfectum esse Hippotem dixisti?“ Cato contra Annium (1): „Nemo antea fecit super tali re cum hoc magistratu utique rem.“ Afranius in Virgine (343): „Alis
25 de rebus in qua coepisti super.“ **Supercilium** dicitur, quod supra cilium sit, id est integimentum oculi superius. **Sub iugum mitti** dicunt⟨ur⟩ hostes victi, ereptis omnibus armis
30 telisque, cum hastis defixis duabus in terra, tertiaque ad summum earum deligata, specie Iani, ⟨iu⟩bentur subeuntes transire. **Subices** Ennius in Achille pro subiectis posuit,
35 cum dixit nubes (2): „Per ego deum subices umidas; inde oritur imber sonitu saevo, spiritu.“ **Superstites**, testes

Superescit supererit. Ennius (Ann. 494): „Dum quidem unus homo Romae superescit."

304 **Sub iugum mitti** dicuntur hostes, cum duabus hastis in 437 terra defixis tertiaque super ligata inermes sub eas coguntur transire. 5

Subices Ennius (trag. 2) pro subiectis posuit.

Superstites antiquitus appellati sunt testes.

(F) 8 saltuis *Scal.* 9 Accius *Aug.*: acer *F.* 10 huic *alii* 11 amycias *F*: *corr. Aug.* 13 sedit *Urs.* 17 qua *F.* 18 muix *om.* (*in spat.*) *F.* 24 ut quaererem *Momms.* uirginem *F.* 25 ni *Ribb.* 28 dicuntur *Aug.* 30 astis *F.* 32 speciei ani *F*: *corr. Hertz.* iu *om.* (*in spat.*) *F*: *suppl. Aug.* 35 d. sublimas subi. *Ennius.* 36 unde *Ennius* sonitus aeuo *F.* sae. et spi. *Ennius ut vid.* *vel* praes. test. *vel* praes. test. praes. *scribend.*

(P) 2 h. Romae] h. re *M*: honore *P.* 3 duobus *MP.* 4 defixis *om. R.* subligata *R.* 4–5 cogitur *M.* 7 appella *M.*

praesentes significat. Cuius rei tes-
timonium est, quod superstitibus prae-
sentibus, i, inter quos controversia
est, vindicias sumere iubentur.
5 Plautus in Artemone (6): „nunc mihi
licet quidvis loqui: nemo hic adest
superstes.“ Volgari quidem consue-
438 tudine[m] poniṭ⟨ur⟩ . . . .
superque sint; c̣ . . . .
10 liberi parentibụ⟨s⟩ . . . .
„quamobrem p . . . .
do, quamquam od . . . .
velim.“ **Su⟨pervaganea avis** *vo-*⟩
catur ab au⟨guribus, quae ex sum-⟩
15 mo cacumin⟨e vocem emisit, *quia*⟩
quasi in altiss⟨*imis superque omnia*⟩
vagatur, ap⟨pellata. **Supercilia**⟩ . . .
Iunonis tuṭ⟨ela⟩ . . . .
tur muliere⟨s, quod his protegan-⟩
20 tur oculi, per q⟨uos luce fruimur,⟩
quam tribuat I⟨uno; *unde*⟩ . . . .
Lucina quoque ⟨*dicta* . . . . **Sup-**⟩
pernati dicu⟨ntur, quibus femi-⟩
na sunt succisa ⟨in modum suilla-⟩
25 rum pernaruṃ. ⟨Ennius (Ann. 286)⟩. . .
„is pernas succ⟨idit iniqua superbia⟩
Poeni.“ Et Catụ⟨llus (17, 19): . . . „In⟩
fossa Liguri ia⟨cet suppernata se-⟩
curi.“ **Supp⟨remum** modo significat⟩
30 summum, ut . . . . (trag. inc. 39):
„Sup[p]reme bel . . . .
potens.“ Plautus (Pseud. 16): ⟨„Me antidhac [supre-⟩
mum habuisti seṃ . . . ⟨consiliis⟩
tuis.“ Alias extreṃ⟨um⟩ . . . .
35 in legibus XII (1, 9): „Solis ⟨occasus diei supre-⟩
ma tempestas esto“ . . . . . . ⟨*supremo*⟩

Supervaganea dicebatur ab auguribus avis, quae ex summo 439
cacumine vocem emisisset, dicta ita, quia supra omnia vagatur, aut canit.

Supercilia in Iunonis tutela esse putabant, quod his protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam tribuere puta- 5
bant Iunonem; unde et Lucina dicta est.

Suppernati dicuntur, quibus femina sunt succisa in modum suillarum pernarum. Ennius (Ann. 286): „His pernas succidit iniqua superbia Poeni."

Suppremum modo significat summum, modo extremum, 10
modo maximum.

Ⓕ 5 artimone *F*. 7—8 consuetudine *Aug.* ponit (it *minus cert.*) F^c. ponit⟨ur pro iis qui restent⟩ *Mue.* 9 *post* sint *distinctio, tum* c (*potius quam* o) F^c. *an* c⟨um dicuntur superstites⟩? 10 parentibu (u *minus cert.*) F^c. 11 p F^c. 12 od F^c: o d⟨i immortales⟩ *Croenert* 13—17 *su. Ep.* 16 altiss F^c. 17 ap F^u (p *n. l.*) 17—22 *su. Ep.* 18 tut (-t *minus cert.*) F^c. 18—19 tut⟨elae attribuisse putan⟩tur *Mercklin.* 19 mulieres F^u (s *n. l.*) 21—22 I⟨uno, unde ipsa dea⟩ Lu. qu. ⟨dicta videtur⟩ *Urs.* 22—26 *su. Ep.* 25 pernarum (m *minus cert.*) F^c. ⟨Ennius in Annalibus⟩ *Urs.* 26 succi F^u (i *n. l.*) 27 catu (u *minus cert.*) F^c. Catu⟨llus in Coloniam, in⟩ *Politianus* 28 ligari *F*. 29 *su. Ep.* 31 bel⟨li pater atque armorum⟩ *Ribb.* 33 sem F^u (m *n. l.*): semper *Aug.*: comitem *codd. Plauti* 34 extrem (m *minus cert.*) F^c. extrem⟨um significat ut⟩ *Scal.*

Ⓟ 1 avis *om. R.* 2 (supra *codd.*): supera *R*: super ea *I.* 7 Subpernati *I*: Supernati *MPTLR.* 10 Supremum (-rae-) *Lβ*.

crimine necte tuo.“ . . . .
„ab illo sepeliri die l . . . .
„et quasi supremo lọ . . . .
tempora voltu.“ Cato (inc. 36) d . . . . .
5 lentis numquam cuiq . . . .
440 . . . . ⟨*sup*⟩remam advoca- 306
⟨*tionem.*“ *Alias pr*⟩ọ maximo, cum duas
⟨oves et triginta bo⟩ṿes suppremam mul-
⟨tam *dicerent.*⟩ **Ṣubsidium** dice-
10 ⟨ba⟩ . . . . entes subside-
. . . . ⟨*lab*⟩entique aciei
. . . . .genus militum
. . . . qụị emeruerant
. . . . ṭamen retine-
15 . . . . .quae erat ter-
. . . . .m, ut Plautus
⟨*in Frivolaria* (82):⟩ „ạgite nunc, sub⟨s⟩i
⟨dite omnes, quasi sol⟩ẹt triarius.“ Si
. . . . sidiari ante eos
20 . . . . rant, aut in ali-
. . . . ụti. **Subsolaneae**
. . . . ṣạs appellantur
. . . . rei solum conferunt
. . . . ui infimum
25 . . . . i in terram super
. . . . edum imum
. . . . ịs innititur.
⟨***Subsilles** sunt quas*⟩ ạli ipsilles vo-
⟨*cant, lamellae in sacri*⟩s, quae ad rem
30 . . . . ụr maxime
. . . . ṛium. **Substillum**
. . . . ṇt tempus ante
⟨pluviam iam⟩ paene uvidum, [dum]
⟨et post pluvia⟩m non persiccum quod
35 ⟨iam stillaret,⟩ aut nondum desisset.
⟨**Subscudes** ap⟩pellantur cune⟨a⟩tae ta-
⟨bellae, quibus⟩ tabulae inter se con-

307 **Subsilles** dicebantur quaedam lamellae sacrificiis necessariae. 441
Sororium tigillum appellabatur locus sacer in honore Iunonis, quem Horatius quidam statuerat causa sororis a se interfectae, ob suam expiationem.
Substillum tempus ante pluviam iam paene uvidum, et post 5 pluviam non persiccum, quod iam stillaret, aut nondum desisset.
Subscudes appellantur tabellae, quibus tabulae inter se configuntur, quia, quo inmittuntur, succiditur. Pacuvius (250): „Nec ulla subscus cohibet compagem.“ 10

(F) 1 *vel* nec te 2 l (*non* s) F^c. 3 lo *ut vid.* (*vix* li) F^c: *an* lo⟨ngaevi⟩? 4 d⟨e⟩ *Urs.* 5 cuiquam F^u: cuiq F^k. 6—9 *suppl. Scal.* 7 o *vel* d *vel* b F^c. 8 ues (u *minus cert.*) F^c. 9 subsidium *an* Su. *incert.* F^c. 10 entis *corr.* entes *man. 2* F^c. 11 labentique *Scal.* acie (aciȩ F^k) *corr.* aciei *man. 2* F^c. 12 ⟨succurrebant, quod⟩ ge *Scal.* 13 qui (*per compend.*) *ut vid.* F^c. ⟨constabat ex iis⟩ qui *Scal.* 14 tamen (t *minus cert.*) F^c. 14—16 ⟨stipendia, locum⟩ ta. retine⟨bant in exercitu,⟩ q. e. ter⟨tia acies triarioru⟩m *Scal.* (*fere*) 17 *suppl. Scal.* agite (a *minus cert.*) F^c. subī *F.* 18 et *ut vid.* F^c: t F^{ab}. triario *F*: *correxi* solent triarii *Plaut. ap. Varr. L. L. 5, 89* 18—20 Si⟨mili modo dicti prae⟩sidiari, an. e. ⟨collocati qui e⟩rant *Urs.* 20 rant F^{ab} F^c. 21 uti *vel* diti (*non* siti) F^c. 22 sas *vel* ās F^c. 26 edum F^c: ⟨n⟩edum *Croenert* 27 is *ut vid.* F^c. 28 *suppl. Scal.* (*fere*) ali (a *minus cert.*) F^c. ipsi iles *F*: *corr. Mue.* (*post Scal.*) 29 *su. Ep.* 29—31 *fort.* rem ⟨divinam omnium quae adhibent⟩ur ma. creduntur necessa⟩rium 30 ur (u *minus cert.*) F^c F^k. 31 rium (r *minus cert.*) F^c. 32 ⟨antiqui appellaba⟩nt *Urs.* nt F^u F^c (*ut vid.*) 33—35 *su. Ep.* 33 paene F^c. dum *del. Urs.* 34 am F^u (a *n. l.*) 35 desiset *F.* 36—37 *su. Ep.* 36 cuneatae *Scal.*

(P) 1 Supsilles *MP*[1]. 2 (honore *codd.*) 4 fe *β*. intefecte *M.* 5 uuium *T* (*in ras.*) 8—9 confriguntur *M*: confinguntur *PIR.* succidetur *M.* 10 succus *G.*

<figuntur, qui>a, quo eae immittantur, <succuditur. Pa>cuius in Niptris (250): „Nec
442 ulla subscus cohibet compagem alvei.“ Plautus in Astraba (13): „Terebra-
5 tus multum sit, et subscudes addite.“ **Sub corona** venire dicuntur, quia captivi coronati solent venire, ut ait Cato in eo, qui est de re militari (2): „Ut populus suus sua opera
10 potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat.“ Id autem signum est nihil praestari a populo, quod etiam Plautus signi-
15 ficat in Hortulo (91): „Praeco ibi adsit, cum corona, cuique liceat veneat.“ **Sublimem** est in altitudinem elatum, ut Ennius in Thyeste (302): „Aspice hoc sublime candens, quem vocant
20 omnes Iovem.“ Vergilius in Georgicis lib. I (242): „Hic vertex nobis semper sub-[limis.“

Sublimavit dixit <Cato>, id est in altum extulit, Originum lib. II (33): „In maximum decus atque in excelsissi-
25 mam claritudinem sublimavit.“ Id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est. **Succenturiare** est explendae centuriae gratia supplere, subicere. Plau-
30 tus in Saturione (114): „Subcenturia[cen]tum require, qui te delectet domi.“ et Caecilius in Triumpho (229): „nunc meae militiae astutia opus est; subcenturia.“ **Subru-
35 mari** dicuntur haedi, cum ad mammam admoventur, quia ea

Sub corona venundari dicuntur captivi, quia venundabantur coronati. Cato (mil. 2): „Ut populus potius ob rem bene gestam supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veneat." 443

Sublimem est in altitudinem elatum; id autem dicitur a limine superiore, quia supra nos est. 5

Succenturiare est explendae centuriae gratia supplere. Caecilius (229): „Nunc meae malitiae astutia opus est; succenturia."

Subrumari dicuntur haedi, cum ad mammam admoventur, quia ea rumis vocatur, vel quia rumine trahunt lacte sugentes. 10

Ⓕ 1—2 *su. Ep.* 2 succiditur *Epit.*: *corr. Turneb.* cuius (c *minus cert.*) F^c. 4 ineastraba *F*: *corr. Aug.* 4—5 (terebratus *F*) 5 sit sub. *Ritschl.*: *fort* siet sub. 9 suus *del. Mue.* (*ex Gell.* 7, 4) 12 ueniat *F*. 16 quique *Scal.* uentat *F*: *corr. Aug.* 17 Sub limem *F*: Sublimem (-e, -en) *Epit.* 21 sublimis] sub *F*. 22 Cato *add. Aug.* 30—31 subcenturiatum *Dziatzko.* (*Rhein. Mus.* 45, 639)

Ⓟ 1 (quia *codd.*) 3 erat *L*. 5 Sublimem *MPEGR*: Sublime *TI*: Sublimen *L* (en *per compend.*) 7 Susc- *codd.* 10 Subrimari *β*. tum *R*.

444 〈rum〉is vocaba[n]tur, vel quia rumine 309
trahunt lacte sugentes. **Subulo**
Tusce tibicen dicitur. itaque Ennius (Sat. 65): „Subulo quondam marinas
5 propter adst[r]abat plagas.“ **Suburam** Verrius alio libro (p. 390) a pago
Succusano dictam ait: hoc vero maxime probat eorum auctoritatem,
qui[a] aiunt, ita appellatam et re-
10 gionem Urbis et tribum a stativo
praesidio, quod solitum sit succurrere Esquilis, infestantibus eam
partem Urbis Gabinis; indicioque
esse, quod adhuc ea tribus per c
15 litteram, non b scribatur. **Subverbustam** veribus ustam significat Plautus cum ait (inc. frg. 42): „ulcerosam, conpe[n]ditam, subverbustam,
sordidam.“ **Suboles** ab olescendo,
20 id est crescendo, ut adolescentes
quoque, et adultae, et indoles dicitur. Lucretius lib. V (4, 1232): „sive virum
soboles, sive est muliebris origo.“
Vergilius (Ecl. 4, 49): „Cara deum suboles, [mag-
25 num Iovis incrementnm.“ **Subuculam** Aelius Stilo et Cloatius isdem fere verbis demonstrant
vocari, quod dis detur ex alica
et oleo et melle; nam de tunicae
30 genere notum est omnibus. **Sub vos placo**, in precibus fere cum dicitur,
significat id, quod supplico, ut
in legibus (XII, inc. 3): transque dato, et (XII, [8, 12) endo-
que plorato. **Suffiscus** dicebatur
35 folliculus testium arietinorum,

308 **Subulo** Tusce tibicen dicitur. 445

Subura regio Romae a pago Succusano vocabulum traxit, quod ei vicinum fuit.

Subverbustam veribus ustam significat.

Suboles ab olescendo, id est crescendo, dictae, ut adole- 5 scentes et adultae et indoles. Lucretius (4, 1232): „Sive virum soboles, sive est muliebris origo.“

Subucula et genus libi dicitur ex alica et oleo et melle, et genus vestimenti.

Sub vos placo supplico. 10

Suffiscus folliculus testium arietinorum, quo utebantur pro marsuppio, a fisci similitudine dictus.

(F) 1 rumis *Epit.*: his *F.* vocatur *Epit.* 8 (auctoritatem *F*) 9 qui *Aug.* 10 uerbis *corr.* (*rec. man.?*) urbis *F.* 12 (esquilis *F*) 13 gauinis *F.* 16 verberibus *Urs.* 17 plaustus *F.* uicerosam *F*: *corr. Aug.* 18 conpeditam *Aug.* 28 quiddis *F*: *corr. Aug.* halica *F*[2]. 32 supplico *Epit.*: supplicio *F.* 33 et end. *Aug.*: edendo quae *F.*

(P) 5 Soboles *TEβ.* 7 soboles *codd.* (sub- *L*) mulieribus *MP.* 11 Subfiscus *I.* quod *MP.*

446 qui celebris uṣ . . . .
pio, forsitan ḍ . . . .
fisci similituḍ . . . . ⟨***Subacti***⟩
molliti; aliaṣ ⟨*victi; alias compulsi,*⟩
5 ut cum dicim⟨us, pecus sub arborem⟩
subactum; ⟨alias coacti. **Suppli-**⟩
cium a supp⟨*licando*⟩ . . . .
guit, quod . . . .
haec deorum . . . .
10 matur supp . . . .
id est, depe . . . .
caedi. Supplic . . . .
res portent . . . .
verbena falic . . . .
15 alia supplicia . . . .
bonis sumi. Sin⟨nius Capito⟩ . . . .
is necaretur i . . . .
Semoniae res ṣ⟨acra⟩ . . . .
ce bidente . . . .
20 na salutis ci⟨vi⟩ . . . . ⟨*dam-*⟩
nati patrimọ⟨ni⟩ . . . .
id fieret sacṛụ⟨m⟩ . . . .
solitum, ut a . . . . ⟨*suppli-*⟩
candi causa iụ . . . .
25 rum, ut id voc . . . .
ro semper elaṭ . . . .
p!o docet supp!ị . . . .
nunc fere suppḷ⟨i⟩ . . . .
tur. **Sufes** dicṭ⟨us *Poenorum* ma-⟩
30 gistratus, ut Oscor⟨um *meddix tuticus.*⟩
Calidius in oration⟨e in Q. Gal-⟩
lium: „Nonne vobis ị . . . .
et fumus prosequ⟨i⟩ . . . .
videtur. Senatus cenṣ⟨uit referentibus⟩
35 sufetis.“ **Sub vitem ha⟨stas iacere dicitur⟩**
448 ⟨veles cum eas sub *vine*⟩ạ manu 310
. . . . ⟨sursum mitti⟩t Lucilius (1349): „Ut

Subactus modo significat mollitus; modo victus; modo compulsus, ut cum dicimus, pecus sub arborem subactum; modo coactus. 447

Supplicia veteres quaedam sacrificia a supplicando vocabant. 5

Sufes consul lingua Poenorum. Calidius: „Senatus", inquit, „censuit referentibus sufetis."

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas sub manu sursum mittit. Lucilius (1349): „Ut veles bonus sub vitem qui submisit hastas." Veles autem velitis facit. 449 10

Ⓕ 1 us (s *minus cert.*) F^c. 1—3 us⟨us erat pro marsu⟩pio, fo. d⟨ictus suffiscus a⟩fi. similitud⟨ine⟩ *Urs.* 2 d *ut vid.* F^c. 3 (fisci, *non* a fisci *F*) similitud (d *minus cert.*) F^c. *su. Ep.* 4 alias (s *minus cert.*) F^c. 4—7 *su. Ep.* 6 *post* subactum *distinctio* F^c. 7 *su. Ep.* 9—12 ⟨su⟩matur supp⟨licium ...⟩, id est, de poe⟨na agatur eius, ut iubeatur⟩ cae. *Mue.* (*post Urs.*) 11 depe F^{ab}: de poe F^u: dep F^k. 12 Supplic F^{ab} F^c. 12—14 Supplic⟨ia autem sunt, quae caduceato⟩res po. ⟨Ea sumebantur ex⟩ *Urs.* (*fere*) 14 felic⟨is arboris⟩ *Scal.* 15—17 ⟨de ver⟩benis *Scal.* (*fere*) 16—17 Sin⟨nius Capito ait, cum civ⟩is nec. i⟨nstitutum fuisse ut⟩ *Urs.* 18 res s F^u: res F^c. 18—20 s⟨acra fierit verve⟩ce bid. ⟨ut eo sacrificio poe⟩na solutis ci⟨vibus⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 20 ci F^c. 21 patrimo (o *minus cert.*) F^c: *scribe vel* patrimo⟨nium⟩ *vel alium nominis casum* 22 sacru (ru *minus cert.*) F^c. 23 a F^c. 24 iu *potius quam* in F^c. 25 uoc F^{ab} F^c. 25—26 voc⟨aretur supplicium: id ve⟩ro saepe relat⟨um a multis. Quo exem⟩plo *Urs.* (*fere*) 26 elat (t *minus cert.*) F^c. 27 suppli F^u (li *n. l.*) 28 suppl (l *minus cert.*) F^c. 28—29 suppl⟨icia pro poenis dicun⟩tur *Scal.* 29 dict (t *minus cert.*) F^c. 29—31 *suppl. Mue.* (*post Scal.*) 32 i *vel* l *F*: i⟨udices⟩ *Mue.* 33 *an* funus? prosequi F^u: prosequ (*inchoaverat* proseque *scriba*, ue *per compend.*) F^c. 34 sinatus *F*. cens (s *minus cert.*) F^c. 34—35 *su. Ep.* 36—37 *su. Ep.* 36 a *ut vid.* F^c: ⟨vine⟩a *Luc. Mueller.* *ante* manu *spat. 4 litt. in F.*

Ⓟ 2 arbore *L.* 6 calidus *TL ante corr.* 7 suffetis *MPR ante corr.* 8 uites *R.* manus *L.* 10 quibus misit *I.* autem *om. L.*

⟨veles bonus sub vite⟩m qui subicit has-
⟨tas." **Sub vitem proelia⟩ri** dicuntur
⟨milites, cum sub vinea⟩ militari pug-
⟨nant. Lucilius (960): „ne⟩que prodire
5 ⟨in altum, proeliari pro⟩cul sub vite."
⟨**Sub vineam iacere** dicun⟩tur milites,
⟨cum astantibus centur⟩ionibus, ia-
⟨cere coguntur sudes.⟩ **Supparus**
⟨puellare *dicebatu*⟩r vestimen-
10 ⟨tum lineum, quod et s⟩ubucula ap-
⟨*pellabatur*. Titinnius i⟩n Fullonia
(35): . . . . omne quod
. . . . ⟨*sup*⟩parum puni-
. . . . cat Naevius de
15 ⟨bello Puni⟩co (1, fr. 11). Et in Nautis
(64): . . . . estem consec-
. . . . nunc supparos
. . . . na iam crucem
. . . . detur puella-
20 . . . . ⟨Afra⟩nius ait (123): „Puella
⟨non sum, supparo si in⟩duta sum. **Supa,**
⟨*iace* . . . . dissip⟩at, disicit,
⟨et obsipat, obicit, et⟩ in . . . . insipit
. . . . o inicit far in ollam.
25 ⟨**Sutelae** dolosae⟩ astutiae, a simili-
⟨tudine suentium di⟩ctae sunt. **Sus-**
⟨***pectus*** *est diversa*⟩e significationis
. . . . ⟨*suspicor*⟩ et suspicio parti-
. . . . non mirum, si
30 . . . . o dari potest. „**Su-**
⟨**trium quasi eant**" *ut*⟩ique in proverbium
⟨*abiit ex hac*⟩ causa. Gallico tu-
⟨multu quon⟩dam edictum est, le-
450 giones Sutrii ut praesto essent
35 cum cibo suo. Quod usurpari coep-
tum est in is, qui suis rebus opi-
busque offici id praestarent quibus

311 **Sub vitem proeliari** dicuntur milites, cum sub vinea militari pugnant. Lucilius (960): „Neque prodire in altum, proeliari procul sub vite."
Sub vineam iacere dicuntur milites, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes. 5
Supparus vestimentum puellare lineum, quod et subucula, id est camisia, dicitur. Afranius (123): „Puella non sum, supparo si induta sum."
Supat iacit, unde dissipat disicit, et obsipat obicit, et insipat, hoc est inicit. 10
Sutelae dolosae astutiae a similitudine suentium dictae.
Suspectus et a suspicor venit et a suspicio.

Ⓕ 1–2 *su. Ep.* 1 subicit *Aug.*: subsit *F*: submisit *Epit.* 2–5 *su. Ep.* 5 cul F^{u} (c *n. l.*) 6–8 *su. Ep.* 7 ionibus F^{ar}: onibus F^{u}. 8–11 *su. Ep.* 9 r F^{c}. 13–14 Puni⟨ceum vestimentum ita vo⟩cat *Urs.* (*post Scal.*) Naevius *Urs.*: neui *F.* 15 co F^{u} (c *n. l.*): *suppl. Scal* 19–20 ⟨vi⟩detur puella⟨re vestimentum, quod⟩ *Mue.* 20 nius (n *minus cert.*) F^{c}. 20–21 *su. Ep.* 21 Supat *Epit.*: Supa⟨re⟩ *alii* 22–23 *su. Ep.* in (*seq. spat. 5 litt.*) insipit *F*: insipat insipit *Urs.*: *fort.* insipat *corr.* insipit 24 o *vel* d F^{c}. *fort.* ⟨far in olam pr⟩o 25 astutiae F^{u} (a- *n. l.*) 25–28 *su. Ep.* 26 cte (*non* ctae) F^{c}. 27 e *ut vid.* F^{c}. 28–29 *puta* parti⟨tur⟩ *vel* parti⟨cipat⟩ 29 que (F^{u}: *nota incerta* F^{ab}) non *F.* 30 ⟨non una significati⟩o *Urs.* 30–33 *suppl. Scal.* (*fere*) 31 ique F^{u} (i *n. l.*) 32 (causa *F*) 37 o. it *F*: o. quid *Mue.*: officium *Lambinus*

Ⓟ 1 praedicari *L.* unea *PMI.* 6 Subparus *MI.* 7 camisi MP^{1}. 8 subparo *RI* (*ex* -ra) ind. non sum *L.* 9 Stupat *MP.* dissicit *TLEIR.* obstat *codd.* incipit *R.*

deberent. Plautus (Cas. 523): „Sed facito dum, merula per versus quod cantat, colas; cum suo cuique facito veniant, quasi eant Sutrium.“ **Suopte**, ⟨suo⟩ ipsius, ut meopte meo ipsius, tuopte tuo ipsius. **Suillum genus** invisum Veneri prodiderunt poetae ob interfectum ab apro Adonim, quem diligebat dea. Quidam autem, quod inmundissimi sint sues ex omni mansueto pecore, et ardentissimae libidinis; ita ut opprobrium mulieribus inde tractum sit, cum subare et subire dicuntur. „**Sus Minervam**“ in proverbio est, ubi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est. Quam rem in medio, quod aiunt, positam Varro et Euhemerus ineptis mythis involvere maluerunt, quam simpliciter referre. **Strues** genera liborum sunt, digitorum coniunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transversum continentur. **Struices** antiqui dicebant extructiones omnium rerum. Plautus (Men. 101): „Cerialis cenas dat. ita mensas extruit, tantas struices concinnat patinarias.“ Et Livius (trag. 37): „quo Castalia per struices saxeas lapsu accidit.“ **Struere**, antiqui dicebant pro adicere, augere. Unde industrios quoque M. Cato (or. inc. 19): „Iure, lege, libertate, republica communiter uti oportet: gloria atque honore, quomodo sibi quisque struxit“; a[u]t in XII (1, 2) quod est: „Si calvitur pedemve struit,

Suopte, suo ipsius, ut meopte meo ipsius, tuopte tuo ipsius. 451
Strues genera liborum erant, digitorum coniunctorum similia, qui continebantur in transversum superiecta panicula.
Struices dicebant omnium rerum instructiones. 5
Struere antiqui dicebant pro augere, unde industrii.

Ⓕ 3 cum cibo cum quiqui *codd. Plauti* 4 suo *add. ex Epit.* (*cf. v. 3*). 7 ueniri *F*: *corr. Aug.* 14 subire] surire *Scal.* 36 at *Aug.*

Ⓟ 2 librorum β. 2–3 (con. sim. *codd.*) 6 (industrii *MPLE*): industrui β: industria *T*.

manum endo iacito“, alii putant
significare retrorsus ire: ali in
aliam partem: ali fu⟨ge⟩re: ali gradum
augere: ali minuere; †ac† vix pedem
5 pedi praefert, otiose it, remoratur.
Stroppus est, ut Ateius Philologus
existimat, quod Graece *στρόφιον*
vocatur, et quod sacerdotes pro in-
signi habent in capite. Quidam
10 coronam esse dicunt, aut quod
pro corona insigne in caput inpo-
natur, quale sit strophium. Itaque
apud Faliscos †idem† festum esse, qui
vocetur Struppearia, quia corona-
15 ti ambulent; et a Tusculanis, quod
in pulvinari inponatur Castoris,
struppum vocari. **Strutheum**
in mimis praecipue vocant ob-
scenam partem virilem, ⟨a⟩ salaci-
20 tate videlicet passeris, qui Graece
στρουθὸς dicitur. **Strenam** voca-
mus, quae datur die religioso omi-
nis boni gratia, a numero, quo
significatur alterum tertiumque
25 venturum similis commodi; velu-
ti trenam, praeposita s littera, [a]ut
in loco et lite solebant antiqui.
Strebula Umbrico nomine Plau-
tus appellat coxendices hostia-
454 rum, quas g . . . .
31 in altaria in . . . . ⟨Plau-⟩
tus ait in Fri⟨volaria (88):⟩ . . . .
agnina tenen . . . . ⟨*stre-*⟩
bulis.“ Stlat⟨*ta* genus *erat* navigii⟩
35 latum mag⟨is quam altum, *sic*⟩
appellatum ⟨a latitudine; sed ea⟩
consuetudin⟨e, qua stlocum pro locum, stli-⟩

312 **Stroppus**, quod Graece σύροφιον dicitur, pro insigni habebatur in capitibus sacerdotum; alii id coronam esse dixerunt. 453

Strutheum membrum virile a salacitate passeris, qui Graece στρουθὸς dicitur, a mimis praecipue appellatur. 5

Strenam appellabant, quae dabatur die religioso ominis boni gratia, a numero, quo significatur alterum tertiumque venturum similis commodi; velut trenam, praeposita S littera, ut antiquis frequens usus erat.

Strebula lingua Umbrorum appellabant partes carnium sacrificatarum. 10

Stlatta genus navigii latum magis quam altum, et a latitudine sic appellatum; sed ea consuetudine, qua stlocum pro locum et stlitem pro litem dicebant. 455

Ⓕ 3 fugere *Aug.* 4 ac] cum *Mue.* 6 adeius *F.* 7 συροφιον *F.* 13 diem *Aug.* 18 praecipuę *F.* 19 a *add. ex Epit.* 21 struthos *F.* 22 hominis *F.* 24 tertiumque *Epit.*: initiumque *F.* 26 trenam *Epit.*: renam *F.* ut *Aug.* 30—31 G⟨raeci μηρία dicunt, quae⟩ in alt. in⟨poni solebant, ut⟩ *Urs.* 31—32 *suppl. Aug.* 33 tenen (*vel* m *vel* r *vel* t) *F*[c]. 33—34 *suppl. Mue.* 34 Stlat *F*[u] (-t *n. l.*) 34—412, 1 *su. Ep.*

Ⓟ 1 Stropus *T.* sirophion (-yon) *MPLER*: strophion *T*: sirophyon *R.* (σ. dic. *codd.*) 4 Scruteum *R.* vir. mem. *T.* 5 a minimis *I*: animis *R.* 6 clabatur *MP.* regioso *MP*: relioso *I.* hominis *PMIR*: omnis *T.* 8 (velut *codd.*) tremam *R.* 12 Stlata *TI*: Stlatra *R.* a lat.] altitudine *MP*: ex altitudine *I*: ex latitudine *R.*

tem antiquị ⟨pro litem dicebant. **Stlembus**⟩
gravis, taṛ⟨dus, sicut Lucilius (1109):⟩ . .
Apulidae peḍ⟨ibus stlembi⟩ . . . .
cum refert ⟨*equum pigrum et tardum.*⟩
5 **Stelionem** g . . . .
Verrius dic. . . . .
stillet cibo p . . . .
bi a stellarum . . . .
varium est; . . . ⟨*Stipem* pe-⟩
10 cuniam signaṭ⟨*am*⟩ . . . .
ideo stipular . . . .⟨in-⟩
terrogat ạ . . . .
aes. Stiṛ⟨*pem in masculino gene-*⟩
re antiquị . . . .
15 mina metạ⟨phoric⟩ . . . .
quae nunc in ⟨*feminino profertur gene-*⟩
re. Livius: „tr . . . . ⟨*quo-*⟩
rundam Rom . . . .
conditam Romam . . . .
20 vius. „O Strymon . . . .
Graio stirpe exọ⟨rt . . *Ennius* (Ann. 178):⟩
„nomine Pyrrh⟨us, uti memorant⟩
a stirpe supremo.“ . . . (com. inc. 105): . .
est, revoca fratre . . . .
25 plaudite.“ Quam Gallụ⟨s *Aelius sic de-*⟩
finit: „Stirp⟨s⟩ est genị . . . .
qui a quoque est prognạ . . . .
456 . . . . dicuntur 314
. . . . ab imis arbori-
30 ⟨bus . . . . **Sti**⟩**p̣atores** appel-
⟨lantur corporis c⟩ụstodes, quos
⟨antiqui latrones voca⟩bant, i mer-
. . . . m ferro ve-
⟨*lut stipati* circumda⟩ṇt regum cor-
35 ⟨pora. **Stipes** fustis terra⟩e defixus. Afra-
⟨nius⟩ (inc. XIX) . . . . . . porro honeste
. . . . ⟨*stip*⟩ite hostium

Stlembus gravis, tardus, sicut Lucilius (1109) pedibus stlembum dixit equum pigrum et tardum.
315 **Stipatores** corporis custodes, quos antiqui latrones vocabant. Stipati enim ferro circumdant corpora regum. 457
Stipes fustis terrae defixus. 5

Ⓕ 1 antiqui F^u (ui *n. l.*) 1—4 *su. Ep.* 2 tar F^u (r *n. l.*) 3 ped (d *minus cert.*) F^c. 4 refert F^c. 5—7 g⟨enus esse lacertae, quod⟩ Ver. dic⟨tum ait, quia virus in⟩stillet *Mue.* (*post Scal.*) 7—8 ⟨a⟩li *Mue.* 8 ⟨similitudine, quia⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 9 *post* est *distinctio, tum vestigium litterae* (S *non videtur*) F^c. 9—13 ⟨Stipem dicebant pe⟩cuniam signat⟨am, quod stiparetur:⟩ ideo stipular⟨i dicitur is, qui in⟩terrogat a⟨lterum, spondeatne stipem, id est⟩ aes *Mue.* (*post Urs.*) 10 signat (t *minus cert.*) F^c 12 terrogat a F^{ar}: terrogatus F^u. 13 Stir F^k F^c (r *minus cert.*) 13—14 *suppl. Urs.* 14 antiqui F^u: antiqu F^{ab}: antiq F^k. 14—15 ⟨usurparunt pro eo quod est fe⟩mina, meta⟨phorico vocabuli usu⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 15 meta (a *minus cert.*) F^c. 17 tr F^c F^k. 17—18 ⟨quo⟩rundam Rom⟨anorum⟩ *Urs.* 19 romam (ma *minus cert.*) F^c. 21 exo (o *minus cert.*) F^c: exo⟨rtum⟩ *Mue.* 23—24 ⟨satis⟩ est re. fratre⟨m eodem stirpe gnatum⟩ *Mue.* 25 gallu (u *minus cert.*) F^c: galli F^k. 25—26 *suppl. Urs.* 26 stirps est *Urs.* geni (*non* gent, *ut vid.*) F^c. 26—27 gent⟨is propagatio, ut⟩ quis a quoque est progna⟨tus." Stirpes autem⟩ *Urs.* 27 progna F^u (a *n. l.*) 29 ab F^{ar}: b F^u. 29—30 ⟨a stirpibus iis, quae⟩ ab im. arbori⟨bus nascuntur⟩ *Urs.* (*fere*) 30 patores (p *minus cert.*) F^c. 30—36 *su. Ep.* 31 ustodes (u *minus cert.*) F^c. 32 ·i· F (*vix pro* id est) 32—33 mer⟨cenarios, qui cu⟩m *Urs.* 33—34 *suppl. Mue. ex Epit.* 34 nt (n *minus cert.*) F^c. 35 e F^c. *su. Ep.* 36 porro F^u: orro F^k. 37 ostium *Scal.*

Ⓟ 2 stlenbum *M*: stembum P^1. picrum $M P^1$. 3—4 appellabant uocabant *T.* 5 infixus *T.*

. . . . ọro fidem, qui
. . . . .ẹam silvam et
. . . . ⟨*ho*⟩stili in me la-
. . . . tus, ut revolso
5 . . . . .qui iactu vali-
⟨do⟩ . . . . parmam; nisi si
. . . . voluit pro
. . . . . ⟨*Accius*⟩ in Bacchis (261): „Ec-
. . . . egum aut al-
10 . . . . ṇus. Ennius
(inc. 40) . . . . ⟨*stip*⟩ites abiegno
. . . . ạe stipitem
. . . . '. mit eum, qua
. . . . ạrripit.“ **Strit-**
15 **⟨tavum** antiqui diceb⟩ant pro trita-
⟨vo, *qui est pater at*⟩ạvi et ataviae
. . . . s. **Strigores** in Ne-
⟨*lei carmine (5) pro* st⟩rigosis positum
. . . . ⟨*dens*⟩ạrum virium ha-
20 . . . . ⟨„*strig*⟩ọres exerciti“. **Stri-**
⟨gae *appellabantu*⟩ṛ ordines rerum
⟨inter se contin⟩uate conlocata-
⟨rum, a stringe⟩ndo dictae. **Stri-**
. . . . ịus Graeci στρίγγα ap-
25 ⟨pella⟩ . . . . . . .ṭ maleficis mulieribus
458 nomen inditum est, quas volaticas
etiam vocant. Itaque solent his ver-
bis eas veluti avertere Graeci:
“†συρριντα πομπειεν νυκτικο
30 μαν στριντατολαον† ὄρνιν ἀνω-
νύμιον ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας.“
Statu liber est, qui testamento certa
condicione proposita iubetur esse
liber: et si per heredem est, quo minus
35 statu liber praestare possit, quod
praestare debet, nihilominus liber
esse videtur. **Status dies ⟨cum hoste⟩** vocatur

Strittavum antiqui dicebant pro tritavo.
Strigores id est densarum virium homines.
Strigae appellantur ordines rerum inter se continuate conlocatarum, a stringendo dictae. 4
Status dies vocatur iudicii causa constitutus. 459

Ⓕ 1 oro F^{u}: ro F^{k}: ⟨impl⟩oro *Urs.* 2 eam F^{u}: am F^{ar}. 3 hostili F^{u} (ho *n. l.*) 3—4 ia⟨ctu⟩ *Urs.* 5—6 vali⟨do confixit stipite⟩ pa. *Vahlen.* 8 Accius *add. Scal.* 8—9 ec⟨quem stipitem abi⟩egnum aut al⟨neum⟩ *Urs.* 10 n (*vel* m *vel* i) us F^{c}. 11 ites F^{k} F^{c}. 12 ae *ut vid.* F^{c}: e F^{u}. 14 arripit (a *minus cert.*) F^{c}. 14—16 *su. Ep.* 16 aui (a *minus cert.*) F^{c}. *suppl. Urs.* 17 s F^{c}. ⟨ut stlites pro lites⟩ *edd.* (*fere*) 17—18 *suppl. Scal.* (*fere*) 19 arum (a *minus cert.*) F^{c}. 19—20 ⟨invenitur, id est dens⟩arum virium ho⟨minibus⟩ *suppl. Urs. ex Epit.* 20 ores (o *minus cert.*) F^{c}. 20—23 *su. Ep.* 21 r *ut vid.* F^{c}. 22 uatae F^{u} F^{c}. 23—24 Stri⟨gem, ut ait Verr⟩ius *Mue.* (*post Scal.*) 24 ius *ut vid.* F^{c}: us F^{u}. *στρίγγα Mue.* (*post Scal.*): *συρνια F.* 25 t *vel* e F^{c}: *nihil app.* F^{k}: quod F^{u}. 29—30 *στρίγγ' ἀποπέμπειν νυκτιβόαν, τὰν στρίγγ' ἀπὸ λαῶν Haupt. in Lindem. corp. gr. 2, 685* 31 ⟨*στρίγγ'*⟩ *ὠκ. Haupt.* 33 (condicione *F*) 34 est] stet *Urs.*, *recte ut vid.* 37 *add. Mue.*

Ⓟ 1 Stritauum *TEI*: Strictauum P^{1}. trittauo *MP.* 2 Str. idenserum *M*: Str. idensarum *PL*: Str. densarum *Eβ.* 4 astrigendo *L*: astrindo *G.*

qui iudici causa est constitutus cum
peregrino; eius enim generis ab anti-
quis hostes appellabantur, quod
erant pari iure cum populo Romano, atque
hostire ponebatur pro aequare.
Plautus in Curculione (5) „Si status con-
dictus cum hoste intercedit dies,
tamen est eundum, quo imperant,
ingratis.“ **Stagnum** quidam dici
putant, quod in eo aqua perpetuo
stet. Ali quod is locus a Graecis στεγ-
νὸς dicitur, quia bene contineat
aquam. **Satura**, et cibi genus ex
variis rebus conditum est, et lex
⟨mul⟩tis alis legibus conferta. Itaque in
sanctione legum adscribitur:
„Neve per saturam abrogato, aut de-
rogato.“ T. Annius Luscus in ea, [quam]
quam dixit adversus Ti. Gracchum:
„Imperium quod plebes per saturam
dederat, id abrogatum est.“ . Et C. Lae-
lius in ea, quam pro se dixit (Sall. Iug. 29,5):
[„Dein
postero die, quasi per saturam senten-
tiis exquisitis in deditionem acci-
pitur.“ **Statae Matris** simulacrum
in Foro colebatur; postquam id Cotta s-
travit, ne lapides igne corrumpe-
rentur, qui †plurimis† ibi fiebat
nocturno tempore, magna pars
populi in suos quique u⟨i⟩cos rettule-
runt ei⟨u⟩s deae cultum. **Stalag-
mium** genus inaurium videtur
significare. Caecilius in Karine (106)
cum ait: „tum ex aure eius stalag-
mium domi habeo“. **Stolidus**, stul-
tus. Ennius lib. I (Ann. 105): „Nam vi depugnare

Satura et cibi genus dicitur ex variis rebus conditum, et lex multis aliis conferta legibus, et genus carminis, ubi de multis rebus disputatur.
316 **Statae Matris** simulacrum in foro colebatur. 461
Stalagmium genus inaurium. Caecilius (106): „Ex aure 5 eius stalagmium domi habeo.“
Stolidus stultus.

Ⓕ 9 ingratiis *Plaut.* 11 aliquo dis *F.* 11—12 συειυος *F.* 15 *su. Ep.* 22 *intercidisse aliqua vid.* 26—27 collastrauit *F*: *corr. Huschkius* 28 plurimus *Aug.*: plurimi *Mue.* fiebat *ex* -bant *F*: -bant *Mue.* 30 suos *ex* suo *F.* vicos *Aug.* 31 eius *Aug.* 33 (karine *F*) 34 ait tum *Aug* : aitium *F.*

Ⓟ 1 Statura *MPL.* 3 putatur *R.* 5 Stalacmium *L.* (g. inaurium *codd.*)

sues stolidi soliti sunt.“ et in Ale-
xandro (36): „Hominem appellat: ‘quid
lascivi⟨s⟩, stolide?’ non intellegit.“ et
Caecilius in Hypobolimaeo (77): „abi hinc
5 tu, stolide; illi⟨c⟩ ut tibi sit pater?“
et in Androgyno (9): „sed ego stolidus;
gratulatum me oporte⟨b⟩at prius.“
Stuprum pro turpitudine anti-
quos dixisse apparet in Nelei car-
10 mine (2): „foede stupreque castigor
cotidie.“ Et in Appi sententis (1): „qui
animi conpotem esse, nequid frau-
dis stuprique ferocia pariat.“ Naevius (Bell.
[Pun. 45):
„Seseque i perire mavolunt ibidem,
15 quam cum stupro redire ad suos
popularis.“ item (43): „Sin illos deserant
fortissimos viros, magnum stuprum
populo fieri per gentis.“ **Stuppam**
linum inpolitum appellant Graeci
20 Dorii[s]. **Stura** flumen in agro
Laurenti est, quod quidam
462 Asturam vo⟨*cant.* ***Suber***⟩ . .
ac suberies, q . . . .
thermi. **Ste⟨*rilam*⟩** . . . .
25 bant, quam g. . . . .
que non cipi . . . . **⟨Sep-⟩**
lasi⟨a⟩ aut Sẹ⟨plasium⟩ . . . .
memorabạ . . . .
in Adelph⟨is⟩ (com. inc. Ad. 1) . . . . . .
30 feri Anti⟨pho⟩ . . . .
tum sit q . . . .
unde ungụ . . . .
est. **Stultọ⟨rum feriae** appellaban-⟩
tur Quirina⟨lia⟩. . . . .
35 Qui[p]rini, qu⟨od eo die *omnes* sa-⟩
crificant ii, q̣⟨ui sollemni die aut⟩

Stuprum pro turpitudine antiqui dixerunt, unde est in carmine (Nel. 2): „Foede stupreque castigor cotidie."
Stura flumen in agro Laurenti est.
Sterilam sterilem. 463
Stultorum feriae appellabantur Quirinalia, quod eo die sa- 5
crificant hi, qui sollemni die aut non potuerunt rem divinam facere, aut ignoraverunt.

Ⓕ 1 soliti *Scal.*: solidi *F.* 3 lascivis *Scal.* 5 illic *Aug.* 6 andronico *F*: *corr. Aug.* 7 med *Bothius* oportebat *Aug.* 10 stupraeque *F.* 13 pariat *ex* pareat *F.* 15 strupro *F.* 20 Dorii *Aug.* 23—24 q⟨ua natabant in⟩ thermis *Urs.* 24—25 Ste⟨rilam mulierem appella⟩bant, quam G⟨raeci στεῖραν dicunt,⟩ quae non cepi⟨t semen genitale.⟩ *Urs.* 27 se (e *minus cert.*) F^c. 28 memoraba F^u (-a *n. l.*) 29—31 Adelph⟨is, di te perdant in⟩feri, Anti⟨pho, quod unde hoc unguen⟩tum sit q⟨uaeris⟩ *Urs.* (*fere*) 32 ungu (-u *minus cert.*; *non* ung̅) F^c. unde ungu⟨entum, nisi quod ex Seplasia⟩ est? *Urs.* (*fere*) 33 Stulto (o *minus cert.*) F^c. 33—34 *su. Ep.* 34—35 Quirina⟨lia, qui erat dies festus⟩ Quirini *Urs.* 35—36 *su. Ep.* 37 q *ut vid.* F^c.

Ⓟ 5—6 sacrificant *MP²LE*: sacrificabant *P¹TGI* (*R n. l.*) sacr. — die *om. R.*

non potuer⟨unt rem divinam face-⟩
re, aut ign⟨oraverunt⟩ . . . .
Fornacaliu⟨m⟩ . . . .
commissumqụẹ . . . .
5 more aṭ . . . .
quibus p . . . .
Sanctum . . . .
lius, quod ṇ . . . .
At Aelius ṣ . . . .
10 videatur ca . . . .
Plerique autem q . . . .
poena sit multa . . . .
se ponetur pro . . . .
et sanctio dictạ . . . .
15 et rogatio: qui coṇ . . . .
Sanqualis avis ap . . . . ⟨com-⟩
mentaris augura⟨libus . . . . . . ossifra-⟩
ga dicitur, quia in ⟨*Sanci dei*⟩
tutela est. **Saccoṃ** . . . .
464 . . . . m Pomponius 318
21 (inc. XIII) . . . . tor, quod ficus ea
. . . . nomen per m
. . . . ductum est; io
. . . . ḍem modo so-
25 . . . . „tu es Apollo
. . . . **Sacrem**
. . . . us, ubi iam
. . . . ụre appel-
. . . . t; ita id adi-
30 . . . . ⟨s⟩umsit voca-
. . . ⟨*Plautus* (Men. 289): „Adu⟩lescens, qui-
⟨bus hic pretiis porci⟩ veneunt sa-
⟨cres, sinceri? Nummi⟩ṣ. Nummum
⟨a me accipe, iube t⟩ẹ piari de mea
35 ⟨pecunia.“ *et in* Rudent⟩e (1208): „Sunt domi
⟨agni et porci sacres.“ C⟩ạto adver-
⟨sus *Q. Minucium The*⟩ṛmum post

Sanqualis avis, quae ossifraga dicitur. 1

Ⓕ 1—2 *su. Ep.* 2—5 ⟨solemnem⟩ Fornacaliu⟨m suorum diem⟩ commissumque ⟨piaculum expiabant ex⟩ more *Mue.* 4 commissumque F^{u} (que *n. l.*) 5 at F^{ar}: a F^{u}. 7—8 Sanctum ⟨ait dici Opillus Aure⟩lius quod n⟨ec sacrum est nec religiosum.⟩ *Urs.* 8 n *ut vid.* F^{c}. 9 s F^{ab}: S⟨tilo⟩ *Urs.* 10 ca F^{c}: c F^{k}. 11 q F^{k}. 11—12 q⟨uod qui violaverit, ei⟩ poena sit multa⟨ve sancita⟩ *Urs.* (*fere*) 14 dicta (a *minus cert.*) F^{c}. 15 con F^{ar} F^{c} (*vel* m *vel* i *vel* u) 16 ap F^{u} (p *n. l.*): appellatur *Urs.* 18 *suppl. Scal.* (*fere*) 19 Saccom *vel* Saccon F^{c}: Saccomorum (*quasi* sycomorum) *Urs.* 21 tor (*non* mor) F^{c}. 23 *post* est *aut distinctio aut erasa* r *littera in F.* 24 dem F^{ab}: lem F^{k}: em F^{u}. 26—27 Sacrem ⟨porcum dici ait Verri⟩us *Urs.* 27 us F^{u} F^{ab}: is F^{k}. 28 u (*vel* i; *nullo modo* a) re F^{c}. 28—29 *an* ⟨i⟩ure appel⟨latum⟩? 30 umsit F^{c}: omisit F^{u}: amisit F^{ab}: sumsit *Croenert.* 30—31 voca⟨buli formam⟩ *Mue.* 33 s *ut vid.* F^{c}. 34 e *ut vid.* F^{c}. plari (*vix* piari) *F.* 36 ato (a *minus cert.*) F^{c}. 37 rmum (r *minus cert.*) F^{c}.

Ⓟ 1 ossa fraga *MP.*

⟨*censuram*⟩ (2) . . . . rem in sin-
. . . . quando pro
. . . . me sacrem
. . . . primis fiet
. . . . ⟨S⟩**acrima** est,
⟨*ut* . . . . *et Clo*⟩atius dicunt,
. . . . tum in amphoram
. . . . ⟨*sacr*⟩ifici causa pro
⟨*vineis, vasis et vino*⟩, quae quasi sacra
. . . . ⟨Li⟩bero fit, ut prae-
⟨metium . . . . . . *Cereri.*⟩ **Sacrificulus**
⟨**rex** appellatur,⟩ qui ea sacra, quae
⟨reges facere a⟩ssueverant, facit.
⟨*Quem creasse dicit*⟩ur post reges ex-
⟨*pulsos Iunius* Br⟩utus. **Sacella** di-
⟨cuntur loc⟩a dis sacrata sine tec-
to. **Sacrosanctum** dicitur, quod
iure iurando interposito est
institutum, si quis id violasset,
ut morte poenas penderet. Cu-
ius generis sunt tribuni plebis aediles-
que eiusdem ordinis; quod adfir-
mat M. Cato in ea, quam scripsit,
aedilis plebis sacrosanctos esse (1).
Sacratae leges sunt, quibus sanctum
est, qui[c]quid adversus eas fece-
rit, sacer alicui deorum †sicut†
familia pecuniaque. Sunt qui esse
dicant sacratas, quas plebes iu-
rata in monte Sacro sciverit.
Seclusa sacra dicebantur, quae Grae-
ci mysteria appellant. **Scena**
ab alis, a quibusdam sacena appel-
latur dolabra pontificalis. **Sa-
risa** est hastae Macedonicae ge-
nus. **Sacer mons** appellatur
trans Anienem, paullo ultra ter-

319 **Sacrima** appellabant mustum, quod Libero sacrificabant pro 465
vineis et vasis et ipso vino conservandis; sicut praemetium
de spicis, quas primum messuissent, sacrificabant Cereri.
Sacrificulus rex appellatus est, qui ea sacra, quae reges
facere adsueverant, fecisset. 5
Sacella dicuntur loca dis sacrata sine tecto.
Sacrosanctum dicebatur, quod iureiurando interposito erat 467
institutum, ut, si quis id violasset, morte poenas penderet.
Sacratae leges dicebantur, quibus sanctum erat, ut, si quis
adversum eas fecisset, sacer alicui deorum esset cum familia 10
pecuniaque.
Seclusa sacra dicebant, quae Graeci mysteria appellant.
Scena sive **sacena** dolabra pontificalis.
Sarisa hasta Macedonica.
Sacer mons trans Anienem fluvium ultra tertium miliarium 15
appellatur, quia Iovi fuerat consecratus.

Ⓕ 1 crem F^u (c *n. l.*) ⟨porcum sa⟩crem *Mue.* 2 quando F^u (q *n. l.*) 3 me F^k: ne F^u. 4 fiet F^{ar}: fiat F^u. 5 acrima (a- *minus cert.*) F^c. *post* est *distinctio in F.* 6 *suppl. Urs.* 7—8 ⟨mustum indi⟩tum in am. ⟨Meditrinalibus sacr⟩ifici *Mue.* 8 ifici F^{ab}. 9 *su. Ep.* 10 bero (b *minus cert.*) F^c. 10—11 ⟨ea re fiunt, quod Li⟩bero fit, ut prae⟨metium, quod Cereri⟩ *Mue.* 11 Cereri F^u (*n. l.*) 12—13 *su. Ep.* 14 ur $F^u F^c$ (u *minus cert.*) 14—15 *suppl. Mercklin.* 15 utus *ex* utos *F.* 15—16 *su. Ep.* 16 a *ut vid.* F^c. 26 qui quid *Aug.* 27 sit cum *Urs.*: sit ut *Aug.* 34—35 (Sarisa *F*) 37 (paullo *F*)

Ⓟ 2 premenum *T.* 8 institutus *MP*: iusti *R.* ponas *G.* 10 (aduersum *codd.*) 12 appellant *ET*: appellabant *PMLβ.* 14 (Sarisa *codd.*)

tium miliarium; quod eum plebes, cum secessisset a patribus, creatis tribunis plebis, qui sibi essent auxilio, discedentes Iovi consecraverunt.
5 At homo sacer is est, quem populus iudicavit ob maleficium; neque fas est eum immolari, sed, qui occidit, parricidi non damnatur; nam lege tribunicia prima ca-
10 vetur, „si quis eum, qui eo plebei scito sacer sit, occiderit, parricida ne sit.“ Ex quo quivis homo malus atque inprobus sacer appellari solet. Gal-
468 lus Aelius ait sacrum esse, quo- 321
15 cumque modo atque instituto civitatis consecratum sit, sive aedis, sive ara, sive signum, sive locus, sive pecunia, sive quid aliud, quod dis dedicatum atque conse-
20 cratum sit: quod autem privati[s] suae religionis causa aliquid earum rerum deo dedicent, id pontifices Romanos non existimare sacrum. At si qua sacra privata
25 succepta sunt, quae ex instituto pontificum stato die aut certo loco facienda sint, ea sacra appellari, tamquam sacrificium; ille locus, ubi ea sacra privata facien-
30 da sunt, vix videtur sacer esse. **Sacrani** appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures Siculosque exegerunt; nam vere sacro nati erant. **Sagmina**
35 vocantur verbenae, id est herbae purae, quia ex loco sancto arcebantur a consule praetoreve, le-

320 **Sacrani** appellati sunt Reate orti, qui ex Septimontio Ligures Siculosque exegerunt; dicti Sacrani, quod vere sacro sint nati. 469

Sagmina dicebant herbas verbenas, quia ex loco sancto arcebantur legatis proficiscentibus ad foedus faciendum bellum- 5 que indicendum; vel a sanciendo, id est confirmando. Naevius (Bell. Pun. 33): „Scopas atque verbenas sagmina sumpserunt."

Ⓕ 14—15 quodcumque more *Lachmann.* 16 Sive (*nov. lemm.*) *F.* 17 Sive (*nov. lemm.*) locum *F.* 20 privati *Aug.* 25 suscepta *Aug.* 33 sigulosque *F.* 36—37 arcebantur *suspectum*: carpebantur *Mercklin.*: arce dantur *Huschkius.*

Ⓟ 1 Sacrati *MP.* recte *β*: reati *T.* 2—3 quod — nati *om. M.* sunt *P.* 7 scapos *α*: scapas *β*: *corr. Scal.*

gatis proficiscentibus ad foedus
faciendum bellumque indicendum;
vel a sanciendo, id est confirman-
do. Naevius (Bell. Pun. 33) ⟨„scopas atque ver-
[benas sagmina sumpserunt . . . .⟩
[(trag. inc. 219): „Ius sacratum Iovis
5 iurandum sagmine.“ **Sagaces**
appellantur multi ac soller-
tis acuminis. Afranius in Brun-
disina (15): „Quis tam sagaci corde,
atque ingenio unico?“ Lucretius
10 lib. II (840): „Nec minus haec animum
470 cognoscere ⟨posse sagacem.“ *Sagacem*⟩
etiam canem . . . . (Enn. Ann. 533)
„invictus ca⟨*nis*⟩ . . . .
ribus fretus.“ ⟨Saga quoque dicitur⟩
15 mulier peri⟨ta sacrorum, et *sagus*⟩
sapiens, pro⟨ducta prima syllaba,⟩
forsitan prop⟨ter ambiguitatem⟩
evitandam. ⟨*Sanates quasi sana-*⟩
ti appellat⟨i⟩ . . . .
20 Sulpicius . . . .
et Opillus ⟨*Aurelius*⟩ . . . .
dici inferio . . . .
ut Tiburtes. . . . .
populo Tibur⟨ti⟩ . . . .
25 Tiburti, idem . . . . ⟨*infe-*⟩
riorisque loci . . . .
in XII (1, 5): „Nex⟨i⟩ . . . .
forti sanatid . . . .
id est bonor⟨um⟩ . . . .
30 qui et inf . . . .
que sunt; . . . . ⟨*pris-*⟩
cos Latinos . . . .
egerit secundum . . . . ⟨in-⟩
fra Romam in e . . . .
35 eosque sanati . . . .

Sagaces appellantur sollertis acuminis, unde etiam canes indagatores sagaces sunt appellati.
Saga quoque dicitur mulier perita sacrorum, et vir sapiens, 471 producta prima syllaba propter ambiguitatem evitandam. 4

Ⓕ **4** *su. Ep.: om. F.* **11** *suppl. Urs.* **12** canem (m *minus cert.*) F^c. **13–14** ca⟨nis nare sagax et vi⟩ribus *Vahlen.* **14–17** *su. Ep.* **15** peri F^u (i *n. l.*) **18** *suppl. Urs.* **19** appellat (t *minus cert.*) F^c. **19–20** appellat⟨i, quasi sanatae mentis. Ser.⟩ Sulp. ⟨Rufus⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **21** oppillus (s *minus cert.*) F^c. **21–24** ⟨Aurelius ita existimant⟩ dici inferio⟨ris superiorisque loci . .⟩ ut Tiburtes ⟨supra Romam aliosque qui cum⟩ pop. Tibur⟨ti . . . in agro⟩ *Mue.* **23** tiburtes *ut vid.* F^c. **25** idem (m *minus cert.*) F^c. **25–26** *suppl. Scal.* **26** loci (i *minus cert.*) F^c. **27** nexi *Mue.*: nexo *Scal.* **28** d (*vel* q *vel* g; *non* s) F^c: *fort.* sanatiq⟨ue⟩ **29** bonor⟨um et qui defecerant sociorum. Sunt⟩ *Mue.* **30** infe F^u (e *n. l.*) **31** *post* sunt *distinctio* F^c. **31–32** *suppl. Scal.* **33–34** *suppl. Scal.* **34** e (*potius quam* c) F^c. **35** eos quae *F.* sanati F^{ab}: sanat F^u.

Ⓟ **2** indigatores *G.*

praeter opinion⟨em⟩ . . . .
set sanavisse⟨t⟩q⟨ue⟩ . . . .
cisci potuisset no . . . .
Cincius lib. II. de ⟨officio iuriscon-⟩
5 sulti. Ne Valerius ⟨quidem Messala⟩
in XII. explanatio⟨ne⟩ . . . .
men in eo libro, quem . . . .
volute inscribi, forc . . . .
duas gentis finitimas. . . . .
472 . . . . ⟨l⟩egem hanc scrip- 322
11 ⟨tam⟩ . . . . n ut id ius man-
⟨*cipii nexique quod populu*⟩s Romanus haberent.
. . . . ⟨fo⟩rctos et sana-
⟨tes⟩ . . . . ⟨sig⟩nificare exis-
15 . . . . atu. Multi sunt,
. . . . acuit displi-
⟨c⟩ . . . . ut sant forcti
. . . . ⟨s⟩anati insani.
⟨**Sarpta vinea**, putata, i⟩d est pura
20 ⟨facta . . . . re⟩lictae inpe-
. . . .⟨so⟩lent esse, quae
. . . . r; inde etiam
. . . . ores dici pu-
⟨*tant*. Sarpere enim a⟩ntiqui pro pur-
25 ⟨gare ponebant. **Sa**⟩**rte** in augu-
⟨*ralibus* pro inte⟩gro ponitur:
⟨„sane sarctequ⟩e audire vi-
. . . . ⟨Ob quam causa⟩m opera pu-
⟨blica, quae locantur, ut i⟩ntegra praes-
30 ⟨tentur, sarcta tecta v⟩ocantur. et-
⟨enim sarcire est integr⟩a facere.
⟨**Sarra** insula *erat*, q⟩uae nunc Epiros
⟨*facta est*. **Sardare**⟩ intellegere
. . . . ⟨Nae⟩vius belli Pu-
35 ⟨nici libro . . (71): „quo⟩d bruti nec satis
⟨sardare queunt.“⟩ „**Sardi venales**,
⟨alius alio neq⟩uior“: ex hoc natum

323 **Sarpta vinea** putata, id est pura facta, unde et virgulae 473 abscisae sarmenta. Sarpere enim antiqui pro purgare ponebant.

Sarte ponebant pro integre. Ob quam causam opera publica, quae locantur, ut integra praestentur, sarcta tecta vocantur. Etenim sarcire est integrum facere. 5

Sarra Epiros insula.

Sardare intellegere. Naevius (Bell. Pun. 71): „Quod bruti nec satis sardare queunt."

Ⓕ 1 opinion (-n *minus cert.*) F^c. 1—2 opinion⟨em eos debellavis⟩set sanavisse⟨t⟩q⟨ue ac cum iis pa⟩cisci *Mue.* (*post Scal.*) 2 sanauisse*q (q *minus cert.*) F^c. 4—5 *suppl. Urs.* (*post Scal.*) 6 explanatio (o *minus cert.*) F^c. 6—9 explanatio⟨ne rem expedivit. Hic ta⟩men in eo lib., quem ⟨de dictis in⟩volute inscribit, forc⟨tos sanatisque⟩ du. gen. fin. ⟨fuisse censet.⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 7 quem (e *minus cert.*) F^c. 8 forc (c *minus cert.*) F^c. 9 finitimas F^u (s *n. l.*) 10 egem (e- *minus cert.*) F^c. 10—11 ⟨de quibus l⟩egem hanc scrip⟨tam esse, qua cautu⟩m *Urs.* 11 n *vel* m F^c: m F^u. 11—12 *suppl. Mue.* 12 s $F^u F^{ab}$. r. (*i. e.* Roman-. *ut vid.*) *F.* 13 rctos (r *minus cert.*) F^c. 13—15 ⟨neque alios quam fo⟩rctos et sana⟨tes eam legem sig⟩nificare exis⟨timat hoc signific⟩atu *Scal.* (*fere*) 15 a (*ut vid.*) tumulti F^c. 16 acuit F^k. ⟨quibus id, quod his pl⟩acuit, displi⟨ceat⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 17 ut (u *minus cert.*) F^c. sanates *Mue.*: *an* sint? 18 anati (a- *minus cert.*) F^c. 19—20 *su. Ep.* 20—24 ⟨virgulae enim re-⟩ lictae inpe⟨dimenta vitibus so⟩lent esse, quae ⟨ideo abscinduntu⟩r; inde et. ⟨sarmenta script⟩ores dici pu⟨tant⟩ *Urs.* 21 lent (l *minus cert.*) F^c. 22 r (*vel* t), *seq. distinctio* F^c. 25—26 *su. Ep.* rte F^{ab}. 26 integre *Epit.* 27 e $F^u F^c$. 27—28 vi⟨dereque⟩ *Urs.* 28 m *vel* n F^c: am F^u. 28—31 *su. Ep.* 30 ocantur (o *minus cert.*) F^c. 31 a (*ut vid.*) F^c. 33—36 *su. Ep.* 35 d $F^u F^{ab}$. 36 uernales *F.* 37 uior (u *minus cert.*) F^c. *suppl. Aug.*

Ⓟ 2—3 pemebant *M.* 5 sarcta *MPLR*: sarta *ETGI.* 5—6 locantur *α.* enim *R.* 8—9 pruti nec *M*: prutineo *P*: hutrinet *G*: utrinet *IR.*

⟨*proverbium* vi⟩detur, quod ludis . . . . fiunt a vicinis . . . . ⟨a⟩uctio Veientium . . . . in qua novissimus . . . . ⟨*dete*⟩rrimus producitur . . . . e senex cum toga praetexta bullaque aurea; quo cultu reges soliti sunt esse E⟨trus-⟩corum, qui Sardi appellantur, quia Etrusca gens orta est Sardibus ex Lydia. Tyrrhenus enim inde profectus cum magna manu eorum, occupavit eam partem Italiae, quae nunc vocatur Etruria. At Sinnius Capito ait, Ti. Gracchum consulem, collegam P. Valeri Faltonis, Sardiniam Corsicamque subegisse, nec praedae quicquam aliud quam mancipia captum, quorum vilissima multitudo fuerit. **Sarcito** in XII (8, 9) Ser. Sulpicius ait significare damnum solvito, praestato. **Sardanapallus** rex Assyriorum fuit unicae luxuriae inter mulieres epulasque versatus semper atque omni tempore. **Sargus**, piscis genus, qui in Aegypt⟨i⟩o mari fere nascitur. Lucilius (1276): „Quem praeclarus helops, quem Aegypto sargus movebit.“ **Saturnia** Italia, et mons, qui nunc est Capitolinus, Saturnius appellabatur, quod in tutela Saturni esse existimantur. Saturni⟨i⟩ quoque dicebantur, qui castrum in imo clivo Capitolino incolebant, ubi ara dicata ei deo ante bellum Troianum

Sarcito damnum solvito. 475

Sargus piscis genus in mari Aegyptio. 2

Ⓕ 2—6 ⟨Capitolinis, qui⟩ fiunt a vicanis ⟨praetextatis, a⟩uctio Vei. ⟨fieri solet,⟩ in qua no. ⟨idemque dete⟩rrimus prod. ⟨a praecon⟩e *Scal.* (*fere*) 3 uctio (u *minus cert.*) F^c. 6 e F^c. 6—7 praetexta *Aug.*: paret ex ta *F.* 8 culta *F.* 8—9 *suppl. Aug.* 27 Aegyptio *Epit.* 34 Saturnii *Aug.*

Ⓟ 1 solutio *R.*

videtur, quia apud eam supplicant apertis capitibus. Nam Italici auctore Aenea velant capita, quod is, cum rem divinam faceret in litore Laurentis agri Veneri matri, ne ab Ulixe cognitus interrumperet sacrificium, caput adoperuit, atque ita conspectum hostis evitavit. **Saturno** dies festus celebratur mense Decembre, quod eo aedis est dedicata: et is culturae agrorum praesidere videtur, quo etiam falx est ei insigne. Versus quoque antiquissimi, quibus Faunus fata cecinisse hominibus videtur, Saturnii appellantur. Quibus et a Naevio bellum Punicum scriptum est, et a multis aliis plura composita sunt. Qui deus in Saliaribus Sat⟨e⟩urnus nominatur, videlicet a sationibus. **Sas** Verrius putat significare eas, teste Ennio, qui dicat in lib. I (101): „Virgines; nam sibi quisque domi Romanus habet sas“; cum suas magis videatur significare. Sicuti eiusdem lib. VII (218) fatendum est eam significari, cum ait: „Nec quisquam [philo]sophiam“ (quae doctrina latina lingua no⟨me⟩n habet) „sapientia quae per⟨h⟩ibetur, in somnis vidit prius, quam sam discere coepit.“ Idem, cum ait sapsam pro ipsa nec alia, ponit in lib. XVI (430): „Quo res sapsa loco sese ostentatque iubetque.“ Et Pacuvius in Teucro (324): „Nam Teucrum regi sapsa res restibiliet.“ **Scaevam**, volgus quidem et in bona, et in mala re vocat, cum aiunt

Sateurnus Saturnus. 477

324 **Sas** suas. Ennius (Ann. 101): „Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sas."

Sam eam Idem Ennius (Ann. 218): „Ne quisquam philosophiam in somnis vidit prius, quam sam discere coepit." 5

Sapsa ipsa. Idem Ennius (Ann. 430): „Quo res sapsa loco sese ostentat."

Scaeva res dicitur mala, quasi sinistra: σκαιὸν enim Graece sinistrum dicitur.

Ⓕ 6 (ulixe cognitus *F*) 10 (decembre *F*) 13 ei *Aug.*: et *F*. 19 Sateurnus *Epit.* 22 *pro* virginis (*gen. sing.*)? 25 sicuti] sed utique *Huschkius* (VII *F*). 27–28 *corr. Scal.* 28 nomen *Plasberg.* 31 Item *Mue.* 32 al. ⟨quod⟩ po. *Mue.* (XVI *F*)

Ⓟ 4 Id est *I.* (nequisquam *codd.*: -que *MP*) 5 pius *G.*

478 bonam et malam . . . .
in mala pone . . . .
aput Graecos σ⟨καιὸν⟩ . . . .
pro sinistro sca . . . . ⟨Hos-⟩
5 tius in belli Hi⟨strici libro (7)⟩ . . . . . .
sentit scaev . . . .
obit penitus o . . . . **⟨Saperda⟩**
genus pessimi pi⟨scis. *Sapientem etiam*⟩
significat, cu⟨m ait Varro (Men. 312): „*videmur* [*nobis*⟩
10 saperdae, cum ⟨simus *σαπροί*.“⟩
Sandaracam . . . . ⟨*coloris genus,*⟩
quod Graeci sa . . . .
Naevius (com. 123): „meru⟨la sandaracino ore.“⟩
„Sabini quod ⟨***volunt somniant***“ *vetus*⟩
15 proverbium e . . . .
Sinnius Capit⟨o . . . . sacri-⟩
ficium propte⟨r⟩ . . . .
Sabinum at . . . .
nam his pro . . . .
20 rum idemq . . . .
facientibus . . . .
in quiete vi . . . .
fici religione . . . .
in proverbium ⟨*Sabinos solitos quod*⟩
25 vellent somn⟨*iare* . . . . avidi-⟩
tatem bibendi q . . . .
id somnium cap . . . .
illud quoque: „anus ⟨*quod vult* som-⟩
niat.“ Fere enim quo . . . .
30 animo volvimus . . . . ⟨ap-⟩
parere solet. **Samb⟨uca** . . . . . organi⟩
genus, a quo samby⟨cistriae⟩ . . . . . .
dicuntur. Per similitu⟨dinem⟩ . . . . .
eam machinam appella . . . .
480 . . . . it; nam ut in 326
35 ⟨organo chordae, sic in m⟩achina funes

Saperda genus pessimi piscis. 479
Sandaraca coloris genus. Naevius (com. 123): „Merula sandaracino ore."
Sambuca organi genus, a quo sambycistriae dicuntur. Machina quoque, qua urbs expugnatur, similiter vocatur. Nam 5 ut in organo chordae, sic in machina intenduntur funes.

Ⓕ 1—5 ⟨scaevam. At scriptores⟩ in m. pone⟨re consueverunt, ut⟩ ap. Gr. σ⟨καιόν invenitur positum.⟩ Pro si. sca⟨evum usurpavit⟩ *Urs.* (*fere*) 3 (aput *F*) σ *vel* C *F.* 6 *post* u *non est* a F^c. 7 o (*vel* c *vel* a) F^c. 7—8 *su Ep.* 8 pi $F^k F^c$ (i *minus cert.*) 8—10 *suppl. Urs.* (*fere*) 9 cu (u *minus cert.*) F^c. 10 cum (m *minus cert.*) F^c. 11 Sanderacam *F*. *suppl. Scal.* (*fere*) 12 sa F^{ar}: s F^u: sa⟨ndycem⟩ *edd.*: *an* σανδαράχην? 14 *suppl. Scal.* 16 capit $F^u F^c$. 16—17 ⟨sacri⟩ficium propte⟨r viam⟩ *Scal.* 18 ad ⟨illud adhibere solebant⟩ *Scal.* (*fere*) at *an* ad *inc.* F^{ar}. 19 pro F^u (o *n. l.*) 19—20 nam is pro⟨mittebat se pro illis somniatu⟩rum *Scal.* 20 idemq (*vel* -o) F^c: idemque F^u: idem F^k. 20—22 idemq⟨ue postquam evigilasset, sacra⟩ fac. ⟨narrat omne quicquid⟩ in qu. vi⟨disset⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 21 s *minus cert.* F^c. 23 ⟨unde venisse dicitur⟩ *Urs.* 24 m *minus cert.* F^c. 24—25 *suppl. Scal.* (*fere*) 25—27 ⟨Sed quia propter avidi⟩tatem bib. q⟨uaedam anus mulieres⟩ id som. cap⟨tabant, vulgatum est⟩ *Scal.* (*fere*) 28—29 *suppl. Scal.* 29—31 quo⟨d vigilantes⟩ an. vol. ⟨idem dormientibus ap⟩parere *Scal.* (*fere*). 30 (animo *F*) 31 b *minus cert.* F^c. 31—33 *su. Ep.* 33 u *minus cert.* F^c. 35 it (*vix* nt) F^c ⟨qua urbes expugna⟩nt *Epit.* 36 *su. Ep.*

Ⓟ 1 Superda *I.* 2 Scanda raca *R*: Sardaraca *T.* (coloris genus *codd.*) 4 Sambila (-yla) *codd.* 5 quia *M.*

⟨intenduntur. **Sa⟩ṃnitibus** nomen
. . . . s propter genus
⟨*hastae, quod σαύνι*⟩α appellent
⟨Graeci⟩ . . . . x̣ Sabinis vere
5 ⟨sacro⟩ . . . . ṛ hominum
. . . . Comio Castronio
⟨*duce occupasse* c⟩ollem, cui nomen
⟨Samnio . . . . **Salar⟩iam viam**
. . . . ⟨*port*⟩a quae nunc Col-
10 ⟨*lina a colle Quirina*⟩li dicitur
. . . . ⟨a⟩ppellabatur.
. . . . ịt ea liceret
. . . . em portari.
⟨***Salacia** dicta est quod*⟩ salum ciet an
15 . . . . ⟨*quo*⟩ vocabulo poe-
⟨*tae* pro aqua usi sunt.⟩ Pacuvius
⟨ . . . . (418): „hinc saeviti⟩am Salaciae
⟨fugimus.“⟩ . . . . vescimur
. . . . mo ut me
20 . . . . um saeptam
. . . . ⟨**Salutari**⟩**s porta** ap-
⟨pellata est ab *aede* S⟩ạlutis, quod ei
⟨proxima . . . . sa⟩lutationes; vo-
. . . . ⟨n⟩unc ludi, scenicos
25 . . . . s primum fecisse C.
. . . . ạlium, M. Popilium M.
⟨f. curules a⟩ediles, memoriae
⟨prodiderunt⟩ historici. Solebant
⟨*enim saltare*⟩ in o⟨rc⟩hestra, dum
30 ⟨*in scaena actus fa*⟩bulae conponeren-
⟨tur, *cum gestibus* ob⟩scaenis. „**Salva res**
⟨**est dum cantat**⟩ **ṣenex**“, quare parasiti
482 Apollonis in scaena dictitent,
causam Verrius in lib. V, quorum
35 prima est p littera, reddidit,
quod C. Sulpicio, C. Fulvio cos., M. Cal-
purnio Pisone praetore urb. faciente

327 **Samnites** ab hastis appellati sunt, quas Graeci σαύνια ap- 431
pellant; has enim ferre adsueti erant; sive a colle Samnio,
ubi ex Sabinis adventantes consederunt.
Salaria via Romae est appellata, quia per eam Sabini sal
a mari deferebant. 5
Salaciam dicebant deam aquae, quam putabant salum ciere
(hoc est mare movere. Unde Ovidius: „Nymphaeque salaces“); quo vocabulo poetae pro aqua usi sunt. Pacuvius
(418): „Hinc saevitiam Salaciae fugimus.“
Salutaris porta appellata est ab aede Salutis, quae ei pro- 10
xima fuit.

Ⓕ **1** *su. Ep.* m- $F^u F^c$ (*minus cert.*): n F^{ab}. **3—4** *su. Ep.* **4** x *ut vid.* F^c: ex *Croenert.* **5** r *ut vid.* F^c. **6** comio $F^u F^c$ (c *minus cert.*) **7** *suppl. Scal.* **8** *su. Ep.* **9** ⟨incipere ait a port⟩a *Scal.* **10** *suppl. Scal.* **11** ppellabatur *ex* ppellababatur F^c. ⟨Salaria autem propterea a⟩ppellabatur *Scal.* **12** it *vel* ut F^c: it ut F^u. **13** em F^c: lem F^u. ⟨a mari in Sabinos sal⟩em *Urs.* (*post Scal.*) **14** salun *F*. **14—15** an⟨tiquitus autem eo⟩ *Urs.*: *an* Am⟨phitrite⟩? **15—18** *su. Ep.* **19** mo F^c: emo F^k: nemo F^u. **21—23** *su. Ep.* **22** alutis (a *minus cert.*) F^c. **23** *ante* vo *distinctio in F.* **23—24** ⟨vel ita ob sa⟩lutationes vo⟨catur⟩ *Mue.* (*post Scal.*): ⟨Sa⟩ltationes vo⟨cabantur⟩ *Momms.* **26** a (*vel* l) lium F^c. (popilinm *F*) **27—28** *suppl. Urs.* (*post Scal.*) **29—31** *suppl. Momms.* **32** senex F^k (s *n. l.*) **33** (apollonis *F*) **36** P. Sulp. Cn. Ful. *Aug.* M.] in *F*.

Ⓟ **1** saynia *TEG*: sainia *PML*: sarma *IR*. **1—2** appellabant *MP*. a *om. I.* **4** sibini *M*. sibinis ab amari *I*. **6** Sallaciam *R*. **8** quo] qui *I*. **9** salatiae (-tie) *MR*: salatiem *P*.

ludos, subito ad arma exierint, nuntiat[i]o adventu[s] hostium, victoresque in theatrum redierint solliciti, ne intermissi religionem adferrent, †instaurati qui† essent: inventum esse ibi C. Pomponium, libertinum mimum magno natu, qui ad tibicinem saltaret. Itaque gaudio non interruptae religionis editam vocem nunc quoque celebrari. At in hoc libro refert Sinni Capitonis verba, quibus eos ludos Apollinares Claudio et Fulvio cos. factos dicit ex libris Sibyllinis et vaticinio Marci vatis institutos, nec nominatur ullus Pomponius. Ridiculeque de ip⟨sa⟩ appellatione par⟨a⟩sitorum Apollinis hic causam reddit, cum in eo praeterisset. Ait enim ita appellari, quod C. Volumnius, qui ad tibicinem saltarit, secundarum partium fuerit, qui fere omnibus mimis parasitus inducatur. Quam inconstantiam Ver⟨rii⟩ nostri non sine rubore rettuli. **Salios** a saliendo et saltando dictos esse quamvis dubitari non debeat, ta-

---

(F) 2 *corr. Aug.* 5 instaurandique *Aug.* 6 Pompinium *F.* 18 ridiculae quae deip (*sic*) *F*: *corr. Urs.* 26 Verrii *Aug.* 28 a sallendo *F*: *corr. Aug.*

329 men Polemon ait Arcada quendam fuisse, no- 484
mine Salium, quem Aeneas a Mantinea in Italiam
deduxerit, qui iuvenes Italicos ἐνόπλιον sal-
tationem docuerit. At Critolaus Saonem ex
Samothrace, cum Aenea deos Penates qui Lavi- 5
nium transtulerit, saliare genus saltandi
instituisse; a quo appellatos Salios, quibus per omnis
dies, ubicumque manent, quia amplae ponuntur ce-
na⟨e⟩, siquae aliae magnae †dum†, saliares appel-
lantur. **Salmacis** nomine nympha Caeli et Ter- 10
rae filia fertur causa fontis Halicarnasi aquae
appellandae fuisse Salmacidis; quam qui bibisset,
vitio inpudicitiae mollesceret. Ob eam rem, †que
id† eius aditus, angustatus parietibus, occasionem
largitur iuvenibus petulantibus antecedentium 15
puerorum puellarumque vi[t]olandarum, quia non
pate⟨t re⟩fugium. Ennius (trag. 338): „Salmacida spolia
[sine
sanguine et sudore." **Salias virgines** Cinci-
us ait esse conducticias, quae ad Salios adhibe-
antur cum apicibus paludatas; quas Aelius Stilo 20
scribsit sacrificium facere in Regia cum ponti-
fice paludatas cum apicibus in modum Saliorum.

Ⓕ 1 quendam *ex* quaedam *F*. 3 ενοπαιον *F*. 8—9 cenae *Aug*. dum] sunt *Aug*. sallares *F*. 12 salamcidis *F*. 13—14 quod *Aug*. 16 viol- *Aug*. 17 *suppl. Aug*. salmacidas polla *F*: *corr. Aug*. 18 sud. et sang. *Enn*.

Spondere Verrius putat dictum, quod sponte sua, id est voluntate, promittatur. Deinde oblitus inferiore capite sponsum et sponsam ex Graeco dicta[m] ait, quod i *σπονδὰς* inter-
5 positis rebus divinis faciant. **Salicem** idem virgulti genus, non arboris dicit, et ridicule interpretatur dictam, quod ea celeritate crescat, ut salire videatur. **Salinum** in mensa pro aquali solitum esse poni ait cum patella, quia ni-
10 hil aliud sit sal, quam aqua. **Salentinos** a salo dictos, Cretas et Illyrios, qui cum Locrensibus navigantes societatem fecerint, eius re-
486 gionis Italiae, quam d . . . . <***Saeculares ludi***>
Tarquini Superbi regis i . . . .
15 Marti consecravit . . . .
cos., quod populus Romanus in l . . . .
aram quoque Diti ac <*Proserpinae* . . . . . . *in*>
extremo Mart<io campo *quod Tarentum* ap->
pellatur, demissam <*infra terram pedes circiter*>
20 viginti, in qua . . . . <popul*us*>
Romanus facere sacr<a . . . . *nono*>
et nonagensi<mo anno *ante M. Valerio Corvino et M.*>
Popilio Laenate <consulibus . . . . ho->
stis furvis est . . . . <*tribus diebus totidem-*>
25 que noctibus, ac de . . . . <cen->
tum post annos ut . . . . <sae->
culares appella . . . .
saeculi habetur. <**Sc**>**uti**<**lum** *tenue et macrum* . *ex-*>
Graeco, ut cum dicim<us . . . . exi->
30 lem aliquem demo<*nstramus, pelliculam tantum*> . .
pompa aliud de . . . . <scu->
tilum de scrutis . . . .
qui virtute po . . . .
scutilo cum cor . . . . <**Squalidum** in->
35 cultum et sord<idum . . . . *dic-*>
tum, quod proxim[a]e <*squamae ad similitudinem* pi->
scium accedit; in . . . .

328 **Spondere** putatur dictum, quod sponte sua, id est volun- 485
tate, promittatur.
Salentini a salo sunt appellati.
Saeculares ludi apud Romanos post centum annos fiebant, 487
quia saeculum centum annos extendi existimabant. 5
Scutilum tenue et macrum, et in quo tantum exilis pellicula cernitur.
Squalidum incultum et sordidum, quod proxime similitudinem habeat squamae piscium, sic appellatum.

(F) 12 navigantes *ex* nagantes *F*. 13 d $F^u F^L$ (*ut vid.*) d⟨icunt de eis⟩ *Urs.* (*fere*) *su. Ep.* 14 i *ut vid.* F^L. i⟨n agro quem . .⟩ *Roth.* (*Rhein. Mus. 8, 776*) 15 -vit F^u: -vi F^{ab}. ⟨P. Claudius Pulcher⟩ *Roth.* 16 l $F^u F^L$ (*ut vid.*) 17 ac $F^u F^L$ (c *incert.*) 17—19 *suppl. Aug.* 19 demissam F^u (-m *n. l.*) 21 *vel* Romano, -ni, *etc.* sacr F^u (r *n. l.*): sacra *Aug.* 21—23 *suppl. Roth.* 23 popillo *F*. 24 furvis *Aug.*: furulis *F*. *suppl. Urs.* 25 de⟨inde institutum est deinceps cen⟩tum *Mue.* (*post Aug.*) 26 ut F^u (t *n. l.*) 27 appella F^u (-a *n. l.*) ⟨quod centum annorum spatium⟩ *Urs.* 28 *su. Ep.* 29 dicim (m *incert.*) F^L. 29—30 dicim⟨us scutilum hominem, exi⟩lem *Urs.* 30 demo F^u (o *n. l.*) *supplevi post Urs.* 31 de (*ut vid.; vix* di) F^L. 32 scrutis (*potius quam* -il) F^L. 33 po $F^u F^L$. 34 cor $F^k F^L$. cor⟨iarium significamus⟩ *Urs.* 34—37 *su. Ep.* 36 proxime *Epit.* 37 *post* accedit *distinctio, tum* in (*vel* im *vel* iu; *nullo modo* c *vel* r) F^L.

(P) 3 a sola *MP*. 6 Scutillum *I*. 9 habebat *MP*

diti paludum squ . . . . ⟨Ennius⟩ in Telepho (287): „Quam ve⟨stitus, squalida saeptus⟩ stola.“ **Squarrosos** ⟨*ab eadem squamarum*⟩ . . similitudine ait dic⟨tos, quorum cutis exsur-⟩
5 gat ob adsiduam inlu⟨viem. Lucilius (1121): „varo-⟩ num ac rupicum squarr⟨osa incondita⟩ rostra.“ **Schoeniculas** app⟨ella*vit* mere-⟩ trices Plautus propter usum ung⟨uenti schoeni,⟩ quod est pessimi generis. Itaque ⟨*dixit* (Cist. 407): [„Diobolares⟩
488 ⟨schoeniculae,⟩ miraculae, cum extertis 330
11 ⟨talis, cum *todillis* crusculis.“⟩ Idem (Poen. 266): „Pro- [sedas pistorum ⟨amicas, *reliquias* alicarias,⟩ miseras schoeno dili- ⟨butas, serv*i*licolas sordid⟩as.“ **Scorta** appel- ⟨lantur meretrices ex cons⟩uetudine rusticorum,
15 . . . . quos solebant di- ⟨*cere*⟩ . . . . delicularum. Omnia ⟨namque ex pellibus facta scorte⟩a appellantur. ⟨**Scortes**, id est pelles testium ari⟩etinorum, ab isdem ⟨*pellibus* . . . . . dicta⟩s esse ait. **Scandu-**
20 ⟨**laca** genus herbae frugibus⟩ inimicae, quod eas ⟨velut edera inplicando⟩ necat. **Scapten-** ⟨**sula** locus, ubi effoditur argen⟩tum in Macedonia, ⟨dictus a fodiendo,⟩ quod est Graece σκάπ- ⟨τειν. Lucretius (6, 810): „qu⟩alis exspiret Scap-
25 ⟨tensula subter odores.“ **S⟩pa⟨ra⟩** parvissimi ⟨generis iacula⟩ . . . . spargantur, dicta. . . . . . ⟨Lucilius⟩ (1315): „tum spara, tum ru- ⟨mices portantur, tragula⟩ porro.“ **Scitum populi** . . . . ⟨magistr⟩atus patricius
30 . . . . ⟨su⟩ffragis iussit . . . . us ex patribus et . . . . iam leges scrib- ⟨ta- . . . . *Plebisci*⟩tum est, quod tribunus . . . . ⟨ro⟩gavit, id est consu-
35 ⟨luit⟩ . . . . plebes autem est

Squarrosi ab eadem squamarum similitudine dicti, quorum cutis exsurgit ob assiduam inluviem. Lucilius (1121): „Varonum ac rupicum squarrosa incondita rostra."

Schoeniculae appellantur meretrices propter usum unguenti schoeni, quod est pessimi generis. 5

331 **Scorta** appellantur meretrices, quia ut pelliculae subiguntur. 489 Omnia namque ex pellibus facta scortea appellantur.

Scortes, id est pelles testium arietinorum, ab eisdem pellibus dicti.

Scandulaca genus herbae, frugibus inimica, quod eas velut 10 edera inplicando necat.

Scaptensula locus, ubi argentum effoditur in Macedonia, dictus a fodiendo. Σκάπτειν namque Graece fodere dicitur. Lucretius (6, 810): „Quales expiret Scaptensula subter odores." 15

Spara parvissimi generis iacula a spargendo dicta. Lucilius (1315): „Tum spara, tum murices portantur, tragula porro."

Ⓕ 1—2 *suppl. Scal.* 3—6 *su. Ep.* 5 inli *vel* inlu F^{L}. 6 squarr F^{L}. 7 Scoeniculas (*corr.* Schoe-), *seq. distinctio* F^{L}. 7—8 *su. Ep.* 8 (trices F) ung F^{L}. 10 miraculae (m *incert.*) F^{L}. 11 idem F^{u} F^{ab}. 14 uetudine (u- *incert.*) F^{L}. *su. Ep.* 16 ⟨es attulisse pro scorto⟩ pelliculam *Urs.* 17 a F^{L}. *su. Ep.* 18 etenorum (e- *incert.*) F^{L}. 18—19 *su. Ep.* s F^{L}. 19—21 *su. Ep.* 20 inimicae (i- *incert.*) F^{L}. 21 necat (n *incert.*) F^{L}. 21—25 *su. Ep.* 22 sum (s *incert.*), *nullo modo* tur F^{L}: um F^{ab}. 24 alis (*nullo modo* ales) F^{L}: lis F^{ab}: is F^{k}. 25 pa F^{ab}. *ante* parvissimi *distinctio* F^{L}. 25—28 *su. Ep.* 26 spargantur F^{L}. 27 tum F^{u} (t *n. l.*) 27—28 mu *F*: murices *Epit.* 28 porro (p *incert.*) F^{L}. 29 atus (*non* ctus) F^{L}. 29—30 ⟨est quod cum magistr⟩atus patr. ⟨rogavit populusque suis su⟩ffragis *Momms.* 30 ffragis (f- *incert.*) F^{L}. 31 us *ut vid.* (*per compend.*) F^{L}. 32—33 scrib⟨tae⟩ *Urs.* 33—444, 1 ⟨Plebisci⟩tum est quod tr. ⟨aedilisve plebi eam ro⟩gavit, ist est consu⟨luit plebesque scivit.⟩ Pl. au. est ⟨populus universus⟩ *Momms.*

Ⓟ 2 e. ab $MP^{1}L$: exurgito ob *I.* 3 rapicum *codd.* 4 Sceniculae *L.* 4—5 u. sceni *LI*: unguentis schoenici *R.* 6 Scorte *I.* 7 scortea *MPE*: scorta *L*: scorte (-tae) *β.* 9 (dicti *codd.*) 10 (inimica *codd.*) 11 negat *M.* 13 scaptin *codd.* (σκ. n. Gr. *codd.*) greci *G.*

. . . . praeter patricios.
⟨*Scitae alias quae sunt*⟩ bona facie, a⟨li⟩as bonis
⟨*artibus mulieres, a*⟩ poetis usurpantur. Te-
⟨rentius in Phormion⟩e (110): „satis, inquit, scita“; et
5 . . . ⟨Heautontimoro⟩umeno (764): „at si scias, quam [scite
⟨in mentem vene⟩rit.“ Ennius in lib. ⟨X⟩VI (438): „lumen
. . . . scitus agaso.“ **Scenam** genus
. . . . manifestum est; sed [f]ut[u]rum se-
490 curis an dolabra sit, ambigitur. Quam Cincius
10 in libro qui est †ei† de verbis priscis, dolabram ait esse
pontificiam. Livius in Lydio (com. 2): „Corruit quasi ictus
scena, haut multo secus.“ SEX. POMPEI FES-
TI DE VERBORUM SIGNIFICAT. LIB. XVI-
II. INCIPIT LIB. XVIIII.
15 **Scirpus** est id, quod in palustribus locis na-
scitur leve et procerum, unde tegetes fiunt.
Inde proverbium est in eas natum res, quae
nullius inpedimenti sunt, „in scirpo nodum
quaerere.“ Ennius (Sat. 70): „Quaerunt in scirpo, soliti [quod dice-
20 re, nodum.“ et Plautus in Aulularia (595): „Quasi pueri,
qui nare discunt, scirpo induetur ratis.“ Novius
in Phoenissis (79): „Sume arma, iam te occidam
clava scirpea.“ **Spira** dicitur et basis columnae uni-
us tori aut duorum, et genus operis pistori, et
25 funis nauticus in orbem convolutus, ab eadem omnes
similitudine. Pacuvius (385): „Quid cessatis, socii, eice-
re spiras sparteas?“ Ennius quidem hominum
multitudinem ita appellat, cum ait (Ann. 510): „spiras
legionibus nexit.“ **Spectu**, sine praepositione
30 Pacuvius in Duloreste usus est, cum ait (147): „am-
plus, rub[r]icundo colore, et spectu pro[p]tervo
ferox.“ **Spetile** vocatur infra umbilicum suis
quod est carnis, proprii cuiusdam habitus, exos, qua
etiam antiqui per se utebantur. Plautus e-
35 numerandis ⟨s⟩uillis obsonis in Carbonaria sic

Spira dicitur et basis columnae unius tori aut duorum, et 491
genus operis pistorii, et funis nauticus in orbem convolutus,
ab eadem omnes similitudine. Ennius (Ann. 510) vero hominum multitudinem spiram vocavit.
Specto sine praepositione Pacuvius (147) posuit. 5
Spetile caro quaedam proprii cuiusdam habitus infra umbilicum suis.

(F) 2 bona F^u F^L. 3 poetis (p *incert.*) F^L. 4 e F^L. *post* scita *distinctio in F.* 5 ymenom F^L. scitae *F.* 6 rit F^L F^k X *fenestra periit in F.* 8 ⟨fuisse ferri⟩ *Mue.* manifestum F^u F^L (m- *incert.*) utrum *Aug.* 10 ei] II *vel* secundus *Aug.* 11 lyvius *F.* 15 Scriptum (-tum *expunct.*) *F*: *corr. Aug.*: Scirpum *alii* 21 scirpea induitur *Plaut., ut vid.* 22 i amte *F.* 28 scirpia *F.* 29 nex̄ (*i. e.* nexit, *non* nexunt) *F.* Specto *Epit.* 35 suillis *Aug.*

(P) 1—2 et ge.] genusque *IR.* (nau. in orb. conv. ab *codd.*) 3 omne *MP*: homines R^2. 5 (Specto *codd.*) 6—7 *post* 447, 1 *L.* 6 Spetiale *R.* 6—7 umbiculum *MP.*

meminit (49): „Ego pernam, sumen, sueres, spectile, [† galium †, glandia.“ **Spicit** quoque sine praepositione dixerunt antiqui. Plautus (Mil. 694): „Flagitium est, si [nihil mittetur, quae superc⟨i⟩lio spicit.“ Et spexit. Ennius lib. XVI [(Ann. 421):
5 „Quos ubi rex ⟨E⟩pulo spexit de co[n]tibus celsis.“ **Spirillum** vocari ait Opill[i]us Aurelius caprae barba[ra]m. **Spintyrnix** est avis genus turpis
492 figurae (carm. inc., p. 52): „occursatrix artificum, per- 333 [dita spinturnix.“
Ea Graece dicitur, ut ait Santra, σπινθαρίς. **Spicum**
10 masculine antiqui dicebant, ut hunc stirpem et hanc amnem. Versus est antiquus (com. inc. 68): [„Quasi messor per messim unumquemque spicum collegit.“ **Speres** antiqui pluraliter dicebant, ut Ennius lib. II (128): „Et simul effugit speres ita funditus nostras.“ et lib.
15 XVI (429): „Spero, si speres quicquam prodesse potis sunt.“ **Spectio** in auguralibus ponitur pro aspectione et nuntiato, quia omne ius sacrorum habent au[x]guribus. Spectio dumtaxat quorum consilio rem gererent magistratus, non ut possent impedi-
20 re nuntiando quae, cum vidissent; at is spectio sine nuntiatione data est, ut ipsi auspicio rem gererent, non ut alios impedirent nuntiando. **Scripturarius** ager publicus appellatur, in quo ut pecora pascantur, certum aes est: quia
25 publicanus scribendo conficit rationem cum pastore. **Scribas** proprio nomine antiqui et librarios et poetas vocabant; at nunc dicuntur scribae equidem librari, qui rationes publicas scribunt in tabulis. Itaque cum Livius
30 Andronicus bello Punico secundo scribsisset carmen, quod a virginibus est cantatum, quia prosperius respublica populi Romani geri coepta est, publice ad-

Spicit quoque sine praepositione dixerunt antiqui.
Spirillum barba caprae appellatur.
Spintyrnix genus avis turpis figurae: ea Graece dicitur σπινθαρίς. 4

Ⓕ 1 sueres *tuetur Heraeus* (A. L. L. 14, 124) callum *Aug.* 4 (XVI *F*) 5 cotibus *Bergk.* 16 et] est *Regell.* (*Jahrb. class. phil. 34, 380*) 17 nuntiatio *Urs.* 19 non] hos *Momms.* (*Staatsr. 1, 105*) 20 quaecumque *Scal.* at iis *Scal.*: satis *F.* 28 quidem *Aug.*: et quidem *Momms.*

Ⓟ 1 antiqui *om. R.* 3 Spintirnyx *E*: Spintirnix *PML*: Spitymix *I.* 3—4 (di. *σπ. codd.*)

tributa est ei in Aventino aedis Minervae,
in qua liceret scribis histrionibusque consistere
ac dona ponere; in honorem Livi, quia is et scri-
bebat fabulas et agebat. **Scraptae** diceban-
5 tur nugatoriae ac despiciendae mulieres, ut
ait †unus†, ab [h]is quae screa idem appellabant,
id est quae quis excreare solet, quatenus id faciendo
se purgaret. Titinius in Prilia (74): „Rectius me-
castor Piculetae Postumae lectum hodie stra-
494 tum vidi scratt[i]ae muli⟨*eris.*“ **Scrutillus** appel-⟩
11 labatur venter suillus, co⟨ndita farte expletus.⟩
Plautus (inc. frag. 43): „venter su⟨i⟩llus, di ḅ . . .
in illum; ego me hodie ẹ . . . . ⟨*com-*⟩
esa farte biberem iṛ . . . .
15 **Spinther** vocabatur ⟨armillae genus, quod mulie-⟩
res antiquae gere⟨*re solebant* brachio summo⟩
sinistro. Plautus (Men. 527): „Iụ⟨beasque spinther novum⟩
reconcinnarier.“ . . . . ⟨**Scrupi aspera**⟩
saxa et difficili⟨a attrectatu⟩ . . . .
20 ri insuetae, aut . . . .
lere. Ennius ịn An⟨dromeda (100): „scrupeo inves-⟩
tita saxo atque [h]ost⟨reis squamae scabrent.“⟩
Unde scrupolosam ⟨rem dicimus, quae aliquid habet⟩
in se asperi. Cornel̩⟨ius Sisenna histor. lib.⟩
25 IIII (124): „his tum iniectus ⟨*est levis* scrupulus⟩
et quaedam dubitatio.“ . . . . ⟨**Scrau-**⟩
tum vocabatur p⟨elliceum, in quo sagittae⟩
reconduntur, ab ead̩⟨em causa, qua scortum⟩ . . .
quia pellibus nomen a σκ⟨ύτος . . . . . . unde⟩
30 scuticae, et scuta qụị⟨a non sine pellibus sunt.⟩
Sceleratus campus app⟨ellatur *prope* portam Col-⟩
linam, in quo virgin⟨es Vestales, quae incestum⟩
fecerunt, defossae sunt ụ⟨*ivae.* ***Scribonianum*** ap-⟩
pellatur ante[a] atria ⟨*puteal, quod fecit* Scri-⟩
35 bonius, cui negotium da⟨tum *a senatu fuerat, ut*⟩
conquireret sacella att⟨acta . . . . pro-⟩
curavit, quia in eo loco . . . .

332 **Sartae** nugatoriae ac despiciendae mulieres. 493
Scrutillus venter suillus condita farte expletus. 495
Spinter armillae genus, quo mulieres utebantur brachio summo sinistro.
Scrupi dicuntur aspera saxa et difficilia attrectatu; unde 5 scrupulosam rem dicimus, quae aliquid in se habet asperi.
Scrautum pelliceum, in quo sagittae reconduntur, appellatum ab eadem causa, qua scortum. *Σκύτος* enim Graece pellis dicitur, unde scyticae et scuta, quia non sine pellibus sunt. 10
Scel⟨er⟩atus campus appellatur proxime portam Collinam, in quo virgines Vestales, quae incestum fecerunt, defossae sunt.

Ⓕ 1 ei *Urs.*: et *F.* 3 his *F.* 6 unus] Verrius *Aug.* scraea *F.* 8 prilla *F.* 9 Piculeiae *Bue.* 10 muli F^u F^L. 10—11 *su. Ep.* 11 co F^u F^L. 12 suillus *Urs.* b (*vel* h), *ut vid.* F^L: *an* b⟨oni⟩? 13 *post* illum *distinctio in F.* e *vel* c *vel* o F^L. 14 ir *ut vid.* F^L. 15—16 *su. Ep.* 17 iu F^u: in *vel* im *vel* iu F^L. 18 *post* reconcinnarier *non inc. nov. lemma* F^L. 18—19 *su. Ep.* 19—20 ⟨navigato⟩ri *Mue.* 20 aut F^u F^L. 22 saxa *F.* host F^L. 23 *su. Ep* 24 Cornel (l *incert.*) F^L. 25 us (*per compend*) F^L. *suppl. Urs.* 26 dubitatio F^u F^L. 26—30 *su. Ep.* 27 p F^L. 28 ead (d *incert.*) F^L. 28—29 ⟨utri⟩que a pell. *Mue.* 29 σκ F^u. 30 scyticae *F Epit.* qui *ut vid.* (ui *per compend.*; *non est* quod) F^L. 31 app F^{ar}. 31—33 *su. Ep.* 33 u F^u (*n. l.*) *suppl. Urs.* 33—35 *suppl. Urs.* 34 ante *Urs.* 36 saccella *F.* att F^u (-t *n. l.*) 36—37 att⟨acta, isque illud pro⟩curavit *Urs.*

Ⓟ 1 (Sartae (-te) *codd.*) 2 (condita farte *codd.*) 3 Spinther *E.* 3—4 *post 443, 5 in R.* 5 Scrupuli *L.* 9—10 su. si. pe. *L.* 11 Scelatus *codd.* (*non E*) 12 incertum *I.*

sacellum fuit. quod igno . . . .
ut quidam, fulgur conditum, quod . . . . . ⟨ne-⟩
fas est integi: semper foramiṇ⟨e . . . . . . aper-⟩
to caelum patet. **Sceleratus** **vị⟨cus⟩** . . . .
5 †octus† Tarquinius Superbus interfici⟨endum curas-⟩
set Servium Tullium regem, soce⟨rum suum, *corpus*⟩
496 ⟨eius iacens filia carp⟩ẹnto supervectast, pro- 334
⟨perans in possession⟩em domus paternae. **Scele-**
⟨**rata porta** . . . . . . **app**⟩ellatur a quibusdam;
10 ⟨*quae et* Carmentali⟩ṣ dicitur, quod ei proximum Car-
⟨*mentae sacellum fuit;* scele⟩rata autem, quod per eam
⟨sex et trecenti Favii c⟩uṃ clientium millibus
⟨quinque egressi adversus E⟩truscos, ad amnem
⟨Cremeram omnes sunt inter⟩fecti. Qua ex cau-
15 ⟨sa . . . . in⟩trare egredive
. . . . **⟨Schedi⟩a** genus navigii
⟨inconditum, trabibus tantum inter⟩ se conexis fac-
⟨tum . . . . *circu*⟩ṃferunt post amissam
⟨*navem* . . . . *Lucili*⟩us quoque poemata
20 ⟨*mala, et versus non sa*⟩ṭis perfecti[s] qui essent,
. . . . c̣um dixit (1279): „Qui schedium fa-
. . . . **Sexagenarios**
⟨de ponte⟩ . . . . cuius causam mani-
. . . . ṃ qui incoluerint
25 . . . . hominem sexaginta
. . . . ṛe Diti patri quot-
⟨*annis*⟩ . . . . quod facere eos de
. . . . c̣ulis; sed religio
. . . . ṣcirpeas hominum ef-
30 ⟨*figies*⟩ . . . . modo mittere
. . . . t morante in Italia
. . . . ius comitum habitave-
. . . . am haberi, atque Arga-
⟨eos⟩ . . . . f̣uerint arvi, quorum pro
35 . . . . am redintegrari eo ge-
⟨nere⟩ . . . . a legatum quondam Arga-
⟨eum⟩ . . . . . ssi Romae moratum esse: [h]is ut

Sceleratus vicus Romae appellatur, quod cum Tarquinius Superbus interficiendum curasset Servium regem, socerum suum, corpus eius iacens filia carpento supervecta sit, pro- 497 perans in possessionem domus paternae.

335 **Scelerata porta**, quae et Carmentalis dicitur, vocata, quod 5 per eam sex et trecenti Favii cum clientium millibus quinque egressi adversus Etruscos, ad amnem Cremeram omnes sunt interfecti.

Schedia genus navigii inconditum, id est trabibus tantum inter se nexis factum, unde mala poemata schedia appel- 10 lantur.

Ⓕ 1 saccellum *F*. igno *F*[ar]. 2 quod (uod *per compend.*) *F*[L]. 2—3 *suppl. Urs.* 3 foramin (n *incert.*) *F*[L]. 4 ui *F*[u] (i *n. l.*) 5 octus *ex* octum *F ut vid.*: quod cum *Epit.* 6 (seruium *F*, *plene script.*) 7 ento *F*[u]: nto (n *incert.*) *F*[L]. 7—8 *su. Ep.* 8 em *F*[L]. 8—14 *su. Ep.* 10 s *ut vid. F*[L]. 11 rata *F*[ar] *F*[L]. 12 um *ut vid. F*[L]. 14—16 cau⟨sa factum est, ut ea porta in⟩-trare egr. ⟨mali ominis habeatur⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 15 trare *F*[L]. 16 a *vel* am *F*[L]. 16—17 *su. Ep.* 17 t (*vel* e), *ut vid., tum distinctio*, se *F*[L]. 18 m *ut vid. F*[L]. ⟨quo mercimonia circu⟩mferunt *Urs.* 19 *suppl. Mue.* 20 tis (t *incert.*) *F*[L]. *suppl. Mue.* perfecti *Urs.* 21 cum *F*[u]: um *F*[k]. 21—22 fa⟨ciam tantum⟩ *Marx.* 23 ⟨de ponte olim deiciebant⟩ *Urs.* 23—24 Manius *Mommsen* 24 m (*vel* s) *F*[L]. 24—27 ⟨hanc refert, Roma⟩m qui in. ⟨primi Aborigines, aliquem⟩ ho. sex. ⟨annorum qui esset immola⟩re Di. pa. quot⟨annis soliti fuerint⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 25 hominem *F*[L]. 26 rediti (r *incert.*) *F*[L]. *post* patri *distinctio in F.* 27 quod *F*[u] *F*[L]. 27—28 de⟨stitisse adventu Her⟩culis *Scal.* 28 culis *F*[u] *F*[L] (c *incert.*) 29 scirpeas (s- *incert.*) *F*[L]. 29—30 ef⟨figies de ponte in Tiberim antiquo⟩ *Urs.* (*fere*). 31—34 ⟨alii dicun⟩t, mo. in It. ⟨Hercule, quod quidam e⟩ius co. habitave⟨rint⟩ *Scal.* (*fere*) 32 ius *F*[k] *F*[L]. 33 Arga⟨eos⟩ *Scal.* 34 f *vel* s *F*[L]. 34—35 pro⟨pagatam memori⟩am *Mue.* 35—36 ge⟨nere sacri⟩ *Mue.* 36—37 Arga⟨eum⟩ *Scal.* 37 ssi (*nullo modo* quis) *F*[L]. 37—452, 1 is ut ⟨diem obieri⟩t *Scal.* (*fere*)

Ⓟ 6—7 cumque *MP.* 9 nauii *M*: nauis *P.* 10 factum *om.* β. male *MP.*

. . . . t institutum a sacerdotibus, ut
. . . . ⟨s⟩c̣irpea ex omnibus, cumque publicae
. . . . ⟨nu⟩ṇtiavisset, per flumen ac mare
498 in patriam remitteretur. Sunt, qui dicant, post
5 Urbem a Gallis liberatam, ob inopiam cibatus,
coeptos sexaginta annorum homines iaci in
Tiberim, ex quo numero unus, filii pietate oc-
cultatus, saepe profuerit ⟨pa⟩triae consilio, sub
persona filii. Id ut sit cognitum, ei iuveni esse
10 ignotum, et sexsagenaris vita concessa. La-
tebras autem eius, quibus arcuerit senem, id est
cohibuerit et celaverit, sanctitate dignas
esse visas, ideoque Arcaea appellata. Sed ex-
ploratissimum illud est causae, quo tempore
15 primum per pontem coeperunt comitiis suffragium
ferre, iuniores conclamaverunt, ut de ponte
deicerentur sexagenari, qui iam nullo publico
munere fungerentur, ut ipsi potius sibi
quam illi deligerent imperatorem: cuius senten-
20 tia⟨e⟩ est etiam Sinnius Capito. Vanam autem opi-
nionem de ponti Tiberino confirmavit
Afranius in Repudiato (fr. 8). **Secus** aliter signifi-
cat: sexu, natura habituque, ex Graeco, quam
illi vocant ἕξιν. Afranius in Privigno (240) sic
25 a[g]it: „orbus virili sexu adoptavit sibi.“
Pacuvius in Atalanta (68): „Triplicem virili
sexu partum procreat.“ **Simpludiarea fu-
nera** sunt, quibus adhibentur dumtaxat ludi corbi-
toresque. Quidam ea dixerunt esse, quibus neutrum
30 genus interesset ludorum; nam indictiva sunt,
quibus adhibentur non ludi modo, sed etiam de-
sultores, quae sunt amplissima. **Sex suf-
fragia** appellantur in equitum centuriis, quae
sunt adiectae ei numero centuriarum;
35 quas Priscus Tarquinius rex constituit.
Sestertius dicitur quarta pars denari, quo tem-
pore is decusis valebat; id est dupundius
⟨*et semis tertius*⟩.

Sexus natura vel habitus ex Graeco exin vocatur. 499
Simpludiarea funera, quibus ludos adhibebant.
Sestertius dicitur quarta pars denarii, quo tempore is decusis valebat; id est dupondius et semis tertius.
336 **Sex milium et ducentorum** hominum legionem primus 500 Gaius Marius conscripsit, cum antea quattuor milium fuis- 5 set, unde etiam quadrata appellabatur.
Sibus callidus sive acutus.
Sed pro sine inveniuntur posuisse antiqui.
Sybinam appellant Illyri telum venabuli simile. Ennius 10 (Ann. 504): „Illyrii restant sicis sybinisque fodentes."
Sediculum sedile.
Suduculum genus flagelli dictum, quod vapulantes sudantes facit.
Sectarius verbex, qui gregem agnorum praecedens ducit. 15
Secespitam alii securim, alii dolabram aeneam, alii cultellum esse putant.
Si⟨ci⟩licum dictum, quod semunciam secet.
Secessiones narrationes.
337 **Siciles** hastarum spicula lata. Ennius (Ann. 507): „Incedit 20 veles vulgo sicilibus latis."

Ⓕ **1** t $F^u F^L$. (institutum a *F*) **2** cirpea F^u (c *n. l.*) ⟨effigies s⟩cirpea *Scal.* *vel* cum quae **3** ntiauisset $F^u F^L$ (n *incert.*): *suppl. Scal.* **8** profuerit triae ('cecus' *in marg.*) *F.* **10** vita *Aug.*: ulta *F.* **11** eius] eas *Aug.* arguerit *F.* **23** sexu (*null. nov. lemm.*) *F.* **24** ezin *F.* **25** ait *Aug.* **28** *i. e.* ludii **34** adfectae *F*: *corr. Aug.* **36** denarii *ex* -ri (*man.* 2) F^k. **37** his *F.* (dupundius, *nihil praeterea F*). **38** *su. Ep.*

Ⓟ **1** nature (-rae) *PML.* (exin *codd.*): *vel* ἕξιν **3** eis *IR.* **4** (semistertius *codd.*): semitertius *MP.* **5** militum *G ante corr. IR.* et duc. *post* quattuor mil. *collocat auctor append. Simmelianae* (leg. pr. Ga. Ma. consc. *codd.*) **7** (quad. app. *codd.*) **8** Sybus *IR.* calidus *Mβ.* **10** Sibinam *L.* ylliri *EGI*: illyri *R*: yllari *ML.* **11** yllirii *β*: ylliri *α.* sicis (sy-) *codd.* sibinisque *ML*: sibynisque *E.* fodientes *L.* **13** Seduculum *codd.* **15** ueruex *L*: uerbix *M.* praedens *I.* **16** delabram *M.* **18** Silicum *codd.* semiuntiam *IR.* **20** Sicilices *codd.* (Silices *M*) spiculata *Mβ.* **21** sicilicibus *EL ex corr.*: sicilicius *I.*

(deest unum folium)

502 **Sinistrae aves** sinistrumque †est† sinistimum auspicium, 339
id est quod sinat fieri. Varro lib. V. epistolicarum quaestionum ait: „A deorum sede cum in meridiem spectes, ad sinistram sunt parte⟨s⟩ mundi exorientes, ad dex-
5 teram occidentes; factum arbitror, ut sinistra meliora auspicia, quam dextra esse existimentur.“ Idem fere sentiunt Sinnius Capito et Cincius. **Sentinare**, satagere, dictum a sentina, quam multae aquae navis cum recipit, periclitatur. Caecili-
10 us in ⟨A⟩ethrione (4): „Cum Mercurio capit consilium, post quam sentinat satis.“ **Senatores** a senectute dici satis constat; quos initio Romulus elegit centum, quorum consilio rempublicam administraret. Itaque etiam ⟨pa⟩tres appellati sunt; et nunc cum sena-
15 tores adesse iubentur, „quibusque in senatu[m] sententiam dicere licet“; quia hi, qui post lustrum conditum ex iunioribus magistratum ceperunt, et in senatu sententiam dicunt, et non vocantur senatores ante quam in senioribus sunt censi.
20 **Senatus decretum** a consulto Aelius Gallus sic distinguit, ut id dicat particulam quandam esse senatus consulti, ut cum provincia alicui decernitur, quod tamen ipsum senatus consulti est. **Senis crinibus** nubentes ornantur, quod [h]is ornatus vetus-
25 tissimus fuit. Quidam quod eo Vestales virgines ornentur, quarum castitatem viris suis †sponoe * * * a ceteris. **Sentes** cum constet esse spinas, et Afranius in Abducta dixerit (1): „Quam senticosa verba pertorquet turba!“, pro spinosis acci-
30 pi debet. **Senium**, a senili acerbitate et vitiis dictum, posuit Caecilius in Hymnide (73): „Sine suam senectutem ducat utique ad sen⟨i⟩um sorbitio.“ **Senonas** Gallos, Verrius ait, existimari appellari, quia novi venerint ex
504 transalpina regione . . . .
36 ξένους, postea Senon⟨as . . . . ***Septentriones***⟩
septem stellae appell . . . . ⟨bu-⟩

Sectio persecutio iuris.
Secundae res non a numero dicuntur, sed quia, ut velimus, sequantur.
Sinciniam cantionem solitariam.
Sectores et qui secant dicuntur, et qui empta sua perse- 5 quuntur.
Sicyonia genus calciamenti. Lucilius (1161): „Et pedibus laeva sicyonia demit honesta."
Simultas, id est odium, dicta ex contrario, quia minime sint odientes se simul; potest et a simulatione dicta existi- 10 mari, quia simulata loquuntur ad invicem.
Sementivae feriae fuerant institutae, quasi ex his fruges grandescere possint.
Simpulum vas parvulum non dissimile cyatho, quo vinum 501 in sacrificiis libabatur; unde et mulieres rebus divinis de- 15 ditae simpulatrices.
Senaculum locus senatorum.
338 **Sentinare**, satagere, dictum a sentina navis, quam quis, ut 503 aqua liberet, evacuare contendit; itaque sentinare est sup- tiliter periculum vitare. Caecilius (4): „Capit consilium, 20 postquam sentinat satis."
Sentes spinae. Afranius (1): „Quam senticosa verba per- torquet turba!" hoc est spinosa.

Ⓕ 1 est] et *Urs.*: sive *Mue.* 2 (id *F*, *i. e.* id est) 4 (sinistram *F*) partem *F*[1] *ut vid.*: partes *Aug.* 8—9 quod multum aquae *Mue.*: quia multam aquam *Aug.* 14 patres *Aug.* 15 iub. ⟨adicitur⟩ qu. *Mue.* 17 coeperunt *F.* 26—27 spondeant a *Aug.* 27 *spat. 3 litt. in F* (*in marg.* 'cecus') 32 senum *F.* usque ad se. sorbilo *Bentleius* 35 regione *F*[u] (-e *n. l.*) 36 senon *F*[L]. 37 appell *F*[u]. 37—456, 1 appell⟨antur, ut duae sint pro bu⟩bus iu. qu. trio⟨nes a terra rustici⟩ app. *Mue.*

Ⓟ 2 ut] aut *G.* 4 Sicin- *alii* 7 Sycionia *G*: Sicionia *L.* 8 sycionia *EG*: sicionia *ML* (*ex* sicim-) 10 (sint od. se sim. *codd.*) 12 (his *codd.*) is *M.* 13 possent *E.* 14 Sympulum *IR*: Simpuium *fort. scribend.* 15 libatur *E.* 16 simpuiatrices *fort. scribend.* 18 aut *MP.* 19 liberetur *E.* sentina *I.* 22 Sentens *M*: Sentiens *P.* senicosa *R.*

bus iunctis, quos trio⟨nes⟩. . . . .
appellent, quod iunc̣⟨ti⟩ . . . .
quasi terriọneṃ . . . .
quod id astrum Graec . . . .
5 partem quandam . . . .
Ennius (178): „Superat ⟨temo stellas.“⟩ . . . .
et physici eum sumṃ . . . .
con[ten . . .]temp . . . .
aiunt, quod ita sunt . . . .
10 ut ternae proximaẹ . . . .
trigona. **Scensas** ⟨Sabini dicebant, *quas*⟩
nunc cenas. Quae autem ⟨nunc prandia, cenas⟩
habebant, et pro ceni⟨s vespernas⟩ . . . . . .
Signa, ut rerum, ita d . . . .
15 aut lapides, aut fi . . . .
adhuc aliqua et . . . .
pantur etiam. sed po . . . .
simulacra ad effigị . . . . ⟨***Sequester***⟩
is dicitur, qui inter aliquos c̣ . . . .
20 inter eos convenerit . . . .
quid, ut ei reddat, qui id . . . .
stiterit. Cato in ea ora⟨tione, *quam habuit*⟩ . . . .
de Indigitibus (1): „Sinunt . . . .
ut bona rapiant; aut . . . .
25 sequestro dent.“ et Pla⟨utus *in Mercatore* (737): *„Immo*⟩
sic sequestro mihi data ⟨est.“ . . . . **Sepul-**⟩
chrum est, ut ait Gallus Aelị⟨us, *locus in quo*⟩
mortuus sepultus est, quod antị⟨qui *bustum* appel-⟩
labant; [h]isque cippis, aut ali . . . . ⟨mor-⟩
30 tui causa designatus est, intra . . . . ⟨se-⟩
pultura est facta. **Segnitia** ⟨dicitur quod sit sine⟩
506 ⟨nitendo quid utile aut⟩ honestum. Terentius (Andr. 206): 340
⟨„enimvero, Dave, nihil loci⟩ est segnitiae, neque socor-
⟨diae.“ **Signare**⟩ . . . ṃẹṇ dicitur signis notare
35 ⟨*pecora*⟩ . . . . ; sed antiqui eo pro scribe-
⟨re *utebantur, unde et subsigna*⟩re et consignare
. . . . ⟨*pro subscrib*⟩ere et conscri-

Scensas Sabini cenas dicebant. Quae autem nunc prandia 505
sunt, cenas habebant, et pro cenis vespernas appellabant.
Segnitia dicitur, quod sit sine nitendo quid utile aut honestum. Terentius (Andr. 206): „Enimvero, Dave, nihil loci 507
est segnitiae neque socordiae.“ 5

341 **Signare** significat modo scribere, modo anulo signa inprimere, modo pecora signis notare.

(F) 2 iunc (c *incert.*) F^{L}. 3 terrionem, *ut vid.* (*vix* -nes) F^{L}. ⟨Et Plaustrum appellantur⟩ *Voigt.* 4 graec F^{L}. 4—5 qu. id. as. Graec⟨i ἅμαξαν dicunt, idque habet⟩ pa. qu. ⟨temonis speciei⟩ *Scal.* (*fere*) 5 quandam F^{ab} F^{L}. 6 superat F^{u} F^{L}. 7 summ (-m *incert.; non* situm) F^{L}: sum F^{k}. 8 contemplati *Urs.* 9—11 ⟨septem stellae sitae⟩ ut te. pr. ⟨quaeque efficiant tria⟩ tr. *Mue.* 10 proximae F^{u} (ae *n. l.*) 11—13 *su. Ep.* 14 d (*non* q, *neque* c) F^{L}: *an* deorum? 15 fi F^{ab}: f F^{k}: fi⟨ctilia⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 16—17 ⟨scul⟩pantur *Scal.* 17—18 po⟨sita in honorem alicuius⟩ sim. ad effigi⟨em eius statuae⟩ *Mue.* 18 effigi F^{u} (-i *n. l.*) 19 c (*vel* o *vel* d *vel* q; *super lit. lineolae frag. app.*) F^{L}: *an* contendentes? 19—22 ⟨qui certant, medius, ut⟩ in. e. con. ⟨ita tenet depositum ali⟩quid ut ei re. cui id ⟨deberi iure sibi con⟩stiterit *Urs.* (*fere*) 25 seques prodent *F*: *corr. Aug.* 26—28 *suppl. Urs.* (*fere*) 27 aeli (i *minus cert.*) F^{L}. 28 anti F^{u} (i *n. l.*) 29—31 ali⟨qua alia re mor⟩tui ca. de. e. in. ⟨quos fines se⟩pultura *Urs.* (*fere*) 31—34 *su. Ep.* 33 ē (*i. e.* est) F^{L}. 34 m̄ (*i. e.* men, *vix* meminit) F^{ab}. 35 *su. Ep.*: ⟨ut in pecoribus fit⟩ *Urs.* (*fere*) 36—37 *suppl. Urs.*

(P) 1 Sensas *R.* nuno *G.* 2 (habebant *codd.*) 3—5 *om. R.* quae sit *L.* 5 signitiae *ML.*

⟨*bere.* **Septimontium** . . . . . . ap⟩pellatur mense
⟨*Decembri . . post eum, qui dicitur in*⟩ Fastis Agonalia,
⟨*quod eo die in septem* m⟩ontibus fiunt sa-
⟨crificia: Palatio, Velia, F⟩agutali, Subura,
5 ⟨Cermalo, Caelio, Oppio⟩ et Cispio. **Sifus**
. . . . cis ipsis, id quod Graece
. . . . ⟨le⟩ge rivalicia sic est
. . . . ae populum Ser. Sulpi-
. . . . ⟨mon⟩tani paganive si-
10 ⟨fis *aquam dividunt*⟩o, donec eam inter se
. . . . s iudicatio esto.“ **Si-**
⟨***parium***⟩ . . . . utuntur, dictum ait
. . . . ⟨vesti⟩mento, quod vocetur
⟨*supparum. Supparum* ap⟩pellant dolonem,
15 ⟨*velum minus in navi, ut*⟩ acation, maius.
⟨*Supparum autem dictum ait Sinniu*⟩s Capito velut se-
⟨*paratum* . . . . *a reg*⟩ione interioris
⟨*navis.* „***Sepultum*** **m⟩orte meroque**“ cum ait
⟨Lucilius (dub. 1374)⟩ . . . c L. Terentio Tuscivi-
20 ⟨cano⟩ . . . . vivum de saxo Tarpeio
. . . . venisset com[m]isatum, quod
. . . . set coactus. **Seplasia**
. . . . uo plurimi unguenta-
⟨ri⟩ . . cuius meminit Cicero (Pis. 24): „Seplasia[m]
25 ⟨me hercule, ut dici⟩ audiebam, te ut primum aspe-
⟨xit, Campanum⟩ consulem repudiavit.“ **Sati-**
⟨**cula** oppid⟩um in Samnio captum est: quo
⟨*postea* colon⟩iam deduxerunt triumviri M.
508 Valerius Corvus, Iunius Scaeva, P. Fulvius
30 Longus ex senatus consulto Kal. Ianuaris P. Papirio Curso-
re, C. Iunio II. Cos. **Segesta**, quae nunc appel-
latur, oppidum in Sicilia est, quod videtur Aeneas con-
didisse praeposito ibi Egesto, qui eam Egestam no-
minavit. Sed praeposita est ei s littera, ne ob-
35 sceno nomine appellaretur, ut factum est
in Malevento, quod Beneventum dictum est,
et in Epidamno, quod usurparunt Dyrrachium.

Septimontium appellabant diem festum, quod in septem 507
locis faciebant sacrificium: Palatio, Velia, Fagutali[a], Subura, Cermalo, Caelio, Oppio et Cispio.
Siparium genus veli mimicum. 4

Ⓕ 1 *suppl. Urs.* pellatur $F^u F^L$. 1—2 *suppl. Mue.* 2 fastis $F^u F^L$ (f *incert.*) 3—5 *su. Ep.* 5 et F^L (*sine dubio*) 6 cis *ut vid.* (*nullo modo* bis) F^L. 8 ę F^L (*non* e): ⟨rogant⟩e *Scal.* 9 tani $F^u F^L$. 9—10 *suppl. Urs.* (*fere*) 10 o *ut vid.* F^L. 11 s $F^u F^L$. ⟨diviserint, praetori⟩s *Urs.* 11—13 Si⟨parium, quo in scaena mimi⟩ ut. di. a. ⟨Verrius a muliebri vesti⟩mento *Mue.* 14 pellant $F^u F^L$. 14—18 *suppl. Mue.* (*post Scal.*) 15 acation $F^u F^L$ (a- *incert.*) 16 s *ut vid.* F^L. 17 ione F^{ar}. 18 morte F^u (m *n. l*) moroque *F*: *corr. Scal.* 19 c (*non* e) F^L. (tusci ui *F*) 19—20 *suppl. Cichorius* ('*Untersuch. z. Lucil.*', p. 355) 21—22 ⟨desiluisse, cum eo⟩ ve. co. qu. ⟨vini vi facere es⟩set *Mue.* (*post Scal.*) 20 uiuum $F^u F^{ab}$. 21 uenisset (u *incert.*) F^L. 22 set $F^u F^L$. 23 quo F^u (q *n. l*; u *incert.* F^L) 23—24 ⟨forum Capuae, in q⟩uo pl. unguenta⟨ri erant⟩ *Urs.* (*post Aug.*) 24 cuius ·m· (*i. e.* meminit; *vix* Marcus) cicero F^L. 26—28 *suppl. Aug.* 27 um, *ut vid.* F^L. 28 iam F^L. 29 fluuius *F*: *corr. Urs.* 30 P.] L. *Aug.* 33 praeposit*o *F ante corr.* 37 (usurparunt *F*)

Ⓟ 2 fagutalia *codd.* 3 cermaro *PML*. (Caelio (Ce-) *codd.*) 4 ueli inimicum *MP*: vel inimicum *IR*.

Seliquastra sedilia antiqui generis appellantur, d littera in l conversa; ut etiam in sella factum est, et subsellio, et solio, quae non minus a sedendo dicta sunt. **Silus**
5 appellatur naso susus versus repando. Unde galeae quoque a similitudine silae dicebantur. **Silvi** sunt appellati Albani reges, a Laviniae filio, quem post excessum Aeneae gravida relicta, timens periculum et suae
10 vitae et eius, quem utero gerebat, in silvis latens, enixa est. Qui restitutus in regnum est post mortem Ascani, praelatus Iulo fratris filio, cum inter eos de regno ambigeretur. **Sertorem** quidam putant dictum a prendendo, quia ⟨cum⟩ cui-
15 piam adserat manum, educendi eius gratia ex servitute in libertatem, vocetur adsertor; cum verisimilius sit, dictum, qui sereret quid, ac potius adsertorem a serendo cepisse nomen, cum aliquem serat petendo in
20 libertatem eandem, qua ipse sit, id est iungat; quia fruges cum seruntur, terrae iungit. Quod totum Verrius ἀπιθάνως introduxit. **Seges** dicitur ea pars agri, quae arata et consita est. a serendo videlicet. **Serilia** Verrius
25 appellari putat navigia Histric[i]a ac
510 Liburnica, quae lino ac sparto condensantur, 343
a conserendo et contexendo dicta; quia dicat Pacuvius in Niptris (250): „Nec ulla sub⟨s⟩cus cohibet [et] conpagem alvei, sed suta lino et spar-
30 teis serilibus“, cum περιφραστικῶς et ficto vocabulo usus sit pro funiculis, qui sparto conseruntur. **Servorum dies festus** vulgo existimatur Idus Aug., quod eo die Ser. Tullius, natus servus, aedem Dianae dedicaverit in Aventino, cuius
35 tutelae sint cervi; a quo celeritate fugitivos vocent cervos. **„Sero sapiunt Phryges“**, proverbium est natum a Troianis, qui decimo

Seliquastra genus sedilium. 509
Silus appellatur naso sursum versus et repandus. Unde galeae quoque a similitudine silae dictae sunt.
Serilla navigia Histrica, quae lino ac sparto condensantur, a conserendo et contexendo dicta. 5
(**Servorum dies**, p. 467).

Ⓕ 5 6 rusus *F*: sursum *Epit.*: *corr. Mue.* 8 lauineae *F*. 12 iulio *F*. 14 cum *add. Aug.* 24 Serilla *F Epit.* 25 Histrica *Epit.* 28 subcus *F*. 30 (serilibus *F*) περιφραστικας *F*. 34 eadem *F*: *corr. Aug.* 35 quorum *Aug.* 36 servos *Aug.*

Ⓟ 2 Saliis *M*. nasus *LEIR*. 3 a *om. R*. 4 Scrilla *R*. strica *β*. asparco *I*.

denique anno velle coeperant Helenam, quaeque cum ea erant rapta, reddere Achivis. **Sispitem** Iunonem, quam vulgo sospitem appellant, antiqui usurpabant, cum ea vox ex
5 Graeco videatur sumpta, quod est σώζειν. **Sultis**, si voltis significat, composito vocabulo, ita ut alia sunt: ⟨sodes,⟩ si audes; sis, si vis; †plicet† in loco; sci[s] licet, scias licet; equidem [equo], ego quidem. Ennius (Ann. 532): „Pandite sul-[ti⟨s⟩ ge-
10 n[i]as, et corde relinquite somnum.“ **Setius** a sero videtur dictum. Accius in Amphitryone (93): „Si forte paulo, quam tu, veniam setius.“ **Sedum**, alii sadum appellant herbam, quam Opill[i]us Aurelius sesuvium vocari ait, eamque
15 in tegulis seri, nec quamobrem id fiat, indicat. **Specus** feminino genere pronuntiabant antiqui, ut metus et nepos; tam hercules, quam masculino stirpis †ut† frons, ut Ennius (Ann. 440): „Tum cau[s]a sub monte alte specus intus pate-
20 bat“; et Pacuvius in Chryse (99): „Est ibi sub eo saxo penitus strata harena ingens specus.“ **Spondere** antea ponebatur pro dicere, un-
512 de et respondere adh⟨uc manet, sed postea⟩ usurpari coeptum est d⟨e promissu *ex interrogatio-*⟩
25 ne alterius. **Subdit⟨us** . . . . mor-⟩ tui in demortui[s] iu⟨dicis⟩ . . . .
datur his, qui eum hab⟨uerant iudicem, dumta-⟩ xat in eandem rem ⟨vel litem. ***Saturno***⟩ sacrificium fit cap⟨*ite aperto*⟩ . . . .
30 Metellus pontifex ⟨*maximus Claudium augurem iussis-*⟩ set adesse[t], ut eum . . . . ⟨Sul-⟩ pici Ser. f. inaug⟨*uratio*⟩ . . . .
ret se sacra sibi fam⟨*iliaria* . . . . sup-⟩ plicandum esset capite . . . .
35 esset, futurum, ut cum ap⟨*erto capite*⟩ . . . .
facienda esset, pontif⟨ex⟩ . . . .

342 **Sultis** si vultis. Ennius (Ann. 532): „Pandite sultigenas 511
et corde relinquite somnum."
Setius Accius a sero comparavit; ait enim (93): „Ne, si
forte paulo, quam tu, veniam setius."
Spondere ponebatur pro dicere, unde et respondere adhuc 5
manet, sed postea usurpari coeptum est in promissu. 513
Subditus iudex dicitur, qui loco mortui datur is, qui eum
habuerant iudicem in aliqua re vel lite.

Ⓕ 1 coeperant *ex* coperant *F*. 7 sodes *add. Aug.* 8 ilicet, ⟨eas licet; ilico,⟩ in loco *Urs.* (*post Aug.*) scilicet *Aug.* 9 equo *del. Aug.* sulti *tuetur Lachmann. ad Lucr. 1, 186, vix recte* genas *Aug.* 10 Serius *Aug., vix recte* 18 stirps *Aug.* ut] et *Mue.*: aut *Aug.* 19 late *Ennius* inius *F*. 23—25 *su. Ep.* 24 d *ut vid.* F^{L}. 25 Subdit F^{u} F^{ab}. 25—26 Subdit⟨us dicitur is, qui in demor⟩tui iu⟨dicis locum iudex⟩ *Mue.* (*ex Epit*) (*del.* in demortuis) 26 iu *vel* ui F^{L}. 27 hab F^{k} F^{L}. 27—28 *su. Ep.* 28 rem F^{u} F^{L}. 28—29 *suppl. Scal.* (*post Aug.*) 29 capi F^{u} (i *n. l.*) 30 *suppl. Momms.* 31—464, 2 ⟨Sul⟩pici Ser. f. inaug⟨urationi adhiberet, Claudius excusa⟩ret se, sacra sibi fam⟨iliaria esse Saturni, ob quae sibi sup⟩plicandum esset capite ⟨aperto; itaque, si ad iussum ad⟩esset, futurum, ut cum ap⟨erto capite inauguratio⟩ fac. es.; pontif⟨ex eum multavit;⟩ Cl. prov.; ⟨populus negavit ius pon⟩tifici esse ut Cl. *Momms.* 36 pontif (f *incert.*) F^{L}.

Ⓟ 2 somnium *E*: sonum *R*. 3 (Setius *codd.*): Sentius *M*. actius *GR*. 4 quantu *IR*. (setius (-ci-) *codd.*) 8 habuerunt *MP*.

Claudius provocavit . . . .
tifici esset Claudius, fl . . . .
Saturno sacra fecit rem . . . . ⟨Sa-⟩
xum Tarpeium appell . . . .
5 tis, qui ob sepultam Ta⟨rpeiam⟩ . . . .
eum montem Sabinis pro . . . .
nominatus est; vel i . . . .
L. Tarpeius Romulo . . . . *⟨rap-⟩*
tas virgines adversa . . . . ⟨sa-⟩
10 xum est, de noxi poene g . . . .
noluerunt funestum locum r . . . .
Capitoli coniungi. **S⟨captia tribus** a no-⟩
mine urbis Scaptiae a⟨*ppellata, quam Latini*⟩
incolebant. **Stellatin⟨a *tribus*** *dicta, non a campo*⟩
15 eo, qui in Campania est, sed eo, qui ⟨*prope abest ab* [*urbe* Ca-⟩
pena, ex quo Tusci profecti, St⟨*ellatinum illum*⟩
campum appellaverunt. **Sabatin⟨a** a lacu Saba-⟩
te. **Sabini** dicti, ut ait Varro . . . .
quod ea gens [propter] praecipue colat de⟨os, id est, *ἀπὸ* [*τοῦ*⟩
20 *σέβεσθαι*. **Sanqualis porta** a⟨ppellata est⟩
515 ⟨proxima aedi Sancus, id⟩eoque eodem est nomine 344
. . . . **Silere**, tacere
⟨significat, ficto verbo⟩ a s littera, quae ini-
⟨tium et nota silentii est.⟩ **Sellae curulis** locus
25 ⟨*in Circo datus est Valerio* Dic⟩tatori posteri[u]sque
⟨eius⟩ . . . . nime sacellum Mur-
⟨ciae⟩ . . . . aciebant specta-
. . . . ⟨***Sontica***⟩ causa dicitur a morbo
⟨*sontico*⟩ . . . . gerendum agere
30 . . . . is Cato de re A. Atili (1):
. . . . tisse timidus ne
. . . . ibi causam sonticam
. . . . ⟨**Stiricidium** q⟩uasi stillicidium, cum stil-
⟨lae concretae frigore c⟩adunt. Cato pro C. (1):
35 . . . . nihil minus voluit semper

Scaptia tribus a nomine urbis Scaptiae appellatur.
Sabatina a lacu Sabate dicta.
Sabini a cultura deorum dicti, id est ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι.
345 **Silere** tacere significat, ficto verbo a S littera, quae initium 515
et nota silentii est. 5
Sanqualis porta appellatur proxima aedi Sancus.
Stiricidium quasi stillicidium, cum stillae concretae frigore
cadunt. Stiria enim principale est, stilla deminutivum.

(F) 2 fl *ut vid.* (*vix* fa) F^L. 3 m (*vel* n *vel* r; *non* l) F^L. 4 appell F^L. 4—6 appell⟨atam aiunt partem mon⟩tis, qui ob sep. Ta⟨rpeiam ibi virginem, quae⟩ eum mon. Sab. pro⟨dere pacta erat, ita⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 6 pro $F^k F^L$. 7 i (*vel* u; *vix* a) F^L: *fort.* i⟨nde⟩ 8—10 ⟨regi cum propter rap⟩tas virg. adversa⟨retur, in ea parte, qua sa⟩xum *Urs.* (*post Scal.*) 9 aduersa F^u (-a *n. l.*) 10 g *ut vid.* F^L. *fort.* de noxi⟨o⟩ poenae g⟨raves⟩ 11 r (*non* c) F^L. 13 a F^L. 14 stellatin (n *incert.*) F^L. 14—16 *suppl. Urs.* (*fere*) *post Aug.* 16 st $F^u F^L$. (*ut vid.*) 17 Sabatin F^u (n *n. l.*) 17—18 *su. Ep.* 18 uarro F^u. (ro *n. l.*) 19 p̄p̄ (*i. e.* propter, *vix* proprios) *F*: *seclusi* de $F^u F^L$. *su. Ep.* 20 a F^L. 21 eoque $F^u F^L$ (e- *incert.*) *su. Ep.* 22 tacere *Epit.*: tangere *F*. 23 ās *F*. 23—24 *su. Ep.* 25 tatori (t- *incert.*) F^L. 25—27 *suppl. Urs.* 26 nime F^{ab}: xime F^u. saccellum *F*. 27 a (*potius quam* i) F^L. 29 gerendum (g *incert.*) F^L. 29—30 ⟨sontico, propter quam quod est⟩ ger. ag. ⟨desistimus⟩ *Urs.* (*fere*) 30 is *vel* us F^L: ⟨M. Porci⟩us *Urs.* Cato *Urs.*: lato *F*. de re ⟨Floria⟩ *Urs.* 30—33 „A. Atili, ⟨quid dicam causae exti⟩tisse tim. ne ⟨sis? an impedimento t⟩ibi cau. son. ⟨fuisse?⟩ *Urs.* 31 tisse $F^k F^L$. 33 uasi (u *incert.*) F^L. stel *F*. 33—34 *su. Ep.* 34 adunt F^{ar}. 35 nihil (n *incert.*) F^L: nihil⟨o⟩ *Aug.*

(P) 1 captiae (-tia) *α*. 3 a *om.* *MP*. sebeste *LE*: sebethe *β*. 4 ab S *GR*: ab is *I*. 6 aedi] ae etis *M*: aedis *P*. (sancus *codd.*) 7 concreta *L*: concre *I*.

. . . . bus re praesenti cognosce-
⟨*re*⟩ . . . . ere." **Sacramento** dicitur quod
⟨iuris iurandi sacratio⟩ne interposita actum
⟨est. *Unde quis* sacra⟩mento dicitur interrogari, quia
5 . . . . ⟨Cato⟩ in Q. Thermum de X.
⟨hominibus⟩ (4): . . . . erant, ne mala
. . . . t; scelera nefaria fie-
. . . . ⟨sacrame⟩nto traderetur lege est
. . . . ⟨**Siremps**⟩ ponitur pro eadem, vel proinde
10 ⟨*ac ea, quasi similis res ips*⟩a. Cato in dissuadendo le-
⟨gem (1)⟩ . . . . licta est, et praeterea rogas
. . . . ea si populus condempnave-
⟨*rit, uti siremps lex*⟩ siet, quasi adversus le-
. . . . **Spiciunt** antiquos di-
15 ⟨*xisse sine praepos*⟩itione, testis est Cato in ea, quam
⟨habuit in Q. Thermum⟩ de decem hominibus (5): „Ut [solent,
. . . . ⟨son⟩ivios, nisi qui sempiterni sunt, quos
. . . . rant, ne⟨c⟩ spiciunt, neque ratos
. . . . . . ⟨**Spa**⟩**tiatorem**, erratorem Cato in M.
516 Caelium si se appellavisset (3): „In coloniam, me⟨he⟩rcules,
21 scribere nolim, si trium virum sim, spatiatorem
atque fescenninum." **Stata sacrificia** sunt, quae
certis diebus fieri debent. Cato in ea, quam scrib-
sit de L. Veturio, de sacrificio commisso, cum ei
25 equum ademit (2): „Quod tu, quod in te fuit, sacra sta-
ta, sollempnia, capite sancta deseruisti." **Sol-
lemnia** sacra dicuntur, quae certis temporibus an-
nisque fieri solent. **Serra proeliari** dicitur, cum assi-
due acceditur recediturque, neque ullo consistitur
30 tempore. Cato de re militari (11): „Sive forte opus
sit cuneo, aut globo, aut forcipe, aut tur-
ribus, aut serra, uti adoriare." **Stercus** ex aede
Vestae XVII. Kal. Iul. defertur in angiportum
medium fere clivi Capitolini, qui locus clauditur
35 porta stercoraria. Tantae sanctitatis maiores
vestri esse iudicaverunt. **Summissiorem** aliis aedem

Servorum dies festus erat Idibus Augusti, quia eo die rex Tullius, filius ancillae, aedem Dianae dedicavit.
Sacramentum dicitur, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur.
Siremps dicitur quasi similis res ipsa. Habetur hoc in libris 5 Catonis (80, 1).
Spatiatorem pro erratorem Cato (40, 3) posuit.
Stata dicebantur sacrificia, quae certis diebus fiebant. Cato 517 (18, 2): „sacra stata, sollemnia, sancta deseruisti."
Sollemnia sacra dicuntur, quae certis temporibus fiunt. 10
Serra proeliari dicitur, cum assidue acceditur recediturque, neque ullo consistitur tempore.

Ⓕ 1 bus *ut vid.* (us *per compend.*; *vix* in) F^L. 2 ere F^u: e F^k. ⟨atque statu⟩ere *Urs.* (*fere*) 3 one F^u: ne $F^k F^L$ (n *inc.*) 3–4 *su. Ep.* 4 mento (en *per compend.*), *ut vid.* F^L. 5 in $F^u F^L$ (i *incert.*) 6 erant F^{ar}. 7 t F^u (*n. l.*), *seq. distinctio* 8 (traderetur) *F.* ē (*i. e.* est; *vix* em) *F.* ⟨poscentes ut sacrame⟩nto trad., lege aest⟨imarentur⟩ *Mue.* 10 a (*seq. distinctio*) F^L. *suppl. Mue.* (*post Urs.*) 11 *vel sic* licta est: „et pr. 13 siet F^k. *suppl. Scal.* 13–14 le⟨ges fecisset⟩ *Scal.* (*fere*) 15 itione F^L. 16 de (d *incert.*) F^L. decem] septem *F. post* solent *distinctio in F.* 17 sonivios *Aug.* 18 rant $F^u F^L$ nec *Dac.* 19 M. *Aug.*: an *F.* 26 capite *om. Epit.*: caste *Mue.* 26—27 (Sollemnia *F*) 30 sine *F*: *corr. Aug.* 35 portas tercorraria *F.* 36 ūri (*i. e.* vestri) *F*; nostri *Aug.*: *an* Vestam?

Ⓟ 1 ibidus *MP*: a diebus *β*. (quia *codd.*) 2 dedicauit *om. M.* 8 Satata *R.* temporibus *P.* fiant *M.* 9 sacrata stata *IR.* 10 Solemnia *MR.* 12 ulla *R.*

Honoris et Virtutis C. Marius fecit, ne, si forte officeret auspiciis publicis, augures eam demoliri cogerent. **Sex Vestae sacerdotes** constitutae sunt, ut populus pro sua quaque parte haberet ministram sacrorum; quia civitas Romana in sex est distributa partis: in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres. **Salinum** cum sale in mensa ponere figulis religioni habetur, quod quondam in Esquilina regione figulo, cum fornax plena vasorum coqueretur, atque ille proxime eam convivatus, super modum potus, somno esset oppressus cum convivis suis, praeteriens quidam petulans, ostio patente, ex mensa salinum coiecit in fornacem: atque ita, incendio excitato, figulus cum suis concrematus est. **Sacramentum** aes significat, quod poenae nomine penditur, sive eo quis interrogatur, sive contendit[ur]. Id in aliis rebus quinquaginta assium est, in alis rebus quingentorum inter eos, qui iudicio inter se contenderent. Qua de re lege L. Papiri tribuni plebis sanctum est his verbis: „Quicumque praetor post hoc factus erit, qui inter cives ius dicet, tres viros capitales populum rogato; hique tres viri ⟨capitales⟩ quicumque ⟨posthac fa⟩cti erunt, sacramenta ex⟨igunto⟩ iudicantoque, eodemque iure sunto, uti ex legibus plebeique scitis exigere iudicareque [esse] esseque oportet.“ Sacramenti autem nomine id aes dici coeptum est, quod et propter aerari inopiam, et sacrorum publicorum multitudinem, consumebatur id in rebus divinis. **Sextantari** asses in usu esse coeperunt ex eo tempore, quo[d] propter bellum Punicum secundum, quod cum Hannibale gestum est, decreverunt patres, ut ex assibus qui tum erant librari, fierent sextantari; per quos cum solvi coeptum esset, et populus aere alieno libe-

(**Sex Vestae sacerdotes**, p. 475).
Sacramentum aes significat quod poenae nomine penditur. 2

Ⓕ 1 (nesi *F*) 18 contendit *Momms.* assuum *F.* 19 iudic (*i. e.* iudicium, -i, -o, *etc.*) *F.* 21 posthac *Aug.* 23—24 *spatia vac. in F: suppl. Scal., Aug.* 26 esse *del. Aug.* 31 quo *Aug.*

Ⓟ 2 poenae] bene *M*: pene *P.*

raretur, et privati, quibus debitum publice solvi oportebat, non magno detrimento adficerentur. **Septuennio** quoque †anno† usus est, ut priore numero, sed id non permansit in usu, nec ampli-
5 us processit in maiorem. **Senacula** tria fuisse Romae, in quibus senatus haberi solitus sit, memoriae ⟨p⟩rodidit Nicostratus in libro, qui inscribitur de Senatu habendo. Unum, ubi nunc est aedis Concordiae inter Capitolium et Forum, in quo solebant ma-
10 gistratus dumtaxat cum senioribus deliberare; alterum, ad portam Capenam; tertium, citra aedem Bellonae, in quo exterarum nationum legatis, quos in Urbem admittere nolebant, senatus dabatur. **Scholae** dictae sunt, non ab otio ac vacatione
15 omni, sed quod, caeteris rebus omissis, vacare liberalibus studis pueri debent; ut etiam ludi appellantur, in quibus minime luditur, ne tristi
520 aliquo nomine fug . . . .
nere. **Subici** ar⟨ies⟩ . . . .
20 quod fit, ut ait Cincius ⟨*in libro de officio* iuris⟩
consulti, exemplo at . . . .
expiandi gratia aries m . . . . ⟨sce-⟩
lus admisit poene p . . . . ⟨**Speciem**⟩
quam nos dicimus, εἶδος ⟨*Graeci dixerunt; Pla-*⟩
25 ton quidem idean; n . . . .
nitur. **Sesterti** not . . . .
dupundi et semisis q . . . . ⟨semis-⟩
tertius; sed aucto sesqu . . . .
apud antiquos autem . . . .
30 rant et valebant d . . . .
ti, bigati, quinquessis q⟨uin⟩ . . . .
est, numerum aeris perduct⟨um *esse ad XVI asses* lege [Fla-⟩
minia minus solvendi a . . . .
tur populus Romanus. **Solida sella** ad . . . . . .
35 iubetur, cum mane surg⟨*ens auspicandi gratia evigi-*⟩
lavit, quod antiqui expres⟨s⟩e . . . .

Scholae dictae sunt ex Graeco, a vacatione, quod, ceteris rebus omissis, vacare liberalibus studiis pueri debent. 519 2

(F) 3 „Sept. qu." *edd.* anno *del. Aug.*: Ennius *vel* Cato *Mue.* 7 prodidit *Aug.* 18—19 fug⟨iant pueri suo fungi mu⟩nere *Scal.* (*fere*) 19 ar⟨ies dicitur, qui pro occiso datur,⟩ *Mue.* 21 At⟨heniensium, apud quos⟩ *Scal.* 22 m F^k. 22—23 ⟨ab eo, qui invitus sce⟩lus adm. poenae p⟨endendae loco⟩ *Mue.* (*post Scal.*) 23 *suppl. Aug.* 24 ειδος F^L. *suppl. Aug.* (*fere*) 25 idean (*seq. distinctio*) n *ut vid.* F^L. 25—26 n⟨obis species pro eadem po⟩nitur *Aug.* 26 not (t *incert.*) F^L. 26—27 not⟨am . . . ait signa continere⟩ dup. et semi. Q⟨uare sestertius dictus quasi semis⟩tertius *Mue.* (*fere*) 27 (semisis *F*) q (*potius quam* u) F^L. 28 auctus *Urs.* auctos es qu *ut vid.* (-u *incert.*; *nullo modo* esse) F^L. 29—31 ⟨denarii denorum assium e⟩rant et val. d⟨ecusem, qui tum dicebantur quadriga⟩ti *Mue.* 30 de F^u: d *incert.*, e *n. l.* F^L. 31 quinquessis q F^L. 32 *suppl. Mue.* productum *Urs.* 33 a *ut vid.* F^L. *fort.* a⟨rgenti cum penuria premere⟩tur 34 ad *vel* at (*vix* ait) F^L. At⟨eius Capito ait . . . sedere⟩ *Reitz.* 35—36 *suppl. Urs.* (*post Scal.*) 35 surg F^u F^L (g *incert.*) 36 *vel* expraese *F.* 36—472, 1 ⟨nec superiore nec infe⟩riore *Momms.*

(P) 2 uacari *MLP* (*ex* uari)

riore parte excavat⟨as *ad auspiciorum usum fa-*⟩
ciebant sedes. quas s⟨*edes ob eam causam, quod*⟩
in [h]is nihil erat constr . . . . ⟨*appella-*⟩
bant, inquit Verrius, quod ⟨*solidum idem est quod totum;*⟩
5 absurde, ut mihi videtur, ⟨*siquidem omne quod*⟩
sit totum, ait dictum solidum. ⟨**Silatum** antiqui⟩
pro eo, quod nunc iantaculum dicim⟨us, appellabant,⟩
quia iaiuni vinum sili cond⟨*itum*⟩. . . . .
obsorbebant. **Suffragato** . . . .
10 maiores, hi qui vulgo in usu . . . .
us apparerent iuncta suffra . . . .
quem quisque fieri vellet, notabat . . . .
to scribtis candidatorum hominu⟨m⟩ . . . .
Varro in lib. VII. rerum humanaru⟨*m*⟩ . . . . . .
15 **Struppi** vocantur in pulvinaribus ⟨fasciculi⟩
522 ⟨de verbenis facti, qui pro de⟩orum capitibus ponuntur. 348
. . . . bem calo Antistius
⟨*Labeo* . . . . ma⟩gistratum publicum
. . . . ⟨S⟩**ecespitam** esse Antisti-
20 ⟨us *Labeo ait* cultrum⟩ ferreum, oblongum, mani-
⟨brio eburneo rotund⟩o, solido, vincto ad ca-
⟨pulum argento auroque,⟩ fixum clavis aeneis, ae-
⟨re Cyprio, quo flami⟩nes, flaminicae, virgi-
⟨nes pontificesque ad sa⟩crificia utuntur. Ea
25 . . . . a in sacrario utuntur
. . . . pro aediculo aeneo olim
. . . . tubae relictae sunt.
. . . . am tangere licet est
. . . . sed et aliis in locis, et
30 . . . . quemdam ita secespitae di-
⟨*cebantur*. **Secivum** *libum*⟩ est, quod sece⟨s⟩pita secatur
. . . . ⟨q⟩uae soleat necessaris sa-
. . . . ⟨S⟩**uffimenta** sunt, quae
⟨faciebant ex faba milio⟩que molito mulso spar-
35 ⟨so. Ea dis dabantur eo temp⟩ore, quo uvae calcatae
⟨prelo premebantur. **Serpsi**⟩**t** antiqui pro serpserit
⟨usi sunt. Inde serp⟩ulae dictae, quas nunc ser-

Silatum antiqui pro eo, quod nunc iantaculum dicimus, ap- 521
pellabant, quia ieiuni vinum sili conditum ante meridiem
obsorbebant.

Struppi vocabantur in pulvinaribus fasciculi de verbenis
facti, qui pro deorum capitibus ponebantur. 523

349 **Secespita** cultrum ferreum, oblongum, manubrio eburneo, 6
rotundo, solido, vincto ad capulum argento auroque fixum,
clavis aeneis, aere Cyprio, quo flamines, flaminicae, vir-
gines pontificesque ad sacrificia utebantur. Dicta autem est
secespita a secando. 10

Secivum libum est, quod secespita secatur.

Suffimenta dicebant, quae faciebant ex faba milioque mo-
lito mulso sparso. Ea dis eo tempore dabantur, quo uvae
calcatae prelo premebantur.

Serpsit antiqui pro serpserit usi sunt. Inde serpulae dictae, 15

(F) 1 excauat F^L. 1—2 *suppl. Mue.* 3 constr (st *incert.*; *nullo modo* concauum) F^L. 3—5 *suppl. Mue.* 6—7 *su. Ep.* 8 sili *Epit.*: soli *F.* condi F^u: d *incert.*, i *n. l.* F^L. condi⟨tum ante meridiem⟩ *Urs.* 9 Suffragato $F^u F^L$ (o *incert.*) 9—13 Suffragato⟨res dicebantur apud⟩ mai. hi qui vu. in usu ⟨erant candidatis. Nam quo meli⟩us app. iun. suffra⟨gia, suffragator,⟩ qu. qu. fi. ve. no. ⟨apposito punc⟩to scr. ca. hominu⟨m nominibus⟩ *Urs.* (*fere*) 13 hominu $F^u F^L$ (u *incert.*) 14 hnmanarum F^u: -m *n. l.*, u *incert.* F^L 15 *su. Ep.* 16 *su. Ep.* orum F^L. 17 Septem dies (*nov. lemm.*) *suppl. Mue.*: *fort.* Septimanae bem $F^k F^L$. 18 gistratum $F^u F^L$. (publicum| *F*) 19 Secespitam F^u (S *n. l.*) 19—24 *su. Ep.* 20 ferreum $F^k F^L$. 23 nes $F^u F^L$ (n *incert.*) 24 crificia $F^u F^L$. 25 a $F^{ab} F^L$. 26 pro (ro *per compend.*) ȩdiculo (*nullo modo* rediculo *nec* reticulo) F^L. *an* pro aedicula aenea? 28 ã (*i. e.* am) $F^{ab} F^L$. 29 sed $F^u F^L$. 30 quēdā (*i. e.* quemdam), *ut vid.* (*vix* quaedam) F^L. 31 *su. Ep.* secepita *F.* 32 uae (u *incert.*) F^L. 32—33 ⟨libum seu placenta, q⟩uae so. ne. sa⟨crificis adhiberi⟩ *Urs.* 33 Suffimenta F^u (S *n. l.*) 34—36 *su. Ep.* 35 ore F^L. 36—37 *su. Ep.* 36 t $F^u F^L$. 37 ulae $F^u F^L$ (ul *incert.*)

(P) 1 iactaculum *β*. 2 ieunii *I*: ieiunium *R.* 3 obcordebant *M*: absorbebant *βP.* 7 uncto *I.* 8 aere — flamines *om. R.* flaminicaeque *L.* 9 est *om. R.* 11 Secium *I.* cespita *R.* 12 militoque *M.* 13 parso *L.* 14 premebatur *L.* 15 ant. dicebant pro *R.*

⟨pentes dicimus ex Gr⟩aeco, quia illi *ἑρπετά*, nos
⟨pro aspiratione eorum⟩ s littera posita, ut
⟨ἕξ sex, *ἑπτά* septem. S⟩**uffibulum** est vestimentum al-
⟨bum, praetextum, qua⟩drangulum, oblongum, quod in ca-
5 ⟨pite virgines Ve⟩stales, cum sacrificant, semper
⟨*habere solent*, i⟩dque fibula conprehenditur.
⟨***Silentio surgere***⟩ . . ṭ dici, ubi qui post mediam
⟨noctem⟩ . . . . . . ṭandi causa ex lectulo suo si
⟨*lens surr*⟩ẹx̣it et liberatus a lecto, in solido
10 . . . . . . ⟨se⟩detque, ne quid eo tempore deiciat,
⟨*cavens, donec s*⟩e in lectum reposuit: hoc enim est
⟨*proprie* sil⟩entium, omnis vitii in auspiciis va-
524 cuitas. Veranius ait, non utique ex lecto, sed
ex cubili, ne⟨c⟩ rursus se in lectum reponere
15 necesse esse. ⟨**Sar**⟩**puntur** vineae, id est putantur,
ut in XII (6, 8): „Quandoque sarpta, donec demp-
ta erunt.“ **Summanalia liba** farinacea in
modum rotae fincta[e]. **Suffuerat**, sub eo-
dem tecto fuerat. **Scribtum lapidem** esse
20 ait, et ita vocari, Antistius Labeo in agro
Menullino † divinam rem faceret. **Se quamque**
seorsum quamque. **Sanates** dicti sunt, qui
supra infraque Romam habitaverunt. Quod nomen
his fuit, quia cum defecisse⟨n⟩t a Romanis, brevi
25 post redierunt in amicitiam, quasi sanata
mente. Itaque in XII (1, 5) cautum est, ut idem iuris
esset Sanatibus quod Forctibus, id est bonis, et qui num-
[quam
defecerant a populo Romano. **Sublucare** arbores
est ramos earum supputare, et veluti suptus
30 lucem mittere; conlucare autem, succisis
arboribus locum inplere luce. **Spurcum
vinum** est, quod sacris adhiberi non licet, ut
ait Labeo Antistius lib. X. commentari iu-
ris pontifici, cui aqua admixta est de-
35 fru[c]tumve, aut igne tactum est, mustumve
ante quam defervescat. **Septimontio,**

quas nunc serpentes dicimus, ex Graeco, quia illi ἑρπετά, nos pro aspiratione eorum S littera posita, ut ἕξ sex, ἑπτά septem.
Suffibulum vestimentum album, praetextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales virgines sacrificantes habebant, idque fibula conprehendebatur. 5
Summanalia liba farinacea in modum rotae fincta. 525
Sanates dicti sunt, qui supra infraque Romam habitaverunt. Quod nomen ideo his est inditum, quia, cum defecissent a Romanis, brevi post in amicitiam, quasi sanata mente, redierunt. 10
Sex Vestae sacerdotes constitutae erant, ut populus pro sua quisque parte haberet ministram sacrorum, quia civitas Romana in sex erat distributa partes: in primos secundosque Titienses, Ramnes, Luceres. 15
Sublucare arbores est ramos earum supputare, et veluti subtus lucem mittere; conlucare autem, succisis arboribus locum luce inplere.
Spurcum vinum dicebant, cui aqua admixta, aut igne tactum erat, mustumve antequam defervescat. 20

Ⓕ 1—3 *su. Ep.* 1 aeco F^{ar}. 3 Suffibulum F^{u} ⟨S *n. l.*, u *incert.* F^{L}⟩ 3—6 *su. Ep.* 5 stales F^{ar} F^{L}. 6 idque F^{u}: dque F^{L}. 7 t *vel* e F^{L}. 7—8 ⟨Silentio surgere . . ai⟩t di. u. q. p. m. ⟨noctem auspi⟩candi *Urs.* 8 tandi, *ut vid.* (*potius quam* candi) F^{L}. 8—9 *suppl. Mue.* 9 exit F^{u}: it F^{L}. 10 ⟨se posuit se⟩detque *Urs.* 11 se F^{u} (s *n. l.*) *suppl. Mue.* 12 lentium F^{u} (l *n. l.*) *suppl. Mue.* 15 *spat. 4 litt. in F* (*in marg.* 'cecus') (-puntur *F*, *non* -piuntur) 21 Medullino . . . div. *Mue.* 24 defecisset *F.* 25 lanata *F.*

Ⓟ 5 longum *MP.* 7 ficta *GI.* 8 Senates *I.* 10 breue *IR.* 12 institutae (-te) *I ante corr. R.* 15 titienses *ex* -ntes *E.* 17 sumbtus *R*: sumptus *I.* conlocare *MP.* 19 (cui *codd.*) autgene G^{1}.

ut ait Antistius Labeo, hisce montibus feriae: Palatio, cui sacrificium quod fit, Palatuar dicitur; Veliae, cui item sacrificium; Fagu⟨t⟩ali, Suburae, Cermalo, Oppio, Caelio monti, Cispio
5 monti. Oppius autem appellatus est, ut ait Varro rerum humanarum lib. VIII., ab Opitre Oppio Tusculano, qui cum praesidio Tusculanorum missus ad Romam tuendam, dum Tullus Hostilius Veios oppugnaret, consederat
10 in Carinis, et ibi castra habuerat. Similiter
526 Cispium a Laevo Cispio Anagnino, qui eiusdem rei cau- 351 sa eam partem Esquiliarum, quae iacet ad vicum Patricium versus, in qua regione est aedis Mefitis, tuitus est. **Sistere fana** cum in urbe condenda
15 dicitur, significat loca in oppido futurorum fanorum constituere; quam⟨quam⟩ Antistius Labeo ait in commentario XV. iuris pontifici, fana sistere esse lectisternia certis locis et dis habere. **Subigere arietem**, in eodem libro Antistius esse ait
20 dare arietem, qui pro se agatur, caedatur. „**Bene sponsis, beneque volueris**“ in precatione augurali Messalla augur ait significare spoponderis, volueris. „**Serpula serpserit**“, ait idem Me⟨s⟩salla, serpens inrepserit. **Solino** idem
25 ait esse consulo. **Suad ted** idem ait esse, sic te. **Stellam** significare ait Ateius Capito laetum et prosperum, auctoritatem secutus P. Servili auguris [stellam], quae ex lamella aerea adsimilis stellae locis inauguratis infigatur. **Sinistrum**
30 in auspicando significare ait Ateius Capito laetum et prosperum auspicium; a[u]t silentium, [d]ubi dumtaxat vacat vitio. Igitur silentio surgere cum dicitur significat non interpellari, quo minus rem gerat. At sinistrum, hortari quoque auspi-
35 cia ad agendum, quod animo quis proposuerit. **Satis** verbum Verrio melius fuit praeterire, ut mihi videtur, quam tam †absuri qui† opinio-

Sacrificium, quod fiebat Romae in monte Palatio, Palatuar dicebatur.

350 **Sistere fana** cum dicerent, significabatur lectisternia certis 527 in fano locis componere.

Serpula serpserit cum legitur apud Messallam, significat 5 serpens inrepserit.

Solino intellegitur consulo.

(F) 3 Veliae *Aug.*: uillae *F.* 4 Caelio *del. Mue.* Cispio *Aug.*: cis pto *F.* 6 Opitre *Aug.*: opita *F.* 9 hostiliusue ius *F.* 11 Cispium *Mue.*: cisitum *F*: 12 esquiilarum *F.* 16 quamquam *scripsi*: quam *F*: quod *Aug.* 23 volueris *suspectum* serpsit *Schoell*, *fort. recte* 24 mesalla *F.* 28 stellam *del. Aug.* extamella *F*: *corr. Aug.* 31 at sil. ubi *Aug.* 34 ad *F.* 37 absurdas *Aug.*

(P) 1 fiebant *R.* palatino *LE.* 2 dicebant *M*: dicebantur *G.* 4 locos *M*: loces *P*[1]. 5 messalem *I.* 7 Salino *MP*: Soalino *R.* consulo solum autem qui in solo *L* (*cf. ad 479, 3—4*)

nes suas de eo †restare†; quas sciens praeteri⟨i⟩, tam hercules, quam de scabro, quod proximum sequebatur. **Stipatores** ait dictos a stipe, quam mercedis nomine accipiant custodes cuiusque corpo-
5 ris. Unde et stipam, qua[m] amphorae cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituantur. **Sollicitare**
528 quidam dictum putant, velu⟨t solo citare, id est⟩ ex suo loco ac sententia ⟨movere. Solum autem⟩
10 quin significet locum, quis ⟨dubitet, cum exules⟩ quoque dicantur loco pa⟨triae suae pulsi?⟩
Tappete ex Graeco sum . . . .
tae Ennius cum ait (inc. 38): „t . . . . . ⟨Turpi-⟩
lius in Demetrio (37): „lec . . . .
15 veterem. Sic tappet . . . . **⟨Terentum⟩**
in campo Martio loc . . . .
dicendum fuisse, quod te . . . . ⟨*ludos*⟩
Secularis Ditis patris . . . .
tur ab equis quadrigaris . . . .
20 tilitas aequiperet mo . . . .
nae. Quod quam aniliter relat⟨um *sit*, cui-⟩
vis manifestum est. **Tau⟨ri ludi** in-⟩
stituti dis inferis ex li . . . . ⟨Superbo⟩
Tarquinio regnante, cum m⟨agna incidisset⟩
25 pestilentia in mulieres g⟨ravidas⟩ . . . .
fetu, si facti sunt ex carn⟨e divendita populo⟩
taurorum immolatorum; ob ⟨hoc ludi Tauri⟩
appellati sunt, et fiunt . . . . ⟨ne⟩
intra muros evocentur d⟨*i inferi*⟩ . . . .
30 ludos Varro ait vocari, quod . . . .
lus pendens a doctore incr. . . . .
solitus sit inpelli, atque us⟨que *eo*⟩ . . . .
docere, quoad consister⟨*et*⟩. . . . .
te talorum constaret pedu⟨*m* . . . . **Talas-⟩**
35 **sionem** in nuptiis Varro ait ⟨signum esse lani-⟩
fici, *τάλαρον*, id est quassillum; i⟨*nde enim* so-⟩
litum appellari Talassionem . . . .

Stipatores, id est custodes cuiusque corporis, dicti sunt a stipe, quam accipiebant mercedis nomine.
Sollicitare est solo citare, id est ex suo loco movere. Solum autem quin significet locum, quis dubitet, cum exules quo- 529 que dicantur loco patriae suae pulsi? 5

Terentum locus in campo Martio dictus, quod eo loco ara Ditis patris terra occultaretur.
Tauri appellabantur ludi in honorem deorum inferorum facti. Instituti autem videntur hac de causa. Regnante Superbo Tarquinio cum magna incidisset pestilentia in mulieres 10 gravidas, quae fuerat facta ex carne di[u]vendita populo taurorum, ob hoc dis inferis instituti et Tauri vocati sunt.
Talassionem in nuptiis Varro ait signum esse lanificii. Talassionem enim vocabant quasillum, qui alio modo appellatur calathus, vas utique lanificiis aptum. 531

Ⓕ 1 recitare *Aug.*: *an* praestare? praeteritam *F.* 5 qua *Aug.* 8 uelu F^{ab} F^{L}. 8—11 *su. Ep.* 11 pa F^{L}. 12 sum *vel* sun F^{L}. 14 c (*vel* g *vel* o) F^{L}: *fort.* lectum (-ti, -to, etc.) 15 Sic (*nov. lemm.*) *F.* 16 locum F^{u}. 17 te F^{k} F^{L}. 17—19 te⟨rra ibi per ludos⟩ Sec. Di. pa. ⟨aram occulens tera⟩tur *Mue.* (*post Urs.*) 19 quadrigaris (s *incert.*) F^{L}. 19—21 ⟨ut eorum leuis mo⟩bilitas aequiperet mo⟨tus Solis atque Lu⟩nae *Mue.* (*post Urs.*) 21 relat F^{ab} F^{L}. 21—22 *suppl. Scal.* 22 Tau (*nov. lemm.*) F^{L}. 22—27 *su. Ep.* 23 li *ut vid.* (*potius quam* h) F^{L}. 24 m (*vel* n) F^{L}. 25 g F^{ab} F^{L}. 26 carn (n *incert.*) F^{L}. 27 *ante* ob *distinctio in F.* 28 fiunt F^{u} (t *n. l.*) ⟨in circo Flaminio, ne⟩ *Scal.* 29 di F^{u} (i *n. l.*) d⟨i inferi. Sed Taurios⟩ *Urs.* (*post Scal.*) 30 uocari (*seq. distinctio*) F^{L}: uocari quod F^{u}. 31 i F^{k} F^{L}: in cr F^{u}. 32 *suppl. Mue.* 33 consisteret F^{u} (-et *n. l.*) 33—34 ⟨atque virtu⟩te talorum constaret pedu⟨m firmitas⟩ *Scal.* (*fere*) 34—35 *su. Ep.* 36 i F^{u} (*n. l.*) *suppl. Urs.* (*fere*) 37 ⟨Sed Cn. Gellius⟩ *Mercklin.*

Ⓟ 1 Stipatares *MP.* 3 solo *LE.* 4 qui in *MR.* 5 patriciae (-cie) MP^{1}. 6 Terrentium *R*: Serentum *I.* 7 ditus *M*: dictis *G.* 8 (Tauri *codd.*) appellantur *MP.* 10 pestilentiae *G.* 11 diu uendita *codd.*: *corr. Aug.* 12 (tauri *codd.*) 13 talasionem *L.* 14 quaxillum *β*: quasi illum *P.* appellatur *MP*: appellatus *L*: uocatur *β.* 15 calathum *IR.* (ut. lan. *codd.*)

historiarum scribtor, Talassium ⟨*ait*⟩ . . . .
virum, rapta virgine unicae p⟨*ulchritudi-*⟩ . . . . .
dinis, quod ei id coniugium fuerit f⟨*elix*, *boni*⟩
[h]ominis gratia nunc redintegrari . . . .
530 . . . . ⟨l⟩ẹx Curiata fertur, quo Hanni- 352
5 ⟨bal⟩ . . . . Romae cum esset nec ex praesidi-
⟨is⟩ . . . . Q. Fabius Maximus Verru-
⟨cossus, M. Claudius Ma⟩rcellus cos. facere in
. . . . uit Aelius in XII (inc. 3) signị-
10 ⟨fica . . . . T⟩**risulcum fulgur** fuiṭ
. . . . quịa id aut incendita
. . . . ⟨tẹ⟩rebrat. **Togatarum**
. . . . ọmnium fastigi; quae
. . . . quod togis praetextis rem
15 . . . . tẹṛ tabernariarum, quia
. . . . cellentibus etiam humiles
. . . . ⟨p⟩ḷagiari servi denique et
. . . . ⟨tab⟩ernis honeste prodeant
. . . . ⟨**Ta**⟩**uras**, vaccas steriles ap-
20 ⟨pellari *ait*⟩ . . . . . . s, quae non magis pariant,
⟨quam tauri. *Sed* veri⟩similius sit ex Graeco dic-
⟨tas, *quia steriles vaccas ταύ*⟩ρας appellant. **Todi** sunt
⟨*genus avium parvarum*⟩ . . . i, quarum meminit Plautus [in Sy-
⟨. . (Cist. 408): „Cum extor⟩tis talis, cum todillis crus-
25 ⟨culis.“ ***Tubilustria,***⟩ quibus diebus adscribtum in
⟨*Fastis est*, in atr⟩io Sutorio agna tubae
⟨lustrantur, *quos*⟩ tubos appellant; quod genus
⟨*lustrationis ex Ar*⟩cadia Pallanteo trans-
⟨*latum esse dicunt.* T⟩**ụditantes** tundentes
30 ⟨negotium, id est ag⟩ẹṇtes, significare ait Cincius
⟨*de verbis priscis.* E⟩nnius lib. II (135): „Haec inter se [totum
. . . . ⟨tuditan⟩tes“, et Lucretius item lib. II (1136): „Nec
⟨tuditantia⟩ rem cessant extrinsecus ullam.“
⟨**Tudites** mall⟩ẹos appellant antiqui a tunden-
35 ⟨do⟩ . . . . . iṣ ali cruribus tudites. Inde Ateius

353 **Tauras** vaccas steriles dici existimatur hac de causa, quod non magis pariant, quam tauri.

Todi genus avium parvarum. Plautus (Cist. 408): „Cum extortis talis, cum todillis crusculis.“

Tubilustria dies appellabant, in quibus agna tubas lu- 5 strabant.

Tuditantes significat negotium tundentes, id est agentes. Lucretius (2, 1136): „Nec tuditantia rem cessant extrinsecus ullam.“

Tudites mallei, a tundendo dicti. Inde et cuidam cognomen 10 Tuditano fuit, quod caput malleo simile habuerit.

Ⓕ **1** ait F^u (*n. l.*) ⟨ait nomine⟩ *Scal.* (*fere*) **2—3** *suppl. Urs.* (*post Aug.*) **3** fe F^u (e *n. l.*) **4** ominis *Aug.* **5** ex F^u (e *n l.*) ⟨Triginta lictòribus lex⟩ *Mue.*: ⟨Translatione lex⟩ *Bergk.*: ⟨Transit imperium neque denuo lex⟩ *Momms.* quod *Mue.* hanni *ex* anni *F.* **5—6** Hanni⟨bal in vicinitate⟩ *Momms.* **6—7** praesidi⟨is tuto decedi posset⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **8** *suppl. Mue.* **9** signi F^u (ni *n. l.*) **9—10** ⟨transque dato nota⟩vit Ael. in XII signi⟨ficare traditoque⟩ *Schoell.* **10** fuit F^u (it *n. l.*) **11** quia *ut vid.* (ui *per compend.*) F^L: uia F^u. **11—12** incendit, a⟨ut discutit, aut te⟩rebrat *Mue.* **13** ominum F^u (o *n. l.*): hominum *Scal.* (fastigi, *seq. distinctio*, *F*). **14** quod F^u F^L (uod *per compend.*) **15** ter *vel* tur (er, *vel* ur, *per compend.*) F^L. **16—19** ⟨in iis cum hominibus ex⟩cellentibus et. hum. ⟨permixti sunt, fures, p⟩lagiari, ser. den. et ⟨omnes qui ex tab⟩ernis hon. prod. ⟨homines⟩ *Mue.* (*post Urs.*) **17** lagiari F^u (l *n. l.*) **19** uras F^u F^L. **19—21** *su. Ep.* **20** pariant *Epit.*: rapiant *F.* **21—22** *suppl. Mue.* (*post Urs.*) **23** i F^{ar}: lli F^u. *su. Ep.*: ⟨aves parvae, pede exil⟩i *Mue.* **23—24** Sym (*ut vid.*) *cod. ad 390, 8*: Syra (-ro) *edd.* **24** *vel* extertis (crus| *F*) **25—29** *suppl. Urs.* (*fere*) *post Scal.* **28** arcadia F^u (ar *n. l.*) pallantaeo *F.* **29** uditantes F^u: ditantes (*seq. distinctio, ut saepe post lemm.*) F^L. **30** entes F^u ntes F^{ar}: tes F^k F^L. *su. Ep.* **31** nnius F^u: nius F^{ar}. **32** ⟨egere diem tuditan⟩tes *Vahlen.* **33** rem F^u: ē (*i. e.* em) F^L. **34** eos F^u (e *n. l.*) **34—35** *su. Ep.* **35** is F^u (s *n. l.*) ⟨quamv⟩is ali a tudibus tudites *Scal.* (*fere*)

Ⓟ **1** steride (-des *man. 2*) *G.* **4** tot illis *R.* **5** Tibilustria *codd.* **7** tudentes *α.* **8** cessent *IR.* **10** tudendo *R.* **11** tuditana *L:* tuditando *R.*

⟨Philolog⟩ụs existimat Tuditano cognomen
⟨*fuisse,* quod⟩ c̣ạput malleoli simile habuerit.
⟨**Tullios** al⟩ịị dixerunt esse silanos, ali rivos, ali
532 vehementes proiectiones sanguinis arcuatim
5 fluentis, quales sunt Tiburi in Aniene. Ennius
in Aiace (18): „Ạiax; misso sanguine tepido tu⟨l⟩lii
efflantes volant.“ **Topper** significare ait
Artorius cito, fortasse, celeriter, tem⟨e⟩re. Cito;
sic in Nelei carmine (3): „Topper fortunae commu-
10 tantur hominibus.“ Citius; sic (Naev. bell. Pun. 63)
[†C. naevicapesset† flam-
mam Volcani.“ Cito; sic in eodem (Liv. Odyss. 22):
[„Namque nullum peius
macerat humanum, quamde mare saevum, †viret†
cui sunt magnae; topper confringent inpor-
tunae und⟨a⟩e.“ Fortasse; sic Coelius lib. VII (47): „Ita
15 uti sese quisque vobis studeat aemulari in statu
fortunae rei publicae, eadem re gesta, topper nihilo
minore negotio acto, gratia minor esset.“ For-
tasse; sic Accius in Io (387): „Topper, ut fit, patris te
eicit ira.“ Sinnius vero sic: Topper fortasse valet
20 in Enni et Pacui scriptis; apud Ennium est (scaen. 428):
[„Topper
quam nemo melius scit.“ Pacuvius (424): „Topper tecum
sit potẹstas faxsit, si mecum velit“; at in anti-
quissimis scriptis celeriter ac mature; in Odys-
sia vetere (27): „Topper facit homines †utrius fue-
25 rint†“; (28): „Topper citi ad aedis venimus Circae, simul
duona eorum portant ad navis; millia alia
in isdem inserinuntur.“ **Tubicines** etiam hi ap-
pellantur, qui sacerdotes viri speciosi publice
sacra faciunt, tubarum lustrandarum gratia.
30 **Torrens** particip⟨i⟩aliter pro exurens ponitur, ut
est apud Pacuvium in Antiopa (13): „Flammeo vapo-
re torrens terrae fetum exusserit.“ Signifi-
cat etiam fluvium, subitis imbribus concitatum,
qui alioqui siccitatibus exarescit, †quius† aquam ipsam,

Tullios alii dixerunt esse silanos, alii rivos, alii vehementes proiectiones sanguinis arcuatim fluentis, quales sunt Tiburi 533 in Aniene. Ennius (trag. 18): „Sanguine tepido tullii efflantes volant."

Topper cito, ut illud Nelei (3): „Topper fortunae commu- 5 tantur hominibus."

Torrens et participium est et nomen.

Ⓕ 1 us *F*[u] (u *n. l.*) 2 caput *F*[u] (ca *n l.*) *su. Ep.* 3 ii *F*[v] (*n. l.*) *su. Ep.* 6 aiacea iax *F.* 8 tem recito *F.* 10 c. (*i. e.* Gaius *ut vid.*) nęuicapesset *F*: Gn. Naevius . . topper cap. *edd.* 12 vires *Aug.*: vis (*nom. pl.*) et *tentavi* 18 tê (*i. e.* te) *F.* 19 iras ennius *F*: *corr. Mue.* 22 sist *Ribb.* po**stas *F.* ad *F.* 24 ut prius *Duentzer.* fuerunt *Bue.* 27 Tibicines *F.* 34 qui usa quam *F*: cuius aquam *Mue.*: quamvis aquam *Aug.*

Ⓟ 1 silano *MG ante corr.* 2 prolectiones *MLE ut vid.* quale *M.* tiburii in *IR*: tiburini in *L*: tiburni (*om.* in) *E.* 5 nelec *L.* 7 (est et no. *codd.*): est *om. E.*

quae fluit, flumen recte dici ait Aelius Gallus lib. II. quae ad ius pertinent; ceterum volgi consuetudine utrumque iam dici flumen, et perennem
534 fluvium et torrentem. **Torum**, ut significet torridum, 355
5 aridum, per unum quidem r antiqua consuetudine scribitur; sed quasi per duo r scribatur, pronuntiari oportet. Nam antiqui nec mutas, nec semivocales litteras geminabant, ut fit in Ennio, Arrio, Annio. **Turmam** equitum [a]dictam esse ait
10 Curiatius quase terimam: quod ter deni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni. **Torreri** a torro deductum, proprie signi-
15 ficat siccare atque arefacere; sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere. Plautus (Cas. 309): [„†in una edet† opera in furnum calidum condito, atque ibi torreto.“ **Turannos**, Etruscos appellari solitos ait Verrius, a Turreno duce Lydorum,
20 a cuius gentis praecipua crudelitate etiam tyrannos dictos. **Tyria maria** in proverbium deductum est; quod Tyro oriundi Poeni adeo potentes maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio esset periculosa. Afranius in Epistula (112): „Hunc
25 Serrium autem maria Tyria conciet.“ **Torvitas** a ferocia taurorum dicta est. Pacuvius in Armorum iudicio (37): „Feroci ingenio torvus praegrandi gradu.“ et (36): „Cum recordor eius ferocem et torvam confidentiam.“ **Turbelas** dixisse anti-
30 quos, quas nunc turbas appellamus, testis est Plautus in Pseudolo (110): „Quo pacto et quantas soleam turbelas dare.“ **Tutulum** vocari aiunt flaminicarum capitis ornamentum, quod fiat vitta purpurea innexa crinibus, et exstructum
35 in altitudinem. Quidam, pilleum lanatum forma metali figuratum, quo flamines ac pontifices

354 **Torrum** torridum, aridum. 535

Turma equitum dicta, quasi terima, quod ter deni equites ex tribus tribubus Titiensium, Ramnium, Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum decuriones dicti, qui ex eo singulis turmis sunt etiamnunc terni. 5

Torreri a torro deductum proprie significat siccare atque arefacere; sed usurpatum est iam pro eo, quod sit igne urere.

Turrani Etrusci dicti a Turreno duce Lydorum, a cuius gentis praecipua crudelitate etiam tyranni snnt dicti.

Torvitas a ferocia taurorum. quasi tauri acerbitas, est vocata. 10

Turbelas apud Plautum (Pseud. 110) turbas significat.

Tutulum dicebant flaminicarum capitis ornamentum vitta purpurea innexa crinibus et in altitudine⟨m⟩ extructum. Ennius (Ann. 121): „Fictores, Argeos et tutulatos."

Ⓕ 6 duo r *Aug.*: duorum *F.* 9 adictam *F*: *corr. Aug.* 12 (itaque *F*) 16 in *del. Aug.*: in ⟨Casina⟩ *alii* 16—17 una edepol op. *codd. Plauti* 19 (turreno *F*) 24 Ep. *per compend. in F.* 25 Se.] Tirrium *Ribb.* 27 praegnandi *F*: *corr. Aug.* 31 quo alto et quintas *F.* 35—36 formam etali *F.*

Ⓟ 1 (Torrum *codd.*): Torritum *I.* 3 tribulus *MP.* titiensium *ex* -ntsium *E.* (fiebat *codd.*): fiebant *IR.* 6 (Torreri *codd.*) toro *E*[1]. 8 Turranni *MPL*: Turrani *Eβ.* et rustici *G ante corr. IR.* aicuius (c *ex corr.*) *M*: aeuius *G.* 10 Torbitas *β.* To. efferocia *M.* quasi] qui sunt *L.* aceruitas *α.* 11 turba *R.* 12 uicta *I*: uita *R.* 13 altitudine *codd.* 14 titulatos *E.*

utantur, eodem nomine vocari. **Ennius** (Ann. 121): „li-
536 baque, fictores, Argaeos et ⟨tutulatos.“ **Tuor,**⟩
video; tueor, defendo . . . .
sed iam promiscue utuntur . . . .
5 or pro video; et contueor . . . . ⟨**Tugu-**⟩
ria a tecto appellantur . . . .
sordida. Afranius (402) in D . . . .
tugurium est, turpe.“ ⟨Caecilius in Hypo-⟩
bolimaeo (82): „Habitaba . . . . ⟨*pau*⟩
10 perculo.“ Quo nomine ⟨Messala in explana-⟩
tione XII. ait etiam . . . .
cari. **Tuscum vicum** coṇ . . . .
tores dictum aiunt aḅ ⟨*iis, qui Porsena rege*⟩
de[s]ce[n]dente ab obsi⟨dione *e Tuscis* remanserint⟩
15 Romae, locoque his dato ⟨*habitaverint*⟩ . . . . . .
entes fratres Caeles et Vibenn⟨a⟩. . . . .
Tarquinium Romam secum maẋ . . . .
rint. M. Varro, quod ex Cael⟨*io in eum locum deducti*⟩
sint. **Toxicum** dicitur cervari⟨*um venenum, quo*⟩
20 quidam perunguere sagitta⟨s⟩ . . . .
Caecilius in Gamo (53): „Ut hom . . . .
toxico transegerit.“ Afra⟨nius⟩ (407) . . . .
uxorium istud toxicum mit . . . . ⟨**Tuscos**⟩
quidam dictos aiunt a Tusco ⟨rege Hercu-⟩
25 lis filio. Ali quod unici studi si⟨*nt sacrificiorum,*⟩
ex Graeco, velut *θυσκόοι*. **T**⟨**usculum** *vel*⟩
ab eadem causa sacrificiorum, ụ⟨el quod aditum dif-⟩
ficilem habeat, id est, *δύσκολον*. ⟨**Tumulum**⟩
Aelius sic definit: „Tumulus e⟨*st* . . . . are-⟩
30 nae editus secundum mare fluctibus iṇ ⟨*altum* ele-⟩
vatus, unde similiter et manufac⟨tus et na-⟩
turalis proprie dici potest. **Tumuḷṭ**⟨**uarii**⟩
milites, dicuntur lecti ob subitum ti⟨morem; un-⟩
de etiam tumultum dici ait Verriuṣ, qụịạ . . . . .
35 is ornatur, quam ab Italicis et Gallịcịṣ ḥ . . . . .
538 . . . . ẹṇt Italiae, itaque nullum 356
. . . . ạṃ quam Gallicum aut domesti-

Tuor video, tueor defendo. 537
Tuscus vicus Romae est dictus, quod ibi habitaverunt Tusci, qui recedente ab obsidione Porsena remanserunt.
Tusci a Tusco rege, filio Herculis, sunt dicti; vel a sacrificando studiose, ex Graeco, velut θυσκόοι. 5
Tusculum dictum, quod aditum difficilem habeat, id est δύσκολον.

Ⓕ 2 et (*per ligaturam*) F^{L}. *su. Ep.* 4—5 ⟨et ponitur tue⟩or pro vi. et con. ⟨pro conspicio⟩ *Mue.* (*post Urs.*) 5 contueor F^{u} F^{L}. 5—6 *suppl. Scal.* 6 ⟨domicilia rusticorum⟩ *Scal.* (*fere*) 7 d F^{L}: *an* D⟨ivortio⟩? 9 habitaba F^{L}. 9—10 habitaba⟨t in tuguriolo pau⟩perculo *Ribb.* 12 con *vel* com F^{L}. *fort.* con⟨plures scrip⟩tores 13 ab F^{u} F^{L} (b *incert.*) 13—15 *su. Ep.* 14 recedente *Epit.*: discedente *Aug.* 15—16 ⟨aut quod Volci⟩entes fra. Cae. et Vibenn⟨a, quos dicunt regem⟩ Tar. Ro. se. max⟨ime deduxisse, colue⟩rint *Mue.* 17 max F^{u} F^{L} (x *incert.*) 18 cęl F^{L}. 19 cervari F^{ab} F^{L}. 19—20 *suppl. Aug.* 20 (perunguere *F*) sagitta F^{ab} F^{L}. 21 hom⟨inem amoris⟩ *Spengel.* 23—25 *su. Ep.* 25 unicis tudi si *F*: unice studiosi *Aug.* 26 T (*nov. lemm.*) F^{L}. 26—28 *su. Ep.* 27 u F^{u} (*n. l.*) 29 est F^{u} (st *n. l.*) 29—30 e⟨st cumulus are⟩nae *Aug.* 30 in F^{u} F^{L} (n *incert.*) 30—32 *suppl. Urs.* (*post Aug.*) 32 Tumult F^{u} (ult *n. l.*) 32—34 *suppl. Scal.* 33 ti F^{u} F^{L}. 34 uerrius quia F^{u}: uerriu F^{L} F^{k}. 34—35 ⟨non aliunde⟩ is oriatur quam ab It. et Gal. h⟨ominibus⟩ *Urs.* (*post Aug.*) 35 gallicis h F^{u}: gall F^{L}: gal F^{k}. 36 ent F^{u}: nt (n *incert.*) F^{L}. ⟨qui immin⟩ent *Urs.* 37 ā (*i. e.* am), *ut vid.* (*potius quam* ter) F^{L}.

Ⓟ 1 uideor *P.* tueor] tuor *PML.* 2 Turcus *α.* 3 porsenna *E*: persena $R^{1}I$: persona G^{1}. 5 velut] uenit *β.* 6 dictum *om. IR.* habet *IR.* *deficit usque ad fin. gloss.* Termes (*p. 505*) *I.*

⟨cum . . . . **Thomices** Graeco⟩ nomine appellantur
⟨*ex* canna*bi* inpolit*a*⟩ et sparto leviter tortae
⟨restes, ex quibus funes⟩ fiunt. Lucilius (1324): „Vidimus
. . . . ⟨cann⟩abina.“ Op[p]illus Aure-
5 ⟨lius . . . . *mol*⟩lem pulvillum, quem in
⟨collo habent, ne restis⟩ laedat tomicem vo-
⟨cari. **Tongere** Aelius Sti⟩lo ait noscere esse,
⟨*quod* Praenestini tongi⟩tionem dicant pro no-
⟨tionem . . . . . *la*⟩tius dominari; Ennius (var. 28):
10 . . . . ⟨alii rhetorica⟩ tongent“; et vincere
. . . . i videtur significare.
. . . . ⟨***Tesca*** *sun*⟩t loca augurio desig-
⟨nata⟩ . . . . ino finis in terra auguri. Op-
⟨[*p*]*illus*⟩ . . . . lius loca consecrata ad
15 . . . . sit. sed sancta loca undique
. . . . nt pontifici[s] libri, in quibus
. . . . que sedemque tescumque
. . . . dedicaverit, ubi eos ac
. . . . propitiosque. Hostius belli
20 ⟨Histrici lib. (1, 1)⟩ . . „per gentis ait aetherias atque
. . . . i; „violabis templa antiqua
. . . . ⟨*Cic*⟩ero aspera, difficilia aditu
. . . (Enn. trag. 342) ⟨lo⟩ca aspera, saxa tesca tuor“.
⟨Accius in Philo⟩cteta (554): „Quis tu es mortalis,
25 ⟨*qui in desert*⟩a et tesqua te adportas loca?“
⟨**Tonsillam** *ait*⟩ esse Verrius palum dolatum
⟨in acumen et⟩ cuspide praeferratum, ut existi-
. . . . em †cum figi† in litore navis re-
⟨ligandae⟩ causa. Pacuvius in Med[i]o (218): „Acces-
30 ⟨*si Aea*⟩eam, et tosillam pegi laeto in litore.“
⟨Accius in⟩ Phinidis (574): „Tacete, et tonsillas lito-
⟨*re* . . . . . *edo*⟩ edite.“ **Tonsam** Ennius signifi-
540 cat remum, quod quasi tondeatur ferro,
cum ait lib. VII (230): „Poste recumbite, vestraque
35 pectora pellite tonsis“; item (231): „Pone petunt,
exim referunt ad pectora tonsas“; et in
[na] Sota (27): „Alius in mari vult magno tenere

357 **Thomices** Graeco nomine appellantur ex cannabi inpolita[e] 539
et sparto leviter tortae restes, ex quibus funes fiunt. Pulvilli quoque, quos in collo habent, ne a resti laedantur, thomices vocantur.

Tongere nosse est, nam Praenestini tongitionem dicunt no- 5
tionem. Ennius (var. 28): „Alii rhetorica tongent."

Tesca loca augurio designata. Cicero aspera ait esse et difficilia.

Tonsilla palus dolatus in acumen et cuspide praeferratus, qui navis religandae causa in litore figitur. Accius (574): 10
„Tacete, et tonsillas litore in †leda† edite."

Tonsa remus, quod quasi tondeatur ferro. Ennius (Ann. 231):
„Pone petunt, exim referunt ad pectora tonsas." 541

Ⓕ **486, 37—1** domesti⟨cum dicebant⟩ *Urs.* (*fere*) **1—3** *su. Ep.* **3—4** vid ⟨vinctum thomice cann⟩abina *Urs.* **4** oppillus *F.* **5** lem F^L. **5—7** *su. Ep.* **6** laedat F^L. tomicem *F* (e *incert.*): -cem *vel* -cam F^k. **6—9** *su. Ep.* **9** ⟨significat et la⟩tius *Aug.* (*fere*) **10** *su. Ep.* **11** i *vel* u, *ut vid.* F^L: *an* ⟨alib⟩i? **12—13** *su. Ep.*: ⟨Tesca Verrius ai⟩t lo. aug. desig⟨nata, quo sit term⟩ino *Urs.* (*fere*) **13** ino F^u F^L (i *incert.*) **13—14** Op⟨illus autem Aure⟩lius *Scal.* (*fere*) **14** lius (l *incert.*; *vel* uis) F^L: lius F^{ab}. **15** *ante* sit *vix* scrib F^L. **16** ⟨saepta doce⟩nt pontifici *Mue.* (*post Urs.*) libri F^u (ri *n. l.*) **17—19** ⟨scribtum est: „templum⟩que se. tes. ⟨sive deo sive deae⟩ ded. ubi eos ac⟨cipiat volentes⟩ propitiosque." *Urs.* **20** alt F^k (*pro* ait?): alte F^u. **21** ⟨ardua tesca⟩ *Baehrens.* i (*vel* u *vel* m *vel* n; *nullo modo* que) F^L. *ante* violabis *distinctio in F.* volabis *Scal.* **22** ero F^u: ro (r *incert.*) F^L: *su. Ep.*: ⟨Cicero v⟩ero *Urs.* **23** ca F^u (c *n. l.*): ⟨lo⟩ca *Scal.* saxea *Mue.* **24** cteta (c *incert.*) F^L. **24—25** *suppl. Urs.* **26** ēē (*i e.* esse) F^L. **26—29** *su. Ep.* **28** em F^u: m *ut vid.* F^L. quem configi *Urs.* **29** causa F^u (c *n. l.*, s *n. l.* F^L.) **30** eam F^u (e *n. l.*): Aeaeam *Bue.* **31** phinidis F^u (phi *n. l.*) **31—32** litore (-ra) *Epit.* **32** edo F^u (*n. l.*): leda (lae-) *Epit.*: lecto *Mue.*

Ⓟ **1** ex *Thewr.*: et *codd.*; e *Luc. Mueller.* inpolitae (imp-, -te) *codd.* **3** quos] quo *R.* **4** thomices *LE*: tomices *PMGR* (*I n. l.*) **5** nosse *om. R.* prestini *M*: pristini *P.* **5—6** nationem *MP.* **7** Tresca *MP.* esse *om. E* **9** proferratus *R* (*I n. l.*) **11** tonsillis *GR* (*I n. l.*) litora (litt-) *α.* laeda *E* (*I n. l.*) **12** enius *M.* **13** poene *R.* (exim *codd.*): exini *P.* referam *L.*

tonsam.“ **Thymbreum** Apollinem Vergilius (Aen. 3, 85) a monte Thymbreo appellavit, qui est in agro Troiano. **Tolenno** est genus machinae, quo trahitur aqua, alteram partem praegra-
5 vante pondere, dictus a tollendo. **Tolerare**, patienter ferre. Accius in Neoptolemo (466): „Aut quisquam potis est tolerare acritudinem.“ Ennius lib. II (134): „Ferro se caede⟨i⟩, quam dictis his, toleraret.“ **Toles** tumor in fau-
10 cibus, quae per deminutionem tonsillae dicuntur. **Tullianum**, quod dicitur pars quaedam carceris, Ser. Tullium regem aedificasse aiunt. **Taxat** verbum ponitur in his, quae finiuntur, quoad tangi liceat; in litibus quoque, arbitrove
15 cum proscribitur, quoad ei ius sit statuendi, taxatio dicitur, quae fit certae summae. A tangendo autem dici etiam scaenici testimonio sunt, qui taxatores dicuntur, quod alter alterum maledictis tangit. **Tabernacula** dicuntur a si-
20 militudine tabernarum; quae ipsae, quod ex tabulis olim fiebant, dictae sunt, non ut quidam putant, quod tabulis cludantur. **Tagit** Pacuvius in Teucro (344): „Ut ego, si quisquam me tagit.“ Et tagam idem in Hermiona (165): „Aut
25 non cernam, nisi tagam“, sine dubio antiqua consuetudine usurpavit. Nam nunc ea sine praepositionibus non dicuntur, ut contigit, attigit. **Tablinum** proxime atrium locus dicitur, quod antiqui magistratus in suo imperio tabulis
542 rationum ibi habebant publicarum rationum causa factum 359
31 locum. **Tabem** eam, quae faceret tabescere, apud antiquos usurpatam Sallustius quoque frequenter, ut in Catilina, cum ait (36): „Uti tabes plerosque civium animos invaserat“; et in lib. IV Historiarum (46):
35 „Qui quidem mos, ut tabes, in Urbem coiectus“ Et Corvin[i]us pro Liburnia: „Propter hanc tabem atque perniciem domus totius.“ **Tabellis** pro chartis ute-

Tymbreus Apollo a monte Tymbreo dictus, qui est in agro Troiano.
Toles tumor faucium, quae per deminutionem dicuntur tonsillae.
Taxat et **taxatio** a verbo tango dicuntur, unde et taxatores 5 a scenicis dicuntur, qui alterutrum maledictis tangunt.
Tagit simpliciter dicitur quod attigit, contigit facit compositum.
Tablinum locus proximus atrio, a tabulis appellatus.

(F) 7 haut *Aug.* 14 arbitriove *Aug.* 15 iussit *F.* 25 antiqua *F*[u] (ti *n. l*) 28 Tabiinum *F.* 29 tabulis] -ulis *F*[2]. 30—31 (locum) *om. W.* ibi] id *X.* habeant *VZ.* 32 usurpatum *W*: -pat eam *Momms.* Salustius et quae fr. *W.* 33 civium *om. W*[1]. 34 in liui *V*: in liuio *Z*: liuius *X*: li. (*i. e.* libro) *Y* (*om.* in) II *W*: *om. V.* 35 mos *Aug.*: nos *codd.* coniectus *VWXZ*: coiecit *U.* 36 coruinus *X*: coruinius *UV*: coruimus *Z.* labem *X.* ac *V.* 37 pernitiem *VU* (*ut vid.*) cartis *W*[1].

(P) 1 tymbrio *MP.* di. est qui est *E.* 3 dicitur *L.* 3—4 tunsillae (-le) *LMP.* 5 tanto *L.* 6 tagunt *R.* 7 contingit *E.* 9 appellatur *α.*

bantur antiqui, quibus ultro citro, sive privatim sive publice opus erat, certiores absentes faciebant. Unde adhuc tabellari dicuntur, et tabellae missae ab imperatoribus. **Tagax** furunculus a ta⟨n⟩gen-
5 do; cuius vocabuli Lucilius meminit (1031): „Et Muttonis manum perscribere posse tag⟨ac⟩em.“ **Tages** nomine, geni filius, nepos Iovis, puer dicitur disciplinam haruspicii dedisse duodecim populis Etruriae. **Taminia** uva silvestris generis videtur Verrio
10 dicta, quod tam mira sit quam minium. **Talus** [in] Sabinorum nominibus praenominis loco videtur fuisse. **Talentorum** non unum genus. Atticum est sex milium denarium: Rhodium et cistophorum quattuor milium et quin-
15 gentorum denarium: Alexandrinum XII denarium: Neapolitanum sex denarium: Syracusanum trium denarium: Reginum victoriati. **Tanne** eo usque, ut Aelius Stilo et Opillus Aurelius interpretantur. Itaque Afranius (410): „Tanne
20 arcula tua plena est aranearum?“ **Thaleae** nomen dictum [alii] ab aetatis flore aiunt; alii, quod carmina semper floreant. **Talipedare** antiqui dicebant pro vaccillare pedibus lassitudine, qua qui trahit pedes, ut
25 talis videatur insistere aut identidem tollere pedes. **Tammodo** antiqui ponebant pro modo.
544 Accius in (163[a]): . . . ctor lux Dardaniae in tenebris . . . **Tallam** alii folliculum cepae . . . . **Talam** Cornificius posuit, unde et Talassus.

Ⓕ 1 citro sive sive *V*: citroue sive *X*. 3 tabellarii *V W X Z*. 4 Tagas *U V W*[1] *ut vid.* (*et F, ni fallor*): tages *Z*. fur- *ex* for- *W*. tagendo *U V X Y Z* (*et F, ni fallor*). 5 muttonis (*vix* mustonis) *U* (*cum Epit.*): mutonis *V X Z W* (tonis *in ras.*) *Cf. Cichorius* (*'Untersuch.' p. 207*) 6 prescribere *V*. tagacem *Epit.*: tagem *U W X Z*: tagetem *V Y* Tageo *U*: Taget *W*. 7 genii *W*. disciplinam *V X Z*. 8 harispicii *U*: aruspicii *X Z*: arispicii *ex* aurupicii *W*: haruspitii *V*. 9 Tamina *V*. silv. dicitur (*eras.*)

358 **Tagas** furunculus a tangendo dictus. Lucilius (1031): „Et 543
Muttonis manum perscribere posse tagacem.“
Tamínia uva silvestris, dicta quod tam mira sit quam minium.
Talus praenomen erat Sabinorum. 5
Tanne eo usque. Afranius (410): „Tanne arcula tua plena est aranearum?“
Talipedare est vaccillare pedibus et quasi talis insistere.
Tammodo antiqui dicebant pro modo.
Talia folliculum cepae. 545

---

gen. *V.* genus *Z* uarro *X*: uerno *W*[1]. **10** dictam *X.* quod quod tam mica *V* nimium *VXZ.* **11** in *om. VXZ*: *hab. UW.* praen.] patroni *X.* **12** Talentorum (e *in ras.*) *W.* non unum] nominis *VXZ.* **13** (*et* **14**) millium *U.* denariorum *X.* **13—14** den. . . . milium *om. W*[1]. **14** mil. ⟨et septem milium⟩ *Mue.* quing.] CCCCrum *X.* **15** denariorum *Z.* XII mil. *X.* **16** sex mil. *X* **17** trium mil. *X.* Rheginum *UVW*[2]. **18** oppillus *U*: opilius *VXZ.* **19** interpretatur *V*: interpretratur *ut vid. U.* Affranius *VX.* tāne (*i. e.* tamne?) *U.* **20** thalee *Z*: taleae *X.* **21** d. est al. *W.* alii *hab. VWXZ*: *om. U* aiunt] amat *V.* **23** caccillare *Z*: uacillare *UV.* **24** lassitudinem *UVW.* qua qui *U*: quasi qui *W*: quasi *VXZ* (*ex Epit.?*): qua quis *Haupt.* trahit *ex* trahat *V*: trahens *X.* pedibus *V.* **26** sqq. Tammodo sqq.] modo *U qui sic pergit* antiqui ponebant (*sign. lacunae*) pretio venisse, *omissis ceteris quae sunt in pp. 492, 26—494, 14, nisi quod in marg. eadem manu adiecta sunt* accius in (*spat. vac.*) |ctor lux dardanię | in tenebris. *Cf. Huelsen* (‘*Berl. Phil. Woch.*’ *9, 1098*): Tammodo antiqui dicebant apud graecos quoque (*ceteris omissis*) *W.* *an* ⟨Tammodo pro⟩ modo ant. pon.? **27—494, 15** (ita ut) *om. W.* **27** *ita U*: ut actius tammodo inquit Praenestinus *VXZ* (*coniectura ex Plaut. Trin. 609 haec inculcata videntur*): Accius in ⟨armorum iudicio tammodo He⟩ctor lux Dardaniae, ⟨nunc idem⟩ in tenebris situs *Bue.* (*cf. Berl. Phil. Woch. 9, 1099*) **28—494, 14** (tam parvo) *om. U.* **28** *post 29 VX.* Taliam *codd.* (*cum Epit.*) **29** Thalam *V.* Thalassus *V.*

Ⓟ **1** Tagas *α*: Tagax *β* (*I n. l.*) **2** mutonis *L*: muttenis (*corr.* -onis) *P.* **3** silv. uia *L.* sic *R.* **4** muniu *MP.* **5** Taulus *MP.* **6** Tamne *PR.* tamne *PR* (*I n. l.*) **8** et qu. ta. ins. *om. R.* **10** Tilia *L.*

Taurium aes appellant, quod in ludos Taurios consumitur.

⟨*Tarmes*⟩ . . . .

†**Tamperon**† soliti sunt appellare Graeci genus scribendi deorsum versus, ut nunc dextrosum
5 scribimus.

546 **Tame** in carmine positum est pro tam. 360
Tartarino cum dixit Ennius (Ann. 521), horrendo et terribili Verrius vult accipi, a Tartaro, qui locus [est] apud inferos. **Tutum** frequenter dicitur maxime. Varro in Europa:
10 „Tutum sub sede fuissent."

⟨*LIB. XX. INCIPIT.*⟩

. . **Tam** significationem habet, cum ponimus propositivam quandam, cui subiungimus quam, aut cum dicimus tam egregium opus tam parvo pretio venisse,
548 id est sic, ita, ut apud Graecos quoque *οὕτως ἀγαθόν*.
15 Item ex contrario ei dicimus: quam malus Homerus, tam bonus Choerilus poeta est. At antiqui tam etiam pro tamen usi sunt, ut Naevius (com. 130): „Quid si taceat? dum videat, tam sciat quid scriptum sit." Ennius
20 (trag. 329): „Ille meae tam potis pacis potiri." Titinius (156): „Bene cum facimus, tam male subimus, ut quidem perhibent viri." Item (157): „Quamquam estis nihili, tam ecastor simul vobis consului." **Tandem** cum significat aliquando, interdum tamen ex supervacuo po-
25 nitur, ut apud Terentium in Phormione, cum ait (231): „Itane tandem uxorem duxit Antipho iniussu meo?" Non enim hic tempus ullum significat. At Cicero etiam duplicat temporalem significationem, cum ait (Cat. 2, 1): „Tandem aliquando." **Tauri verbenaeque** in commen-
30 tario sacrorum significat ficta farinacea. **Tama** dicitur, cum labore viae sanguis in crura descendit et tumorem facit. Lucilius (1195): „Inguen ne existat, papulae, tama, ne boa noxit." **Taenias** Graecam vocem sic interpretatur Verrius, ut dicat or-
35 namentum esse laneum capitis honorati, ut sit

Tarmes genus vermiculi carnem exedens.

Taenpoton appellarunt Graeci genus scribendi deorsum versus, ut nunc dextrosum scribimus.

Tartarino horrendo et terribili. 547

361 **Tam** significationem habet propositivam, cui subiungamus 5 quam, ut: tam bonus Choerilus, quam malus Homerus. Tam etiam pro tamen usi sunt.

Tandem cum significet aliquando, interdum tamen pro su- 549 pervacuo ponitur, ut ait Terentius (Phorm. 231): „Itane tandem uxorem duxit?“ Cicero etiam duplicat temporalem 10 significatorem, cum ait (Cat. 2, 1): „tandem aliquando.“

Tama dicitur, cum labore viae sanguis in crura descendit et tumorem facit. Lucretius (Lucilius 1195): „Inguen ne existat, papulae, tama, ne boa noxit.“

Ⓕ 1 tauricos *X*. 2 *su. Ep.* 3 *Ταμπερον X*: Tamperon *VZ*: Taenpoton *Epit.*: Taeredon (*i. e.* *Θαιρηδὸν*) *Mercklin.* 4 ut nunc ut nunc *V*. dextrosum *Epit. ut vid.*: dextrorsum *VX*: -us *ZY*. 7 Emnius *V*. 8 est *hab. X*: *om. VZ*. 11 *add. Mue.* 12 prop. *om. V*. 13 aut *XZ*: aut aut *V*. 14 dicamus *codd.*: *corr. edd.* 15 id est *Urs.*: idem *XZ*: vel *U*: diem (drem?) *V*. ut *om. Z*. *αγατομ X*. *Graeca om., spatio relicto, W*. 16 ei di. *om.* W^1. malus] bonus *VXZ*. 17 bonus] malus *VXZ*. cherilus $V^1 X W^1$: cherylus W^2. 18 quod *X*. 19 *ante* sciat *del.* sciet (*ut vid.*) *U*. quod *X*. 20 pacis] patis *V*. titinnius *W*: titimnius *X*. 21 quum *W*. subicimus *V*: sabinus *X*: sapimus *Bothius* quidam *VXZ*. 22 es. viri (*delet.*?) ni. *U*. nihil *W*. 23 escator *UWX*: estator *Z*. nobis *VXZ*. quom *W*. significet *XZ*. 24 aliter *U*. 25 quom *W*. 26 duxisti *X*. 27 hic *ex* hoc *V*. 28 tprālem (*i. e.* temporalem) *ex* prālem *V*. 30 farinacia *U*: farinatia *V*: farrinacea *X*. tania W^2. 31 curia *Z*: vena (n *in ras.*) *W*. 32 inguemve *W*: iungem ne *V*. 33 Tacmac W^1: Tamas (Tanias?) *V*. 35 esse *om. W*. honerati *codd.* (on. *V*)

Ⓟ 1 Termes *L*. carmen *R*. 2 *Ταενποτον L*. 3 dextrosum s. *E*: dextrorsum s. *PL*: dextrorsus s. *GR* (*I n. l.*): dextro subscribimus *M*. 5 habent *R*. (subiungamus *codd.*): -iug- *R*: -gam *L*. 6 quam ut tam] tam ut quam (*corr.* tam) *L*. 8 tamen *om. G*. 10 dixit *R*. etiam *om. E*. 13 timorem *M*. 14 ne boa noxit *manu rec. in E* (nebo/// E^1): nebo anxit *G*.

apud Caecilium in Androgyno (7): „Sepulchrum plenum taeniarum, ita ut solet“, et alias (275): „Dum taeniam, qui volnus vinciret, petit.“ Ennius in Alexandro (33): „Volans de caelo cum corona et taeniis.“ Accius in
5 Neoptolemo (472): „Decorare est satius, quam verbena et taeniis.“ **Taedulum** antiqui interdum pro fastidioso, interdum quod omnibus taedio esset, ponere soliti sunt. **Tatium** occisum ait Lavini ab amicis. eorum legatorum, quos interfecerant Titini la-
10 trones; sed sepultum in Aventiniensi laureto. Quod ad significationem verborum non magis pertinet, quam plurima alia, et praeterita iam et 363
550 deinceps quae referentur. **Taurorum** specie simulacra fluminum, id est cum cornibus, formantur,
15 quod sunt atrocia ut tauri. **Talionis** mentionem fieri in XII (8, 2) ait Verrius hoc modo: „Si membrum rup<s>it, ni cum eo pacit, talio esto.“ Neque id quid significet, indicat, puto quia notum est; permittit enim lex parem vindictam. **Tarqui-**
20 **tias scalas**, quas Tarquinius Superbus fecerit, abominandi eius nominis gratia ita appellatas esse ait volgo existimari. **Tarpeiae** esse effigiem ita appellari putant quidam in aede Iovis Metellinae, eius videlicet in memoriam virginis, quae pacta
25 a Sabinis hostibus ea, quae in sinistris manibus haberent, ut sibi darent, intro miserit eos cum rege Tatio; qui postea in pace facienda caverit a Romulo, ut ea Sabinis semper pateret. „**Tam perit quam extrema faba**“ in proverbio est, quod ea plerumque aut
30 proteritur, aut decerpitur a praetereuntibus. **Tappulam legem** convivalem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus, cuius meminit Lucilius hoc modo (1307): „Tappulam rident legem, conterunt Opimi.“

Ⓕ 1 lucilium *VXZ*. andrigyno (y *ex* i *man. 2*) *W*. 2 taeniam *W*[1]: tacmam *W*[2]: tema *V*. 3 vulnus *X*. Emnius *V*.

Taedulum fastidiosum, sive quod omnibus est taedium.
362 **Tappula** dicta est lex quaedam de conviviis. 551

---

4 cum cor. *bis* *V*. tonus *W*[1]: tenus *W*[2]. Actius nive in *V*. 5 neoptolomo *X*. decurare *V*. satius *om*. *W*[1]: o *eras. ante* s- *in* *V*. verbena et t. *Haupt.*: urbem e t. *VXZU* (ten-): urbem ereneis *W*. 7 int. pro om. qui tedio essent pon. sol. sunt vel quod om. tedio esset *X*. quod *ex* pro *V*: pro *X*. 8 tacium *WX*. laniuus *W*. 9 interfecerat *V*. Tatiani *Ald.* 10 aventinensi *VX* (*non* *Y*) 11 non *om*. *U*. 12 quam *om*. *W*. et *om*. *XV*. iam *om*. *X*. et *om*. *XV*. 13 quae] si *W*[1]. referantur *VXZ*. 14 flumina *V*. 15 eunt atrotia *V*. 16 XII tabulis ait *VZ*. 17 rupsit *Turn.*: rapit *U W*: rapserit *VXZ*: rupit *codd. Gellii 20,1*: rapsit *Urs.* ni] in *X* (*non* *Y*) parit *W*. est *VX*. neque *om*. *V*. 18 quid] quod *VXW*[1]. 20 *ante* Tarq. *notam* (*pro* rex?) *hab*. *W*. fec. *bis* *V*. 21 ab. quis (*delet.*) eius *V*. appellatos *W*[1]. esse *om*. *V*. 22 vulgo *VX*. 23 metelline *X*: meteline *Z*. 25 ea *om*. *X*. 27 tacio *WX*. cavent *W*[1]. 28 a nobis (*delet.*) romulo *U*. ea a sab. *W*. 30 proterit *W*. decepitur *V*. 31 Tapullam *VXZ*. communialem *Z*. 33 tapullam *VXZ*. contere *VZ*: committere *X*: confer̄ *W*: conter̄ *U*: congerrae *Scal.*: canterii *Marx.* *in codice F vid. fuisse* conter̄ (*i. e.* conterunt, *vix* conterit; *nullo modo* contere *neque* conterere) optini (*ut vid.*) *U*: optimi *Mue.*: *an* Opimii (*pater et filius*)?

Ⓟ 1 Taedulam (Ted-) *MP*. (taedium (te-) *codd.*) 2 Tapulla *G* (*I n. l.*): Tampula *P*.

Termonem Ennius Graeca consuetudine dixit, quem nos nunc terminum hoc modo (Ann. 479): „Ingenti vadit cursu, qua redditus termo est." et (Ann. 480): „Hortatore bono prius, quam iam finibus termo." **Trientem tertium**
5 pondo coronam auream dedisse se Iovi donum scripsit T. Quintius dictator cum per novem dies totidem urbes et decimam Praeneste cepisset. Id significare ait Cincius in *Μυσταγωγικῶν* lib. II. duas libras pondo et trientem, qua consuetudine hodieque
10 utimur, cum lignum bes alterum dicimus, id est pedem et besem latitudinis habens; et sestertium, id est duos asses et semissem tertium. Item si tres asses sunt et quartus quadrans. **Tersum diem** pro sereno
552 dictum ab antiquis nec se ha⟨bere rei auctorem⟩ ait.
15 **Teres** in longitudine rotundatum, quales asseres natura ministrat.

Terpsicore nomen Musae, quae deos hominesque delectat.

Tertium quartum differre ait a tertio quarto †quintus†, quod quid factum sit significat.

20 **Termentum** pro eo, quod nunc dicitur detrimentum, utitur Plautus in Bacchidibus (929).
Teretinatibus; a flumine Terede dicti existimantur, et syllaba eius tertia mutata, et pro Terede Teram scribi debuisse.

25 **Tripudium** . . . ⟨au-⟩
spiciis in exultatione tripudiat . . . .
a terra pavienda sunt dicta. Nam pavire . . . .
et ferire, a quo et pavimenta. Id ex Graeco, quod illi *παίειν*, quod nos ferire . . . .
30 mum in castris usur⟨pa⟩ . . . .

Templi figura in diffinitione augurii.

Tempestatem pro tempore frequenter antiqui dicebant.

⟨*Tempesta*⟩ . . . .

Termonem Ennius (Ann. 479—80) terminum dixit.
Tersum diem serenum.
Teres rotundus in longitudine. 553
Termentum apud Plautum (Bacch. 929) detrimentum.
Tempestatem pro tempore frequenter dixerunt antiqui. 5
Tempesta tempestiva.

Ⓕ **1** Termonem *ex* Terminem *U*. Emnius *V*. **2** nunc] esse *U*. **3** cur sit *V*. redditus *ex* reditus *V*. et idem hort. *X*. (bono *X*) quam] quod (*per compend.*) *V*. **5** se *om*. *VXZ*. domum *V*. **6** dictus quon (*sic*) *W*: dictus cum *U* (*pro* dict., *i. e.* dictator, *F*) **7** cedisse *V*. **8** Cinctius *V*. in *om*. *VX*. *μυστατοτικον X*: *μυστατογικον Z*: *μυσταγογικον V*: histrogogios (r *expunct.*) *W*. duos libros *W*. **9** hodie quoque *VXZ*. **10** quom *W*. altum *V*. id est] idem *VXZ* (*pro* id̄, *i. e.* id est, *F*) **11** bessem *VZ*. sextertium *X*. **12** id est] idem *VZ*. **12** et semissem — asses (**13**) *om*. *V*. idem *X*. **14** ab ant. *om*. *V*. nec — ait *X*: *om*. *W*: nec se ha (*sic.; tum tria lacunarum signa*) Teretinatibus (*l. 22*) *cett. omissis U*: nec se hab. ait r. auctorem *ZV* (-res) **15** in *om*. *V*. longitudinem *X*: longium (*ut vid.*) *W*. rotundatum *et*ʿ*q. s. usque ad* plurimi (*500*, *12*) *om*. *W* (*qui sic legit* Teres est in longium novius in duobus, *nullo lacunae signo*) **17** *om*. *X* (*non Y*) Thersicore *V*. **18** differri *V*: deferri *Z*. ait *om*. *V*. quintius *VZ*. **20** nunc] non *V*. **21** utitur] ut *VX*. **22—24** Teretinatibus a flumine (*tum lacunae signum*) *cett. omissis U*: Teretina tribus a fl. Ter. dicta existimatur . . . mu. T pro D littera posita *Momms*. **22** Terentinatibus *Z*. Ter. qui a *VXZ*. **23** terende *Z*. **24** terram *V*. **25—31** *om*. *X* (*non Y*) **25—26** Tripudium (*lacunae sign.*) spiciis *U*: Tripudium in auspiciis *VYZ*. **26—27** tripudiat (*lacunae sign.*) a terr (*ut vid.*) pavienda *U*: trepudia (trip-) ut terripudia a terra pavienda *YZ*: tripudit ut terripudit et terra pavimeda (*vel* pavienda) *V*. **27** nam pau . . . . (*sic, punctis interpositis*) et ferire *U*: nam pavire percutere et ferire *VYZ*. **29** *ante* a *littera* c (*ut vid.*) *apparet in U*. et *om*. *Z*. quia *YZ*. **28** *παγειν codd.* (*πανειν V*) quod] apud *V*. **30** mum (nium?) in castris (tastris?) usur (*lacunae sign.*) *U*: *om*. *VYZ*. *fort.* ⟨pri⟩mum **31—500, 6** *om*. *U*. **31** *post 32 V*. **32** disfinitione *Z*.

Ⓟ **2** T. diem diem se. *P*.

554 ⟨*Tinia*⟩ 364

Tensam ait vocari Sinnius Capito vehiculum, quo exuviae deorum ludicris circensibus in circum ad pulvinar vehuntur. Fuit et
5 ex ebore, ut apud Titinium in Barbato (13ª), et ex argento.

Temerare violare . . . . et contaminare, dictum videlicet . . . a temeritate.

Temetum vinum. Plautus in Aulularia (354): ⟨„Cererin,
10 Strobile, has sunt facturi nuptias?⟩ Qui? Quia temeti nihil allatum ⟨intellego."⟩ Pomponius in Decima (39):
556 „Non multi . . . . . plurimi." Novius in duobus Dossennis (17): „Sequimini; ⟨i⟩ prae, mi nate; sequere, temeti timor." idem in Funere (36): „Agite, exite, temulentam
15 tollite"; et †sine surdo† (85): „Filias habeo temulentas, sed eccas video incedere." Afranius in Consobrinis (35): „Pol magis istius temulentae, futtilis." **Tintinnire** est apud Naevium hoc modo (com. 114): „Tantum ibi molae crepitum faciebant, tintinnabant compedes";
20 et apud Afranium (392): „Ostiari impedimenta tintinnire audio." **Tributorum conlationem,** cum sit alia in capita, illud ex censu, dicitur etiam quoddam temerarium, ut post Urbem a Gallis captam conlatum est, quia proximis XV annis cen-
25 sus †alius† non erat. Item bello Punico secundo M. Valerio Laevino, M. Claudio Marcello cos. cum et senatus et populus in aerarium, quod habuit, detulit. **Tentipellium** Artorius putat esse calciamentum ferratum, quo pelles exten-
30 duntur, indeque Afranium dixisse in Promo (281): „Pro manibus credo habere ego illos tentipellium." Titinium autem Verrius existimare id medicamentum esse, quo rugae extendantur, cum dicat (173): „Tentipellium inducitur, rugae in o-
35 re extenduntur": cum ille τροπικῶς dixerit.

365 **Tinia** vasa vinaria. 555
Tensa vehiculum argenteum, quo exuviae deorum ludis Circensibus in circum ad pulvinar vehebantur.
Temerare violare sacra et contaminare, dictum videlicet a a temeritate. 5
Temetum vinum, unde temulentia et temulentus.
Tintinnire et **tintinnabant** Naevius (com. 114) dixit pro 557 sonitu tintinnabuli.
Tentipellium genus calciamenti ferratum, quo pelles extenduntur. 10

(F) 1 sqq. *desunt UW* (*vid. supra*) 1 *su. Ep.* 2 Sinnius *Aug.*: asinius *VZ:* asinius et *X.* 3 quo *Aug.*: nō *X*: nunc *VYZ.* eximiae *V.* 5 titinnium *X.* 6 et] etiam *VZ.* 7 Termerare *V.* uiolare (*lacunae sign.*) *U*: violare sacra *VXZ* (*ex Epit., ni fallor*) 8 videlicet (*tum lacunae signum*) ilintate (*vel aliquid eiusmodi*) *U*: videlicet a temeritate *VXZ* (*ex Epit.?*) 9 ulularia *Z.* Cererin — nuptias *om. VXZ*: *hab. U* (*ex Plauto?*) 10 Qui *om. U.* 11 intellego *Plaut.*: *om. VXZ*: video *U.* 12 *lacunae sign. U*: temeti sed *VXZ* (*ex coniectura?*) plurimi *om. W* (*cf. ad 498, 15*) Nevius *V.* dosseniis *VXZ*: dossenis *W.* 13 segmine *W.* i *add. Dac.* temeti] premii *V.* 14 exite] exigite *X.* temulentum *X.* 15 et in Surdo *Aug.* 16 ecas *W.* 17 temulentiae *Y* (*etiam V marg.*): tumulente *W.* futilis *WXZ*: fuctilis *V.* Tintinnare (a *in ras.*) *W*: Titinnire *X.* 18 est *om. W.* nouium *U*: verrium *W*¹. ubi *XZ* (*V*¹?) molle *W.* 19 titinnibant *X.* 20 Affranium *VXZ.* hostiari *X.* titinnire *X*: tintinire *V.* 21 consolationem quom *W.* 22 illud] aliud *XZ* (*non Y*) etiam] et *X.* 24 consolatum *W.* XV] quinque *X.* 25 populus *Urs.* (*tamquam ex schedis*) bello *om. U.* 26 Claudio] ol *W.* coss. *X*: *om. UVWZ* (*et F?*) 27 quom *W.* in erarum q. h. *Z*: q. h. in aerarium *X.* habuit] potuit *U.* 28 dettulit *X*: attulit *V.* 30 indeque *Aug.*: ideque *U:* idemque *WXZV.* affranium *VXZ.* primo *Y.* 32 tintinium *W.* autem] ait *Urs.* id *om. XZ*¹: et *VZ*²: ad *WU*: ait *Momms.* 33 esse] etiam *V.* quom *W.* 34 dicit *U.* inducit *W.* 35 quom *W.* dix. *τροπικος X*: *τροπικος* dix. *V.*

(P) 1 vasa] uesta *L.* 6 (temulentia et temulentus *codd.*) 9 Tentipuellium *MP*: Tentipallium *β* (*I n. l.*)

Tignum non solum in aedificiis, quo utuntur, appellatur, sed etiam in vineis, ut est in XII (6, 7): „Tignum iunctum aedibus vineave et concapit ne solvito.“ **Tela** proprie dici videntur ea, 5 quae missilia sunt, ex Graeco videlicet translato eorum nomine, quoniam illi τηλόθεν missa dicunt, quae nos eminus. Sicut arma ea, quae ab humeris dependentia retinentur manibus, quoniam quidem non minus in nobis eam partem corporis armum 10 vocari existimandum est, quam ...... **Tigillum sororium**

(desunt sex folia)

562 ⟨‖ ***Vici***⟩ . . . . cipiunt 371 ex agris, qui ibi villas non habent, ut Marsi aut Peligni. Sed ex vic[t]is partim habent rempublicam et ius dicitur, partim nihil eorum 15 et tamen ibi nundinae aguntur negoti gerendi causa, et magistri vici, item magistri pagi quotannis fiunt. Altero, cum id genus aedificio⟨rum defi⟩nitur, quae continentia sunt his oppidis, quae . . . . . . itineribus regionibusque distributa inter se 20 distant, nominibusque dissimilibus discriminis causa

(vide infra, p. 508)

Ⓕ 2 XII tabulis tig. *VZ*. 3 uictum *W*. uineaque *U*: minerue *X*. 4 videtur *W*. 5 tranlato *Z*. 6 quoniam] quia *UZW*[2]. τηλόστεν *X*: *om. W*[1] 7 quae nos *om. X*. eminus] ennius *WXZ*: Emnius *V*. sicut] sic *X*: sic ait (*del.*) ut *V*. 8 quandoquidem *VX*: quam *W*. 9 non minus] nouimus *W*. armatam *W*. 10 quam *om. W*: quod arma *V*: quam arma *XZ*; quam (*sequente spat. vac.*) *U*. sererium *W*[1]: serorium *W*[2]: sor. appellatur (*tum signum lacunae*) *U*. 'desunt cartae sex magnae' *YV*. 11—508, 8 (app.) *om. XZ* (*non Y*) 11 Vici *add. W*[2] *in marg.* Capiunt *U*: accipiuntur *VY* (*ex* accipitur): appellari incipiunt *W*. 12 aut *om. V*. 13 sed] et *V*. vicis *Ald.* rempublicam *per compend. codd.* (*et F*) 14 partem *W*. 15 habentur *W*. negotii *W*: negocii *V*. 16 gerendi *ex* gerendum *V*. it. et mag. *Y*: ite mag. *V*. paci qu. *UV*: paucique Tannis *W*. 17 alterae *W*. cum *om. V*. aedificio . . . . nitur (*sic*) *U*: aedificii *W*: aedificiorum ponitur *VY*: *corr. Aug.* (*ex 508, 1—2*) 18 *spat. vac. indicat U*. 19 que *om. VY*. inter se *om. W*.

366 **Tegillum** cuculliunculum ex scirpo factum. Plautus (Rud. 558
576): „Tegillum mihi aret; id, si vis, dabo."
Tiberis fluvius dictus a Tiberino rege Albanorum, quod in eo cecidisset. Tybris a Tybri rege Tuscorum.
Tibicines in aedificiis dici existimantur a similitudine tibiis 5 canentium, qui ut cantantes sustineant, ita illi aedificiorum tecta.
Tippula bestiolae genus sex pedes habentis, sed tantae levitatis, ut super aquam currens non desidat. Plautus (Pers. 244): „Neque tippulae levius pondus est, quam fides le- 10 nonia."
Testiculari est iumentis maribus feminas, vel mares feminis admovere; licet alii dicant testilari.
Tifata iliceta. Romae autem Tifata Curia. Tifata etiam locus iuxta Capuam. 15
Thiasitas sodalitas.
Tituli milites appellantur quasi tutuli, quod patriam tuerentur; unde et Titi praenomen ortum est.
Titiensis tribus a praenomine Tati regis appellata esse videtur. 20
Titia quoque curia ab eodem rege est dicta.
Tetini pro tenui.
Thraeces gladiatores appellantur a similitudine parmularum Thraciarum.
Tryga antiqui vinum appellabant, unde trygetus adhuc dicitur. 25

Ⓟ 1 (cuculliunculum *codd.*): cucullum ungulum *R.* 4 ceciderit *α*: cecidisset *β*. tybris *E G Paris.*: tyberis *M P*: tibris *L*: tybrys *R* (*I n. l.*) a tibri *L*: a bri *Paris.* 5 dici] diu *M.* 6 canentes sust. *R.* 7 texta *L.* 8 Typpula *R Paris.* 9 desinat *E.* 10 tuppule *M P*: typpulae *R Paris.* 12 Testiculare *R.* 13 dicunt *codd.* (dicant *G*). testilari *M Paris.*: tescilari *G R* (*I n. l.*): testulari *E*: tessulari *L*: testiculari (cu *expunct.*) *P.* 14 Tifacta *Paris.* id est liceta *L* Curia] *cf. Huelsen.* (*Herm.* *46*, *305*) 16 Thiasitas *Paris. R ex corr.*: Thiassitas *G*: Tiasitas *α R ante corr.* 17 Titii *M P*: Titoli *G R* (*non Paris.*) tituli *M P R* (*non Paris.*) 19 titi *M P.* 22 *post* ac (*504*, *8*) *in R.* 23 Threses *L E.* (gl. app. a *codd.*) palmarum *L.* 25 Tyriga *R.* trigetus *α*: trietus *β* (*I n. l.*) *Paris.*

Tittibilicium nullius significationis est, ut apud Graecos βλίτυρι et σκινδαψός. Plautus (Cas. 347): „Non ego istud verbum empsi cum tittibilicio."
Trabs proprie dicitur duo ligna conpacta.
5 **Tragus** genus conchae mali saporis. 367
Trabica navis, quod sit trabibus confixa. Pacuvius (405): „Labitur trabica in alveos."
Trachali appellantur muricum ac purpurae superiores par-
559 tes. Unde Arimineses maritimi homines cognomen traxerunt
10 Trachali.
Troia et regio Priami et lusus puerorum equestris dicitur et locus in agro Laurente, quo primum Italiae Aeneas cum suis constitit.
Trifax telum longitudinis trium cubitorum, quod catapulta
15 mittitur. Ennius (Ann. 534): „Aut permarceret paries percussus trifaci."
Tributum dictum, quia ex privato in publicum tribuitur.
Thocum genus sellae habetur apud Plautum (frg. inc. 44).
Tritogenia Minerva a ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi
20 primitus sit visa.
Truo avis onocrotalus. Caecilius inridens magnitudinem nasi (270): „Pro di inmortales, unde prorepsit truo?"
Trepit vertit, unde trepido et trepidatio, quia turbatione mens vertitur.
25 **Triumphales** coronae sunt, quae imperatori victori aureae praeferuntur, quae temporibus antiquis propter paupertatem laureae fuerunt.

Ⓟ 1 Titibillicium *E*: Tittibilicilium *P*. ut] ait *M*. 2 baltiri (-tyri) *codd.* (istud *codd.*) 3 (empsi cum *codd.*): Tempsicum *MP* (*ex* Tempscum) tittibillicio *E*: tittibilico *G Paris.*: tittibi tribulacio *R* (*I n. l.*) 4 conpactam *R*. 5 tonce *MP*. 6 fit *L*. 7 lauitur trauica *M*: trab. lab. *P*. 8 hac *M*: a *P*. 9 ariminesee *ML*: animineses *P*: ariminenses *Eβ* (*I n. l.*) *Paris.* taxerunt *M*. 14 Triphax *PMEG* (*ex* Tripax) *R* (*I n. l.*) *Paris.* 15 permaceret *ML Paris.*: permaneret *P*. 16 triphaci *MPE*² *GR* (*I n. l.*) *Paris*: triphani *E*¹. 19 Tritonia *G ex corr.* (*non Paris.*) tritociis *R* 21 Tro *Paris.* ono cratalus *R*. magnitudine nisi *MP* (*ex* nis) 25 victori *om. MP*. 26 quae te. ant. *in fine glossae in L*.

Templum significat et aedificium deo sacratum, et tignum quod in aedificio transversum ponitur.
Transtra et tabulae navium dicuntur, et tigna quae ex pariete in parietem porriguntur.
Tromentina tribus a campo Tromento dicta. 5
Tragula genus teli, dicta quod scuto infixa trahatur.
Themin deam putabant esse, quae praeciperet hominibus id petere, quod fas esset, eamque id esse existimabant, quod et fas est.
Termes ramus desectus ex arbore, nec foliis repletus, nec 10 nimis glaber.
Tenus significat finem; ut cum dicimus hactenus.
Trossuli equites dicti, quod oppidum Tuscorum Trossulum sine opera peditum ceperint.
368 **Taciturnus**, qui facile tacet: tacitus etiam argutus, quia 560 potest aliquando tacere. 15
Tenitae credebantur esse sortium deae, dictae quod tenendi haberent potestatem.
Termino sacra faciebant, quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. Denique Numa Pompilius (16) statuit, eum, 20 qui terminum exarasset, et ipsum et boves sacros esse.
Terminus quo loco colebatur, super eum foramen patebat in tecto, quod nefas esse putarent, Terminum intra tectum consistere.

Vicinia vicinorum conversatio. 25
Vesperna apud Plautum (frg. inc. 45) cena intellegitur.

Ⓟ 5 tromenta *codd.* (-to *L*: torm- *E*) *Paris.* 6 ex scuto *G Paris*: exsuco *R* (*I n. l.*) 7–8 homi id esse estimabant quod et fas est nibus id petere quod fas esset eamque *M*: eamque id esse estimabant quod et fas est hominibus id petere *P*. 8 aestimabant (es-) *ER*. 9 et *om. L*. 10 derectus *MP*[1]*E*: directus *LP*[2]. solus *M*. 12 hactenus tenus *MP*. 13 Trosulli *R*. trossulum *ex* trorsulum *E*. 15 arguitur *β*. 16 potem *M*. 17 Tenite *codd.* (-tae *I*) 22 celebratur *L*. 23 Vterminum *E* (*cf. v. 25*) 25 icinia *E* (*cf. v. 23*) *Post gloss.* Vicinia *deficit L. Defectum suppl. man. rec. ex cod. alterius familiae.* 26 plantum *M*.

Vesticeps puer, qui iam vestitus est pubertate; econtra investis, qui necdum pubertate vestitus est.
Veia apud Oscos dicebatur plaustrum; inde veiari stipites in plaustro, et vectura veiatura.
5 **Urbanas** tribus appellabant, in quas Urbs erat dispertita a Servio Tullio rege: id est Suburana, Palatina, Aesquilina, Collina.
Vestis generaliter dicitur, ut stragula, forensis, muliebris; vestimentum pars aliqua, ut pallium, tunica, penula.
10 **Vescus** fastidiosus. Ve enim pro pusillo utebantur. Lucretius vescum dixit edacem, cum ait (1, 321): „Nec, mare quae inpendent, vesco sale saxa peresa."
Vescor pascor.
Vesperugo vesper stella. Plautus (Amph. 275): „Nec ves-
15 perugo, nec vergiliae occidunt."
Vespae et **vespillones** dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, sed quia vespertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci 369
561 propter inopiam nequeunt. Hi etiam vespulae vocantur.
20 Martialis (1, 30, 1): „Qui fuerat medicus, nunc est vispillo Diaulus.
Vespices frutecta densa dicta a similitudine vestis.
Velati appellabantur vestiti et inermes, qui exercitum sequebantur, quique in mortuorum militum loco substitueban-
25 tur. Ipsi sunt et ferentarii, qui fundis ac lapidibus pugnabant, quae tela feruntur, non tenentur. Cato eos ferentarios dixit, qui tela ac potiones militibus proeliantibus ministrabant.

Ⓟ 1 econtra — pubertate *om.* *E*[1]. 3 osces *G.* (inde *codd.*) ٍeiari *IR*: iari *ex* iam *ut vid.* *G.* 4 ueiatur *ex* ueietur *R.* 6 (aesquilina *codd.*): aerquilina *R.* 8 Vestina *M.* generabiliter *M.* 11 dixit *ex* dicit *G.* 15 occidit *R.* 16 Vespate *MP.* et *om.* *M.* corporis *M.* 17 non a] nā (*i. e.* nam) *MP.* 18 offerunt *MPR*: effecerunt *G.* funebris *G.* 19 uospulae dicantur *I.* 20 uispillo *MP*: uespillo *LEβ.* 22 Vespices *PER*: Vespice *M*: Vespice spices *I*: Vespicices *G.* 23 appellantur *MP.* 26 tela] late *M.* terentur *M.* cato ut eos *R.* 27 ⟨proeliantibus *codd.*⟩

Velitatio dicta est ultro citroque prob⟨r⟩orum obiectatio, ab exemplo velitaris pugnae. Plautus (Men. 778): „Nescio quid velitati estis inter vos.“

Veternosus dicitur, qui gravi premitur somno. Cato veternosum hydropicum intellegi voluit, cum ait (inc. 5): „Veternosus quam plurimum bibit, tam maxime sitit.“ 5

Veteratores callidi dicti a multa rerum agendarum vetustate. Gannius: „Mulieri non astutae facile veterator persuasit.“

Veterinam bestiam iumentum Cato appellavit a vehendo. Opillus veterinam dici vult, quasi veterinam velut uterinam, quod ad ventrem onus religatum gerat. 10

Vitulans laetans gaudio, ut partu. Ennius (trag. 339): „Is habet coronam vitulans victoria.“

Viduertas calamitas, dicta quod viduet bonis.

Vitiligo in corpore hominis macula alba, quam Graeci ἀλφόν vocant, a quo nos album; sive a vitio dicta, etiamsi non laedit; sive a vitulo propter eius membranae candorem, qua nascitur involutus. Lucilius (1185): „Haec odiosa mihi vitiligo est. 'num dolet?' inquit.“ 15

Vel conligatio quidem est disiunctiva, sed non [ex] earum rerum, quae natura disiuncta sunt, in quibus aut coniunctione rectius utimur, ut: aut dies est aut nox, sed earum, quae non sunt contra, e quibus quae eligatur, nihil interest, ut Ennius (var. 4): „Vel tu dictator, vel equorum equitumque magister Esto, vel consul.“ 20 563 25

Vibices plagae verberum in corpore humano, dictae quod vi fiunt.

Ⓟ 1 proborum *codd.* (*corr. E*) iobiectatio *G*: ob obiectatio *M*. 4—5 ueturnosum *GR*. 5—6 ueturnosus *IR*. 7 calidi *G*. (agendarum *codd.*) 8 persuassit *I*. 9 iumentum *om. IR*. 10 opilius *codd.* vet. di. vult qu. *om. R*. (uult *codd.*) 10—11 qu. ueterinam uelut ueterinam *MP*: qu. uterinam *I*: qu. uaterinam (*ex* uet- *G*) uelut uterinam *EG*: ueterinam uelut uterinam *R*: qu. venterinam vel uterinam *Aug*. 11 ferat *E*. 12 (partu *codd.*): pastu vitulus *Aug*. 15 Vituligo *β*. 17 (vitulo *codd.*) 18—19 uituligo *GR*. 20 coniugatio *IR*[1]. ex *om. dett.* 22 ut audaes *M*[1]. 23 aligatur *G*. 24 equorum] eorum *R*. consuli *R*. 26 uerborum *I*.

(vide supra, p. 502)

sunt dispartita. Tertio, cum id genus aedificiorum definitur, quae in oppido privi in suo quisque loco proprio ita aedifica<n>t, ut in eo aedificio pervium sit, quo itinere habitatores 5 ad suam quisque habitationem habeant accessum. Qui non dicuntur vicani, sicut hi, qui aut in oppidi vicis, aut hi, qui in agris sunt, vicani appellantur. **Viget** dictum videtur a vi agendo; sed non in agendis hostilibus[que] 10 rebus, verum his, quae cele . . . . concitato animo ad bonam frugem ten<d> . . . .

Voisgram avem quae se vellit augures . . . eandem fucillantem appellant . . . .

Viginti quinque poenae in XII (8, 4) significat viginti 15 quinque asses. **Victimam** Aelius Stilo ait esse vitulum ob eius vigorem. Alii aut quae vincta adducatur ad altare, aut quae ob hostis victos immoletur. **Vectigal** aes appellatur, quod ob tri<bu>tum et stipendium et aes equestre et hordiar<ium> populo debetur.

564 **Viae** sunt et publicae, per . . . . 21 e omnibus licet, et privatae, quibus neminem uti . . praeter eorum quorum sunt. Et ita privatae VIII pedes in latitudine iure et lege, publicae quantum ratio utilitatis permittit. lex iubet XVI <*in anfracto fle-*> 25 xuque pedes esse vias ut qui (lex XII tab. 7, 7) vias muniunto: †onisam† dilapidassunt, qua volet, iumento ageto.“ **Viatores** appellantur, qui magistratibus apparent, eo quia initio, omnium tribuum cum agri in propinquo erant Urbis atque 30 adsidue homines rusticabantur, crebrior opera eorum erat in via quam urbe, quod ex agris

---

(F) 1 dispartita *an* dispertita *inc. U.* 2 finitur *Y.* priui *YU*: priui *an* praeui (pre-?) *inc. W*: p̄ui (*i. e.* praevi *vel* previ) *an* p̄ni *inc. V.* 3 proprii *W.* aedificet *U*: *correxi* 4 in *om. V.* 5 habent *Y*: habeat *W.* 7 oppido *Y*[1]. uias *WU* (*ut vid.*) ii *V.* agris] agri uicis *Y.* 8 uicarii *W.* 9 sed] et *V.*

370 **Vibracae** pili in naribus hominum, dicti quod his evulsis caput vibratur.
Vibrissare est vocem in cantando crispare. Titinnius (170): „Si erit tibi cantandum, facito usque exvibrisses."
Viget dictum a vi agendo; sed non in agendis hostilibus 5 rebus, verum his, quae concitato animo ad bonum tendunt.
Viatores appellabantur, qui magistratibus parebant, eo quod 565 plerumque ex agris homines evocabantur a magistratibus, et frequens eorum erat ab agris ad Urbem via.

---

in] ui *W*. hostilibus *Epit*: hostibus quam *VXZ*. **10** regibus *V*. iis *X*. cele (*seq. spat. vac.*) *U*: celeriter *VXZ*. celerrimo *W*. **11** ten (*seq. spat. vac.*) *U*: tendunt *VXZ* (*cum Epit.*): *om. W*. **12** *spat. vac. indicant UW*: hanc *VXZ*. eandem *om. W*. **13** facillantem *X*: fucillantem *U*. **14—15** (asses) *om. Z*[1]. **14—16** (Alii aut) *om. W*. **14** pene *VXZ*. XII tabulis sig. *VZ*. **16** aut] autem *V*. victa *V*: Victima quasi victa *W*. ducatur *X*: ducitur *W*. **17** ab hostibus imolatur *W*[1]: ab hostibus uictis imolatur *W*[2]. **18—27** (ageto) *om. W* (*cf. ad 510, 2*) **18** tri . . . cum (*sic*) *U*: tributum *VXZ*. et ob st. *V*. **19** e sequestre *Z*: exequestre *X*: est sequestre *V*. hordiar . . . (*sic*) *U*: hordiarium *Z*: ordinarium *V*: hordiarum (-dinarum?) *X*. debebetur (*sic*) *V*. **20—510, 3** *om. X*. **20—21** *ita U*: et puplicae (pub-) et privatae, puplicae (pub-) per quas ire *VYZ*. **21—22** *ita* (*sed* private) *U*: omnibus licet, privatae quibus nemini *VYZ*. **22—26** et ita private ut (*sign. lacunae*) vias muniunto *U*: et hae (he) VIII pedes in latitudine (altitudine *V*) iure et lege publicae quantum ratio utilitatis permittit lex iubet XVI (sedecim *V*) XVque (quindecimque *V*) pedes esse vias ut qui vias muniunt *VYZ*: et ita p. VIII p. in lat. ⟨habent⟩ iu. et le. pub. qu. r. u. perm. ⟨Praeterea⟩ l. iu. XVI ⟨in anfracto fle⟩xuque p. ⟨latas⟩ esse vias ut adiciat 'Vias muniunto' *Momms*. **26** onisamdi lapidassunt *U*: onisandi lapidas *VYZ*: ni sam delapidassint *Momms*. **27** inmento *Z ut vid.*: (iumento *U*) agito *VYZ*. **28** quia] qua *U*. initium *YZ*. **29** quom *W*. agri] in agris *VYZ*. **30** adsidue *U*: ass- *cett*. **30—31** eor. op. *V*. **31** qua *W*.

Ⓟ **1** Vibraessae *GI ut vid.*: Vibresse (*ex* -isse *ut vid.*) *R*: Viprisse (-ae) *ME*: Vibrissae *P*: Vibrucae *Gloss.*: *corr. Thewr., qui archetypi formam* uibra ēe (*i. e.* uibra esse) *ad* uibrace *revocat* **3** Vibrissae *E*: Vibrise *M*: Vibrisse *P*: Vibrissere *β*. cripare *MP*. **5** agendis *ex* -dos *E*. **6** quae *om. I*. bona *M*. **7** appellantur *R*.

plerumque homines evocabantur a magistratibus. **Verticulas** Ateius articulos dixit . . . . . cum ait Lucilius (161) . . . ita appellavit . . . ‖Vertebras

⟨***Volae***⟩ . . . .

5 ⟨***Volones***⟩ . . . .

⟨***Versuti***⟩ . . . .

566 **Vernae**, qui in villis vere nati, quod tempus 372 duce natura feturae est, et tunc rem divinam instituerit Marti Numa Pompilius pacis con-
10 cordiae obtinendae gratia inter Sabinos Romanosque, ut vernae viverent ne⟨u⟩ vincerent. Romanos enim vernas appellabant, id est ibidem natos, quos vincere perniciosum arbitrium Sabinis, qui coniuncti erant cum
15 populo Romano. **Vergiliae** dictae, quod earum ortu ver finitur, et aestas incipit.

⟨***Viritanus***⟩ . . . .

⟨***Verruncent***⟩ . . . .

568 ⟨**Vastum**⟩ . . . . vexatur.
20 Accius (668): „Iam hanc urbem ferro vastam faciet Peleus“; [et] Pacuvius (314): „⟨S⟩quales scabresque inculta vastitudine.“ „Vae **victis**“ in proverbium venisse existimatur cum Roma capta [a] Senonibus Gallis aurum ex conventione et pacto
25 adpen . . . . . ., ut recederent. Quod iniquis pon-

(F) 1 uocabantur *WU.* 1–2 a magistratibus verticulas. (*sic, null. nov. lemm.*) *W* (*in quo seq.*) Vectigales via; *cf. 508, 18, 20* 2–3 Verticulas (*sign. lacunae*) cum ait lucillus (*sign. lacunae*) ita appellauit (*sign. lacunae*) Vertebras (*nov. lemma; seq. tria signa lacunarum*) *U*: Verticulas ateius (atteius *V*) articulos dixit cum ait lucilius intelligi (intelligit *V ante corr.*) uoluit

Verticulas Lucilius (161) cum dixit, articulos intellegi voluit.
Volae vestigium medii pedis concavum, sed et palma manus vola dicitur.
Volones dicti sunt milites, qui post Cannensem cladem usque ad octo milia cum essent servi, voluntarie se ad militiam optulere. 5
Versuti dicuntur, quorum mentes crebro ad malitiam vertuntur.
373 **Vernae** appellantur ex ancillis civium Romanorum vere nati, quod tempus anni maxime naturalis feturae est. 567 11
Virgiliae dictae, quod earum ortu ver finem facit.
Viritanus ager dicitur, qui viritim populo distribuitur.
Verruncent vertant. Pacuvius (112): „Di monerint meliora atque amentiam averruncassent tuam", id est avertissent. 15
Vastum praemagnum, ponitur tamen et pro inani. Accius (668): „Hanc urbem ferro vastam faciet"; unde vastitas et vastitudo. 569

---

ut uertebras (*null. nov. lemm.*) *VYZ*: *om. W* (*vid. sup.*) 4—6 *su. Ep.* 7—15 (populo Romano) *om. W.* 7—8 (rem) *om. U.* 7 in villis] ex ancillis *Epit.* 8 natura] nam *V* (*pro* nā, *i. e.* natura *in codd. recentiorum scriptura*) tunc] cum *X.* 10 concordiaeve *VXYZ.* 11 uiuerent ne uincerent *U*: uincerent *VXZ*: *corr. Mue.* 13—14 arbitratus est Sab. *Huschkius.* 14 erant *om. X.* 15 pop. Rom.] p. r. (*sic*) *UXZ* (*et F*?): Po. Ro. (*sic*) *V* 15—16 *om. X* (*non Y*) 15 quia eorum *W.* 16 ortu *om. V* et *om. Z.* *post* incipit *tria signa lacunarum U.* 17—18 *su. Ep.* 19—22 (vast.) *om. W.* 19 uexatur (*post sign. lac.*) *U*: Vastum magnum inane et uexatum *VXZ* (*haec ex Epit. sumpta videntur*) 21 et *hab. U*: *om. VXZ.* quales *codd.* que] quod *XZV* (*per compend.*) 22 Ve *WXZV* (*ex* De) 23 existimatur *om. VXZ.* a *hab. VXZ*: *om. WU.* 24 aurum *om. U.* conuectatione *V.* 25 adpen . . . ut (*sic*) *U*: adpenderent ut *VXZ*: pensum ut *W*: adpenderetur ut *Aug.*

Ⓟ 1 Verticolas *E.* (Luc. cum. di. *codd.*) articulo*R.* 3 medium *MP.* 6 octo] VII *E.* 6—7 malitiam *M*: miliam *P ante corr.* optulerunt *E.* 8 malicia *M.* 12 (Virg- *codd.*) 15 uerruncassent *I ut vid.*: averruncassint *Pacuvius* id est *om.* β. uertissent *MP.* 16 (praemagnum *codd.*) mani *M*: inmani *P.*

deribus ex⟨*igi*⟩ a barbaris querente Ap. Claudio,
Brennus rex Gallorum ad pondera adiecit gla-
dium et dixit: Vae victis. Quem postea persecutus
Furius Camillus, cum insidiis circumventum
5 concideret, et quereretur contra foedus fieri, ea-
dem voce remunerasse dicitur. **Vegrande** signi-
ficare alii aiunt male grande, ut vecors,
vesanus, mali cordis maleque sanus. Alii
parvom, minutum, ut cum dicimus: ve-
10 grande frumentum; et Plautus in Cistellaria (378):
„Quin is, si itura es? nimium is vegrandi gradu."
Vecors est turbati et mali cordis. Pacuvius in
Iliona (216): „Paelici superstitiosae cum vecordi con-
iuge"; et Novius in Hercule coactore (40ᵃ): „Tristimoniam
15 ex animo deturbat et vecordiam." **„Vapula Pa-
piria"** in proverbio fuit antiquis, de quo Sinnius
Capito sic refert: tum dici solitum est, cum vel-
lent minantibus [ibi] significare se eos neg-
ligere et non curare, fretos iure libertatis.
20 Plautus in Feneratrice (72): „Heus tu! in barbaria
quod fecisse dicitur libertus suae patronae, ideo
dico . .: Libertas salve, vapula Papiria."
In barbaria est in Italia. Aelius hoc loco vapula
posi⟨*tum esse*⟩ ait pro dole, Varro pro peri, teste
25 Terentio in Phormione (850): „⟨*Non manes? Vapula.*
[*Id quidem tibi iam fiet, nisi*⟩
resistis, verbero?" et Plautus in Curculione (566): „Reddin
an non mulierem prius quam te huic meae
570 machaerae obicio, mastigia? Vapula ergo te 375
vehementer iubeo; ne me territes."
30 **Vacerram** et Aelius et alii complures vocari aiunt
stipitem . . . . . .ices solent religare. Ateius vero
Philologus . . . um ad male dicendum magnae
acerbitat⟨is⟩ . . . . vecors et vesanus teste Livio,

(F) 1 exigi a *Aug.*: ex . . . (*sic*) *U*: *om.* (*signo lacunae posito*) *W*: exit a *VXZ*. Ap.] at *UW*: attio *Z*: actio *VX*. claudie *W*.

Vegrande significat male grande, et vecors, vesanus mali cordis maleque sanus. Alii parvum sive minutum intellegunt, ut vegrande frumentum.

Vecors est turbati ac mali cordis.

374 **Vacerram** dicunt stipitem, ad quem equos soleant religare. 571 Alii dicunt maledictum hoc nomine significari magnae acer- 6 bitatis, ut sit vecors et vesanus.

---

2 brendus *X*. ga. rex *V*: dux ga. *W*. 3 ue uictis *VXZ*: revictis *W*. quae *W*. prosecutus *U*. 5 occideret *W*[1]. queret *W*: queretur *V*. 6 voce *om. V*. 6 (Vegrande)—11 *om. X*. 7 sign. dicitur al. *W*[2]. aiunt male (unt m *in ras. man.* 2) *W*. 9 paruum et min. *VYZ*. quom *W*. 10 cistellari *V*. 11 qui nisi *VYZ*. itures (itur es) *VYZ*. isque grandi *U*. 12—15 (vec.) *om. X*. 12 et] ac *U*. Pacuvius — vecordiam (15) *om. W*. 13 pellici *Z*: paelluci *Y*: puellici *V*. coniunge *V*. 15 eturbat *U*. 16 simnius *XZ*: sĩnnius *V*. 17 tum] cum *VX*. esse *ed. princ.* uellet *Z*. 18 mantibus *XZ*: in antibus *V*. ibi *hab. VWXZ*: *om. U*. 19 et non — territes (*29*) *om. W*. fr. in iu. *Z*. 20 pheneratrice *V*. 21 fecisse *U*: dixisse *VXZ*. libertas *codd.* (*vix* -tus *U*) id ego *Scal.* 22 dico . . . libertas (*sic*) *U*: dico libertas *X*: dice liberta *VZ*: d. tibi lib. *Scal.* libertassalve *an* liberta salue *inc. U*. 23 *om. X* (*non Y*) barba . . . a (*sic*) *U*. est ital (*del.*) in italia *U*: est in talia *Z*. ael. in hoc *Z*. uapulam *VYZ*. 24 posu . . . . . ait (*sic*) *U*: positam esse ait *VXZ*. 24—26 dole (*duo signa lacunarum*) resistis *U*. 24 teste] stete *Z*. 25 terentius *VXZ*. *supplevi*: num mirum etc. (*sic*) *VYZ*: *om. X*: num tu *Aug.* 26 res. verb. *om. VXYZ*. curcurione *ut vid. U*. 28 macherae *UV*. maxistia (magistia?) *V*. Vapulare ego *codd. Plauti* 29 terrices *Z*. 30 Vacerram et Aelius *om.* (*in spat. 12 litt.*) *W*: et Aelius *om. VXZ*. 31 stipitem (*spat. plurium litt.*) ices *U*: stipitem (*spat 10 litt.*) *W*: stipitem ad quem equos *VXZ* (*ex Epit.*) stipitem *ex* -tes *V*. soleant *Epit.* relegare *W*[2]: religari *U*. Ateius — vecordia (*514, 1*) *om. W*. 32 philosophus *V*[1]. cum (*post breve spat. vac.*) *U*: maledictum *VXZ* (*ex Epit.*): *fort.* aptum 33 acerbitat . . . . . uaecors et uaesanus (*sic*) *U*: acerbitatis ut est uecors et uesanus *VXZ*.

(P) 2 (maleque *codd.*) 2—3 intellegerunt (-ele-) *PM*. 5 atque mequos *I*: atque metuios *R*. 6—7 aceruitatis *MP*.

qui dicit (com. 6): „. . . . . corde et malefica vecordia.“ **Vagorem** pro vagitu, Ennius lib. XVI (422): „Qui clamos oppugnantis vagore volanti“; Lucretius lib. II (576): „Et superantur item: miscetur funere vagor.“ **Valvoli** fabae
5 folliculi appellati sunt, quasi vallivoli, quia vallo factis excutiantur. **Vagulatio** in [l.] XII (2, 3) significat quaestio cum convicio. „Cui testimonium defu[g]erit, is tertis diebus ob portum obvagulatum ito.“ **Valgos** Opillus Aurelius aliique complures
10 aiunt dici, qui diversas suras habeant. Plautus in Milite glorioso, qui talos vitiosos (94): „Maiorem partem videas valgis talis“; et in Sitellitergo (118): „†Fit† ea mihi insignitos pueros pariat postea, aut varum aut valgum aut compernem aut paetum
15 aut b⟨r⟩occhum filium.“ **Viere** alligare significat, ut hic versus demonstrat (Ennius var. 25): „Iba⟨nt⟩ malaci viere Veneriam corollam.“ Unde vimina, et vasa viminea, quae vinciuntur ligan . . . στρόφοι. **Vermina** dicuntur dolores corporis cum quodam minuto
20 motu, quasi ⟨*a vermibus scindatur.*⟩ **Veruta pila** dicuntur, quod ⟨*velut verua*⟩ habent praefixa. Ennius lib. X (353) (cf. Lucr. 4, 409): „Cursus quingentos saepe veruti.“ **Urvat** Ennius in Andromeda significat circumdat, ab eo sulco, qui fit in urbe condenda urvo aratri, quae fit for-
25 ma simillima uncini curvatione buris et dentis, cui praefigitur vomer. Ait autem (102): „Circum sese urvat ad pedes a terra quadringentos caput.“ **Ungulus** Oscorum lingua anulus, ut . . . (Atell. inc. 6):
572 „si quid monumenti nacta est, qui e[or]um requi-
30 reret. Est ungulus, quem ei detraxit ebrio.“ Pacuvius in Iliona (215): „Repugnanti ego porro

---

Ⓕ 1 dicit . . . . . corde (*sic*) *U*: dicat uecorde *VXZ*. malefici *U*. vec.] vacerra *Mue.* 2 XII *W.* clamor *X* (*non Y*) 3 superant *X.* 4 miscentur *W.* 5 sunt appellati *X.* ualiuoli *W.* 6 Vapulatio *V*: uagulo *W.* l. (*i. e.* libro, *vix* lege; *cf.* *338, 21*) *seclusi*:

Vagorem pro vagitu Ennius (Ann. 422) posuit.
Valvoli folliculi fabae.
Valgos Aurelius intellegi vult, qui diversas suras habent, sicut e contrario vari dicuntur incurva crura habentes.
Viere alligare, unde vimina et vasa viminea. 5
Vermina dicuntur dolores corporis cum quodam minuto motu, quasi a vermibus scindatur. Hic Graece dolor *στρόφος* dicitur.
Veruta pila dicuntur, quod velut verua habent praefixa.
Vervat circumdat. 10
Ungulum Oscorum lingua significat anulum.

---

li. *V*. XII tabularum sig. *VXZ*. questio *WV*. 7 cum] vel *W*[1]. cui *om*. *X*. defuerit (*expunct*.) defugerit *X*: defugerit *UVWZ*. 8 certis *VXZW*. obuagulation ito *W*. 9 oppillus *U*: opilius *VXZ*: oppilius *W*. conp- *an* comp- *inc*. *U*. 10 aduersas *W*. 11 q. t. v. *secl*. *Mue*. v. habeat m. *X*. 12 uagis *WU*. alis *UWZ*: saviis *Plautus* et in sitellis ergo *VXZ*: ergo *W*. sit *W*. 13 pareat *VYZU* (*et F, ni fallor*): parcat *W*. uatium (*del*.) uarum *U*. 14 potum *W*: pecum *VXZ*. 15 bochohum *V*: brocchum *Mue*. Viere — *στρόφοι* (18) *om*. *X*: Viere — veruti (22) *om*. *W* (Viere alligare significat *add*. *man*. *2*) 16 iba . . . (*sic*) *U*: ibant *VYZ*. 18 ligan (*vix* ligen) (*seq*. *spat*. *vac*.) *στροφοι* *U*: id est ligantur *στροφοι* *Y*: et ligantur *στροφοι* *V*: et ligantur *Z*. 20 quasi (*signum lacunae*) *U*: quasi uermibus scindantur *VXZ* (*ex Epit*.) Veruta — veruti (22) *om*. *WVXZ*. 21 *su*. *Ep*.: *signum lacunae U*. 22—23 Varuat quod dixit ennius *XZ*: Uruat quod dixit Emnius *V*. 24 sit *ed*. *princ*. condendo *V*. 25 curbatione *U*: curbacione (*ex* curv-) *W*. buri *X*. 26 vomer] movet *W*. 27 varuat *U*. ad pede sarram *V*. a t. qu. cap. *om*. *W*. qu. ad cap. *X*: quadragentos cap. *V*. *post* caput *duo signa lacunarum U*. 28 *om*. *U*. Ungulus — ungulum (*516*, *2*) *om*. *W* (ungulum *add*. *man*. *2*) uolscorum Z. *spat*. *vac*. *codd*. 29 monimenti *V*. eum *Lindem*. 30 ei] ennius *X*. elirio *VXZ*. 31 rep.nanti (*sic*) ergo *V*.

(P) 1 enius *M*. 3 arelius *R*. 7 (Gr. dol. *codd*.) 9 (uelut *codd*.) uerna *IR*. 10 (Vervat *codd*.)

hunc vi detraxi ungulum"; et in Atalanta (64): „Suspensum in laevo brachio ostendo ungulum." **Unciaria lex** appellari coepta est, quam L. Sulla et Q. Pom⟨peius Rufus⟩ tulerunt, qua sanctum est,
5 ut debitores decimam partem . . . .

⟨***Vinalia***⟩ . . . .

⟨***Venerari***⟩ . . . .

. . . . ⟨***Venen-***⟩ . . .

574 bant antiqui, cuius color inficiendo muta- 376
10 batur, ut Ennius cum ait (Ann. 535): „Cum illud, quo iam semel est imbuta veneno." **Ventabam** dixisse antiquos ⟨veri⟩simile est, cum et praepositione adiecta . . . . . adventabam. †**Vesat upum**† est vel . . . . quod Graeci ὕειν dicunt. **Vend⟨itiones⟩** . . . dicebantur
15 censorum locationes; quod vel⟨ut fr⟩uctus locorum publicorum venibant. **Viminalis** et porta et collis appellantur, quod ibi viminum fuisse videtur silva, ubi est et ara Iovi Vimino consecrata. **Vindex** ab eo, quod vindicat, quo
20 minus is, qui prensus est ab aliquo, teneatur. **Vineae,** ut Verrius praecipit, quod vini feraces sint. Etiam militares quaedam machinationes a similitudine appellantur. **Vivatus** et **vividus** a poetis dicuntur a vi magna. **Vindiciae** appellantur res eae,
25 de quibus controversia est: quod potius dicitur ius quia fit inter eos qui contendunt. [M.] Cato in ea quam scribsit L. Furio de aqua (6): . . . . . . s praetores secundum populum vindicias dicunt."
30 . . . Lucilius (1219): „Nemo hic vindicias neque sacra . . . en veretur." De quo verbo Cincius sic ait: „Vindiciae olim dicebantur illae, quae ex fundo sumptae in ius adlatae erant." At Ser. Sulpicius

Vinalia diem festum habebant, quo die novum vinum Iovi 573 libabant.

Venerari verbum compositum ex venia et orando.

377 **Ventabam** dicebant antiqui, unde praepositione adiecta fit 575 adventabam. 5

Viminalis porta et collis appellantur, quod ibi viminum fuisse silva videtur.

Vivatus et **vividus** a vi magna dicuntur.

Ⓕ 1 dextraxit (*corr.* -xi?) *U.* athlanta *X.* 3 appellari — partem (5) *om W.* 4 *suppl. Urs.* (*sed plura deesse credo*): ponc (*sign. lacunae*) *U*: pompeius *VXZ.* tulere *VZ.* quam *Z.* scm̄ *ut vid.* (*i. e.* sanctum) *U.* 5 debi (*tria signa lacunarum*) *U*: debitores decimam partem (*sign. lacunae*) *VXZ.* 6—7 *su. Ep.* 8 Venenari *Mue.* 9—11 (veneno) *om. X W.* 9 bant *U*: Venenum nominabant *VYZ.* mutabatur (*per compend.*) *ut vid.* (*vix* mutabur) *U.* 10 Emnius *V.* 11 uenino *ut vid. U.* (Vent.)—13 Ventabam antiqui dicebant sine prepositione pro aduentabam uenitare est *W.* 12 verisimile *ed. princ.* (*U n. l.*) et] etiam *VX.* *post* adiecta *duo signa lacunarum U: spat. vac. VZ* (*non X*) 13 *om. V.* Vesat (*ut vid.*) upum est vel *U*: Vescit upum est vel *YZ*: Nescit *X*: uenitare est *W*: U.ntupum est vel *Urs.*: *fort.* Ὑάδες, *etc. post* vel *spat. 10 litt. U.* 14—16 (venibant) *om. W.* 14 graeci ναι (? ναι) (*delet.*) ὕειν *V.* Vend (*spat. 10 litt.*) um *U*: Venditiones olim *VXZ.* 15 uel..... uctus *U*: uelut fructus *VXZ.* publ. loc. *X.* 16 ueniebant *Z.* Vimina *W*[1]. Viminalis prius (*ut vid.*) et *U.* et *om. VXZ.* 17 et] etiam *X.* 18 et ara Iovi *om.* (*in spat. 10 litt.*) *W.* uimineo *X*: uimeo *Z*: uiminio *V*: inuino *W.* 19 quod] qui *W.* 20 prehensus *VX.* Viniae *ut vid. U.* 21 uino *Z.* sunt *W.* etiam] et *V.* 22 mactuationes *W*[1]. simitudine *Z.* 23 Vivatus — magna (24) *om. X* (*non Y*) 25 est *om. U.* quod — veretur (31) *om. W.* 26 ius (*suprascr.* uis) *U.* M. *hab. VXZ*: *om. U.* 27 scribit *Z*: scripsit *V.* de aqua L. Furio *V*: in L. Furium de aqua *Mue.* 28 *spat. 6 litt. U: spat. VZ: null. spat. X.* 8 *om. VZ.* 30 *spat. 3 litt. U:* etiam *V*: et *XZ.* 30—31 sacra . . . en (*sic*) *U*: sacra neque numen *VXZ*: sacramenta *Huschkius.* De quibus Ancius sic ait *W.* 32 dic.] erant *X.* illae quae] cum (*in ras.*) *W.* 33 sumptui sus (ius *man.* 2) *W*: supra et in ius (*corr.* sumptae erant in ius) *V.* erant *om. V.* At *om. W.*

Ⓟ 1 (no. vi. *codd.*) 2 libabunt *I.* 4 (Ventabam *codd.*) sit *M.* 5 (aduentabam *codd.*) 7 videtur] dicuntur *I.* 8 Viatus *I*

. . . . iam singulariter formato vindiciam esse ait
. . ⟨q⟩ua de re controversia est, ab eo quod vindicatur
. . . . XII (12, 4): „Si vindiciam falsam tulit, si velit is
. . . tor arbitros tris dato; eorum arbitrio
5 . . . fructus duplione damnum decideto.“

⟨***Umbrae***⟩ . . . .

576 ⟨***Vallesit***⟩ . . . .

⟨***Vexillum***⟩ . . . .

⟨***Vinnulus***⟩ . . . .

10 ⟨***Victus***⟩ . . . .

⟨***Ungustus***⟩ . . . .

⟨***Vadem***⟩ . . . .

Ⓕ 1 *spat. 4 litt. U*: *null. spat. VXZ.* ⟨nomine et⟩iam *Scal.* iam sing. form. *om. W.* sing.] significatur *X.* 2 . . . ua (*sic*) *U* (*etiam XZ*): qua *V*: *om. W*: ⟨rem⟩ qua *Scal.*: *an* siqua? de re co. est *om. W.* vind. — decideto (5)] uindicantur res ex controuersia *W.* uindicat *U.* 3 . . . . XII (*sic*) *U*: et in XII *X*: et in XII tabulis *VZ.* tulit (*spat. vac.*) si *V.* *vel* sive litis 4 . . . tor (*sic*) *U* (*etiam YZ*): tot *V*: *om. X*: ⟨prae⟩tor *edd.* eris *V.* (arbitrio *U*:) arbitrii *VXZ.* 5 . . . fructus (*sic*) *U* (*etiam Z*): fructus (*sine spat.*) *VX.* decidet *U*: decidito *VXZ.* 6—12 *su. Ep.*

Ⓟ 1 (uocabantur *codd.*) 3 (Vallesit *codd.*): Vallefit *P.* 4 qui] quo *MPG.* eiciantur *I.* 5 est *om. R*: est a *om. I.* 6 gerins *M.* 8 sine ui *PME*: siue *β.* 9 fustus *PME.* 12—18 uicticulariam *β* (-tuc- *I*) 17 aes *Momms.* populo] propter (*per compend.*) *MP.* 18—19 (*lemmata hoc ord. in cod.*) Vis *codd.*: *corr. dett.* 19 Vulturnalia *G.* uulturno *G.* 20 (uulturnalem uocabant *codd.*) 22 uedeouem *codd.* 24 potius *PM.*

Umbrae vocabantur Neptunalibus casae frondeae pro tabernaculis.
Vallesit perierit, dictum a vallo militari, quod fit circa castra, quod qui eo eiciuntur pro perditis habentur. 577
Vexillum deminutivum est a velo. 5
Vinnulus dicitur molliter se gerens et minime quid viriliter faciens.
Vietus languidus, sine vi et naturalibus privatus viribus.
Ungustus fustis uncus.
Vadem sponsorem significat datum in re capitali. 10
378 **Vecticularia vita** dicitur eorum, qui vectibus parietes alienos perfodiunt furandi gratia. Cato (orat. inc. 13): „Vecticulariam vitam vivere, repente largiter habere, repente nihil.“ 578
Viritim dicitur dari, quod datur per singulos viros. Cato (inc. 6): „Praeda quae capta est, viritim divisa.“ 15
379 **Uxorium** pependisse dicitur, qui quod uxorem non habuerit, res populo dedit.
Uls Cato pro ultra posuit.
Volturnalia Volturno suo deo sacra faciebant, cuius sacerdotem Vulturnalem vocabant. 20
Vesculi male curati et graciles homines. Ve enim syllabam rei parvae praeponebant, unde Vediovem parvum Iovem et vegrandem fabam minutam dicebant.
Vaticanus collis appellatus est, quod eo potitus sit populus Romanus vatum responso expulsis Etruscis. 25
Vivissimus superlativus a vivido.
Ungulatros ungues magnos atque asperos Cato appellavit.
Verberitare idem Cato frequentative ab eo, quod est verbero, dicit.
Vopte pro vos ipsi Cato posuit. 30
Ver sacrum vovendi mos fuit Italis. Magnis enim periculis adducti vovebant, quaecumque proximo vere nata essent apud se, animalia immolaturos. Sed cum crudele videretur

---

27 Ungulastros *Studemund.* (*A. L. L. 1, 116*) aspersos *MP.*
28 Verberitate *MP.* 30 Voptoe *ut vid. M*: Vopto *R.*

pueros ac puellas innocentes interficere, perductos in adultam aetatem velabant atque ita extra fines suos exigebant.
Versuram facere mutuam pecuniam sumere ex eo dictum est, quod initio qui mutuabantur ab aliis, non ut domum
5 ferrent, sed ut aliis solverent, velut verterent creditorem.
Vae vobis dicebatur ab antiquis, et ni nobis.
Vinciam dicebant continentem.
Vernisera messalia auguria.

Ⓟ 1 in *om. G.* 2 ualebant *I.* exiebant *M.* 6 Ve *Mβ.* (ni *codd.*) 7 Vintiam *I*: Vntiam *R.* 8 Venusera *M ante corr.*: Vermisera *I.* mensalia *Aug.*: Messala *Aug.* auguria *om. IR.* *Seq. in MP* Vesper quotienscumque sol. *etc.* *Seq. in E* (*manu coaetan.*) Vehere portare vel tradere. Veredos antiqui dixerunt quod veherent redas id est ducerent (= *Isid. etym. 12, 1, 55*). *Eas duas glossas post 510, 16* (*quasi Festinas*) *hab. Ald.*

INDEX VERBORUM

(quae in initio lemmatum stant, eis versuum numeri non accedunt, sed tantummodo paginarum).

E.

F.

I.

O.

P.

Verba Graeca:

INDEX SCRIPTORUM.

A.

L.

Q.

S.

T.

V.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

In textu:

6,11 *αἰ'*
93,21 **Ipsullices**
154,17 modestia
154,21—22 ⟨exse⟩quias eant
172,32 exemplo ut (*dele comma*)
176,32 **Praenestinos**
183,14 (193)
192,4 ascendunt
196,5 ⟨po⟩ssessionem
198,1 (119)
210,12 obstipis obstantibus (*dele comma*)
218,31 in ostentum, ipsis in usum
220,2 odi[o]
238,26 reponare (*dele obelos*)
242,26—27 cau⟨sam⟩
258,9 ç̣ausa
264,3 tur bellum (*dele puncta*)
264,25 ***Pugio***
266,34 percussi saepe, (*transpone comma*)
270,11 [h]is
280,14 (62,2)
300,29 *dele auguriorum*
316,4 ⟨an-⟩
316,7 ⟨re-⟩
329,11 cuiusdam
336,2—3 † dicere; ferum nam genus †
336,30 *can-⟩*
338,15 (131)
338,22 nẹg⟨otiis
352,7 *ii dimissi*
382,2 **Soracu*s***
382,5 *plenum*
390,8 ex*t*ertis
442,2 ve⟨stitu*s*
458,14 ⟨*supparus*
476,23 **serps[er]it**

In apparatu:

ad 12,9 Aeditumus *E* (*teste Loewe*)
„ 63,4 *p. 66*
„ 64,22 (*cf. 105,5*)
„ 93,21 *306 M.*
„ 142,10 *vel* sic̄
„ 149,29 tenens
„ 168,29 exculpto *F*
„ 212,14 *vel* os cellant
„ 284,26 t F^{k} F^{ab}
„ 294,1 *vel* Peremit
„ 338,24 (o *minus cert.*)
„ 340,19 expurigabo *Plaut.* (*cf. 354,21*)
„ 360,32 severitate
„ 384,10 *vel* Simon
„ 420,19 *vel* Sacco m (*vel* n)
„ 448,14 *fort.* ir⟨neam⟩
„ 464,19 *fort.* populi (*cf. ad 519,17*)
„ 472,3 *an* constr⟨ictum⟩?
„ 478,23 *fort.* li⟨bris fatalibus (*vel* Sibyllinis)
„ 478,29—30 *fort.* ⟨Talarios⟩ ludos (*nov. lemma*)